

א) קיי"ל דמאכילין את העניינים ואת האכסונים דמאי עיין סופה (דף לה:): יעיי"ש ודעת הרמב"ן הובא בריתוב"א שם דכמו כן מאכילין אותן תרומת מעשר של דמאי.

ומה דאמרין שם של דמאי ב"ש פוסלין היינו תרומת מעשר של דמאי דגם בטבל יוצאין דחשוב לך דאי בעי מפריש ממ"א עיי"ש: ונ"ל להוכיח מהירושלמי מי סופה שם מתניתין דלא כב"ש דתני של דמאי ב"ש פוסלין ושל מעשר שני לא יטול כו' ופי' הקרבן עדה דהפוננה דמשום הכי של דמאי פסול מפני שמכשירו וכמו במעשר שני וס"ל דמשום הכי גם בדיעבד פסול יעיי"ש ובאמת זה דבר חדש דנימא דאסור להכשיר טבל שלא מצינו רק בתרומה ומעשר.

וקא אמרינן בירושלמי (פ"ד דע"ז הלכה ט) בדין היא שיהי' מותר לטמאות טבלו וכו' תרומה צריכה שימור ואין טבל צריכה שימור כו' ונתן לאהרן הפהן ראה שינתן לאהרן בכהונתו עיי"ש הרי דאפילו לטמאות בידיים מותר ומנ"ל דאסור אפילו להכשיר דאם לטמאותה מותר כ"ש להכשיר שהיא רק גרם טומאה: ועוד מבואר להיפוך מירושלמי שיהיאו התוס' בעבודה זרה (דף נט) ריב"י שלח לי לרשב"ג אתרוג ואמר לי זה בא לידי מקרון ולמדתי ממנו שלשה דברים שהוא ודאי ושהוא טמא.

הרי דמותר לטמאות טבל. ועוד מבואר שם בתוס' דבכוננה מרביצין עליו מים שלא יכמוש.

וקא אסור להכשיר טבל לירושלמי ה"ל: אמנם לדברי הרמב"ן הנז' אשכחנא פתרא לפל. דבמשנה באמת הכוננה דתרומת מעשר של דמאי וא"כ שפיר קאמר דב"ש פוסלין מפני שמכשירו דתרומתהו מעשר של דמאי ודאי דאסור להכשירו משא"כ בטבל גמור.

ויש לכאורה ראיה ברורה לשיטת הרמב"ן ה"ל דמאכילין לעניינים תרומת מעשר של דמאי וכאמור: אולם כ"ז לפי הק"ע ה"ל אכל לקושטא דמלתא הפי' במתני' של דמאי ב"ש פוסלין משום דס"ל אין מאכילין לעניינים דמאי: אף מ"מ יש להוכיח פדעת הרמב"ן ה"ל.

דכבר נודע דעת הטור דתרומת מעשר של דמאי מוכרה לפהן. וכבר הקשה הגאון רע"א פמה קושיות לשיטתו ואחד מהם מהא דאמרין דשל טבל פסול משום דהוי פאתרוג של שותפין ומוכח דצריך ליתנו לכהן בחנם.

וכבר ביארו האחרונים דזה תליא בפלוגתא אי חיישינן לתקלה דרש"י פי' הטעם דצריך ליתנו לכהן משום דחיישינן שישנהו גבי' ויבא לידי תקלה עיין סוטה (דף מח). עיין עליהם: ולפ"ז י"ל במתניתין דב"ש וב"ה לשיטתיהו אלו.

והיינו דמתניתין ע"כ מייירי בתרומת מעשר של דמאי הא של טבל פשר פדעת הרמב"ן ה"ל וב"ש לשיטתיהו אלו דס"ל (בבבא קמא דף קטו) דחיישינן לתקלה, ע"כ חשוב אינו שלו דצריך ליתנו לכהן בחנם ושפיר פסול משום דאינו שלו וב"ה לשיטתיהו דלא חיישינן לתקלה ושפיר הוי שלו ע"כ פשר ומוכרח שיטת הרמב"ן ממתניתין ה"ל, ואפשר לומר דגם להטעם ה"ל משום שמכשירו י"ל גם כן דב"ש וב"ה אלו בזה לשיטתיהו דב"ש לטעמיהו דס"ל מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמין וכדאיתא במכות (דף יט) ולכן שפיר אסור להכשיר אפי' טבל כמו דאסור להכשיר תרומה משא"כ

ב"ה סברו דמותר להכשיר טביל: ומינשב קושטייתי הנזכרת מהירושלמי דלדין דקיי"ל כב"ה מותר להכשיר טביל משא"כ לב"ש [והקרבן עדה פ"א פ"ב לב"ש ולב"ש לשיטתיהו שפיר אסור] ודו"ק: ב) ואגב אכתוב דבספר עמודי אור העיר ביהא דאמרין מפני שמכשירו נת"ל פ"ב דהמים נוטפין על האתרוג הני תציצה וכמו גבי בגדי כהונה שכ' המל"מ (בפ"ב מה' עבודת יום הכפורים הלכה ב) דמש"ה עלה ונסתפג משום תציצה עיי"ש: ולדידי י"ל הא קיי"ל פ"ל לנאותו אינו חוצץ.

כדאימא בסופה (דף לז) וה"נ הרי בכונה מרביצין עליו מים שלא יכחוש ולא יהי נאה. וכבר הקשו בהאי דשוכר דצפהו זיהב פסול.

הא פ"ל לנאותו אינו חוצץ עיי"ש והנה אין לומר דלא גרע מאור דאם הרחיק פ"ו מהשוכר ג"כ פסול וא"כ לא גרע מאור דהא בעינן שיהי' נוגע ממש. זה אינו.

דהא אמרינן בבכורות (דף ט) מין במינו אינו חוצץ. והא בתולין (דף ע) מבעיא לן אי אור רחם מקדש.

והשתא אם נימא דלא מקדש אלא דבעינן נגיעה ממש א"כ מה בכך דהוי מין במינו הא מ"מ לא עדיף מאור דאינו מקדש וע"כ דכל דאינו חוצץ הוי פנוגע ממש ועדיף מאור וכן משמע בשילהי תולין דבעי ביצים על גבי ביצים מהו אי חוצץ ועיי"ש בתוס'.

ושם אמרינן דבעינן פנפיהם נוגעות בקו וא"כ מה בכך דאינו חוצץ דאפי' אי אינו חוצץ ס"ס לא הוי נוגע ומה מבעיא לי' ניש להעיר הא דלא מזכיר בכ"מ גבי טבילה מין במינו אינו חוצץ.

ומשמע לכאורה דבעי נגיעה במים ולכך לא מהני הא דמין במינו אינו חוצץ ואכמ"ל: ג) הדרן להנ"ל דשיטת הרמב"ן דכשם שמאכילין לעגניים דמאי פ"ו מאכילין אותן תרומת מעשר של דמאי וכבר כתבתי בזה מה שיש להוכיח כדבריו: ובעיקר הדבר נ"ל דתליא בפלוגתא דבן תימא ורבנן ביומא (דף פג) אי טביל חמור או תרומה חמורה דאם נימא דתרומה חמורה א"כ הא לא מצינן רק בטביל ומנ"ל בתרומה החמורה מטביל.

(* אכל לבן תימא דטביל חמור א"כ אם מאכילין אותן טביל החמור כ"ש תרומה הקלה אף לפי זה יקשה לבן תימא דמה טעמא מאכילין לעגניים דמאי הא יותר טוב להפריש ולהאכילו תרומה פ"ו דטביל חמור מתרומה וכמו גבי חולה: ולכן נראה למ"ש התוס' יומא (דף נה בד"ה הלוקח) וז"ל ועוד דכל פמה דלא הפריש לא השיב לי' גזל עיי"ש.

וא"כ אם יפריש יהי' עוד לאו דגזל: אמנם זה תליא באשלי רב רבי דלשיטת רש"י בסוטה (דף מח) דתרומת מעשר של דמאי צריך ליתנו לכהן בחנם שפיר הוי גזל אכל לשיטת הטור יו"ד (ס"א) דמוכרו לכהן א"כ לא הוי גזל.

וא"כ לשיטת הטור הדרא הקושטיא לדוכתא דפריש תרומה ויאכילין לעגניים התרומה עם החולין. ואף למ"ש דהדבר תליא אי חיישינן לתקלה דבנדאי צריך ליתנו לכהן בחנם לב"ש דס"ל דחיישינן לתקלה ודעת הטור מוכרח לדין דלא חיישינן לתקלה פנ"ל וי"ל דבן תימא ס"ל דחיישינן לתקלה ושפיר הוי גזל ע"כ מאכילין טביל: ומינשב ג"כ בזה מה שהקשה גדול א' לשיטת הרמב"ן מהא דפריש בירושלמי (פ"ז דדמאי הלכה ב) גבי מזגו

לו את הפוס ולא נמצא מטלטל תרומה טמאה עיי"ש ונהרי פינן דמותר לעניים שוב הוי כמו דמאי דמותר לטלטל דאי בעי מפקיר נכסי' והוי עני וחזי לי': ולפי מ"ש דבזה פליגי תנאי י"ל דפריה הירושלמי לאידך תנא ואכמ"ל: ד) ועיין חולין (דף ז).

(דלא גזרו על תערובות דמאי יעיי"ש: ולכאורה קשה לי מהא דאמרינן במנחות (דף לא.) פ"עם אחת נתערב לי טבל בחולין ובאתי וכו' ואמר לי לה קח מן השוק.

ופירש"י ו"ל דטבל ממש של דמאי נתערב לו. והא בכה"ג מותר דלא גזרו על תערובות של דמאי ומצאתי בספר אמרי בינה שעמד בזה: ונראה לכאורה ראי' מזה למה שראיתי בכתבי הגאון בעל ישועות ישראל ו"ל בחדושו לה' מעשרות דהא דלא גזרו על תערובות דמאי הוא דווקא בלקח מעורב מעם הארץ דבכה"ג לא גזרו חכמים אבל בלקח טבל דמאי מעם הארץ פינן דכבר חל עליו גזירת חכמים להפריש ממנו תרומות ומעשרות שוב אף אם נתערב אח"כ אוסר תערובתו.

וא"כ פאן דאמר דנתערב לו טבל בחולין בכה"ג שפיר גזרו: ועפ"ז ניחא לי הא דמצינו דתרומת מעשר של דמאי צריף ג"כ אהד ומאה לבטלו. ולכאורה למ"ש הרמב"ן והובא בריטב"א סנפה (דף לה) דמאכילין לעניים תרומת מעשר של דמאי כמו דמאכילין להם דמאי.

הרי דתרומות ומעשרות לא חמירו מהטבל עצמו ולמה לענן ביטול חמור תרומות ומעשרות מטבל עצמו דבזה לא גזרו על תערובתו ובזה גזרו. וע"כ דגם בדמאי כה"ג דנתערב אצל חבר גזרו וא"ש: ועיין בשו"ת חתם סופר חלק ו' (סי' יא) שביאר דפירות של ע"ה אף אם קמי' שמאי גלי' שנתעשרו מ"מ אסורין מדרבנן כל שלא נתברר לו שפבר נתעשרו.

אלא אם באמת לא נתעשרו אע"ג דבעלמא כל הסומך עצמו על הרוב אין בו עון אף אם נזדמן לו איסור כמו גבי רוב בהמות פירות מ"מ ה"א החמירו ועשאו פטבל גמור של תורה יעיי"ש: והנה כבר הבאתי מה שיש להקשות ע"ד רמב"ן דדעתו דכשם שמאכילין לעניים דמאי כף מאכילין להם תרומות ומעשרות של דמאי.

ונהרי בירושלמי בפ"ז דדמאי הלכה ב) פריה ולא נמצא מטלטל תרומה טמאה והא פ"ש שמוותר לטלטל דמאי משום דחזי לעניים כף יהי' מותר לטלטל תרומת מעשר של דמאי דהא חזי לעניים לשיטת הרמב"ן הנז' וכבר פתבתי בזה: אמנם באמת בירושלמי (פ"ג דדמאי הלכה) משמע להדיא דאין מאכילין לעניים דמאי עיי"ש כף מחליקין להם *) ומודיעין אותן עיי"ש וכן לא נזכר כלל בירושלמי פלוגתת ב"ש וב"ה אי מאכילין לעניים דמאי.

וע"כ צריף לומר דהא דמותר לטלטל דמאי הוא משום דאי בעי מפקיר לדמאי גופי'. ובית הלל לדעת הירושלמי ס"ל דאף לאחר מירוח הפקר פוטר וכמו שהאריף בזה השעה"מ (בפ"ח מה' לולב).

והביא דברי הירושלמי פ"ג ממעשר שני דמשמע דיש פלוגתא בזה בין ב"ש ובין ב"ה אי הפקר פוטר לאחר המירוח וא"כ בתרומות ומעשרות פשיטא דאין מטלטלין לשיטת הירושלמי ואכמ"ל: ה) ובבבא מציעא (דף נה:): וכי עשו חכמים חיזוק לדברייהם פ"ש

תורה עיי"ש ובתוס' שם תמהו דלמה פריד דווקא על תרומת מעשר של דמאי דבכל דוכתי אמרינו פו.

יעיי"ש: ונראה למה דאמרינו בר"ה (דף לד:) דספק דאורייתא עדיף מנדאי דרבנו ולכו הולכין למקום שתוקעין אף דהא דאורייתא וקא דרבנו עיי"ש וקאן הא אם אחד אכל ס' תרומה הדין דיפריש והוא לעצמו ואפילו לרבי מאיר דס"ל נתינה מקדש זה דווקא היכי דזקוק ליתנו וכמבואר בירושלמי (פ"ו דתרומות הלכה ו) והא בתרומות מעשר של דמאי אף שניתקן בשביל הספק מ"מ מחויב ליתן להפקה ואינו נוטל דמיו וכ"כ הריטב"א. עיי"ש.

וכן משמע להדיא בירושלמי (פ"ב דערלה הלכה ו) וזה כפי שיטת הרמב"ם פ"ט מה' מעשר הלכה ה) דתרומות מעשר של דמאי נותנו לפהו בחנם ועיין מ"מ שם (בהלכה ב) וה"ה בתשלומי תרומת מעשר של דמאי.

הרי דחזינו דנדאי דרבנו עדיף מספק דאורייתא מה דלא מציינו פו בעלמא. ולכך פריד וכי וכו' וע"ז משני דמציינו דר"מ מחמיר בדרבנו יותר מבספק דאורייתא דהא ספק ממזר מותר מה"ת ומ"מ אם לא אמר בפני נכתב הנלד ממזר ואכמ"ל: אכילת איסור לחולה סימן ב א) ביומא (דף פג).

טבל ושביעית מאכילין אותו ושביעית. עיי"ש וראיתי בס' מנחת חינוך (מצנה) שנסתפק בגבילה ושביעית פיון דזה איסור לאו וזה איסור עשה עיי"ש: ולענ"ד למה דמבואר בירושלמי שם (הלכה) חלה וערלה צריכה רבה והיינו משום דערלה אסור בהנאה וא"כ חמור אפילו מאיסור מיתה ועיין בירושלמי פ"ב דפסחים דמבואר להדיא פו.

וא"כ פיון דפירות שביעית לאתר הביעור אסור בהנאה וכמ"ש הרמב"ם דשורפין אותן וא"כ חמור מאיסור גבילה: ב) ואגב אכתוב הנה בירושלמי (פ"א דתרומות הלכה) אתם פרט לתורם דבר שאינו שלו מה את עביד לי' כתורם את שאינו שלו או כתורם את של חבירו נשמיענה מן הדא הפקיר פרו ומרחו ונזר וזכה בו.

אין תעבדינן' כתורם את שאינו שלו אין תרומתו תרומה עיי"ש. והנה בירושלמי לא הזכיר אם תרם רק אם מרחו: ולכן נראה למה דפליגי בירושלמי (פ"ה דמעשרות הלכה).

() הממרח פרו של חבירו שלא מדעתו דלר"ל לא נטבל. ומ"מ בהפקר נטבל.

חזינו דהעיקר הוא אם הוא של חבירו. ולא במה שאינו שלו.

וכן מבואר בירושלמי (פ"ב דפסחים הלכה) עשה פרי והשתחוה לו ומרחו אין איסור קל חל על איסור חמור ותיפוק לי' דלא נטבל כלל דהא איסור הנאה הוי בהפקר פיודע ובע"כ פנ"ל פיון דאינו של חבירו פנ"ל ודו"ק: ג) ובתוספתא דיומא טבל ונבילה מאכילין אותו נבילה תרומה ונבילה מאכילין אותו תרומה.

(* ואינו מובן דהא תרומה יש בה עון מיתה. וחסור מנבילה דרוך לאו: ונראה דהא בכל אכילה יש הנאת גרון והנאת מעים וכמבואר בחולין (דף קג:) אבל בתרומה מבואר

בתוס' יומא (דף פ"א) דאחר שָׁבָא לְמַעַיִם כְּבָר נִתְחַלְלָה וְאִין בָּהּ אֵלָא הַנָּאָת הַגָּרוֹן דְּאִתְּ"פ
הֵיטֵר הִיא.

וְלִכְּוֹן נְבִילָה תְּמוּרָה דִּישׁ בָּהּ גַּם הַנָּאָת מַעַיִם מִשָּׂא"כ בְּתַרוּמָה וְדו"ק: וְדַע דָּאִם יֵישׁ לְפָנֵינוּ
אִיסוּר אֲכִילָה וְאִיסוּר הַנָּאָה פְּשִׁיטָא דְּמֵאֲכִילִין אוֹתוּ אִיסוּר אֲכִילָה וְעֵינֵין רַש"י תּוֹלִין (דף
קו) ד"ה תְּדָא דְּבִשְׁר תְּזִיר תְּמוּרָה מֵאִיסוּר נְבִילָה דִּישׁ בָּהּ שְׁנֵי אִיסוּרִין.

וְדַבְרֵי רַש"י תְּמוּרָה דְּהָא בְּטַמְאָה לִיכָּא אִיסוּר נְבִילָה וְאִדְרַבָּא בְּנְבִילָה יֵישׁ בָּהּ ג"כ אִיסוּר
עֲשֵׂה שְׂאִינָה זְבוּחַ וְאִתְּ"מ: וְעֵינֵין בְּפִי הַר"ח [שְׁנַדְפֵס בִּשְׁ"ס בְּוִילְנָא] שְׁגָרַס נְבִילָה
וּשְׁבִיעִית מֵאֲכִילִין אוֹתוּ נְבִילָה.

וְכַבֵּר הַבְּאִתִּי שְׁבַמ"ח מְסַתְּפֵק בְּזָה. וּמ"ש שָׁם (עֵינֵין אוֹת א): ד וְאֵגַב אֲכַתְּוֹב בְּהָא שְׁכַתְּב
הַר"י הוֹבָא בְּמַג"א (ס"ו ר"ט"ז) דְּבִשְׁר נְבִילָה שְׁנַפְלָה לְדָבֵשׁ פִּינּוֹן דְּדַרְדָּרָה הַדְּבִשׁ לְהַפְּוֹד
הַבְּשָׁר מִן הַבְּשָׁר עֵינֵין שְׁהַמַּג"א הַקְּשָׁה מֵאֲפָרוֹחַ טְרִיפָה דְּלָמָּה צְרִיף לִזְמַר אִימְתִי גְבִיל לְכִי
מִיְסָרְחַת, אֲמַנְם י"ל דְּרַבֵּינוּ יוֹנָה לֹא אָמַר אֵלָא גְבִי דְּבִשׁ דְּבוּרִים דְּחִזִּינוּן דְּהַתּוּרָה הַתִּירָה
הַדְּבִשׁ אֲף דִּינָצָא מִן הַטְּמָא מ"מ פִּינּוֹן דְּנִשְׁתַּנָּה מִן הַבְּשָׁר א"כ כְּמוֹ כֵּן אִם נִתְעַרְבַּב בָּהּ בִּשְׁר
נְבִילָה וְנִתְפָּוֶד לְדָבֵשׁ ג"כ מִן הַבְּשָׁר וְעֵינֵין בִּירוּשְׁלַמִי (סוֹף פ"א דְּעַרְלָה) בִּיצַת אֲפָר ע"ז
שְׁנַעֲשֵׂה אֲפָרוֹחַ וְכֵן בִּשְׁר הַקֹּדֶשׁ שְׁנַעֲשֵׂה אֲפָרוֹחַ דְּפִלְגֵי חֲזַקָּי וְכַהֲנָא עֵינֵין וי"ל הַטַּעַם
דְּמִן הַבְּשָׁר בִּיצַת ע"ז אֲף שְׁגַם הַפְּרִשׁ שֶׁל ע"ז אִיסוּר וְכַמְבֹּאֵר בַּע"ז (דף לז) וְלֹא שְׁנֵינֵי א"כ
הַטַּעַם שְׁאֲמָרוּ בְּבִיצַת טְרִיפָה מִשּׁוּם דְּהִי זָה וְזָה גוֹרָם.

אֲף הָא בְּהַקְּדֵשׁ וְע"ז הִיא בְּמִשְׁהוּ וְעֵינֵין הֵיטֵר זָה וְזָה גוֹרָם כְּתִב הַר"ן דְּהוּא מִשּׁוּם בִּיטוּל
וְהִיכִי דְּאִיסוּר בְּמִשְׁהוּ הָא גַּם זָה וְזָה גוֹרָם אִיסוּר וְעֵינֵין בְּרִיט"א שְׁמַפְלָפֵל בִּירוּשְׁלַמִי
פ"א דְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וּבְרַמְב"ם פ"ג מ"ה מ"א (הַלְכָה) דְּבִיצַת טְרִיפָה שְׁנַעֲשֵׂה אֲפָרוֹחַ אִיסוּר
וְאִתְּ"מ: ה) רֵאִיתִי לְהַגָּאוֹן מְפֻלְאָצֵק זי"ע שְׁנַסְתְּפֵק בְּחֻלָּה דְּהֵדִין דְּמֵאֲכִילִין אוֹתוּ הַקֵּל
הַקֵּל אִם עֵבֶר וְאִכְל הַתְּמוּרָה אִי מְעַנִּישִׁין אוֹתוּ יַעֲי"ש וּבְקִרְיַת סְפָר (פ"ד מ"ה מ"א)
מְבֹאֵר לְהַדְּיָא דְּהָא דְּמֵאֲכִילִין אוֹתוּ הַקֵּל הִיא רַק מְדַרְבְּנָן יַעֲי"ש: וְקָצַת רֵאִי לְדִין זָה
מִירוּשְׁלַמִי (נְזִיר פָּרָק כ"ג הַלְכָה).

(כ"ג נְזִיר שְׁפָגְעוּ בְּמַת מְצוּהָ יִטְמָא נְזִיר וְאִל יִטְמָא כִּהֵן שְׁזָה קְנוּשְׁתוּ קְנוּשְׁתַּת עוֹלָם
וְאִמַר שָׁם עֵבֶר וְהַחֲלִיף עוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תִטְמָא אֲדַמְתָּהּ וְכו'. וְכַמְבֹּאֵר דְּמ"מ אִינוּ לֹקְהָ
וְה"נ דְּכֹוֹנְתָהּ.

וְמָה שְׁפָלְפֵל שָׁם בְּחֻלָּה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים דְּמֵאֲכִילִין אוֹתוּ חֲצִי שְׁיַעוּר. וְא"כ פִּינּוֹן דְּחֲצִי
שְׁיַעוּר אֲכַל בְּהֵיטֵר שׁוּב אֲף אִם אֲכַל שְׁיַעוּר שְׁלָם אִין עוֹנְשִׁין אוֹתוּ.

זָה מְבֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִי (פ"ו דְּתַרוּמוֹת) אֲכַל חֲצִי זֵית בְּשׁוּגַג וְחֲצִי זֵית בְּמִזִּיד אִין תְּפִתִּירָנָה
כַּר"ל דְּאִמַר אֲכַל חֲצִי זֵית בְּהַעֲלֵם אֶחָד פְּטוּר וְהֵינּוּ דְּלַר"ל דְּס"ל ח"ש מִן הַתְּמוּרָה מַה"ת א"כ
כֵּל הַזֵּית חוּץ מִמִּשְׁהוּ הַאֲחֵרוֹן מִן הַתְּמוּרָה מַה"ת וּמ"מ מְבִיא קַרְבָּן.

וְה"נ ח"ש בְּשׁוּגַג וְחֲצִי זֵית בְּמִזִּיד וְע"ז מְסִיִּים דְּמוּדָה ר"ל בְּעֵתִיד לְהַשְׁלִים וְאִין רֵאִי
לַח"ז בְּשׁוּגַג וְח"ז בְּמִזִּיד עֵינֵין ש"ש וְה"נ לְעַנְיָן חוּלָּה אִין מְעַנִּישִׁין אוֹתוּ פִּינּוֹן דַּח"ז הַרְאִשׁוֹן
הִי הֵיטֵר וְאִתְּ"מ: ו) וְאֵגַב אֲכַתְּוֹב מַה שְׁיֵישׁ לְעֵינֵין לְהַלֵּל דְּהִנֵּה כּוֹרֵף פְּסַח וּמְצָה וּמְרוֹר
כְּאֶחָד וְלְכַאוּרָה לְמָה לֹא אֲכִיל לְהַשְׁלִישָׁה זֵיתִים בְּכַדִּי א"פ דְּהִנֵּה כְּאֵלוּ אֲכַלְם בְּיַחַד.

אף נראה דאם ניקא דכבת אחת לא מהני דמצות מבטלות זו את זו ה"נ באכל זה אחר זה ל"מ (***) וכעין זה בכריתות (דף טו) קצר וקצר מה לי אמר רבי אליעזר הואיל ואי אפשר להתערב וכו' עיי"ש: ז) שמוע שמעתי מחכם שמסתפק לענין חולה שמאכילין אותו הקל הקל אם מונח לפניו חתיכה אחת פזית והוא ספק חלב ס' שןמן.

ועוד תצי זית פיגול וזה חולה צריף לכזית אם מאכילין אותו הכזית הספק או שמאכילין אותו תצי זית הנדאי בצירוף תצי זית מזית הספק הנ"ל אם ח"ש חמור. או ספקא דאורייתא חמור.

ע"כ: ויש לפשוט הספק הזה מירושלמי פ"ו דתרומות (הלכה א) במזיד בספיקו בשוגג בנדאי וכו' הך אמרה השב מדיעתו תייב על שגגתו אמר אני פורש מפזית ואינו פורש מתצי זית וכו'.

עיי"ש הרי אף דפשיטא לי להירושלמי דבמזיד בספיקו לא חשב שב מדיעתו. מספקא לי' בחצי זית אי חשב שב מדיעתו.

הרי דספקא דאורייתא חמור מח"ש נדאי: אמנם באמת נראה * (דשון המה דח"ש היא ח"ש הכמותי וספק דאורייתא היא ח"ש באיכות דהא צד א' מותר. וזה פוננת הברייתא יומא (דף עד).

(כל חלב לרבות כוי ח"ש דענינם א' היא דזה ח"ש בכמות וזה באיכות ועיין לשון הר"ן נדרים (דף פג) משום דחטאת עוף באה על הספק וכינן דקיל דעל הספק נמי באה אתיא נמי לחצי נזירות עיי"ש הרי דבני בקתא חדא ניהו: ומינשב בזה הא דפריף בכריתות (ח"י:) למ"ד דיעת ספק מחלקת לחטאת מהא דתנו צירף את המעילה לזמן מרובה ומה פריף דלמא אתיא כמ"ד דאין ידיעה לח"ש ומצאתי אח"כ בס' מקור חיים בסוף הספר שצמד בזה.

ולחנ"ל ניקא דלמ"ד דיעת ספק מחלקת ה"ה דיש ידיעה לחצי שיעור דשום המה ובפרט למה דכתבו התוס' בשבת (דף קה) ד"ה רבן כו' משום דכתיב או הודע לה פי אין ידיעה לח"ש עיי"ש ואכמ"ל: ח) שם היכי דאפשר בחולין כ"ע לא פליגי דמתקנינן לי' ומספינן לי' פי פליגי היכי דלא אפשר בחולין מר סבר תרומה חמורה ומר סבר טבל חמור וכבר נודע הקושיא דהא בידו להפריש דקיי"ל חטה אחת פוטר את הכרי ויחזור ויבטלנו ואף לאמן דס"ל אין מבטלין איסור לכתחילה היא מה"ת מ"מ קיל מטבל ותרומה: אמנם למה שחקר הרי"ט אלגאזי דבתרומה דבעינן שירי' נפרין א"כ באין בו פזית אם פריש לא מקרי שירי' נפרין אפילו לרבי יוחנן דס"ל ח"ש אסיר מה"ת יעיי"ש: ולפ"ז יש לומר דכף הפוננה דהיכי דאפשר בחולין היינו דאיכא יותר מפזית דגם אי פרוש חטה אחת ישאר בו פזית ויהי' שירי' נפרין כ"ע לא פליגי דמתקנינן לי' פי פליגי היכי דלא אפשר דהיינו דאם פרוש לא ישאר פזית בזה פליגי אי תרומה חמורה או טבל חמור: ועיין ירושלמי (פ"ב דיומא הלכה א) ונהרים אין ונהרים אלא בששיר אשר תאכל אין אכילה אלא בפזית הי' בכולו פזית ליטול מקצתו אין את יכול שאין בו פזית ליטול כולו אין את יכול שאין בו שיר עיי"ש.

הרי דכּוּזית דוּוּקא חָשׁוּב שׁיּוּר: אָמְנָם גְּרָאָה עֵיקָר דָּאָף אַם גִּימָא דְבַעֲיָנָן שׁיּוּר כּוּזִית זֶה דוּוּקא בְּחֵלָה דְפָחוּת מְחַמֶּשֶׁת רְבַעִים קַמַּח אִינוּ חֲזִיב בְּחֵלָה א"כ יְכוּל לֵהוּיֹת דְּהַתּוּרָה הַקְפִּידָה שׁיְהִי דוּוּקא בְּשִׁירֵי כּוּזִית אָבֵל בְּתַרוּמָה דְלֹא בְעֵינָן שׁיְעוּר בְּטַבָּל דִּידָן וְאָף פָּחוּת מְכּוּזִית חֲזִיב בְּתַרוּמָה וּמַעֲשֵׂר הַרִי חֲזִינָן דְּהַתּוּרָה לֹא הַקְפִּידָה דוּוּקא עַל הַשׁיְעוּר בְּתַרוּמָה בְּנֹדָאֵי דְלֹא יִתְכּוּן לֹדְמֵר שְׁהַשׁיּוּר יֵהִי דוּוּקא בְּכּוּזִית דְּהָא חֲזִינָן דְּאִפְּלוּ דְבַכּוּלוּ בְּפָחוּת מְכּוּזִית חֲזִיב בְּתַרוּמָה וּמַעֲשֵׂר בְּפֶרֶט דְּמָה דְבַעֲיָנָן שׁיְהִי שִׁירֵי גִיפְרִין מְחֵלָה דְכַתִּיב בִּי מְרֵאשִׁית וּכְמִ"ש הַתּוֹסֵף בְּחֻלִּין (דָּף קלו) וְדִין מִינָה דְדוּוּקא פִּי הָתָם דְבַעֲיָנָן שׁיְעוּר לְחֵלָה אַז י"ל דְבַעֲיָנָן עַכ"פ כּוּזִית בְּהַשׁיּוּר מִשָּׂא"כ בְּתַרוּמָה דְגַם בְּכּוּלוּ ל"ב כּוּזִית מְכ"ש שְׁהַשׁיּוּר א"צ לְכּוּזִית: וְיֵשׁ לְדַקְדָּק בְּש"ס דְנָקֹט הַלְשׁוֹן בְּמַעֲשֵׂר דְקֹאמֵר מְאָכִילִין אוֹתוֹ וְא"צ לַעֲשׂוֹר וּשְׂבִיב תַּרוּמָה וּכְבָר עֲמַד בְּזֶה בְנוּב"י: וְאוּלַי לְמ"ש הַרְמְב"ם בַּכּ"ג מְשַׁבֵּת (הַלְכָה) דִּישׁ בְּתַרוּמָה ב' שְׂבוּתִין חֲדָא מְשׁוּם מְתַקֵּן וְעוֹד מְשׁוּם מְקַדִּישׁ.

וְזֶה דוּוּקא בְּתַרוּמָה דְמְקַדִּישׁ אֶת הַתַּרוּמָה מִשָּׂא"כ מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי דְמִתְרֵי לְזָרִים וְחֻלִּין בְּעֵלְמָא הֵם לֹא שְׁיִיף מְקַדִּישׁ וְלָכֵן גָּט אִין צְרִיף לַעֲשׂוֹר דְאַפִּי לַעֲשׂוֹר אִין צְרִיף. אוּ פִינָן דְמִיָּרוּ דְקוּצִץ מִן הַמְחַנְבֵּר וְהוּי מְקוּצָה.

וְא"כ לֹא הוּי שִׁירֵי גִיפְרִין פִּינָן דְגַם הַשִּׁירִים אֲסוּרִים בְּאִכְלָה אָף בְּמַעֲשֵׂר לֹא בְעֵינָן שִׁירֵי גִיפְרִין וְכִמוּ שְׁצִיָּד הַר"ש וְלָכֵף גָּט הַרְבּוּתָא דָּאָף בְּמַעֲשֵׂר א"צ לַעֲשׂוֹר וְדו"ק: ט וְעֵינָן בְּאִבְנֵי מְלוּאִים בְּתַשׁוּבוּתֵי (סִי' יח) דְמְתַרְץ דְבְּתַרוּמָה מִה"ת אֲסוּר לְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְחֵלָה דְמְבַטֵּל לְהוּי וְהַתּוּרָה כְּתִבָּה אֶת מְשַׁמְרַת תַּרוּמוֹתֵי וְכִמוּ דְאַסוּר לְטַמְאוּתָה עֵי"ש.

וְיֵשׁ לְהַעִיר דְבַשְׁלֵמָא לְטַמְאוּתָה אֲסוּר דְהָא גִּישְׁאֶרַת תַּרוּמָה וְרַק שְׁנַטְמָאָה אָבֵל ע"י בְּיִטוּל הָא גְּהַפֵּף אִיסוּר לֵהוּיֹת הֵיתֵר וְשׁוּב אִינְגָה תַּרוּמָה: אָף גְּרָאָה פִינָן דְתַרוּמָה אֲסוּרָה בְּהַנָּאָה שֶׁל פִּילוּי.

וְא"כ הָא גְּהֵנָה בְּבִיטוּל וְאַסוּר לְהַנּוּחַ מְתַרוּמָה. וְעֵינָן בִּירוּשְׁלַמִי פ"ב דְשַׁבֵּת מִהוּ לְהוֹסִיף בְּתוֹכוֹ שְׁמֵן חֻלִּין וּמְדִלִיק וּפִי' שֵׁם הַק"ע דְּהָאִיבְעִיא הוּא פִינָן דְתַרוּמַת חוּץ לְאַרְץ מִתְרֵי לְבַטֵּלָה בְּרוּב וְה"ה הַנָּאָת פִּילוּי דְאִינוּ אֵלָא מְדַרְבְּנָן מִתְרֵי לְבַטֵּלָה בְּרוּב וּלְפִי מ"ש בְּאַמַּת אֲסוּר מְשׁוּם הַנָּאָה דְזֶה גּוּפָא הוּי הַנָּאָה וְאִכְמ"ל: אָגַד פְּלִי סִימָן ג' א) בְּרַמְב"ם פִּי"ב מִה"ש שַׁבֵּת (הַלְכָה יא) קוּפָה שְׁהִיא מְלֵאָה חֲפָצִים אִפְּלוּ מְלֵאָה חֲרָדֵל וְהוּצִיא רִנְבָה מְרֵשׁוֹת זֹו לְרֵשׁוֹת זֹו פְּטוּר עַד שְׁיּוּצִיא אֶת כָּל הַקּוּפָה וְכֵן כָּל הַדּוּמָה לְזֶה שְׁהַפְּלִי מְשִׁים כָּל שְׁיֵשׁ בּוֹ כְּחַפֵּץ אֶחָד עַכ"ל וְאִינוּ מוּבָן הַפּוּנָה בְּמָה דְהוֹסִיף רַמְב"ם ז"ל שְׁהַפְּלִי מְשִׁים כָּל שְׁיֵשׁ בּוֹ כו' דְמֵאֵי ג' מ' בְּזֶה.

וְגִרָאָה דְרַמְזוּ בְּזֶה לְהָא דְאַמְרִינָן בְּחֻגִיגָה (דָּף פד) גְּבִי הַפְּלִי מְצַרְף מִה שְׁבַתוֹכוֹ לְקוּדֵשׁ [אוּכְלִים חֲתִיכוֹת הַרְבֵּה בְכָלִי אֶחָד וְנִגַע טָמֵא בְּאֶחָד מֵהֶם הַפְּלִי מְצַרְפָן לֵהוּיֹת כּוּלָן חֲתִיכָה אַחַת וְנִטְמָאוּ כּוּלָן רַש"י] מְנָא הַגִּי מְלִי א"ר חֲנִין דְאַמֵּר קָרָא כִּף אַחַת עֲשָׂרָה זֶהָב מְלֵאָה קְטוּרַת הַכְּתוּב עֲשֵׂה לְכָל מָה שְׁבַכְפָּ אַחַת וְשֵׁם בְּגִמְרָא אֲמַרִינָן אר"נ אָמַר רַבָּה בַר אַבּוּהַ קָגוֹן שְׁצַבְרָן עַל גְּבִי קַרְטֵבְלָא דְאוּרִיָּתָא יֵשׁ לוֹ תוּף מְצַרְף אִין לוֹ תוּף אִינוּ מְצַרְף יַעֲי"ש וּמְבּוֹאֵר דְכָלִי שְׁאִין לוֹ תוּף אִינוּ מְצַרְף הַפּוּנָח בְּתוֹכוֹ לְשׁוֹן' פְּדָבֵר אֶחָד.

ולפי"ז י"ל כן לענין אגד פלי דהטעם דחשיבי פדבר אהד משום שהפלי משים פל מה שיש בו פחפץ אהד וכמ"ש רמב"ם ז"ל הג"ל וע"כ זהו דוקא בכלי שיש לו תוף וכמ"ש התוס' בפסחים (דף פ"ה:) בד"ה בנגרין ונ"ל ואפילו למ"ד ה"תם אגד פלי שמי' אגד הגי מזלי פלי שיש לו תוף כו' יעיי"ש ש יראה בפשיטה מקובצת לזבחים (דף מ"ז).

(דכתב דאם קיבל הדם והיו רוב הפלי בדרום ומיעוטו בצפון אעפ"י שהוא מקבל באותו מיעוט שבצפון מ"מ פסול דאגד פלי שמי' אגד ולא הוי קבלה בצפון אבל בשעת שחיטה אפילו אם רוב הספין בדרום ושחט במיעוט שבצפון פשרה עיי"ש ואינו מוכן אמאי לא נימא גם בזה דאגד פלי שמי' אגד אולם להג"ל הפוננה דספין שאין לו תוף לא אמרינו כי אגד פלי שמי' אגד ופשוט: (כ) עיין שבת (דף צא:) מתיב רב ביבי בר אבבי הגונב פיס בשבת חייב שפכר נתחייב בגניבה וכו' הי' מגרר ויוצא פטור שיקרי איסור גניבה ואיסור שבת באין פאחת.

ואי סלקא דעתך אגד פלי שמי' אגד קדים לי' איסור גניבה לאיסור שבת עיי"ש והקשה השער המלך בפ"ג מה' גניבה (הלכה ב) למה דפירש"י שם (דף צב) דמה דקתני עד שיוציא את כל הקופה היינו עד שיוציא מעיקרא אבל אם אהד הוציא מקצתה ובא אחר או הוא והוציא את כולה אינו חייב.

א"כ דומה בדומה ממש להא דר' אבין דהזורק חץ מתחילת ד' וכו' דעקירה צורה הנחה עיי"ש ובהפלאה פתובות (דף ל) ובדו"ח שהאריכו בזה: ולחומר הנושא י"ל לפמ"ש הפלאה לתמוה דלכן עזאי דס"ל מהלך פעומד דמי לא משפחת לה הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים דהא מיד שהלך קצת והוציא מקצת הקופה אמרינו דהוי פעומד.

וא"כ אפילו שאחר כך גמר והוציא כולה פטור פינו דבעינו שיוציא את כל הקופה מעיקרא וכפירש"י הג"ל עיי"ש מה שתי': אמנם הפשוט י"ל דבאמת מ"ש רש"י דבעינו שיוציא כולה מעיקרא.

היינו לדין דלא פסקינו כן עזאי אבל לבן עזאי לשיטתו ע"כ דחייבה רחמנא בהוצאה מרשות לרשות גם היכי דלא הוציא כולה מעיקרא. וכבר פתב ג"כ השעה"מ דהרמב"ן לא ס"ל כשיטת רש"י ועיי"ש שכתב דרש"י הוכיח זה מיתירא דמתניתין דקתני עד שיוציא עיי"ש ובאמת שיש לומר דהך מתניתין דלא כן עזאי דלכן עזאי ע"כ דלא אמרינו כנ"ל ורא' דחייבה תורה על הוצאה מרשות לרשות כנ"ל: ולפ"ז מפילא רוןחא שמעתא.

דשפיר פריף מהך ברייתא דהגונב פיס לפ"מ דמבואר בכתובות (דף לא) דאתיא כן עזאי. ועיין בהפלאה בסוף ספרו דרבי יוחנן דאמר בשבת (דף ו) מודה בן עזאי בזורק ס"ל כן עזאי עיי"ש.

ויש לעשות סמוכים לדבריו מהא דשבת (דף צו) דיליף רבי יוחנן הוצאה מקרא דויצו משה וגו' אל יצא וגו' וקשה הא בינדם להוציא מקצת לשיטת רש"י הג"ל וע"כ דס"ל כן עזאי כנ"ל. ולפ"ז שפיר פריף מהך ברייתא.

ובפרט דפריף לרבי יוחנן לשיטתו דלדין' ע"כ דלא הוי עקירה צורה הנחה ופריף שפיר ולפ"ז מיושב היטב נמי דברי הרמב"ם דלא הביא אקימתא שבש"ס דמוקי לה בנסכא.

וְלִהְיוֹת לְאֶתִי שְׁפִיר דְלִהְרַמְבָּם לְשִׁיטְתוֹ דְלֵא ס"ל כְּבֹן עֲזָאֵי וְגַם ס"ל כְּשִׁיטְת רַש"י כַּמ"ש
הַשְׁעָר הַמְלֵךְ שֵׁם לִק"מ קו' הַש"ס וּמִשׁוּם דְעִקְרָה צִוְרָה הַנְּחָה כַּנ"ל כְּקו' הַשְׁעָה מ"ה הַנ"ל
וּל"צ לְאִוְקְמִי בְּנִסְכָּא וּמִיְנֻשָּׁב הַיֵּטֵב: אַגב קַרְקַע סִימָן ד א) יֵשׁ לְעֵינֵי לְשִׁיטְת
הַגְּאוּנִים הַמּוֹבָא בְּחו"מ (סִימָן צו) דְקַרְקַעוֹת חוּץ לְאַרְץ לֵא תְּשׁוּבֵי קַרְקַע לְעֵנֵי שְׁבוּעָה
עֵינֵי שׁ וְהוּא מְהַש"ס דְעַרְכֵי (דף כט) אֵי לְעֵנֵי אַגב תְּשׁוּבֵי קַרְקַע אוֹ דְגַם לְעֵנֵי זֶה
תְּשׁוּב כְּמַטְלָטְלִין וְהָרִי קָרָא דְמַמְנֵי יִלְפִי קַנְנֵי אַגב דְיִיק נִיתָן לְהֵם אֲבִיהֶם מִתְּנוֹת עִם עָרֵי
מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה עֵינֵי קַדוּשֵׁין (דף כו).

וּמְבוֹאָר דְבְעֵי עָרֵי מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה. וְעֵינֵי שֵׁם בְּקַדוּשֵׁין הֵלֵךְ וְלִקַּח בֵּית סָלַע סְמוּךְ
לִירוּשָׁלַיִם וּבֵית רֹבַע סְמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם.

וְעֵינֵי בְבָא קַמָּא (דף) גְּבִי גֹזֵל שְׂדֵה וְהִיתָה פָּרָה רְבוּצָה בּו דְרַבְנֵי לְטַעֲמֵיהוּ דְקַרְקַע
אִינָה נִגְזָלָת, וְהָרִי הָתָם ע"כ לְשִׁיטְת הַגְּאוּנִים בְּקַרְקַע אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִיְיָרִי. וְלִכֵּן מְהַנִּי קַנְנֵי
אַגב: אֲמַנְם אֵין לָה אָדָם שְׂאֵין לוֹ ד' אַמּוֹת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּבָא בְּתָרָא
(דף מד) ד"ה וְלִכֵּן מְהַנִּי קַנְנֵי אַגב לְכָל אָדָם: וּלְפ"ז נִיחָא הָא דְאַמְרִינֵי בְּבָא בְּתָרָא שֵׁם
גְּבִי אִיסוּר גִּיּוּרָא אֵי אַגב קַרְקַע לִית קַרְקַע.

וְאַמָּאֵי לֵא קַנְי קַרְקַע כ"ש. וְלְפִי הַנ"ל נִיחָא דְהָא בְעֵינֵי קַרְקַע בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְגַר הָא אֵין
לוֹ חֵלֶק בְּאַרְץ וְאַתִּי שְׁפִיר: וְלִשׁוֹן הַמְּשָׁנָה קַרְקַע כ"ש חֲיִיבָת בְּפִיָּאָה וּבְכַפּוּרִים וְלִקְנוֹת
עֲמָה נְכָסִים שְׂאֵין לְהֵם אַחֲרֵיּוֹת.

י"ל דְאַיְיָרִי בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְתַדַּע דְהָרִי תַנִּי וְחֲיִיבָת בְּפִיָּאָה וְזֶה ע"כ בְּקַרְקַע אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
וְלִכֵּן מְהַנִּי קַנְנֵי אַגב קַרְקַע: ב) וּבְבָבָא קַמָּא (דף קד) כִּי אֲתָא נָפַל לְאַפְּי' עַד תּוּוּף. וּמִשְׁמַע
אַף בְּחוּץ לְאַרְץ מְהַנִּי קַנְנֵי אַגב.

וְצָרִיף לוֹמַר שְׁהָרִי הַטַּעַם כִּינֵן דְעוֹמְדִים לְמַפְּוֹר וְהוּי כְּשִׁכִּירוֹת בְּעֵלְמָא. וּבְקַנְנֵי אַגב דְמְהַנִּי
בְּקַרְקַע שְׁכוּרָה ה"ה דְמְהַנִּי אֲפִי' בְּקַרְקַע חוּץ לְאַרְץ: וְיֵשׁ לְעֵינֵי בְּשְׁבוּעוֹת (דף לב) שְׁמַע
מִינָה מִשְׁבִּיעַ עַדִּי קַרְקַע חֲיִיב.

הָא מְשַׁפְּחַת לָהּ. דִּישׁ לוֹ קַרְקַע חוּץ לְאַרְץ דְלַעֲנֵי כְּתוּבָה פְּשִׁיטָא דְגוּבָה וְלַעֲנֵי שְׁבוּעָה
הוּי כְּמַטְלָטְלִין: וְיֵשׁ לְתַרְץ בְּזָה קו' הַגְּאוּן רַבִּי ר' יוֹנָתָן שְׁהִבִּיא הַשְׁעָה מ"מ.

בְּהָא דְשְׁבוּעוֹת (דף מז) שְׁבוּעוֹת ד' תְּהִיָּה בֵּין שְׁנֵיהֶם וְלֵא בֵּין הַיּוֹרְשֵׁין. דַּמְמ"נ אֵי יֵשׁ
לְהֵם קַרְקַע בְּלֵא"ה אֵין נְשַׁבְעִין דְהוּי כּוֹפֵר כְּפִירַת שְׁיַעֲבוּד קַרְקַעוֹת.

וְע"כ דֵּאֵין לְהֵם קַרְקַע כְּמוֹ שְׁתִּירָץ הַתּוֹס' בַּב"מ (דף ד). וְשׁוּב הוּי מְטַלְטְלֵי דִינְתְּמֵי דְלֵא
מְשַׁתְּעַבְדֵי לְבַע"ח: וְלִהְיוֹת לְמִינְשָׁב דְמְשַׁפְּחַת לָהּ שְׁהִי לְהֵם קַרְקַעוֹת חוּץ לְאַרְץ דְלַעֲנֵי
שְׁבוּעָה הוּי כְּמַטְלָטְלִין וְלַעֲנֵי יִתְמֵי הוּי *) בְּקַרְקַע וּמִינְשָׁב הַיֵּטֵב קו' הַגְּאוּן הַנ"ל וְדו"ק: ג)
יֵשׁ לְעֵינֵי לְמ"ש הַקְּצוֹת הַחוּשָׁן (ס' ר) דְלֵא מְהַנִּי בְּחֻצְרָא קַנְנֵי וְחֻצְרוֹ בְּאֵין כְּאֲחַת הַיְכִי
דְבְעֵינֵי זַכִּי' וְדוּוּקָא בְּגִט אוֹ בְּשִׁטְר שְׁחֻרְוֹר דְלֵא בְעֵינֵי בִי זַכִּי' אֲלֵא נְתִינָה מְהַנִּי גִיטָה וְיָדָה
בְּאֵין כְּאֲחַת מִשְׂא"כ בְּשִׁטְר מִתְּנָה וְכַה"ג שְׁנַתְּנוּ לְחֻצְרוֹ לֵא מְהַנִּי אֲלֵא אִם קָדָם לוֹ הַחֻצְרָא.

וְהָא בְּעַבְד שְׁהִבִּיא גִיטוֹ וְכַתוּב בּו כָּל נְכָסֵי קַנְוִין לָהּ אֵיכָּא לְמ"ד מִתּוּף שְׁקָנָה עֲצָמוֹ קַנְהָ
נְכָסִים וְאֵין קַנְהָ נְכָסִים ע"י שְׁטָר זֶה הָא לֵא מְטִי לִידוֹ מְעוּלָם. וְאוּלַי דְבַתּוֹרַת אַגב אֲתִינֵן

לה פיון שקנה עצמו שוב נקנין לו המטלטלין בתורת אגב וכמו דאיתא בירושלמי פ"ה דכתובות הלכה א) לענין דברים הנקנין באמירה פיון שקידשה נכתה בת בין הבנות והינו מתורת אגב פיון שקידשה קנה גם המטלטלין וכו' ומה בין אין אדם קונה קרקע וכמה מטלטלין בשנה פרוטה שפן אדם קונה שתי קרקעות בשנה פרוטה ואין אדם קונה שתי נשים בשנה פרוטה עיי"ש ועיין עוד בקדושין (דף ו) בתה ופרתה בפרוטה כו' בתה וקרקעתה בפרוטה ובתוס' שם וא"כ י"ל דגם גבי עבד דהוי פקרקע משום אגב אטינון עלה רק דפלוגתא הוא אם מהימנין לי' שנתן לו הנכסים ואם באמת נתן לו קנה מתורת אגב: ד) נדע דמהירושלמי הנ"ל מוכח דלית לי' הא דרבויו בקדושין (דף כו) דבעינו באגב שינתן לו דמי פולן מדאמר דבפרוטה קונה הקרקע והמטלטלין ועיין (ח"ס או"ח סי' קטז) שנסתפק בשם הגאון רע"א אי השליח יכול להקנות מטלטלין של המשלח אגב קרקע של השליח.

ומהירושלמי הנ"ל מוכח דמהני דהא סתמא קתני אף בבוגרת שאינה ברשות האב. ומ"מ קונה המטלטלין של אביה אגב שקונה אותה.

ובעיקר הס' יש לומר אם למ"ש בכתובות שלמה (סי' א) דקנין אגב הוא מצד המקנה לא מצד הקונה ומה"ט י"ל דלא מהני בהפקר קנין אגב ועיין בקצות החושן א"כ מה"ט בגונני הנ"ל לא מהני פיון דהמקנה לא מקנה לו הקרקע ואכמ"ל: ה) ועיין תוס' ב"ק (דף קד) דהא דפריה בב"מ (דף מו) וליקני לי' אגב קרקע ולא פריה בלא"ה דליקני לי' באודיתא משום דהתם בעי שיהי' מועיל לדאורייתא וקנין אודיתא לא הוי אלא מדרבנן עיי"ש והקשה הקצות החושן (סימן קצה) א"כ ה"נ מה פריה מקנין אגב הא כתבו התוס' בב"ק (דף יב:) ד"ה אנא דקנין אגב הוי גמי מדרבנן וא"כ כמו כן אגב אמאי מהני עיי"ש: ונראה לפמ"ש בטעם המלה ה' מכירה דאפילו אם נימא דקנין דרבנן מהני גמי לדאורייתא מ"מ ב' קנינים דרבנן לא מהני וסברתו נכונה כמו גבי חמץ דרבנן דרבנן ושעות דרבנן מקודשת עיי"ש: ולפ"ז נכונים דברי התוס' דבב"מ שפיר הקשו דליקני לי' המעות בהודאה ולא דהוי קנין דרבנן הא קנין דרבנן מהני לדאורייתא אבל שם בב"ק הקשו דליקני לי' הקרקע בהודאה והמעות אגב קרקע וצריה להצטרף ב' קניני דרבנן שפיר כתבו התוס' דמ"מ לא מהני לענין דאורייתא ואכמ"ל: איסורי מזבח סימן ה א) עיין תמורה (דף ו) ואשה לא תתנו מהם כו' זריקת דמים מנין ת"ל על המזבח והוא מהספרא.

ואינו מוכן היאך נלמד זריקה מקרא דעל המזבח הא גם אשים למזבח ונראה פשוט דהפנונה למה דס"ל לר"י [דסתם ספרא אליבא'] (בזבחים דף ס.) דרצפה מקדשת כמזבח ומקריבין על הרצפה.

ולפ"ז אם מקריב בעל מום על הרצפה ג"כ חייב ולמה פתב על המזבח. ובע"כ דבכלל ואשה הוא זריקת דמים.

ואמרינו שם (בזבחים דף פ.) דמודה רבי יהודה בדמים דבעינו מזבח ולא רצפה ולכך פתיב על המזבח וז"פ: אמנם למ"ש התוספות בזבחים (דף פז) דהא דעזרה מקדשת כמזבח הוא דווקא בכשרים ולא בפסולים וכ"כ התוס' במנחות (דף נז) א"כ י"ל דבפסולים אינו חייב אם מקטיר ע"ג הרצפה.

ואולי פִּינּוֹן דִּלְכָשֶׁרִים חָשׁוּב כַּמְזַבֵּחַ שׁוּב חֲזָיִב אִם הַקְטִיר דְּבַר הַפְּסוּל: וְהִנֵּה בְּמֵאֵי דְאֶמְרֵינּוּ שֶׁמֶּלֶךְ לֹא תִקְרִיבוּ דְמַעוּף לְבַמַּת יַחֲדֵי יֵשׁ לְעֵינֵי דְהָא כְּבָר נִפְקָא לָן מְלֵא תִזְבַּח וְגו' שׁוֹר וְשֵׁה כַּמְבֹאֵר בְּכֹרוֹת (דָּף יד) וצ"ע: וּמָה דְאֶמְרוּ רִיב"י אֹמְרֵי אִף קַבְּלַת הַדָּם אוֹלֵי הַכּוֹנֵנָה כְּמוֹ דְאֶמְרֵינּוּ בְּזִבְחִים (דָּף פה) הַצּוֹרֵם אֲזֵינוּ כְּכֹר וְאִתְּ"פ קִיבֵּל דְמוֹ פְּסוּל דְבַעֲיָנוּ שְׂיִהְיֵי תָם בְּשַׁעַת קַבְּלָה וּפְשׁוּט: ב) וְעֵינֵי בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף כג) הַקְּשׁוּ הַתּוֹסֵ' עַל גִּירְסַת רִש"י דְהָא גַם בְּשִׁבוּי' אִיכָא אִיסוּר סְקִילָה אִם יִשְׁמַשׁ בְּנָה ע"ג הַמְזַבֵּחַ בְּשַׁבָּת.

וּכְבָר מְפֹרָסִים הַקְּשׁוּיָא דְהָא קִי"ל בְּחֵלְל דְּכָל עֲבוֹדוֹת שְׁעֵבֵד קוֹדֵם שְׁנוּדַע שְׁהוּא חֵלְל כְּשֵׁרוֹת. וּכְבָר הַקְּשָׁה פֶּן הַשְּׁעָה"מ וְהַפְּלָאָה.

וְרֵאִיתִי בְּסִפְרָא בְּאֵר יִצְחָק שְׁתֵּי דְלֶר"ח דִּס"ל בְּפֶר וְלֹא בְּדָמוּ שֶׁל פֶּר עֵינֵי יוֹמָא (דָּף נא) א"כ יָכוֹל לְבֵא לִידֵי אִיסוּר סְקִילָה אִם יִהְיֵי נוֹדַע קוֹדֵם הַזְּרִיקָה שְׁהוּא חֵלְל. וְאִז יִהְיֵי צָרִיף הַפְּהֵן לְשַׁחֲט פֶּר אַחֵר יַעֲיִי"ש: וּבְאַמַּת הָא מְבֹאֵר בִּירוּשְׁלָמִי פ"ח דְתֵרוּמוֹת הָדָא אֶמְרָה שְׁהוּא מְקַבֵּל וְאִתְּ"פ זֹרֵק קוֹמֵץ וְאִתְּ"פ מְקַטִּיר עֵי"ש הַרִי דְמוֹתֵר לְגַמְרוֹר עֲבוֹדָתוֹ וְכַעֲיִן זֶה בְּיוֹמָא (דָּף יג) גְּבִי אֵינּוּ סָבֵר ר"י יְגַמְרוֹר וְלִשְׁיִטַת רִש"י מִיְיָרֵי שֶׁמֶּלֶךְ גְּבִי פֶהֶן הַדְּיוּט אִף דְמַחְלֵל עֲבוֹדָתוֹ מ"מ יְגַמְרוֹר וְדו"ק: ג) בְּעֲבוֹדָה זָרָה (דָּף כג) ר"א הִי פּוֹסֵל בְּכָל הַקְּרָבָנוֹת כְּוָלוֹ וּפְרִיף וְהָא פְתִיב וַיִּקַּח יִתְרוֹ עוֹלָה וְזִבְחִים עֵי"ש.

וַיֵּשׁ לְהַעֲרִיר הָא פְּשִׁיטָא שְׁמַקְבְּלִים קְרָבָנוֹת מִן הַעֲכוּ"ם דְאֶמְרֵי מֵר אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת עֲפּו"ם שְׁנוּדָרִים נְדָרִים וְנִדְבוֹת כְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא חֲזִינֵינּוּ לְרַבֵּיעָה וְהָכָא הָא הִי קְרָבָנוֹת מִן עֲפּו"ם כְּדֵאִתָּא בְּזִבְחִים (דָּף קטו) וְחִדַּע דֵּאל"כ לִיכְרֵף הִיכִי מְקַבְּלִים קְרָבָנוֹת מִן הַעֲכוּ"ם: וְעוֹד יֵשׁ לְהַעֲרִיר הָא פִּינּוֹן דְהוּא הַקְּרִיב בְּעֲצָמוֹ וְאֶמְרֵי שְׁלֵא נִרְבְּעוּ פְּשִׁיטָא דְמַהֲיָמֵן לְגְבִי עֲצָמוֹ: אִף זֶה יֵשׁ לִינְשֵׁב.

דְּבִירוּשְׁלָמִי פ"ט דְעִירוּבִין (הַלְכָה ד) אִיתָא גַר שְׁנַתְגַּיִיר וְהִי לֹו יֵינּוֹת וְאֶמְרֵי בְּרִי לִי שְׁלֵא נִתְּסָכוּ וְכו' טְהוּרִין לֹו וְטְמֵאִים לְאַחֲרִים ר"ע אֹמְרֵי אִם טְהוּרִין לֹו יִהְיֵי טְהוּרִים לְאַחֲרִים ר"י אֹמְרֵי לְחַוְמֵינּוּ טְמֵאִין לֹו וְטְמֵאִים לְאַחֲרִים וְא"כ ה"נ פִּינּוֹן דְלִגְבִי אַחֲרִים לֹא מַהֲיָמֵן ה"נ לְגְבִי עֲצָמוֹ: ד) הִנֵּה בְּהָא דְקִי"ל דְטְרִיפָה פְּסוּל לְקָרְבָן מְבֹאֵר בְּסִפְרֵי שׁוֹפְטִים דְגַם עַל הַזְּבִיחָה עוֹבֵר דְמַקְרָא דְלֵאֲתִזְבַּח וְגו' מְרַבָּה מְחִיר וְאֲתָנּוּ וְטְרִיפָה.

וְאִף דְאֵין לֹוִקִין עֲלֵייהוּ כְּמְבֹאֵר בְּרַמְבַּ"ם פ"ג מְאַסוּרֵי הַמְזַבֵּחַ דְלֹא נִתְּפָרַשׁ אֲזַהֲרָתָן מ"מ עוֹבֵר עַל הַזְּבִיחָה: וְעֵינֵי עוֹד בְּסִפְרֵי תַצֵּא עַל קָרָא דְלֹא תִבִּיא אֲתָנּוּ וְגו' יָכוֹל אֶפְיָלוֹ הַעֲבִירוּ בְּרַגְלוֹ לְעִזְרָה ת"ל כִּי תוֹעֵבֶת וְגו' מֵה לְהֵלֵן בְּזוֹבַח וְהֵינּוּ דִילִיף מִבְּעַל מוֹם וְעֵינֵי בְּתוֹסְפָתָא פ"ג דְמַכּוֹת: וַיֵּשׁ לְהַעֲרִיר לִפ"ז מְדַבְּרֵי רִש"י זְבָחִים (דָּף עז דְכִינּוּ דְאֲתַחֲזַק ס' טְרִיפָה אֵין מְכַנְיָסִין אוֹתוֹ לְעִזְרָה מְשׁוּם הַקְּרִיבָהוּ נָא לְפַחְתָּהּ וְת"ל שְׁמָא יִמְצָא טְרִיפָה וְנִמְצָא עוֹבֵר עַל הַזְּבִיחָה: אִף נִרְאָה דְהָא פְרִיף וְלִבְטֵל בְּרוּבָא וּמְשַׁנֵּי דְבַע"ח חֲשׁוּבֵי וְלֹא כְּטוּלוֹ וְזֶה לְעֵנֵי הַקְּרָבָה אֶבֶל לְעֵנֵי אִיסוּר הַבָּאָה כְּטוּל בְּרוּב.

וְלָזָה פִּירִש"י דְעַכ"פ אִיסוּר מְשׁוּם הַקְּרִיבָהוּ וְאִכְמ"ל: וְעֵינֵי תוֹס' תְּמוּרָה (דָּף כד) שְׁהִבִּיא הָא דְכֹרוֹת אֶבֶל טְוִמָּתָם סְפִיקָא הוּא דְלֵאחֵר שְׁחִיטָה תְּבַדֵּק אִם זָכָר אִם נְקִבָה וְלִשְׁיִטַת רִש"י הָא הִיכִי דְצָרִיף בְּדִיקָה אִיסוּר מְשׁוּם הַקְּרִיבָהוּ וְגו' וְאִכְמ"ל: ה) בְּתוֹרַת פְּהֵגִים פ' אֲמוֹר פְּרִשְׁתָּא ג' יָכוֹל אֶפְיָלוֹ נִתְעָרַב בְּאֲשָׁם ת"ל יְקָרִיבָנוּ.

וכ' הר"ש משנ"ז ז"ל דאסמכתא בעלמא היא. דכיצד ישחטם הא אינו לא להקריב ולא לאכול ונאפילו למ"ד אם אין בשר יש דם התם כפשחט הנה ראוי לבשר עיי"ש: ולכאורה יש להעיר דמ"ש זה מהא דאמרו ביבמות (דף מא) גבי הספיקות דחולצות ולא מתניבמות דלא אמרינן פל שאינו עולה ליבום אין עולה לתליצה משום דאם יבא אליהו ויאמר דהא קידש בת יבום הוא עיי"ש: ו) ובגיטין (דף מב) גבי ולד פהנת שנתערב בולד שפחתה וכו' אם יבא אליהו וכו' עיי"ש: ובכורות (דף לד) גבי תרומה תלויה אמרינן.

הא נמי ראוי' היא שמה יבא אליהו ויטהרנה וכו' עיי"ש: ולפ"ז גם הכא בנתערב הרי ראוי' דאם יבא אליהו ויאמר דהיא היא הרי ראוי' היא. וממילא דמקרי ראוי' כמו בהני הג"ל: ונראה דהר"ש אגזיל בזה בשיטת רש"י וזכחים (דף עג) דבהא דאמרו רבנן לא נקריב אם קרב לא מרצי וכו' רש"י ז"ל דאפילו הנכרו לבסוף אסור הואיל ונדחה עיי"ש: ולפ"ז איסורי מזבח שאני דאינם חשובים ראויים מחמת דאם יבא אליהו ויאמר דראוי' היא פיון דבשעתם אינם ראויים הרי נדחו ממזבח.

ולכן בנתערב עולה בשלמים אף אם ינפרו ע"י אליהו לא יועיל דכבר נדחו אם נימא דיש דחוי באכילת קדשים ופשוט: אמנם אכתי יש לעיין בכתא עוף הבא על הספק דאיך קרב למ"ד אם אין בשר אין דם וכבר עמד בזה חותני הגאון נ"י באור שמת פ"ב מה' שחיטה ועיי"ש שתי' דממה נפשך או שאינו קרבן פלל או שהוא נאכל ג"כ ורק מחמת ספק אסיר לאכול שמה אינו קרבן אבל אם הוא קרבן הרי נאכל.

ועיי"ש שפכת דבר נחמד בש"ס דכריתות (דף כו) עיי"ש: ומינשב בזה מה שתמה שם השחיטה מקובצת דאמאי כי נודע לה אחר שמצצה דמה שילדה ודאי לא יעלה לפטור הנדאי דהא טטאת יולדות לא בעי ידיעה בתחלה.

וכמו דאמרו לר"ע דמחייב בספק מעילות אשם תלוי עיי"ש: ולפי הג"ל יתכן מאד דהשתא דהדין הוא דאם נודע אחר המצצה שילדה ודאי אסור באכילה גזירה שמה יאמרו חטאת העוף הבא על הספק נאכלת הא אף על הצד שהוא קרבן אינו נאכל משום גזירה דשמה יאמרו א"כ המצצה לא היתה בכשרות דאם אין בשר אין דם [פיון דאינו נאכל כקו' הג"ל] היכי דמעיקרא אינו ראוי ולכן צריכה להביא קרבן ודאי אבל אם נודע לה שילדה ודאי קודם הגזאה שכיר עולה לה לנדאי ופשוט: אף בפסקי תוספות פרייתות פתבו בפשיטות דבכתא עוף הבא על הספק אם נודע לה שילדה ודאי הואיל ואין בא אלא להתיירה בקדשים הואיל והותרה הותרה עיי"ש: ודברי רבינו גרשום שם נפלאים שפכת דאם משנמלקה נודע לה אסור באכילה ומותר בהנאה ואע"ג דאמרי אין פדיון לעוף הכא פיון דלא קדשו לגמרי וכו' יש לה פדיון.

ותמהני הא אין פדיון את הקדשים להאכילם לכלבים פיון דאיסורו באכילה. (*) וגם הא בעי העמדה והערכה ואיך יועיל פדיון אחר הגזאה ומצצה ואכמ"ל: ז) הנה בהא דקיי"ל דמתעסק פסול בקדשים יש לעיין אם זה דווקא בשחיטה או בכל עבודות: ולכאורה יש להביא ראי' מהא דזכחים (דף ס) פוס אהד הי' ממלא מדם התערובות שאם נשפך דם של אחת מהם כו' ואי ס"ד קסבר ר"י פולה עזרה מקדשה הא איתעביד לי' מצותי' ופריך ודלמא קסבר ר"י שפיכה מפח האדם בעינו עיי"ש ואמאי לא פריך הא מתעסק הוא.

וע"כ דדווקא בשחיטה פסול מתעסק וקערני לזה ח"א: אולם יש לומר נהי דמתעסק פסול מ"מ אם עלה לא ירד דהא פסול בקודש הוא ואם נימא דרצפה מקדש שוב איתעביד לי מצותי אף פבר פתבו התוס' (מנחות דף נז: בד"ה פבש וכו') דהא דרצפה מקדשת הוא דווקא פשרין ולא פסולין יעיי"ש ומלבד זה הא דעלה לא ירד הוא רק דהקרבא לא תרד אבל פשיטא דלא עלה לבעלים לשם חובה ופסח פסול הוא וכמו בפסח שנשחט שלא לשמו דעלה לא ירד (ויש לעיין בירושלמי (פ"ה דפסחים הלכה) ממה שיהא מתחייב על הזריקה [בשחט פסח על החמין] הדא אמרת פסח עצמו פשר הוא.

והא למה דפסק הרמב"ם ז"ל (בפ"ג מה' פסולי המוקדשין הלכה יט) דכלי שרת מקדשין דם פסול לקרב יעיי"ש ואיצטריך קרא לחייב על הזריקה: (ח) והנה האחרונים תמהו בהא דתנו (בכורות דף מה:): אלו פשרים בבהמה ופסולים באדם החרש והשוטה דת"ל דפסול משום דקטן הוי כמתעסק וכמבואר בחולין (דף יב) וכמו כן חרש ושוטה:*) ונראה דנ"מ אם חרש שוטה וקטן עשו עבודה ביחד עם הגדול דמבואר בתוספתא פ"א דמנחות קיבל בימין ובשמאל פאחד פסול וה"ה בכל הפסולים אם עשו עבודה ביחד עם פהו פשר פסול ומטעם מתעסק הא הגדול בר פנונה היא ופשוט: ט) יש לעיין בקטורת שנספלה אי אמרינן בי'.

אם עלה לא ירד דהא המזבח מקדש פסולים כדאיתא בזבחים (דף כז). ולפ"ז יש לעיין גם לפני ולפנים אם אמרינן בי' אם עלה לא ירד ודא דפריה הש"ס (יומא דף נ"ג) ות"ל משום באה ריקנות היינו משום דחסרון פבעל מום כדאיתא במנחות (דף י"ב) ובעל מום הא אם עלה ירד אבל בפסול אחר י"ל דאם עלה לא ירד אף דליכא מזבח שם דהא גם בהיכל אם נעקר המזבח מקטירין קטורת במקומה כדאיתא בזבחים (דף נט) יעיי"ש: ומינשב בזה מה דפריה (ביומא דף ס:): על ר"ח דס"ל קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה ולא כלום מהא דתנו אם עד שלא נגמר מתנות שבפנים וכו' ואם איתא יחזור ויחפון מבעיא לי'.

ותמה הגאון רע"א בדרוש וחידיוש דבלא ר"ח נמי קשה דיחזור ויקטיר מבעיא לי' דהא קטורת הוי עבודת פנים יעיי"ש: ולהנ"ל הא אם הקטיר ואם נימא דההקדמ מעכב א"כ אם עלה לא ירד. משא"כ לר"ח דס"ל דהחפנה פסולה וינדיו הא לאו פכלי שרת דמי וכמבואר בזבחים (דף מז:): והוי קמצים שלא קדשו בכלי ובזה לכ"ע אם עלה ירד וכמבואר בזבחים (דף פד:): ואכמ"ל: י) הרמב"ם ז"ל פסק בה' עבודת יום הפפורים דשעיר המשתלח טריפה פסול שנגמר יעמד חי והקשו עליו הא מבואר בחולין (דף יא) דפסול משום שאין הגורל קובע לעזאזאל.

ויש לתרץ בפשיטות דהמיעוט משום דכתיב חי ולא טריפה דטריפה אינה חי ונה יצדק לדידן דקיי"ל טריפה אינה חי. אבל רב אחי בר יעקב הא סובר בחולין (דף נז) דטריפה יולדות ומשבחת וה"ה דחי לדידי' וא"כ ליכא למעוטי מהה קרא.

ושוב מצאתי להאחרונים שקדמוני בזה: אף יש להוכיח דאפילו למ"ד טריפה חי מ"מ טריפה פסול ואפילו אם נטרף לאחר ההגדלה דביומא (דף סג) אמרינן רבינא אמר פגון שהומם וחללו על אחר ועיי"ש דלקה איצטריך קרא למחוסר זמן ובעל מום יעיי"ש והקשה הגאון רע"א בדרוש וחידיוש דממילא מוכח דבעל מום פסול מדאיצטריך מחוסר

זמן וְלֹא מִשְׁפַּחַת לֵה אֵלָא שְׁהוּמַם וְכַתְּב דְּבִאֲמַת הִי יְכוּל רְבִינָא לְמִינְקַט טְרִיפָה וְרַק דְּחָדָא מְנִיָּהּוּ נְקַט עֵי"ש וְא"כ מוּכַח מְזַה דְּלְרְבִינָא פְּסוּל טְרִיפָה אֲפִילוּ אַם נְטַרְף לְאַחַר הַגְּרָלָה דְּהָא שָׁם אַחַר הַגְּרָלָה, מְיִירִי.

וְהָרִי מְבֹאָר בְּתוֹס' חוֹלִין (דָּף יא) ד"ה דְּרְבִינָא סוֹבֵר טְרִיפָה חִי וּמוּכַח דְּאֲפִילוּ לְמ"ד טְרִיפָה חִי מ"מ נְתַמְעֵט טְרִיפָה מְחִי. וְהֵינּוּ דִּיש חִילוּק בֵּין חִי לְחִיּוֹת כַּמ"ש תוֹס' חוֹלִין (דָּף קמ) עֵי"ש: אֲמַנְם לְפִי זֶה יִקְשֶׁה מֶהָא דְאָמַר שָׁם רְבִינָא הֵכָא בְּמֵאֵי עֶסְקִינוּ בְּעוּף שְׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ וְקִשְׁיָה הָא עֲדִינּוּ מִתְּנָא דְבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל נְפָקָא נְאָמַר מְכַשִּׁיר וּמְכַפֵּר בְּכַנִּים וּבְחוּץ דְּהָא נוֹגַח פְּסוּל לְקַרְבָּן וְצ"ל דְּרְבִינָא לֹא סָבַר כְּתִנָּא דְבִי ר"י וְא"כ נִימָא נְמִי דְסָבַר טְרִיפָה חִי לֹא צְרִיךְ לוֹמַר בְּעוּף וְכו' אֵלָא לְמַעַט טְרִיפָה מְטָהוּרוֹת דְּמַחִיּוֹת לִיכָא לְמַעַט דְּהָא סָבַר טְרִיפָה חִי.

וְאִכְמ"ל: יא) וְאֲגַב אֲכַתְּוּב דְּבְמַנְחַת חִינּוּף (מְצֻנָה רַצַּג) הִשְׁיַג עַל גְּאוֹן א' שְׁבַגְלִיוֹן הַפְּרִי מְגֻדִים יו"ד (ס' טו) דְּדַעְתּוֹ דְּלֹא בְּעִינּוּ ז' יָמִים מַעַת לַעַת וְהִבִּיא רֵא"י מִיּוֹמָא שָׁם דְּפְרִיךְ טַעְמָא דְּגֻלִי קָרָא הָא לֹא קָרָא הָוִי אֲמִינָא דְּמַחְסוֹר זְמַן שְׁפִיר דְּמִי הָא אִין הַגּוֹרֵל קוֹבַע לְעֻזְאֻזָּאֵל אֵלָא בְּרֵאוּי לְשָׁם.

וְהָא נ"מ בְּהַגְרִיל קוֹדֵם חֲצוֹת הַיּוֹם וְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם נִשְׁלְמוּ הַז' יָמִים דְּאִין רֵאוּי לְשָׁם לְאַחַר חֲצוֹת וְצְרִיךְ קָרָא דְּפְסוּל מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְחֻסָּר זְמַן בְּעַת הַגְּרָלָה וְע"כ דְּלֹא בְּעִינּוּ מַעַת לַעַת וְדַחַה דְּבְרִיּוֹ דְּמַחְסוֹר זְמַן הָא אֲסוּר לְהַקְדִּישׁ וְא"כ אִם יְפוּל עַל הַשָּׁם עוֹשֶׂה אִיסוּר, אֲבָל לְעַד"נ דְּלִיתָא דְּהָא מְבֹאָר בְּזַבְחִים (דָּף יב) לִילָה אִין מְחֻסָּר זְמַן דְּמַה"ט מוֹתֵר לְהַקְדִּישׁ בְּלִילָה דְּלִיל שְׁמִינִי נְכַנֵּס לְדִיר לְהַתְעַשֵּׂר וּלְפ"ז בְּשִׁלְמוֹ לוֹ הַז' אַחַר חֲצוֹת מוֹתֵר לְהַקְדִּישׁ גַּם קוֹדֵם חֲצוֹת דְּהָא אִין מְחֻסָּר זְמַן לְבוֹ בִּיּוֹם וְכַמוֹ דְּמוֹתֵר לְהַקְדִּישׁ בְּלִילָה מַה"ט לְמ"ד לִילָה אִין מְחֻסָּר זְמַן ה"ה קוֹדֵם חֲצוֹת דְּל"ע אִין מְחֻסָּר זְמַן לְבוֹ בִּיּוֹם, וְאַף דְּאֲסוּר לְהַקְרִיב הָא גַּם בְּלִילָה אֲסוּר אֲפ"ה אֲמִינּוּ לִילָה לְקַדְוֶשָׁה וַיּוֹם לְהַרְצָאָה ה"נ קוֹדֵם חֲצוֹת וז"פ: אִינוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד סִימָן ו א) עֵינּוּ כְּתוּבוֹת (דָּף יח): הַעֲדִים שְׁאֲמָרוּ כְּתוּב יְדִינּוּ הוּא זֶה אֲבָל אֲנוּסִים הֵינּוּ אִם אִין כְּתוּב יְדָם יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר נְאֻמִּים וְכו' וּבְגַמְרָא שָׁם אָמַר רְמִי בַר חֲמָא ל"ש אֵלָא שְׁאֲמָרוּ אֲנוּסִים הֵינּוּ מִחֲמַת מְמוֹן וְכו' אָמַר לִי רְבָא פִל כְּמִינִי פִינּוּ שְׁהִגִּיד שׁוּב אִינוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד וְכו' אֵלָא אָמַר רְמִי בַר חֲמָא ל"ש אֵלָא שְׁאֲמָרוּ אֲנוּסִים הֵינּוּ מִחֲמַת נְפִשׁוֹת וְכו' אֲבָל אֲנוּסִים וְכו' מִחֲמַת מְמוֹן וְכו' דְּאִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רְשַׁע וְכו' עֵי"ש: וְרֵאִיתִי לְהַרְאָב"ן ז"ל בְּחִידוּשָׁיו שָׁם שְׁהַעֲתִיק הַמְּשֻׁנָּה בְּזֶה הַלְשׁוֹן וְהַעֲדִים שְׁאֲמָרוּ שְׁבָאוּ לְקִיָּים אֶת הַשֵּׁטֶר וְדָאִי כְּתוּב יְדִינּוּ שְׁפָל אֶחָד אֹמֵר זֶה כְּתוּב יְדִי דְּהַלְכָה כְּחֻמְרִים (עֵינּוּ שָׁם בְּמִשְׁנָה (דָּף כ) דְּפִלְגִי רְבִי וְחֻמְרִים בְּעַד אֶחָד אֹמֵר זֶה כְּתוּב יְדִי וְזֶה אֹמֵר זֶה כְּתוּב יְדִי אִם מְצַטְרְפִין לְעֻדוֹת דַּס"ל לְרַבִּי דְּאִין מְצַטְרְפִין פִּינּוּ שְׁאִין אֶחָד מַעִיד עַל חֲבִירוֹ.

וְחֻמְרִים פְּלִיגִי עֲלֵיו) אֲבָל אֲנוּסִים הֵינּוּ וְכו' נְאֻמִּים. עכ"ל: וְלְכַאוּרָה דְּבְרִיּוֹ תְמוּהִים דְּמָה עֲנִין פְּלוּגְתָא דְּרַבִּי וְחֻמְרִים דְּלִקְמָן לְכָאן וְיָמָה רֵא"י מִמְתְּנִיתִין דְּהַלְכָה כְּחֻמְרִים.

דְּהָא בְּמִשְׁנֵתֵינוּ י"ל דְּכָל אֶחָד אֹמֵר זֶה כְּתוּב יְדִי וְזֶה כְּתוּב יְדִי שֶׁל חֲבִירוֹ. וְרַק שְׁאֲמָרוּ אֲנוּסִים וְכו': וְרֵצִיתִי לוֹמַר לְפַמ"ש הַרְאָב"ן (בַּס' כז) דְּהָא דְאָמַר רְבָא בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ט) פְּלוּנִי רְבַעֲנִי לְרִצּוֹנִי הוּא וְאַחַר מְצַטְרְפִין לְהוֹרְגוֹ.

זה דווקא היכי דאין העד מעיד אלא על הרובע ולא על הנרבע עם הנרבע להקרוגו משא"כ אם מעיד גם על הנרבע דלרצונו נרבע בכי האי גוונא אין מצטרפין דבכה"ג פיון שיש לו עד מסייע דלרצונו נרבע אמרינן דאדם משים עצמו רשע ושוב פסול להעיד יעיי"ש: ונלע"ד שהביא ראי' לשיטת הראב"ן מגמ' סנהדרין (דף פה) גבי ביניתוס חד אמר קמאי דידי אוזף בריביתא וח"א לדידי אוזף בריביתא עיי"ש ומשמע דהאחר לא העיד שאוזף בריבית להעד השני רק שאוזף בריבות ומבואר דאילו הי' מעיד שאוזף להעד השני הי' משים עצמו רשע בצירוף האחר.

וה"נ בפלוני רבעני: ותדע לה דלשיטת הסמ"ג דהלאו דלא יקום עד אחד הוא על העד שלא יעיד בדבר שאינו נאמן. וכ"ה לשון הרמב"ם בספר המצות (מצוה) שלא יעיד בעל עבירה שלא יעיד קרוב או פסול ומשמע דהאיסור על העד ובודאי דלקי ג"כ וכנראה מפשטות הש"ס פסחים (דף קיב) גבי טובי' חטא וכו' ויש לישב בזה דברי הרמב"ם בפרק כ' מה' עדות (הלכה א') או שהוזמו שניהם קודם גמר דין ונמצאו אחד מהם קרוב או פסול אינם נענשים אף על פי שהוזמו ונפסלו לכל עדות שבתורה ואינו מוכן מפני מה נפסלו דהא הם פסולים קודם הזמה ובכה"ג ליפא דין הזמה וכמבואר בב"ק (דף עג) ולפי הג"ל הא עברו על הלאו דלא יקום וגו' וז"ב.

אמור מעתה ע"כ צ"ל דבהאי דפלוני רבעני אין האחר מעיד על הנרבע כלום דאל"כ הא עובר על הלאו דלא יקום וגו' פיון דמעיד על הנרבע יחידי ובזה לשיטת הסמ"ג נפסל לעדות ולוקה ודוחק לומר פיון דגם היא מעיד על עצמו שנרבע לרצונו אינו נפסל דמא שנא סוף כל סוף ע"א היא לגבי הנרבע וע"כ דאינו מעיד כי אם על הרובע.

נהרי יש בכאן שני עדים ושוב אינו עובר פנ"ל: ולפ"ז מיןשבים דברי הראב"ן דמתניתין דמוקי לה בגמרא באמרו אנוסים היינו מחמת גפשות דמחמת ממון אינם נאמנים דאין אדם משים עצמו רשע ואילו איירי מתניתין באמרו זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי אבל אנוסים היינו.

וע"כ דמעיד גם על אונסו של חברו ובכה"ג לא שייך אין אדם משים עצמו רשע פיון שיש לכל אחד עד מסייע על רשעו. ועל פרוץ דאיירי רק שאמר כל אחד זה כתב ידי ואנוס הייתי ואין מעיד על חברו כלום.

ומוכח מזה דהלכה פחכמים. מדמשמע דרף משים דאין אדם משים עצמו רשע אינם נאמנים.

וגם באנוסים היינו מחמת גפשות דלא משוי נפשיהו רשיעי נאמנים. ונהרי אינו מעיד כי אם על כתב ידו ומוכח דהלכה פחכמים.

שוב מצאתי שכ' קצת מזה בשו"ת חתם סופר אבן העזר (סי' נב) שכתב דהראב"ן לשיטתו למ"ש (בסי' כז) אלא שלא הביא פל הראיות שהבאתי והנה אם נימא כסברא הג"ל לא תקשה ג"כ מה דאקשי לי רבא פל כמין' פיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.

ונהו לפמ"ש הלבוש סוף חלק אה"ע דכל הטעם דהמגיד אינו חוזר ומגיד משום דמשוי נפש' רשע שהעיד בתחלה עדות שקר ועבר על לאו דאם לא יגיד ובס' אמרי בינה כ"כ מסברא דנפש' [א"כ לשיטת הראב"ן שפך אחד מעיד על חברו ל"ש אין אדם משים

עצמו רשע וה"נ ל"ש פיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וישפיר חוזרים ומגידים ומדאקשי' ל"י רבא ע"כ דאוקי מתני' פהלקה גם באומר זה כתב ידי דהלקה פתכמים.

ומקשה ל"י רבא שפיר פיון דקא פסיק ותני ואפילו בזה אומר זה כתב ידי ובכה"ג ודאי אינם נאמנים ומבואר מזה דהלקה פתכמים דרשו ואתי שפיר דברי הרב"ן. אמנם בעיקר פנונת הרב"ן נראה לפי עניות דעתי לפי מה דמבואר בירושלמי שם הם אומרים אין זה כתב ידינו ואחרים אומרים כתב ידם הוא.

תני ר"ח לא מעלין עדי השטר ולא מורידין אמר ר"י מתניתין אמרה פה אם יש עדים שהוא כתב ידם אינם נאמנים [משום דאין להם מיגו] בע"כ דאינם נאמנים. והובא הירושלמי הזה בראשונים שם יעיי"ש.

שפירשו דמירי שכל אחד אינו מעיד אלא על כתב ידו ולכך נאמנים האחרונים דהוי תרי לגבי חד: והוה דברי הרב"ן ז"ל דבע"כ איירי פתכמים דרבי. דאי לא כן למה אם כתב ידם יוצא ממקום אחר אינם נאמנים.

והיינו שיש עדים שהוא כתב ידם פנ"ל ומשום דאין להם מיגו דאי בעי שתיק הא בידם להכחיש. ואפתי יש להם מיגו.

ובע"כ דאיירי דכל אחד מעיד רק על כתב ידו. ולהכי בישי עדים שהוא כתב יד של כל אחד ואחד אינם נאמנים.

דהוי תרי לגבי חד ומוכח דהלקה פתכמים דרבי וז"ב ופשוט: ב) בתוס' בב"מ (דף ג:): בד"ה ומה הקשו בהא דאמרינן אם ירצה לומר מזיד הייתי ולכך אין שנים מחייבים אותו קרבן. דהא אין אדם משים עצמו רשע ות"י דאינו רוצה להביא חולין לעזרה יעיי"ש: וק"ל מירושלמי ריש פ' שני גזירין (הלקה א) דקאמר ויודין לי בתרומה ופי' המפרש דבתרומה אם אכל בשוגג בתרומה אין יכולין לחייבו חנומש דיכול לומר מזיד הייתי.

והשתא תקשה הא אין אדם משים עצמו רשע והכא לא שייך תי' התוס' כמובן: וכיוצא בזה תמה המוהרש"א במכות (דף ז) על מה שהקשו התוס' דהכי משפחת לה דעדים חייבו גלות הא יכול לומר מזיד הייתי.

והקשה שם המוהרש"א דהא אין אדם משים עצמו רשע. עיי"ש: אף לקו' המוהרש"א י"ל דמשפחת לה באומר מותר דגבי גלות אומר מותר פטור מגלות.

ובכה"ג לא משוי נפשי' רשיעא. אף הכא גבי תרומה יקשה דאין אדם משים עצמו רשע וצ"ע: ובעיקר הקושיא י"ל דבאמת כן פנונת הירושלמי דרבנן דפליגי אר"מ וס"ל דאין שנים מחייבים קרבן משום דיכול לומר מזיד הייתי דעכ"פ יודין [הפנונה דיהי' מודים לו בתרומה] לו בתרומה דלא שייך לומר דיכול לומר מזיד הייתי שיהי' אין אדם משים עצמו רשע.

והיינו דבשלקמא גבי קרבן י"ל דפליגי עלי' דר"מ משום דיכול לומר מזיד הייתי ואינו רוצה להביא חולין לעזרה משא"כ לענין חנומש דתרומה דבמקום קרבן יודו לי דחייבים לו חנומש.

וי"ל עוד דהקא דהוי ענין ממון י"ל דגם רבנן מודו ודנוקא לענין קרבן פליגי ואכמ"ל: (ג) הפרי מגדים יו"ד (סי' ה') הקשה לשאל אמאי פהגנים שפגלו במקדש נאמנים וכן כה"ג ביום הפפורים.

נימא אין אדם משים עצמו רשע וכן בשוחט בהמת חבירו לעבודה זרה דנאמן לאוסרה דנימא אין אדם משים עצמו רשע: ונראה למה דאמרינן במנחות (דף מט.) דאם נימא עקירה בטעות לא נקמה עקירה לא משפחת לה פיגול בשוגג אלא באומר מותר דהא אי ידע דחטאת היא וקחשוב לשם שלמים מזיד היא יעיי"ש: ולפ"ז ל"ש אין אדם משים עצמו רשע והיגו דמשפחת לה דאומר מותר ובכה"ג לא משוי נפשי רשיעא דליפא למימר דאפילו היכי דידע יהי אסור מטעם דפלגינן דבורי וקמו בפלוגי רבעני בסנהדרין (דף ט.)

(דהא פתבו התוס' דבחד גופא לא פלגינן דבורי וקמו דאמרינן ב"ב (דף קלד). מ"מ משפחת לה באומר מותר וז"ב: ועפ"ז מנושב לי מה דיקשה לכאורה בהא דכתבו התוספות בגיטין (דף נג) דהמשנה דהפגנים שפגלו במקדש אתאי כרבי יהודה עיי"ש. וקשה דיקשה מה שהקשה הש"ט מן הנובצת דאמאי במזיד חייב הא אין לוקה ומשלם. וכאן לוקין משום לאו דלא יחשב.

ומה שתי' הש"מ דאין לוקין על לאו דלא יחשב משום דהוי לאו שאין בו מעשה. לא יתכן לרבי יהודה דס"ל לאו שאין בו מעשה לוקין: ולהנ"ל י"ל דמתניתין איירי דידע דחטאת הוא ובאומר מותר וליפא משום הלאו דלא יחשב ועיין ברש"י ב"ק (דף ה) דעל מה דפריי' ולחשב נמי מפגל כ' דשחט חטאת לשם שלמים.

והפני יהושע הקשה שם דאמאי לא פ"י כמו בכל מקום ובאמת הדבר מבואר במנחות כפירש"י. ומצאתי שהעיר בזה החתם סופר יו"ד (סי' פח) ועיי"ש שמתרץ קו' הפני יהושע שהי' קשה לרש"י דמה פריי' דלמא בפלוגתא לא קמירי דלמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין לא מחייב דאינו לוקה ומשלם עיי"ש ובאמת שיש לומר ביותר למה דאמרינן שם דלהכי לא תני ר"א עדים זוממים דסבר לה כר"ע א"כ גם ר"ח סובר כר"ע ור"ע סובר המקיים בכלאים לוקה וידעת רש"י אפילו לא עשה גדר [וידלא פהערוף עיין תוספות מפות (דף ד.)

(עיי"ש] וא"כ דלמא גם בזה סבר כר"ע דלאו שאין בו מעשה לוקין ומוכרח רש"י לפרש כה"ג ואכמ"ל: ד) ועיין נדרים (דף צא) גבי אומרת טמאה אני לה דפריי' אי ברצון מי יש לה פתובה. והקשו דת"ל דאין אדם משים עצמו רשע.

ועיין בשו"ת שיעב ציון (סי' ר"מ) דה"נ הוי לאפרושי מאיסורא והוי כמו שכתבו התוס' לענין קרבן: אמנם לפי הנ"ל בלא"ה לק"מ דהתם תלמידי רבא מקשו פן. ובנדאי דס"ל כרבא דאומר מותר הוי מזיד ומ"מ לא שייך אין אדם משים עצמו רשע.

ולכך פריי' רק משום דאין לה פתובה ודו"ק. ועיין בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת (סי' כג) שהקשה ג"כ קו' הפרי מגדים הנ"ל ועיין שם בחו"מ (סי' סא) ואכמ"ל: והנה אם נימא דאומר מותר מקרי מזיד יש ליישב ג"כ מה שהקשה הגאון רע"א גיטין (דף נג) דהא דפריי' מזיד נמי יפטור פדי שיודיע.

ותמה היא במזיד ל"ש פְּדֵי שְׂיֹדֵיעַ דְּאִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע. וּלְפִי הַגְּ"ל י"ל דְּפָרִיף
עַל מְזִיד דְּאוֹמֵר מְוֹתֵר.

דְּמִדְתְּנֵי מְזִידִים חֲזִיב מְשַׁמַּע אֶפְיֵלוּ בְּאוֹמֵר מְוֹתֵר וְאִמַּי דְּכֵה"ג יִפְטֹר פְּדֵי שְׂיֹדֵיעוּ דְּכֵה"ג
הוּי מְזִיד וּמ"מ רְשָׁע לֹא הוּי: שׁוֹב רְאִיתִי בִּס' ת"ח שְׁהִבִּיא יְרוּשְׁלָמִי פ"ה דְּגִיטִין הֶלְכָה
(ה) דְּאָמַר שֶׁם בְּהֶדְיָא עַד פְּדִין פְּסָבוֹר שְׁהוּא חֲוָלִין פְּסָבוֹר שְׁמֹנְתֵר לְטַמְאוֹת מֵהוּ וּמְסִיק
דְּדִינוּ פְּשׁוּגָג לר"י יעיי"ש.

וא"כ נִסְתָּרִים כָּל דְּבָרֵי הַגְּ"ל. וְעֵינֵן חֲתָם סוּפֵר (ס'י פח) שְׁהִקְשָׁה לְהֶרְמַב"ם דְּכָתַב דְּאָם
תָּרַם מִן הַטְּמָא עַל הַטְּהוֹר וְלֹא יָדַע שְׁאָסוֹר לְתָרָם אִין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וּכְבָר קִדְמוּ בְּזֵה
הַמֶּלֶם פֶּט"ו מֵה' מְאָכְלוֹת אֲסוּרוֹת (הֶלְכָה כֵה) וְעֵינֵן בִּטו"ז יו"ד (ס'י צ"ט) וּבְחֻזוֹת דְּעַת
שֶׁם וּאֲכַמ"ל: ה) וּבְכֻתּוּבוֹת (דָּף יט) אוֹמֵר הִי ר"מ עֲדִים שְׁאָמְרוּ לָהֶם חֲתָמוּ שְׁקָר וְאֵל
תְּהַרְגוּ יְהַרְגוּ וְאֵל יִחְתָּמוּ שְׁקָר.

עֵינֵי"ש וְכָתַב הַרְשָׁב"א שֶׁם דְּהָא דְּאָמְרִינֵן אִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע לֹא דוֹנָקָא בְּדָבָר
שְׁנַפְסֵל לְעֵדוֹת אֶלָּא אַף בְּדָבָר שְׁאִינוּ נִפְסָל לְעֵדוֹת לֹא כָּל פְּמִינֵי לֹמֵר דְּלֹא עֲשָׂה כְּדִין
יעיי"ש: וְרְאִיתִי בְּשֵׁב שְׁמַעְתָּתָא (שְׁמַעְתָּתָא ז פָּרָק ה) שְׁהִקְשָׁה עַל הַרְשָׁב"א מֵהָא דִּיבְמֹת
(דָּף פֵה) הַרְגָּתִיו לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ וּפְרִיף הָא לְאַחַר תִּינְשָׂא לִימָא תְּהוּי תִּיּוֹבְתָא דר"י
דְּאָמַר פְּלוֹנִי רְבַעֲנִי לְרַצוֹנִי רְשָׁע הִיא וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה אֵל תִּשָּׂא רְשָׁע עַד וּכ"ת שְׁאֵנִי עֵדוֹת
אִשָּׁה דְּאֶקְיֵלוּ בֵּה רַבְּנָן וְהָא אָמַר ר"מ וְכו' גִּזְלָן דְּדָבָר תּוֹרָה פְּסוּל לְעֵדוֹת אִשָּׁה מְשַׁמַּע
דְּדוֹנָקָא מְשׁוּם דְּנִפְסָל לְעֵדוֹת הָא לֹא הִכִּי מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע יעיי"ש: וּכְזֵה רְאִיתִי לְהַגְּאוֹן
מִקְוֹטְנָא שְׁלִיט"א שְׁהִקְשָׁה מֵהָא דְּסִנְהֶדְרִין (דָּף פֵה) וְהָא אָמַר רַבָּא לְנֵה בְּרִיבִית פְּסוּל
לְעֵדוֹת וְכו' וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה אֵל תִּשָּׂא רְשָׁע עַד וְת"ל דְּבִלָּא"ה אִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע:
וְאֵנִי שְׁמַעְתִּי וְלֹא אֲבִין לָהּ דְּהָא מֵה דְּכָתַב הַרְשָׁב"א הוּא דוֹנָקָא לְרַבָּא דִּס"ל אִין אָדָם
מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע וּלְכַף אֶפְיֵלוּ בְּמִקּוּם דְּלֹא נִפְסָל לְעֵדוֹת מ"מ לֹא כָּל פְּמִינֵי לֹמֵר שְׁלֹא
עֲשָׂה כְּדִין.

מִשָּׂא"כ לר"י דִּס"ל אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע וְרַק דְּאָם הוּא רְשָׁע שׁוֹב אִינוּ נֶאֱמָן דְּאֵל תִּשָּׂא
רְשָׁע עַד וְנִפְסָל לְעֵדוֹת [וְעֵינֵן בְּנוֹב"י (ס'י ע"ב) שְׁהִסְבִּיר דְּעַת ר"י עֵינֵי"ש] וְלִדְיָדָן וְדָא
דְּרַק הִיכִי דְּנִפְסָל לְעֵדוֹת אֲבָל הִיכִי דְּאִינוּ נִפְסָל לְעֵדוֹת פְּשִׁיטָא דְּנֶאֱמָן לר"י פִּינֵן דִּס"ל
אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע הִיכִי דְּהַעִיד ג"כ עַל אַחַר וּא"כ שֶׁם דְּקָאִי לר"י שְׁפִיר אֲמָרִינֵן
דְּאָם הִי גִזְלָן נֶאֱמָן לְעֵדוֹת אִשָּׁה דְּשְׁפִיר נֶאֱמָן לר"י פִּינֵן דִּס"ל אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע.

וְכֵן שֶׁם בְּסִנְהֶדְרִין דְּלְפִי הַס"ד דְּלֹא אֲמָרִינֵן פְּלַגִּינֵן דְּבוּרֵי' וְאָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע פְּרִיף
שְׁפִיר דוֹנָקָא מְשׁוּם דְּלֵנָה בְּרִיבִית פְּסוּל לְעֵדוֹת וְנָה פְּשׁוּט וּבְרוּר: ו) וְעֵינֵן בְּמִשְׁנָה לְמִלְדָּה
ה' מְלָנָה וְלָנָה שְׁהִקְשָׁה לְהַפּוֹסְקִים דְּהָא דְּלָנָה בְּרִיבִית פְּסוּל הוּא דוֹנָקָא הִיכִי דְּכָבַר נְתָן
הַרְיבִית א"כ מֵה פְּרִיף וְהָא אָמַר רַבָּא וְכו' דְּהָא בַע"כ מִיְיָרִי הִכָּא דְּלֹא נְתָן הַרְיבִית דָּא
לֹא כֵן הוּי נוֹגַע בְּעֵדוֹת.

וְנִרְאָה דְּלְהַנָּךְ פּוֹסְקִים הָא עַכ"פ הִלָּנָה עוֹבֵר עַל לְפָנֵי עוֹר דְּהָא הַמְּלָנָה עוֹבֵר מְשַׁעַת
תְּשִׁימָה וְרַק מְשׁוּם לְפָנֵי אִין בּוּ מְלָקוֹת דְּהוּי לֹא שְׁבַכְלָלוֹת מִשָּׂא"כ לְרַבָּא לְשִׁיטְתוֹ דִּס"ל

אָבֵל מִפֶּאֶן וְאֵילָה כָּל מָה שֶׁיַּעֲשֶׂה שׁוּם דְּבָר בְּאוֹר הָעֶזְרָה הַפֶּל קְדוּשׁ יַעֲיִי"ש: וּלפ"ז לִק"מ מֵהָהוּא דְפֶסְחִים הַגָּ'ל. דִּי"ל דְּהִי מְנַחֲתוֹת עַל גַּג הָאֵיזְטָבָא שֶׁנַּעֲשֶׂה אַח"כ שְׁלֵא בְשַׁעַת קִדְוִישׁ הָעֶזְרָה.

וּגְגִין וְעֲלִיּוֹת כְּזוֹ קְדוּשִׁים כְּעֶזְרָה: וּמִיָּנֻשׁב בְּזֶה מָה שֶׁהִקְשׁוּ בְּהָא דְתַנּוּ בְּפֶסְחִים (דָּף פֶּא.) נְטָמָא מִיַּעוּטוֹ שׁוֹרְפִין אוֹתָן בְּחִצְרוֹתֵיהֶן אוֹ עַל גְּגוֹתֵיהֶן.

וְהָא שִׁיטַת רַש"י ז"ל שֶׁם (דָּף פֶּד) בְּמָקוֹם אֲכִילְתָּן שֶׁם שְׁרִיפּוֹתָן אֲפִילוּ בְּקִדְוִישׁ קָלִים. וְאִיךָ יִשְׁרְפוּ עַל גְּגוֹתֵיהֶן דְּהִי שְׁלֵא בְּמָקוֹם אֲכִילְתָּן דְּגְגִין וְעֲלִיּוֹת הָא לֹא נִתְקַדְשׁוּ וְלִהַגָּ'ל מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּגְגִין שֶׁנַּעֲשֶׂה אַח"כ.

וּבְנִחְמָיָה ח' וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם סוּפּוֹת אִישׁ עַל גַּגוֹ וּבְחִצְרוֹתֵיהֶן וּגו'. הִינּוּ לְאֲכִילַת לֶחֶמִי תוֹדָה וְכֵה"ג.

דְּגְגִין הָא לֹא נִתְקַדְשׁוּ וּלְכַף עָשׂוּ וְדו"ק. ד) וְאַגַּב אֲכַתְּנָב בְּהָא שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּגִיטִין (דָּף עֵט) ד"ה עַל רַש"י שֶׁפִּירֵשׁ בְּהָא דְאַמְרִינָן שֶׁם דְאַפִּילוּ הִגִּיעַ לְאוֹר אֵינָה מְגַנְרֶשֶׁת מ"ט הָא לֹא נַח.

וּפִירֵשׁ"י דְאִין מְחִיצוֹת כָּלִים עֲשׂוּיָן אֵלָא לְהַנִּיחַ לְתוֹכָן. וּבְתוֹס' תְּמָהוּ מַע"ז (דָּף עֵא) דְפִרְיָהּ וְהָא מְכִי מְטָא לְאוֹרָא דְמָנָא קִנִּי יַעֲיִי"ש: וְנִרְאָה לְפִי דְבָרֵי חוֹתְנֵי הַגָּאוֹן נ"י בְּסִפְרוֹ אוֹר שְׁמַח פ"א מַה' מְכִירָה דְבְקִנְיָן כָּלִים יֵשׁ תְּרֵי טַעְמִים אֶחָד מִשׁוּם דְּהִי כְּאֵלוֹ הַגְּבִיָּה הַלּוֹקֵם.

וְהַשְּׁנֵי מִטַּעַם חֲצָר יַעֲיִי"ש. וּלְכַף בַּע"ז שֶׁפִּיר פְּרִיָּהּ מְכִי מְטָא לְאוֹרָא דְמָנָא קִנִּיָּא.

וְהִינּוּ מִטַּעַם הַגְּבִיָּה דְהָא הַגְּבִיָּה מְסִיבָתוּ. אוֹלָם בְּגַט דְלֹא מְהַנִּי קִנְיָן אֵלָא מִטַּעַם חֲצָר בְּזֶה בְּעִינָן שְׁנֵינִים מִמֶּשׁ דְאוֹר חֲצָר לָאו כְּחֲצָר וּפְשׁוּט: אִישְׁתַּנִּי דִּינָא סִימָן ח א) בְּסַנְהֶדְרִין (דָּף עֵא).

(סָרְחָה וּלְבַסּוֹף בְּגֵרָה תִּיּוֹדוֹן בְּחֻנְקָא וּמִשׁוּם דְאַיְשְׁתַּנִּי דִּינָה אִישְׁתַּנִּי מִיַּתְתָּה עֵי"ש וַיֵּשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם גַּם הַבּוֹעֵל יָדוֹן בְּחֻנְקָא פִּינּוֹן דְאֵילוּ עֶבֶיד הַשְּׁתָּא לָאו בַּר סְקִילָה. אוֹ דְלִמָּא דְבְדִידָה דְאַיְשְׁתַּנִּי גּוּפָה אִישְׁתַּנִּי נְמִי דִּינָה וּמִיַּתְתָּה וְלֹא בְדִידָה: וַיֵּשׁ לְהַבִּיא קֶצֶת רֵאִי מַהָּא (דָּף מַה) תְּרַגְמָא ר"ח בְּבַת פֶּהוּן וּבּוֹעֵלָה וְהַשְּׁתָּא הָא מִשְׁפַּחַת לָהּ גַּם בְּבַת יִשְׂרָאֵל כֵּה"ג דְּהִיא נְדוּנִית בְּחֻנְקָא וְהוּא בְּסִקִּילָה וּמִצָּאֵתִי אַח"כ שֶׁהַעִיר בְּזֶה הַהַפְּלָאָה בְּסוּגְיָא דְמוֹצִיא שֶׁם רַע.

אַף לְמָה שֶׁהַעִיר בַּס' מְנַחַת אֶהְרֹן שֶׁם דַּר"ח קָאִי לְמ"ד דְבְּעִינָן שְׁיֵהֵל' שְׁוִין בְּמִיתָה אַחַת עֵי"ש א"כ לְדִידָה פְּשִׁיטָא דְהוּא נִיּוֹדוֹן ג"כ בְּחֻנְקָא דַּא"כ כְּפִטוֹר לְגַמְרֵי וְאַכְמ"ל: וְהִנֵּה אִם נִימָא כַּנ"ל יֵשׁ לְהַבִּין דְבָרֵי רַש"י סַנְהֶדְרִין (דָּף) ד"ה לְאַחִיו כּו' שֶׁפַּתְב דְּכָל הִיכִי דְבַעֲדוֹתָן מְחִיבִין אִישׁ וְאִשָּׁה וְכו' לֹא הִנְקִישׁוּ.

וְלְכַאוֹרָה הָא לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ זֶה אֵלָא בְּבַת פֶּהוּן וּבּוֹעֵלָה. וּמָה זֶה דְכַתְּב דְּכָל הִיכִי וּלְפִי הַגָּ'ל הָא מִשְׁפַּחַת לָהּ גַּם בְּבַת יִשְׂרָאֵל וּכְגוֹן דְסָרְחָה וּלְבַסּוֹף בְּגֵרָה דְהִיא בְּחֻנְקָא וְהוּא בְּסִקִּילָה וּז"ב: וּמָה שֶׁהִקְשָׁה הַהַפְּלָאָה עַל זֶה דְהָא בְּעִינָן שְׁיֵהֵל' שְׁוִין בְּמִיתָה אַחַת וְהָא הַבּוֹעֵל בְּסִקִּילָה וְהִיא בְּחֻנְקָא.

ונמצא דאין שוין במיתה עיי"ש יש ליישב בפשיטות למ"ש המוהרש"א בקדושין (דף י) גבי פא עלי' עשרה אנשים וכו' הראשון בסקילה וכולן בתנא. והקשה דהא אין שוין במיתה אחת דהיא בסקילה וכולן בתנא ומירץ דהא היא נתחייבה באמת תנא.

ורק דנדונת בתמורה. ע"כ חשוב שפיר דשוין במיתה אחת עיי"ש: ולפ"ז אתי שפיר גם הקא דהא הוא באמת חייב תנא על גמר ביאה רק דנדון בתמורה.

ושפיר חשוב דשוין במיתה אחת. כנ"ל: ומינשב ג"כ לפ"ז קו' התוס' סנהדרין (דף סו) ד"ה שהקשו בבת פהו ובועלה הא אין שוין במיתה אחת.

ולפי הנ"ל מינשב פיון דהיא חייבת ג"כ על גמר ביאה תנא רק דנדונת בשריפה התמורה שוב חשוב שוין במיתה וקאמור: ב ובגטין (דף מג) חצי' שפחה וקצ' בת חורין שנתקדשה לראובן ונשתחררה גמרי קדושי ראשון עיי"ש: ונראה דגם בזה הדין דאם זינתה בעודה שפחה ואח"כ נשתחררה פיון דגם בעודה שפחה היא אשת איש לענין מלקות.

וא"כ כשנשתחררה אמרינו אישתני דינה ואישתני מיתה. דבשלמא למ"ד פקעו שפיר י"ל דלא שייך אישתני דינה.

דכינן דלא נפקעו רק מפאן ולהבא וכמו שכתב באבני מלואים (סי' מ"ד) עיי"ש א"כ הוי פאשת איש שזינתה ואח"כ נתגרשה דלא שייך אישתני דינה פיון דהשתא אינה אשת איש.

משא"כ למ"ד גמרי קדושי הראשון הרי מעיקרא היתה אשת איש והשתא אשת איש ואישתני דינה אישתני מיתה: ולפ"ז יש להעיר דהיא מביא קרבן דלמא ישחררה רבה. וכמו דפריך בירושלמי פסחים פ"ק האשה (הלכה) מעתה איך? מנה על פסח דלמא ישחרנו רבו ונמצא הקדש פסול מעורב בעבודה: אף למה שכתבתי די"ל דלא אמרינו אישתני דינה רק בדידה אבל הבועל תמיד נדון בסקילה.

וא"כ ניחא דהוא מביא קרבן דבדידי' ל"ש אישתני פיון דלא נעשה בי' שום השתנות מה שא"כ בדידה דנשתחררה ואתי שפיר: אשם תלוי סימן ט א) עיין בשו"ת חתם סופר חלק חו"מ (סי' כט) שכ' דבאשם תלוי אין חילוק בין ידע שהיא ספק חלב או פספר שהוא שוין עיי"ש ודבריו תמוהים דבהדיא מבואר בכריתות (דף יח) אכל הראשונים בשוגג ושנ' במזיד חייב ופירש"י ואת השנ' במזיד שהי' יודע שספק הוא חייב אשם תלוי אקמייתא דבשוגג הוי ומשני חתיכות הי'.

ומבואר דאי ידע שספק חלב היא אינו מביא אשם תלוי ורק במקום שסבור ששוין היא וכ"כ התוס' בכריתות (דף יז) ד"ה ספק דמיירי בשעה שאכל הי' סבור שהוא שוין דאי ידע שהוא ספק חלב היכי מייתי קרבן וכו' עיי"ש ויש שהצדיק דבריו דהנה בשבועות (דף יט:) אמר רבי יוחנן פאן עשו ספק ידיעה פידיעה ובתוס' שם בד"ה פאן לא דמי לגנע בכדעשה דריש פירקא (דף יד:) ולא ידע אי פזית מטמא או בכדעשה מטמא דהתם הוא מסופק אי שייכא פלל טומאה במה שנגע אבל הקא פשיטא לי' דאיכא טומאה הלכך הוי לי' ידיעה טפי עכ"ל ועיי"ש במהרש"א שתמה דא"כ מה מדמה לאכל ס' חלב ונודע לו הא התם ג"כ לא ידע אי יש איסור עיי"ש: אף י"ל למא דקיי"ל דבעינן חתיכה אחת

משתי חתיכות א"כ פשנודע לו הרי ידע שיש ודאי איסור אלא שמסופק איזה מהן אכל [ומה שציינר רש"י חתיכה אחת צ"ע דהא למה דקיי"ל דהטעם דבעינו איקבע איסורא א"כ אין הכרח דס"ל לרבי חתיכה אחת דהא זה מקרי איקבע איסורא כמבואר בכריתות שם]: ולפ"ז מןושבים דבריו שהרי כ' לישב סוגיא דכריתות (דף כד) דאמרין מודים חכמים באשם תלוי שהונומו עדין שייצא וירעה בעדר.

וע"ז הקשה דהא לחכמים דר"מ בלאו הכי אינו מחיוב קרבן דיכול לומר מזיד הייתי. וע"ז תי' שפיר דבאשם תלוי הרי אינו יכול לומר מזיד הייתי והינינו לר"מ לשיטתו דס"ל אפילו בחתיכה אחת מביא אשם תלוי וכמבואר לעיל (דף טז) ובכה"ג אפילו במזיד חייב כיון דלא ידע שיש פאן איסור משא"כ בכריתות דאיירי בשתי חתיכות שפיר פטור כיון שידע שיש איסור וכחילוק התוס' הג"ל וז"ב: (ב) ובבעיקר דברי הח"ס אם כי מתנגד לשיטת רש"י ותוס' מצאתי לו תנא דמסייע כי כן מפורש בשיטה מקוננת פתובות (דף כב) דהא דאמרין שם מקדי תרי ותרי היא הבא עליה באשם תלוי קאי וכ' הש"מ דמייירי שהי' ידע דאיפא תרי ותרי ומ"מ חייב אשם תלוי עיי"ש.

וכבוד הרב הגאון מו"ה יוסף ראזין מדונינסק שליט"א הראה לי שכ"ה דעת המפרש בגזיר (דף כג). אף יקשה ע"ז דהא אינו ש"ב מדיעתו כקו' התוס' בכריתות ריש פרקין וכ"ה בירושלמי פ"ו דתרומות (הלכה א') דפורש מן הנדאי ואינו פורש מן הספק דלא מקרי ש"ב מדיעתו: ונראה דגוף דבר זה תלוי אי היזיד בלאו וישגג בכרת הוי שוגג או לא עיין שבת (דף סט) עיי"ש ובתוספות יבמות (דף פ) פתבו דהכי דאכל ספק איסור ונודע לו אח"כ שונדאי איסור אכל לוקה ולא חשוב התראת ספק ומ"מ בזורק אבן לגו פטור כה"ג אף אם מצא אח"כ שישאל הרג עיי"ש ובע"כ שיש חילוק בין מלקות ומיתה וכ"כ הפ"מ בירושלמי יבמות פרק האשה בתרא ועיין בארצות החיים (סי' א) וי"ל דהירושלמי ס"ל כאב"י דלא אמרין מיתה במקום פרת קיימא ועיין בכתובות (דף ל) ס"ל לאב"י איפקא דמיתה דומה לכרת ולכף לר"נ בן הקנה פטור במיתה בפתולומין מצד קום לי' בד"מ כמו דפטור בכרת מן הפתולומין] ולכף בספק לא הוי ש"ב מדיעתו.

וכן מה דאמרין שם פורש מפזית ואינו פורש מחצי זית לא הוי ש"ב מדיעתו עיי"ש וכבר תמהתי במ"א מהא דיומא (דף פ) דפריף אילימא דמחייב קרבן אפזית קטן והא לא הוי ש"ב מדיעתו דהא ח"ש אסור מה"ת י"ל דשם אגזיל לר"ל דס"ל ח"ש מותר מה"ת ואכמ"ל: (ג) עיין תוס' כריתות (דף יז): ד"ה מדסיפא דאפילו בספק ספיקא מביא אשם תלוי יעיי"ש: ונראה דכן הוא בירושלמי פ"ג דהוריות (הלכה) אכל פזית ספק משהביא שתי שערות ס' עד שלא הביא מביא אשם תלוי [ועיין במנחת חינוך (מצנה שיג) שהאריף בנה אם זה מקרי איקבע איסורא] אכל ס' פזית ואינו יודע אם ביום הפורים אכלו או לא אכלו אם קודם יום הפורים אכלו ספק פפרה פיפר אם ביום הפורים אכלו או לא אכלו יום הפורים וכו' חב"י אפרו לעולם אין ספק פפרה מכפר אלא על מיני דמים עיי"ש ונהרי הכי הוי ס"ס דלמא ביום הפורים אכלו ואת"ל אחר יום הפורים שפא שפאן הי' ומוכח דגם על ס"ס מביא אשם תלוי.

(* אף י"ל דממ"נ דאם ביום הפורים אכל שוב צריף להביא אשם תלוי מחמת אכילת יום הפורים ואכמ"ל: ד) הנה פבר הבאתי דעת רש"י ותוס' דבידע דס' חלב אוכל ליפא

אָשֶׁם תְּלוּי וְאָמְנָם דַּעַת הַשְּׁיִטָּה מְקַוְבָּצַת וְדַעַת הַמְּפָרֵשׁ בְּנִזְרִי (דָּף כג) דְּחָשׁוּב שׁוּגֵג וְחִיּוּב אָשֶׁם תְּלוּי.

וּלְדִידָהּ צָרִיף לְתַרְזֵן סִנְגִיָּא דְכָרִיתוֹת דְּמוּכָח דְּפִטוּר: וְנִרְאָה דִּידוּעַ קוּשׁ' הַרְשָׁב־א הוּבָא בְּפָרִי מְגָדִים בְּשַׁעַר הַתַּעְרוּבוֹת דְּאִיף מְשַׁפְּחַת אָשֶׁם תְּלוּי הָא אִי אָפְשָׁר לְצַמְצָם וְדַלְמָא אַחַת הִיא גְדוּלָּה וּבִטְלָה בְּרוּב עֵי"שׁ: אָף לְמָה דְקִי"ל בְּלֹא נוֹדַע דַּל"ש בִּיטוּל וּמְבֹנָאָר בְּשׁו"ת הַרִי"ם חִי"ד (ס' ט) דָּאָם חֲתִיכָה שְׁל חֲלָב נִתְעַרְבָה בְּרוּב הַיִּתָּר וְאָכַל בְּנֹלָם בְּשׁוּגֵג דְּחִיּוּב חֲטָאָת דַּכ"ז שְׁלֹא נוֹדַע לֹא שְׁיִיף בִּיטוּל וְלֹא אָמְרִינָן נְהַפְּךָ אִיסוּר לְהִיּוֹת הַיִּתָּר עֵי"שׁ.

וְכֵן מְבֹנָאָר בְּשׁ"ף יו"ד (ס' קט) דְּבְּלֹא נוֹדַע לֹא נִתְבַּטַּל מֵה"ת עֵי"שׁ וְא"כ נִיחָא קוּ הַרְשָׁב־א בִּינֵן דְּלֹא יָדַע שְׁאָכַל ס' אִיסוּר הָרִי לֹא נוֹדַע וְא"כ אָף אָם בְּאַחַת אַחַת גְּדוּלָּה ל"ש בִּיטוּל וּלְפ"ז י"ל הַפְּנוּנָה בְּשׁ"ס דְּהִרְאָשׁוּנָה בְּמִזִּיד הָרִי יָדַע שְׁאַחַת מֵהֶם חֲלָב וְא"כ יָדַע מֵהַתַּעְרוּבוֹת וְחָשׁוּב נוֹדַע וְשׁוּב אִינוּ מְבִיא אָשֶׁם תְּלוּי מִשׁוּם בִּיטוּל וְלֹא מִשׁוּם דְּלֹא הָוִי שָׁב מִיְדֵיעָתוֹ.

וְזֶה דְּוּוּקָא לְמ"ד ב' חֲתִיכוֹת מִשָּׂא"כ לְמ"ד חֲתִיכָה אַחַת לֹא שְׁיִיף בִּיטוּל גַּם בְּכַה"ג חִיּוּב אָשֶׁם תְּלוּי אָף שְׁיָדַע שְׁאָכַל ס' אִיסוּר וְשָׂאֲנִי הֵתָם דְּמִשׁוּם בִּיטוּל אֲתִינָן לָהּ וְאִכְמ"ל: אֲוּמְדָנָא סִימָן י א) בְּבָבָא קָמָא (דָּף קי) אֲלֵא מַעֲתָה יְבָמָה שְׁנַפְּלָה לְפָנֵי מְוֶפָה שְׁחִין תִּיפּוּק בְּלֹא חֲלִיצָה דְּאֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא קִיְדָשָׁה נִפְשָׁה וּמִשְׁנֵי טָב לְמִיתָב טָן דּו עֵי"שׁ.

וְעֵי"שׁ בְּתוֹס' שְׁפִתְבוּ דְקָאִי דְּוּוּקָא עַל אֲלֻמְנָה מִן הָאִירוּסִין שְׁעֵדִינָן לֹא הִי לָהּ שׁוּם טוּבָה מִמֶּנּוּ אָבַל בְּאַלְמְנָה מִן הַנְּשׁוּאִין לֹא פָּרִיף עֵי"שׁ. וְעֵינָן שָׁם בְּדו"ח לְהַגְּאוֹן רַע"א שְׁפִתְבוּ דְּבִלֹא"ה ע"כ אִיגְרִי מִן הָאִירוּסִין לְפָנֵי מ"ש הַתוֹס' שָׁם דְּהִיכִי דְּתְלוּי בְּיַד אַחֲרִים לֹא אָמְרִינָן הָכִי וְרַק מֵה שְׁיִיף לְאַחַר מִיתָה לֹא אֲכַפְתָּ לִי לְבַעַל וְא"כ ה"נ בְּשִׁלְמָא מִן הָאִירוּסִין לֹא אֲכַפְתָּ לִי.

מִשָּׂא"כ מִן הַנְּשׁוּאִין הָא יְהִי כָּל הַבְּעִילוֹת בְּעִילוֹת זְנוּת וְחִזְקָה אִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילוֹתָיו בְּעִילוֹת זְנוּת וְגַם לְאַחַר מִיתָה אֲכַפְתָּ לִי וְע"כ דְּאִיגְרִי מִן הָאִירוּסִין יַעֲי"שׁ וְדַפְח"ח: וּלְפ"ז נִרְאָה לְחַדֵּשׁ דָּגָם מִן הָאִירוּסִין מְשַׁפְּחַת לָהּ דְּלֹא אָמְרִינָן אֲוּמְדָנָא וְהִינּוּ אָם קִיְדָשָׁה בְּבִיאָה.

דָּאָם גִּימָא דְּאֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא קִיְדָשָׁה יְהִי בִּיאָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת וְשׁוּב אֲכַפְתָּ לִי וְלֹא אָמְרִינָן אֲדַעְתָּא דְּהָכִי וְכו' וְז"ב: וּמִינְשָׁב לְפ"ז קו' הָעוֹלָם מֵהָא דְּקִדּוּשִׁין (דָּף יג) דְּיִלִּיף דְּמִיתָת הַבְּעַל מִתִּיר מְקָרָא דְּפָן יְמוֹת בְּמִלְחָמָה וְאִישׁ אַחַר יִקְחָנָה.

דְּמָה רֵאִי דְּלָמָא אִיגְרִי בְּאִירוּסִין כְּמוֹ דְּכָתִיב וּמִי אֲשֶׁר אָרַס אִשָּׁה וְגו' וּמִתָּר מִשׁוּם דְּאֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא קִדְּשָׁה אָבַל בְּאַלְמְנָה מִן הַנְּשׁוּאִין דְּלֹא שְׁיִיף אֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא קִדְּשָׁה לְעוֹלָם אִימָא לָהּ דְּמִיתָת הַבְּעַל אִינוּ מִתִּיר.

וְלִהַגְּז"ל א"ש דְּבִקְרָא הָא כְּתִיב סְתָם אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה וּמִשְׁמַע דְּאָפִי קִיְדָשׁ בְּבִיאָה וּבָזָה ל"ש אֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא קִדְּשָׁה: וּבְעֵינָר הַקְּוִשָׁיָא י"ל דְּהַתוֹרָה לֹא הִקְפִידָה אֲלֵא אָם יְהִי קִדּוּשִׁין מִשָּׂא"כ אָם גִּימָא דְּהַקְּדוּשִׁין בְּטִלִין אִינוּ חוֹזֵר.

וראני ממ"ש הרמב"ם בפ"ז מה' מלכים הלכה ז) דאם קידש מעכשיו ולאחר י"ב חודש וכלתה השנה במלחמה חוזר יעיי"ש ומשמע דכל זמן שלא פלטה השנה אינו חוזר. ואף דהא קיי"ל דגם מספק חוזר וע"כ משום דהתנאי הי' אם ימות ובאם ימות הא אין פאן קדושין מעיקרא פלל ובכה"ג אינו חוזר.

וא"כ ה"נ אם אין מיתת הבעל מתיר רק משום דמעיקרא אין פאן קדושין א"כ אינו חוזר דאי ימות הרי אינו אשתו ואכמ"ל ב) ודע שיש לומר דאפילו מן הנשואין משפחת לה דאמרינו אנמדנא דאדעתא דהכי לא קדשה והיינו היכי דהנשואין הי' באיסור פמו אלמנה לכהן גדול וכדומה וכבר חזית לן הרדב"ז דהבא על הנדה ל"ש החזקה דאין אדם עושה בעילתו בעילות זנות דהא בלא"ה עשה איסור יעיי"ש.

וא"כ ל"ש לומר דאכפת לי במה שתהי' בעילותיו בעילות זנות: ג) ויש להעיר בהא דקיי"ל דאין נושאין אלמנותו של מלך וא"כ נימא אדעתא דהכי לא קדשה נפשה דאל"כ תהיה אסורה עולמית לכל העולם.

וע"כ דגם מן האירוסין אסורה דאי לא כן תפוק לי מטעם דכלי שמשמש בו קודש לא ישתמש בו חול ובאירוסין נמי פנ"ל. גם יל"ע בהא דאמרינו בספרי ארס אשה פרט לאלמנה לכה"ג.

ובתלף שארס אשה לא נזכר הדין והא אם ימות תהי' אסורה ולא שייך ואיש אחר יקחנה וצ"ע: ד) ודע דיש להקשות למ"ש התוס' בקדושין (דף ה) דיעוד הוא אפילו בע"כ דידה ודאב א"כ בהא דאמרינו (דף יט) תיפשוט מינה דמיעד מדאיצטרף קרא למעט אשת קטן.

והא למ"ש התוס' בכתובות (דף מז) דמש"ה לא אמרינו היכי דנעשה בעל מום אדעתא דהכי לא קידש משום דתלוי ביד אחרים וא"כ ה"א אם זינתה שוב אמרינו אדעתא דהכי לא קידש וה"א לא תלוי ביד אחרים דהא הוא אפילו בע"כ ולמאי איצטרף קרא למעט ממיתה אף י"ל דאם היתה פטורה ממיתה שוב אינה נאסרת וכמבואר בסוטה (דף יח) דדווקא שומרת יבם משום דאין קדושין תופסין וא"כ ל"ש לומר אדעתא דהכי וכו'.

ועוד הא מבואר בשו"ת נוב"י מהדו"ק חלק אה"ע (סי' פז) דדווקא לענין איסור לאו אמרינו אדעתא דהכי ולא לענין איסור חנק וא"כ אם נימא דיש איסור מיתה שוב לא אמרינו אדעתא דהכי ודו"ק: ועיין ברמב"ם פ"ג מה' שקלים המפריש שקלו ומת: פ"ל לנדבה עיי"ש.

וקשה דאמאי לא נימא אדעתא דהכי לא אפרשי' וכדאמרינו בב"ק (דף קי) ש"מ פס"מ מכפר מחצה וצ"ע: א) עיין פסחים (דף צ) בהא דאמרינו שם דלא משניר אינש בקדושת הגוף ופירש"י בד"ה דלא וכו' דזה שהפריש לפסחו מתנה בעלמא הוא דיהיב להו וכו' והמתנה זונה מתנה הוא שאין בידו למוכרו ואין אתנו חל עליו.

עיי"ש: ומבואר מזה פדעת הנתיבות (סי' קמח) דדבר שאין בידו למוכרו ואף לדידי' שנה המזיקו פטור עיי"ש: ובגיטין (דף מג) ואי אמרת המוכר עבדו לקנס מכור מי איפא עבדא דלא מזדבין לקנסא עיי"ש והא עכ"פ שנה לדידי', שאם יגחנו שור יטול קנסא.

ומה בכך דא"י למוכרו. ולמה לי למיפרף משום דמזדבין לקנסא ת"ל דלדידי' שנה פנ"ל.

וע"כ דכל שאינו יכול למוכרו לא חשיב ממון. וה"נ לענין אתנן.

דכל שיהיה לה דבר שא"י למוכרו אין אתנן חל עליו: אמנם בירושלמי פסחים (פ"ח הלכה ג) איתא פתח לה שלא נכנס לתוך ידה פלוגתא דתנן מקריב עליה קיני זבים קיני יולדות עיי"ש בפני משה שפי' דאם הפריש עלי' קרבן שהיא חייבת אין בזה משום אתנן עיי"ש ואינו מוכן אטו אם תאמר תן מנה לפלוני שאני חייב לו בשכר הביאה לא חשיב אתנן.

נהרי הרב אומר פן עינין ברמב"ם ו"ל פ"ה מאיסורי מזבח (הלכה י) דהאומר לזונה הא לה דבר זה והבעלי לפלוני דהרי זה אתנן. והוא מדין עבד פנעני המבואר בקדושין (דף ז) וה"ה דמהני מדין ערב: ונראה נמי בהא דכתב הרמב"ם שם (הלכה טו) נתן לה עופות אע"פ שהן מוקדשין אתנן חל עליהם עיי"ש ולכאורה תמוה דהא עופות שהן מוקדשין הרי לא משפחת לה אלא בקדשי קדשים.

נהרי אין בידו למוכרם ואין אתנן חל עליהם וכש"ס הג"ל. וצ"ל הפנונה שהקדיש בעבורה עופות לקרבן שהיתה חייבת וכהאי דמקריב עלי' קיני זבים וכו' וה"ה אם היתה חייבת שאר חובות ושילם עבורה בשכר ביאה: אף נראה דהא דאמר הירושלמי דאם הפריש עבורה קרבן שהיא חייבת אין אתנן חל עלי' היינו במקום פפריה שאין צריכין דעת.

וכהאי דנדריים (דף לו) הפל צריכין דעת חוץ ממחוסרי כפרה וכיון דיכול להפריש אף שלא מדעתה לא חשיב מתנה והוי כפריעת חוב וכמב"ר ארי בעלמא היא משא"כ בהני דצריכין דעת ופשוט: ב) ובעיקר הספק הג"ל אי אתנן חל מדין ערב.

וכמו דאמרין בקדושין (דף ז) תן מנה לפלוני ואקדש אני לה. ה"נ אם אמרה תן טלה זה לפלוני לכאורה הא דין ערב ודין עבד פנעני בהדי הדדי אמרינן להו בקדושין.

וכשם דמדין עבד פנעני מהני וכמ"ש הרמב"ם שהבאתי לעיל ה"נ מדין ערב: אמנם לאחר העיון נראה דבכה"ג לא הוי אתנן. וראי' מהא דבכורות (דף נו) איזה אתנן שצנכנס לדיר להתעשר כל שנתנו לה וחסור ולקחו הימנה ופריף ולמשרי' איהי ומשני בזונה כותית עיי"ש: והשתא אם נימא דבכה"ג דאמרו תן טלה לפלוני והבעלי לי חל אתנן מדין ערב.

לוקמי' כה"ג ולמה צריף לאוקמא בשחזור ולקחו ממנה. ולמה צריף לאוקמא בזונה כותית דבכה"ג משפחת ברווחא שאמרה תן הטלה לפלוני ישאל.

וע"כ דאין אתנן חל משום ערב. והטעם גלע"ד דדווקא בקדושין מקודשת דנתקדשה בקסף.

א"כ לא יהי' אלא שנתן לה כסף. משא"כ באתנן שאינו חל על מעות לא עדיף ערב מאם נתן לה כסף.

וקדושין שאני דגם בקסף ובהנאת כסף מקודשת וא"כ הרי מ"מ היא נהנה וז"ב: אף למה דמבואר בירושלמי פ' האיש מקדש (הלכה) על דעתה' דר"ז הבעל נעשה שלוחו של

אִשָּׁה לְזָכוֹת לְעִנִּי אָמַר ר"ה הָעֵנִי זָכָה לְאִשָּׁה מְשֻׁל בְּעֵלָה וְזוֹכָה לְעֶצְמוֹ עֵי"ש גְּבִי תֵּן מַעוֹת לְפָלוּנִי עֵנִי.

עֵי"ש: הָרִי לָךְ דְּהִיכִי דְאָמְרָה תֵּן מָנָה לְפָלוּנִי וְאֶשְׁדָּשׁ אֲנִי לָךְ דְּהֵדִין הוּא דְמַקְוֵדְשֵׁת מְדִין עָרַב. בְּתַחֲלִילָה זָכְתָה הָאִשָּׁה בְּהַמְעוֹת.

וְרַק אַח"כּ זוֹכָה הַפְּלוּנִי הַמַּעוֹת לְעֶצְמוֹ וְא"כּ ה"נ בְּאָמְרָה תֵּן טָלָה לְפָלוּנִי הָרִי זָכְתָה בְּהַטָּלָה מְעִיקְרָא וְא"כּ שׁוֹב הָנִי אֶתְנֶן כַּנ"ל. וְהִדְרָא (*) קו' הַנ"ל לְזוֹכְתָא לְמָה צָרִיף לְאוּקְמָא בְּשִׁנְתָּנּוּ לָהּ וְחִזַּר וּלְקַחוּ מִמֶּנָּה כַּנ"ל: אָף יֵשׁ לוֹמַר הָא מִיָּרִי (***) בְּזוֹנָה כּוֹתִית וְאִין שְׁלִיחוֹת לְעַכּוּ"ם.

וְכַמוֹ דְאָמַר שָׁם בִּירוּשְׁלָמִי מֵאִי נְפִיק מִן בִּינֵיהוֹן הִי הַתְּנִינִי חֲרִשׁ עֵי"ש וְה"נ גְּבִי עַכּוּ"ם. וְלַעוֹלָם דִּי"ל דְּבַכָּה"ג דְאָמְרָה תֵּן טָלָה לְפָלוּנִי יִשְׂרָאֵל דְחַל הָאֶתְנֶן.

וּקְצַת רֵאִי דְלָא מְהֵנִי. מְהָא דְאָמְרִינֵן בְּתַמּוּרָה (דָּף ל).

(דָּאם נְתָנָה לוֹ הִיא אֶתְנֶן דְלָא הָנִי אֶתְנֶן. עֵי"ש: וְהִשְׁתָּא אִם נִימָא דְכָל דְמְהֵנִי בְּקַדוּשִׁין מְהֵנִי גַם אֶתְנֶן.

וְהָא בְּקַדוּשִׁין בְּכַה"ג מְקוֹדְשֵׁת אִם הוּא חָשׁוּב כַּמְבֻרָא בְּקַדוּשִׁין שָׁם. וְהִינּוּ מְשׁוּם דְהַשְׁבֵּלָה חָשׁוּבָה כְּנִתְיָנָה ה"נ גְּבִי אֶתְנֶן אִם נְתָנָה לוֹ טָלָה לְהָנִי בְּאֶדָם חָשׁוּב כְּמוֹ שְׁקַבְלָה אִיְהִי.

וְבַע"כּ דְלָא הָנִי אֶלָּא כְּנִתְיָנָה מַעוֹת דְהַנָּאָה חָשׁוּבָה כַּכֶּסֶף. וּבְאֶתְנֶן לָא מְהֵנִי אֶפְיָלוּ כֶּסֶף אֶלָּא דוּוּקָא שְׂיֵשׁ לָהּ טָלָה וְכָל שְׂאִין לָהּ טָלָה א"ח א"כּ ה"נ בְּאֶדָם חָשׁוּב עַכ"פּ אִין בְּיָדָה רַק הַנָּאָה.

וְה"נ בְּאָמְרָה תֵּן לְפָלוּנִי הַטָּלָה דְלָא שְׂיָיף דִּין עָרַב. וְדוּוּקָא מְדִין עָבַד כְּנַעֲנִי דְנִשְׂאָר הַטָּלָה בְּיָדָה אָף שְׁנַבְעֵלִית לְפָלוּנִי דְהָא אָמַר הִילָךְ טָלָה וְהַכְּעִלִי לְפָלוּנִי מִשְׂא"כּ בְּנִתְנֵן הַטָּלָה לְפָלוּנִי וְדו"ק: ג) רֵאִיתִי דְבָר חֲדָשׁ בְּסִפְרֵי רֵאִים (מִצְנָה רַז) שְׁפִי הָא דְאָמְרִינֵן בְּתַמּוּרָה (דָּף ל) נָתַן לָהּ חֲטִיין וְעֶשְׂאָן סוּלָת לְמ"ד שְׁיָנִי קוּנָה מוֹתֵר.

דְהַפִּירוּשׁ דְנָתַן לָהּ חֲטִיין עַל מְנַת שְׁמַת שְׁתַּבְעַל לוֹ יְהִי שְׁלָהּ וּבְתוֹף אוֹתוֹ הִזְמֵן עֶשְׂאָן סוּלָת וְלְמ"ד שְׁיָנִי קוּנָה א"כּ הָא קְנָתָה בְּתוֹרַת גְּזֵל בְּמָה שְׁעֶשְׂאָן סוּלָת קוּנָם הִזְמֵן וְשׁוֹב אִין לוֹ אֶלָּא דְמִים וְקִי"ל דָּאם נָתַן לָהּ מַעוֹת דְמוֹתֵר עֵי"ש וְהוּא פִי' חֲדָשׁ: וּלְפ"ז יֵשׁ לִינְשַׁב מַה שְׂיֵשׁ לְדַקְדָּק אִמְאִי (*) לָא נָקֻט רְבוּתָא טְפִי דְנָתַן לָהּ טָלָה וְנַעֲשֶׂה אִיל.

דְהָא קִי"ל דְגַם שְׁיָנִי דְמִמִּילָא קָנִי. וְלְמָה נָקֻט חֲטִיין דוּוּקָא.

דְטַעַם דְשְׁיָנִי קוּנָה שְׂיָיף בְּטָלָה כְּמוֹ בְּחֲטִיין כַּנ"ל: אֶמְנָם לְפִי הַנ"ל נִיחָא דְהַטַּעַם מְשׁוּם דְנָתַן לָהּ רַק מַעוֹת. וְאִין אֶתְנֶן חַל עַל הַמַּעוֹת וְכ"ז בְּעֶשְׂאָן סוּלָת דְבְּתוֹרַת גְּזֵל בָּאוּ לִידָה.

מִשְׂא"כּ בְּנָתַן לָהּ טָלָה וְנַעֲשֶׂה אִיל. דְלָא בָּא לִידָה בְּתוֹרַת גְּזֵל דְהָא נָתַן לָהּ וְהִיא לָא שְׁנָתָה מִיָּדִי.

שוב ראיתי בתוספות רי"ד שפכת בהדיא דאם נתן לה עגל ונעשה שור דפסול לקרבן עיי"ש. ולכאורה למה לא יהי' פדין חטין ועשאן סולת דהא שינוי דממילא קני כמו שינוי קינים.

אלא נדאי פחילוק הג"ל וז"ב: ומינשב בזה קו' התוספות עבודה זרה (דף מו.) בד"ה. שהקשו דמאי מבעי' לי' אי יש שינוי בנעבד הא לא ילפינו נעבד במקור אלא מאתנו ובאתנו גופי' יש שינוי. עיי"ש: ולפי הג"ל אין זה ענין לשינוי בנעבד. דלאו מטעם דהוי שינוי בנעבד אלא משום דקנתה בתורת שינוי. ושוב ממילא מותר ואין זה ענין ליש שינוי בנעבד כמוכח.

אף לפי"ז יתעורר קו' התוספות דלמה לי תרי קראי דשינוי קונה. וצריף לומר פתרוצם דצריף לשינוי החוזר ואכמ"ל: ד) עיין מנחת חינוך (מצנה תקעא) שנסתפק אי בעגלה ערופה פסול אתנו פינו דכפרה פתיב בה פקדשים ומבואר בחולין (דף יא) דמה"ט דינה פקדשים עיי"ש: ונלע"ד שהביא ראי' דאינו פסול אתנו לעגלה ערופה וזהו ממה דאמרין בבכורות (דף נו) הפל נכנסים לדיר להתעשר הרובע ואתנו ואמרין שם משום דכתיב כי משחתם בהם מום בם.

ומעשר בהמה הואיל דלא פסול בה מומא דבר ערוה ועפוי"ם נמי אין פוסלים בה: ולפי"ז בעגלה ערופה דלא פסול בי' מומא וכמבואר במשנה דסוטה (דף מה:) גם דבר ערוה אינו פוסל בי' והא ליכא למימר דהא חזינו דעופות לא פסול בהו מומא דאין תמות וזכרות בעופות כדאיתא בחולין (דף כג) ומ"מ פסול בי' אתנו וכמבואר בתמורה (דף ל) י"ל שאני עופות דעכ"פ פסול בי' מחוסר אבר לא כן גבי עגלה ערופה דגם מחוסר אבר לא פסול בה.

לפי הנראה מדברי הרמב"ם שהשמיט דברי הירושלמי דפוסל מחוסר אבר בעגלה ועיין בית הלוי (סי' מג) וכיין דלהלכה אין פוסל מחוסר אבר ה"ה דבר ערוה ושאני עופות דעכ"פ מחוסר אבר פסול בהו ואכמ"ל: ה) עיין תמורה (דף כט) איזה אתנו הילך טלה זה ואפילו הו מאה כולן אסורין.

ומפרשינו דלא צריכה אלא דשקלא אגרא חדא ויהיב לה מאה דכולהו מפח אתנו קאמי. וכה"ג בפסחים (דף פט:) ומעות כל שהן יפלו לנדבה ומפרש רבא אף אם האי יהיב חמשה ולא שנה אלא ד' קנסא קניס ועיי"ש בפירש"י: ולכאורה הא זה הוא פלוגתא לעיל (דף ו) בין אביי ורבא דמאן דמסיק ד' זוזי דרביתא מחברי' ויהיב לי' גלימא דשנה ה' אביי אמר פי מפקינו מיני' ד' מפקינו מיני' אינך מתנה בעלמא הוא דיהיב לי' ורבא אמר ה' מפקינו מיני' דכולהו מפח רביתא קאמי לידן' עיי"ש וא"כ קשה לאביי הא חזינו הקא דאם אחד פורע לתבירו יותר מכדי חובו דלא אמרינו דהיותר הוי מתנה.

כמו הקא דכולהו הוי אתנו ואביי אטו יפלוג אמשנה שלמה: והנה לכאורה הייתי סבור לתרץ דאביי יתרץ המשנה דהקא דהא דתנו אפילו הו מאה היינו שהבטיח לה ליתן א' ממאה שבעדרו וקמ"ל דכולהו אסורין ולא אמרינו דהוברר הדבר למפרע דהוא הוא האתנו: אף הא התוספות בעבודה זרה (דף סג) ד"ה פגון פתבו דגבי אתנו בעינו שיהי' מבורר משעת ביאה איברא דדברי התוספות קשים להולמן דא"כ מ"פ ולברור חדא לגבי

כּלפּא דְמָה חִלּוּק יֵשׁ בֵּין אֲתָנּוּ לְמַחִיר וְהַדְּבָר צ"ע: וּבְעֵינֵיקָר הַקְּוֹשִׁיאַ י"ל דְּדוּוּקָא גְבִי רַבִּית ס"ל לְאַבְיֵי פִי מִפְקִינּוּ מִינְיָ ד' מִפְקִינּוּ מִינְיָ.

וְהֵינּוּ דְהָא דְמִפְקִינּוּ מִינְיָ מִשּׁוּם דְקִי"ל דְרַבִּית קְצוּצָה יוּצָאָה בְּדִינְיָנִים וְכָל דְלָא מְסִיק בִּי אֶלָּא ד' לָא מְקַרִי קְצִיץ פִּי אִם ד' דְהָא לָא קְצִץ לִי יוֹתֵר מִד' מִשָּׂא"כ בְּאַתְנָן וְזֶה נְכוּן: וְעַפ"ז יֵשׁ לְחַדֵּשׁ דְמוּדָה אַבְיֵי דַעכ"פ יֵשׁ אֲבָק רַבִּית גַּם בְּזוּז הַחֲמִישִׁי וְנ"מ לַמ"ש הֶרְאִשׁוּנִים דְגְבִי אֲבָק רַבִּית אַף דְאִינָה יוּצָאָה בְּדִינְיָנִים מ"מ מְחַוֵּב לְצִאת יְדֵי שְׁמַיִם.

וְשִׂטַּת הַפּוֹסְקִים הֲלֵא נּוֹדַע דְבַכ"מ דְמְחַוֵּב לְצִאת יְדֵי שְׁמַיִם מְהֵי תְפִיסָה. א"כ הֲכָא יָכוֹל לְתַפּוֹס.

וּכְבָר נּוֹדַע דְמִי שְׁיֵשׁ לוֹ עַל חֲבִירוֹ ב' חוֹבוֹת יָכוֹל לוֹמֵר סְטְרָאֵי וְאִכְמ"ל יוֹתֵר: עוֹד נִרְאָה דְרַש"י גְּזַהַר מְזַהַר בְּמָה שְׁכַתְבַּת שָׁם בַּד"ה דְשִׁקְלָה תְרִי וְהוּא לֹא הִתְנָה לָהּ אֶלָּא בְּחַד עֵי"ש וְהֵינּוּ דְאֶגְרָא תְרִי מְפָל אֲדָם וְרַק לְגַבְיָ אוֹזִיל וְלֹא הִתְנָה לִיתָן לָהּ אֶלָּא חַד.

וְשׁוֹב נָתַן לָהּ שְׁמַיִם. וי"ל דְבְּזֶה גַם אַבְיֵי מוּדָה פִּינּוּ דְבְּאַמַּת שְׁכָרָה תְרִי וְרַק הוּא הַפְּחִית לָהּ מְשִׁכָרָה.

ע"כ פִּינּוּ דְחִזּוֹר וְנָתַן לָהּ שְׁמַיִם אֲמַרִּינוּ דְגָמַר בְּדַעְתּוֹ לִיתָן לָהּ כְּמוֹ דְאֶגְרָא מְפָל אֲדָם שְׁזַהַר שְׁכָרָה וְבַהֲכ"ג לֹא שְׁיִידַּח מִתְנָה בְּעֵלְמָא הוּא דִּיהֵיב לָהּ רַק שְׁנָתַן לָהּ כְּמוֹ שְׁנוֹתָנִים הַפֵּל בְּשִׁכָרָה וְזֶה פְּשׁוּט וּבְרוּר.

וְחַדַּע שְׁכָן פְּנוּנַת רַש"י דְאִי לֹא כֵן אִין הִבְנָה לְדְבָרֵיו וְיֵמָה בְּעֵי רַש"י בְּזֶה. וְע"כ לְתַרְזַן קוֹ הַגְּ"ל וְדו"ק: דִּין בְּמָה סִימָן יב א) עֵינִין זְבָחִים (דָּף קִיד) דַּס"ל לְרַש"י דְלָאוּ דְלָא תוּכַל לְזַבְחָת אֶת הַפֶּסַח קָאֵי עַל בְּמַת יְחִיד וּבְשַׁעַת הַיְתֵר הַבְּמוֹת וּמְבֹנְאָר דְאָסוּר לְשַׁחֲט פֶּסַח בְּבַמַּת יְחִיד: וְלְכַאוּרָה לְמָה דְנִרְאָה שָׁם מִדְּבָרֵי רַש"י דְעַל פֶּל הַחוֹבוֹת קָאֵי אִיסוּר זֶה דְאִין מְקַרִּיבִין חוֹבָה בְּבָמָה יַעֲיִ"ש בַּד"ה בְּשַׁעַת א"כ.

לְמָה פֶּרַט דּוּוּקָא פֶּסַח: וְנִרְאָה דְרַש"י לְטַעְמֵי דַּס"ל בְּפֶסַחִים (דָּף צֵא) דְנָשִׂים בְּרַאשׁוֹן רְשׁוֹת וְהוּא אֲמִינָא דְדִין גִּידוֹר וְגִידוֹב יֵשׁ לוֹ וְקָרַב בְּבָמָה. פִּינּוּ דְאִין חִיּוּבָא עֲלֵיהֶם קַמ"ל פִּינּוּ דְמַכְנִיסִין עֲצָמָן לְכָלֵל חִיּוּבָא הֵנִי כְּמוֹ דְבָר שְׁבַחֻבָּה וְאִין קָרַב בְּבָמָה וּפְשִׁיט: ב) וְהִנֵּה בְהָא דְאֲמַרִּינוּ בְּזְבָחִים (דָּף ק"כ) מוּמִין וְזַמֵּן בְּגִדוּלָה וּקְטֻנָּה וּמְבֹנְאָר דְאָסוּר לְהַקְרִיב בְּעַל מוּם בְּבָמָה קְטֻנָּה יֵשׁ לְחַדֵּשׁ דְאִינוּ חֲזִיב מִשּׁוּם בְּעַל מוּם רַק בְּמָה דְלוּלֵי הַמוּם הִי רְאוּי לְהַקְרִיבָה אֲבָל אִם אִין הַקְרָבָן רְאוּי אַף בְּלִתֵי הַמוּם אִינוּ חֲזִיב מִשּׁוּם בְּעַל מוּם וְאִכ"מ מָה שְׁיֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּזֶה.

לְפִי"ז דְבָר שְׁאִינוּ גִידָר וְגִידָב שְׁאִינוּ קָרַב בְּבָמָה אִין חֲזִיבִין עֲלֵיו מִשּׁוּם בְּעַל מוּם בְּבָמָה וְיֵשׁ לִיִּשָׁב לְפִי זֶה הָא דְבְּכוּרוֹת (דָּף יד): אֵהָא דְתַנּוּן בְּמַתְנִיתִין פֶּל הַקְּדָשִׁים שְׁקָדָם מוּם קְבוּעַ לְהִקְדָּשׁן וְכו' וְהַשׁוֹחֲטֵן בַּחוּץ פְּטוּר וְאִין עוֹשִׂין תְּמוּרָה וְאִם מִתּוּ יִפְדּוּ חוּץ מִן הַבְּכוּר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר וּבְגַמ' וְהַשׁוֹחֲטֵן בַּחוּץ פְּטוּר רַבִּי אֶלְעָזָר מִתְנִי חֲזִיב וּמוֹקִי לָהּ בְּבַמַּת יְחִיד דַּא"כ אֶלְעָזָר מִנִּין לְזוּבַח בְּהֵמָה בְּעַלְת מוּם בְּבַמַּת יְחִיד בְּשַׁעַת הַיְתֵר הַבְּמוֹת שְׁהוּא עוֹבֵר בַּל"ת שְׁנָאֵמַר לֹא תִזְבַּח כו' יַעו"ש וצ"ע הַטַּעַם דְרַבִּי אֶלְעָזָר דְמִשְׁנֵי לִישְׁנָא דְמַתְנִי דְמַתְנִי הַשׁוֹחֲטֵן בַּחוּץ פְּטוּר וְגָרִיס חֲזִיב וְדַחִיק לְאוּקְמָא מַתְנִי בְּבָמָה שְׁאִינוּ נוֹהֵג יוֹתֵר אַחַר שְׁבַחֻבָּה הַמְקַדָּשׁ.

וּלְפִי דְבָרֵינוּ יִתְכַן דְּהָא קָשָׁה לִישְׁנָא דְּמִתְנִי דְּתַנִּי דְּכָל הַקְּדָשִׁים שְׂקָדָם מוּם קְבוּעַ לְהַקְדִּישׁוֹן כּו' דְּהַשׁוֹחֵטָן בְּחוּץ פְּטוּר וּמִשׁוּם שְׂאִינָן רְאוּיִין לְבֹא לְפִתּוּחַ אֹהֶל מוֹעֵד וְעָלָה תְּנִי חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר וּמִשְׁמַע בְּפִשׁוּטוֹ דְּקָאֵי עַל כָּל הַבְּכוֹת דְּמִתְנִי וְזֶה תְּמוּהָ דְּאִטּוּ בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר בַּע"מ הַשׁוֹחֵטִין בְּחוּץ יֵהִי חֲטִיב וְהֵלֵא כּל שְׂאִינּוּ רְאוּי לְבֹא לְפִתּוּחַ אֹהֶל מוֹעֵד אִין חֲטִיבִין עָלְיוּ בְּחוּץ וְזֶה שְׂהֻקְשָׁה לוֹ לְרַבִּי אֶלְעָזָר.

וְלִזְה מִתְנִי בְּרִישָׁא דְּהַשׁוֹחֵטָן בְּחוּץ חֲטִיב וּמוֹקִי לֵה בְּבִמַת יַחֲדִיד וְהַחֲטִיב מְלַקּוֹת מִשׁוּם בְּעַל מוּם בְּבִמָּה וְשִׁפִּיר נִיחָא דְּקֹאֲמַר חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר דְּבִתְנִי שְׂאִינָן נִיזְדַּר וְנִיזְדַּב וְאִין קֹרְבִים בְּבִמָּה אִף בְּתַמִּימִין לִיכָּא חֲטִיב עַל שְׂחִיטָתוֹן כְּשֵׁהוּן בַּע"מ בְּבִמָּה וּפְשׁוּט: ג) עֵינִין זְבָחִים (דף קיג).

(אִין מְנַחָה בְּבִמָּה וְכִיְהוּן וּבְגָדֵי שָׂרֵת וּכו' עֵי"ש: וְנִרְאָה דְּאֶפִּילוּ לְמ"ד יֵשׁ מְנַחָה בְּבִמָּה. אֲמַנְם שְׂתִי הַלְחָם אִינוּ קֹרֵב בְּבִמָּה דְּהָא שְׂתִי הַלְחָם הוּי מְנַחַת צְבוּר וּמְנַחַת חוּבָה דְּאִינוּ קֹרֵב אֶלָּא בְּבִמַת צְבוּר: וּבְזֶה י"ל הָא דְּמְנַחֲחוֹת (דף סח:) הַעֲנוֹמַר הִי מִתִּיר בְּמַדִּינָה וּשְׂתִי הַלְחָם בְּמַקְדָּשׁ.

וְלִכְאוּרָה אִינוּ מְדוּקְדָּק דְּהִכִּי הוּי לִי לְמִימַר דְּהַעֲנוֹמַר הִי מִתִּיר לְהַדְּיוּט וּשְׂתִי הַלְחָם לְגְבוּהָ וְכַמְבּוֹאֵר לְשׁוֹן הַגְּמָרָא מַה לְעוֹמַר שְׂכָן לֹא הוֹתֵר מִכְּלָלוֹ אֶצְלַה הַדְּיוּט: אֲמַנְם לְהַנְ"ל דְּשְׂתִי הַלְחָם לֹא הִי קֹרֵב בְּבִמָּה.

וּא"כ י"ל דְּהָא דְּאֲמָרָה מְנַחָה חֲדָשָׁה הַקְּפִידָה רַק בְּמַקְדָּשׁ דִּהִי מְקַרִּיבִין בְּהָ שְׂתִי הַלְחָם וְצָרִיכָה לְהִיּוֹת חֲדָשָׁה אַבְל בְּבִמַת יַחֲדִיד דְּאִין קֹרֵב בְּהָ שְׂתִי הַלְחָם אִין קְפִידָה לְהַקְרִיב בְּהָ מְנַחָה קוֹדֵם לְשְׂתִי הַלְחָם.

וּבְפֶרֶט מְנַחָה בְּבִמַת יַחֲדִיד דְּזָרִים אוֹכְלִים שְׂרִירָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּזָבָחִים (דף קא.) וְאִינָה קְדוּשָׁה כ"כ.

וּלפ"ז מְדוּקְדָּק לְשׁוֹן הַמַּשְׁנָה הַעֲנוֹמַר הִי מִתִּיר בְּמַדִּינָה הֵינּוּ דְּגַם לְגְבוּהָ הִי מִתִּיר אַבְל, רַק בְּמַדִּינָה הֵינּוּ בְּבִמַת יַחֲדִיד דְּקוֹדֵם לְעוֹמַר לֹא יָבִיא מִשׁוּם מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל דְּזֶה אֶפִּילוּ בְּבִמָּה.

וּשְׂתִי הַלְחָם בְּמַקְדָּשׁ דְּשָׁם אָסוּר לְהַבִּיא מְנַחָה קוֹדֵם לְשְׂתִי הַלְחָם: ד) וְעֵינִין בְּמְנַחֲחוֹת (דף עה) הִי עוֹמֵד וּמְקַרִּיב מְנַחֲחוֹת בִּירוּשָׁלַיִם אוֹמַר בְּרוּךְ שְׂהַחֲטִינּוּ וּלְשׁוֹן בִּירוּשָׁלַיִם מִשְׁמַע דְּאֲתָא לְאֶפֻּקִי בְּמָה.

וְעֵינִין בְּרַמְב"ם פ"ז מִתְמִידִין וּמוֹסְפִין וְכָל הַמְקַרִּיב מְנַחָה מִן הַחֲדָשׁ תַּחֲלָה מְבָרַךְ שְׂהַחֲטִינּוּ אֲמַנְם בְּתוֹסְפָתָא מְבּוֹאֵר ג"כ דִּהִי מְקַרִּיב זְבָחִים. וְעֵינִין בְּטוּרֵי אֲבֹן ר"ה (דף ז) שְׂהַקְשָׁה בְּהָא דְּשִׁבּוּעוֹת (דף טו) דְּאִיף הִי יְכוּלִים לְהַקְרִיב מְנַחָה קוֹדֵם לְשְׂתִי הַלְחָם דְּאִף מִן הֵינּוּ אָסוּר וּלְפִי הַנְ"ל לְמ"ד יֵשׁ מְנַחָה בְּבִמָּה נִיחָא דְּמוֹתֵר לְהַקְרִיב קוֹדֵם לְשְׂתִי הַלְחָם וּאֲכַמ"ל: ה) יֵשׁ לְעֵינִין אִם שְׂמַאל כְּשֵׁר * בְּבִמָּה דְּהָא אֲמַרִּינּוּ כָּל מְקוּם שְׂנַאֲמַר אֶצְבַּע אוֹ כְּהוֹנָה אִינוּ אֶלָּא יְמִין עֵינִין חוֹלִין (דף כב).

(וּא"כ פִּינּוּ דְּבִמָּה לֹא בְּעֵי כְּהוֹנָה ה"נ דְּלֹא בְּעֵי יְמִין. וְיֵשׁ לְכַוּוֹן בְּזֶה בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' חוֹלִין (דף כ) דְּכַתְּבוּ דְּלֹא נִקְטַשׁ שׁוֹן שְׂיָהָא כְּשֵׁר לְמַלְיקָה אֶלָּא כְּלוֹמַר דְּלֹא מִיְפָסֵל מִטַּעַם מְחֻבָּר.

והיינו דנ"מ בְּבִמָּה לְמ"ד עוֹפוֹת בְּבִמָּה: אוֹלָם הַמְחַנְנֵר כְּתִי הַשְּׁנִי דְשָׂמַאל גְּרַע מִשְׁן וְהִינּוּ דְהָא מְבַנְיָר בְּתוֹסְפָתָא (פ"א דְמִנְחוֹת) קִיבֵל בְּיָמִין וּבְשָׂמַאל פְּאָחַד פְּסוּל וְעֵינֵי בְּתוֹסְפוֹת פְּתוּבוֹת (דף ה) דָּאם מְחַק בְּגוּדְל בְּשָׂמַאל פְּסוּל גְּבִי קְמִיצָה עֵי"ש.

הָרִי דְשָׂמַאל הוּא פְּסוּל בְּקֶרְפֵּן וְלֹא מְחַמַּת דְּבַעֲיָנָן יָמִין וְאִכְמ"ל: בְּעֵינֵן זֶה מְצִאנוּ תְּשׁוּבַת מֵר חָמִיּוּ הַגָּאוֹן הָאָדִיר בְּעַל אוֹר שְׂמַח וְנ"ל: ב"ה שְׁלוֹם וּבְרָכָה לְרֵאשׁ חֲתָנֵי חֲבִיבֵי הָרַב ר' אַבְרָהָם שְׁיִחָנִי: לִי נִרְאָה דְלִרְבִי שְׂמַעוֹן דִּילִיף תְּמוּרָה מִמַּעֲשָׂר עֵי' תְּמוּרָה דְּיָג אִם כֵּן קִדְשֵי בְּמָה (אַף בְּמַת צְבוּר) אִין בְּהֵם דִּין תְּמוּרָה דְּהָא דְבָר שְׁל חוּבָה שְׂאִין רְבוּע לְהוּ זְמַן וְלֹא קָרַב בְּבִמָּה (יְעוּנִי' סוּף זְבָחִים קִיט).

וּמָה שְׂאֵמְרַת יָדִיד נְפִשֵי מְחַמְדֵי [מְהָא דְוָלְדוֹת קִדְשִׁים וּתְמוּרוֹת דְּקֶרְבֵי בְּבִמָּה] זֶה עֵינֵן אַחַר דְוָלְדוֹת וּתְמוּרוֹת שְׁל קִדְשֵי מְזַבַּח אִם קֶרְבִין בְּבִמָּה וְאֵי אֲמַרְתִּי דְלִרְבִי שְׂמַעוֹן קִדְשֵי בְּמָה אִינֵן עוֹשִׂין תְּמוּרָה וְאֵף בְּמַת צְבוּר תּוֹדִיעֵנוּ בְּזֶה דְעֵתָהּ.

ה' מְסַתְּפָקְנָא אִם מְתַעֲסַק בְּקִדְשִׁים דְנִרְאָה דְגַם בְּבִמּוֹת פְּסוּל דְכְּתִיב לְרַצוֹנְכֶם כּו' אִם עָלוּ יָרְדוּ דְעַדִּיפָא מְשַׁחֲטוֹן בְּדָרוֹם לְקִדְשֵי קִדְשִׁים רִישׁ מְעִילָה. וְאִם פֹּה יִתְיַשֵּׁב קוֹשְׁיַת תּוֹס'פֶּרְק פְּלָל גְּדוּל וּבְסִנְהֶדְרִין דְלוֹקְמָא שְׂגַג בְּלֹא מְתַפְנוֹן בְּשַׁחוּטֵי חוּץ וְסָבוּר שְׂהוּא בְּהַמַּת חוֹלִין וְאִם כֹּה יִקְשָׁה כְּמוֹ דְפָרִיף בְּשׁוּחַט בְּחוּץ לְעַכּו"ם דְמַכְיָנֵן דְשַׁחַט בְּהַ פְּוֶרְתָא תּוֹ מִפְּסָלָא מְטַעַם מְתַעֲסַק וְתוֹ אִינָה רֵאִי לְפִתַּח אֶהֱל מוֹעֵד כְּמוֹ דְפִירְשׁוּ תּוֹס' (ב"ק עו) וְיֵשׁ לְהֶאָרִיף בְּזֶה הוֹדִיעֵנוּ דְעֵתָהּ בְּזֶה: וְדָא וְדָא דְמְתַעֲסַק פְּסוּל בְּכָל עֲבוֹדוֹת.

דְסַתְּמָא בְּעֵי בְרִישׁ זְבָחִים אִם פֶּשֶׁר וּמוֹכַח דְבִנְרִיקָה וְשָׂאָר עֲבוֹדוֹת ג"כ בְּעֵי מְדַפְשׁוּט פִּיצַד לְשָׁמֵן וְשָׂלָא לְשָׁמֵן יְעוּי"ש אֶלְמָא דָּאם מְתַעֲסַק וְדָא פְּסוּל: וְהִנֵּה בְּסִדְרָא זֹו אִיתָא וְיִזְבַּח יַעֲקֹב זָבַח בְּהָר כּו' נִרְאָה דְעַד פֶּאן לֹא הוֹנְפֵר זָבַח רַק וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה לְעֵשׂוֹת אוֹתוֹ רַק פְּתִיב מְזַבַּח בְּנֵחַ וְאַבְרָהָם וַיִּצְחָק מִשׁוּם דְשַׁחֲטָהּ לֹא נִצְטוּוּ בְּנֵי נַח רַק בְּקִדְשִׁים צָרִיף לְשַׁחוּט בְּבִמַּת בְּנֵי נַח לְכֹן בְּחוֹלִין לֹא פְתִיב וְיִזְבַּח רַק יַעֲקֹב חִדְשׁ מִצְוֹת הַשַּׁחֲטָה בְּחוֹלִין.

וְאֵף לְהֶרְמֵב"ן [דְהֶאָבוֹת לֹא קִיָּמוּ כֹל הַתּוֹרָה רַק בֵּא"י] דְלֹא שְׁמָרוּ רַק בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל מְכָל מְקוֹם צָפָה בְּרוּה"ק שְׂבָנִי וְכִבְשׁוּ הָר גַּלְעָד וְיִהְיֶה קְדוֹשׁ בְּקִדְוֹשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְכֹן שְׁמַר תּוֹרָה וְקִיָּים שַׁחֲטָה כְּדִין וְעוֹד בְּזֶה הַשִּׁי"ת יִשְׁמְחֵנוּ בְּמַהֲרָה וְנִשְׁמַח יַחַד כְּחַפְזֵי: חוֹתָנֵי דו"ש בְּאַהֲבָה מְאִיר שְׂמַחָה כְּהֵן.

בְּלִיעָה [אִי הוּי פְּאָכִילָה] סִימָן יג א) דְעַת הַתּוֹרָת חֲיִים (חוֹלִין דְּיָג ק.כ.) דְבְּלִיעָה מְחַשֵּׁב שְׂלָא פְּדָרָף אֶכִּילָה וְרַק דְגַבִּי מְצוּה יוֹצֵא אֶפְיָלוּ שְׂלָא פְּדָרָף אֶכִּילָה וְלִהְיֵי ס"ל לְרָבָא בְּפִסְחִים (דף קטו) דְבְּלַע מְצָה יִצָּא עֵי"ש וּבְשׁו"ת נוֹב"י חִיו"ד (ס' לָה) הַשִּׁיג עָלָיו בְּזֶה יְעֵי"ש: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְתַמּוּהָ עָלָיו מְהָא דְמַכּוֹת (דף טז) גְּבִי אָחַד חֵי וְא' מֵת דְפִירֵשׁ"י שְׂבַלַע שְׂרָץ הַמֵּיִם וְכִשְׁבוּלְעוֹ הוּא מֵת.

עֵי"ש הָרִי דְחִיָּיב בְּאִיסוּרִין בְּבְלִיעָה. וְאִי בְּלִיעָה חֲשִׁיב שְׂלָא פְּדָרָף אֶכִּילָה הָא קִי"ל דְכָל אִיסוּרִין אִין לּוֹקִין עָלֵיהֶם שְׂלָא פְּדָרָף אֶכִּילָתֶם: אֵף י"ל דְהֶכָא הוּי פְּדָרָף אֶכִּילָתוֹ מִשׁוּם דְזוּטֵר כ"כ דְרָפוּ גַם בְּבְלִיעָה וְדוֹנְקָא הִיכִי דְנְפִישׁ דְדִרְכּוֹ בְּאֶכִּילָה חֲשׁוֹב בְּלִיעָה שְׂלָא פְּדָרָף אֶכִּילָה מִשָּׂא"כ בְּזוּטֵר: וּבְזֶה מְיֻשָּׁב קו' הַתּוֹס' דְלָמָּה נִקְטָה ה' דְאַפִּילוּ חֲדָא נְמָלָא וְיֵשׁ בּוֹ כְּזִית לּוֹקָה ה' מִשׁוּם בְּרִי' וְא' מִשׁוּם גְּבִילָה יְעֵי"ש: וְלִהְיֵנָּה לְבִישׁ בּוֹ כְּזִית וְכִינּוּן

דאיירו שבלעו אינו לוקה עלי' משום נבילה דהוי שלא פדרף אכילה ומינשב קו' התוס' לנכון: והנה בלא"ה יש לתרץ קו' התוס' הנ"ל דלשיטת רש"י דפי' אהד חי וא' מת דחי היינו חי ממש ולא פהתוס' שפי' דחי היינו שלם דהא רש"י ז"ל כתב שם וכשבלעו הוא מת יקשה מה שהקשה שם בגליון הש"ס מדברי רש"י חולין (דף קב) וכוננתו דאמרינו שם אכל צפור טהורה בחי' בכ"ש הא שבלע הוא מת ועיי"ש שתי' דנחלה זוטרי חיותי' משא"כ צפור אלים חיותו ואינו מת בבליעה יעיי"ש ולפ"ז מינשב קו' התוס' דבנמלה שיש בה פניתי הרי אלים חיותו ואינו מת ושוב אינו חייב משום נבילה בבליעה דאינו מת בבליעה: ב) ובעיקר דברי התורת חיים הנז' נראה דאינם מוכרחים מלבד מה שפטר בנוב"י שם דבריו הא מחולין (דף קב) מוכח דלא פדבריו דהא ע"כ איירי בבליעה דאל"כ הא מיד שולועסו מת ואיך משפחת לה בחי' בכ"ש ומבואר דבליעה חשוב פדרף אכילה. ועוד מוכח מגמ' ערוכה יומא (דף פא) זר שבלע שזפין של תרומה ונקיין ובא חבירו ואכלו הראשון משלם קרן וחומש. וכתב שם רש"י דגם זה הוי פדרף אכילה.

(* וכן מפניש בכחובות (דף ל:)) שתחב לו חבירו לבית הבליעה הרי דחייב מיתה על הבליעה בתרומה ועיין בנוב"י (סימן קטו **) ובצל"ח ברכות (דף לח) ואכמ"ל: ג) ובירושלמי פ"ו דנזיר (הלכה) רבי בא בעי פניתי מצה שחלקו בפיו ואכלו תפלוגתא דר"י ור"ל ועיי"ש היטב.

ולכאורה קשה דא"כ דלא משפחת לר"ל אלא בבלע וכמו דאמרינו בחולין (דף קג:)) בגרימתא זוטרתא ופירש"י דאין אדם לועסו אלא בולעו ובאמת אמרינו בפסחים (דף קטז) בלע מצה יצא. ובלע מרור לא יצא.

ולר"ל דלא משפחת לה כי אם בבליעה דחלקו מבחוץ ומבפנים לא הוי אכילה. וא"כ איך יציור זה במצה ומרור ומה בעי בירושלמי וצ"ל דר"ל פליג ע"כ אפרייתא דאכלן לחצאין ובע"כ דפליג גם אהא דאכלו בלא מתפונן ור"ל ס"ל מצות צריכות פוננה בפסחים (דף קיד) וה"נ י"ל דפליג אדין (***) דבלע מרור לא יצא: אף יש להעיר בהא דפסחים (דף קטו) דהלל הי' כורף פסח ומצה ומרור.

והקשה המרדכי הא אין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים ותי' דבמרוסק מחזיק יותר ולר"ל קשה דע"כ צריף לבולפו שלם וה"נ הג' זיתים צריף לבלוע שלמים וקשה פנ"ל. ואולי דבירושלמי פ"א דחלה (הלכה).

((יש פלוגתא בזה אי הי' כורף גם פסח ואיתא שם דרבי יוחנן הי' כורף רק מצה ומרור ושני דברים היא דמבטלין אהד ואין אהד מבטל חבירו. וא"כ בב' זיתים מחזיק וא"ש אף הא התוס' דאמאי בלע מצה יצא דלבטל המרור את המצה פנין דידי מרור לא יצא.

ותי' דזה דווקא במרוסק ולא בשלמים וא"כ אמאי פליגי רבנן על הלל הא לר"ל ע"כ דמוכרח לבלוע שלמים ובשלמים אינו מבטל. ואמנם למ"ש דר"ל ע"כ ס"ל דגם בלע מרור יצא לק"מ קו' התוס' ואכמ"ל: בל תאחר סימן יד א) בר"ה (דף ו) פנין שעבר עלי' רגל אהד עובר בעשה ופריף מהא דהעיד ר"פ על ולד שלמים שיקריב שלמים [וברש"י שם כגון שהפרישה מעופרת או עיברה לאחר שהקדישה ויש לעיין אם נתעברה לאחר ההקדש אם הזכר הוא חולין א"כ הו"ל זה נזה גורם ועיין בריט"א

בכורות (דף מא) ובמנחת חינוך (מצוה יח) יעיי"ש] וכו' שהי' לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ונלדה אכלנו שלמים בחג בשלמא בפסח לא אקרבוה אימר מחוסר זמן הוי אלא בעצרת וכו' עיי"ש: וראיתי בהפלאה בסוף ספרו שהקשה על לשון הש"ס אימר מחוסר זמן הא נדאי מחוסר זמן הוי דהא אם שחט את האם שוב לא הי' יכול לשחוט את הנולד משום אותו ואת בנו ושוב אינו עובר בעשה דבעינן כל החג וכמו לענין בל תאחר עיי"ש: ובפשיטות נראה דלא קשה דבגמ' לא קאמר דשחטוה בפסח עצמו וי"ל דשחטוה ערב פסח דהא שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד ואולי י"ל למה שכתב הפרי מגדים באו"ח (סי') דאם שחט את האם בערב יו"ט אינו יכול לשחוט את בנו ביו"ט משום דהוי מוקצה בין השמשות [וכבר כתבתי במ"א דהא הוי מוקצה מחמת יום שעבר עיין תוס' ביצה (דף ו) וא"כ שפיר הקשה: ולכן נראה לעיקר הקושיא כיון דאמרינן דעובר בעשה.

וא"כ י"ל דאתי עשה נדחי ל"ת דאותו ואת בנו ועיין בתוס' חולין (דף עח) ושפיר אמר אימר (* מחוסר זמן הוי כנ"ל: ב) ועיין צ"ח ביצה (דף יט) שכתב ליישב קו' הח"צ בהא דאמרינן שם דעצה טובה קמ"ל שייביא תודה בחג הסנופות דבעצרת לא יכול להביא מפני שהוא יו"ט ובפסח מפני החמץ והקשה הח"צ הא בלא"ה כיון שעבר רגל א' עובר בעשה ותי' דעשה זו אינו עובר אם הוא אנוס אבל בל תאחר עובר גם אם הוא אנוס ולכן משפחת לה שצדד בחוה"מ וא"כ לא עבר כל הרגל ובעצרת ובפסח אנוס הוא ע"כ קאמר רק משום עצה טובה עיי"ש וקצת ראי' נראה לי לדבריו מירושלמי פ"א דר"ה (הלכה א) שלמה שנתו בעצרת אינו פשוט ועובר ומסיק הקריבהו מבעוד יום כדי שלא יבא לידי בל תאחר עיי"ש הרי דבלאו דבל תאחר עובר גם אם הוא אנוס ומדנקט רק הלואו דבל תאחר ולא העשה דשנה בשנה מבואר דעל העשה אינו עובר דהוי אנוס ואכמ"ל: בגין בית המקדש סימן טו א) התוס' מס' שבת (דף צה) בד"ה תמהו אמאי אסור בגין ביום טוב.

והא מתוך שהותרה מגבן דחייב משום בונה הותרה נמי שלא לצורך וכו' ותי' התוס' דאסור מדרבנן דמחזי פי עובדא דחול עיי"ש והקשו האחרונים משבועות (דף טו) דאין בגין בית המקדש דוחה יו"ט דקשה כנ"ל ולא שייך תי' התוס' דאין שבות במקדש: ונראה דדווקא גבי מקדש אמרינן אין שבות במקדש אבל לעשות מקדש ע"י שבות נדאי לא אמרינן כעין זה שמעתי בשם הגאון בעל חדושי הרי"ם זצ"ל לתרץ קושיות הפני יהושע בסוגיא דכבתה שהקשה דלמה הי' צריכין לגם דטומאה הא הותרה בצבור.

ותי' הגאון הנ"ל דדווקא במקדש אמרינן הותרה אבל לעשות מקדש ע"י היתר דטומאה לא אמרינן וה"נ כנ"ל וז"ב: שוב מצאתי בשו"ת חתם סופר אורח חיים (סי' קנא) שהביא ראי' מזה דצורך מצוה לא חשוב צורך קצת עיי"ש ולפענ"ד נראה כמו שכתבתי ואכמ"ל: ובעיקר הקושיא י"ל בפשיטות לפמ"ש הפר"ח דלהכי לא אמרינן בשריפת קדשים מתוך משום דתחמנא אחשבי' כמ"ש רש"י בפסחים (דף מו) ובביצה (דף כז) עיי"ש [ומה שהקשה השער המלך בפ"א מה' יו"ט.

ופגני יהושע פסחים (דף ה) דא"כ היכי מוכח דר"ע ס"ל אין ביעור אלא שריפה דלמא משום דרחמנא אחשבי' תתישב בפשיטות דר"ע י"ל דלית לי' אחשבי' וכמ"ש בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ק או"ח (סי' טו) עיי"ש].

ולפ"ז ה"נ פיון דהתורה צוה לכוונות בגנין בית המקדש. אחשבה רחמנה ועשתה אותה מלאכה ולא אמרי' בה מתוך פמו בשריפת קדשים הנ"ל: ועפ"ז תתישב דברי רש"י בשבועות שם דאמר דאין בגניבית המקדש דוחה יו"ט מאת שבתותי תשמרו.

ועמדו האחרונים ועיין מנחת חינוך (מצנה) דהא בלא"ה אין עשה דוחה ל"ת ועשה ול"ל קרא. ונדחק שם דלדעת הריב"א המוכא בתוס' חולין (דף קמ"א) ד"ה לא וכו' צריך קרא שילקה עיי"ש: ולהנ"ל י"ל אי לא קרא הוי דוחה משום דמתוך שהותרה בגנין לצורך דהיינו מגפן הותרה נמי שלא לצורך פיון דהוי צורך מצנה.

לזה קמ"ל קרא דלא דחי ודו"ק ה) והנה לפ"מ שתי' הפ"י קו' התוס' דמגפן הוי בגנין לשעשה. עיי"ש [ובמ"ח תמה עליו דהא הרמב"ם פסק דמגפן לוקה] וכוננתו דמבנין לשעשה לבגנין עולם ל"א מתוך וא"כ ה"נ במשפן דהוי בגנין לשעשה.

אף באמת הוא פלוגתא דירושלמי במשפן אי הוי בגנין לשעשה. אף מ"מ מקדש הוי בגנין עולם ואכמ"ל: בימה סימן טז א) הרב"ד בפ"ג מה' עבודה זרה פתב דהא דעושין בימה של עץ למלך ביום הקהל וליכא איסור משום לא תטע וגו' כל עץ משום דלשעשה הי' ועיין בירושלמי פ"א דמגילה דפריה ולעבדי' מאתמול ומשני משום לא תטע וגו' הרי דאסור גם לשעשה: ונראה דתלמי' בפלוגתא המבוארת בירושלמי שבת פ"ק כלל גדול אי בגנין לשעשה הוי בגנין או לא.

ויש לומר דירושלמי הנ"ל קאי למ"ד דבגנין לשעשה הוי בגנין. אמנם אנו קיי"ל דבגנין לשעשה לא הוי בגנין ובכונים דברי הרב"ד ז"ל: והנה יש להעיר אמאי לא הי' מותר ביו"ט דהא התוס' בשבת (דף צה) תמהו דמגפן משום בגנין א"כ יהי' מותר לבנות ביו"ט משום מתוך ומה שתי' דהוי עובדא דחול ואסרו מדרבנן הו' אין שבות במקדש.

וי"ל דמשום הכי פתב הרמב"ם משום תקיעה ואכמ"ל: ב) ועיין בהפלאה פתובות (דף ז) דלמה מתיר ר"י לבעול ביו"ט הו' ס"ל כר"י דדבר שאינו מתכוין אסור וא"כ אסור משום בגנין ואפילו אינו מתכוין לעשות כלי הו' דבר שא"מ אסור עיי"ש: ונראה פשוט דהא הקשו תוס' בשבת (דף צה) דיהי' מותר בגנין ביו"ט משום מתוך שהותר מגפן.

ומה שתי' שם לא שייך הכא]. וא"כ מותר משום מתוך דהא צורך מצנה חשוב צורך קצת וכמ"ש התוס' ואכמ"ל: ג) ודרך אגב אמרתי להעיר בהא דביצה (דף יב) דס"ל דב"ש דאין מוציאין את הקטן ואת הלולב לרשות הרבים דלית להו מתוך.

(*) והקשו האחרונים דא"כ לב"ש למה גזרו ביו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת לתקוע בשופר משום שמא יעברנו הו' א"כ פ"ג נגזור. ומה שתי' הטורי אבן דביו"ט דאיסור לאו לא גזרו אינו מספיק דהא רבה אין מחלק בין איסור לאו לאיסור פ"ת עיין בקמות (דף קיט) וקשה פנ"ל: אף נראה דבלאו הכי קשה לר"א דס"ל מכשירי מצנה דוחה שבת א"כ אפילו אם יעברנו לא יעשה איסור וכמו דפריה הכי בפסחים (דף סט עיי"ש דמה שתי' הש"ס שם לא שייך הכא.

וצ"ל כמו שכ' הראשונים ו"ל דמש"ה גזרו בשופר ולא במילה משום דשופר ס' ששא
אין היום יו"ט משא"כ מילה ודאי לא גזרו [ובזה יש ליישב דברי הר"ף דפסק דספק בן
ז' אין מחללין עליו את השבת.

והקשו עליו הא בשבת (דף קלו) פריה מיקהל היכי מהלינן דלמא נפל היא דכל שלא
שקה ל' יום באדם ס' הוי ומשני דמהלינן ממ"נ אם חי שפיר מהיל ואי לאו מחסה בעפר
היא וא"כ ס' בן ז' אמאי לא נמהלי ממ"נ כסברת הש"ס.

ולפי הג"ל י"ל בשלמא כל הולדות לא שינה גזירה דרבה משום דנדאי מצנה כנ"ל ואף
דדלמא נפל היא. מ"מ התורה גזרה למול כל הנולד לשמיני ומקיים מצנות התורה גם אי
נפל היא.

משא"כ ס' בן ז' דספק הבא במקרה שפיר יש לגזור משום דרבה] עיי"ש וא"כ אף דס"ל
לר"א דמכשירי מצנה דוחה שבת היינו במצנה נדאי אבל לא בספק מצנה ויו"ט (***) ש
ר"ה הוי ספק ששא אין היום יו"ט.

ומבואר בשבת (דף קל) דב"ש ס"ל בזה כר"א עיי"ש דפעם אחת ושכחו ולא הביאו
איזמיל וכו' דנדא דר"א שמותי ופי' התוס' דאזיל בשיתת ב"ש ועיין תוס' ביצה (דף לד)
דפריה מב"ש על ר"א וא"כ ביו"ט לא גזרינן ששא ועברנו משום ממ"נ אי היום יו"ט הא
מכשירי מצנה דוחין ואי אין היום יו"ט מותר להעביר ואכמ"ל: ועיין שבת (דף קלז)
ס"ל לר"א טעה בדבר מצנה ולא עשה מצנה חייב וא"כ בנדאי גם אם יעבור יהי טעה
בדבר מצנה אבל בספק ששא אין מצנה והוי טעה בד"מ ולא עשה מצנה ואכמ"ל: (ב)
ואגב אכתוב מה דקשה לי לדעת המרדכי דאפי' אי מצוין על שבימת בהמתו היינו אם
הבהמה עושה מלאכה שיש בה סקילה.

אבל אם עושה הבהמה מלאכה שאין בה אלא לאו אין מונה. וקשה לי מהא דשבת (דף
יח) לב"ש דס"ל שבימת פלים דאורייתא גר גיגית וקזרה היכי שרי הא י"ל דס"ל הבערה
ללאו יוצאת ואינו מצנה על השבתתם.

[אף עיין סנהדרין (דף סח) אף מניחין אסור סקילה מבואר דר"א אית לי הבערה
לחלק יוצאת ור"א בשיתת ב"ש בכל מקום] אף י"ל הא מבואר בפסחים (דף מז) המבשל
גיד הנשה ביו"ט ואוכלו לוקה חמש.

ואחת משום הבערה ומבואר דעת הריב"א פסחים (דף ה) דאי לאו יוצאת אינו אסור
ביו"ט ומוכח דברייתא סוברת דהבערה לחלק יוצאת והא מוקי לה כב"ש ומוכח דב"ש
ס"ל הבערה לחלק יוצאת ואכמ"ל: ברי וששא סימן יז א) עיין תוס' פתובות
(דף יב) תמהו למ"ד ברי וששא ברי עדיף היכי משפחת לה לדידי' קרא דשבועות ד' בין
שניהם וגו' דמוקמינן לי בשבועות (דף מז) לאומר חמשין ידענא וחמשין לא ידענא
ומתוך שא"י לשבע משלם ת"ל בלא"ה מחיוב לשלם משום דברי וששא ברי עדיף.

ותי' דצריך להיכי דטוענו ס' עפ"י עד יעיי"ש והקשו ו"ל הא למ"ד ברי וששא ברי עדיף
לא משפחת לה גם בטוענו ס' עפ"י עד דהא ישלם לו ואח"כ יתבענו שנתן לו בחנם ויהי'
טוען ס' וברי וששא ברי עדיף ויהי' צריך להחזיר לו ועד א' אינו פוטר ממון עיי"ש:

וּנְרָאָה דְבִטּוּעָנוּ עַפְ"י עַד אִם יִשְׁלַם לּוֹ לֹא יְכוּל לְתַבְּנֹעַ מִמָּנוּ לַפּמ"ש הָרַב הַפְּלֵאָה (דף פה) דְבִאֲיָנִי יוֹדַע אִם פְּרַעַתִּיהָ וַיֵּשׁ לּוֹ עַד מְסִינֵעַ פְּטוּר.

הָרִי דְהָנִי זֶה פְּטַעַנַת בְּרִי. א"כ ה"נ יִפְטֹר לּוֹ ע"א מִמָּמוֹן דַּעַכ"פ מְהֵנִי לְשׁוֹנֵי פְּטַעַנַת בְּרִי. וְהַפְּטוּר אֵינוֹ מְשׁוּם הָעֵד רַק מְשׁוּם דְנִסְתָּלְקָה הַשְּׁמָא שֶׁל זֶה: (ב) וְהִנֵּה אִם נִימָא דְלָמ"ד בְּרִי וְשְׁמָא בְּרִי עֲדִיף לֹא מְשַׁכַּחַת לָהּ דִּין דְטוּעָנוּ ס' עַפְ"י עַד יְהִי מִיְנוֹשֵׁב קוֹ הַנוּב"י מַהדו"ת חו"מ (סי' טז) בְּהָא דְשְׁבוּעוֹת (דף לב) דְחָשׂוּד מֵאֵן אֵילִימָא דְחָשׂוּד לְנָה לִימָא לִי מִי יִימִיר דְמִשְׁתַּבַּעַת וְהַקְשָׁה הָא מְשַׁכַּחַת לָהּ בְטוּעָנוּ ס' עַפְ"י עַד דְלַדְעַת הַרמ"ה נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה עֵי"ש: וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְהָא אַבְיִי הוּא מְרָא דְשְׁמַעְתָּתָא דְאָמַר ה"מ וְכו' וְאַבְיִי לְשִׁיטְתוֹ דַּס"ל בְּרִי וְשְׁמָא בְּרִי עֲדִיף כַּמ"ש הַתּוֹס' הַנְּ"ל.

[וּבְזֶה נִדְחָה רְאִיוֹת הַתּוֹמִים (סי' עה) סק"ו שְׁהוֹכִיחַ דְסַפֵּק פְּרַעוֹן קוֹדֵם הַלּוֹאָה הָנִי כְּאֵינִי יוֹדַע אִם פְּרַעַתִּיהָ מְהָא דְאָמַר אַבְיִי חֲזִינְשִׁינוּ שְׁמָא ס' מְלֻנָּה יִשְׁיָנָה לּוֹ עֲלֵיו. וְהָא הָנִי כְּאֵינִי יוֹדַע אִם פְּרַעַתִּיהָ וּמִוֹתֵר לְתַפְּנוֹס וְלָמָּה יִשְׁבַּע.]

וְלַהֲנַ"ל הָא אַבְיִי לְשִׁיטְתוֹ דַּס"ל בְּרִי וְשְׁמָא בְּרִי עֲדִיף וְא"כ אֵינוֹ יְכוּל לְתַפְּנוֹס מְסַפֵּק וְלִדְיִדְנָי לִיתָא לְדִין טוּעָנוּ ס' עַפְ"י עַד כְּאָמַר: (ג) וְעֵינֵן שָׁם בְּכַתְּוֹבוֹת דְאָרְף לָמ"ד בְּרִי וְשְׁמָא לָאוּ בְּרִי עֲדִיף מ"מ הֵיכִי שְׁיֵשׁ חֲזָקָה אוֹ מִיָּגוּ בְּהַדִּי הַבְּרִי מְצַטְרַף וְאָמַרִינּוּ בְּרִי וְשְׁמָא בְּרִי עֲדִיף עֵי"ש: וְנְרָאָה דַּה"ה הֵיכִי דִישׁ עַד א' מְסִינֵעַ לְהַטּוּעֵן בְּרִי דְמְצַטְרַף בְּהַדִּי טַעַנַת בְּרִי וְאָמַרִינּוּ דְבָזָה לַכ"ע בְּרִי וְשְׁמָא בְּרִי עֲדִיף: וּבְזֶה מִיְנוֹשֵׁב הַהוּא דְכַתְּוֹבוֹת (דף עד).

(דְגַבִּי נְכֻסָּה לְרִשׁוֹת הַבַּעַל הַבַּעַל צָרִיף לְהִבְיָא רֵאִי שְׁעַד שְׁלֹא נִתְאַרְסָה הִי בְּהָ מוּמִין אֵלוּ וּפְיָרְשִׁי עֲדִים. וְהַעִיר שָׁם בְּדו"ח דְאָמַאי לֹא פִירַשׁ"י כֵּן בְּרִישָׁא דְעַד שְׁלֹא וְכו' צָרִיף הָאָב לְהִבְיָא וְכו' וְלַהֲנַ"ל י"ל דְבְּרִישָׁא הָא הָאָב טוּעֵן בְּרִי וְא"כ נְהִי דְבְּרִי וְשְׁמָא לָאוּ בְּרִי עֲדִיף אַפְתִּי סְגִי בְּעַד אֶחָד וְלָזָה דְקָדַק רַש"י וְכַתֵּב בְּסִיפָא דְרֵאָל' הֵינּוּ עֲדִים לְאִפּוֹקִי בְּרִישָׁא סְגִי בַּע"א: וְאָגַב אֶכְתָּוֵב בַּמ"ש הַגָּאוֹן רַע"א בְּדו"ח [בְּתַשׁוּבוֹתָיו בְּסוֹפּוֹ] דְטַעַמָּא דְהַרִיף דָּאִם נִשְׁבַּע הֵיִסַת וְאִח"כ בָּא עַד א' דְצָרִיף לְחֲזוֹר וּלְשַׁבַּע בְּנִקִּיטַת חֲפָץ.

וְל"א דְחָשׂוּד לָזָה חָשׂוּד נְמִי לָזָה מְשׁוּם דְזֶה כְּבָר עֲבַר. וְאוּלַי חֲזוֹר בְּתַשׁוּבָה וְעֵינֵן בְּקַצּוֹת הַחֻשׁוֹן (סי' צג) עֵי"ש.

וְנְרָאָה דְבָזָה נִיחָא דְבְּרִי הַרמ"א (סי' פז) אִם נָתַן תְּקִיעַת כַּף שְׁיִתָּן לְחַבְּרֵי מִתְּנָה דְאֵינוֹ יְכוּל לְהַשְׁפִּיעַ עֵי"ש וְהֵינּוּ דְבָזָה אָמַרִינּוּ מִיָּגוּ דְחָשׂוּד אִמְמוֹנָא חָשׂוּד נְמִי אֲשְׁבוּעַתָּא דְהָא גַּם עֲכָשְׁיוֹ עוֹבֵר עַל הַת"כ מִשָּׂא"כ הַתָּם כְּבָר עֲבַר.

וְאִכַּמ"ל: בִּיאַת מְקַדָּשׁ סִימָן יח א) בְּזַבְּחִים (דף צד) לֹא שְׁנָא אֶלָּא שְׁלֹא שְׁיִיר בְּהָ פְּדִי מְעוֹפְרַת וְכו' וּבַתּוֹס' בַּד"ה לֹא וְכו' הַקְשׁוּ הָא מ"מ לֹא פִקַּע מִיָּנִי טוֹמְאָת מַגְעַ וְאִיף מְכַנְּסוֹ לְמַקְדָּשׁ בְּטוֹמְאָה הָא אַפְתִּי טָמֵא הוּא עֵי"ש: וְהִנֵּה לְשִׁיטַת הַרמב"ם ז"ל פ"ג מ"ה בִּיאַת מְקַדָּשׁ (הַלְכָה יז) דְבָגַד שְׁהִיא רֵאשׁוֹן אִם הַכְּנִיסוֹ לְמַקְדָּשׁ אֵינוֹ לוֹקָה עֵי"ש א"כ נִיחָא קוֹשְׁיֹתָם דְהָא אִם נִקְרַע פִּקַּע מִיָּנִי טוֹמְאָה חֲמוּרָה מְדַרְס וּכְיֹצֵא בּוֹ וְנָהִי דְעַדִּין טָמֵא טוֹמְאָת מַגְעַ לֹא הָנִי אֶלָּא רֵאשׁוֹן דְהוּא מְדַרְבְּנָן וּמִוֹתֵר לְהַכְּנִיסָה בְּמַקְדָּשׁ מְשׁוּם מְצַנַת כְּיָבוּס וְכַמ"ש רַש"י (דף צה) רִישׁ ע"א בַּד"ה מְדַרְבְּנָן דְכָל הֵיכִי דְמְדְאוּרִייתָא מוֹתֵר וְרַק

מדרבנן משום מצות כיבוש שרי לגמרי עיי"ש: ב) והנה שם הקשה בגמ' קורעו בגד אמר רחמנא והא לאו בגד היא ומקשים בתוס' שם בד"ה ל"שוכו' דלשני פשחור ותופרו לאחר שקורעו.

וע"כ דחשוב פאלו הוא בגד חדש וכאלו אינו ראשון יעיי"ש וקשה לי הא בניתו מבגד לבגד מסקינן דטעון כיבוש וא"כ נהי דהיא בגד חדש מ"מ לא גרע מאילו הי' ניתו על בגד אחר פיון דהדם הוא במקומו ובשלמא לענין מריקה ושטיפה שפיר כתבו דהוי כלי חדש דדווקא אם עירה לתוכה רותח טעון מריקה ושטיפה אבל לענין כיבוש מה בכך שיהא בגד חדש: ונראה דבמשנה תנו בגד שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסו במקום קדוש ופירושו דקמ"ל דאף דהדם נפסל ביוצא מ"מ פיון דכבר הי' לו דין כיבוש שוב לא אכפת לן מה דהוא פסול אף למ"ד היתה לו שעת הפושט ונפסל אין דמה טעון כיבוש.

אולם זה דווקא בבגד ראשון אבל בניתו מבגד לבגד היא דווקא אם ניתו בפנים אבל אם ניתו בחוץ וכן אם נטמא בפנים שוב אין הבגד השני טעון כיבוש דכבר נפסל ושפיר כתבו התוס' דאם תופרו שוב חשוב בגד חדש ואין טעון כיבוש ופשוט היא: ג) ובסוגיא שם (דף צה) מעיל שנטמא מכניסו פחות משלשה.

וקשה לי דלמה לי כל הטורח הזה הא קיי"ל דלשכות הבניות בחול ופתוחות לקודש דאכלין שם קדשי קדשים ואין חייבים עליהם משום טומאה וכדאיתא בזבחים (דף נו) ומדאכלים שם קדשי קדשים מבואר דמקרי במקום קדוש דהא במנחה ובחטאת פתיב במקום קדוש תאכל וא"כ הא יכול לכבסו בהלשכות האלו ויכניסנו דרף חלון או גג.

ובהני אין חייבים משום טומאה רק מדרבנן ומשום כיבוש שרי וצ"ע ועיין ברמב"ם ניתו על עור הדג אינו טעון כיבוש לפי שאינו ראוי לקבל טומאה וצ"ע למה פרט עור הדג ועור העוף שייקרי' ואכמ"ל: ד) ואגב אכתוב בהא דמבעיא לי' בירושלמי שיליה עירובין בשרץ שנמצא במקדש והוציא אותו בשבת ממקום שחייבים עליו פרת אי מותר להוציא גם ממקום שאין חייבים עליו פרת עיי"ש וקשה לי הא קיי"ל גבי מוקצה דאם הוא בידו מותר להוציא בכל מקום שרוצה ודעת הגמ' אברהם (סי') אפילו שכח ונטלטל את המוקצה מותר להוציא בכ"מ שרוצה וא"כ מה מבעיא לי' ועיין בירושלמי פ"ג דסוטה ופ"ג דפסחים ובתוספות רע"א בפ"ז דדמאי ואכמ"ל: בענין זה מצאנו תשובת מר חמו הגאון האדיר בעל אור שמח זצ"ל וז"ל: ב"ה יום ועש"ק לסדר וראף ושמח בלבו.

ברכה נמרצה רחבה וגדושה למחמדי חתני הרב המפורסם בשמו וכו' ר' אברהם נ"י יחי בטוב סלה: הנה חתני יקירי זה אינו מפורש דבלשכות [הבניות בחול ופתוחות לקדש דאמרינו בזבחים (דף) דאין חייבין עליהן משום טומאה] אין עליהן [עשה] דנישלחו מן המחנה ורק ל"ת וחיוב ליכא גבייהו.

אמנם לפי האור שמח פ"ו מבית הבחירה דחקר לגבי דם אם יצא להלשפה הבנויה בחול אם מיפסל משום יוצא וכפי דברי הרמב"ן בפ' צו פסוק י"ח בטעם כיבוש במקום קדוש בדם שניתו על הבגד] דכוננת התורה שיהיה נשאר הדם במקום שהי' ראוי להיות אם כן בעי' להיות בחלל העזרה לא בלשכות.

ואתי שפיר דלא פתיב בקרא "במקום קדוש" רק גבי פיבוס. דשבירה ומריקה ושטיפה
סגי גם בלשכות הפתוחות לקדש כמו דנאכלין שם לא בכיבוס.

ולכן הגמרא [בזבחים דף נו ע"א] דיליף מבחצר אהל מועד יאכלוה [התורה ריבטה
חצרות הרבה] דנאכלין קדשי קדשים בלשכות לכן גבי פיבוס לא פתיב בחצר אהל מועד
וראייתי אח"ז בנוב"י מהדו"ת או"ח (סימן קסד) יעו"ש.

ישמחנו ד' בכל טוב חותנו מברכו מקרב ולב עמוק מאיר שמחה פהו:
שנית בענין הנ"ל: הנה מכלהו לא קשה מידי דאיכא תקנתא ולמה יכניסו ללשכות
הפתוחות לקדש דרף חלון רק ממעיל קשה דלמה הכניסו בפחות משלש [עי' זבחים צה.

[וע"ז יפה תירצתי הו דאמר תוכן קדש מדרבנן [עי' זבחים נו.] הוא קודם שידע
שלענין אכילה הוי דבר תורה אבל להמסקנא דהוי לענין טומאה.

עשה וישלחו מן המחנה אימר איכא: ישמחנו ה' ונגיל יחד חותנה דו"ש מאיר שמחה
פהו: ברירה סימן יט א) עיין ביצה (דף לח) הלכתא בדאורייתא אין ברירה
ובדרבנן יש ברירה עיי"ש: ובטעמא דמלתא ביאר הר"ן פ"ב דגיטין משום דאנן מספקא
לו הלכתא פמאן אי פמאן דאמר יש ברירה.

או כמ"ד אין ברירה. ע"כ בדאורייתא מחמירין ואמרינן אין ברירה.

ובדרבנן לקולא ואמרינן יש ברירה. עיי"ש: ולפענ"ד יש לומר בלאו הכי לפי דעת
התוספות בגיטין (דף מז.

(ד"ה דאפילו המאן דאמר דסובר *) אין ברירה הוא נמי מטעם ספק עיי"ש מעתה אפי'
אם קיי"ל כמ"ד אין ברירה הוא נמי מטעם ספק ע"כ מחלקינן שפיר בין דאורייתא
לדרבנן לכולי עלמא כנ"ל: ויש ראי' לע"ד לפירוש השני שכתבנו דגם למ"ד אין ברירה
הוא נמי מטעם ספק וכדעת התוספות הנ"ל שמתחלקים על רש"י.

ונה ממה דאמרינן בבבא קמא (דף ט.) בא בעל חוב וכו' ושמואל אמר וויתר ופירש"י
משום דשמואל סובר אין ברירה והוי פלוגתא שלא באחריות ור"א מספקא לי' אי יש
ברירה אי לא ונוטל רביעי בקרקע או רביעי במעות.

ולשיטת רש"י קשה דאמאי סובר שמואל וויתר נהי דסובר אין ברירה מפל מקום הא
הוי מחצה יורשין ומחצה לקוחות ואמאי אינו משלם רביעי. ואמנם לשיטת התוספות יש
ליישב דהא הקשו התוספות ב"ב (דף כב) דנימא המוציא מחבירו עליו הראי' וכן הקשו
בבכורות (דף מח.

(ד"ה דאמר כו' ות' דכך תקנו חכמים עיי"ש או י"ל משום דבספיקא דדינא לא אזלינן
בתר חזקה דמשום החזקה לא ישתנה הדין כמ"ש הכנה"ג. וא"כ לשיטת התוספות יש
לומר באמת פן דאמרינן המוציא מחבירו עליו הראי' פיון דלדידהו לא הוי ספיקא דדינא
דאפי' למ"ד אין ברירה הוי ספק כנ"ל.

ואמנם לשיטת רש"י דכתב דהוי מחצה יורשין וכו' קשה מסוגיא הנ"ל. ומוכח דעיקר
כפי התוספות: והנה הנ"מ שבין ב' טעמים הנ"ל או משום דמספקא לו הלכה פמאן.

פְּהָרָן הַגָּל או דְּאָפִי לְמַד אין בְּרִיָּהּ הוּא סָפֵק. לְטַעְמָא דִּידֵי גַלְעָד דִּהַנּוּמ בְּדִין דְּבָר שְׂיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין.

דְּאֵי הַטַּעַם פְּהָרָן יֵשׁ לֹמֵר דְּאָפִי בְּדָבָר שִׁי"ל מִתִּירִין ג"כ לְקוּלָּא. מִשּׁוּם דְּהוּי סְפִיקָא דְּדִינָא וּבְסִפִּיקָא דְּדִינָא גַם בְּדָבָר שְׂיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין לְקוּלָּא פְּמוֹ שְׂפִיָּאָר בְּדוּ"ס לְהַגְּאוֹן רַע"א ז"ל וְעֵינֵין שׁו"ת הַגְּרַע"א (ס' סה) וְשִׁאֲגַת אַרְי' (ס' צא) עֵי"ש: אוּלָּם אֵי גִימָא פְּטַעַם הַשְּׁנֵי שְׂבָאָרְנוּ וְהוּא דַּעַת הַתּוֹסְפוֹת פְּנ"ל.

בְּדָבָר שְׂיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין לְחֻמְרָא דְּבְדָבָר שְׂיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין לֹא אֶמְרִינָן סְפִיקָא דְּרַבְּנָן לְקוּלָּא. וּכְמוֹ דְּמִסִּיק רַב אֲשֵׁי בְּבִיצָה (דף ד:) עֵי"ש: (ב) וְעֵינֵין שְׁעַר הַמֶּלֶךְ ה' עִירוּבִין שְׁהַקְּשָׁה לְדַעַת הַתּוֹס' וְהָרָא"ש בְּעִירוּבִין דְּרַבִּי יְהוּדָה סוֹבֵר תְּחֻמוֹמִין דְּאוּרִיָּתָא.

א"כ מֵה פְּרִיָּהּ בְּחֻלִּין (דף יד) וּמִי אֵית לִי לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרִיָּהּ וְהָא תְּנִי אִיּוֹ וְכוּ' וּמֵה קוּשְׁיָא דְּלָמָּא דְּוּוּקָא בְּתַחֲוּמִין ס"ל לְרַבִּי יְהוּדָה אֵין בְּרִיָּהּ דְּהוּי דְּאוּרִיָּתָא דְּהָא תְּחֻמוֹמִין דְּאוּרִיָּתָא ס"ל מִשָּׂא"כ בְּמֻקְצָה דְּרַבְּנָן ס"ל יֵשׁ בְּרִיָּהּ.

וּכְמוֹ דְּמַחְלֵק הַש"ס בְּבִיצָה (דף לח בֵּין דְּאוּרִיָּתָא לְדְּרַבְּנָן עֵי"ש: וְלַעֲנַד יֵשׁ לֹמֵר בְּפִשְׁטוּת לַפְּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּרִישׁ בִּיצָה א ג) בְּד"ה דְּמֻקְצָה חֲמוּר וְהוּי פְּעִין דְּאוּרִיָּתָא וּסְפִיקוֹ לְחֻמְרָא וְלִהְכִי לֹא פְּרִיָּהּ לְרַבִּי נַחֲמָן עֵי"ש וְא"כ שְׁפִיר פְּרִיָּהּ מִתְּחֻמוֹמִין אֶמְקָצָה.

נְאֻמִי שְׁפִיר תִּי זֶה תִּי הַשְּׁעָה"מ בְּעֶצְמוֹ. אֲךָ לֹא מִתּוֹס' הַגָּל: וּמִינְשֵׁב בְּזָה גַם מֵה שְׁהַקְּשָׁה הַשְּׁעַר הַמֶּלֶךְ בַּפ"ג מֵה' גִּירוּשִׁין (הַלְּכָה א) עַל הַרְמַב"ם דְּפָסֵק בַּפ"ב מֵה' יו"ט (הַלְּכָה יט) דְּהַעוֹמֵד עַל הַמֻּקְצָה מַעִי"ט צָרִיף שְׁיִרְשׁוּם וְכוּ' נְאֻם לֹא רָשָׁם לֹא יִטּוּל.

וְכוּ' מְרִן הַב"י או"ח (ס' תְּקִיחַ) דְּהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאֵין בְּרִיָּהּ וְכַחְכְּמִים דְּר"א בְּבִיצָה (דף לד) עֵי"ש וְהָא בְּדְּרַבְּנָן יֵשׁ בְּרִיָּהּ. וְלַהַגָּל שְׂאֵנִי מֻקְצָה דְּהוּי פְּדְּאוּרִיָּתָא: אוּלָּם אֵי קוּשְׁיָא הָא קוּשְׁיָא דִּיקְשָׁה מְאֹד בְּהָא דְּפְרִיָּהּ בְּיוֹמָא (דף נה) וְלִבְרַר ד' זוּזֵי וְכוּ' וּמִשְׁנֵי דְּרַבִּי יְהוּדָה לִית לִיהּ בְּרִיָּהּ דְּתַנְיָא הַלּוֹקֵם יֵין מִן וְכוּ' רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹסְרִים.

וְקוּשָׁה דְּלָמָּא פִּי לִית לִי בְּדְּאוּרִיָּתָא פְּמוֹ *) הַהוּא דְּלֹקֵם יֵין וְכוּ' אֲבָל הֵכָּא הָא קִי"ל דְּמְדְּאוּרִיָּתָא חַד בְּתַרִּי בְּטַל. וְרַק דְּמִטְבַּע חֲשׁוּב וְלֹא בְּטַל וְזֶהוּ הוּי רַק מְדְּרַבְּנָן וּבְדְּרַבְּנָן יֵשׁ בְּרִיָּהּ וְהוּא קוּשְׁיָא עֲצוּמָה לְכְּאוּרָה: וְיֵשׁ לִינְשֵׁב לַפְּמ"ש בְּחֻדוּשֵׁי הַגְּאוֹן רַע"א יו"ד (ס' טז) דְּאֵם גִּימָא בְּרִיָּהּ הוּי פְּמוֹ גִּיפֵר הָאִיסוּר דְּלֹא בְּטַל [וְכִיּוֹצֵא בְּזָה פְּתַב הַמְּשַׁנָּה לְמֶלֶךְ פ"ז מְמַעִילָה עֵי"ש] א"כ ל"ש הֵכָּא בְּרִיָּהּ.

נְאִין לֹמֵר דְּאֵי גִימָא אֵין בְּרִיָּהּ שׁוּב בְּטַל פְּתוֹס' ב"מ (דף ל) עֵי"ש. מ"מ אֶמְרִינָן לְחֻמְרָא בְּדָבָר שְׂיִתְהַפֵּף כְּחֻמְרָא חוּתָם.

וּמַכ"ש אֵי גִימָא פְּשִׁיטת רַש"י יְבָמוֹת (דף פב) דְּאֶפִּילוּ בְּיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ ס"ל לְרַבִּי יְהוּדָה מִין בְּמִינוֹ לֹא בְּטַל. דְּהֵכָּא לְרַבִּי יְהוּדָה קִימִינָן דְּס"ל בְּמִנְחוֹת (דף כב) דְּמִין בְּמִינוֹ לֹא בְּטַל.

וְכִינּוֹן דְּמְדְּאוּרִיָּתָא ל"ב שׁוּב אֵין בְּרִיָּהּ וְדו"ק: וְהַעֲיָקֵר נְרָאָה לַפְּמ"ש הַר"ן דְּמֵה דְּאֶמְרִינָן בְּדְּרַבְּנָן יֵשׁ בְּרִיָּהּ מִשּׁוּם דְּהוּי סְפִיקָא דְּרַבְּנָן דְּלְקוּלָּא. א"כ לַפְּמ"ש הַטּוּרִי זָהָב יו"ד (ס' קא) סָק"א דְּאֵם הַסָּפֵק בְּדְּאוּרִיָּתָא אֶלָּא דְּמְדְּאוּרִיָּתָא בְּטַל כְּגוֹן סָפֵק טְרִיפָה שְׁנַתְעַרְבָה.

רק דהוי חתיכה הראוי להתכבד או משאר דברים חשובים אף דמדאורייתא בטל מ"מ לא אמרינו בי ספק דרבנן להקל. דהא עיקר האיסור הוא מדאורייתא קודם שנתערב עיי"ש.

וא"כ דכונתין נמי הכא דקודם שנתערבה הוי איסור דאורייתא רק לאחר שנתבטל נעשה דרבנן ל"א ספיקא דרבנן לקולא ואפילו גבי דרבנן לא אמרינו ברייה: *) אף ראיתי בחדושי הגרע"א שכתב ליישב דברי הרמב"ם ממה שקשה עליו מתמורה (דף לא) וכתב נמי משום דמדאורייתא חד בתרי בטל ורק דרבנן משום דבעלי חיים חשובי ולא בטלו ובדרבנן שוב אמרינו ברייה.

שוב מצאתי בשער המלך פ' מה'. שכ' תירוץ זה משם המבי"ט הרי דאפילו באופן זה אמרינו יש ברייה בדרבנן וקשה קושיות לדונקטא.

ובע"כ צריך לומר כתי' הראשון שכתבתי: ואגב אנפיר מה דחזית קשות נראה אלי לשיטת רש"י הנ"ל דגם ביבש ל"ב מב"מ מהא דעבודה זרה (דף עד) דחשוב התם אלו איסורין ואוסרין בכל שהו וחשוב שם פטר חמור.

וכתב שם רש"י דפטר חמור אסור עד שלא נפדה. ובע"כ דאתיא פרי יהודה בבכורות (דף יא): וכ"כ הפירוש ופילתי (סי' ק).

וא"כ לרבי יהודה דס"ל מין במינו ל"ב מאי ארי' משום דבר שבמנין ואיסורי הנאה. הא בלאו הכי לא בטל מצד מין במינו וע"כ דיבש ביבש בטל שפיר ודברי רש"י צ"ע: ד) עיין בדו"ח להגאון רע"א בעירובין (דף לו) שהביא דברי הרמב"ם דהיכי דמתנה רק דבר אחד פגון באומר לאשה אם תצא בפתח תהי' מקודשת ואם לאו לא.

דשפיר מהני. אבל במתנה על שני דברים לא מהני עיי"ש והקשה עליו דא"כ אמאי בעירוב לא מהני הא אם הניח עירוב למזרח אינו מתנה אלא על דבר אחד וכן למערב ומה בכך דמערב שני דברים ביחד עיי"ש: ויש לומר דאפילו באם אינו מערב רק לצד אחד הוי שני דברים דהא מתנה ואם לא יבא הרני כבני עירי וא"כ מתנה על שני דברים או בערובו.

או בעירו. וסברא זו מבוארת בקצות החושן (סי' סא) דקשה על דברי הרמב"ם מאי פריך למזרח וכו' נמי אין ברייה הא אין מתנה רק על דבר אחד ותי' משום דגם זה הוי כשני דברים מטעם הנ"ל ולפ"ז צריך לומר דמ"ש הר"ן בגיטין דאם אמר אם יבא חכם למזרח יהי' עירוב ואם לא לא דמהני דהיינו דלא אמר דיהי' כבני עירו ושפיר מהני משא"כ במשנה דעירובין דמתנה ואם לא לכאן ולא לכאן הרני כבני עירו שפיר אפ"ל בצד אחד תלוי בברייה דהא מתנה על שני דברים ודו"ק ו) עיין גיטין (דף פה) ומיחל ושותה מיד ופירש"י דמחל על המעות וכו' עיי"ש: ובתוס' שם בד"ה תמהו דהא צריך לציין המקום למעשרות ואם לאו אינו יכול לחלל ובנדאי דאינו רשאי לקבוע מקום דהוי פמתקו וממילא דא"י לחלל עיי"ש: ונלע"ד לתרץ דהנה בב"מ (דף) במעשה דר"ג וזקנים.

הקשה הריטב"א ז"ל דלא ציינו המקום למעשרות לצפוננו או לדרומו ותירץ דכי צריך לציין מקום למעשרות היינו למ"ד אין ברייה אבל ר"ג וזקנים ס"ל יש ברייה עיי"ש:

ומינשב קונשיות התוספות בפשיטות דכין דרבי מאיר סובר דיש בריה לכה לדידין א"צ לסיים המקום.

ושפיר פירש"י. ומהני שפיר חילול בלא סיום ודו"ק ז) הרמב"ם ז"ל פסק דאחים שחלקו לקוחות הן ופסק נמי דק"פ לאו פקנן הגוף דמי ותמהו עליו דלא מצא ידיו ורגליו בביהמ"ד.

וכמו דקאמר בגיטין (דף מח) אי לא דאמר רבי יוחנן ק"פ פקנן הגוף דמי לא מצא ידיו ורגליו בביהמ"ד דס"ל אחים שחלקו לקוחות הן ואי לאו פקנן הגוף לא משפחת דמייתי בפורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון.

וה"נ יקשה להרמב"ם איך משפחת לה דמייתי בפורים דהא הוי לקוחות. וק"פ לאו פקנן הגוף דמי: ולפענ"ד יש לומר למה דאמרינן בבא בתרא (דף פא.

) בהא דהלוקח שני אילנות דמביא ואינו קורא דמספקא לו אי קנה קרקע או לא. ופריף הש"ס מפדי פסוקי ניהו לקרי ומשני דמחזי כשיקרא.

או דלמא אתי לאפקועי מתרומות ומעשרות עיי"ש: והנה הרמב"ם בפ"ד מה' בפורים (הלכה) פסק פלישנא בתרא דלמחזי כשיקרא לא חיישינן. וכמ"ש ג"כ התוספות בגיטין (דף כו) ובכמה דוכתי עיי"ש: ולפ"ז נראה דגבי האחים שחלקו שוב מותר לקרות פרות בפורים.

דלמחזי כשיקרא הא קיי"ל דלא חיישינן. ואי משום דאתי לאפקועי מתרומות ומעשרות. הא ממה נפשך כינו דאמרת שחלקוחות הן. הרי לקוח פטור ממעשר (ועיין בתוספות ב"מ דף פח) שפיתבו דאם חזר המוכר ולקחון חייב.

ולפי זה יש להבין בהא דפריף בבכורות (דף נו) והא איפסל לי בלקוח דלמא הוא כמו מעשר דגן דחייב אם חזר ולקחו. י"ל דממילא ש"מ דפטור דאל"כ אמאי לא אמרינן בכל מוכר בהמות שיצטרף לקנות וכמו דאמרינן בגיטין (דף מז) לענן בפורים.

ובשלמא במעשרות כפר כתב רש"י שם דאינו מצוה שפגופו ובידו שלא לאכול ולא יצטרף להפריש [ועיין בטו"ז יו"ד (סי' א) ובחדושי רע"א ז"ל שם] אבל במעשר בהמה יקשה וע"כ דלא מהני חזר ולקחו דכבר נפטר.

ובזה יש לתרץ מה שעמד הרי"ט אלגאזי פ"א דבכורות ע"ד רש"י חולין (דף קל). (דלקוח ממעטינן ממעשר בהמה מדכתיב בקרה.

והקשה דבכורות (דף נו.) ממעטינן לה מהיקשא.

ולהנ"ל אתי שפיר דמבקרף ממעטינן לקוח מעיקרא ואייתיר ההיקשא היכי דמכרו וחוזר ולקחו פנ"ל ועיין בתוספתא איזו לקוח פל שנתנו וחוזר ולקחו ועיין התם יו"ד (סי') ואכמ"ל [אבל הגמ' דגיטין (דף מח) הנ"ל יש לומר דקאי הש"ס שם למ"ד דחיישינן למחזי כשיקרא ושפיר אמר דלא מייתי בפורים משא"כ להרמב"ם ודו"ק: ח) ובעיקר דברי הרמב"ם הנ"ל נלע"ד פשוט.

דידוע שיטת הרמב"ם ז"ל בפ"ט מטומאת מת (הלכה יב) דספיקא דאורייתא מה"ת לקולא. ולפי זה יקשה למה מחזירין זה לזה.

הא הוי ס' וכ"ש דס' ממונא קולא לנתבע פנ"ל: אף רבי יוחנן הא ס"ל בגיטין (דף פה) דאפילו ריח הגט אין פאן אם אמרינן אין בריקה עיי"ש ומבואר דס"ל לרבי יוחנן דאין בריקה הוא מתורת נדאי ושפיר קאמר דלדידן אי לאו דסבר קנן פירות פקנן הגוף דמי לא משפחת דמייתי בפורים: אמןם לדידן דאין בריקה הוא מחמת ספק בנדאי דאין מחזירין זה לזה ביובל דספק דאורייתא לקולא וגם ספק ממונא לקולא והמוציא מחבירו עליו הראי' ורק מטעם מצות יובל מחזירין זה לזה [דלענן מ"ע ספק לחומרא] אבל הדר חולקים ככתחלה ושפיר מייתי בפורים דאין לומר דיפטרו נמי מהבאת בפורים משום דספיקא דאורייתא לקולא.

דקא בספק מצות עשה ספקא דאורייתא לחומרא כמ"ש הרי"ט אלגאזי בבכורות דילפינן מממזר רק בל"ת ולהכי יולדות מביאה קרבן מספק ושפיר מייתי בפורים ודו"ק היטב: ט) עיין קצות החושן (סי' סא) שיהביא דעת הר"ש דהיכי דמתנה שיחול מפאן ולהבא ולא למפרע לכ"ע חל.

ודעת הרשב"א אינו פן שהרי כתב דהיכי דמתנה האשה שליח ואמרה פל מי שירצה בעלי ליתנו יהי שליחי דלא מהני משום דאין בריקה אף דאינו חל אלא משעה שקיבל ולא למפרע.

והטעם משום דמי איכא מידי דהשתא בשעה שמתנה לא חנייל וכו' וכמו לענן דבר שלא בא לעולם. דל"מ אף היכי דמתנה שיחול הדבר כשיבא לעולם משום מי איכא מידי וכו' עיי"ש: ובזה נראה לי ליישב מה שהקשו השאגת ארי' (סי' צא) בהא דאמרינן בקדושין (דף סב) דהאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגיייר דלא מהני דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

והא בלאו הכי לא מהני משום דאין בריקה. לדעת רש"י גיטין (דף פה) וכמו הרני בועלה על מנת שירצה אבא והכריח מזה דהיכי דחל רק מפאן ולהבא ולא למפרע חל עיי"ש: אכן לדעת הרשב"א יש ליישב דשפיר הוכיח דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דאי לא כן אמאי לא מהני דקא למאן דסובר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם גם הקא מהני היכי דחל מלהבא ולא שנייף מי איכא מידי וכו' דקא השתא חנייל דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

וא"כ מטעם אין בריקה יהי מהני כשמתנה שיחול מלהבא וע"כ דאין אדם מקנה וכו' ולא מהני פנ"ל. ועיי"ש בשאגת ארי' שהאריף ולמ"ש נדחו רוב ראיותיו ואכמ"ל ועיין בנדע ביהודא קמ"א (סי' צ) שהקשה מההיא דב"ק (דף סט) דמה פריף הא י"ל דחל מפאן ולהבא ויש לומר למ"ש הקצות החושן שם דלהכי חל מפאן ולהבא ולא חשוב דבר שלא בא לעולם היינו משום דגם עכשיו חל מספק אולי יש בריקה.

וכמו לדעת הרמב"ם לענן הרי את מקודשת לאחר שתחליץ לה יבמה. מאחר דגם עכשיו יש ספק קדושין: ולפ"ז לרבי יוחנן דסובר בגיטין (דף פה) דאפילו ריח הגט אין בו בעל פרה דסובר דבנדאי אין בריקה.

וא"כ לא מהני לדידי' מפאן ולהפא משום מי איפא מידי הנ"ל פיון דעכשין אפילו מספק לא חל דהוי פועין דבר שלא בא לעולם פיון דעכשין אין הקנינו חל משא"כ לדידן ואכמ"ל: (י) עיין תוספות תמורה (דף ל).

(בד"ה תמהו דכל איסור המעורב בהיתר נשקל חד ונימא דהך דאסורא שקיל. וכמו בכהוא דלוקח יין וכו' דסמכינו אברירה דמה דשתה הי דהיתר.

וכן פיומא (דף נה) ונברר ד' זוזי וה"נ כל איסור המעורב בהיתר. ותי' הרמ"ר דכלל גדול דכל שנוברר האיסור קודם שנתערב לא סמכינו אברירה וכו' משא"כ בכהוא דהלוקח יין דנולד האיסור בתוך התערובות דמקודם שנתערב הא לא הוי תרומה עי"ש: והנה הקשו בכאן פמה קושיות א) הקשה הגאון רע"א בגיטין (דף נג) בכה דמשני הש"ס בחוליו (דף מ) באית לי' שותפות בגוה.

שאוסר רק חלקו וחלק חבירו נאסר משום תערובות. דבכה"ג קשה דנסמוך אברירה. דנולד האיסור בתוך התערובות. דאין לומר דמתניתין דהמטמע והמדמע והמנסף סוכרת דאין ברירה דיקשה על רבי מאיר בגיטין (דף נד) והוא סובר דיש ברירה.

ועיין בפתח הבית דיני ברירה ענף ט' שהביא קו' זו בשם ח"א. ב) ראיתי מי שהקשה מדברי המרדכי המובא ברמ"א (יו"ד סי' קב) גבי ענבים בגיגית שפטל מה שזב בשבת פמה שזב קודם שבת.

ואף דהוי דבר שיש לו מתירין משום דלא ניכר האיסור קודם שנתערב עיי"ש ולמה לי הטעם תיפוק לי' דמותר מטעם ברירה. ואף דקיי"ל אין ברירה.

מ"מ הא בדרבנן קיי"ל דיש ברירה ומקצה דרבנן: והנה קושיא זו יש לדחותה בפשיטות (*). דהא ה"ן פ"ב דגיטין כתב דהטעם דברבנן יש ברירה משום דספק דרבנן להקל עיי"ש.

וא"כ במקצה דתמור ונהי פועין דאורייתא דל"א ספיקא לקולא כמ"ש התוספות בבבבא (דף ג) ד"ה א"כ לא שייך ברירה. ושפיר צריף המרדכי לטעם אחר.

וגם בדבר שיש לו מתירין דלא אמרינו ספיקא דרבנן לקולא. לא סמכינו אברירה ומשום דהוי דבר שיש לו מתירין.

וא"כ דהדר הדין דדבר שיל"מ. לכן צריף המרדכי ליתן טעם דלא אמרינו בזה דין דבר שיש לו מתירין לא בטל.

ועיין בשעה"מ בה' עירובין ובה' גירושין פ"ג שכתב נמי דבדבר שיש לו מתירין לא ברירה בדרבנן ולפי מ"ש לעיל דבמקצה מחמירין בספק. א"צ לטעם השעה"מ משום דבר שיש לו מתירין.

וגם יש לפקפק בדבריו למ"ש הש"א (סי' צא) דבספיקא דדינא אפילו בדבר שיש לו מתירין לקולא. ועיין בפתח הבית ובתשובות הגרע"א (סי' סה) ואכמ"ל].

ושפיר צריף המרדכי ליתן טעם הנ"ל ואתי שפיר. אבל קושני' הראשונה חזקה היא וראוי לעורר עליה: (יא) ובעיקר התמיהות הנז' נלע"ד דהעיקר דעז פאן לא כתבו התוספות

דשייך ברירה היכי דנולד האיסור בתוך התערובות אלא דווקא פהתם כמו הלוקח זין וכו' דהאיסור אינו חל על הפרט רק על הכלל.

ואין הספק מצד חסרון ידיעותינו אלא מצד עצמו כמו בהוא דהלוקח זין וכו' ומחיר קלב דהאיסור חל על הכלל. וכמו בלוקח זין דחל איסור טבל על כל הלוג.

וכן במחיר קלב דחל על כל העשרה טלאים ובאמת אין אסור רק אחד זיין לומר ברירה. אבל אם נתערבה דרך משל כמה בהמות ושחט בתה של אחת מהם לא שייך ברירה לומר דהיא היא הבהמה שנשחטה אמה בתה היום דהא האיסור אינו חל רק על אמה והיא הא הובררה רק אנו היא דלא ידעינו איה איזה הבהמה ההיא ובכה"ג לא שייך ברירה עיי"ש: ומינשב ממילא מההוא דהמטמע והמנסף דלא חל האיסור רק על שלו.

ואנו לא ידעינו איו היא חלקו מצד חסרון ידיעותינו ובכה"ג ל"ש ברירה וז"ב ונכון: וכן גבי ענבים שבגיגית מינשב מההוא טעמא דאיסור שבת הא לא חל רק על מה שזב בשבת בפרטות ולא על הכלל כולו ול"ש ברירה ומינשב היטב.

ועי' בס' בית אפרים בחיו"ד סי' ע' שכתב פעין מ"ש בכאן: ומינשב ג"כ מה שיש להקשות לכאורה בהא דסוף מעילה (דף) אם אמר פרוטה בכיס זה הקדש אם הוציא הראשונה מעל. ואמאי נימא ברירה דהא נולד האיסור בתוך התערובות.

ואף זה ליתא דהא גם הכא הוי איסור עצמיות בכללות הכיס: ואולם יש ליישב בפשיטות דהא האי תנא לית לי ברירה ועיין בחדושי הגרע"א ליו"ד (סי' טז) ובלקוטיו לתמורה (דף ל) ואכמ"ל: יב) והנה ע"פ דברי התוספות דתמורה הנ"ל שחילקו בין נולד האיסור בתערובות להובררה האיסור מקודם לענין ברירה.

יש לתרץ מה שעמד הרי"ט אלגאזי בבכורות (דף כב) בהא דאמרין במעילה (דף כא) האומר פרוטה בתוך פיס זה הקדש או שנפלה פרוטה של הקדש לתוך פיס כיון שהוציא את הראשונה מעל והתוס' תמהו דלבטל הפרוטה של הקדש שנפלה בתוך הפיס ואמאי מעל.

ותמה הרי"ט"א דלמה הקשו התוספות דווקא על בבא זו דסיפא דפרוטה של הקדש שנפלה לתוך הפיס ולא על בבא דרישא בהאומר פרוטה בתוך פיס זה הקדש יעיי"ש שהאריך ע"פ סברת המרדכי המובא ביו"ד (סי' ק"ב) עיי"ש: ואמנם לדברי התוספות דתמורה הנ"ל מאד נכון הדבר דהא כבר הקשתי דלהתנספות בתמורה (דף ל) דהיכי דנולד האיסור בתוך התערובות סמכינן אברירה ולהכי פריף ביומא (דף נה) דנברר ד' זויי וכו' עיי"ש.

וא"כ ה"נ אמאי מעל באומר פרוטה בתוך פיס זה הקדש ובשלמא בנפלה פרוטה של הקדש בתוך פיס לק"מ דהא הובררה האיסור קודם שנתערב אבל באומר פרוטה בתוך פיס יהי הקדש קשה פנ"ל: ואולם למ"ש הגאון רע"א ביו"ד (סי' טז) דלמ"ד יש ברירה לא שייך ביטול איסור בהיתר דהוי כמו שאפשר לברר איסורו ועיי"ש דכוננת הגמ' ביומא (דף נה) דנברר ד' זויי וכו' ואידך לשתר.

הינינו דממ"נ אי אַמרינו בְּרִיָּה וְלֹא בְּטֵל נִבְרַר חַד וְאִידָּה עכ"פ לְשִׁתְּרִי. וְאִי דָּאִין בְּרִיָּה א"כ לְבִטֵּל הַפֶּל וּממ"נ יְהִי מְוַתְּרִים הַשְּׂאָר עֵי"ש: וּלפ"ז עַל בְּבֹא דְרִישָׁא דְאֹמֵר פְּרוּטָה בְּתוּף פִּיס יְהִי הֶקְדָּשׁ לֹא מְצוּ הַתּוֹסְפוֹת לְאִקְשׁוּי דְלְבִטֵּל.

דְּהָא בְּכַה"ג שְׁיִיָּה בְּרִיָּה כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת הַנ"ל פִּינֵן דְּנוּלֵד הָאִסּוּר בְּתוּף הַתְּעָרוּבוֹת. וְכִינֵן דְּאִפְשָׁר לְבָרֵר הָאִסּוּר ל"ב.

וְכָל זְמַן שְׁלֹא בִּיָּרֵר אִסּוּר וְשִׁפִּיר מְעַל הֵיכִי דְהוּצִיא הָרֵאשׁוֹנָה דְאִמְרִינוּ דְהֵינּוּ הָדָּ דְאִסּוּרָא וְלָכֵן הִקְשׁוּ מִבְּבֹא דְסִיפָא יָפֵא דְנִפְלָה פְּרוּטָה שְׁל הֶקְדָּשׁ דל"ש בְּרִיָּה פִּינֵן דְּהַבּוּרֵר הָאִסּוּר מְקוּדָּם.

וּבְכַה"ג דל"ש בְּרִיָּה שִׁפִּיר לְבִטֵּל. וְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' מְדוּקְדָּקִים הֵיטֵב הַדָּק וְאִתִּי שִׁפִּיר: אָף בְּעִיָּקֵר דְּבָרֵי הַגְּרַע"א ז"ל הַנ"ל יֵשׁ לְהַעֲיֵר מְהֵא דְבְּכּוּרוֹת (דָּף נז) דְּפָרִיָּה וְאִי אִמְרַתְּ יֵשׁ בְּרִיָּה נִבְרַר חַדָּא לְהַדִּי' פֶּלְבָּא וְאִידָּה לְשִׁתְּרִי עֵי"ש וְלְדַבְּרֵי הַגָּאוֹן הַנ"ל קָשָׁה לְמָה פְּרִיָּה דְּוּוּקָא לְמ"ד יֵשׁ בְּרִיָּה.

דַּמְכ"ש דִּיקָשָׁה לְמ"ד דְּלִית לִי בְּרִיָּה דְלְבִטֵּל הַפֶּל. אָף דְּבַעֲלֵי חַיִּים חֲשׁוּבִים וְלֹא בְּטָלוּ. דְּהָא בְּנוּלֵד הָאִסּוּר בְּתוּף הַתְּעָרוּבוֹת בְּטֵל דְּבָר שִׁל"מ וְה"ה שְׂאָר דְּבָרִים חֲשׁוּבִים כַּמ"ש הַגָּאוֹן הַנ"ל. וְרַק קו' הַש"ס בְּיוֹמָא מַמ"נ דְּלְבִטֵּל אִי בְּרִיָּה נִימָא בְּרִיָּה וְאִי אִי. בְּרִיָּה לְבִטֵּל. וְא"כ הָא תִּינַח הַתָּם דְּפָרִיָּה סְתָמָא יֵשׁ לוֹמֵר כְּדַבְּרֵי הַגָּאוֹן הַנ"ל דְּפָרִיָּה לְכ"ע.

אָבֵל הֵכָא דְּפָרִיָּה בְּפִירוּשׁ לְמ"ד יֵשׁ בְּרִיָּה קָשָׁה לְמָה פְּרִיָּה דְּוּוּקָא לְמ"ד יֵשׁ בְּרִיָּה דְּמִשְׁמַע דְּלְמ"ד אִין בְּרִיָּה לְק"מ וְלְמָה הָא לְכ"ע קָשָׁה וְדַבְּרֵי הַגְּרַע"א צ"ע. וְעֵינֵן בְּשַׁע"מ פ"ד מַה' גִּירוּשִׁין שְׂכ' דְּלִכְּדָּה לָא פְּרִיָּה הַש"ס לְכ"ע אָף דְּמְדְּאוּרִיָּתָא בְּטוּל וּבְדַרְבְּנֵן הָרִי אִמְרִינוּ יֵשׁ בְּרִיָּה מִשּׁוּם דְּלִר' יְהוּדָה גַּם בְּדַרְבְּנֵן אִין בְּרִיָּה וְאָף לְדַעַת הַגְּרַע"א קָשָׁה וְצ"ע.

(ג) וְאִגַּב אֲזַכִּיר מ"ש הַשְּׁעָר הַמְּלִיָּךְ שָׁם דְּהָא דְאִמְרִינוּ עֲשִׂירִי וְדָאִי וְלֹא עֲשִׂירִי סְפֵק הֵינּוּ בְּסִפְקֵי דְמַעֲשָׂה אָבֵל לֹא בְּסִפְיָא דְדִינָא. וְלָכֵן אִמְרִינוּ בְּבְּכּוּרוֹת (דָּף נט).

(אֲשַׁמִּיעֵנּוּ שְׂדֵה מִשּׁוּם דְּלַחוּמְרָא עֵי"ש הֵיטֵב: וְקָשָׁה לִי טוּבָא מְהֵא דְּבְּבֹא קָמָא (דָּף נח) מֵאִי אִמְרַתְּ לְצָרְפוֹ לְגוּרְן אַחַר עֲשִׂירִי וְדָאִי וְכו' וְהָא הָתָּם דְּמִסְפָּקָא לִי לְב"ע אִי כַּר"מ אִי כַּר"ש הָוִי לִי סְפִיקָא דְדִינָא.

וּמ"מ פְּטוּר וְצ"ע"ג. וּבִאִתִּי רַק לְעוֹרֵר וְדו"ק: יד) דַּעַת הָר"ן בְּגִיטִין (דָּף יג) דְּגַבִּי מְעַמַּד שְׁלִשְׁתָּן דְּאִמְרִינוּ מִשְׁתַּעַבְדָּנָא לָהּ וְלְכָל מֵאֵן דְּאִתָּא מִחֻמְתָּהּ לֹא שְׁיִיָּה בְּרִיָּה דְּבְּרִיָּה לֹא שְׁיִיָּה אֲלֵא הֵיכִי דָּאִי דְּהָא לָאו דְּהָאִי אָבֵל הֵכָא יְכוּל לְהַשְׁתַּעַבְדַּ לְכָל הָעוֹלָם בְּזָה אַחַר זֶה עֵי"ש: וְהַקָּשָׁה עָלָיו בְּקִצּוֹת הַחֻוּשָׁן (ס' סא) מְהֵא דְּבְּבֹא קָמָא (דָּף סט) דְּפָרִיָּה שָׁם דָּאִיָּה מוֹעִיל כָּל הַמְתַּלְקֵט הָא אִין בְּרִיָּה וְהָא גַּם הֵכָא יְכוּל לְהַתְּחַלְלֵכָּל הַפְּרָם דְּהָא הֶקְדָּשׁ שְׁוָה מְנָה שְׁחַלְלוּ עַל שְׁוָה פְּרוּטָה מְחַלְלֵל עֵי"ש: וְנִרְאָה לְפַע"ד לִינִישׁב עַפ"י מַה שְׁהַקָּשָׁה הַטּוּרִי אָבֵן לְמָה שְׁפַתְבוֹ הַתּוֹסְפוֹת בְּתַמּוּרָה (דָּף כז).

(בד"ה דמה דאמרין הקודש שנה מנה שחללו על פרוטה מחולל. היינו אם הבפעלים פודין אותו אבל אם אחרים פודין אותו לא מהני.

והיינו דטעם דהבפעלים הא יכולים לשאול על ההקדש ולכן יכולים לחלל גם על שנה פרוטה אף ששנה מנה וא"כ בכרם רבעי דלא מהני שאלה שוב הבפעלים פאחר דמי: וכתב לתרץ משום דגמרינן קודש קודש ממעשר וכמבואר בקדושין (דף נג) א"כ הכל ילפינן ממעשר דמהני ג"כ שאלה כמו במעשר דמהני שאלה מחמת דקדיש בדבורו עיי"ש: ולפ"ז הא אמרינן שם צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד ואיתא שם דאי לא דאמר רבי צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד הוי אמינא מאן תנא צנועין רבי מאיר דאמר מעשר שני ממון גבוה וכבר ילפינן קודש קודש ממעשר וא"כ לפי ההנה אמינא דלא ידע מהא דמעשר שני ממון גבוה ואם כן גם רבעי לא ילפינן קודש קודש.

וממילא דלא אמרינן בכרם רבעי הקודש שנה מנה שחללו על שנה פרוטה מחולל וכסברת הטורי אכן דהא לא מהני שאלה. וא"כ הבפעלים פאחר דמי ובאחר הא לא מהני פנ"ל [עיינן בספר ישועות ישראל (סי' סא) שמינישב כעין זה.

עפ"י דברי הירושלמי פ"ק דסנהדרין הלכה דלמ"ד מעשר שני ממון הקדוש אינו נפדה פחות משני עיי"ש. ולדידי דברי הירושלמי לא נתבאר לי טעמא דמלתא.

דהא מה דמעשר שני נפדה פחות משניו משום דלא יהי חמור ממעשר. וכן ראיתי במנחת חינוך (מצנה תעד) שהביא כן משם הכ"מ עיי"ש וא"כ מה בקב דממון הקדוש.

ואדרבא הוא הנותנת יותר שלא יהיה חמור מהקדש. ואפשר פיון דהטעם משום דאין אונאה להקדש וכמבואר בב"מ (דף נז) וא"כ הוא הנותנת דבהקדוש דשייך אונאה לכך לא מהני אף דשייך לעצמו מ"מ לא פליג והירושלמי אינו תח"י [ומינושב קו' קצות החושן לנכון: בהמה טמאה סימן כ א] עיינן בזבחים (דף לד:) המעלה אברי בהמה טמאה ע"ג המזבח ר"ל אמר לוקה טהורה אין טמאה לא ולא הבא מפלל עשה לוקין עליו ור"י אמר אינו לוקה מתיב ר"י אנתה תאכלו ולא בהמה טמאה ולא הבא מפלל עשה אין לוקין וכו' באברי בהמה טמאה כ"ע לא פליגי וכו' עיי"ש: והנה באמת סברת ר"ל תמוה מאד וכי לא ידע דעל לאו הבא מפלל עשה אין לוקין ולדידי' ה"נ בעילה לכהן גדול לוקה ובהקדא אמרינן בקדושין (דף ס"ח) דבבעילה לכהן גדול גם ר"ע מודה ומ"ש משום דהוי לי עשה שאינו שנה בפל עיי"ש הרי דל"ע לאו הבא מפלל עשה היא ואטו ר"ל פליג בזה על ר"ע [וקצת י"ל דסברת ר"ל היתה כמו דאמרינן בפסחים (דף מב) דכל היכי דכתיב לאמור הוי לאו וה"נ כתיב לאמור.

אף בזה צריך שקידה רבה בכל דוכתי]: ונראה דלכאורה הא יש ללמוד מקל וחומר דבעל מום דמותר להקדוש ואסור לגבוה ק"ו לטמאה. אף הא אין עונשין מן הדין.

ולפ"ז הא כ' ה"מ בפ"ב מה' מאכלות אסורות דכשיש עשה אז מזהירין ועונשין מן הדין וא"כ י"ל דזה פוננת ר"ל דלאו הבא מפלל עשה שיש מפלעדי ק"ו לוקין עליו. אמנם רבי יוחנן שפיר מקשה מאותה תאכלו דגם שם יש ק"ו וכמ"ש באמת הרמב"ם.

ומ"מ אמר בספרא ל"ת מנין. הרי דחזינו דלא מהני לאו הבא מפלל עשה דמפלל מקום (* אין לוקין.

ובזה נתיישבו המון קושני' בזה הפלל דלפמ"ש הוא פלוגתא בין ר"י ור"ל. ובזה נדחה מ"ש האחרונים ליישב דלר"י דס"ל דח"ש אסור מה"ת מה פליגי ב"ש וב"ה בביצה (דף ז) בשיעור דשאר לעגנו ב"י הא אין עונשין מה"ד ולאסור הא ח"ש אסור ות"י פנ"ל דכיון שיש אסור משום ח"ש לוקה ולהנ"ל לר"י לא שייך זה ואכמ"ל: ב) ועיין בספרי פ' ראה לא תאכל הנפש עם הבשר והלא דין הוא ומה בשר בחלב שמתר לב"נ אסור לישאל אבר מן החי שאסור לב"נ אינו דין שיהי' אסור לישאל וכו' עיי"ש והא דלא אמר דצריך קרא למלקות דמק"ו הא אין עונשין מה"ד י"ל דסתם ספרי ר"ש והוא ס"ל בסנהדרין (דף עד).

(דעונשין מה"ד. גם לפמ"ש הה"מ דכשיש עשה עונשין מה"ד והכא הא בלא"ה אסור לישאל מחמת אינו זבוחה ופשוט: אף צ"ע מהא דאמרנו בסנהדרין (דף נו) פל מצוה ששאל נאמרה ולא נשנית לישאל נאמרה ולא לב"נ וא"כ אם לא הוי פתוב לא תאכל הנפש עם הבשר אז לא הוי אסור וצ"ע: ומדברי הספרי נסתרים דברי האחרונים שדנו דבשר בחלב יהי' אסור לב"נ דהא חלב לחודי' בדין הוא שייאסור לב"נ נרק מפת מי איכא מידי וא"כ בשר בחלב דל"ש מי איכא מידי אסור.

ומדברי הספרי הא מבואר דמתר לב"נ: והנה לדברי ה"ה הנ"ל יש לי לבאר דברי התוספות ב"ק (דף עא) שהקשו דלא לכתוב לא זה ולא זה ואנא אמינא מלא תאכל כל תועבה. וקשה דנ"מ למלקות דמלא תאכל כל תועבה ליכא עונש: אמנם להנ"ל הדבר נכון מאד.

דלכאורה גילף מק"ו דערלה וכלאי הפרים וכדיליף בחולין (דף קטו) ובזה אין לומר חורש בשור וחרמור יוכיח דשאני הני דמתרים באכילה. ועיין פירש"י חולין שם.

וצ"ל דמק"ו ליכא מלקות ואמנם שיש אזהרה מלא תאכל כל תועבה שוב אהני הק"ו לעונש ומינשב דברי התוס' ואכמ"ל: ג) ודרף אגב נראה ליישב דברי התוספתא שהביאו התוספת ר"פ כל הבשר דבשר בחלב נוהג במקדשין ותמהו תוספת דהיאף חל אסור בב"ח על אסור מוקדשין יעוי"ש.

ונראה דהנה דעת הראב"ד ו"ל בהשגות בפ"ד מהלכות שבועות (הלכה י) דאמרנו כולל לגימ' ואם נשבע שלא יאכל כפר זה היום וחרזר ונשבע שלא יאכלנה לעולם חל עיי"ש. ולפי"ז משפחת לה למאי דקי"ל דקנושת דמים פקעה בכדי וכמבואר בעירובין (דף ל) כפר זה היום קודש ולמחר חול דחל ועיין נדרים (דף כט) וא"כ משפחת שהקדיש הבשר לזמן ידוע וא"כ חל בב"ח על מוקדשין מטעם כולל בל יראה סימן כא א) בפסחים (דף ה) איתקש השבת שאור לאכילת חמץ.

ובתוס' הקשו א"כ יהי' חייב פרת כמו על האכילה עיי"ש: ונראה דלכאורה היכי מקשינו השבתה לאכילה לפמ"ש רש"י דהיקשא היא דמשעה שמחייב לאכול מצה בו הוזהר על אכילת חמץ.

והא אכילת מצה אינה אלא בלילה משא"כ אסור חמץ מתחיל מבין השמשות דלמא לילה היא ועדיין אינו רשאי לאכול מצה דלמא יום היא. וצ"ל דהא בהאי קרא פתיב פי כל אוכל מחמץ ונכרתה ונכרת ליכא עד הלילה.

וגם איסור השפעת שאור אינו בבין השמשות לפ"מ שסובר הרמב"ם דכל הספיקות מה"ת לקולא א"כ מותר בבין השמשות מה"ת ומתחיל הפל מלילה ונשפיר אמרינו היקשא: אף כל זה אם נימא דעל השפעת שאור ליכא פרת אבל אם נימא שיש פרת הא כ' הכ"מ בפ"ט מטומאת מת הלכה י"ב דבכרת מודה הרמב"ם דספיקא מה"ת לחומרא א"כ ל"ש היקשא.

וא"כ אדרבא מדאמרינו היקשא הנ"ל מוכח דליכא פרת: ועפ"ז מ'נש"ב גם קו' התוס' שם (דף פה) בהא דקאמר ומשעה שאסור באכילה אסור בהנאה אתיא לת"ק והקשו הא גם לר"ש אתיא ומשעה שאסור באכילה היינו בלילה.

עיי"ש.

ולהנ"ל מ'נש"ב היטב דבהנאה דליכא פרת ל"ש היקשא דאכילה להנאה דאכילה מתחיל איסורו מ'בין השמשות משא"כ איסור הנאה לא הוי עד לילה וע"כ דאמאן לת"ק ומשעה ששית אסור באכילה ובהנאה (דוק: ב) ובירושלמי פ"ב דפסחים אית תנא תנאי אבל אתה רואה בפלטי' וכו' בשהפקירו קודם לביעורו אמר ריב"ב תיפתר בקדשים שחייבים באחריותם ור"ש היא עיי"ש ואין לזה ביאור והקרנן עדה מחקו עיי"ש.

ושמעתי מחכם אחד דהפנונה למ"ש בשו"ת שאגת ארי' (סי' עז) דבקיבל עליו אחריות דעובר מטעם גורם לממון לא מהני ביטול דהא גם קודם הביטול לא הוי ש'לו רק מחמת קבלת אחריות וה"נ אחר הביטול חייב באחריות.

וא"כ שפיר אמר הירושלמי דבקיבל עליו אחריות גם כשהפקירו קודם לביעורו לא מהני וכמ"ש הש"א. עכ"ד.

ואם פי יפה דיבר אבל עדיין לא ניחא מה אר"י לר"ש גם לרפנן עובר בקבלת אחריות: (ג) ועיין פסחים (דף כג:) נהרי חמץ דכתיב לא יאכל ותניא רבי יוסי הגלילי אומר תמה על עצמה וכו' ומשני שאני התם דכתיב לה.

עיי"ש.

ובתוס' הקשו דלכתב לא יאכל בחולם ולא בעי לה עיי"ש: ונראה דהנה הפני יהושע הקשה דלמה לי קרא גבי חמץ דאסור בהנאה תיפוק לי' מק"ו מותר שאינו בבל יראה ובל ימצא ק"ו חמץ עיי"ש: אף נראה פשוט דהא אמרינו דשני דברים אינם ברשותו של אדם ועשאון הכתוב כאלו הן ברשותו ואלו הן חמץ וכו' וא"כ אדרבא אי לאו קרא לא שייך ק"ו הנ"ל דחמץ שהיא בב"י אינו דין וכו' ואדרבא היא הנותנות מדעובר בב"י וב"י ע"כ דמותר בהנאה ורק השתא שיש גזיה"כ אמרינו דחידוש אבל הוי עבדינו ק"ו לעשות חידוש.

וא"כ מ'נש"ב קו' התוס' דאי לאו לה ורק לא יאכל הוי ילפינו ק"ו מותר דאסור בהנאה. ואין לומר דהיא הנותנות דאי אסור בהנאה הא אינו ברשותו ז"א דאי לאו לה הוי עובר גם בחמץ של אחרים ולא הוי חידוש דאינו ברשותו ועובר לכה צריף לה דשל אחרים אינו עובר וא"כ ממילא מותר בהנאה מלה אבל אי לאו לה הוי ילפי' מק"ו פנ"ל משא"כ לא יאכל הציירי אינו מותר ומ'נש"ב קו' התוס' ויש לדחות ואכמ"ל: (ד) דעת התוס'.

בפסחים (דף כט): דהמשהו חמצו ע"מ לבצרו אינו עובר באותו שיהוי והטעם דב"י הוי נל"ע עיי"ש ותמה הש"א (סי' פא) דהיכי מצינו דמותר לעבור כדי לקיים העשה ובכל לאו הנל"ע אסור לעבור כדי לקיים עיי"ש: ונראה דהנה בצל"ח שם תמה דבידו לפדותו פחות מפזית [ונה אין לתמוה דבידו לפדות פחות מפרוטה דאינו עובר בב"י כמ"ש המנחת חינוך משום דאינו ש"ל לדעת רש"י סנפה (דף כז) עיי"ש דא"כ ה"נ לאו בידו לפדותו דלא מהני בפחות משו"פ יענין גיטין (דף י"ב) עיי"ש] והוכיח מזה דדעת התוס' דח"ש עובר ב"י: אף למ"ש הב"י שהביא הש"א (סי' עו) דבאןכלין שאינן ראויין מותר פחות מפשיעור דלא שייך חזי לאצטרופי כיון דאפילו פשיעור אין חייב מלקות עיי"ש. וא"כ דב"י הוי ניתק לעשה ואינו לוקה באמת ח"ש מותר מה"ת. וא"כ הדרא קו' לדוקתא דבידו לפדותו פחות מפשיעור.

וצ"ל הא זה לפי האמת דב"י הוי נל"ע. משא"כ אי לוקה אבל יראה, ולפ"ז זה פוננת התוס' דהמשהו חמצו ע"מ לבצרו אינו עובר והיינו בפחות מפשיעור פנ"ל דב"י הוי נל"ע וכיון דאינו לוקה אינו עובר בפחות מפשיעור וא"כ שוב בידו לפדותו פחות מפשיעור.

(* אבל בפשיעור ה"נ דעובר כמו בכל נל"ע ודוק:ה) ברמב"ם פ"א מחמץ ומצה אינו לוקה משום כל יראה ובל ימצא אא"כ קנה חמץ בפסח או חמצו בידים עיי"ש. ויש להעיר אמאי לא נקט שפשיעורו היא בכזית הא בזה פליגי ב"ש וב"ה וב"ש סברו שאור בכזית וחמץ היא בככותבות ונהרי דקדק בזה (בהלכה א) כל האוכל פזית חמץ וכו' ונהרי אמרינן שם דלענגן אכילה כ"ע לא פליגי כי פליגי לענגן ביעור.

וא"כ לענגן אכילה דייק ונקט פזית מה שהוא אליבא דכ"ע ולענגן ביעור דפליגי ב"ש וב"ה ולב"ש בככותבות לא זכר מזה דבר אם הוא בכזית או בככותבות: ולכן נראה דכיוון רבינו בזה דלא בעינן שיעשה מעשה בכל הכזית אלא אם קנה חצי זית ויש לו מכבר חצי זית לוקה.

וכן בחומצו אם הניח חצי זית שאור ע"ג עיסה של חצי זית לוקה ולכן סתם לה הרמב"ם ולא כתב קנה פזית חמץ ואכמ"ל: כל יראה סימן כב א) דעת התוס' בפסחים (דף כט): דהמשהו חמצו ע"מ לבצרו אינו עובר עליו משום דב"י הוי לאו הנל"ע עיי"ש והקשה בשאגת ארי' (סי' פא) א"כ מה ראי' דר"ע ל"ל מתוך וענין פסחים (דף ה) הא בעינן צורך קצת ושקיפת חמץ לא הוי לצורך פלל כיון דס"ס לא עבר באותו שיהוי ואמרתו לתרץ הא לכאורה קשה דכל יראה הוי לי' לאו שקדמו עשה דלוקין עליו כמבואר במכות (דף טו).

ואף אם נימא דלאו דכל יראה הוי מחצות וכדעת הנוב"י מהדו"ת או"ח (סי' צ) הא העשה כתובה קודם הלאו: אף י"ל דהתוס' כתבו פן אליבא דרבי יוסי הגלילי ור"י הגלילי הרי ס"ל ביומא (דף לו) דפיאה וכן נבילה הוי לאו הנל"ע אף דאפשר לקיים העשה קודם הלאו והוי לאו שקדמו עשה מ"מ ס"ל דאינו לוקה וה"נ כל יראה פנ"ל: ומינשב ממילא קו' הש"א דלר"ע לשיטתו דס"ל התם דלא הוי נל"ע דמתעזוב מעיקרא משמע וא"כ ה"נ ב"י לא הוי לאו הניתק לעשה ושפיר הוי צורך קצת ומוכח דלית לי' מתוך.

וניש לדחות דשאני הכא דהעשה פתוב קונדם הלוא משא"כ נבילה ומנ"ל להתוס' דכה"ג
הוי נל"ע לריה"ג. ונראה דהתוס' לשיטתם דהפל תלוי אם יכול לקיים העשה קונדם
הלוא.

דהרי הקשו מגזל דהוי נל"ע וע"כ משום דא"א לקיים מקונדם עיין גינת ונרדים (פלל)
הוי נל"ע אף שפתב מקונדם ולשיטת רש"י נראה דבעי פתתי לגרועותא שיהי' פתובה
העשה קונדם הלוא וגם שיכול לקיימה קונדם הלוא.

ובאמת שיטת התוס' קשה לי מהא דמכות (דף טז) ונחמים אומרים משלח ואינו לוקה
הרי אף דאפשר לקיים עשה קונדם הלוא הוי נל"ע משום דהעשה פתובה אחר הלוא
ואכמ"ל יותר ודוק: ב) עיין פסחים (דף צה) דלא תוציא הוי לאו הנל"ע עיי"ש
וקשה לי בהא דמכות (דף טז) אנו אין לנו אלא זאת ועוד אחרת ומקשה כמה קושיות.

ולמה לא הקשה מלאו דלא תוציא דמשפחת לה בביתלו פגון ששרף את הבשר. וגם הא
בירושלמי פרק פיצד צולין (הלכה) דהמוציא בשר פסח מבית עובר בשני לאוין משום
בית ומשום חוצה א"כ הא אמרינן בתמורה (דף ד:): דלא אתי חד עשה ועקר תרי לאוין
ועיין תוס' חולין (דף פא) אף לזה י"ל דהתם בפסחים היינו דהוציא רק מחבורה לחבורה
דהוי רק לאו ומדוקדק הלשון דקתני עובר בל"ת ועיי"ש בירושלמי דאינו חייב עד
שיאכל וי"ל דמשום דאז הוי ביטולו: ועיין במנחת חינוך (מצוה טו) שהאריך אם הוציא
בשר בשבת חייב אף בכזית וכמבואר בשבת (דף צא).

(גב' זרק פזית תרומה לבית טמא משום מיגו עיי"ש ולפע"ד י"ל פנין דהמוציא פסח
נפסל באכילה שוב הוי מקלקל ואכמ"ל: ג) ועיין מכות (דף טז) ונהרי פיאה וכו' ומשפחת
לה ביטלו ולא ביטלו עיי"ש והקשה בשו"ת נוב"י מהדו"ת חלק או"ח (סימן צא) מה
קושיא דדלקא סובר ר"י כר"ע ביומא (דף לו) דזה לא הוי לאו הנחתק לעשה משום
דמתעזוב מעיקרא משמע יעיי"ש: וליישוב זה נראה דלכאורה יש להקשות לר"י דסובר
לאו שקדמו עשה לוקין א"כ אמאי הוי שילוחם הקן לאו הנחתק לעשה הא יכול לקיים
העשה קונדם הלוא.

וצ"ל דכי הוי לאו שקדמו לעשה היינו בדאיפא פתתי לרועותא דהיינו דהעשה פתובה
בתורה קונדם הלוא וגם דיכול לקיים העשה קונדם הלוא. אמנם בשלוחם הקן נהי דיכול
לקיים העשה קונדם הלוא אבל פתובה בתורה פתרי הלוא.

ונהי מדיוק בלשון רש"י שפתב גבי שלוחם הקן משלח ואינו לוקה וכתב פדכתיב וכו'
עיי"ש [ועיין בגינת ונרדים (פלל)] שפתב שרש"י סובר פן אבל בתוס' לא פתבו רק
היכי דיכול לקיים העשה קונדם הלוא.

ובאמת יקשה למה שלוחם הקן הוי לאו הנחתק לעשה] והיינו פנ"ל דנהי דיכול לקיים
העשה קונדם אבל הא פתוב אחר הלוא: ולפ"ז גבי פיאה נהי דמתעזוב מעיקרא משמע
אבל הא פתוב אחר הלוא ע"כ הוי לאו הנל"ע פמו בשלוחם הקן לר"י דמודה דהוי לאו
הנל"ע ונכון הוא: ובהי יש לתרץ מה שהקשו דאמאי לא חשוב חמץ דמשפחת לה בביתלו
ול"ב ולהג"ל חמץ הוי לאו שקדמו עשה דהוי פתתי לרועותא דיכול לקיים העשה קונדם
הלוא וגם פתובה העשה קונדם הלוא.

ובזה נדחה מ"ש בספר עמק יהושע לתרץ דעת הרמב"ם דס"ל דב"י לא הוי נל"ע. וכתב דהתוס' בפסחים (דף כט) כתבו פן לרבי יוסי הגלילי לשיטתו דגם כה"ג הוי נל"ע אף דיכול לקיים קודם כמו בפניאה יעיי"ש ולהנ"ל שאני פניאה דהוי תדא לריעותא משא"כ חמץ דהוי תרתי לריעותא גם לרבי יוסי הגלילי י"ל דלא הוי נל"ע ואכמ"ל: ד) ואגב אכתוב דמה שהקשו האחרונים דמה נ"מ בפלוגתא דב"ש וב"ה בשיעור חמץ אי בכזית או בככותבות דהא ח"ש אסור מה"ת בב"י ג"כ ולענן מלקות הא הוי לאו הנל"ע עיי"ש ונראה דאם נימא דלענן הלאו דלא תשחט על חמץ דם זבחי אזלינן בתר שיעור בייעורי' וכמו שנסתפק בירושלמי פרק תמיד נשחט א"כ נ"מ לפנ"ל אם שחט פסח על החמץ אי בכזית או בככותבות ואכמ"ל: א) בפסחים (דף ה) סד"א הואיל דכי איתא הדר בעינא לאו ברשותי קאי קמ"ל ופירש"י דכי קסבר ר"ש דגורם למזון פמזון דמי היכי דגובב קדשים שחייבים באחריותם שהרי גרם להפסיד ממונו.

ובקצות החושן (סי' שפו) העיר מסנהדרין (דף קיב) הי' בזה קדשי מזבח ימותו הב"ע בקדשים שחייב באחריותם והרי התם איתא בעינא ומ"מ אמרינן דגורם למזון פמזון עיי"ש: ונראה למה דאמרינן בב"ק (דף עא) ר"מ סבר לה כר"ש דגורם למזון פמזון ומש"ה חייב בד' וה' בגובב שור הנסקל מבית שומר.

והקשו התוס' דתפוק לי' דהא ר"מ דן דיני דגרימי ותי' דממה דחייב ר"מ בדיני דגרימי אין להוכיח שחייב בד' וה' בדבר הגורם למזון עיי"ש ודבריהם אינם מוכנים וראיתי בספר זית רענן ח"ב שפיאר דבריהם דלמאן דסובר דגורם למזון פמזון והוי פכיס מלא מעות כמ"ש הרמב"ן א"כ הוא גופא מחשב מזון וסחייב ד' וה' משא"כ לר"מ דדן דיני דגרימי הוי רק מפסיד מזון ולא מחייב ע"ז בד' וה' אלא פכל עיי"ש וא"כ י"ל דהא דאמר דבאיתא בעינא לא אמר ר"ש היינו אף דס"ל לר"ש דבדבר הגורם למזון הוי פכיס מלא מעות היינו רק בדליתא בעינא שפכר נגבב אבל בדאיתא בעינא נהי דיש בו שניו של מזון אבל פכיס מלא מעות לא מקרי ואמנם בחמץ גלי קרא דעובר בב"י.

והכי נמי בעיר הנדחת נהי דלא מקרי מחמת חיוב אחריות פכיס מלא מעות מ"מ שניו של מזון יש בו ובעיר הנדחת אין חילוק ודו"ק: ב) ודרך אגב י"ל בזה דבבא בתרא (דף נ) המוכר עבדו לחבירו ופסק עמו ע"מ שישמשנו ל' יום ר"מ אומר הראשון ישנו בדין יום או יומים דקנין פירות פקנין הגוף דמי עיי"ש היטב בגמ' ומובא פלוגתא זו בב"ק (דף צ).

(עיי"ש: ובתוס' הקשו אמאי לא נקיט המוכר עבדו לפירות כמו המוכר שדהו לפירות עיי"ש: אמנם נראה למה שהעיר הקצות החושן שם דאמאי לא יהי' השני בדין יום או יומים הא הוי דבר גורם למזון ור"מ הא ס"ל כר"ש דדבר הגורם למזון פמזון פמבואר בב"ק (דף עא) והכא דלאחר שלשים יהי' של השני חשוב דבר הגורם למזון וכמו גבי חמץ וניחא לי' הא לא אמרינן דבר הגורם למזון פמזון אלא היכי דליתא בעינא וכמבואר בפסחים (דף ה).

אף הקשה מסנהדרין (דף קיב) דגם באיתא בעינא אמרינן דבר הגורם למזון פמזון ונחשוב מה"ט שלקלה יעיי"ש. ותי' האחרונים לפי דברי התוס' שם דיש חילוק היכי דהי' פעם של הישראל אז אינו יוצא מרשותו כל היכי דמצי לאסתלוקי בוזזי וא"כ י"ל דה"נ

דהיכי דלא הי מעולם של ישראל בחמץ של נכרי שקיבל עליו הישראל אחריות אז דווקא מחמת דכתיב לא ימצא עובר אבל בלא"ה לא חשוב ממון היכי דאיתא בעינא אבל היכי דהי של הישראל כמו גבי קדשים שם דהי של עיר הנדחת כל זמן שיש עליהם חייב אחריות לא יצא מרשותם עכ"ד: ויש להביא ראי לדבריהם מהא דאמרין בסנהדרין שם פקדונות של עיר הנדחת מותרין ופריה פשיטא ומשני דקיבל עליו אחריות מה דתימא פניו דקיבל עליו אחריות פדידי דמיא קמ"ל.

וקשה מ"ש מקדשי מנבח דימותו דחשוב שללה מחמת קבלת אחריות דהוי דבר הגורם לממון. אמנם לדבריהם הנה ניחא דשאני פקדונות של עיר הנדחת דלא הי שללה מעולם.

ע"כ לא מהני מה גורם לממון פממון פניו דאיתא בעינא נאפ"ל לר"ש לאו פממון דמי כמו גבי חמץ [אף יש להעיר א"כ מה פריה בפסחים ל"ל לא ימצא הא י"ל שאני חמץ שלא הי מעולם שלו משא"כ בקדשים דהי שלון] ויש ראי ברורה לדבריהם: ולפ"ז מיושב קו' התוס' דשפיר נקט הדין במוכר עבדו ע"מ שישמשנו ל' יום דאז ישנו להמוכר מדין יום או יומים משום דקנין פירות פקנין הגוף משא"כ במוכר עבדו לפירות ל"ש שהשני יהי בדין יום או יומים משום דקנין פירות פקנין הגוף.

דאדרבא אז יהיה המוכר בדין יום או יומים משום דבר הגורם לממון פממון דמי פניו דהי שלו מעולם וגם עכשיו יש לו גורם לממון ובנדאי דאין הלוקח יהי בדין יום או יומים מחמת קנין פירות שלו ושפיר נקט המוכר ע"מ שישמשנו דאז ישנו להמוכר מדין יום או יומים מחמת דק"פ פקנין הגוף דמי וזה נכון: ובאמת שלפי חילוק התוס' שכתבו לישוב מהא דב"ק דאמרין דאינו יוצא בשן ועין לאיש ולא מהני קנין פירות וע"ז כתבו לחלק בין הי לו מעולם בין לא הי לו מעולם דהי מעיקרא שלו וגם עכשיו יש לו קנין פירות אז פקנין הגוף דמי בעבד עיי"ש א"כ בפשיטות מיושב קו' התוס' דבכוננה נקט המוכר וכו' ולא במוכר עבדו לפירות דאז לא שייך קנין פירות פניו דלא הי שלו מעיקרא: ויש להעיר דא"כ לקמן (דף קלו) דפריה וקא פליגי חדא זמני דאיתמר המוכר שדהו לפירות וכו' עיי"ש דשאני הוא דמוכר שדהו לפירות דלא הי השדה שלו מעיקרא פי אם פירות לא כן גבי מכר הבן הוי אמינא דגם ר"מ מודה דקנין פירות דאב פקנין הגוף דמי הואיל דמעיקרא היתה שלו לגמרי וגם עכשיו יש לו קנין פירות עדיף וצריך התבוננות: ג) הנה קיי"ל דאיסור דרבנן מותר לבטל חד בתרי.

וקשה לי לפ"ז למה המקדש בחמץ דרבנן אינה מקודשת בשלמא לדין י"ל כמ"ש האחרונים דהוי רק גורם לממון דלאו פממון דמי אבל לרב קשה הא משמע בבכורות (דף י ע"ב) דאית לי גורם לממון פממון דמי מדאיצטרך לתרץ שם דאינו שנה אלא שקל דבלא"ה לק"מ דלתקדש ביני וביני פניו דלא הוי אלא גורם לממון וע"כ דאית לי דגורם לממון פממון דמי וא"כ קשה למה ס"ל לרב בפסחים (דף ו) דהמקדש בחמץ דרבנן אינה מקודשת: אף הא מבואר בפסחים שם דבדאיתא בעינא גם ר"ש מודה דלאו פממון דמי ועיי"ש בפירוש"י דרק היכי דתבירו מפסיד על ידו וי"ל דווקא בחמץ של הקדש דההקדש נפסד ע"י שאכלו דמיא לדינא דר"ש דקדשים שסייבם באחריותם הוי גורם לממון ונוהג בהם דין כפול וכ"מ בקצוה"ח (סי' שפו).

אָבֵל לֹא בְדַאִיתָא בְּעֵינָא. וּמַזָּה נִדְחָה נָמִי קוּ' הַמְקַנָּה לְשִׁיטַת הַטּוֹר דְּחִמְזִי גְנוּקְשָׁה מִוֶּתֶר לְאַחַר הַפְּסַח דְּלֹא עָבַר בְּב"י וּב"י א"כ תִּתְקַדְּשׁ לְרַב דַּס"ל גּוֹרֵם לְמָמוֹן פְּמָמוֹן וְלַהֲגָלָל הָא הֵיכִי דַאִיתָא בְּעֵינָא לֹא אֲמַרִּינוּ כֵּן וּבְזָה נִדְחָה מ"ש בְּשׁו"ת זְכָרוֹן יִצְחָק דְּלר"ש מְקַוְדֶשֶׁת בְּאַסּוּרֵי הַנְּאָה דְּרַבְּנָן וְלַהֲגָלָל לִיתָא.

וּבְזָה יֵשׁ לְיִשְׁבֵי ג"כ קוּ' הַתּוֹס' בְּקַדּוּשֵׁין (צָף נו) דְּתִתְקַדְּשׁ בְּאַפְרֵי דִי"ל דְּזָה לֹא הָוִי אֶלְא גּוֹרֵם לְמָמוֹן. וְאוּלַי דְּזָה פְּנוּנַת הַתּוֹס' שֶׁמֶשׁ שְׁפָתָבוּ וְאֵע"ג דְּדָבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן פְּמָמוֹן דְּמִי שְׂאֵנִי הֵתֵם דְּחִזִּי בְּעֵינָא אַחַר הַפְּסַח עֵי"ש וְהֵינּוּ דְאַפִּילוּ לְר"ש אֵינָה מְקַוְדֶשֶׁת וְכַנ"ל וְאִכְמ"ל: א) עֵינֵן בְּקַדּוּשֵׁין (צָף עח) יִכִּיר ל"ל לְר"מ דַּס"ל אֶדָם מְקַנָּה דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם עֵי"ש וְהַקְּשָׁה הַמַּהֲרִי"ט הָא נ"מ הֵיכִי דְמַת הַבְּכוֹר וְהַנִּיחַ אֶשְׁתּוּ מְעוֹבְרַת דְּאִין יְכוּל לְהַקְנוֹת לְדָבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם אֶפִּילוּ לְר"מ וְעֵינֵן תּוֹמִים (סִי' סא): וְנִרְאָה לְכַמ"ש הַרְמַב"ן בְּפִירוּשׁוֹ עַה"ת פ' תִּצְאָ דְהָא דְלֹא יוֹכֵל לְבַכֵּר הֵינּוּ אִם הַבְּכוֹר הוּא בְּחַיִּים וְכַמ"ש עַל פְּנֵי כֵּן הַשְּׁנוּאָה הַבְּכוֹר אֶבֶל אִם מַת הַבְּכוֹר יְכוּל לְהַעֲבִירוֹ מִחֶלֶק בְּכוֹרָה עֵי"ש וְעֵינֵן מְנַחַת חֲזִינוּף (מְצוּהָ ת) א"כ בַּע"כ דְּקָרָא מֵיִרֵי אִם הַבְּכוֹר הוּא בְּחַיִּים וְשִׁפִּיר פְּרִיף יִכִּיר ל"ל וּז"פ: וְעֵינֵן מְנַחַת חֲזִינוּף (מְצוּהָ) הַקְּשָׁה נָמִי דַּנ"מ הֵיכִי דְהַנִּיחַ עֶבֶד עֲבָרֵי דְעוֹבֵד אֶת הַבֵּן וְאִינוּ יְכוּל לְתַתּוֹ בְּמַתְנֵה וְכַמ"ש הַרְמַב"ם עֵי"ש: וְנִרְאָה דְבַכָּה"ג אִין הַבֵּן בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם דְּהָא אֲמַרִּינוּ מַתְנֵה קַרְיָי רַחֲמָנָא מַה מַתְנֵה עַד דְּאִתִּי לְרִשׁוֹת נוֹתֵן וְכו'.

וְא"כ נִרְאָה דְּבְדָבָר שְׂאֵינּוּ יְכוּל לִיתֵן בְּמַתְנֵה אִין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם [וּמְצָאֵתִי אַח"כ שְׂכ"כ בְּחַדּוּשֵׁי רִי"ט אֶלְגָּאזִי סוּף בְּכוֹרוֹת עֵי"ש] וְא"כ עֶבֶד עֲבָרֵי שֶׁאִי לִיתְנּוּ בְּמַתְנֵה אִין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בּוֹ פִּי שְׁנַיִם וּבְזָה מֵיִנּוּשׁ בְּמָה קְוִשִׁיּוֹת מְהַאֲחֵרוּנֵים עֵינֵן עֲלֵיהֶם דְּכָלֵל גְּדוּל דְּהֵיכִי דְלֹא יְכוּל לִיתֵן ה"נ אִין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם וְאִכְמ"ל: ב) וְעֵינֵן שׁו"ת חֲתָם סוּפֵר חו"מ (סִי' ק) הַעִיר לְדַעַת הַרְמַב"ן דָּאָם אָמַר זָה בְּנֵי בְּכוֹרֵי א"י לְחִזּוֹר בּוֹ.

וְא"כ נ"מ מְצַד מַתְנֵה יְכוּל לְחִזּוֹר בּוֹ עֵי"ש וְגַם זָה לֵק"מ דְּהָא דַּעַת הַרְשֵׁפ"א דְּבַמְעַכְשָׁיו א"י לְחִזּוֹר וְא"כ יְכוּל לִיתְנּוּ בְּמַתְנֵה מְעַכְשָׁיו. אָף יֵשׁ לְדַחוֹת דְּהָא לְכַאוּרָה הָא הָוִי דְּבָר שְׂאִין לוֹ קַצְבָּה.

וְצ"ל דְּכְשִׁיבָא לְעוֹלָם יְהִי לוֹ קַצְבָּה וְא"כ בְּזָה ל"מ מְעַכְשָׁיו דְּהָא עַכְשָׁיו אִין לוֹ קַצְבָּה אָף אִם נִימָא דְּאִין מְקַנָּה דְּבָר שְׂאִין לוֹ קַצְבָּה הֵיא מְשׁוּם אֶסְמַכְתָּא. וְיָדוּעַ דַּעַת הַמְרָדְכֵי דְּאֶסְמַכְתָּא רַק מְדַרְבְּנָן לֹא קַנְיָא.

וּבְזָה מֵיִנּוּשׁ מַה שְׁהַקְשׁוּ דְּהָא הָוִי דְּבָר שְׂאִין לוֹ קַצְבָּה וְא"כ שׁוֹב מְהַיִּי מְעַכְשָׁיו וְאִכְמ"ל: ג) וְעֵינֵן בְּחַדּוּשֵׁי הַרְשֵׁפ"א קַדּוּשֵׁין (צָף נד) שְׁהַקְשָׁה דַּמ"פ הַש"ס אֵילִימָא ר"מ מִי מְצַי דְּהֵיב לִי הָא סָבַר מְמוֹן גְּבוּהָ.

וְהַצְבֵּר לְשִׁנוּי דְּהֵיב לִי כְּשֶׁהוּא סְמֵדָר. וְהָא ר"מ סוּבֵר אֶדָם מְקַנָּה דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם וְאַפִּילוּ הַקְנָה לוֹ קוֹדָם שְׁנַעֲשֶׂה סְמֵדָר מְהַיִּי וְעֵי"ש שְׁתִּי כִּינּוּ דְלֹא קִי"ל כַּר"מ לֹא מוֹקִי לִי בְּהֵכִי עֵי"ש.

וְיֵשׁ לְהַעִיר דְּאַפִּילוּ לְדִידוֹן דְּאִין אֶדָם מְקַנָּה דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם מ"מ הֵיכִי דְּאָמַר לוֹ מְעַכְשָׁיו מְהַיִּי לְדַעַת הַרְשֵׁפ"א וְעֵינֵן בְּשַׁעַר הַפֶּלֶף בַּפ' כ"ב מַה מְכִירָה (הַלְכָה ה) יַעֲי"ש בְּשֵׁם הַרְבַּ בְּנֵי אַהֲרֹן גַּם הָא בְּלִשׁוֹן חַיּוֹב חָל אֶפִּילוּ לְדִידוֹן דְּאִין אֶדָם מְקַנָּה דְּבָר שְׁלֵא בָּא

לעולם: ונראה דבשו"ת רע"א (סי' קל"ה) תמה דאפילו לר"מ לא מהני אלא היכי דאם יבא לעולם יהיה ברשותו להקנות אמנם היכי דגם אז א"י להקנות ל"מ בדבר שלא בא לעולם וכמו דאמרין בקדושין (דף עח) בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס וא"כ ה"א קא שייבא לעולם יהי ממון גבוה.

עיי"ש וכבר תי' היטב בשו"ת עמק יהושע (סי' ז) עפ"י דעת הרשב"א דהיכי דאמר מעכשיו לר"מ שוב אינו יכול לחזור קודם שפא לעולם אף דבעלמא יכול לחזור בו קודם שפא לעולם מ"מ במעכשיו גרע הרי חזינו דהקנתו נגמר מיד א"כ י"ל דבכה"ג מהני אף דאם יבא לעולם לא יהי ברשותו מ"מ במעכשיו גם כה"ג מהני יעיי"ש: ולפ"ז הא פתב הקצות החושן (סי' ר"ט) דבדאקני אף דאמר לו מעכשיו יכול לחזור בו קודם שפא לעולם.

וה"ה לדין הגם דנימא דבמעכשיו מהני מ"מ בדאקני ל"מ וא"כ פיון דיכול לחזור בו הרי אין הקנתו נגמר עד שייבא לעולם ושוב לא מהני ה"א דאז יהי ממון גבוה ולא מהני וקנן הגאון רע"א הנ"ל ואכמ"ל: ביטול איסור בהיתר סימן כד א) דעת האו"ה שהביא הפרי מגדים יו"ד (סי' סט) דבכל דברים החשובים כמו חתיכה הראוי' להתפבד ודבר שבמנין דקיי"ל דלא בטלים.

דמ"מ אם נולד האיסור בתוך התערובות דבטל. וכמו לענין דבר שיל"מ דדעת המרדכי דלא אמרינן דבר שיל"מ ל"ב אם נולד האיסור בתוך התערובות.

פכה בכל הדברים דאינם בטלים פנ"ל עיי"ש דלקו חתיכה שנתבשלה בדמה אף דהוי חתיכה הראוי' להתפבד בטלה משום דנולד האיסור בתוך התערובות דכל זמן שלא פירש מותר דהוי דם אברים שלא פירש עיי"ש: וקשה לי מהא דפרק הוציאו לו ביומא (דף נה) תנו התם רבי יהודה אומר לא הי' שופרות לקיני חובה מפני התערובות וכו' ומסיק דהיינו משום דמי חטאות שמתו בעלי' וכו' עיי"ש וקשה טובא דיבטל דמי חטאת שמתו בעלי' בדמים אחרים ואי דמטבע חשוב ולא בטל הא לא נולד האיסור עד אחר התערובות.

ואי נימא דמטבע מדאורייתא לא בטל ועיין מל"מ פ"ז ממעילה ובכרתי ופלתי (סי' קא) שרצו לומר דמדאורייתא לא בטל יש ליישב קצת דלא אמר האו"ה אלא במה שחז"ל אמרו שאינם בטלים דהם אמרו והם אמרו.

אבל הא מסקנת האחרונים [וכן מסיק הכו"פ שם ושער המלך ה' מקוואות דרק מדרבנן] דרק מדרבנן לא בטל וכמו כל דברים החשובים. וא"כ קשה פנ"ל: וכן יש להקשות מהוריות (דף ו) דיוקא דרב פפא משעיר ראש חודש דלמא מייתי מצבור אלא שמע מינה צבור אינו מתה.

והא בלא"ה בטיל דנולד האיסור בתוך התערובות. ובכה"ג בטיל כל דברים החשובים ג"כ פנ"ל: שבת יראיתי דיש ליישב לפי מ"ש השער המלך בפ' מה' יום טוב (הלכה) דהא דכתב המרדכי דאם נולד האיסור בתוך התערובות דבטל בדבר שיש לו מתירין היינו דווקא באיסור דרבנן כמו במקצה דאירי בי' אבל לא באיסור דאורייתא דהא הביא ראי' מהך דביצה (דף ד).

(דמקלי קלי אסור'י וה"נ בנולד האיסור בתוך התערוכות. וא"כ מהתם אין ראי' רק לאיסור דרבנן ולא לאיסור דאורייתא עיי"ש ולפ"ז מ'נש'ב מהך דיומא והך דהוריות דהוי איסור דאורייתא: ב) ועיין עוד במנחות (דף סט): שיבולת שהביאה שלישי קודם לעומר ועקרה ושתלה לאחר העומר והוסיפה מהו בתר עיקר אולינן ושרייה עומר או דלמא בתר תוספות אולינן וכו' ולכאורה קשה למה לא יבטל המשהו בהתוספות וכמו שכתבו כה"ג התוספות בב"ק (דף סט) בד"ה פל וכו' ובעל פ'רחה משום דהוי דבר שיש לו מתירין.

וקשה דלשיטת המרדכי ה"ל דאם נולד האיסור בתוך התערוכות בטל דיבטל: אמנם אי נימא דאיסור דאורייתא גם בנולד בתוך התערוכות לא בטל הכל ניחא בסייעתא דשמיא אף דמ"מ מדברי המרדכי שהביא הרמ"א לא משמע פן שכל פי האי הוי להו לפרושי.

וכן מדברי הפרי מגדים שהבאתי ש'דן בזה לענין *) חתיכה. שנתבשלה בדמה לא נראה פו.

ועיין בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת (סי' נג) מה שדחק הגאון מהר"ש בהגהה שם ליישב קו' השער המלך בה' חו"מ שפפי הנראה לא ראה דברי השעה"מ בה' יו"ט ה"ל שפפי דברי השעה"מ ה"ל אין מקום לתרוצו כמו שיראה הרואה ואכמ"ל יו"ט: ג) ומדי דברי זכור אופן עוד מ"ש המשנה למלך שם דהא דטומאת משא לא בטל זה דווקא ביבש ביבש אבל לא בלח עיי"ש: ועפ"ז ניחא לי מה שהקשו מביצה (דף לח גבי תחומין דלכטל מים ומלח לגבי עיסה.

והא זה דומה לטומאת משא דלא שייך ביטול: ולה"ל ניחא דכלח לא אמרינן דין טומאת משא לא בטל והתם בלח דמים ומלח ושפיר בטל ואתי שפיר: ד) עיין זבחים (דף עד) דפריה לרב דאמר טבעת של ע"ז שנפל אחד מהם לים הגדול הותרו פולם מהא דתנן כל הזבחים שנתערבו ימותו כולן ואמאי לימא דאסורא מית עיי"ש ויש להעיר דלמא שאני זבחים שנתערבו דשייך בהם דחוי למאן דס"ל בעלי חיים גדחין.

אף י"ל דהא כל שפידו לא הוי דחוי וא"כ ביזו להמית אחד ונתרו השאר: ויותר נראה דקו' הש"ס דעכ"פ להדיוט יהיו שרי ולמה ימותו לבטל ולישרי להדיוט והיננו דירעו עד ש'סתאבו וכמו בנתערב ברובע ונרבע: ובזה מ'נש'ב מה שהקשה בבית הלוי מה פריה שם (דף עב).

(ונבטלו ברובא הא אין אסורין מבטלין זה את זה וא"כ להדיוט אסור גם משום שור הנסקל וא"כ שוב לא הוי ממשקה ישאל ולפי ה"ל ניחא דפריה דירעו עד ש'סתאבו ויהי' מותרים להדיוט עכ"פ ואכמ"ל: ה) עיין מג"א (סי' ת"ל) בשם המוהרש"ל דנכון שכל אחד יאכל מעט ממצות קודם הפסח דלמא נתערב קצת חמץ ויתלה במה שיאכל דאסורא אכיל וקודם הפסח הא שרי עיי"ש וכבר תמהו עליו בזה דזה דווקא ביבש אבל לא בלח ונראה דכוננת המוהרש"ל למ"ש התוס' בתמורה (דף ל) דכל איסור המעורב בהיתר סמכינן אפריה היכי שנתערב קודם שגבר האיסור קודם התערוכות שנוולד האיסור בתוך התערוכות עיי"ש: ולפ"ז בחמץ קודם הפסח שנתערב שוב אמרינן ברירה וא"כ דיש עצה ע"י ברירה הוי כמו שניכר האיסור כיון שנוכל לקח ע"י ברירה וממילא

דלא בטל וּבְזָה נִיחָא דְפְרִיף בְּתַמּוּרָה שָׁם וּלְבַרר חַד לְגַבֵּי פְלָבָא וְאִידָף לְשִׁתְרֵי וְהִינּוּ דַמְמ"נ דְּמִי לָא אֲמַרִינּוּ בְּרִירָה בְּנִלְהוּ מְוִתְרִים מְשׁוּם בְּיִטּוּל וְאִי אֲמַרִינּוּ בְּרִירָה גְבַרר וְעֵינּוּ בְּטו"ז או"ח (סי' תמ) דְּלִפְי' ר"ת דְּמִינְרֵי בְּקִיבֵל עֲלֵיו אַחֲרִיּוֹת צ"ל שְׁיִיחַד לֹו זְנוּיֹות דַּאל"כ הָא אֵין בְּרִירָה וְצ"ע הָא מְבֹנָאָר בַּב"ק (דף סט) דְּהִיכִי דַא"צ לֹומר שְׁהֶוְבַרר לְמַפְרַע אֲמַרִינּוּ בְּרִירָה וְצ"ע: ו) עֵינּוּ יְרוּשְׁלַמֵי פְּרָק א' דְּעַרְלָה (הַלְכָה) גְּטִיעָה שְׁל עַרְלָה וְשְׁל פְּלֵאי הַפְּרָם שְׁנִתְעַרְבוּ בְּנִטְיעוֹת אֲפִילוּ סְפֵק קַרְקַע מְעַלָה ר"י בְּעִי אָף לְעַנּוּ גְבִילָה בְּן וְכו' גְבִילָה אֵין לֹו עֲלֵיהָ קַרְקַע יֵשׁ לֹו עֲלֵי' וְעִי"ש בְּמַפְרָשׁ וְנִרְאָה דְּדַעַת הִירוּשְׁלַמֵי דָאָף דְּקִימָא לֹו דְּסְפֵק אִיסוּר שְׁנִתְעַרְבַּ לָא בְּטַל בְּרוּב בְּלַח בְּלַח וְלָא אֲמַרִינּוּ בֵינּוּ דַמַּה"ת בְּטַל בְּרוּב חַד בְּתַרֵי וְרַק מְדַרְבְּנָן בְּעִי שְׁשִׁים הָוִי לִי סְפֵק דְּרַבְּנָן וּלְקוּלָא מְשׁוּם דְּהָוִי בְּנִתְגַלְגַּל מְאִיסוּר תּוֹרָה לְאִיסוּר דְּרַבְּנָן וְכַמ"ש הַמְּהַר"י בְּן לֵב.

זֶה דְּנוּקָא בְּאוֹתָן אִיסוּרִים שְׁאֵין אוֹסְרִים יוֹתֵר מְשִׁשִׁים מִשַׁא"כ עַרְלָה וְכִלְאֵי הַפְּרָם דְּאוֹסְרִים עַד מְאִתִּימִים זֶה דְּנוּקָא בְּנִדְאֵי אִיסוּר אֲבָל בְּסְפֵק אִיסוּר דִּי שְׁיִאֲסַר עַד שְׁשִׁים מְשׁוּם הִכִי אָמַר דְּגְבִילָה אֵין לֹו עֲלֵי' דַּמ"מ אוֹסֵר עַד שְׁשִׁים מִשַׁא"כ בְּעַרְלָה דְּבִיּוֹתֵר מְשִׁשִׁים אֵינוּ אוֹסֵר בְּסְפֵק וּמְשׁוּם דְּהָוִי סְפֵקָא דְּרַבְּנָן וּלְקוּלָא: וּבְזָה יִתְפָּרֵשׁ הָא דְּתַרּוּמוֹת פ"ז (מְשֻׁנָה) אִם אֵינוּ יוֹדַע אֵיזָה שְׁל חֻלִּין וְאֵיזוֹ שְׁל תַרּוּמָה.

גְּפִלָה אַחַת מֵהֶם לְתוֹף הַחֻלִּין אֵינוּ מְדַמְעָתָן. וְהַקְשָׁה הַכּו"פ (סי' לדַעַת הַשֵּׁ"ף הָא הָוִי אִיקְבַע אִיסוּרָא וְלָא אֲמַרִינּוּ תוּלִין כַּה"ג.

וְעִי"ש בְּחֻזֹות דַעַת (סי' קיא) דְּדוּנּוּקָא אֵינוּ מְדַמְעָתָן אֲבָל מ"מ בְּעֵינּוּ רוּב דְּדִקְמוּעַ קִיל עִי"ש: וְלַמ"ש הַפְּנוּנָה הִכִי דָאֵינוּ מְדַמְעָתָן וְהִינּוּ בִיּוֹתֵר מְשִׁשִׁים וְדוּנּוּקָא אֵינוּ מְדַמְעָתָן אֲבָל בְּעֵינּוּ שְׁשִׁים וּז"ב וְעוֹד רַאִי מְפֹרְשֵׁת מְשֻׁנָה עֲרוּכָה פ"ג דְּתַרּוּמוֹת (מְשֻׁנָה) הַתּוֹרָם יֵין וְנִמְצָא חֻנְמֵץ וְכו' סְפֵק תַרּוּמָה וְיִחְזוֹר וְיִתְרוֹם וְכו' הִרְאִשׁוּנָה אֵינָה מְדַמְעַת בַּפ"ע עַכ"ל: וְקִשְׁיָה הָא עֵיקַר הַסְּפֵק בְּדַאֲוִרִיּוֹתָא וְכַה"ג לָא אֲמַרִינּוּ סְפֵקָא דְּרַבְּנָן וּלְקוּלָא וְע"כ דְּדִקְמוּעַ קִיל וּבְאַמְתַּת דְּבְעִי עַכ"פ שְׁשִׁים וְאִכַּמ"ל: ז) וְעֵינּוּ בְּסְפֵר זֵית רַעְעָן ח"ב (סי' ו) הַבִּיא רַאִי לְהַמְרָדְכִי דְּאִיסוּר שְׁנוּלַד בְּתוֹף הַתַּעַרְוּבוֹת לָא בְּטַל.

מֵהָא דְּפִסְחִים (דף מח) גְּבִי הַבִּיא שְׁהַ מְאָפֵר וְשִׁחְטוּ בִיו"ט מֵהוּ וְהָא לַר"י קִינְיִמִין דַּס"ל מִין בְּמִינוּ ל"ב וְא"כ לָא מְשַׁפְּחַת שׁוּם בְּהֵמָה שְׁתַּהֲלִי מְוִתְרַת דְּהָא גְּתַגְדְּלָה בִיו"ט וְע"כ דְּבַנּוּלַד בְּתַעַרְוּבוֹת בְּטַל גַּם בְּדָבָר שִׁיל"מ וְה"ה לַר"י מִין בְּמִינוּ עִי"ש וְאֵין רַאִי דְּהָא מְוִקְצָה דְּרַבְּנָן וּמְבֹנָאָר דַעַת הַתּוֹס' הַנִּל דְּבַדְרַבְּנָן בְּטַל מִין בְּמִינוּ: גַּם מֵה שְׁהַבִּיא שָׁם מְשִׁילְהִי ב"מ דְּאֲמַרִינּוּ שְׁמָא לָא יִמְסְרֵם יָפָה יָפָה וְהָא הֵתֵם נוּלַד הָאִיסוּר בְּתוֹף הַתַּעַרְוּבוֹת [וְלַדַעַת הָאו"ה ה"ה בְּכָל דְּבָרִים הַחֲשׁוּבִים בְּטַל הִיכִי דְּנוּלַד בְּתוֹף הַתַּעַרְוּבוֹת] כְּפָר עֲמַד בְּזָה הַמַּל"מ בַּפ"ז מְמַעִילָה וְתִי דְּנִיפֵר הָאִיסוּר.

וְאֲפִשֵׁר לְהַמְתִּיק עִפִּימ"ש הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה (דף ל.) דְּבַנּוּלַד הָאִיסוּר בְּתוֹף הַתַּעַרְוּבוֹת אֲמַרִינּוּ בְּרִירָה א"כ אֲפִשֵׁר לְבַרר הָאִיסוּר וְעֵינּוּ חֲדוּשֵׁי רַע"א יו"ד (סי' טז): ח) וְאַגַּב אֲפַתֵב דְּמַה שְׁתַּמָּה שָׁם הַמַּל"מ בְּהָא דִּיּוּמָא (דף נה) גְּבִי לָא הִי שׁוּפְרוֹת לְקַנֵּי חוּבָה מְפִנֵי הַתַּעַרְוּבוֹת דְּלִבְטַל בְּרוּב עִי"ש.

וי"ל דר"י לשיטתו דמין במינו לא בטל אף לדעת התוס' ביבמות (דף פב) דביבש ביבש
בטיל לר"י קשה וצ"ל דמטבע חשוב ולא בטל ועיין בשו"ת הגאון רע"א (סי' קפט)
ואכמ"ל:ט) עיין בגדה (דף כז): אי אפשר שלא ירבו שתי פרידות רקב על פרידה אחת
עפר ונפיש לי' שיעורא עיי"ש ומבואר מזה דדבר המתבטל בתבירו ניתוסף עיי"ז
בשיעורי' ולא אמרינו דהוי פאלו אינו ונתבער מן העולם וצ"ע מדברי מנחות (דף כג):
גבי שתי מנחות שלא נקמצו אם יכול לקמוץ מזה בפני עצמו וכו' והקשה רש"י אמאי
לא פריד דגיבטל הטבל לשירי' ודע ריבה סלחה ות' פיון דבטל כמאן דליתא ולא
חשיב ריבה סלחה הרי דמבואר דלא חשוב עיי"ז נפיש שיעורי' ועיין בהר"ש הובא
בריי"ט ה' חלה דמה דקיי"ל דדימוע פטור מן החלה זה דווקא היכי דליכא שיעור מן
החולין אבל היכי דאיכא שיעור מן החולין חייב עיי"ש והיינו פסבא הנ"ל דבאמת בטל
ונהי דבטל מ"מ כמאן דליתא ואם אין בו שיעור שוב פטור: י) ואגב אכתוב בהא דאמרינו
במנחות שם נתערב קומצה בשירי' הרי זה לא יקטור ופירש"י משום דכל שפמנו
לאישים הרי הוא בכל תקטירו.

וקשה נימא עשה דוחה ל"ת והתינח לרבא דס"ל בזבחים (דף צז): דאין עשה דוחה ל"ת
שבמקדש אבל לרב אשי שם: וי"ל דהא הקשו שם דהוי בא עי"פ.

אף תי' השער המלך דאי לאו הפשיעה לא הי' הל"ת דהוי ח"ש ורק משום דהיתר מל"א
עיין שם בפ"ג מה' נדרים עיי"ש וא"כ ניחא הקא דבא עי"פ לא דחי. ובזה ניחא ג"כ מה
שהקשתי מכבר למ"ש בדו"ס דלאו דבתולה ולא בעילה רק הוא מוזהר ולא היא א"כ
למה אמרינו בכחונבות (דף מ).

(בעילה לכה"ג. נימא עשה דוחה ל"ת דבזה ל"ש אי אמרה לא בעינא דהא הפי' דבדידה
ליכא עשה והלאו ישנו גבה ובבעילה לא שייך זה.

ולנהנ"ל הא הפי' הש"מ בעילה לכה"ג היינו שהוא אנס אותה א"כ בא ע"י פשיעה ע"כ
לא דחי ואכמ"ל: יא) עיין תמורה (דף ל) בהא דפריד וילברר חז וכו' והקשו דת"ל
דהמחיר פלב יהי' בטל לדעת האו"ה דלאו דווקא דבר שיל"מ אלא פל הדברים שאינם
בטלים אם נולד האיסור בתערובות בטל: ונראה למ"ש בחוות דעת (סי' קא) דביטול לא
שייך אלא דהס' הוא מחמת התערובות אבל היכי דגם לולי דהי' מתערב באחר הי' בספק
איסור לא שייך ביטול והביא ראי' מהא דפריד בחולין (דף יא) ור"מ דחייש למעוטי
היכי אכל בשרא ודלמא אכל ע"י תערובות דנדאי ס"ל לר"מ ביטול ברוב אלא ודאי פיון
דגם מבלעדי התערובות אסור מס' לא שייך ביטול עיי"ש: ולפ"ז ה"נ לא שייך ביטול
פיון דאפילו אם לא הי' אלא טלה א' הי' אסור מספק שמה הוא המחיר לא שייך ביטול
ואכמ"ל: יב) עיין עבודה זרה (דף עד) טבעת של ע"ז שנתערב במאה טבעות ונפלה
אחת מהם לים הגדול הותרו כולם.

ופירש"י טבעת של ע"ז שנתקשט בה עכו"ם: ונראה שהוכרח לפרש כן שלא נימא
דהפנונה דהטבעת עצמה היתה ע"ז די"ל דבכה"ג לא אמר רב דהותרו כולם. וזהו לכמ"ש
התוס' שם (דף עב) בשם הירושלמי דמש"ה עכו"ם אינה בטלה משום דכתיב לא ידבק
בידך מאומה מן החרם וא"כ י"ל דמה"ת היא וא"כ למ"ש התוס' דמש"ה הותרו כולם
משום דמדאורייתא חז בתרי' בטל ובכה"ג הא אינו בטל מה"ת לכה"פ פירש"י שהטבעת

היתה ממשמשי ע"ז וכבר כ' הרמב"ן בספר המצות דלאו זה דלא ידבק וגו' לא קאי אלא על עבודה זרה עצמה לא על משמשי' וז"פ: והנה יש להעיר למה נקט המספר ק' ולא נקט רבותא יותר אפילו בשמים כיון דהטעם משום דחד בתרי בטל.

וקצת י"ל להמבואר בירושלמי פ"א דערלה דספק איסור שנתערב בטל במאה ועיין באמרי בינה (סי' יז) שהוציא כן מהירושלמי ע"כ נקט שפיר מאה: ולכאורה יש לעיין הא קיי"ל כר"א דיוליף הנאה לים המלח מהני בע"ז וא"כ הא לא גרע נפל א' מהם לים הגדול מאם הי' מוליף הנאה לים המלח: ונראה דמש"ה דקדק רב ונפל אחד מהם לים הגדול ולקמן גבי תרומה אמר ונפל אחד מהם לים המלח דבע"ז בעינן דווקא ים המלח וכמבואר בפסחים (דף פח) ואכמ"ל: (יג) ואגב אכתוב בהא דסוטה (דף מג): האי הרפכת היתר היכי דמי אילימא ילדה בזקנה הא ילדה שסיבכה בזקנה בטלה עיי"ש ובשו"ת בית אפרים אורח חיים (סי' נז) העיר דאמאי לא פריף גם על הרפכת איסור וגם על המשנה דמרב מרפיב ועיין בבניאור הגר"א יו"ד (סי' רצד) שעמד ג"כ בזה ומה שתי' שם הרגיש בזה בב"א שם נדחה זה: ולענ"ד נראה למה דחזית לן הטורי אבו דבמרפיב באילן של אשירה לא בטל הילדה בה ודווקא במרפיב באילן של היתר בטלה ילדה בזקנה עיי"ש א"כ י"ל דהרפכת איסור היינו שהרפיב מין בשאינו מינו באילן של אשירה דלא בטלה אבל בהרפכת היתר ליכא למימר הכי דא"כ אין זה הרפכת היתר דהא מצוה עליו לבערו מן העולם ואין לומר הא בכה"ג הפירות אסורים ופשיטא דאינו חוזר י"ל דמוותרים משום דהוי זה וזה גורם.

אבל אין לומר דמשפחת לה באילן של הקדש דפטור מן הערלה וא"כ בהרפכת איסור משפחת לה כה"ג דהפירות מותרים משום זה וזה גורם משא"כ בהרפכת היתר מין במינו הא בדבר שיש לו מתירין לא בטל ואף זה וזה גורם אסור.

זה אינו דהא מבואר בירושלמי פ"א דערלה סיבכה בזקנה פטור להקדש חייב שפן ראוי לפדותו ולא וכלו והיינו כמו דאמרינן בש"ס דילן בסוטה דאם נטע הילדה הראשונה לסייג ולקורות לא בטלה הילדה בה לענין ערלה כיון דאי ממליף עלה בת מהדר היא וה"נ ראוי לפדותו וא"כ לס"ד דמקשן דלא ידע החילוק הנ"ל [בין אם סיבכה לזקנה ובין אם סיבכה לילדה שנטעה לסייג ולקורות] גם אם סיבכה להקדש פטור ופשוט: עיין ש"ע יו"ד (סי' צ"ח) כתב הטו"ז בס"ק דתרבא בבשרא הוי מין בשאינו מינו והביא ראיה מהבית יוסף עיי"ש ובפרי מגדים דאין ראיה מזה רק דבשפא הוי מין בשאינו מינו אבל בטעמא מקרי מין במינו וכ"כ הש"ך שם ס"ק בשם ראב"ן ועיין בבניאורי הגר"א שהביא ראיות ברורות פהראב"ן עיי"ש היטב: ולפענ"ד יש להביא ראיה מהך דזבחים (דף קו) המקריב קדשים ואימורין בחוץ חייב ופריף שם והא הוי חציצה ומשני שם רב מין במינו אינו חוצץ עיי"ש והשתא אי אמרת בשלמא דהוי מין במינו בטעמא אף דהוי מין בשאינו מינו בשפא יש לומר שפיר דרב סובר דבתר טעמא אזלינן [ובטעמא הוי מין במינו] עיין ע"ז (דף סו) אבל להטו"ז דגם בטעמא הוי אינו מינו א"כ אמאי אמר מין במינו אינו חוצץ הא הוי מין בשאינו מינו אלא ודאי דלטעמא הוי מין במינו אף דבשפא הוי מין בשאינו מינו.

ושפיר אָמר רב מין בְּמִינוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ וְהֵינּוּ דָּרְב אֲזַל בְּתַר טַעְמָא בְּכָל מְקוֹם כְּנ"ל: ועפ"ז
מְקוֹם יֵשׁ בְּרֵאשׁ לְתַרְץ מַה שֶּׁהַקְּשָׁה הַפְּרָתִי וּפְלִתִי(סי') בְּהָא דְחֻלְיִין (דף ק) דְּפָרִיף
לְרַב שָׁם מֵאֵי אַרְי' כִּי נָתַן טַעַם אִפִּי לִיכָּא נֹתֵן טַעַם נְמִי.

וְהַקְּשָׁה הַכּו"פ דְּדִלְמָא סָבַר רַב דְּשַׁחֲיטָה וּנְבִילָה הָוֵי מִיֵּן בְּשִׁאֲיֵנוּ מִיֵּנוּ וְכַמְבֹּאֵר בְּבִכּוּרוֹת
(דף כג.) דְּמַה"ט נְבִילָה בְּטָלָה בְּשַׁחֲיטָה דְּשַׁחֲיטָה כִּיֵּן דְּאֵי אֲפִשָׁר שְׁתַּעֲשֶׂה נְבִילָה הָוֵי
מִיֵּן בְּשִׁאֲיֵנוּ מִיֵּנוּ.

לֹא כֵן חֲתִיכָה שְׁקַבְלָה טַעַם מִנְּבִילָה שְׁפִיר מְקַרֵי מִיֵּן בְּמִינוֹ עִם הַשְּׂאָר כִּיֵּן דְּגַם הַשַּׁחֲיטָה
יְכוּל לְקַבֵּל טַעַם מִהֶנְבִילָה עֵי"ש: אֲמַנְם לְפִי הֵנ"ל נִיחָא דְהָא רַב אֲזַיֵּל בְּכָל מְקוֹם בְּתַר
טַעְמָא. וּבְטַעְמָא וְדָאֵי דְנְבִילָה וְשַׁחֲיטָה שְׁוִין וְדִנּוּקָא לַעֲנִין שְׂמָא מְקַרֵי אֵינוֹ מִיֵּנוּ וְשְׁפִיר
פָּרִיף לְרַב לְשִׁיטָתוֹ וְדו"ק: וְיִתְפָּרֵשׁ לְנִכּוֹן הָאֵי דְסִנְהֶדְרִין (דף ד).

(גַּבִּי לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בְחֻלְב אֱמוּ. דְלֹא אֲמַרִינּוּ בְּחֻלְב מְשׁוּם דְּדָרְף בִּישׁוּל אֶסְרָה תוֹרָה
וּפִירֵשׁ"י שָׁם וְאֵי בְּחֻלְב הֵינּוּ טִיגוֹן.

וּלְשִׁיטָת הַפּוֹסְקִים דְּטִיגוֹן אֲסוּר בְּבִשְׁר בְּחֻלְב אֵי אֲפִשָׁר לְפָרֵשׁ כֵּן: אֲמַנְם לַהֲנ"ל יִתְפָּרֵשׁ
הֵיטֵב דְּרָף בִּישׁוּל אֶסְרָה תוֹרָה. וְהֵינּוּ שְׁיִתֵּן טַעַם זֶה בְּזֶה וְכַמוֹ בְּהָא דְחֻלְיִין (דף קח).

(דְאֲמַרִינּוּ שָׁם דְצָרִיף נְתִינַת טַעַם מְשׁוּם דְּדָרְף בִּישׁוּל אֶסְרָה תוֹרָה. וּפִירֵשׁ"י וְאֵי אֲפִשָׁר
שְׁלֹא יִתֵּן טַעַם זֶה בְּזֶה עֵי"ש וְא"כ גַּם הֵכָּא הַפִּירוּשׁ כֵּן דְּרָף בִּישׁוּל אֶסְרָה וּבְעֵי נְתִינַת
טַעַם ע"כ אֵי אֲפִשָׁר לֹאמַר בְּחֻלְב.

דְּהָא חֻלְב וּבִשְׁר שְׁוִין בְּטַעְמָא וְהָרִי הַתוֹרָה אֶסְרָה רַק דְּרָף נְתִינַת טַעַם. וּמוּכַח דְּהֵינּוּ
בְּחֻלְב וְדוּק הֵיטֵב: יד) וּמִדֵּי דְבָרֵי בְּסוּגֵיָא דְסִנְהֶדְרִין הֵנ"ל זְכוּר אֲזַכּוֹר עוֹד בְּמַה שְׁתַּמָּה
בְּסִפּוּר מְנַחֵת אַהֲרֹן שָׁם עַל פִּירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת שָׁם דְּאֵי אֲפִשָׁר לֹאמַר בְּחֻלְב דְּדָרְף בִּישׁוּל
אֶסְרָה תוֹרָה.

וְהַפִּי' דְּמִשְׁמַע דְּרַק ע"י הַבִּישׁוּל נֶאֱסַר. וְהֵלֵא בְּלֹא זֶה אֲסוּר מִצַּד אִיסוּר חֻלְב.

וְתַמָּה לר"ל דְסוּבֵר דח"ש מוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה. וְא"כ הָא קִי"ל דְחֻצֵי זֵית בְּשִׁר וְחֻצֵי זֵית
חֻלְב מְצַטְרֵף לְבִשְׁר בְּחֻלְב וְכַמְבֹּאֵר בְּחֻלְיִין שָׁם.

וְא"כ לר"ל לֹא שְׁיִיף תִּי' הַגַּמ' דְּבִלֹא זֶה בְּאֵמַת מוֹתֵר * (דח"ש אֵינוֹ אֲסוּר מַה"ת וְהַש"ס
אֶקְרָא קָאֵי עֵי"ש וְכַעֲיִן קוֹשְׁיָא זֹו הַקְּשָׁה הַרִי"ט אֶלְגָּאֵזִי בְּכוּרוֹת (דף ו') עֵי"ש: וְנִרְאָה
דְּלְכַאוּרָה לְמָה נָדוּ הַתּוֹסְפוֹת מִפִּירֵשׁ"י.

דְּפִירֵשׁ דְּבְחֻלְב הָא הָוֵי טִיגוֹן. וְצָרִיף לֹאמַר דְּשִׁיטָת הַתּוֹס' לְהִלְכָה דְּגַם.

צָלִי אֲסוּר בְּבִשְׁר בְּחֻלְב. וּבְאֵמַת הַפִּרֵי חֲדָשׁ מְבִיא רֵאִי' מִדְּבָרֵי רִש"י הִלְלוּ דְצָלִי אֵינוֹ
אֲסוּר בְּבִשְׁר בְּחֻלְב.

וְא"כ י"ל דְּהַתּוֹסְפוֹת מִיָּאֵנוּ בְּפִירוּשׁ זֶה מְשׁוּם הָאֵי טַעְמָא וז"פ: וְכָל זֶה לְדִינָן אָבֵל ר"ל
דְּיִלְיָף דְאֲסוּר בְּשִׁר בְּחֻלְב מְקַרָא דְאֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא הַנְּאָמַר לְגַבִּי פִּסַּח וְכַמְבֹּאֵר בְּחֻלְיִין
(דף קטו) שְׁאִין ת"ל וּבִשְׁל מְבֹנָשׁל אֶלֵא לֹאמַר לָף יֵשׁ בִּישׁוּל אַח"כ שְׁהִיא כְּזֶה וְאִיזוּ זֶה
בְּשִׁר בְּחֻלְב.

ולדידי' ודאי דצלי מותר בבשר בחלב וכמ"ש הפרתי ופלטתי עיי"ש הטעם שהרי אמרינו יש לה בישול אחר שהוא כזה ואיזו זה בשר בחלב. הרי בבשר בחלב דומיא דפסח.

ומה שאסר בפסח אסור בבשר בחלב. וצלי הרי מותר בפסח ואדרבא מצנתו בכף.

וא"כ לר"ל יש לומר בנדאי כפירש"י דאי אפשר לומר בחלב דהיינו טיגון וטיגון אינו אסור לר"ל לשיטתו ועיין בהתם סופר יו"ד (סי' י"ד) ואכמ"ל יותר טו) ובעיקר קו' הפרתי ופלטתי הנז' [באות יז] נראה לע"ד פשוט דפריד לאבני לשיטתו דס"ל דאזלינו בטר טעמא.

ואף דלפי זה למה לי לרבא לשנוי מטעם סליק דהא רבא סובר דאזלינו בטר שמה ולדידי' לק"מ קו' הש"ס כקו' הפרתי ופלטתי הנז' יש לומר כמ"ש התוספות ע"ז (דף נו) ד"ה דר"ה ס"ל פאבני ור"ה תלמיד רבי (***) ומסתמא גם רב סובר פנותי דאבני [ועיין שו"ת חתם סופר יו"ד (סי' פ"ז) דרב אזיל בטר שמה מסוגיא דחוליו (דף ק) פיגו שנתו טעם בחתיכה וכו' מפני שהיא מינה.

וכבר כתב הש"ך דדג טמא הוי אינו מינו בטעמא עיי"ש (סי' ק"ז) וזה דלא כדברינו]. ובזה י"ל דברי הש"ך יו"ד סי' קי"ח ס"ק.

שכתב דמש"ה מותר חלב בחותם אחד משום דמן התורה מין במינו בטל. והקשה שם הדגול מרבבה א"כ אמאי מותר לרב בחותם אחד.

הא רב סובר דמין במינו לא בטל ולמ"ש דרב אזיל בטר טעמא ניחא שוב מצאתי בהתם סופר סי' ק"ז שהעיר בזה ואכמ"ל: ועפ"ז מיושב לנכון מה שעמד בשו"ת הגאון רע"א סי' קס"ו שהקשה לדעת המגן אברהם דבתמץ בפסח לא מהני בצלי קליפה.

ומשום דמשהו עכ"פ נשאר ונתמץ בפסח במשהו. דא"כ מה פריד (דף צו) מר"ה דאסור גדי שצלאו בחלבו.

דלמא סובר כרב רבי דמין במינו לא בטל ונפיר אסור עיי"ש: ולמ"ש ניחא דהא כבר הבאנו דהש"ך כ' דחלב ובשר הוי מין בשאינו מינו בטעמא. וכבר הבאנו ראי' לדבריו ושכ"כ הראב"ן פנ"ל.

ור"ה הא אזיל בטר טעמא. ועיין כו"פ (סי' צ"ח) שהעלה שם דר"ה סובר דאזלינו בטר שמה.

והוכיח דחלב ובשר הוי אינו מינו בשמה עיי"ש ובמחכ"ת (***) אדרבא הא בתוס' הנ"ל מבואר דר"ה סובר פאבני ומוכח פהש"ך דבטעמא אינם שונים ודו"ק: טז) בתוס' מעילה (דף יג) הקשו בהא דאמרינו שם דהאומר פרוטה בתוך פיס זה הקדש פיגו שהוציא את הראשונה מעל ואמאי לא נימא דבטל ומה שתי דמטבע חשוב ולא בטל האריכו לתמוה דהא דדבר חשוב לא בטל היינו מדרבנן.

והרי התוס' כתבו דאין לומר דהוי דבר שיל"מ דזה הוי רק דרבנן וא"כ ה"נ משום מטבע הא הוי רק דרבנן: ולכן נראה דבמנחות (דף כג.) אמרינו נבילה בטילה בשחיטה משום דאי אפשר לשחיטה שתעשה נבילה ולכן הוי מין בשאינו מינו אבל שחיטה אינה בטילה בנבילה משום דאפשר לנבילה שתעשה שחיטה דכי מיסרחא פקע טומאתה עיי"ש

[ואפֿשר לומר דִּזֶה הפּוֹנוּהַ בְּסוּטָה (דָּף מג) מ"ש יִלְדָה בְּזַקְנָה וכו' הָכָא אִי מְמַלְךָ עֲלֵהּ בַת־מִהְיָדָר הוּא וְהִינּוּ פִינּוּ דְאֶפְשָׁר לְהַמְבַטֵּל לְהִיּוֹת פְּמוֹתוֹ וּלְכַהּ לָא בְּטִיל] וְכֵן פֿסֶק הַרְמַב"ם ז"ל וְאִף דְהֶרְאַב"ד הַשֵּׁיג * דִּזֶה רַק לר"י דס"ל מִיָּן בְּמִינוּ לָא בְּטֵל מִשְׁא"כ לְדִידֵן הָא אֲדַרְבָּא מִיָּן בְּמִינוּ בְּטֵל בְּרוּב וּמִיָּן בְּשִׂאֵינוּ מִינוּ בְּעֵי ס' מ"מ לְפִי דַעַת הַר"ן גְּדָרִים (דָּף נב) דְדָבָר שֵׁישׁ לֹא מִתִּירִין לָא בְּטֵל מִשּׁוּם לְתָא דְמִיָּן בְּמִינוּ דְנִטּוּ בְּהַ רַבָּנּוּ מִשּׁוּם חוּמְרָא לְדַר"י דְמִיָּן בְּמִינוּ ל"ב עֵי"שׁ וּא"כ נ"מ גַּם לְדִידֵן אִי אֲזַלִּינּוּ בְּתַר מְבַטֵּל וְהִיכִי דְאֶפְשָׁר לְהַמְבַטֵּל לְהִיּוֹת בְּבַטֵּל שׁוּב הָוֵי מִיָּן בְּמִינוּ וְלָא בְּטֵל גַּם לְדִידֵן כְּמוֹ הִיכִי דְהָוֵי דָּבָר שֵׁישׁ לֹא מִתִּירִין.

וּא"כ הָא הָכָא ג"כ אֶפְשָׁר לְהַמְבַטֵּל לְהִיּוֹת בְּבַטֵּל דְהָא יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ כָּל הַכִּיס וּמִמִּילָא דְהָוֵי מִיָּן בְּמִינוּ וְשׁוּב לָא בְּטֵל הַפְּרוּטָה שֶׁל הַקְּדֵשׁ מִשּׁוּם דְהָוֵי כְּמוֹ דְבָר שִׁיל"מ דל"ב דְהָוֵי מִיָּן בְּמִינוּ וְנִטּוּ מִשּׁוּם חוּמְרָא לְדַר"י ה"נ פנ"ל וּמִיָּן שׁוּב קו' הַתּוֹס' לְנִכּוֹן דְשִׁפִּיר ל"ב הַפְּרוּטָה דְהָוֵי מִיָּן בְּמִינוּ פִינּוּ דְאֶפְשָׁר לְהַמְבַטֵּל לְהִיּוֹת בְּבַטֵּל פנ"ל: אִף יִקְשֶׁה ע"ז דְלִמְ"ד דְאֲזַלִּינּוּ בְּתַר בְּטֵל א"כ נִסְתַּר כָּל הַנְּ"ל דְהָא הָכָא ** אִי אֶפְשָׁר לְהַבְטֵל לְהִיּוֹת כְּמִבְטֵל.

גַּם הָא דַעַת הַתּוֹס' יְבַמּוֹת (דָּף פב) דְיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ גַּם לר"י בְּטֵל אֶפִּילוּ מִיָּן בְּמִינוּ וצ"ע: גְּזִילָה וְאַבְיָדָה סִימָן כה א) בְּתוֹרַת פְּהִנִּים (פ' קְדוּשִׁים) לָא תִגְנַבּוּ מַה ת"ל לְפִי שְׁנַאֲמַר שְׁנִים יִשְׁלַם לְמַדְנוּ עוֹנֵשׁ אֲזַהֲרָה מְנִיין ת"ל לָא תִגְנַבּוּ עֵי"שׁ: וְנִרְאֶה מְזֶה דְאִף דְקִי"ל דְמִמוֹנָא לָא בְּעֵי אֲזַהֲרָה.

מ"מ הִיכִי דְמִשְׁלַם יוֹתֵר *** מְמַה שְׁהִזִּיק צָרִיף אֲזַהֲרָה: אֲמַנָּם בְּתוֹסְפוֹת מְכוֹת (דָּף ד) שְׁפַתְבוּ אֲבָל לְעִיל דְמִיָּרוּ מְכַאֲשֵׁר זָמַם וכו' דְמִמוֹן וְדָאִי לָא בְּעֵי אֲזַהֲרָה עֵי"שׁ. הָרִי אִף דְעַדִּי זוּמְמִים קִנְסָא הִיא מ"מ לָא בְּעֵי אֲזַהֲרָה.

וְכֵן נִרְאֶה מְמַה דְקִי"ל פְּלִגָּא נִזְקָא קִנְסָא. הָרִי דְמִשְׁלַם קִנְסָא אִף בְּלֵא אֲזַהֲרָה.

וְכֵן בְּאוּנְסָ וּמְפַתָּה לִיכָּא אֲזַהֲרָה זוּלַת בְּמוֹצֵיא שְׁמֵי רַע דְאִיכָּא מְלָקוֹת וּמְלָקוֹת וְדָאִי דְצָרִיף אֲזַהֲרָה: וְנִרְאֶה דְכַוּוֹנַת הַתּוֹרַת פְּהִנִּים פִינּוּ דְהִדִּין הִיא בְּגִיבָה דָּאִם אִין לֹא וְנִמְכָּר בְּגִיבָתוֹ וְזֶה הָוֵי עוֹנֵשׁ הַגּוֹף וְהֶרְאַ' דְבַעַד חוּבָתוֹ אִין אָדָם נִמְכָּר וְרַק בְּעַד גְּנִיבָה.

לְכֵן צָרִיף אֲזַהֲרָה מִשְׁא"כ הִיכִי דְמְסַיִיב רַק מְמוֹן ל"ב אֲזַהֲרָה: וְיוֹתֵר נִרְאֶה מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם דְבְּמִקּוּם דְלָא מִשְׁלַם כְּפָל כְּגוֹן הַגּוֹנֵב לְהַקְדֵּשׁ וְלַעֲכוּ"ם אִינוּ נִמְכָּר הָרִי דְכְּפָל הוּא עוֹנֵשׁ הַגּוֹף וּבְמִקּוּם דְאִינוּ מִשְׁלַם כְּפָל אִינוּ נִמְכָּר.

וְכֵן מְדַכְּתֵב הַרְמַב"ם דָּאִם גְּנַב לְשִׁלְשָׁה בְּנֵי אָדָם אֲזַז מוֹכְרִין אוֹתוֹ וּמְשַׁלְשִׁין בְּיַגִּיהֵן יַעוּ"שׁ בַּפ"ג מַה גְּנִיבָה (הַלְכָה ט"ז) וְלָא אֲמַרִּינּוּ דְלָמִי שְׁגַנְבַּ רֵאשׁוֹן לְזֶה מִשְׁלַם דְמִי מְכִירְתּוֹ. וַע"כ דְהַחַיִּיב הוּא מְשַׁעַת הַעֲמָדָה בְּדִין וְהָוֵי כְּמוֹ קִנְסָא וְיוֹתֵר מְזֶה דְהָוֵי עוֹנֵשׁ הַגּוֹף וּמִשְׁ"ה בְּעֵי אֲזַהֲרָה בְּכָפָל מַה שְׁאִין צָרִיף בְּשַׂאָר דִּינֵי קִנְסוֹת.

וּבְזֶה מְזַקְזָק לְשׁוֹן הַתּוֹס' דְלָא עֲנֵשׁ עוֹנֵשׁ הַגּוֹף אֲלָא א"כ הַזְהִיר. וְהִינּוּ דְאִף בְּמִקּוּם שְׁהַתְּשִׁלוּ מִיָּן הָוֵי עוֹנֵשׁ כָּל כְּמָה דְלָא הָוֵי עוֹנֵשׁ הַגּוֹף ל"ב אֲזַהֲרָה וְדוּנְקָא עוֹנֵשׁ גּוֹף לָא עֲנֵשׁ אֲלָא א"כ הַזְהִיר פנ"ל: וּבְזֶה נִרְאֶה לְהַטְעִים לְשׁוֹן הַש"ס פ"ק דב"מ (דָּף יא) אֲלָא מְעַתָּה הָאוּמֵר לְאִשָּׁה וְלַעֲבָד צְאוּ גְנַבּוּ לִי ה"נ דְמְסַיִיב שׁוֹלְחָן.

ולכאורה אינו מוכן אטו משום דלית להו לשלם מקרי לאו בר חיובי ומה קס"ד בזה וגם אמאי לא פריף אם שולח הבצעה ביד אשה ולמה נקט בגניבה דווקא: אמנם לפי הג"ל הפנונה הכי פיון דהדין הוא בגניבה דאם אין לו ונמכר בגניבתו הרי דהטילה התורה עונש עליו בגניבה עונש שהוא עונש הגוף ואמנם אשה ועבד דאינם נמכרים כמבואר בסוטה (דף כ"ג:) בגניבתו ולא בגניבתה וכן עבד אינו נמכר דהא אפילו גר אינו נמכר דבעינו ושב אל משפחתו כמבואר בב"מ (דף ע"א) וה"ה עבד הרי דעליהם לא הטילה התורה עונש זה.

וא"כ לא מקרי בר חיובא פיון דאינם שוים לחיוב שאר בני אדם. וע"ז פריף דיהי' מחייב שולחן וע"ז משני דגם הם חשיבו בני חיובי פיון דאם נתגרשה האשה ונשתחרר העבד חייבים לשלם וזה פשוט וברור: והנה למה דנראה פשטות התו"כ דמש"ה צריף לא תגנובו כדי לשלם כפל.

יש להוכיח מזה דגם הגונב ע"מ למקוט וע"מ לשלם הוי גנב לכל מילי ומשלם כפל ג"כ ונמכר דהא מלא תגנובו ילפינו גונב ע"מ למקוט וע"מ לשלם. והרי מהו קרא ילפינו עונש כפל וה"ה גונב ע"מ למקוט וע"מ לשלם.

ורא'י מהא דקדושין (דף ס"ט) זיל גנב ואיזדבין בעבד עברי. הרי דגם היכי דאין פנונתו לגנוב נמכר וז"ב: ובזה אתי שפיר דברי הירושלמי פרק המנוח (הלכה ד') בן סורר ומורה מהו שיהי' חייב כפל בגניבה הראשונה עיי"ש וכבר עמדו בזה למה שאל דווקא על כפל: אמנם למה שנראה פשטות דברי הש"ס במכות (דף ד) שלא השם המביאו לידי מכות מביאו לידי תשלומין ומשמע דאי הוי נפקא לי' מחד קרא לא הי' לוקין ומשלמין אפילו לר"מ עיי"ש בפרש"י ותוס' ותוס' פתובות (דף לב) וא"כ לשיתת הירושלמי פרק בן סורר ומורה (הלכה ג') דאזהרה לגניבה ראשונה ילפינו מלא תגנובו.

הרי דמהו קרא ילפינו אזהרה לבן סורר ומורה ולכפל גם יחד לדברי התו"כ הג"ל ולקד' בעי על כפל דווקא דאינו לוקה ומשלם פיון דמחד קרא ילפינו פרונייהו ועיין חולין (דף קמ"א) גנב וגזלן ישגן בכלל מלקות ארבעים ואם נימא דצריף קרא על בן סורר ומורה הוי לאו שניתן לאזהרת מיתות ב"ד שאין לוקין עליו ואכ"מ: ודע דמשמע דאף אם שגנב אצל בנו נמכר בגניבתו מ אין לו דהא קרא דאם זרחה השמש עליו מוקמינו באב אצל בנו.

ואפ"ה פתיב ואם אין לו ונמכר בגניבתו: ואגב אכתוב בהא דכפ' קדושים לא תכחשו ולא תשקרו וגו' ולא תשבעו בשמי לשקר וגו' הנה גבי לא תשקרו לא כ' בשמי ויתכן דהנה לא תשקרו הוא אזהרה על שבועת הפקדון וכמו דאיתא בב"ק (דף קה) דבשבועת הפקדון גם בנשבע ע"י אחרים חייב קרן וחומש ואמנם בנשבע מפי אחרים בעי שם וכשיטת ר"ת הביאו הר"ן ריש גדרים וזה שאמר לא תשקרו היינו בנשבע ע"פ עצמו ולא תשבעו בשמי היינו במקום שצריף לשבע בשם היינו בנשבע ע"י אחרים ואכ"מ ל' יותר ב) סוטה (דף ל).

(אמר להו רב הונא להני אנונקרי וכו' מ"ט סתם פותים גזלו ארעתא ופירש"י דגזלו ארעתא מישראל. ותמהו עליו דלאיזה צורה פירש כן.

הָא מָרָא דְהָאֵי שְׁמַעְתָּא ר"ה וְהוּא ס"ל גְּזֵל עֲפו"ם אָסוּר מֵה"ת ב"ב"ק (דָּף קיג) וְעֵינָן בְּאֲחֵרוּנִים וּבִיחוד ב"ת וּנּוּב"י תַּנְיָנָא או"ח, (ס"י קלד) עֵינָן עֲלֵיהֶם: וְנִרְאָה לְמַה שְׁפִינָאָר לָן בְּקִצּוֹת הַחֻשָּׁן (ס"י סא) דְהֵינּוּ טַעְמֵי' דס"ל לְרַבִּי יוֹחָנָן דִּיאֹוֹשׁ פְּדֵי לָא קְנִי (עֵינָן ב"ק (דָּף סז) דס"ל חֵיבְבִי' דְגֻנְבִי בֵּין לְפָנֵי יֹאֹוֹשׁ בֵּין לְאַחַר יֹאֹוֹשׁ) הֵינּוּ דְלִשְׁטָתוֹ אֲזֵל דס"ל מְעוֹת קוֹנוֹת וּכְבָר הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' בַּע"ז (דָּף עא דלר"י מְצִיאָה וּמִתְנָה בְּמֵאֵי יִקְנָה.

וּתִי' דְבְּמִקּוּם דְּלִיפָא מְעוֹת מוֹדָה דְּמִשְׁיכָה קוֹנָה וְעֵינָן שְׁחִילְקוֹ דְּדוֹנָקָא בְּמִצִּיאָה וּמִתְנָה דְּבִהֲיִתְרָא אֲתָא לִידְנִי וְא"כ בְּגֻנְיָבָה וּגְזִילָה לִיפָא קְנִין דְּהָא הָוֵי אִיסוּרָא ע"כ סוֹבֵר דִּיאֹוֹשׁ לָא קְנִי וְאָף ר"ל לְטַעְמֵי' דְּמִשְׁיכָה מֵה"ת וְה"ה בְּאִיסוּר קְנִי בְּמִשְׁיכָה וּלְכַף סוֹבֵר יֹאֹוֹשׁ קוֹנָה עֵינָן: וּלפ"ז לְמַה דְּמִבְּנוֹאָר בְּבִכּוּרוֹת (דָּף יג) דלר"י דְּסוֹבֵר בִּישְׁרָאֵל מְעוֹת עֲפו"ם בְּמִשְׁיכָה יוֹמָצָא לָנוּ דִּין חֲדָשׁ דְּאֲפִילוּ לְרַבִּי יוֹחָנָן דס"ל חֵיבְבִי' דְּגֻנְבִי בֵּין לְפָנֵי יֹאֹוֹשׁ וּבֵין לְאַחַר יֹאֹוֹשׁ וּמִשּׁוּם דְּהֵגֻבֵי לָא קְנִי בִּיאֹוֹשׁ זֶה רַק בְּגֻנְבִי יִשְׂרָאֵל אֲבָל לָא בְּעֲפו"ם עֲפו"ם.

וְכֵן בְּגוֹנֵב מִן הַעֲפו"ם יֵהִי קוֹנָה בִּיאֹוֹשׁ דְּבֵין עֲפו"ם מִישְׁרָאֵל וּבֵין יִשְׂרָאֵל מֵעֲפו"ם הָא קוֹנָה בְּמִשְׁיכָה וְה"ה בִּיאֹוֹשׁ פְּנ"ל: וּמָאֵד מִיּוֹשֵׁב דְּבָרֵי רִש"י הֵנּוּ דְּבִגְמִ' הָא קְאָמַר דְּלִגְזִיָּהוּ אִינְהוּ וּפִירִש"י דְּסוֹבֵר יֹאֹוֹשׁ פְּדֵי לָא קְנִי.

וְזֶה רַק בְּגֵזֵל מִישְׁרָאֵל אֲבָל מֵעֲפו"ם הָא קְנִי בִּיאֹוֹשׁ וּלְכַף פִּירִש"י דְּגֵזֵלוּ אַרְעֵתָא מִישְׁרָאֵל נִינְהוּ וּמִישְׁרָאֵל לָא קְנִי בִּיאֹוֹשׁ דִּישְׁרָאֵל מִישְׁרָאֵל לָא קְנִי בִּיאֹוֹשׁ וּמִיּוֹשֵׁב דְּבָרֵי רִש"י לְנֹכַח שׁוֹב רְאִיתִי בִּשְׁעָה"מ ה' גְּזִילָה שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַשְּׁלֵטִי גְבוּרִים שְׁדַעְתּוּ דִּיאֹוֹשׁ קוֹנָה מֵעֲפו"ם וּמִיּוֹשֵׁב בְּזֶה ג"כ דְּבָרֵי רִש"י עֵינָן אֲבָל לָא נָתַן שׁוּם טַעַם לְזֶה וּלְפַמ"ש מִתְחַוְּוִין הַדְּבָרִים פְּשָׁמְלָה וּמִלְתָּא בְּטַעְמָא לְשִׁכַח וְאֲכַמ"ל וְאֲגַב עֵינָן שָׁם שְׁתַּמָּה עַל הַרְמַב"ן שְׁדַחָה דַּעַת רִש"י שְׁכ' דָּאֵי נְמִי קְנִי מְצוּהָ הַב"ע דְּהָא בְּעֲפו"ם ל"ש מְצוּהָ הַב"ע וְתַמָּה שָׁם הָא ר"ה סוֹבֵר גְּזֵל עֲפו"ם אָסוּר וּבִמַח"כ אִישְׁתַּמִּיט מִינֵי' דְּבָרֵי הַמַּג"א ס"י תַּרל"ז דְּאֲפִי' אֵי גְזֵל עֲפו"ם אָסוּר לָא הָוֵי מְצוּהָ הַב"ע וְעֵינָן בְּנוּב"י שָׁם שְׁמִינְיָשׁב בְּזֶה דְּבָרֵי רִש"י הַנ' וְאֲכַמ"ל: ג) הָרַב הַמַּגִּיד סוּף פ"ו מֵה' גְּנִיבָה בְּהָא דְכ' הַרְמַב"ם ז"ל אֲבָל לֹקְחִין מִמֶּנּוּ כִּי מְלֵא מוֹכִין כ' לֹאמֹר פִּינּוֹן דָּאִין זֶה גְזֵל וְדָאֵי רַק ס' גְזֵל סְגִי בְּשִׁנּוּי כ"ש עֵינָן זֶה חִידוּשׁ דִּישׁ חִילּוּק לַעֲנִין שִׁנּוּי בֵּין וְדָאֵי גְזֵל לְסַפֵּק גְזֵל וְיֵשׁ לְתַמּוּהָ מְסוּפָה (דָּף ל:) דְּפִרְיָה וְלִקְנִיָּהוּ בְּשִׁנּוּי מַעֲשָׂה וּמִשְׁנֵי דְהָוֵי שִׁנּוּי הַחֹזֵר לְבְרִיָּתוֹ אָף דְּלֹא הָוֵי אֲלֵא סַפֵּק גְזֵל אָף נִרְאָה דְּכָבֵר הַקְּשׁוֹ הָאֲחֵרוּנִים דְּמָה פִּרְיָה וְלִקְנִיָּהוּ בְּשִׁנּוּי מַעֲשָׂה הָא אֲפִתִי פְּסוּל מִשּׁוּם תַּעֲשָׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי.

וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּסוּפָה (דָּף יב) בְּהָא דָּאִין מְסַפְכִין בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה דְּהַקְּשׁוֹ דְּהָא בֵּית שְׁסַכּוֹ בְּזַרְעִים טְהוֹרֵי וְכו' וְתִי' דַּמ"מ כּו' תַּעֲשָׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי וְה"נ פְּנ"ל וּכְבָר שְׁמַעְתִּי מַח"א דְּתִי' דַּמ"מ הָא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֲגוּדָה וְאֲח"פ יִתְיַבּוּ וְיַעֲשָׂה אֲגוּדָה חֲדָשָׁה דְּבַפְעַם הִירָאָשׁוֹן הָא קְנִיא בְּשִׁנּוּי מַעֲשָׂה וּבַפְעַם הַשְּׁנִי כְּשֵׁר ע"כ.

וְיָפָה אָמַר וּלפ"ז שְׁפִיר מְשַׁנֵּי הָוֵי שִׁנּוּי הַחֹזֵר לְבְרִיָּתוֹ פִּינּוֹן דַּע"כ צְרִיף לְהַתִּיר הָאֲגוּדָה וְלֹא הָוֵי אֲפִילוּ שִׁנּוּי פֶּל דְּהוּ דְּהָא מוֹכְרָח לְהַתִּירָנוּ שְׁלֵא יִפְסֵל מִצַּד תַּעֲשָׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי.

וְזֶה גְרַע מְפָל שִׁנּוּי הַחֹזֵר פִּינּוֹן דַּע"כ יִחְזוֹר לְבְרִיָּתוֹ וּמִיּוֹשֵׁב בְּזֶה קו' הַתּוֹס' שְׁהַקְּשׁוֹ דְּשִׁנּוּי הַחֹזֵר עַכ"פ מְדַרְבְּנָן קוֹנָה וְלַהֲנָ"ל זֶה דוֹנָקָא הֵיכִי דְּהָא רְשׁוּת אֲבָל לָא הֵיכִי

דמיכרח להתיגרנו דזה לא קני אפי' מדרבנן ודוק: ד) הרמב"ם ו"ל בפ"ה מה' גזילה (הלכה א) כל הגזול מחבירו שנה פרוטה וכו' שנגמר לא תגזול וישם (הלכה ג) אינה גזל וכו' וישם (הלכה ד) אינה עונש וכו' ותמה הרב המגיד הא מבואר בב"מ (דף סא).

(היינו עונש והיינו גזל וגזל ילפינו מריבית ואונאה ולא תגזול לכובש שכר שכיר יעיי"ש: וליישב דבריו נראה דהא התוס' הקשו דלוקמא בגזל גופא ולעבור עליו בשני לאוין.

ותי' משום דלא לקי דהוי לאו הניתק לעשה יעיי"ש: ולכאורה יש לתמוה הא גם על כובש שכר שכיר לא לקי דהוי לאו שאין בו מעשה. ומצאתי אחרי רואי בחדושי הגאון רע"א שהקשה פן בשם החכם צבי יעיי"ש: אף י"ל דרבא לשיטתו דס"ל כר"ל דמשיכה קונה ורא' מדלא אהדר' קרא לתשומת יד ועונש דאהדר' קרא משום דאיירו דנטל ממנו ונזר והפקיד אצלו כמבואר בב"מ (דף מח) יעיי"ש וא"כ בכה"ג י"ל דחשוב מעשה לשיטת הפרי מגדים באו"ח (סי') דאם נתן מים לקמח והחמיץ הוי לאו שיש בו מעשה אף שבשעה שנתן המים לא עשה עדיין שום איסור מ"מ כל שתחילתו ע"י מעשה לוקה ויש להביא רא' לדבריו מדברי רש"י מפות (דף כ:) ד"ה במסייע שכ' דמזמין השערוות להקיר אף דבשעה שהזמין השערוות לא עשה עדיין שום איסור מ"מ מחשב מעשה ועיין ברמב"ם פ"א מה' חמץ ומצה יעיי"ש וא"כ ה"נ אם נטל החמץ מן השכיר לביתו בפקדון ואח"כ פפר או שלא רצה להחזיר לו חשוב לאו שיש בו מעשה ודוק: וכל זה לרבא לשיטתו אבל הרמב"ם דפסק כר"י דמעוות קונות.

ובפרט דהא הרמב"ם לא הביא הא דרב חסדא [דמיררו שייחד לו פלי לעונשקו] וא"כ להרמב"ם לא לקי גם אכובש שכר שכיר. וא"כ הדרא קו' התוס' דלוקמא בגזל גופי' ונפיר נקט הרמב"ם הלוא דלא תגזול לגזל גופי' והלאו דלא תעשוק לכובש שכר שכיר ודוק: אף יש להקשות * מדברי החינוך (מצנה שד"ם) דכל לאו שאפשר לעבור עליו מבלי מעשה אף שעשה מעשה לא לקי דחשבו לאו שאב"מ אף באמת יש מבוכה בזה עיין שער המלך ה' חמץ ומצה דהפנונה דהי' אפשר לעבור פעת בלי מעשה ובנב"י (סי' ע"ז) ואכמ"ל: ה) בקרית ספר (פי"ח מגזילה ואבידה) דהשבת שטרי מציאה הוי רק מדרבנן דאין גופן ממון דהא אפילו קרקע צריף לרבו יעיי"ש ובשו"ת הרי"ם חו"מ (סי' טז) תמה באמת למה יהי עובר על לאו ועשה בשטרות דאין גופן ממון יעיי"ש ובאמת דעת המבי"ט דהיא מדרבנן.

אמנם מדברי התוס' ב"ב (דף עו) דכתבו דהא צריף קרא למעט שטרות מאונאה היינו שפצא שטר לאחר יאוש ומכרו לבעלים ביוקר יעיי"ש ומדכתבו לאחר יאוש משמע דקודם יאוש מחיוב להחזיר: אף נראה למ"ש הקצות החושן (סי') בכוננתם דלאחר יאוש זוכה בהחוב מן התורה נראה דכוננתם דקודם יאוש נהי דא"צ להחזיר אבל אינו זוכה בחוב ולכך כתבו לאחר יאוש ואז הא זוכה בהחוב ויכול למכור החוב ג"כ ופשוט: ו) הרמב"ם ו"ל בפ"ה מה' גזילה כ' דאסור לגזול כ"ש דבר תורה ובה"ה (ריש ה' גניבה) ביאר הטעם דח"ש דגזל הוי כמו ח"ש באיסורין שאסור מה"ת ותמה הלחם משנה מהא דסנהדרין (דף נט) דפריף ונהרי גזל וכו' והא גם לישאל אסור בלאו ושוב ל"ש מי איפא

מידי כמ"ש התוס' בַּחֲלוּלִין (דף לג) ד"ה אַחַד וכו' עיי"ש: וְנִרְאֶה דְּבִמְנַחַת חִינוּף (מַצָּנָה קל) עֲמַד עַל הַרְמַב"ם שֶׁכ' דְּפָחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה אֵינּוּ בְּתוֹרַת הַשְּׂבָה.

וּבְסִנְהֶדְרִין שָׁם מְשַׁמַּע דְּמִטְעַם מְחִילָה הִיא וּנ"מ טוּבָא בְּגוּזַל מְחַרְשׁ שׁוּטָה וְקָטָן דְּחִיב דְּלָאוּ בְּנֵי מְחִילָה נִינְהוּ עֵי"ש מַה שְׁמֻשְׁנָה דַּעַת הַרְמַב"ם: עכ"פ חֲזוּנֵנוּ דְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּאֵינוּ מִטְעַם מְחִילָה.

וּלפ"ז מְיֻנָּשׁב קו' הַנְּ"ל דְּבִאֲמַת אֵי נִימָא דְּמִטְעַם מְחִילָה ל"ש ח"ש אָסוּר מַה"ת דְּהָא הִטְעַם מְשׁוּם דְּחִזֵּי לְאַצְטְרוּפֵי וְזֶה ל"ש בְּגוּזַל דְּמִיָּד שְׁגוּל פָּחוֹת מִשׁו"פ הָרִי מְחִיל לֹו וְשׁוּב לֹא מְצַטְרֵף. וְצ"ל דְּהַרְמַב"ם לְשִׁיטָתוֹ דְּלָאוּ מִטְעַם מְחִילָה הִיא ע"כ סוּבֵר דְּאָסוּר ח"ש בְּגוּזַל כְּמוֹ ח"ש בְּאָסוּרִין: וּלפ"ז שְׁפִיר מְקַשָּׁה דְּהַש"ס דְּסוּבֵר דְּמִטְעַם מְחִילָה הִיא ח"ש בְּגוּזַל בְּאֲמַת מוֹתֵר מַה"ת דְּהָא קָמָא קָמָא מְחִיל וּל"ש חִזֵּי לְאַצְטְרוּפֵי וְכַעֲיִן זֶה בְּשִׁבְתָּ (דף פ) דָּאִם הוֹצִיא אוֹת אַחַת וּכְתִבָּה וְחִזֵּר וְהוֹצִיא אֵינוּ חִיב מ"ט בְּעֵידָנָא דְּאִפִּיק לְבִתְרֵינָא חִסֵּר לִי לְשַׁעוּרָא דְּקַמֵּינָא.

וְכֵן גַּבֵּי הַעֲבֵרַת ד' אֲמוֹת בְּרַה"ר בְּשִׁבְתָּ (דף מב) דְּקוּץ בְּרַה"ר מוֹלִיכּוֹ פָּחוֹת פָּחוֹת מִד' אֲמוֹת. הָרִי דְּמוֹתֵר לְכַתְּחִילָה כִּינּוּן דְּל"ש חִזֵּי וְכו'] וּמוֹתֵר מַה"ת וְשְׁפִיר פְּרִיָּד: אֲמָנָם כֹּל זֶה בְּגוּזֵלָה אֲבָל בְּגוּזֵלָה וְאוֹנָאָה דְּלָא מְחִיל וְכַמְבּוּאָר בְּב"מ (דף סא) שְׁפִיר י"ל דְּפָחוֹת מִשׁו"פ עכ"פ אָסוּר מַה"ת: וּמ"מ אִם נִימָא פְּהַפֵּי הַשְּׁנֵי שְׁבַפְרֵי מְגָדִים יו"ד (ס' סב) דְּהַפֵּי חִזֵּי וְכו' הֵינּוּ אִם יֵאָכֵל בְּיַחַד עִם עוֹד ח"ש עֵי"ש א"כ גַּם בְּגוּזַל אָסוּר ח"ש מַה"ת כְּמוֹבֵן וּלפ"מ שְׁהַחֲרוּגִים דְּלֶהֱכִי מוֹתֵר בְּבַל יִרְאֶה ח"ש מַה"ת מְשׁוּם דְּאִפִּילוּ בְּשִׁיעוּר שְׁלָם אֵינוּ לוֹקֵה דְּהוּי לָאו הַנְּל"ע אוּ לָאו שֶׁאֵב"מ.

וְכֹל דְּלָא חִזֵּי לְאַצְטְרוּפֵי לְחִיב מְלָקוֹת לֹא יִתְכַּן בּוֹ סְבֵרַת חִזֵּי לְאַצְטְרוּפֵי. א"כ גַּם בְּגוּזַל ל"ש ח"ש אָסוּר מַה"ת דְּהָא גְּזַל הוּי לִי לָאו הַנְּל"ע בְּשִׁיעוּר שְׁלָם.

אִף כִּפִּי הַנְּרָאָה מִדְּבָרֵי הַה"מ הַנְּ"ל לָא ס"ל כְּסְבֵרַת הָאֲחֲרוּגִים הַנְּ"ל דְּהָא כ' דח"ש בְּגוּזַל אָסוּר מַה"ת וּמוֹכַח דְּלָא כְּנ"ל: ז) וְדַע דְּמִדְּבָרֵי רַש"י סוּפָה (דף כז) מְשַׁמַּע דְּמַה דְּלָא שְׁוָה פְּרוּטָה לֹא מְיֻקְרֵי לְכֶם מִדְּכ' דְּרָאָ' דְּסוּפָה שְׁאוּלָה כְּשֶׁר מְדָכֵל יִשְׂרָאֵל יוֹצֵאִין בְּסוּפָה אַחַת וְהָרִי לֹא מְטִי שׁו"פ לְכֹל חַד וְהָאֲרִיף בְּזֶה הַמְּנַחַת חִינוּף (מַצָּנָה שְׁכָה) דְּלפ"ז גַּם כְּזִית מְצָה וּבְדִי עֲרֵבָה צְרִיכִין לְהִיּוֹת שְׁוָה פְּרוּטָה [וּבְזֶה יֵשׁ לִינְשַׁב קו' הַמְּנַחַת חִינוּף (מַצָּנָה תַּעֲג) עַל הַשִּׁטָּה מְקוּבָצָת ב"מ (דף נב) דְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁאִין בּוֹ שְׁוָה פְּרוּטָה מוֹתֵר לְאֹכְלוֹ חוּץ לְחוּמָה מַה"ת עֵי"ש וְהַקְּשָׁה הַמְּנַחַת חִינוּף א"כ אֲמָאי מְצָה שְׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אֵינוּ יוֹצֵא דְּאִין לָהּ הֵיטֵר בְּכֹל מוֹשְׁבוֹת הָא פָּחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה יֵשׁ לָהּ הֵיטֵר עֵי"ש וּלְפִי הַנְּ"ל מ"מ אֵינוּ יוֹצֵא דְּשְׁוָה פְּרוּטָה הָרִי אֵין לוֹ הֵיטֵר בְּכֹל מוֹשְׁבוֹת וּבְפָחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה הָרִי לֹא הוּי שְׁלוֹ וְלֹא חֲשׁוּב מִצְתָּכֶם וְדוּק] אִף כְּתֵב דְּמ"מ כִּינּוּן דְּאָסוּר לְגוּזַל פָּחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה חֲשׁוּב שְׁלוֹ דְּהָא אָסוּר לְגוּזַל מְמַנּוּ יַעֲי"ש: וּבִאֲמַת אִם נִימָא כֵּן מְיֻנָּשׁב לְכֹחַן קו' הַתּוֹס' בְּסוּפָה (דף ט) וְשָׁם (דף כט) שְׁהַקְּשׁוּ דְּלֶמָּה קָרָא דְּלוּלָב הַגְּזוּל וְסוּפָה גְּזוּלָה דְּאֵינוּ יוֹצֵא ת"ל דְּהוּי מְצָנָה הַבָּא בְּעֵבְרָה עֵי"ש: וְלֶהַנְּ"ל נ"מ בְּגוּזַל פָּחוֹת מִשׁו"פ דְּמְחִיל לִי כְּש"ס הַנְּ"ל וְלֹא הוּי מְצָנָה הַבָּ"ע אֲמָנָם מִטְעַם לָהּ אֵינוּ יוֹצֵא דְּלָא הוּי שְׁלוֹ.

ובשנה פרוטה הרי עובר וצריך שפיר קרא דלך ולכם ואכמ"ל: אמנם באמת היא מלתא דתמיהא דכיון דאסור לגזול ממנו מוכח דהיא שלו ועיין ב"ב (דף נא) בשטר פיצד פתב לו על הנזיר או על החרס אע"פ שאינו שנה פרוטה יעיי"ש והא בעינן ספר המקנה וכמבואר בגיטין (דף כ) וא"כ הא פחות משו"פ אינו שלו ולא הוי בר קנין ובזה מיושב קו' התוס' שם ועיין קדושין (דף ט) ובזה מיושב דשפיר הוי רבותא לאפוקי סברת רש"י ובאמת נראה דאם פתב שטר מכירה על אסור הנאה דלא מהני אף דבגט פשר אם פתבו על אסורי הנאה וכמבואר שם מ"מ הא לא חשוב ספר המקנה ואולי לשיטת הריב"ש דאסורי הנאה הוי שלו רק דאינו ברשותו והובא בקצות החושן (סי' תעו) א"כ מהני וכמדומה שבוש"ת הרשב"א פלפל בזה: ואגב אכתוב דבתוס' סופה שם הקשו לפירוש"י בלא"ה הא מדכתיב לכם ממעטין שותפין וכמו בפניאה עיי"ש.

ואפשר לדעת הר"ן נדרים (דף מו) דבדבר שאין בו דין חלוקה כל אחד בשעה שמשתמש בו הוי קנין הגוף עיי"ש ובמנ"ח (מצוה תרי"ג) כ"כ לענין ספר תורה שאין בה דין חלוקה וא"כ בסופה אם אין לכל אחד שנה פרוטה חשוב כאין בו דין חלוקה ולכן צריך לומר מחמת דלא מטי שנה פרוטה לכל חד ויבואר א"ה במ"א: ח) בסנהדרין (דף עב) אבל למקנא ברשותיהו דמרי קיימא מידי דהוי אשואל עיי"ש ויש להעיר דלפ"ז דמדמינן גזלן לשואל א"כ יהי גזלן בבועלים פטור כמו בשואל ובפרט ביש לו דמים פגון באב על הבן דפירוש"י גבי יש לו דמים דחייב באונסין וכתבו האחרונים דחשוב בבועלים מחמת דהבן תמיד במלאכתו דמחויב בכבודו.

אמנם רש"י הביא דמצינו בשומרים דחייב אשליחות יד ועמד בזה המוהרש"א ולהנ"ל דברי רש"י מדוקדקים דבשליחות יד הא חייב גם בבועלים וכמבואר בב"מ (דף מא) ומיושבים דברי רש"י וקו' הנ"ל ואכמ"ל: גזילה ואבידה יאוש וש"ר סימן כו א) עיין ב"ק (דף סח:) מוקי ר"ל מתניתין דגנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר דמשלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה ותמשה בשקדישו בעלים ביד גנב עיי"ש וכבר הקשתי במ"א דר"ל סותר עצמו דבירושלמי פרק מרובה (הלכה) בהא דמבעיא לן אי פדיון הוי פלקוח מותיב ר"ל ממתני' הנ"ל דגנב והקדיש ואח"כ טבח דמשלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה ותמשה הרי דהקדיש לא הוי כמכירה.

וקשה דהא ר"ל עצמו מוקי לה בשקדישו הבעלים ביד גנב וא"כ לא הקדיש הגנב כלל וכבר פתבתי בזה: ונראה עוד למ"ש הקצות החושן (סי' שסא) דמה דפליגי ר"י ור"ל אי יאוש קונה אצלו לשיטתיהו במה דפליגי בב"מ (דף מז) אי מעות קונות מה"ת או משיכה.

ור"י דס"ל מעות קונות לקף ס"ל דיאוש אינו קונה דבמה יקנה הא ליכא מעות בקנין יאוש ואי דבליכא מעות משיכה מה"ת כמ"ש התוס' בע"ז (דף עא) הא פתבו שם דרק בהיתרא אמרינן פן וא"כ בגניבה וגזילה הא לא שייך קנין מעות אבל ר"ל לשיטתו דמשיכה מה"ת שפיר קונה יאוש עיי"ש ובסוגיא דאנונכרי הארכתי בזה ליישב דברי רש"י שם: ולפ"ז הא בירושלמי פ"ח דשביעית (הלכה) מהפך הגירסא *) דלר"י משיכה קונה ולר"ל מעות מה"ת וא"כ כמו כן לענין יאוש ס"ל לר"ל לגירסת ירושלמי דיאוש אינו קונה ושפיר מביא ראי' ממתני' הנ"ל משא"כ גמרא דילן דלר"ל משיכה ויאוש קונה שפיר אמר דמוקי לה בשקדישו הבעלים ביד גנב ודוק: ב) ואגב אכתוב דבאחרונים

תָּמָהּ לְדַעַת הַתּוֹסֵ' ב"ק (דף עט) בְּהָא דְתַנְיָא גִּנְבַּ וְהַקְדִּישׁ מְשַׁלֵּם ד' וְה' דְּוּוּקָא בְּקַדְשֵׁי בְּדָק הַבֵּית אָבֵל בְּקַדְשֵׁי מִזְבֵּחַ אֲמַרִּינוּ מַעֲיָקְרָא תוֹרָא דְרַאוּבֵן וְהַשְׁתָּא תוֹרָא דְרַאוּבֵן.

א"כ מָה רַאִי מִיְיָתִי ר"ל דְּפַדְיוֹן אֵינוֹ פְּלַקוּחַ מִגִּנְבַּ וְטַבַּח וְאַח"כּ הַקְדִּישׁ הָא הֵתָם אֵינְרוּ בְּקַדְשֵׁי מִזְבֵּחַ עֵי"ש וְלִק"מ דְּהָא ר"ל עֲצָמוֹ מוֹקִי לָהּ בַּב"ק (דף עו) בְּשׁוֹחֵט בְּעַל מוֹם בְּחוּץ א"כ הָיָי קַדְשֵׁי בַה"ב וְדוּק: שׁוֹב מְצַאֲתִי אַחֲרֵי כְּתָבִי כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בַּס' נוֹעַם יְרוּשְׁלָמִי שְׁהַקְשָׁה שָׁם מַר"ל אַר"ל שְׁהַקְשָׁתִי וְלִמ"ש הַדְּבָרִים נְכוּנִים: ג) וְאַגַּב אֶכְתָּוֵב מַה שְׁהַעִיר שָׁם דְּלָמָּה דְּמִבְּנֵי אֲרַבְרָא בִּירוּשְׁלָמִי פ"ג דְּכַתּוּבּוֹת דַּר"ש ס"ל כַּר"נ בֶּן הַקְנָה א"כ אֲמַאי בְּקַדְשֵׁי שְׁחֵיב בְּאַחֲרֵי־וֹתָם מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה דְּאֲמַאי לֹא נִימָא קוּם לִי בְּדַרְבָּה מִיְיָנִי דְּהָא חֵיב כֶּרֶת מִשׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ.

(וְבִאֲמַת יְקֻשָּׁה בְּהָא דְּאֲמַרִּינוּ בְּמַתְנֵי ר"ש פּוֹטֵר בְּשָׁנֵי אֱלוֹ דַּא"כ גַּם בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים יִפְטֹר לַר"ש בִּיּוֹן דְּסוֹבֵר כַּר"נ בֶּן הַקְנָה) יַעֲיִ"ש אִי הָא מְבִנְיָא בְּמַכִּילָתָא פ' מִשְׁפָּטִים דְּאֵם גִּנְבַּ מְוַקְדָּשִׁין וְשׁוֹחֵטִין בְּחוּץ חֵיב.

וַעֲיִ"ש בְּהַתּוֹרָה וְהַמְצָוָה מִשׁוּם דִּיכּוֹל לִישְׁאֵל עַל הַקְדִּישׁוֹ. וְעֵינֵי בִירוּשְׁלָמִי דְּלִכְּדָּ נִקְט יוֹם הַכַּפּוּרִים מִשׁוּם דְּאֵין הֵיִתֵּר לְאִסּוּרוֹ עֵי"ש וַא"כ בְּשְׁחוּטֵי חוּץ דִּישׁ הֵיִתֵּר עֵי"ש שְׁאֵלָה מוֹדָה ר"ש וַאֲכַמ"ל: ד) וּבְגִיטִין (דף נה:) פְּרִיָּה הַש"ס מְהָא דְּגִנְבַּ וְהַקְדִּישׁ וְאַח"כּ טַבַּח וּמְכַר מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כֶּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה וְתַנִּי עַלֶּה בְּחוּץ עֲנוּשׁ כֶּרֶת וְאִי אֲמַרְתָּ יֵאוּשׁ לֹא קָנִי כֶּרֶת מָה עֲבִידְתִּי עֵי"ש: וְהַקְשׁוּ תוֹס' שָׁם ע"א בַּד"ה מַה טַּעְמָא וְכו' דְּלָמָּה לֹא פְּרִיָּה מְגוּפָא דְּמַתְנִיתִין אִי יֵאוּשׁ אֵינוֹ קוֹנָה אֲמַאי פְּטוֹר מַד' וְה' הָא לֹא דְּהַקְדֵּשׁ קָא טַבַּח וּמְכַר עֵי"ש: וְנִרְאָה לָמָּה שְׁכַתְּבַּת הַש"מ ב"ק (דף לג) בְּשֵׁם הַרְמ"ה דְּאִי דְּאֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דְּבָר שְׁאֵינוֹ בְּרִשׁוּתוֹ מ"מ הֵיכִי דְּאֲתִי לְרִשׁוּתוֹ לְבַסּוּף מְהֵי הַהַקְדֵּשׁ לְמַפְרַע וְלִהְיֵי בְּהַקְדֵּשׁוֹ נִיזְק מְהֵי הַהַקְדֵּשׁ לַר"ע וְלֹא אֲמַרִּינוּ דְּאֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דְּבָר שְׁאֵינוֹ בְּרִשׁוּתוֹ עֵי"ש [וּבְחֻדוּשֵׁי הָרִי"ם אַה"ע (ס' כ"ח) כ"כ מְסַבְּרָא דְּנַפְשֵׁי עֵי"ש] וְכִבֵּר הַבְּאֲתִי רַאִי לָזָה מְדַבְּרֵי רַש"י פְּסָחִים (דף לא) דְּאֵפִילוּ אִי מְכָאן וְלִהְבָּא גּוֹבָה מ"מ אֵין יְכוֹל לָנָה לְהַקְדִּישׁ דְּהָיָי אֵינוֹ בְּרִשׁוּתוֹ וַא"כ הֵיכִי מְהֵי הַהַקְדֵּשׁוֹ אִם סִלְקוּ בְּזוּזֵי.

וְכִבֵּר עֲמַד בְּזָה הַקְצוֹת הַחֻנְשֵׁן (ס' קיז) וְלִהְבָּ"ל א"ש דְּבִדְאֲתָא לִידּוֹ וְלְרִשׁוּתוֹ בְּסוּף מְהֵי הַהַקְדֵּשׁ לְמַפְרַע וְחֻדוּשׁ אֲצִלֵי עַל הַחֲתָם סוּפֵר חו"מ (ס' קסט) שְׁנַשְׁאֵל בַּא' שְׁנַגְנַב לּוֹ חָפֵץ וְהַגִּנְבַּ מְכָרוֹ לְאַחַר.

וְהַבְּעַל הַבֵּית הַקְדִּישׁוֹ לְעַנְיִים וְאַח"כּ הַחֻזָּר לּוֹ אִי מְהֵי הַהַקְדֵּשׁ לְמַפְרַע. וְלֹא זָכַר שָׁם מְדַבְּרֵי הַש"מ הַג"ל וְעוֹד דְּמַסִּיק דַּל"מ הַהַקְדֵּשׁ.

וּבַלֵּא"ה י"ל דְּהַקְדֵּשׁ עַנְיִים חָשׁוּב כְּמוֹ מְכִירָה וְכִמוֹ דְּפִלְגֵי הַפּוֹסְקִים אִי הַהַקְדֵּשׁ עַנְיִים אֲמַרִּינוּ בִּי אֲמִירָה לְגִבּוּתָהּ כְּמַסִּירָה לְהַדְיוּט]: ה) בְּסוּפָה (דף ל הַבֵּיאוֹ הַתּוֹסֵ' דְּבָרֵי הַירוּשְׁלָמִי דְּעַרְלָה דִּישׁ יֵאוּשׁ לְקַרְקַע.

וְהַקְשׁוּ הַתּוֹסֵ' דְּהָא מְשַׁמַּע בְּכָל דְּוֹכְתֵי דְּאֵין יֵאוּשׁ מוֹעִיל לְקַרְקַע: וְנִרְאָה עַפ"י שְׁהַקְשָׁה בָּיָם שָׁל שְׁלָמָה עַל הַרְמַב"ם שְׁפַסְק בְּכָל דְּוֹכְתֵי דִּיֵּאוּשׁ כְּדִי לֹא קָנִי וּפְסַק דְּעוֹרוֹת שָׁל גְזֵלָן אִם נְתִיבָאֵשׁוּ הַבְּעָלִים מְחַשְׁבָּה מְטַמְּאָתָן.

ובע"כ משום דיאוש קני דהא ממעטינן משפבו ולא הגזול עיי"ש: והברור בלישוב קונשיא זו דהא בלאו הכי תמהו התוס' בב"ק (נ"ד סו) ד"ה דגזל דמהיכי תיתי לא יטמא מדרס אם גזל משפב דחברין' ודבר תימא היא יעיי"ש: אמנם בתוס' רי"ד ביאר הדבר דהא קיי"ל פפה סאה וישוב עליה אין מטמא מדרס דכתיב וכל הפלי אשר ישוב עליו פרט לזה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו וא"כ אם גזל משפב ויחדו לישיבה אינו מטמא דאחר שיבאו לידי הפעלים דלמא הפעלים ימלכו מלעשות ממנו משפב יעיי"ש ואינו ת"י: ולפ"ז לאחר שנתקיישו הפעלים ואין הפעלים מרדפין אחריו שוב לא שיקף פנ"ל שימלכו עליו ויאמרו עמוד ונעשה מלאכתנו ושוב מהני מחשבת הגזלן ודכונותי גבי ערלה דהא הנוטע לסניג ולקורות פטור מן הערלה וא"כ הא בעינן מחשבה וא"כ בגזלן שנטע מסתברא דפטור מן הערלה דהא אם יחזור ליד הפעלים יחשבוהו לסניג ולקורות ובפרט דמחשבה מוציא מיד מחשבה משא"כ בנתקיישו נהי דיאוש לא מהני לקרקע עכ"פ כיון שאין הפעלים מרדפין אחריו לא יבא ליד הפעלים לעולם ושוב מהני מחשבתו דהא הכא לא בעינן שיהי' בעצם שלו אלא שלא יבאו ליד הפעלים לבטל מחשבתו ומיחשבים דברי הרמב"ם וקו' התוס' בחדא מחתא ואכמ"ל: כ' הרשב"א דדווקא להקדיש אינו יכול דבר שאינו ברשותו אבל למפור יכול.

וא"כ בעובדא דידי' מהני. [ועיין ישועות ישראל (סי' סו) שכ' דדינו של הרמ"ה אינו מוכרח] ויש ראי' איפוא לדברי הרמ"ה הנז': אף יש להעיר לפי"ז מה פריף הש"ס בב"ק (נ"ד סח): בהא דמוקי לה ר"ל בשהקדישו בעלים ביז גנב והא אמר ר"י גזל ולא נתקיישו הפעלים שניהם א"י להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו והא י"ל דמיקרו בשגבה לבסוף דמהני ההקדש למפרע לשיטת הרמ"ה הנז'ל: אמנם הא תני לה בחוץ ענוש פרת א"כ ששחטו הגנב בחוץ הא נאסר בהנאה וע"כ דלא אתי לידו דאסורי הנאה הוי אינו שלו ולא מקרי ב'א לידו ועיין בחדושי הרי"ם גיטין (נ"ד מא) שכ' נמי פעין סברא זו ושפיר פריף הש"ס: ומינשב ממילא קו' התוס' דבלא ותני עלה לא הוי מצי לאקשוני אמאי פטור מד' וה' הא יאוש אינו קונה.

הא ל"מ ההקדש. דהא הוי מצי לאוקמא שהקדישו הפעלים ואח"כ טבח ומכר ולהכי משלם דאין לומר דאינו ברשותו די"ל דמיקרו בשגבה לבסוף ולכך פריף הא תני עלה דשחטו בחוץ וא"כ ל"מ ההקדש גם אי הקדישו הפעלים ודוק: והנה הי' מקום לומר דלכך פטור מד' וה' דאתיא כר"נ בן הקנה דכרת פוטר מתשלומין ולכך פריף פרת מה עבידתי' הא יאוש אינו קונה אבל מהא דפטור מד' וה' ל"ק אי חייב פרת שפיר פטור.

אף למה דמסיק בירושלמי בתובות פ"ג (* דאפילו לר"נ בן הקנה היכי דיש היתר לאיסורו אינו פטור. וא"כ הא על שחוטי חוץ מהני שאלה כמ"ש הרשב"ם ב"ב (נ"ד ככ) וא"כ אינו פוטר ואכמ"ל: ו) ובגיטין (נ"ד לח) פירש"י שם בד"ה בחזקה וכו' דהשבאי קונה אותו ביאוש משעה שהפקירו רבו דיאוש הוי כהפקר.

והקשה הפני יהושע דהא קיי"ל דיאוש כדי לא קני. גם היכי מועיל יאוש מצד הפקר הא אין אדם מפקיר דבר שאינו ברשותו כמו שאין אדם יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו ונראה למ"ש הקצות החושן (סי' שסא) דלהכי אינו מועיל יאוש בגניבה משום דאין לו במה לקנות ולרבי יוחנן דס"ל מעות קונות ורק היכי דליכא מעות קונה משיכה מה"ת.

ומ"מ פתבו התוס' בע"ז (דף עא) דכל זה היכי דבא לידו בהיתרא. וא"כ בגניבה וגזילה דאתא לידו באיסורא אינו מועיל יאוש דבמה יקנה הגנב והגזלן הגניבה והגזילה והיא עיי"ש: ולפ"ז כל זה במטלטלין.

אבל עבדים שנקנים בחזקה שפיר קונה ביאוש וגם הא עכו"ם מישאל או להיפוך קונה בכסף לר"ל וה"ה לר"י במשיכה ושפיר קני השבאי את העבד ביאוש: ומה שהקשה דאינו ברשותו י"ל למ"ש הש"א (סי' צב) וקצות החושן (סי' לז) דלגזלן בעצמו יכול להקדיש יעיי"ש וא"כ ניקא דמועיל יאוש בגניבה וגזילה ולא הני אינו ברשותו ושפיר קנה השבאי את העבד כנ"ל: עוד י"ל דמש"ה מועיל יאוש בעבדים מטעם הפקר אף דהני אינו ברשותו.

למה דחזית לן הקצות החושן (סי' קיז) לדעת רש"י דקדושת הגוף יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו ג"כ. ומה דאמרו גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם א"י להקדיש דוןקא קדושת דמים שאינם מפקיעים מידי שייעבוד משא"כ קדושת הגוף דמפקיע מידי שייעבוד יעיי"ש: ולפ"ז הא קי"ל דשחרור מפקיע ג"כ מידי שייעבוד.

וכמו כן חל על דבר שאינו ברשותו כמו קדושת הגוף. וכמו שחל מה"ט על דבר שלא בל"ע וכמ"ש הפלאה פתובות (דף יא) ה"נ דבר שאינו ברשותו.

וכמו דחל קדושת גוף מה"ט מחמת דחל על דבר שלא בא לעולם כמ"ש הקצות החושן ה"ל: ה"ה ה"ה ה"ה ה"ה גלות סימן כז א) כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' רוצח (הלכה ו') הרב המכה את תלמידיו ושליח בית דין שהכה את בעל דין הנמנע לבא לדין נהמיתו בשוגג אינו גולה והראב"ד השיג עליו דלא מצינו אלא בשליח ב"ד המכה יותר ממה שאמדהו: ונראה דמקור דברי הרמב"ם מהא דב"ק (דף פח) וקצותה את כפה פרט לשליח ב"ד ועיי"ש דרש"י מפרש דשליח ב"ד פטור מבנושת אמנם הרמב"ם מפרש לה לענין גלות.

וכן מבואר בפני משה בבאיורו לירושלמי פ' החובל (הלכה) דמש"ה לא מיייתי הרמב"ם דפטור מבנושת משום דאפילו מגלות פטור כ"ש מבנושת. הרי דהרמב"ם מפרש לה לענין גלות ויליף בנושת מיני' בק"ו.

ובאמת דברי הראב"ד תמוהים דהא מבואר במפות (דף כג) הוסיף לו רצועה אחת ונתת הרי זה גולה ע"י הרי דאדרבא דבמכהו יותר ממה שאמדהו גם שליח ב"ד גולה: אף נראה דהא דעת הרמב"ם בפט"ז מה' סנהדרין דלהכי אינו לוקה פי אם ל"ט שאם יוסיף לו רצועה אחת נמצא שלקה מ' עיי"ש וא"כ באמדהו לעשרים פשיטא דאינו לוקה פי אם י"ח.

דהא כ' אי אפשר שמא יוסיף לו ונמצא שלקה יותר מהאנומד ואם ילקה י"ט הרי בענין מלקות הראונו להשתלש ע"כ אינו לוקה פי אם י"ח: ולפ"ז נראה דבכה"ג דהוסיף לו רצועה אחת ונתת אינו גולה דהא בדין הוא שילקה עד כ' אלא משום דבעינו שראונו להשתלש וגם מחשש הוספה יותר על העשרים לוקה י"ח.

וי"ל דבכה"ג פיון הראב"ד ז"ל. אבל אה"נ דאזיל ומודה היכי דהפהו יותר מהאנומד דגולה וכש"ס ה"ל: ואולם צ"ע לפי זה היכי משפחת לה להא דהוסיף לו רצועה אחת

הרי זה גולה פניו דלעולם פותחין לו שמה יותר מהשיעור ונמצא דבהוספת רצועה אחת לא הפהו לעולם יותר מן מה שאמרוהו: (ב) במנחת חינוך (מצנה מח) מסתפק באחד שפירג את אביו בשוגג אי חייב גלות דיש לפטורו מחמת חייבי מיתות שוגגין.

ואף דגלי קרא דאינו פוטר שוגג מ"מ י"ל בנתערב עמו איסור אחר דלא גלי פטור עיי"ש ובמחכ"ת אישתימיט תי' דברי הש"ס מכוח (דף ח) דמפורש דהבן גולה ע"י האב והאם גולה ע"י הבן ועיי"ש בגמ' דלר"ש אינו גולה דשגגת סיף נתנה לכפרה ושגגת חנק לא נתנה לכפרה ואכמ"ל: גופן מוחלקין סימן כח א) המשנה למלה פ"א מה' איסורי ביאה (הלכה) הביא בשם תוספות רי"ד שחידש דלאו דווקא באדם אמרינו גופן מוחלקים אלא אף בבהמה וכו' יעי"ש וכבר הקשו מהא דקיי"ל אכל נותר מחמש זבחים אינו חייב אלא אחת.

וכן מהא דחולין (דף קג) אכל אבר מן החי מן שתי בהמות יעי"ש ומצאתי בשיטה מקובצת [הנדפס בש"ס ווילנא] שהאריך בזה שם וכו' דשאני אבר מן החי פניו דאסורו בחתיכה אחת מן הבהמה ולא צריך כל הגוף להאיסור לכן לא אמרינו גופן מוחלקין דחתיכות מוחלקים לא אמרינו משא"כ לענין אותו ואת בנו דאיסורו שנייה בכל גוף הבהמה אמרינו גופן מוחלקים יעי"ש אף עדיין יקשה מה שהקשו מסנהדרין (דף כא): בלאו דלא ירבה לו.

סוסי דצריך קרא לעבור על כל סוס וסוס ות"ל דגופן מוחלקים: ונראה דלא אמרינו גופן מוחלקים אלא כגון בתמורה דמבואר ברמב"ם והוא מש"ס דתמורה (דף כז) דעובר על כל בהמה ובהמה.

וכן מה דמבואר בריב"ן שהביא רש"י מפות (דף כב) דאם עבד עבודה בהרבה בהמות מוקדשין עובר על כל אחת ואחת דבכל הני הני איסורחפצא שלא יעשה בה תמורה ופ"א יעבוד עמה.

משא"כ בלאו דלא ירבה לו סוסי דהוא רק איסור גברא על המלה דלא שנייה בי' איסור חפצא דבידו למפור כל הבהמות ולקנות אחרים תחתיהם ל"ש גופן מוחלקי' פניו דאין האיסור על הגופן ורק הוא דנזקק שלא להרבות סוסי אכל באיסור חפצא שנייה גופן מוחלקים כמו באדם וז"ב: ובזה י"ל הפי' בכריתות (דף טז) אם אמרת בנדה שפן יש בה שתי אזהרות שהפנונה שהיא מוזהר על הנדה והנדה היא מוזהרת עליו.

והיינו דמקרי איסור חפצא: ובזה ניחא מה שהקשה בחדושי הר"ן סנהדרין דלמה לא נימא בלאו דלא ירבה לו נשים דאינו עובר רק אם מרבה שתיים יעי"ש ולכאורה תמוה דהא גופן מוחלקים.

וא"כ ל"ל פנ"ל. ולהפ"ל מיןשב לפ"מ שפכתתי במ"א דבלאו דלא ירבה לו נשים עובר רק המלה ולא היא איהא מוזהרת וכמו בעילה לכהן גדול.

וגם בידו לגרש אחת ולקנוס זו ל"ש עלי' איסור חפצא וא"כ דהיא אינה מוזהרת ל"ש גופן מוחלקים וכן"ל. וענין במכילתא פ' משפטים שור אניבה או חמורו לחייב ע"ז בפני עצמו וע"ז בפ"ע יעי"ש ומשמע משום דגופן מוחלקים ואכמ"ל: (ב) ואגב אכתוב דברמב"ם פ"ג מה' מלכים איתא דהא דמוטר לישא עד י"ח היינו בין נשים ופלגשים

דלא יהי יותר מי"ח בין שניהם ודעת הרמב"ד שם דפלגשים יכול לישא יותר נרק נשים דהיינו בכחונה עד י"ח ולא יותר.

וצ"ע לדעת הרמב"ם דהא מקרא מלא היא בדברי הימים (ב יא) גבי רחבעם שנסא נשים שמונה עשרה ופלגשים נשים ומבואר להדיא פהראב"ד. ואפשר לומר דהיינו דכ' עליו ועוב את תורת ד' אף מדתוין דהקפיד דווקא על י"ח נשים נרק פלגשים נשא יותר דמוכח פהראב"ד וצ"ע: ג) ובעיקר הקו' הנ"ל דל"ל קרא דלעבור על כל סוס וסוס ת"ל דגופן מןחלקים נ"ל לפמ"ש בשו"ת מהרי"ט [הובא בשעה"מ פי"ד מה' איסורי ביאה] דדווקא בזה אחר זה אבל בבית אחת לא אמרינו גופן מןחלקים עיי"ש ועיין בכריתות (דף טו) קצר וקצר מה לי אמר רבי אליעזר וכו' הואיל ואי אפשר לערב ביאות עיי"ש: ולפ"ז משפחת לה שקנה ב' סוסים ביחד דמטעם גופן מןחלקין אין לחייבו: ד) ובעיקר הדבר אי אמרינו בבהמה גופן מןחלקים נראה לפע"ד ראי' מירושלמי פ"ו דנזיר (הלכה א) אכל ה' גמלים פאחת בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת עיי"ש וע"כ משום דגופן מןחלקים דאל"כ אטו אם אכל עשרה זיתים בהעלם אחד חייב על כל אחד ואחד [ועיין בב"מ (דף קטז) צמד של פרות פי' פרות החורשות יעיי"ש ות"ל דגופן מןחלקים]: אף לכאורה למ"ש האחרונים דמ"ש בהשחט ה' זבחים בחוץ לא אמרינו גופן מןחלקים משום דאין שחיטה אלא בסוף ושוב לא הוי בעלי חיים ובשחיטין לא אמרינו גופן מןחלקים וא"כ למ"ש רש"י במכות (דף טז) ואחד משום פזית נבילה שפשבולעו הוא מת וא"כ לא הוי בעל חי ואמאי חייב על כל אחד ואחד באכל ה' גמלים בהעלם אחד: ואולי י"ל למה דאמרינו בירושלמי שם (הלכה ד) הי' לפניו שני שפודין אחד של שחיטה ואחד של נבילה כו' התחיל לאכול בו.

אמר לי' תהא יודע משאת אוכל פולו ויש בה' זיתים ואתה מתחייב עשרה מלקיות מקבל התראה בדעת זאת. וא"כ י"ל דגם הקא מייירי בכה"ג ולא משום דגופן מןחלקים ועיין מכות (דף כב) גבי יש חורש תלם כ' שם הריב"ן ובהא לא קא עסיק שיהי' חורש בכמה שונרים וכמה חמורים ונהרי גלקטים איסורים הרבה עליו דלכל הפחות קאמר וכו' עכ"ל.

משמע מדבריו דאם חרש בכמה שונרים חייב על כל אחד ואחד ופשיטא דלענין פלאים אין חילוק אם חרש בשור וחמור אחד או חרש בשני שונרים ושור אחד וכמו לענין פלאי בגדים אין חילוק אם חוט אחד של צמר בפשתן או שני חוטין אף כנונתו דילקה על כל אחד משום לא תעבוד ומשום לאו דמעילה.

הרי דגם הוא ס"ל דבבהמה אמרינו ג"כ גופן מןחלקים והתוס' רי"ד לאו יחיד היא בדבר הזה ואכ"מ ותן לחכם וכו': ה) ואגב אכתוב בהא דאמרינו דתמחויין מןחלקין נראה דהיא דווקא במידי דהיא איסור חפצא כמו חלב וחלב עיין פרייתות (דף טז) אבל במה דהיא איסור גברא כמו ביום הפפורים אם יאכל שני כותבות בשני תמחויין פינון דהוא רק איסור גברא גם ר"י מודה: ובזה נראה פנונת הירושלמי שהביאו התוס' בשבת (דף צ) לא צריכה אלא לר"י שלא תאמר מינים הרבה יעשו פהעלמות הרבה עיי"ש גבי מוציא קופת הרובלין.

והיינו משום דשבת הוי רק איסור גברא ע"כ לא שייך בזה תמחויין מסלקין כמו בחלב ושאר איסורים: ואולי דבזה יתפרש ש"ס מנחות (דף ע) התבואה והקמחין והבציקות מצטרפין זה עם זה למאי הלכתא ר"כ אמר לענין חדש ר"י אמר לענין חמץ בפסח ר"פ אמר לענין מעשר שני דאי אכיל לה חוץ לחומה לוקה.

ואמאי לא אמר בפשיטות לענין טבל או בתרומות ולמה בחר ר"פ לענין מעשר שני דווקא. ולהג"ל א"ש דרצה להמציא גם לר"י דתמחויין מסלקין וה"ה דלא מצטרף דבין לקולא ובין לחומרא כמבואר בשבת (דף עא) וא"כ בטבל או בתרומות דהוי איסור* חפצא בזה לא מצטרף לר"י זולת לענין חדש דרק הזמן גורם וכן חמץ בפסח ובא ר"פ ואמר דגם לענין מע"ש חוץ לחומה דגם זה לא מקרי איסור כיון דבאמת בפנים הוא מותר ואדרבא מצוה לאוכלו בזה אין תמחוי מסלק וה"ה דלא מצטרף ואכמ"ל: וענין עוד בהא דשבועות (דף כב) שני קונמות מצטרפין שתי שבועות אין מצטרפין ובפ"י הר"ח פגון האומר קונם בשר זה עלי ופת זה עלי פזית משניהן מצטרף פגורא מדברי הר"ח דדווקא בשני מינים אין מצטרף בשביעות.

וענין בירושלמי פ"ק דביצה. (הלכה ב) בין לביעורו בין לאכלו פזית דלא כן נתנו ל"ז פרייתות בתורה.

והיינו אם נימא דחמץ ושאר אין שיעורן שנה א"כ חייב על שאור בפ"ע ועל חמץ בפ"ע וכמו שפ"י הק"ע שם ולכאורה הא מוקמינן סתם משנה דכריתות כר"י דתמחויין מסלקין א"כ שאור וחמץ שני מינים הם ואף לבית הלל חייב שתיים וע"כ פנ"ל כיון דרק הזמן גרם ובזה לא אמר ר"י ופשוט:א) בשלהי גיטין (דף צ).

(ס"ל לב"ש דלא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מצא בה ערות דבר ובתוס' שם מביאין דברי הירושלמי שהקשה דלמה לי קרא דלא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה וכו' ת"ל מטעם סוטה ועיי"ש.

ובפני הושע הקשה דכמו כן יקשה למה לי קרא דגרשה אסורה לכהן ת"ל מטעם סוטה עיי"ש: ונראה דהא נ"מ שפיר למה דקיי"ל דהאומר פתח פתוח מצאתי דנאמן לאוסרה עליו והיינו מטעם שויה אנפשי' חתיכה דאסורא.

וזה לגבי דידן' אבל לאחרניי הא שרי וא"כ בכה"ג יכול לגרשה מטעם ערות דבר אבל לגבי אחרניי שרי ולא הוי סוטה. משא"כ הירושלמי שפיר מקשה דלא יוכל בעלה הראשון וגו' למה לי הא אסור להחזיר סוטה דלגבי דידן' ודאי דסוטה היא וא"ש: ובזה מיושב היטב קו' הגאון רע"א בגליון הש"ס על תי' הירושלמי דמשני לעבדן עליו בשני לאונין דהא אין איסור חל על איסור.

ולהג"ל לשוב משפחת לה בכה"ג וא"כ דרק לדידן' אסור משום סוטה ולא לה א"כ האיסור השני הו"ל איסור מוסף דמגו דחל איסור מחזיר גרושתו לגבי דידה חל גמי גבי דידן' פנ"ל: אף יש להעיר הא האחרונים תתעוררו דהכי מהני באומר פתח פתוח מצאתי לאוסרה עליו הא מבואר בהר"ן נדרים (דף צ) דמש"ה אינה נאמנת לומר טמאה אני לה משום דמשועבדת לו וא"כ ה"נ היכי נאמן לאוסרה עליו ותי' הא היא בידו לגרשה משא"כ היא לא תוכל להפקיע את עצמה ממנו.

ומה"ט גזרה התורה במוצש"ר ולו תהי' לאשה ול'א אמרינו ה'א שו'א אנפ'ש' חתיכה דאיסורא משום דב'נה ל"ש דב'דו לגר'שה ושוב אינו נאמן כנ"ל [איברא דתי' זה דחוק דה'א ע"ז אנו דנין למה חייב לכונסה ה'א שו'א אנפ'ש' חתיכה דאיסורא ואיך נעשה מערכה מן דרוש] וא"כ לב"ש דאסור לגר'ש בלי ערות דבר ל"ש כנ"ל וגדולה מזה נראה דלב"ש לא שייך הדין דהאומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו דה'א הטעם משום דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה.

ומבואר בדברי רש"י פתובות (דף י) דאם הי' שונאה הי' מגר'שה מקודם. וה'א לב"ש לא יתכן פ' דה'א בעי ערות דבר אם לא שנימא כהרשד"ם דבארובה גם ב"ש מודה].

וב'נה נראה לחזק פי שנים מה שהקשה בחדושי הרי"ם אה"ע (סי' כט) דלב"ש למה תקנו פתובה ה'א לא שייך הטעם שלא תהי' קלה בעיניו להוציאה דה'א בעי ערות דבר עיי"ש ולכאורה ה'א יוכל לומר וליטען פתח פתוח.

ולמה"ל שפיר הקשה דלב"ש לא יוכל ליטען פתח פתוח להפסידה פתובה. וניחא ממילא מה שהקשה הבית שמואל לב"ש למה לי קרא דלא יוכל לשלחה כל ימיו גבי מוציא שם רע ה'א בלא"ה אסור לגר'שה משום דבעי ערות דבר.

ולמה"ל ה'א נ"מ להאומר פתח פתוח מצאתי דנאמן עכ"פ לאוסרה עליו ושפיר צריך קרא: ב) אמנם בעיקר קו' האחרונים ה"ל דהיכי יוכל לאוסרה בפתח פתוח להר"ן ה"ל נראה דלא דמי כלל לדברי הר"ן ה"ל דדווקא דהיכי דכבר הי' השיעבוד כמו בההיא דהאומרת טמאה אני לה' י"ל כנ"ל דה'א משתעבדא לי' משא"כ היכי דלפי דבריו לא התחיל מעולם השיעבוד כמו בההיא דפתח פתוח מצאתי ושפיר נאמן לאוסרה עליו דשו'א אנפ'ש' חתיכה דאסורה וא"כ קמו וגם נצבו ממילא דברינו ה"ל.

[אם לא שנימא לדברי רש"י ה"ל דא"י להפסידה פתובה אבל מפת דברי הר"ן ה"ל הנה לא נגע ולא פגע בדבריו]. אף מה אעשה שפדברי התוס' רי"ד קדושין (דף יב) לא נראה פ'.

שגרי הקשה בה'א דאמרינו שם גבי יהודית דביתהו דר"ח דאמרה לה אם קיבל בה'א אבוד קדושין פד הוי זוטרת דאמאי לא אמרינו שו'א אנפ'ש' חתיכה דאסורה ותי' דה'א משתעבדא לי' עיי"ש: הרי דאפי' בכה"ג דלדבריו לא התחיל כלל השיעבוד אמרינו ג"כ דלאו כל כמינה לאפקיע נפשה משיעבודא דידן' ול"א שו'א אנפ'ש' חתיכה דאסורה ואכמ"ל: ובקוש' הפני יהושע ה"ל מגרושה לכהן יש לומר דכבר העיר הח"צ (סי') בה'א דמפות (דף טז) דדחיק לאשכוחי בטלו ולא בטלו באונס ולמה לא מוקי בעשה עצמו פצוע דכא ואי אפ'ש' לכונסה עיי"ש וא"כ ה"נ משום סוטה משפחת לה בשנעשה פצוע דכא דמחויב לגר'שה משא"כ לכהן שר'א אם לא משום גרושה אבל על מחזיר גרושתו שפיר פריה דאם נעשה פצוע דכא הרי ג"כ אסורה משום פצוע דכא או משום מחזיר סוטהו ודוק היטב: ג) עיין בקדושין (דף ה) ונקיש נמי יציאה להנ' מה הוי' בכסף אף יציאה בכסף ומשני אב"י אין סניגור נעשה קטיגור ורבא אמר קרא וכתב לה בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף עיי"ש והקשה בשו"ת הגרע"א (סי' ריט) א"כ אב"י דלא דר'ש לקרא דוכתב לה פרבא יקשה לדידן' קו' הש"ס בקדושין (דף יד) דתהנ'

אשה מתגרשת בתליצה ומה דמשני אמר קרא ספר פרישות ספר פורתה וכו' לא יתכן לאבני דלא דרש לה עיי"ש: ונראה דהא התוס' שם הקשו נימא מה ליבמה שאין עלי אלא איסור לאו ולכן יוצאה בתליצה משא"כ אשת איש דחמור דבכרת לא ותי' דמה לי איסור ומה לי איסור פרת עיי"ש ולפ"ז הא מבאר שם (דף יב) אבני ורבא לא ס"ל הא דר"ח אם הקילו בשבוי' נקיל באשת איש עיי"ש ומפרש הרשב"ם בב"ב (דף קלה דהפוננה משום דשבוי' רק איסור לאו משא"כ אשת איש פרת וסקילה עיי"ש.

הרי דאבני ורבא מסלקין שפיר בין איסור לאו לאיסור פרת. וא"כ ל"ש ק"ו הנ"ל מיבמה לאשת איש ומעיקרא לק"מ קו' הש"ס ומינשוב קו' הגרע"א לנכון [ועי' יבמות קיט.

[ד: עיין גיטין (דף עז) במשנה כתבו ותנו אם לא באתי וכו' לימא קסבר ר"י פתב גט על תנאי פשר ופירש"י ואפילו אם לא נתקיים התנאי עיי"ש והוא תמוה דמ"ש מפל תנאים דעלמא דמודה ר"י דאם לא נתקיים התנאי בטל המעשה וכבר עמד ע"ז בד"ח ותי' דס"ל אומר אמרו פסול והוי מלתא דליתא ע"י שליח דלא מהני בי' תנאי עיי"ש.

ונה ליתא לשיטת הפוסקים דע"י שליח לא בעינן תנאים: אף נראה למה דמבאר במנחות (דף מב) בהא דאמרין ש"מ צריף צביעה. ופי' התוס' שם דמש"ה האוה"ה פסילה פיון דספק היא שפא לא יהי' כשר' שוב הוי לשמו ושללא לשמו עיי"ש בד"ה מאי טעם וכו' יעו"ש: ולפ"ז י"ל דסבר ר"י דתנאי לא מהני בכתיבת הגט דכיון דספק היא בעת כתיבת הגט שפא לא יתקיים התנאי (* הרי לא הוי לשמו אבל בנתינה הא קיי"ל דלאבעי לשמה כמבאר בגיטין (דף פ) גבי שנים שנתערבו שני גיטין: ה) הנה קיי"ל דכיון דשנתן עיניו לגרשה שוב אין לו לבעל פירות.

ולפ"ז נראה דלמה דקיי"ל דפרקונה תחת פירות כל היכי דאין לו לבעל פירות שוב אינו חייב בפרקונה: ובזה יש לפרש האי דכתובות (דף נב) הב"ע פגון שפדרה איהי וקיים לה הוא עיי"ש פל הסוגיא והוא תמוה דבתחילה רצו לפרש במדיר הוא דבזה נדאי הוא הגורם ואפ"ה ס"ל להש"ס דלכ"ע אינו פודה ואח"כ מסיק דפלוגי בנדרה היא וקיים לה הוא ומה בכך שיהא נותן אצבע בין שיני' וכי גרע ממדיר הוא וכבר עמדו בזה.

אמנם להנ"ל יש לומר דבמדידה אמרינן דבטח נתן עיניו לגרשה דאי לא כן לא הי' מדידה ושוב אין לו פירות ופטור מפרקונה לא כן בנדרה היא וקיים לה הוא אף אם נימא דהוא נותן אצבע בין שיני' מ"מ פיון דהוא לא הדידה יש לו פירות וחיוב בפרקונה ואכמ"ל: (ו) והנה שם איתא (דף קז) האשה שהלקה היא ובעלה כו' גרשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה ועיי"ש בפירש"י דמתפרנסת אם אינה רוצה ליטול כתובתה ונוח לה ליטול מזונות שאם יבא בעלה תהי' כל כתובתה קיימת עיי"ש וכבר תמה הריטב"א דאיך תיטול מזונות הא בעצמה אומרת דנתגרשה עיי"ש: עוד הקשו בתוס' שם (דף פט) דאיך תיטול מזונות שפא בעלה הי' אומר לא גרשתיך והוי טוענו חטין והודה לו בשעורין עיי"ש: ויתכן דאמרה גרשני בעלי והי' ספק קרוב לו ספק קרוב לה.

וקיי"ל כ"מ שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונות אולם זה דווקא בחיי הבעל אבל לאחר שמת אין היורשין חייבים במזונותיה וכמבאר שם (דף צז) ולכן

שפיר כ' רש"י ז"ל שאם יבא בעלה יהי כל פתובה קיימת דאז יש לה מזונות וכן אם יאמר לא גרשתיך יש לה מזונות דהא גם לפי דברי' יש לה מזונות ולא הוי פטוענו חטין והודה לו בשעורין.

וי"ל דאומרת פה לאסור על היבם ואיננה רוצה להפסיד מזונות אומרת דספק גרושין גרשני ואכמ"ל: ז) ואגב אכתוב ביה דכתובות (דף י) בתולה וגרושה וכו' מן האירוסין פתובתן מאתים ופירש"י שיהי בחזקת בתולה נשאת לו ואינו מוכן דפשיטא דיש להו מאתים ונראה דכוננת רש"י דאפילו ביהודה דהי' מתייחד עמה אינו יכול להפסידה פתובה ויש לה מאתים דהא בחזקת בתולה נשאת לו ובפרט דיש לה מיגו דאי בעי אמרה באירוסין בא עליה וכמ"ש התוס' שם (דף טו) ואכמ"ל: ח) ובמב"ם ז"ל פ"ג מה' גירושין (הלכה)) דמש"ה באמר ללבלר פתוב גט לאשה לכשאכנסנה אגרשנה אינו גט משום שלא היתה בת גירושין בשעת הפתיכה ונמצא שנכתב שלא לשמה יעיי"ש: ולכאורה קשה לי מהא דאמרינן בגיטין (דף מ) הכותב שטר אירוסין לשפחתו ר"מ אומר מקנודשת וכו' במאי קמפלגו באומר לה צאי בו והתקדשי בו ר"מ סובר יש בלשון הנה לשון שחרור יעיי"ש ברש"י ואיך מהני הא בשעת פתיכה עדיין אינה בת קדושין ולא הוי לשמה ושטר אירוסין הא בעינן לשמה כמבואר בקדושין (דף ט).

.)

ובשלמא לרבנן דזכות הוא לו י"ל דעדיו בחתומיו זכו לו ונמצא דבשעת פתיכה היתה בת חורין. אבל לר"מ דס"ל בגיטין (דף יא) דחוב היא לי ומה"ט אינה משוחררת עד שתבא לידה וא"כ בשעת הפתיכה איננה עדיין בת חורין ולא נכתב לשמה פנין דלא היתה בת קדושין: ונראה דהא בלאו הכי צריך לבאר הא דאמרינן בגיטין (דף מ"ה).

(לא תסגיר עבד וכו' ר"א בלוקח עבד ע"מ לשחררו היכי דמי דכתב לי' לכשאקחך הרי עצמה קנוי לה מעכשיו והא גם שחרור בעי לשמה *). ובע"כ לרפי פנין דס"ל אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הוי לשמה.

וא"כ לר"מ לשיטתו דס"ל אדם מקנה דבר שלא בא לעולם שפיר מהני ולרבנן י"ל משום דזכות הוא לו פנ"ל: ובזה י"ל הא דפליגי רב ושמואל בסופה (דף יא) בצייצית שתלאן ואח"כ פסקו דרב סובר קציצתן זו היא עצמתן.

והיינו פנין דתלי' בעי לשמה וא"כ בשעת תלי' דעדיין מחובר היא שוב לא חשוב לשמה ואמנם רב לשיטתו דס"ל ביבמות (דף צג:) דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם וחשוב לשמה משא"כ לשמואל.

וי"ל ג"כ דהיכי דתרנוניהו אתו בהדדי שפיר חשוב לשמה וכן ביה דקיי"ל דכתבו על אסורי הנאה פסול עיין גיטין (דף כ) א"כ ביה דאמרינן המדיר את אשתו מלהנות לו וכו' מכאן ואילך יוציא ויתן פתובה והא לדידה אסור בהנאה ועיין בהפלאה שהעיר פעין זה ולפי הנ"ל ניחא הא איתא שם דלא הדירה אלא בעודה תחתיו א"כ בשעה שמגורשת שוב הוי שלה וגיטה וכו' באין פאחת ודוק: ט) עיין בשו"ת ברית אברהם (סי') דמחדש דאינו יכול לגרשה בע"כ על תנאי דלזה לא נתנת לו התורה רשות שתהי' אגודה בי ושיהי' פטור מפל מיני חיובין והביא ראי' מדברי שו"ת הרא"ש דבגט מאןחר אינו יכול

לְגַרְשָׁהּ בַּעֲכָרְךָ עֵינַי וְכֵן רָאִיתִי בְּהִנָּהוּת הַגָּאוֹן רַע"א בַּשֵּׁעַ אַה"ע (ס"א קמ"ז) שֶׁהֵבִיא כֵּן בְּשֵׁם שׁו"ת רַש"ב ע"י"ש: וְכֵן נִרְאָה לְהוֹכִיחַ דְּהָא חֲזִינוּ בְּסַפֵּק מְגוֹרְשֵׁת הַבַּעַל חֲזִיב בְּמִזְוֹנוֹת וְהִינּוּ פִּינּוּ דְעֵדִינּוּ אֲגִידָא בִּי וְשִׁתְהִי מְגוֹרְשֵׁת בְּסַפֵּק וְתִהְיִי אֲסוּרָה לְהַנְשֵׂא וְגַם יִהְיֶה פְטוּר מִחֻיּוּבֵי הַבַּעַל לְאַשְׁתּוֹ ע"ז לֹא נִתְּנָה לוֹ הַתּוֹרָה רְשׁוּת וְה"נ בְּתַנְאֵי דְהוּי עֵדִינּוּ ס' [אֲמַנְם מִירוּשְׁלָמִי יְבָמוֹת פֶּרֶק ר"ג (הִלְכָה ד) דְּבַעֲי אִי גִט בִּיבְמָה מְהִי בַּע"כ כְּמוֹ חֲלִיצָה עֵינַי דְּתַלִּי לָהּ בְּפִלּוּגְתָא וְת"ל הָרִי גִט בִּיבְמָה אִינוּ מִתִּיר אוֹתָהּ וְאֲדַרְבָּא אוֹסֵר אוֹתָהּ לְהַתְיַבֵּם וּמ"מ מְהִי בַּע"כ וְצ"ע]: אֲמַנְם בְּעֵבֶד פְּנַעֲנֵי נִרְאָה דִּיכּוּל לְשַׁחֲרָו בַּע"כ עַל תַּנְאֵי וְל"ד לְאַשְׁה פִּינּוּ דְקִי"ל דִּיכּוּל לֹא מֵר לוֹ עֲשֵׂה עִמִּי וְאִינִי זְנִי וּפְשִׁיטָא דִּיכּוּל לְשַׁחֲרָו עַל תַּנְאֵי.

וּגְדוּלָה מְזַה פְּתוּבוֹ הַתּוֹס' בְּגִיטִין (דף יב) גְּבִי אִי בְּעֵי זְרִיק לִי גִיטָא דְהַפְּנוּנָה דִּינְרָקְנוּ ס' קָרוּב לוֹ ס' קָרוּב לְעֵבֶד וְיִהְיִי אֲסוּר בְּתַרוּמָה וּבְשִׁפְחָה וּבְכַת חוֹרִין עֵינַי הָרִי דְמְהִי שִׁחֲרָר כֹּה"ג בְּמָקוֹם שִׁיְהִי אֲגוּד בִּי וְיִהְיִי פּוֹטֵר מִחֻיּוּבֵים כְּנ"ל: וְכֵן יֵשׁ לִישָׁב קוֹ הַתּוֹס' בְּקַדוּשִׁין (דף סב): בְּהָא דְפָרִיף אֲלָא מַעֲתָה הָאוּמֵר לְשִׁפְחָתוֹ הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לִי לְאַחַר שִׁאשְׁתַּחֲרִיף וְכוּ' וְתַמְהוּ הַתּוֹס' דְלֹא מְשַׁנֵּי נְהִי דְבִידּוֹ לְשַׁחֲרָרָה אִין בִּידּוֹ לְקַדְשָׁהּ וְכְמוֹ דְמְשַׁנֵּי בְּהָא דְהָאוּמֵר לְאַשְׁתּוֹ הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לִי לְאַחַר שִׁאשְׁתַּחֲרִיף עֵינַי"ש.

וּבְאַמַּת בִּירוּשְׁלָמִי מְשַׁנֵּי כֵּן עֵינַי"ש: וְלִהְיִי"ל מִיּוֹשֵׁב דְבְאַמַּת הָא בִּידּוֹ לְגַרְשָׁהּ ע"מ שִׁתְתַּקְדַּשׁ לוֹ אַח"כ וְאִם לֹא תִתְקַדַּשׁ לוֹ לֹא תִהְיִי מְגוֹרְשֵׁת וְאֲמַנְם אִי נִימָא דְבַע"כ ל"מ לְתַנְאֵי אִין זֶה בִּידּוֹ לְגַרְשָׁהּ דְהָא דְחֻשְׁבִּינּוּ גְבִי גִירוּשִׁין בִּידּוֹ גְרָשָׁהּ הִינּוּ מְשׁוּם דִּיכּוּל לְגַרְשָׁהּ בַּע"כ וְאֲמַנְם בְּתַנְאֵי אִין זֶה בִּידּוֹ וְזֶה נִיחָא גְבִי הָאוּמֵר לְאַשְׁתּוֹ וְשִׁפִּיר אֲמַר דְאִין בִּידּוֹ לְקַדְשָׁהּ נְהִי דְבִידּוֹ לְגַרְשָׁהּ דְלְגַרְשָׁהּ עַל תַּנְאֵי שִׁתְתַּקְדַּשׁ לוֹ הָא לֹא מְהִי כְּנ"ל ע"כ לֹא הוּי בִּידּוֹ לְקַדְשָׁהּ עַכְשָׁיו כָּלִל.

אֲבָל בְּאוּמֵר לְשִׁפְחָתוֹ שִׁפִּיר בִּידּוֹ לְקַדְשָׁהּ הִינּוּ לְגַרְשָׁהּ עַל תַּנְאֵי שִׁתְתַּקְדַּשׁ לוֹ אַח"כ דְבִידּוֹ לְגַרְשָׁהּ בַּע"כ עַל תַּנְאֵי זֶה וְשִׁפִּיר צָרִיף לְשַׁנּוּי מַעֲיָקְרָא בְּהִמָּה וְכוּ' וְדוּק: וְאֲגַב אֲכַתּוּב מַה דְקָשָׁה לִי לְשִׁיטַת רַש"י גִיטִין (דף עז) דְגַט נִקְנָה אֲגַב קַרְקַע.

א"כ מַה פָּרִיף בְּגִיטִין (דף כא) בְּהָא דְאֲמַר רַבָּא נָתַן לָהּ גִט בִּידּוֹ עֵבֶדוֹ וְכוּ' וְהָא חֲצֵר מְהִלְכַת הִיא וְמַה קְוָשָׁא* (דְלָמָא מְטַעַם אֲגַב הִיא נְאִי דְקִי"ל דְאֲגַב לֹא בְּעֵי צְבוּרִין וְא"כ לָמָּה לִי בִידּוֹ עֵבֶדוֹ ז"א לְמ"ש הַקְּצוֹת הַחֻוּשָׁן (ס"י) לִישָׁב קוֹ הָרִשְׁבָּ"א דְלָמָּה לִי הֵהוּא דְוּכְתָא דִימְתִיב בִּי גִיטָא דְהָא אֲגַב לֹא בְּעֵי צְבוּרִין וְתִי לָמָּה דְאֲמַרִּינּוּ בַּפ"ק דְמַצִּיעָא גִט בִּידָהּ וּמְשִׁיחָה בִּידּוֹ אִינָהּ מְגוֹרְשֵׁת דְהַגֵּם דְהוּי נְתִינָה מ"מ פְּרִיתוֹת לֹא מְקַרִי לְכֵן בְּעִינּוּ צְבוּרִין כְּדִי שִׁיְהִי גִט בִּידּוֹ עֵינַי"ש וְא"כ ה"נ בְּעֵי בִידּוֹ עֵבֶדוֹ וְעֵינּוּ בְּשׁו"ת הַגָּאוֹן רַע"א (ס"א רכ"א) שֶׁפְּתַב דְמוּכַח מִירוּשְׁלָמִי דְבַעֲינּוּ שִׁיְהִי כָּל גִּט בִּידָהּ וְאֲפִילוּ אִם הַגְּלִיּוֹן יוֹצֵא חוּץ מִיָּדָה לֹא מְהִי עֵינַי"ש: י) עֵינּוּ גִיטִין (דף י) דְמְחַוְבָּר פְּסוּל בְּגִט וְרִאִיתִי בְּהִרִיטְב"א טב"א שֶׁהֵעֵלָה דָּאם כְּתַב גִּט עַל הָאֵילָן שֶׁיִּבְשׁ פְּסוּל דְאֲכַתִּי חָשׁוּב מְחַוְבָּר עֵינַי"ש: וַיֵּשׁ לְעֵינּוּ מִדְּבַרִי הִירוּשְׁלָמִי פ"א דְעַרְלָה (הִלְכָה ג) אֵילָן שֶׁנֶּעְקַר וְהַסְּלַע עִמּוֹ אִם יָכוּל לְחַיּוֹת פְּטוּר חֲזַקָּי שְׂאֵל פְּחוֹת מְכָאן כְּתוּלֹשׁ הַשְּׁתַחֲנוּהּ לוֹ אֲסָרוּ כּוֹתְבִין עָלָיו גִיטֵי נְשִׁים.

הָרִי דְבִא"י יָכוּל לְחַיּוֹת חָשׁוּב כְּתוּלֹשׁ וְה"נ בְּיַבְשׁ: וְע"ע שָׁם בְּרִיטְב"א שְׂאֵם כְּתַב גִּט עַל קַרְוֵי הַפְּרָה שֶׁמְתָהּ וּמְשִׁיר אֶת הַפְּרָה דְכָשֵׁר דְוּוּקָא בְּחִי שֶׁל פְּרָה מְקַרִי מְחַוְסֵר קְצִיצָה

כִּינּוּן שְׁמֵשֵׁייר אֶצְלוֹ הַעֵינָקֶר שֵׁישׁ לוֹ חִיּוֹת עֵי"שׁ: הִנֵּה כֵּן מִשְׁמַע בִּירוּשָׁלַיִם פ"ב דְּגִיטִין (הַלְכָה ג) עַל דְּעַתָּי דְּרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי יָדוֹת הָאָנְכְּלִין פְּאָנְכְּלִין כּו' פְּתַבּוּ עַל קַרְן הַצְּבִי גִדְדוּ וְחִתְמוּ כּו' הָא אִם חִתְמוּ וְאִם"כּ גִּדְדוּ לֹא פִי דְּמִינְיָרִי בְּצָבִי שְׁחוּט אוֹ מֵת דָּאִי לֹא כֵּן ת"ל דָּאִין פּוֹתְבִין עַל דְּבַר שֵׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְגַם הָא בַּע"ח לֹא מְקַרִי אֲנִי כָּל פְּמִבְּנָאָר בִּירוּשָׁלַיִם פ"ט דְּשִׁבְתָּ (הַלְכָה) מִכִּינּוּן שֵׁהִיא מְחַסְרָת שְׁחִיטָה פְּטֻמָּאָה הִיא וַע"כּ בְּצָבִי שְׁחוּט וּפְסוּל מְחַמַּת דָּאִין פּוֹתְבִין עַל הָאָנְכְּלִין וּמִשְׁמַע דָּאִם חִתְמוּ וְאִם"כּ גִּדְדוּ דְּפְסוּל מְשׁוּם דְּמְחַסְרָת קְצִיצָה לְרִיה"ג וּמִשְׁמַע דְּלִדְיָן בְּכַה"ג פְּשָׁר דָּאִין זֶה מְחַסְרָת קְצִיצָה יְכַרִּיט"ב א הַנְּ"ל: יא) וְאִגְבִּי אֶכְתָּב בְּהָא דִּיבְמוֹת (דָּף סח) וְלִתְרוּמָה לֹא חֲשָׁשׁוּ וְהִתְנָא הָרִי זֶה גִיטָה שְׁעָה אַחַת וְכו' אֲסוּרָה לְאֶכְּוֹל בְּתְרוּמָה מִיָּד עֵי"שׁ: ונ"ל לְהַמְתִּיק הַקְּנֻשָׁא לְמָה שְׁאָמַר רַב לְיוֹחָסִין חֲשָׁשׁוּ וְלִתְרוּמָה לֹא חֲשָׁשׁוּ דָּאִי לֹא כֵּן לֹא יְהִי רְשָׁאי לְדוֹר עָמָה מְחַמַּת אִיסוּר גְּרוּשָׁה שְׁמָא הִיא שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם לְמִיתָתוֹ.

וע"כּ מְשׁוּם דְּהִיא אִיסוּר לֹא לֹא חִיְיָשִׁינּוּ וְדוֹנָקָא לְתְרוּמָה חֲשָׁשׁוּ שֵׁהִיא אִיסוּר מִיתָה וּפְשׁוּט: יב) בְּמִשְׁנָה פְּתוּבוֹת (דָּף נא) וְאִם אָמַר הָרִי גִיטָה וְתַפְּדָה עֲצָמָה אִינוּ רְשָׁאי וְנִרְאָה דְּקמ"ל דָּאִף אִם כְּבָר הִי פְּתוּב הַגֵּט קוֹדֵם שְׁנֵשְׁבִית וְלר"ש דס"ל מְשַׁנְתָּן עֵינְיוּ לְגִרְשָׁה שׁוּב אִין לוֹ לְבַעַל פִּירוֹת וּפְרָקוּנָה הָא הֵמָּה תַּחַת פִּירוֹת וס"ד דְּשׁוּב אִינוּ חֲזִיב בְּפְדִינָה קמ"ל: וּבְזָה מִינְשֵׁב קוֹשְׁיוֹת הַמְּפוֹרָשִׁים שֶׁם שְׁהַקְּשׁוּ אִמָּאי בְּהַדִּירָה רְצָה לוֹמַר דָּאִינוּ חֲזִיב בְּפְרָקוּנָה וְאִם נִדְרָה הִיא וְקִיָּים לָהּ אִם הוּא נוֹתֵן אֶצְבַּע חֲזִיב בְּפְרָקוּנָה מְשׁוּם דָּאִם הַדִּירָה מְסַתְּמָא נָתַן עֵינְיוּ לְגִרְשָׁה וְאִין לוֹ פִּירוֹת וּמִש"ה פְּטוּר מִפְּרָקוּנָה אֲבָל בְּנִדְרָה הִיא וְקִיָּים לָהּ דִּישׁ לוֹ פִּירוֹת דְּלֹא נָתַן עֵינְיוּ לְגִרְשָׁה שְׁפִיר חֲזִיב בְּפְרָקוּנָה: יג) וְאִגְבִּי בְּגִיטִין (דָּף פג גְּבִי נַעֲנָה רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי וְאָמַר הִיכֵּן מְצִינוּ אִיסוּר לְזָה וּמִתְרָ לְזָה וְכו' פְּרִיף שֶׁם וְהָרִי תְרוּמָה וְקִדְשִׁים שְׁאֲסוּרוֹת לְזָה וּמִתְרָת לְזָה וְכו' עֵי"שׁ וַיֵּשׁ לְתַמּוּנָה מַה פְּרִיף אִטּוּ מִי לֹא יָדַע הַש"ס שֵׁישׁ כְּמָה אִיסוּרִים בְּתוֹרָה שְׁאֲסוּרִים לְזָה וּמִתְרָים לְזָה כְּמוֹ לְאוּי דְּכַהֲנָה שְׁאֲסוּרִים לְכַהֵן וּמִתְרָים לְזָר וְכַדוּמָה וְנִרְאָה פְּרִיפוֹ דְּהַפְּלִי הִכִּי דְּהִיכֵן מְצִינוּ דְּמַעֲיָקְרָא הִי אִיסוּר לְכָל כְּמוֹ אִישׁ וְאִם"כּ פְּשַׁנְתְּגִרְשָׁה חוּץ מִפְּלוּגֵי אִיסוּרָה לְפְלוּגֵי מְחַמַּת אִישׁ וּמִתְרָת לְכּוֹלֵי עֲלָמָא וְלְכּוֹן פְּרִיף מִתְרוּמָה וְקִדְשִׁים דְּמַעֲיָקְרָא הִי אִיסוּרִים לְכָל מְחַמַּת טָבֵל וְכֵן קִדְשִׁים קוֹדֵם זְרִיקָה וְאִם"כּ פְּשַׁמְפְּרִישׁ תְּרוּמָה אִיסוּר עֲדִינּוּ לְזָרִים מְחַמַּת טָבֵל דְּהִינּוּ אוֹתוֹ אִיסוּר עֲצָמוּ שֵׁהִי בְּתַחֲזִילָה כְּמִבְּנָאָר בְּתוּס' יְבְמוֹת (דָּף פו) וּבִירוּשָׁלַיִם פ"ב דְּשִׁבְתָּ (הַלְכָה ב') וְכֵן קִדְשִׁים אַחַר זְרִיקָה נִשְׁאָרוּ לְזָר בְּאִיסוּרִם הִרְאִשׁוּן וְדוּק: יד) וְאִגְבִּי אֶכְתָּב בְּמָה דְּתַמְהוּ עֲלָהּ נוֹדַע בִּיהוּדָה מִהַדו"ק אה"ע (ס' סד) דְּלֹא מְהַנִּי פְּשַׁעְשָׁה שְׁלִיחַ לְגִרְשׁ בַּעַל פְּרָחָה וְתַמְהוּ מִהָא דְּגִיטִין (דָּף יא) בְּשְׁלִיחוֹת בַּעַל פְּרָחָה דְּבִקְדוּשִׁין לִיתָא וּבְגִירוּשִׁין לִיתָא הָרִי דְּמַהֲנִי שְׁלִיחוֹת דַּע"כּ בְּגִט: וְנִרְאָה פְּשׁוּט דְּטַעַם דְּלֹא מְהַנִּי תוֹפְסֵי לְבַעַל חוּב בְּמָקוֹם שְׁחָב לְאַחֲרִים הִכִּי דַּעֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ הוּא מְשׁוּם דָּאִין שְׁלִיחַ לְדַבַּר עֲבִירָה וְכַמ"ש הַפְּנ"י.

וּמִהָאִי טַעְמָא חֲדִית לָן הַקְּצוּה"ח דְּהִיכִי דַּעֲשָׁה שְׁלִיחַ סְתָם וְהוּא גִירְשׁ בַּעַל פְּרָחָה דְּמַהֲנִי לְפִי הַנְּ"ל. וּלְפִי"ז י"ל ה"נ הַפְּנוּנָה הִינּוּ בְּשְׁלִיחוֹת בַּע"כּ דְּהַשְׁלִיחַ גִּירְשָׁה בַּע"כּ אֲבָל הַבַּעַל לֹא צָוָה לְזָה וּבְזָה לֹא שִׁינְיָה תוֹפְסֵי לְבַעַל חוּב פְּנ"ל וְאִם"ל: גִּיד הַנְּשָׂה א) עֵינּוּ חוֹלִין (דָּף קא).

(דְּהַאֲוֹכַל גִּיד הַנְּשָׂה שֶׁל נְבִילָה עֵינָן אֵינוֹ חַיִּיב אֲלָא אַחַת. וּמוֹקוּן לָהּ פְּרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי דס"ל אִיסוּר כּוֹלֵל.

וַיֵּשׁ לְהַעִיר דְּהָא בְּיוֹמָא (דף לו:) בְּלָאוּ דְנְבִילָה קְמִיפְלָגִי עֵינֵי"ש וּמְבַנְיָר דְּלִרְיָה"ג לִיפָא לְחַיִּיבֵי מִשּׁוּם נְבִילָה דְּהוּי לָאו הַנְּל"ע א"כ בְּלֵא"ה לִיפָא לְחַיִּיבֵי מִשּׁוּם נְבִילָה: אַךְ הָא בְּלָאוּ הֵכִי יִקְשָׁה דְּרִיָּה"ג הָא ס"ל בְּפִסְחִים (דף כג:) דְּגִיד הַנְּשָׂה אִיסוּר בְּהִנְאַה.

וּא"כ לְמָה בְּגִיד הַנְּשָׂה שֶׁל עוֹלָה מְחַיִּיב תְּרַתֵּי מִשּׁוּם דְּהוּי מוֹסִיף אוֹ חֲמוּר מִשּׁוּם הַנְּאַה וְהָא לְרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי גַם גִּיד הַנְּשָׂה אִיסוּר בְּהִנְאַה וְלִיפָא מוֹסִיף וְע"כ צ"ל דְּהַפְּנוּנָה דְּהָאֵי תַנָּא ס"ל פְּרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי בְּזָה וְלֹא לְעַנְיָן אִיסוּר הַנְּאַה דְּגִיד וּא"כ ה"נ לְעַנְיָן לָאו הַנְּל"ע יֵשׁ לוֹמַר הֵכִי.

וְעֵינָן שְׁעָה"מ בַּה' מ"א שֶׁכ' בְּאַמַּת דְּהַפְּנוּנָה דְּהָא תַנָּא ס"ל פְּרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי לְעַנְיָן כּוֹלֵל בְּחֲמוּר עַל קַל וְלֹא לְעַנְיָן אִיסוּר הַנְּאַה עֵינֵי"ש וּא"כ קו' הַנְּל"ל: וּבְפִשְׁיטוֹת י"ל פִּינּוּן דְּרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סוֹבֵר דְּגִיד הַנְּשָׂה אִיסוּר בְּהִנְאַה וְצ"ל הָא דְּהוּי חֲמוּר בְּעוֹלָה וְשׁוּר הַנְּסַקְל.

הֵינּוּ כַּמ"ש בְּטַעַם הַמְּלָךְ שֶׁם דְּנְבִילָה מְטַמֵּא וְעוֹלָה עַכ"פ לֹקְהָ עַל הַנְּאַה וְגַם אֶפְיָלוּ בְּשׁוּנָה פְּרוּטָה בְּאִין בּוֹ פְּזִיז עֵינֵי"ש שְׁהָאַרִיף. וּא"כ לֹא הוּי נְל"ע דְּהָא הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּכַתִּיב לְגַר אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיהָ תִּתְּנֶנָּה וְאֶכְלָה אוֹ מְכֹרֵר וְגו' וְזָה ל"ש לְרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי בְּגִיד הַנְּשָׂה שֶׁל נְבִילָה פִּינּוּן דְּגִיד אִיסוּר בְּהִנְאַה וְז"פ: ב) וְאַגַּב אֶכְתּוּב דְּבַס' מְנַחֵה בְּלוּלָה תְּמָה דְּאַמַּאי לֹא מוֹקִי לָהּ בְּחֻלְיָן דְּהָאֵי תַנָּא דְּהַאֲוֹכַל גִּיד הַנְּשָׂה שֶׁל נְבִילָה דְּאֵינוֹ חַיִּיב אֲלָא אַחַת וּמוֹדִים וְכו' הֵינּוּ רַבֵּי יְהוּדָה דְּהוּא בַר פְּלוֹגְתִּי דר"מ בַּכ"מ עֵינֵי"ש וְשׁוּתָא דִּידִי לֹא יִדְעָנָא הָא מְבַנְיָר בְּחֻלְיָן (דף ק).

(דר"י אפ"י חֲמוּר בְּעֻלְמָא אֵית לִי וְכ"ש כּוֹלֵל. וְהָא תַנָּא ל"ל כּוֹלֵל וּאֲכַמ"ל: הֲדַרְיָן לְהַנְּל"ל דְּלְרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי לֹא לְקִי אֲלָאוּ דְנְבִילָה דְּכַתִּיב לְגַר אֲשֶׁר וְגו' וַיֵּשׁ לְהַעִיר א"כ מַנ"ל לר"א בְּפִסְחִים (דף כא:) דַּכ"מ שְׁנַאֲמַר לֹא תֹאכַל וְכו' דֹּא אִיסוּר אֶכְלָה וְא' אִיסוּר הַנְּאַה בְּמִשְׁמַע מְדַהֲדַר קָרָא דְלְגַר וְכו' דְלְמָא אַהֲדַרִּי קָרָא לְמִימַר שְׁיִהְיִי לָאו הַנְּל"ע.

וְכ"ת דְּרַבֵּי אַבְוָהוּ לֹא קָאֲמַר אֲלִיפָא דְרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי א"כ מָה פְּרַכִּינּוּן בְּפִסְחִים מְרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הָא ר"א לֹא אָמַר לְרַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי דְרַבֵּי יוֹסֵי ע"כ דְלָא כַּר"א וְצ"ע אִם לֹא שְׁנַאֲמַר דר"א לֹא ס"ל כַּר"י אֲלָא פְּאַבְיֵי בְּיוֹמָא שֶׁם דְלְרַבֵּי יוֹסֵי ג"כ לְקִי בְּנְבִילָה וּאֲכַמ"ל: ג) וּבְעֵיקַר הַקו' י"ל בְּפִשְׁיטוֹת דְּהָא רַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי ס"ל פְּשִׁהוּתְרָה נְבִילָה הוּא הַוּתְרָה חֻלְבָּה וְגִידָה לֹא הַוּתְרָה.

הָרִי דְגִיד אֵינוֹ בְּכַלֵּל לְגַר אֲשֶׁר וְגו' דְגִיד אֵינוֹ בְּכַלֵּל בְּשָׂר. אֲמַנְם הִיא הִיא דְמַמִּילָא גִיד אִיסוּר בְּהִנְאַה וְלֹא הוּי נִיתוּק לְעֵשָׂה: וּבְזָה נִדְחָה מ"ש הַצַּל"ח בְּפִסְחִים (דף מז).

(לְיִישָׁב קו' הַתּוֹס' שֶׁם דְלְחֲשָׁב גִּיד הַנְּשָׂה שֶׁל נְבִילָה. וְתִי דִי"ל דס"ל כַּרִּיָּה"ג דְּאִין לוֹקִין עַל לָאו דְנְבִילָה וְלַהַנְּל"ל גִּיד לֹא הוּי נְל"ע.

וּבְלֵא"ה הָא חֲשׁוּב בְּשָׂר בְּחֻלְבָּה דְאִיסוּר בְּהִנְאַה וּמָה שְׁהַקְשָׁה הַצַּל"ח שֶׁם דְאַמַּאי לֹא חֲשׁוּב יוֹם הַפְּפוּרִים יֵשׁ לְיִישָׁב בְּפִשְׁיטוֹת הָא רַבֵּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סוֹבֵר פְּרַבֵּי נְחוּנְיָא בְּן הַקְּנָה כַּמְבַנְיָר בְּפִסְחִים (דף לב).

וא"כ פרת פוטר ממלקות: ועיין אור חדש פסחים תמה לרבי יוסי הגלילי למה קרא דחלב נבילה וחלב טריפה וגו' דילפי' מזה דאמרה תורה יבא איסור נבילה ויחול על איסור חלב דלמה נ"מ הא ס"ס אינו לוקה על נבילה.

עיי"ש וראיתי שתי' בס' ברית אברהם דנ"מ לענין שמאכילין אותו הקל. ותמוה דהא ס"ס חל לענין איסור וכמבואר ביבמות (דף לב) לקנכו וכו' וא"כ אף בלי גזה"כ דיבא איסור נבילה ויחול כו' ג"כ חל לענין איסור ופשוט: ד) הנה קיי"ל דאסורי הנאה אין בידו למנכו דהנה מאיסורי הנאה.

ובזה נראה ליישב שיטת הרמב"ם דספק בפ"ח מה' מ"א דגיד הנשה מותר בהנאה ותמהו דהא מבואר בפסחים (דף כב.) דלמ"ד אין בגידין בנו"ט גיד הנשה אסור בהנאה דקאמר מאן שמעית לי דאמר אין בגידין בנו"ט ר"ש ולר"ש ה"נ דאסור.

וא"כ לרמב"ם דפסק בזה כר"ש דאין בגידין בנו"ט למה גיד מותר בהנאה. ועיין כו"פ (סי' סה): ונראה לפי הנ"ל דאיסורי הנאה לאו בני מכירה נינהו.

וקשה לפ"ז א"כ מוכח דגיד מותר בהנאה דאל"כ היכי משפחת לה וטבחו או מכו דהא אם מכו חוץ לאחד ממאה שבו פטור וכמבואר בב"ק (דף עח) ואי גיד אסור בהנאה הרי לא מכו להגיד. ואיסור הנאה שלו מקרי רק דא"י למנכו וא"כ הני לי' שיעור עיי"ש וכבר התעורר בזה בס' זית רענן: אף י"ל לפמ"ש הבית אפרים בהקדמתו דאיסור גיד אינו חל מחיים וא"כ שפיר מכו אף הגיד דהא מחיים אינו חל איסור הנאה כיון דלא חל לענין אכילה וכשיטת הרמב"ם בנקודה הנפלאה.

ושפיר ס"ד דגיד אסור בהנאה: ולפ"ז מיושב קו' הנ"ל דלכאורה הא שפיר חל מחיים ואי דאסור משום אבר מה"ח הא קיי"ל דאכלו אע"פ שאין בו כזית חייב. ואבר מן החי בעי כזית (* ולא שיעור בזה אין איסור חל על איסור.

וצ"ל דהא ר"ש לשיטתו דס"ל כ"ש למלקות וזה וזה בכ"ש. ושפיר אמר (* ולר"ש ה"נ דאסור בהנאה אבל הרמב"ם לשיטתו דלא פסק כר"ש גם אי פוסק דאין בגידין בנו"ט מ"מ מוכח דגיד מותר בהנאה ודו"ק: ה) עיין חולין (דף קא).

(אמר רב יהודה אמר רב האוכל גיד הנשה של נבילה ר' מאיר מחייב שתיים וחכמים אומרים אינו חייב אלא אחת ומודים חכמים לר' מאיר באוכל גיד הנשה של עולה ושל שור הנסקל שחייב שתיים.

ומאן האי תנא דבאיסור פולל איסור חל על איסור לית ליה איסור פולל באיסור חמור אית לי' ע"כ: והקשה בספר דרוש וחינוך להגאון ר' עקיבא איגר בסוף הספר דלפי מה שכתבו התוספות ביבמות (דף לג:) ד"ה אמר וכו' דאיסור פולל בקל על חמור לכ"ע לא חל עיי"ש א"כ מה ראי' דחכמים דר' מאיר לית להו פולל פי אם בחמור על קל דלמא סבירא להו פולל אפילו בשוין ורק דסבירא להו דגיד הנשה אסור בהנאה.

וא"כ הני נבילה על גיד איסור פולל בקל על חמור להכי אינו חייב אלא אחת. אבל של עולה ושל שור הנסקל דאסורו ג"כ בהנאה שפיר חייב ומנ"ל דבעי דווקא חמור על קל עיי"ש: ולכאורה יש ליישב לפי מה דהקשו האחרונים ועיין טעם המלך ה' מאכלות

אסורות פָּרַק ח' על התוס' יבמות הנ"ל שכתבו ד"ש לנבילה חומרא בָּמָה שְׁמַטָּמָא א"כ נבילה על גיד הנשה הוי חמור על קל עיי"ש: אָמְנָם לָמָּה שְׁבִיָּאָר בְּסִפְרָא פְּתַח הַבַּיִת דְּאִין פְּוֹנְנַת הַתּוֹס' דְּמָה"ט חֲמוֹר נְבִילָה.

אֵלָּא דְלֹא הָוֵי קַל עַל חֲמוֹר אֲבָל חֲמוֹר עַל קַל נְמִי לֹא הָוֵי וְעֵי"ש שְׁתִּי' בְּזָה קו' הַטַּעַם הַמְּלִיךְ הַנְּ"ל דְּמַטַּעַם זֶה שְׁנֵה נְבִילָה לְגִיד הַנְּשָׂה עֵי"ש: וּלפ"ז גַּם קוֹשְׁיוֹת הַגְּרַע"א הַנְּ"ל לַק"מ דְּנָהִי דְּגִיד הַנְּשָׂה אֲסוּרָה בְּהִנְאָה.

מ"מ הָא גַּם נְבִילָה יֵשׁ חוּמְרָא שְׁמַטָּמָאָה. וְעכ"פ שְׁוִין הֵמָּה.

וְשִׁפּוּר רֵאִי דְלִית לֵהּ כּוֹלָל בְּאֲסוּרִים שְׁוִים דְּהָא נֶגְדַּ חוּמְרָא שְׁיֵשׁ בְּגִיד שְׁאֲסוּרָה בְּהִנְאָה יֵשׁ חוּמְרָא בְּנְבִילָה שְׁמַטָּמָא וּא"ש: וְקִצְתַּת יֵשׁ לִיְיָשׁב בְּזָה קו' הַטַּעַם הַמְּלִיךְ שֶׁמֶּה קִשְׂתָּה לר' יְהוּדָה דס"ל דְּחֲמוֹר לְחוּד ג"כ חֲנִיִּל פְּדֵאִיתָא בְּחֻלְיִין (דף ק:) א"כ אֲמַאי לֹא חֲנִיִּל אִסוּר נְבִילָה עַל עוֹף טָמֵא.

וְלֵהַנְּ"ל אֲתִי שִׁפּוּר דְלֹא פְּתָבוּ הַתּוֹס' אֵלָּא דְלֹא הָוֵי קַל מִחֲמַת דְּהוּמָר מְפָלְוֹ אֲבָל גַּם חֲמוֹר לֹא מְקַרִי וּא"ש: וְהִנֵּה הַתּוֹס' שֶׁמֶּה בְּד"ה אִסוּר וְכו' תְּמָהוּ דְּהָוֵי לִי נְבִילָה אִסוּר מוֹסִיף דְּנֶאֱסַר לְגְבוּהַ וּמִחֲמַת גִּיד מוּתָר לְגְבוּהַ.

וְשִׁמְעֵתִי מְקַשִּׁים דְּהָא קוֹדֵם שְׁנִתְנַבְּלָה הָוֵי מְסוּפְנָת פְּדֵאִיתָא בְּחֻלְיִין (דף לז) וּא"כ נֶאֱסַרָה מְפָר לְגְבוּהַ קוֹדֵם שְׁנַעֲשֶׂה נְבִילָה וּא"כ לֹא הָוֵי נְבִילָה מוֹסִיף ע"כ הַקּוֹשְׁיָא: אָךְ לַפּ"מ שְׁוִי"ת הַגָּאוֹן ר' עֶקִיבָא אֵיגָר (סי' קע) בְּשֵׁם בְּנוֹ ז"ל דְּנְבִילָה הָוֵי לִי אִסוּר מוֹסִיף וְאָף בְּמָקוֹם שְׁפַחְתִּיכָה זֹו אֵינּוּ מוֹסִיף פְּלֵל מ"מ מִתּוֹרַת חֲמוֹר לֹא נִפְיָק עֵי"ש: וְנִלְע"ד רֵאִי לְזָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' יְבָמוֹת (דף לג:) ד"ה אָמַר כּו' דְּנְבִילָה הָוֵי לִי חֲמוֹר שְׁמַטָּמָא עֵי"ש וְהָא חֲלָב נְבִילָה אֵינּוּ מְטַמָּא פְּמִבְּנָאָר בְּכִסְתִּים (דף כג:) עֵי"ש וְע"כ דְּמַחְשָׁב מ"מ חוּמְרָא בְּמָה שְׁהַבְּשָׁר שֶׁל נְבִילָה מְטַמָּא אָף שְׁהַחֲלָב אֵינּוּ מְטַמָּא וְה"נ גַּבִּי נְבִילָה.

וּא"כ הָא אֲמַרִינּוּ בְּחֻלְיִין שֶׁמֶּה לְחַד לִישְׁנָא דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ נְבִילָה דְלֹא אֲתֵי מִכַּת מְסוּפְנָת וְהִיכִי דְמִי שְׁעֲשֶׂאָה גִּיסְטָרָא. א"כ יֵשׁ חוּמְרָא בְּנְבִילָה שְׁאִין בְּגִיד בְּנְבִילָה דְּעֵלְמָא א"כ תְּמִיד הוּ"ל מוֹסִיף וְעכ"פ מִתּוֹרַת חֲמוֹר לֹא נִפְיָק וְהָא ס"ל לְחַכְמִים אִסוּר כּוֹלָל בְּאִסוּר חֲמוֹר וּבְזָה יֵשׁ לְדַחוּת מַה שְׁרָאִיתִי מְקַשִּׁים עַל הַגַּמ' הַנְּ"ל דְּהָא נְבִילָה מְטַמָּא וְהָוֵי לִי חֲמוֹר דְּגִיד אֵינּוּ מְטַמָּא וְלִשְׁיטַת הַמְּאִירִי אִפִּי' לְמ"ד יֵשׁ בְּגִידִין בְּנוֹתָן טַעַם.

דְלֹא פְּרַשׁ"י בִּיצָה [דף ז] דְּתִלְיָא אֵי יֵשׁ בְּגִידִין בְּנו"ט עֵי"ש [מ"מ גִּיד אֵינּוּ מְטַמָּא וְהָוֵי לִי חֲמוֹר. וְלֵהַנְּ"ל מ"מ גִּיד נְמִי הוּ"ל חֲמוֹר בְּמָה שְׁהַבְּשָׁר מְטַמָּא וְלֹא הָוֵי נְבִילָה חֲמוֹר וּאֲכַמ"ל: ו] וְהִנֵּה הַתּוֹס' תִּי' דְּסוּבֵר דְּגִיד נְמִי אֲסוּר לְגְבוּהַ וְלֹא הָוֵי מוֹסִיף.

וּבְשׁו"ת הַגָּאוֹן רַע"א (סי' קע) מְדַקְדָּק עַל דְּבַרֵי הַתּוֹס' דְּמַנ"ל לְהַתּוֹס' דר' יוֹסִי הַגְּלִילִי סוּבֵר אֵלִיבָא דְּאָמַת דְּגִיד אֲסוּר לְגְבוּהַ. דְּהָא הַתּוֹס' לֹא הִקְשׁוּ אֵלָּא בְּלִשׁוֹן הַגַּמ' דְּקָרִי לִי אִסוּר כּוֹלָל וְלֹא קָרִי לִי אִסוּר מוֹסִיף.

דְּקָאָמַר מֵאֵן הָאֵי תַנָּא דְּאִסוּר כּוֹלָל לִית לִי וְכו'. אֲבָל בְּאָמַת י"ל דְּהָאֵי תַנָּא גַּם אִסוּר מוֹסִיף לִית לִי.

ומנא להו להתוספות דס"ל להך תנא דגיד אסור לגבוה. ואם פנונת התוס' דהש"ס דקרי ל' רק אסור כולל הכי ס"ל דגיד אסור לגבוה הו"ל להתוס' לומר דהמקשן סובר ולא בלשון דסבר כמ"ד דנראה דחכמים דר"מ הכי ס"ל עיי"ש ונראה דכוננת התוספות הכי דהנה הקשה הגרע"א בלקוטין דלמה לחכמים לא חל גבילה אגיד, הא גלתה התורה דגבילה חל על חלב דהתורה אמר יבא אסור גבילה וכו' וה"נ אסור גבילה על גיד וכה"ג איתא בתולין (דף קג) ובמיתות אסור טריפה ומיחל על אסור אבר וכו' מידי דהוי אחרוב וה"ה שאסור גבילה יבא ויחול על אסור גיד כמו על חלב.

ותי' הגרע"א דבאמת אין ראי' מהתם דהוי ל' מוסף. דחלב מותר לגבוה אף מאן דלית ל' מוסף שפיר מביא ראי' מהא דגבילה חלב על חלב עיי"ש ולפ"ז קושיות התוספות הכי דחכמים דר' מאיר אי ס"ל מוסף א"כ גבילה יחול על גיד דהו"ל מוסף.

ואי דלית להו מוסף. א"כ יש ראי' אפוא מהא דחלב גבילה וחלב טריפה דגבילה חל על כל אסורים וה"נ יחול על גיד וממ"נ קשה לר"י הגלילי או דייחול הכא מטעם מוסף או מטעם גזירת הפתוב וע"ז תירצו דלעולם אית ל' מוסף.

וא"כ אין ראי' ממה דגבילה חל על חלב דה"ה על כל אסורים במקום דלא הוי מוסף דשאני התם דהוי ל' מוסף, אלא דגבילה על גיד לא הוי שום מוסף. בשלמא גבילה על חלב הוי מוסף דחלב מותר לגבוה מה שאין כן גבילה אכל גבילה על גיד לא הוי מוסף ומשום דסבר כמ"ד דגיד נמי אסור לגבוה.

ויש ראי' אפוא דר' יוסי הגלילי עצמו לית ל' מוסף מדלא חל לדידי' גבילה על גיד וזה נכון: ז) ואגב אכתוב בהא דכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' מאכלות אסורות (הלכה) 'כ' לאמור תלשאבר מן החי ונטרפה בגטילתו חייב שתיים דהוי אסור בת אחת עיי"ש ותמהו עליו דמשמע מדבריו דאם היתה טריפה מקודם לא הי' חל אסור אבר מן החי.

וא"כ אף פסק דתלש חלב מן החי חייב שתיים דהיאך חל אסור אבר מן החי על אסור חלב: ונראה דלכאורה קשה דהא אבר מן החי הוי ל' אסור מוסף דנאסר לבגיי נח. וקיי"ל דאסור חל על אסור באסור מוסף: אף נראה למ"ש התוס' ביבמות (דף לג): דבקל על חמור ל"א כולל.

ה"נ י"ל במוסף. וא"כ למ"ש האחרונים דאבר מן החי מותר בסחורה דאתקיש לדם וכמ"ש בשו"ת נודע ביהודה וכן משמע מהא דאמרינן בבכורות (דף ו) ודלמא לסחורה עיי"ש וא"כ הוי ל' אבר מן החי קל על חמור דטריפה אסור בסחורה וקלא חל.

משא"כ על חלב שפיר חל אבר מן החי דהוי ל' מוסף בשונוין דהא גם חלב מותר בסחורה. ובשונוין אמרינן שפיר מוסף ואתי שפיר דברי הרמב"ם דדווקא על טריפה לא חל אסור אבר מן החי משא"כ על חלב ודו"ק: ח) והנה אין להקשות דהא אבר מן החי מטמא כמבאר בפ' העור והרוטב ונחמור מן הטריפה וכמ"ש התוס' לענין גבילה] אמנם נראה דתלש חלב חי דלא מטמא דהא חזינו דהתורה אמרה יבא אסור גבילה ויחול על אסור חלב.

ומ"מ לא מטמא כדאיתא בפסחים (דף כג:) א"כ ה"נ אי חל אבר מן החי לא מטמא דלא גרע מנבילה שחל על טריפה ומ"מ לא מטמא ואכמ"ל: ט) ובההוא ענינא יש ליישב קו' הגאון ר' עקיבא איגר במה דקאמר שם בחולין (דף קג).

(ובמיינתי איסור טריפה ויחול על איסור אבר מן החי קמפילגי מר סבר אתי וחייל מידי דהוי אהלב דהתורה אמרה וכו' והקשה הגאון ז"ל הא זה נסתר מגמ' לעיל (דף) דאמר דאין איסור נבילה חל על איסור טמאה ולא אמרינן מידי דהוי אהלב ע"ש: ולכאורה נראה דכי שנינו לומר הואיל היינו באותו הדבר עצמו כמו התם דאכל חלב מן החי ומן הטריפה דבבביתא אחת הי' הני ג' איסורים חלב חי וטריפה.

לכן אמרינן הואיל נחל בבביתא זהו טריפה אהלב חל ג"כ בבביתא זהו איסור אבר מן החי על הנהלב אבל לומר הואיל נחל איסור טריפה אהלב חל נמי איסור אחר אהלב זה לא אמרינן: ולפ"ז שפיר אמרינן דלא חל איסור נבילה על טמאה דעלמא.

פינן דליפא בבביתא זהו כי אם איסור טמאה ונבילה וז"פ וברור: וראיתי בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת חיו"ד (סי' קכא) דבנו הגאון ז"ל שדא בי' נרגא בסברא הנזכרת מדברי התוספות מפות (דף טז:*) דלהכי חל נבילה על טמאה בריסק ט' גמלים ואחד חי משום דמצינו דאיסור נבילה חל על חלב.

הרי דגם בנבילה על טמאה לחודה חל איסור נבילה: אולם יש ליישב קושיות הגאון ז"ל הנ"ל דהנה התוספות במפות שם כתבו דהכא אתיא כמאן דאמר איסור חל על איסור ואפילו למ"ד וכו' עיי"ש: ולכאורה קשה לי הא שם איתא רבה אמר ר' יוחנן אפילו שנים והוא ור' יוחנן לית לי' איסור חל על איסור אפילו במוסיף כמ"ש התוס' בחולין (דף קג) בד"ה מר וכו' [ורק פי' מתניתין דשביעית דסברה כולל ולדידי' לא ס"ל] עיי"ש: אף פוננת התוספות כף למה שהבאתי דלמאן דס"ל כולל או מוסיף.

אין ראוי מהא דגלתה התורה דנבילה חל על חלב דה"ה דחל על כל איסורים שבביתא דשאני נבילה על חלב דהוי לי' כולל או מוסיף משא"כ למ"ד דלית לי' כולל ומוסיף אדרבא מהראוי שיחול נבילה על כל איסורים שבביתא וכמו דגלתה התורה דחל על חלב.

עיי"ש: ולפ"ז פוננת התוספות כף דהכא אתיא כמ"ד איסור חל על איסור. הפוננת דאתיא כמ"ד דאיסור נבילה חל על איסור והיינו דלית לי' כולל ומוסיף בעלמא וא"כ.

איסור חל על איסור לדידי' בנבילה: ומינשב ממילא קו' הגאון רע"א ז"ל הנ"ל. דר' יהודה לשיטתו דס"ל כולל שפיר אמר דאין נבילה חל על טמאה.

ואין ראוי לדידי' במה דנבילה חל על חלב דהוי לי' כולל או מוסיף ורבי יהודה אפי' חמור אית לי' משא"כ לר' יוחנן דלית לי' כולל ומוסיף שפיר ראוי ונשפיר קאמר ובמיינתי איסור אבר ומחיל על איסור טריפה קמפילגי מר סבר אתי וחייל מידי דהוי אהלב וכו' ודוק היטב: י) ואגב אכתוב מה שהקשה עוד הגאון רע"א בהא בחולין (דף קג).

(דסובר רבי יוחנן דאם תלש אבר וטרפה בו דחל איסור אבר מן הסי וטרפה בהדי (הדדי והא שיטת רש"י בתולין (דף קב:) דלחתיכות בשר עומדת והיכי תלו ***) תרנונייהו אאיסור בשר מן הסי ונראה דמייברי במשהו בשר וגידים ועצמות.

וכבר חזית לן המנחת חינוך (מצנה תנ"ב) דאמרין מ'גו דחייב משום אבר מן הסי חייב נמי משום טריפה. וא"כ הוי שפיר בת אחת.

משא"כ משום בשר מן הסי לא הי' חייב מקודם דהוי רק חצי שיעור ודו"ק: גירות סימן לא א) דעת רש"י בקדושין (דף פח) דאפילו ל"ד נכרי ועבד הבא על בת ישראל הנולד בשר דמ"מ צריף גירות פינן דבית דידן' שיידינן לי' עיי"ש: ויש להוכיח כדבריו מהא דאמרין ביבמות (דף מה) שהיא דהוי קרי לי' בר ארמאה אמר ריב"ל מי לא טביל לקרוי עיי"ש והקשה המוהרש"א דע"כ מייברי שאמו ישראלית היתה דאל"כ מה מהני מה שטביל לקרוי הא הנולד כמותה.

וא"כ הא ריב"ל ס"ל נכרי ועבד הבא על בת ישראל הנולד בשר ולמה קרי לי' בר ארמאה. עיי"ש: אמנם אם נימא דצריף גירות עכ"פ א"ש מה דקרי לי' בר ארמאה נהי דהנולד בשר אבל מ"מ הנולד צריף גירות.

ונה שאמר דמי לא טביל לקרוי ונשוב גר כנ"ל: ובזה ניחא הא דקדושין (דף סט) ואם איתא דלכתחילה נושא ממזר לשפחה [ממזרת נמי תינסב לעבדא ומשגי עבד אין לו חייס. וקשה דעכ"פ יקשה דתינסב לעכו"ם דבנדאי אם בעבד מותרת [משום דקרא דלא יהי קדש בישראל בשר כתיב ה"ה הלאו דלא תתחתן וגו'] ה"ה בעכו"ם דמה שנא ועיין בתוס' יבמות (דף טז:) ד"ה נכרי עיי"ש אמנם להנ"ל ניחא למ"ש בשו"ת חמדת שלמה (סי' ב) דדונקא מנכרי צריף גירות משא"כ עבד דאין לו חייס א"צ שחרור ומיישב בזה קו' המוהרש"א דדברי רש"י סותרים זה את זה למ"ש שם (דף עו) ועיי"ש שכ' דזה דעת הר"ן דנכרי הבא על בת ישראל הנולד אסור בממזר והיינו פינן דצריף גירות ובגירותן לית להו חתנות ושוב הנולד אזיל בתר דינה ואסור בממזר עיי"ש [ועיין ברש"י גיטין (דף מא).

(ויאמר לו עבדי אתה ויוציא לעז על בניו משמע דצריף שחרר וצ"ע ועיין בגליון הש"ס]: ובזה מיושב מה שהקשה הר"ט אלגאזי (דף מז) ושער המלך מרש"י קדושין (דף ע:): ד"ה כל דאמר וכו' דמסתמא הורדוס לאו בנות ישראל נסב והיינו דאל"כ הא הנולד בשר דנכרי ועבד הבא וכו' והא מ"מ צריף גירות לשם יהדות ולהנ"ל בעבד מודה רש"י דא"צ: ולפ"ז שפיר אמר ממזרת נמי תינהב לעבדא ותהני' הנולד כמותו.

משא"כ לעכו"ם הא צריף גירות ושוב אין הבן מתניחס אחר אביו דאחר גירות הא פקע פח האב והנולד ממזר כמותה ולא הועילה מידי משא"כ בעבד שפיר פריף דא"צ גירות כנ"ל: ואגב אכתוב מה שנסתפקו האחרונים ביבם שייבם את הממזרת אי הנולד הוי ממזר דיש קדושין ואין עבירה עיי"ש ותמהני שלא הביאו דברי המוהרש"א בח"א ביבמות (דף עז) דמפניו דבדבריו דהנולד הולך אחר הפגום דמש"ה אמר הגואל פן אשחית את נחלתי דלא מפני האיסור דעשה דוחה ל"ת עיי"ש ומבואר דגם היכי דמותר מצד דחי' הנולד הולך אחר הפגום אף יש לעיין דהא ביבום לא שרי אלא בהעראה וכידוע *) ואי

אֶפְשֶׁר לְהַתְּעֵבֵר: ב) וְאֵגֵב אֶכְתּוֹב בְּהָא דְהָעִיר בְּרִיט"א (דף ט) שֶׁהַקְּשָׁה דְמָה בְּעֵי בְּש"ס רִישׁ תְּמוּרָה אִי קָדְשֵׁי עֶפְרוֹם עוֹשִׂין תְּמוּרָה וְהָא אֲמַרִּינן שָׁם כִּי קָא מְבַעְיָא לִי הִיכִי דְהַקְדִּישׁ עֶפְרוֹם וְנִתְּפַר יִשְׂרָאֵל.

וְקָשָׁה הָא דְמַהְיֵי מִפְּרִישׁ קָרְבָן בְּעַד חֲבִירוֹ הִיא רַק מִטְעַם שְׁלִיחוֹת דְּהָא קוּי"ל דְּצָרִיף דַּעַת הַמִּתְּפַר וְא"כ הָא אֵין שְׁלִיחוֹת לְעֶפְרוֹם. עֵי"ש: וְנִרְאָה דְשָׁם קָאִי אֲלִיבָא דְר"ש וְלִשְׁיטְתוֹ דְּס"ל בְּקִדּוּשֵׁין (דף מא) דְּעֶפְרוֹם שְׁתָּרַם אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה עֵי"ש וְא"כ י"ל דְּמָה דְּאֲמַרִּינן דְּאֵין שְׁלִיחוֹת לְעֶפְרוֹם מֵאַתָּם גַּם אֲתָם הִנְאַמְר בְּתְרוּמָה הֵינְנוּ בְּמִלְתָּא דְּלִיתָא בְּדִנְפְּשֵׁי פְמוֹ תְּרוּמָה מִשָּׂא"כ בְּקָרְבָנוֹת דְּקוּי"ל אִישׁ אִישׁ שְׁנוֹדְרִים וְנָדְרִים וְנָדְבוֹת פְּיִשְׂרָאֵל י"ל דְּלֹא שְׁיָיְדָה בְּזָה אֵין שְׁלִיחוֹת לְעֶפְרוֹם וּבְזָה מוּבָן דְּבָרֵי הַתּוֹס' פְּתוּבוֹת (דף יא) דְּהַקְשׁוּ עַל מָה דְּאֲמַרִּינן שָׁם גַּר קָטָן מְטָבִילִין אוֹתוֹ ע"ד ב"ד וְהַקְשׁוּ דְּהָא אֵין שְׁלִיחוֹת לְקָטָן וְאֵין שְׁלִיחוֹת לְעֶפְרוֹם וְכָתְבוּ שָׁם דְּמָה"ת לָא מְשַׁכַּחַת דְּהָא אֵין שְׁלִיחוֹת לְהֵי רַק מְדַרְבְּנָן דִּישׁ לוֹ זְכִי פְמוֹ בְּהָאֵי דְּב"מ (דף עא) עֵי"ש וְהַקְשָׁה הַפְּלֵאָה הָא בְּהִדְיָא מְבוֹאָר בִּיבְמוֹת (דף ס:) דְּגִיּוֹרֵת פְּחוּתָה מִבַּת שְׁלֵשׁ שָׁנִים וְיוֹם א' מְוַתֵּרַת לְכַהֲנָה וְנִפְקָא לִי מְדַכְתִּיב וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים הִחְיִי לְכֶם וְהָרִי פְּנִחָס עִמָּהֶם וּמְבוֹאָר דְּמְשַׁכַּחַת לָהּ גַּר קָטָן מַה"ת עֵי"ש וְלַהֲנָ"ל מְהֵתָם אֵין קוֹשְׁיָא דְשָׁם מָרָא דְּהָאֵי דִּינָא הִיא ר"ש וְר"ש לִשְׁיטְתוֹ דְּמִלְתָּא דְּאִיתָא בְּדִנְפְּשֵׁי מְשׁוּי שְׁלִיחַ מִשָּׂא"כ לְדִינָן ל"מ גַּר קָטָן מַה"ת דְּאֵין שְׁלִיחוֹת לְעֶפְרוֹם (וְדִיק ג) וּבְעֵיקָר הַקְּוִשְׁיָא נִרְאָה עוֹד לִפ"מ דְּחֻדְיַת לָן בְּקִצּוֹת הַחֻנְשָׁן (ס' קֶצֶה) דְּקִנְיָן סוּדָר שְׁנוֹתָנִין הָעֵדִים כְּדִי דְּהַקּוּנָה יִנְפָּה לָאו מִטְעַם שְׁלִיחוֹת הִיא.

דְּבוּדָאֵי אִי הִי הַקּוּנָה נוֹתֵן הַסּוּדָר הִי מִטְעַם שְׁלִיחוֹת אֲבָל פִּינָן דְּהָעֵדִים נוֹתְנִים הַסּוּדָר אֵינוֹ מִטְעַם שְׁלִיחוֹת אֲלָא מִדִּין עֶבֶד כְּנַעֲנֵי הַמְּבוֹאָר בְּקִדּוּשֵׁין (דף ו) אִף דְּהֵתָם לָא בְּעֵי דַעְתָּא שְׁל עֶבֶד וּבְד"מ בְּעֵינָן וְאֵם זָה רוּצָה קוּנָה הַקּוּנָה עֵי"ש הֵיטֵב וּלִפ"ז נָמִי הָכָא כִּי שְׁיָיְדָה שְׁלִיחוֹת הֵינְנוּ הִיכִי דְּהִישְׂרָאֵל צְוָהוּ לְנִכְרֵי שְׁיִקְדִּישׁ עֲבוּרוֹ אִז הִיא מְתוּרַת שְׁלִיחוֹת אֲבָל הָכָא הָא אִיהוּ לָא קָנָה מֵעוֹלָם הַבְּהֵמָה זֹו אֲלָא דְּהִי מְחִיּוּב בְּקָרְבָן וְהוּא פְטוֹר אוֹתוֹ וְע"ז ל"ש שְׁלִיחוֹת וְעֵינָן בְּשׁו"ת חֲתָם סוּפֵר יו"ד (ס' שְׂכָא) מְחַלְקֵי ג"כ לְעֵנָן מְלִי לָא מְוַסְרִין לְשְׁלִיחַ בֵּין הִיכִי דְּמְחִיּוּב רַק שְׁלֵא הַפְּרִישׁ דָּאִז מְהֵי שְׁלִיחוֹת פְּמוֹ בְּתְרוּמָה עֵי"ש וְה"נ הָכָא וְאֵכֵ"ל: ד) וְאֶכְתּוֹב מָה שְׁיֵישׁ לְהָעִיר בִּפ' בָּא דְּכְתִיב וְכִי יָגוּר אֲתָהּ גַּר וְעָשָׂה פֶסַח וְגו' הַמּוֹל לוֹ כָּל זָכָר וְאִז יִקְרַב לְעֶשְׂוֹתוֹ.

וְאֵינוֹ מוּבָן לְכַאוּרָה אֵם בָּא לְהַזְהִיר עַל זְכָרִים שְׁנוֹלְדוֹ לוֹ לְאַחַר גְּיֻרוֹתוֹ פְּשִׁטָּא הָא לָא עָדִיף מִיִּשְׂרָאֵל דְּמִילַת זְכָרִיו מְעַכְבְּתוֹ מְפָסַח וְאֵם הַפְּנוּנָה עַל הַזְּכָרִים שְׁנוֹלְדוֹ בְּהִיּוֹתוֹ נִכְרֵי הָא כִּי נִתְּגַיֵּיר לִית לְהוּ חֵיִיס וְאֵמָאֵי מְעַכְבְּתוֹ מְפָסַח: וְנִרְאָה בְּיֵאוּרוֹ לִמ"ש הַרְמְב"ם פ"ט מְעַכְבְּדִים דְּעֶפְרוֹם מוּכָר בְּנִיּוֹ וּבְנוֹתָיו שְׁנַאָמֵר מְהֵם תְּקִנּוּ עֵי"ש וּבְכ"מ הָרִי דְּעֶפְרוֹם יֵישׁ לוֹ קִנְיָן הַגּוּף בְּבָנָיו וּבְנוֹתָיו דִּיכּוֹל לְמוֹכְרָם אִף דִּישְׂרָאֵל אֵין לוֹ קִנְיָן בְּבָנָו אֲלָא בְּבַתוֹ קִטְנָה.

וּי"ל דְּמַש"ה הַדִּין בְּב"נ דְּבַע"ח יְכוֹל לְקַח בְּנִיּוֹ לְעַבְדִּים כְּדְכְתִיב וְהַנּוֹשֶׂה בָּא לְקַחַת יִלְדָּוָו לְעַבְדִּים. וּלִפ"ז אִף אֵם נִתְּגַיֵּיר נְהִי דְּפִקְעָה מְמַנּוּ הַיַּחֲס מ"מ קִנְיָן מְמוּנָו לָא נִפְקַע וְהוּי כְּמוֹ מִילַת עֶבְדָּיו דְּמְעַכְבְּיֵין אֵת הָאָדוֹן מְפָסַחוֹ וְלָכֵן אֲמַרָה תוֹרָה הַמּוֹל לוֹ כָּל זָכָר אִף הַזְּכָרִים שְׁנוֹלְדוֹ בְּהִיּוֹתוֹ עֶפְרוֹם (וּפְשׁוּט: א) בְּיֵרוּשְׁלָמִי פ"א דְּקִדּוּשֵׁין (הַלְכָה ג) הִילָף כְּסָף עַל מְנַת

שְׁתַּצֵּא עֲבָדָה לְחִירוֹת [פֶּן צ"ל] אָמַר לִי יֵצֵא עַל מְנַת שְׁתַּצֵּא שְׂדֵה לְהַפְקֵר לֹא יֵצֵא וְכוּ' זֶה זִנְיָה לְבֹן דַּעַת וְזֶה לֹא זִנְיָה לְבֹן דַּעַת הִגַּע עֲצָמָה שְׁהִי חֲרַשׁ אָמַר לִי אִישׁ הִגַּע עֲצָמָה שְׁהִי קָטָן אָמַר לִי דִרְפוּ לְהַגְדִּיל וְכֵן הִיא בְּתוֹס' פְּתוּבוֹת (דָּף פג) ד"ה קִנּוּ מִיָּדוּ דְבִקְנִינָא לֹא מְהַנִּי אִם מִפְּקִיר אוֹתוֹ לִכ"ע יַעֲיִי"ש: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה מִפְּאֵן רֵאִי דְהַפְקֵר מִדַּעַת חָשׁוּב דַּעַת אַחֲרַת מְקַנָּה אוֹתוֹ דְּהֵא מִשְׁמַע דְּמַחֲלַק בֵּין שְׂדֵה לְעֶבֶד דְּבִשְׂדֵה כַּה"ג לֹא מְהַנִּי וְכַעֲבָד מְהַנִּי אַף אִם הוּא חֲרַשׁ אוֹ קָטָן וְהִינּוּ מִשׁוּם דַּעַת אַחֲרַת מְקַנָּה אוֹתוֹ וְכַמ"ש הַפ"מ: אָמְנָם י"ל דר"ז לְשִׁיטְתוֹ אָזְנִיל דס"ל בִּירוּשְׁלָמִי פ"ב דְּקִדּוּשֵׁין (הַלְכָה א) נַעֲשֶׂה הַחֲנֻנִי שְׁלוּחוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת לְזִכּוֹת לְפִוְעֵל וְאָמְרִינָן שֶׁם הִי הַפִּוְעֵל חֲרַשׁ עַל דַּעַתְנָא דר"ז חָשׁוּב.

וא"כ הָכָא נָמִי מַה בְּכָף שֶׁהָעֶבֶד אֵינוֹ בֵּר שְׁלִיחוֹת מ"מ הָאָדוֹן נַעֲשֶׂה שְׁלוּחוֹ לְזִכּוֹת לְעֶבֶד רַק כְּלָפִי מַה דְּאָמַר לוֹ דְּבַעֲיָנָן שְׁיִזְנֶה לְבֹן דַּעַת פְּרִיף לִי מִחֲרַשׁ וְהַשִּׁיב דְּמִכָּל מְקוֹם אִישׁ הוּא. וְהִנֵּה לֹא שָׂאֵל לוֹ מִשׁוּטָה הִינּוּ דִי"ל דְּכַמוּ דְּשׁוּטָה אֵינָה מִתְגַּרְשֵׁת דְּבַעֲיָנָן מִשְׁלַחַת וְאֵינָה חוֹזְרַת כְּמוֹ כֵן עֶבֶד שׁוּטָה אֵינוֹ מִשְׁתַּחֲרַר דִּילְפִינָן לָהּ לָהּ מֵאִשָּׁה [וְעֵינָן בְּמַכִּילְתָּא פ' מִשְׁפָּטִים אֵין לִי אֶלָּא שְׁיִכּוֹל לְהַשְׁתַּלַּח אֵינוֹ יְכוֹל לְהַשְׁתַּלַּח מִנִּינָן וְכוּ' מִשְׁמַע דְּדוֹנָקָא בְּשׁוֹן וְעֵין הַדִּין פֶּן וְאִכְמ"ל]: אַף נִרְאֶה דְּכָל מַה דִּילְפִינָן לָהּ לָהּ מֵאִשָּׁה הִיא דוֹנָקָא אִם שִׁחְרָרוּ בְּשִׁטְר אָבֵל אִם שִׁחְרָרוּ בְּכֶסֶף לֹא בְּעֵינָן דִּינִי גִיטִין.

וכה"ג אֵינָה בִּירוּשְׁלָמִי פ"ג דְּקִדּוּשֵׁין (הַלְכָה א) הִדָּא דְּאֵת אָמַר בְּקִדּוּשָׁה בְּכֶסֶף אָבֵל אִם קִדּוּשָׁה בְּשִׁטְר הוּאִיל וְלֹא לְמָדוּ פְּתַב קִדּוּשֵׁין אֶלָּא מִגְּרִוּשֵׁין (*) מַה וְכוּ': וּבְנֵה נִיחָא דְּמְהַנִּי מִשְׁחָרַר חֲצִי עֲבָדוֹ אַף דֵּאֵין לָהּ מִשְׁתַּלַּח וְחוֹזֵר וּמִשְׁתַּעֲבָד יוֹתֵר מִזֶּה וּבִגְט לֹא מְהַנִּי מְגַרְשׁ חֲצִי אִשָּׁה מִשׁוּם דְּבְכֶסֶף מְהַנִּי אַף מַה דְּלֹא מְהַנִּי בְּגִיטִין וְאַף דֵּאֵיכָּא לְמ"ד דְּאַף בְּשִׁטְר מְהַנִּי י"ל דְּהִינּוּ בְּשִׁנֵּי שְׁוֹתְפִין דְּמִשְׁוֹתְפִי זֶה שְׁפִיר מִשְׁתַּלַּח חֲלָקוֹ וְאֵינוֹ חוֹזֵר אֵלָיו עוֹד פְּנ"ל וְאִכְמ"ל: ב) בְּמִשְׁנֵה דְּגִיטִין (דָּף יא) הָאוּמַר תַּן גִּט זֶה לְאִשְׁתִּי וְשִׁטְר שְׁחָרַר זֶה לְעֶבְדֵי וְכוּ'.

עֵי"ש.

(** וְהַקְּשָׁה בְּשׁו"ת הַגָּאוֹן רַע"א (ס' קצד). הָא קִי"ל בְּגִיטִין (דָּף לח) דְּהַמְשַׁחֲרַר עֲבָדוֹ עוֹבֵר בְּעֵשֶׂה דְּלַעוּלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ.

וא"כ הָא אֵין שְׁלִיחַ לְד"ע דְּבִשְׁלָמָא לְרַבָּנָן דְּסַבְּרוּ דְּזִכּוֹת הִיא לְעֶבֶד שְׁיֵצֵא לְחִירוֹת י"ל דְּהִי שְׁלִיחוֹ שֶׁל הָעֶבֶד. אָבֵל לר"מ דְּחֹב הוּא לוֹ ע"כ דְּהִי שְׁלִיחוֹ שֶׁל הָאָדוֹן וְנִימָא דֵּאֵין הַשְׁלִיחוֹת מְהַנִּי כֵּינּוּ דְּהִי לְד"ע.

וְכֵן הַקְּשָׁה בְּשׁו"ת נוֹב"י מֵהַדו"ק אַה"ע (ס' עו) עֵי"ש: וְרֵאִיתִי בְּסִפְר תַּפְּאֲרַת יִשְׂרָאֵל שֶׁכ' דְּנִהְפּוּף הִיא דְּלַר"מ לִיכָּא קוֹשְׁנֵי דְּהִי כְּמוֹ עִירוּב שְׁשִׁלְחוֹ בְּיַד עַכּו"ם דְּלֹא שְׁיִיף אֵין שְׁלִיחַ לְד"ע דְּמַעֲשֶׂה קוֹף בְּעֵלְמָא הִיא דְּעֶבֶד.

וכו' עֵי"ש. וּבְאַמַּת הַדִּין עִם הַגָּאוֹן רַע"א הַנֶּ"ל דְּהָא קִי"ל דְּטְלִי גִיטָהּ מַעַל גְּבֵי קַרְקַע דְּלֹא מְהַנִּי.

וּמִסְתַּמָּא ה"ה בְּגִט שְׁחָרַר [וְעֵינָן בְּחִדּוּשֵׁי הַגָּאוֹן רַע"א גִּיטִין דָּף י"ג עֵי"ש] מַעֲתָה אִם נִימָא דֵּאֵין שְׁלִיחַ לְד"ע וּמַעֲשֶׂה דִּידִן הִי כְּמוֹ שְׁאֵינוֹ דְּמַעֲשֶׂה קוֹף בְּעֵלְמָא הִיא א"כ הָעֶבֶד לֹא קִיבֵל הִגֵּט מִרְבוּ.

והוּי כְּמוֹ טְלִי גִיטָה מְעַל גְּבִי קַרְקַע דַּל"מ בְּשַׁחֲרָר כְּבִגְט: וְהִנֵּה אֵין לְהַקְשׁוֹת דַּלפ"ז דְּטְלִי גִט שַׁחֲרָר מְעַל גְּבִי קַרְקַע לֹא מְהַנִּי כְּמוֹ בְּגִטֵי נְשִׁים א"כ אֲמַאי לֹא חָשׁוּב בְּמִשְׁנֵה (דָּף ט.) דְּשׁוּה גִיטֵי נְשִׁים לְשַׁחֲרָרֵי עֲבָדִים לְעִנְיָן טְלִי גִיטָה מְעַל גְּבִי קַרְקַע דְּלֹא מְהַנִּי בְּשַׁחֲרָר כְּמוֹ בְּגִט.

דְּהָא לְקַמּוֹ מְסַקִּינּוּ דְּמִילְתָּא דְּאִיתָּא בְּקַדְוִישִׁין לֹא קְתַנִּי. וְטְלִי קַדְוִישָׁה מְעַל גְּבִי קַרְקַע הָא לֹא מְהַנִּי גַם בְּקַדְוִישִׁין כְּמוֹ בְּגִט וּמַש"ה לֹא קְתַנִּי מְעַתָּה קו' הַגְּאוֹן חִזְקָה דְּכִינּוּ דַּל"מ טְלִי גִט שַׁחֲרָר מְעַ"ג קַרְקַע נִימָא אֵין שְׁלִיחַ לַד"ע וְהַמְעַשָּׂה בְּטַל כִּינּוּ דְּבַעֲינּוּ בְּזַה מְעַשָּׂה כְּנ"ל: וְלְכַאוּרָה עָלָה עַל לְבִי דִישׁ לְהַקְשׁוֹת אֲפִילוּ לְרַבְּנָן דַּס"ל דְּנִזְכוּת הִיא לְעֶבֶד שְׂיַצֵּא לְחִירוֹת.

וְהִיא דִּי"ל דְּאֵין עֶבֶד רִשְׁאֵי לְקַבֵּל גִּט שַׁחֲרָר מְרַבּוּ דְּהָא עוֹבֵר עַל לְפָנֵי עוֹר וְגו' דְּבִנְדָּא הָאִשָּׁה מְצַטְוִינָת עַל לְפָנֵי עוֹר וְה"ה עֶבֶד דְּכָל מְלֵתָא שְׁהָאִשָּׁה חֲזִיבָת גַם הָעֶבֶד חֲזִיב וְעִינּוּ בְּתוֹס' ב"מ (דָּף י) דְּמִשׁוּם לְפָנֵי עוֹר אֲמַרִּינּוּ ג"כ אֲשַׁלְּד"ע.

א"כ גַם לְרַבְּנָן קָשָׁה: אִף הַדְרָנָא בִּי דְּהָא מְבֹאֵר בַּע"ז (דָּף ו) דְּלְפָנֵי עוֹר לִיכָּא אֲלֵא הִיכִי דְּקָאֵי בְּתַרֵי עֲבָרֵי דְּנַהֲרָא. וְא"כ הָא בְּיָדוֹ שְׁל הָאָדוֹן לְזָרוּק לֹו גִט בַּע"כ.

וְאִף דְּטְלִי גִיטָה ל"מ בְּיָדוֹ לְכוּפּוֹ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ גִט. וְא"כ דְּבִיָּדוֹ שְׁל הָאָדוֹן לִיתָּן לֹו גִט שַׁחֲרָר גַם אִם לֹא יִרְצָה לִיכָּא לְפָנֵי עוֹר וְל"ק לְרַבְּנָן: וּמ"מ אִם נִימָא דְּגַם בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן אֵין שְׁלִיחַ לַד"ע כְּמוֹ שְׁמַסְתַּפֵּק הַמַּל"מ וְהִבִּיא רַאִי מַב"ק (דָּף נא) דְּגַם בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן אֲשַׁלְּד"ע.

וְא"כ לַמ"ש הַטּוֹרֵי אֲבָן בְּחִגְיָה דַּעכ"פ מְדַרְבְּנָן יֵשׁ לְפָנֵי עוֹר גַם הִיכִי דְּלֹא קָאֵי בְּתַרֵי עֲבָרֵי דְּנַהֲרָא עֵי"ש וְא"כ גַם לְרַבְּנָן קָשָׁה כְּנ"ל: (***) וְרַאִיתִי בְּהַגְהוֹת הַגְּאוֹן מְהַר"ש שְׁתִּי דְּכִינּוּ דְּגַמְרִינּוּ לָהּ לָהּ מֵאִשָּׁה לְכָל מִילֵי גַמְרִינּוּ.

וְכַמוֹ בְּגִיטֵי נְשִׁים גְּלַתָּה הַתּוֹרָה דְּמַהֲנִי שְׁלִיחוֹת ה"ה בְּשַׁחֲרָר וְכַמוֹ לְעִנְיָן מְעִילָה דִישׁ שְׁלִיחַ לַד"ע מְגַזִּירַת הַכ' ה"נ מְגַז"ש דְּלָהּ לָהּ וְגו' עֵי"ש: וְגַם זֶה לִיתָּא דְּכִינּוּ דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ בְּהִיטָר וְהִינּוּ לְדַבָּר מְצֻנָה כַּמ"ש שְׁם וְעִינּוּ בְּקִצּוֹת הַחֹנֶשֶׁן (ס' קפ"ח) וּמְלַבֵּד זֶה הָא מְשַׁפַּחַת לָהּ שְׁהִי שׁוֹגֵג דַּל"ש אֵין שְׁלִיחַ לַד"ע כַּמ"ש הַתּוֹס' ב"ק (דָּף עט).

וּמַנ"ל דְּגַם בְּעֵבְרָה מְהַנִּי שְׁלִיחוֹת וְשֹׁאֲנֵי מְעִילָה דַּע"כ גְּזִירַת הַכ' דְּגַם בְּעֵבְרָה חָל הַשְׁלִיחוֹת. וְעִיקָר קְוִשְׁיוֹתָם כִּינּוּ דְּתַנִּי סֵתָם דְּמַהֲנֵי מִשְׁמַע אֲפִילוּ הִיכִי שְׁעֵבֵר עַל הָעֲשָׂה וּבַכַּה"ג נִימָא אֵין שְׁלִיחַ לַד"ע: וְזֶה שְׁהַקְשָׁה הַגְּאוֹן רַע"א דְּנִימָא אֵי עֵבֵיד לֹא מְהַנִּי (*) יֵשׁ לִינִשְׁב לְפִי דְּבַרֵי הַתּוֹס' בְּתַמּוּרָה דְּאִתְקִישׁ גִּירוּשִׁין לְמִיתָה דְּמַהֲנֵי אֲפִילוּ בְּאִיסוּר.

א"כ שׁוּב גַמְרִינּוּ לָהּ לָהּ מֵאִשָּׁה דְּאֲפִילוּ בְּשַׁחֲרָר מְהַנִּי בְּאִיסוּר. כְּמוֹ דְּמַהֲנֵי בְּאִשָּׁה אִם גִּירָשָׁה בְּעֵבְרָה וְרַק דְּהֵתָם עַכ"פ צָרִיף לְהַחְזִירָה עִינּוּ קִצּוֹת הַחֹנֶשֶׁן (ס' רח) אֲבָל בְּעֶבֶד לֹא שְׁיָיָה זֶה וְאִכְמ"ל: ג) בְּקַדְוִישִׁין (דָּף ח) בְּכֶסֶף הוּא נִקְנָה וְאֵינוּ נִקְנָה בְּתַבּוּאָה וְכֻלִּים וּפְרִיף וְכו' וְאֵי דְּלִית בְּהוּ שְׁנוֹה פְּרוּטָה מָה אִירָא תַבּוּאָה וְכֻלִּים וְכו' עֵי"ש וּמְבֹאֵר מְזָה דְּעֶבֶד נִקְנָה בְּפְרוּטָה וְקָשָׁה לִי הָא מְבֹאֵר לְקַמּוֹ (דָּף יא) דְּאֵין אֲמָה הָעֲבָרָה נִקְנִית בְּפָחוֹת מְדִינָר כְּדִי שְׁיֻכַּל לְקַיֵּים בְּהַ מְצֻנָת גְּרַעוֹן וּמְסַתְמָא דַּה"ה בְּעֶבֶד עֲבָרֵי וְקָשָׁה מְהַכָּא וּמְצַאֲתֵי אַח"כ בְּמִקְנָה שְׁהַעִיר בְּזָה: אִף י"ל הָא הַקְשׁוֹ הָאֲחֵרוֹנִים בְּמָה דְּאֲמַרִּינּוּ שְׁם מְפְרוּטָה מִי מְגַרְעָה הָא קִי"ל דְּגַם בְּפָחוֹת מְשֻׁנָה פְּרוּטָה אֲסוּר לְגִזּוֹל א"כ אִם תַּצֵּא תַהִי

(**) צָרִיכָה לְהַחְזִיר לוֹ הַחֲצֵי פְרוּטָה עֵי"ש וצ"ל הָא קי"ל דְּעֵבֶד עֲבָרֵי גּוֹפוֹ קִנּוּי וְה"ה אָמָה הָעֲבָרָה וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּקִדּוּשֵׁי (דָּף יט) ד"ה בְּמִלְוֶה וְכו' וְא"כ אִם תִּצָּא הָא צָרִיכָה קִנּוּי וְאִין קוּנָה אֶת עֲצָמָה בְּפָחוּת מִשׁו"פ וְשִׁפִּיר פְּרִיָּה הַש"ס מְפֻרָּטָה מִי מְגֻרָּעָה דְּבִמָּה תִּקְנָה עֲצָמָה: אָמְנָם בְּעַפְו"ם דְּקִי"ל דָּאִין קוּנָה לְיִשְׂרָאֵל פִּי אִם לְמַעֲשֵׂה יָדָיו שׁוֹב אָף בְּפָחוּת מְפֻרָּטָה יָכוֹל לְגָרְנֵעַ דָּא"צ קִנּוּי רַק לְפָרוּעַ חוֹב.

וּמִיָּנֹשֶׁב לְנִכּוֹן: שׁוֹב רְאִיתִי דְּבִלָּא"ה לִק"מ דְּהָא מַה דְּאָמְרִינָן דְּכָל הַיְכִי דְּלָא תְּזִי לְגַרְעוֹן לָא תְּזִי לְזַבּוּנֵי הַיְיָנוּ מִשׁוּם דְּמִקְנִיָּם בְּזָה מְצָנָת עֲשֵׂה דְּגַרְעוֹן. וְהַיְיָנוּ שְׂאִינוּ חוֹשֵׁב לוֹ הַמְּנוֹתָר מִשׁוּם שְׂכָר הַמְּתַנְתָּ מְעוֹתָיו וְכַמוֹ שְׂבִיָּאָר הַמְּזַרְחֵי וּבְחִינּוּף (מְצָנָה מִד) עֵי"ש [עֵינָן בְּרִי"ט אֶלְגָּאִי סוֹפ"ק דְּבִכּוֹרוֹת שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם סִפְר תּוֹסְפוֹת חִיצוֹנִיּוֹת דְּפָדִי אִינוּ מְצָנָה וְהַיְיָנוּ דְּמִדְּמָה לָּהּ לְטְרִיפָה דְּדַעַת הָרָאָב"ד דְּאִינוּ מְצָנָה פִּי אִם קִנְס דְּהָא הָוִי אֶפְיָלוּ בַע"כ עֵי"ש] וְזָה לָא שְׂיָיָה בְּעַפְו"ם דְּלָאוּ בְּנֵי מְעַבְּדֵי מְצָנָה נִיגְהוּ וי"ל דְּבִאֲמַת צָרִיכָה לְשַׁלֵּם לוֹ אָף שְׂכָר הַמְּתַנְתָּ מְעוֹתָיו.

וְעֵינָן מְנַחַת חִינּוּף שְׁם שְׂכ' בְּאֲמַת דְּמָה"ט סְגִי בַע"ע בְּפֻרְטָה עֵי"ש וְהוּא פְּדָרְבִּינוּ הַנָּ"ל. וְא"כ לִק"מ קו' הַנָּ"ל בְּפִשְׁיִטוֹת וְאִכְמ"ל: עַכ"פ הַרְוֹנְחָנוּ בְּזָה לְיִשְׁבֵּי דְּבָרֵי הַתּוֹס' שְׁם (דָּף י"ד) שְׁהַקְשׁוּ דְּלָמָּה צָרִיף קָרָא דְּוַהֲפָדָה גְּבִי אָמָה הָעֲבָרָה ת"ל הָא אֶתְקִישׁ עֲבָרָה לְעֲבָרֵי וְעֲבָרֵי מִנְמָכָר לְנִכְרֵי דְּכְתִיב מִכְסָף מִקְנָתוֹ וְתִי' דַּנ"מ לְגַרְעוֹן פְּסָף וְדְּבָרֵיהֶם אִין לְהֶם בְּאוּר עֵינָן בְּמוֹהַר ש"א שְׁם וּבְמְנַחַת חִינּוּף שְׁם: אָמְנָם לְמָה שְׂפַתְבָּנוּ מִיָּנֹשֶׁב דָּאִי יִלְפִי מְנִכְרֵי הָוִי אָמִינָא דְּסְגִי בְּפֻרְטָה פְּמוֹ בְּנִכְרֵי וּבְאֲמַת בְּעֲבָרָה בְּעֵי דִינָר פְּנ"ל וְלִכְף צָרִיף קָרָא מִיָּנֹחַד וְלָא יִלְפִינָן לָהּ מִכְסָף מִקְנָתוֹ וּמִהִיקְשָׂא דְּעֲבָרָה לְעֲבָרֵי דְּאִינֵי בְּנִמְכָר לְנִכְרֵי וְאִכְמ"ל: ד) עֵינָן גִּיטָיו (דָּף יט) עַל יָד שְׁל עֵבֶד וְנוֹתָן לָהּ אֶת הָעֵבֶד וְכו' הַרְבִּינוּ יְרוּחָם דְּמִיָּרֵי בְּכָפוֹת עֵי"ש וְתַמּוּהָ דְּדוּוּקָא בְּהָף דְּלִקְמָן (דָּף כֵּא) דְּמִיָּרֵי שְׁנָתָן לָהּ גִּט בְּיָד עֵבֶדוֹ וְכו' לָהּ שְׁטַר מְתָנָה עָלָיו דְּפָרִיף וְהָא חֲצַר מְהַלְכַת ע"ז מְשַׁנֵּי דְּמִיָּרֵי בְּכָפוֹת וְדוּוּקָא הֶתֶם שְׁקִנְתָּה הִגֵּט מִתּוֹרַת חֲצַר אֲבָל הָכָא הָא הָעֵבֶד עֲצָמוּ הִי הִגֵּט וְלָא קִנְתָּה אוֹתוֹ מִתּוֹרַת חֲצַר גַּם אֲמַאי לָא פִי' גַּם עַל הָף בְּבָא דְּכְתַב גִּט עַל קָרָן שְׁל פָּרָה: אָף נִרְאָה דְּהָא מְבֹאָר בְּקִדּוּשֵׁי (דָּף כֵּב) תִּקְפּוּ וְבָא אֶצְלוּ קִנְאוּ וְקִנְאוּ וְבָא אֶצְלוּ לָא קִנְאוּ וְפָרִיף וְקִנְאוּ לָא וְהָא תַנְיָא פִּיצַד בְּמִשְׁיכָה קוּרָא לָהּ וְהִיא בָּאָה וְכו' וּמְשַׁנֵּי בְּהִמָּה אֲדַעְתָּא דְּמָרָה אֶזְלָא עֵבֶד אֲדַעְתָּא דִּידָן קְאָזִיל עֵי"ש: וְלִפ"ז נִיחָא דְּבָרֵי דְּהָא קִי"ל דְּטָלִי גִיטָה מְעַל גְּבִי קִרְקַע לָא מְהַנֵּי דְּבַעֲיָנוּ וְנָתָן וְהַיְכִי שְׂיִישׁ סִיּוּעַ מֵאַחַר לָא חָשׁוּב וְנָתָן.

וְא"כ עֵבֶד דְּאֲדַעְתָּא דִּידָן אֶזְלָל לְגַבָּה לָא חָשׁוּב וְנָתָן לְכָף פִּי דְּמִיָּרֵי בְּכָפוֹת וְהִיא נְטָלָה אֶת הָעֵבֶד. מִשָּׂא"כ בְּקָרָן שְׁל פָּרָה דְּבִהִמָּה אֲדַעְתָּא דְּמָרָה אֶזְלָה וְא"כ שְׁפִיר חָשׁוּב נְתִינָה גַּם אִי אֶזְלָה לְגַבָּה וְכַמוֹ דְּחָשׁוּב מְשִׁיכָה מִשָּׂא"כ בְּעֵבֶד הָוִי פְּטָלִי גִיטָה מְעַל גְּבִי קִרְקַע וְכַמוֹ דַּל"ש מְשִׁיכָה וְז"ב: גְּרָדוּמֵי מְצָנָה סִימָן לִג א) עֵינָן בְּסוּפָה (דָּף לו) רַב חֲנִינָא מְטָבִיל בִּי [בְּאֶתְרוּג] וְנִפְיָק בִּי עֵי"ש: וְכַתּוּס' שְׁם (דָּף מו) הַקְשׁוּ הָאִיף מְטָבִיל בִּי הָא הַקְשָׁה לְמִצְנוֹתוֹ וְאָף לְמֵאן דַּס"ל הַפְּרִישׁ שְׂבָעָה אֶתְרוּגִים לְשְׂבָעָה יָמִים יִנְצָא בְּאֶחָד וְאֶכְלוּ לְאַלְתֵּר מ"מ קוּדָם שְׂיִצָּא בּוֹ פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר.

עוד הקשו איך אכל קודם שבינהו הא אמרינון אם התחיל מפסיק עיי"ש: והנה בלאו הכי יש לתמונה נהי דחסר פשר ביום טוב שני מ"מ משום הידור מצנה פשיטא דהי' לו להניח מלאונלו עד אחר יום טוב.

דקא קיי"ל הידור מצנה עדשליש ופי' התוס' בב"ק (דף ט:) דהיינו אם יש לו אתרוג פאגוז והדור עד שליש שיהי' לו גדול עיי"ש ואיך עשה כזאת לכתחילה. ומצאתי שעמד בזה בשו"ת בית אפרים (סי') ועיי"ש מה שהביא בשם הגאון מחנה לוי יעיי"ש: ואולי יתכן דהי' אתרוג של טבל ולשיטת הרמב"ם ז"ל פסול אפילו ביום טוב שני וכן משמע מירושלמי שהביא התוס' בעבודה זרה (דף נט) רשב"ג שלח לי ריב"י אתרוג ולמדתי ממנו שלשה דברים וכו' ופריה ויעשר ממנו עליו ועיי"ש שפכתבו שהי' בחולו של מועד [ונראה דגם מעשה דר"ח הי' בחול המועד דקא ביום טוב שני פסול חסר דכל הפסולים שפסולים בראשון פסולים בשני וכ"כ בבית אפרים שם] כדאמרינון ר"ח מטביל בי' ונפיק בי' עיי"ש ולא יהי' לו אלא זה האתרוג בלבד ולהפריש ממין על שאינו מינו א"א להפריש והנכרח להוציא ממנו תרומות ומעשרות וכיון דקרא שם תרומה על מקצתה הגם דר"ח פהו הי' וכמבואר בבכורות (דף נא) ר"ח הוי רגיל ושקיל ומהדר מ"מ הא תנו אתרוג של תרומה שהורה לא יטול.

ולכן הנכרח לחתונה ממנו קצת לצורה תרומה פה הי' נראה לכאורה: ומינשב קו' התוס' דהקשו דהוקצה למצנתו ולהנ"ל כל זמן שלא הי' מטביל בי' לא הי' ראוי למצנה ודייקא מה שראוי לכתחילה למצנה אף שלא נפיק בה עדיין הוי מוקצה וכמ"ש הטו"ז (סי' תרס"ה) משא"כ הקא כל זמן שלא מטביל אינו ראוי לכתחילה למצנה ואתי שפיר: וכן מה שהקשו איך אכל תחילה קודם שבינהו עלי' מינשב לפי הנ"ל פיון דאכל תרומה ורבי טרפון קרי לי' עבודה כדאיתא בפסחים (דף עב) לא אכפת לן אם אכל אף קודם שבינהו עליו וכמ"ש הצ"ח בריש ברכות דמשה לא הקשו התוס' על פהגים בתרומתו דאיך יאכלו קודם שהתפללו ולכן הקשו רק מעני ומשום דשאני אכילת תרומה דאקרי עבודה וכמו דמצינו הקורא עם אנשי משמר לא יצא עיי"ש ומינשב הכל: אף קשה לכמ"ש בתרומת הדשן (סי' נב) בטעם הדבר דר"ח מטביל בי' ונפיק בה משום דהוי כמו גרדומי מצנה יעיי"ש ועיין בהתם סופר חלק יו"ד (סי' רנו) א"כ נראה באתרוג של טבל פיון דמעולם לא הוי חזי רק אחר שיפריש ממנו תרומות ומעשרות א"כ לא הוי עדיין גרדומי מצנה.

וגדולה מזה ראיתי בכתבי חדושי הגאון מו"ה יהושע זצ"ל מקוטנא שחידש דאפילו גרדומי ציצית דכשרין דזה דווקא פשלבש בו אבל אם לא לבש בו עדיין פיון דכלי קופסא פטור לא נתעבד בו המצנה עדיין עיי"ש.

אמנם מ"מ מדברי התוס' הנ"ל מבואר דמותר לאכול ממנו אף שעדיין לא נתעבד בי' המצנה דהרי לפי דברי התוס' הי' טבל ובנדאי עדיין לא הי' נפיק בי' וכמו דפריה ויעשר ממנו אף דלא מקרי עדיין גרדומי מצנה ועיין בירושלמי פ"ז דעירובין (הלכה ח) איזוב שהיה בו פעם אחת פשר מפאן ואילך שפריה ומפורש דבעינון שינה בו פעם אחת ואכמ"ל: ועיין ברש"י סוכה (דף יג) נראה דגרדומין היא היכי דהנה בו פעמים הרבה ושיריו מקרי אף דלא הנה בו אלא שנפל לאחר אגודה עיי"ש שפי' על גרדומין כשמזין

בו פעמים הרבה: ומנושב בזה דברי הגמרא שם אגד בתרי פלוגתא דרבי יהודה ורבנן ותמוה דהא לא אגדן ג"כ פשר וכמו שתמה בגליון הש"ס שם: ולפי הנ"ל פיון דסברו רבנן דאיזוב שתחילתו שנים ושיריו אחד פשר והיינו אף שלא הנה עוד בהם בע"כ דאגד בתרי שמי אגד ומש"ה גם שיריו פשר אבל אם נימא דלא שמי אגד והוי פלא אגדן אמאי פשר בשיריו: ב) ואגב אכתוב מה שיש לעיין בהא דתנו בפרה איזוב של אשירה אם הנה בו פסול דכתותי מכתת שיעורי' וא"כ אם ישתחנה לאיזוב אחר שאגדן או אחר שהנה יהי פשר דלא שיהי פתותי מכתת שיעורי' דלא גרע מגרדומין וצ"ע: והנה לפמ"ש דגרדומי ציצית ואיזוב היינו בפשכר לבש בו ופשכר הנה בו.

נכון אתי ליישב מה שהקשה בספר ארצות החיים (סי' יב) לדעת הבית יוסף בשיטת הרמב"ם דאם נפסק מין אחד דהיינו שפסק תכלת ונשאר לבן אפילו נפסק מעיקרא פשר א"כ למה גזרו על הסדין משום קלא אילן הי להם לעשות ציצית לבן ותכלת ביחד וקודם לבישה יגרדמו את התכלת מעיקרם ואין בו חשש פלאים פיון שעקר אותם מן הטלית עיי"ש: ולהנ"ל הוה קוד' שלבש ל"ש גרדומין ציצית פשרים דדווקא היכי דכבר לבש בהם למה דקיי"ל דכלי קופסא פטור מציצית וא"כ דצריף ללבוש שוב גזרינן משום קלא גורם לממון סימן לדא) בשבועות (דף לב) הפל מודים בעד מיתה שהיא פטור באמר לדידה ולא אמר לב"ד עיי"ש.

וראיתי בשיבת ציון (סי' פא) שהעיר הוה אפתי הפסידה התוספות דאשה שאמרה מת בעלי אינה נוטלת רק עיקר כתובה ולא התוספות כמבואר בפוסקים אבל ע"א שהיא נאמן מדאורייתא לדעת הרמב"ם גבי גם התוספות והוכיח מזה דר"פ סובר דע"א אינו נאמן רק מדרבנן עיי"ש ובאמת כבר כ' בקצות החושן (סי' לט) דאף אי נימא דעד מיתה מדאורייתא נאמן מ"מ דווקא שמתרת לנשוא אבל הפתיכה גבי רק מחמת מדרש כתובה דאין מורידין לנחלה ע"פ וא"כ לא גביא אלא המדרש כתובה ואכ"מ: אבל יש לתמוה בסוגיא הוה קיי"ל דאלמנה הנפרעת מנכסי יתומים לא נפרעת אלא בשבועה וכמבואר בגיטין (דף לה) וא"כ י"ל מי יימיר דאישתבעת וכמו דאמרינן גבי פשנגדו חשיד על השבועה וא"כ גם באינו אומר לדידה למה חייב ובשלמא לר"פ י"ל פיון דס"ל דגורם לממון כממון דמי וכמבואר ברשב"א שכתב דמה"ט ס"ל לר"פ דמשחק בקוביא חייב פיון דמדאורייתא מחזי חזי והקשה דמה בכך הוה ס"ס ליכא פפירת ממון וכ' דעכ"פ גורם לממון איכא שיהא סבור שהם פשרים ועיי"ז יודה) (וגם לתי' השני משום דמהני תפיסה כבר בארתי דהיינו גמי משום דהוי גורם ממון פיון דאינו נדאי שיתפוס ורק דהוי גורם לממון.

ולא הקשה מדברי הרמב"ם בה' עדות דעדים שהפסידו לענין תפיסה חייב לשלם אם הוזמו. והוה הרמב"ם פסק דגורם לממון לאו כממון דשאני ע"ז דאף דבעלמא לא הוי ממון מ"מ בעדים זוממים חייבים דהרי חזינו דחייב להו התורה ע"י גרמתם דהא לא הפסידו עדיין פלום לא כן בעלמא] אבל יקשה על הרמב"ם דפוסק דבגורם פטורין ולמה בעד מיתה חייב: ונדאתאן עלה י"ל דלר"פ בלא"ה ניחא דהא כל הנשבעין ונוטלין דעת הרי"ף ז"ל דאם תפסו אין נזקקין להם וא"כ מהני תפיסה והפסידו לענין תפיסה וכמו דס"ל לר"פ במשחק בקוביא: ולעיקר השושיא י"ל דהוה קיי"ל דאין אדם פורע תוך זמנו.

וא"כ למה צריכה אלמנה ליִשָּׁבַע כְּשֶׁנִּפְרַעַת מִיְתוּמִים. וצ"ל משום דשעת מיתה הוי זמנו כמ"ש הפוסקים ו"ל וזה דווקא היכי שמת הקא אבל לא שקהל לְמַדִּינַת הַיָּם וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מַת בַּעֲלָהּ דכה"ג הוי תוֹף זְמַנּוֹ וְאִין אָדָם פּוֹרַע תּוֹף זְמַנּוֹ וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מַת בַּעֲלָהּ דכה"ג וּמִיָּוֶשֶׁב קוֹ' הַגָּ' ל' (שוב הַרְאָה לִי מִןפְּלֶג אַחַד דְּבִשׁוֹ"ת נוב"י מהד"ת חו"מ (סי' יח) מְבֻנָּאָר פֶּן וּבִשְׁעַר הַמְּשָׁפֵט (סי' קח) מְפֻלְפֵל בְּזֵה וְנִהְנִיתִי] אָמְנָם לר"פ צְרִיכִין לְתַרְזֵן פֶּנ"ל דְּהָא הוּא סִבַּר דְּאָדָם פּוֹרַע תּוֹף זְמַנּוֹ וְאִף דְּלֹא חֲנִישׁ לְצָרְרִי פְּמֻבְּנָאָר בּב"ב (דף קעד) מ"מ בלא"ה חֲנִישֵׁינּוּ לְפָרְעוֹן וַיֵּשׁ לְפַקֶּס עֵינָיו בְּחִדּוּשֵׁי רַע"א פְּתוּבוֹת (דף פז) וּבְתוֹס' ב"ב (דף קנח) דְּטָפִי חֲנִישֵׁינּוּ בְּהֵלֶךְ לְמַדִּינַת הַיָּם וְאִכְמ"ל: ב) וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַעִיר דְּבִירוּשְׁלָמִי פֶּרֶק שְׁבוּעוֹת הַדְּיִינִים הַלְכָהּ ו) וּבְתוֹרַת כְּהֻנִּים דָּאָם תְּבַעוּ הַדְּלָקַת גְּדִישׁוֹ בְּשִׁבְתָּ אוֹ אָמַר לוֹ אָבִיו חֲבַלְתָּ בִּי פְטוּר דָּאִין בּוֹ כְּפִירַת מְמוֹן דְּקִים לִי בְּדַרְבָּה מִיָּגִיל'.

א"כ למה לא הביא זה המשנה דנקטה דווקא תביעה של קנס דפטור משום שאין בו כפירת ממון ה"נ פנ"ל: ונראה דהא קיי"ל דקים לי' בדרבה מיני' מחייבת לצאת ידי שמים ואף היכי דעבדינו החומרא דלא מהני תפיסה מ"מ חייב לצאת ידי שמים וכמ"ש הגתיות (סי' כח) וכן משמע מהא דלקמן (דף לז) הזיד בשבועות הפקדון והתרו בו מהו פ' אי לוקה ומביא קרבן ואמאי לא אמרינו קים לי' בדרבה מיני' (* ובע"כ כמ"ש התוס' בכתובות (דף ל) דבכפרה ל"ש קים לי' בדרבה מיני' והטעם דהא חייבי חטאות אין ממשפנין אותן אלא אם רוצה בעצמו אמרינו לי' זיל שלים והא הקא עבדינו החומרא ובע"כ דסכ"ס חייב לצאת ידי שמים וא"כ איכא כפירת ממון והתורת כהנים והירושלמי אפשי דקאי לר"נ בן הקנה ולדידנ' כ' הצל"ח דפטור אפילו מלצאת ידי שמים.

ויותר נראה דהא הקשה הש"ש שמעתתא ז' פ"ג דהא הפסידו לענין תפיסה כמו דמשחק בקוביא חייב לר"פ כמ"ש הרשב"א וא"כ אמאי בשבת פטורים וצ"ל הא במזיד דעבדינו החומרא לא מהני תפיסה וא"כ בשבועות הפקדון דמייירי בשוגג דבמזיד הא קיי"ל הכופר במלוה שיש עליו פטור וא"כ הא מהני תפיסה וחשוב כפירת ממון: אף יקשה בהא דמבעיא לן במשביע עדי קנס ובמשנה לפלג תמה הא היכי דאין מחייב עצמו בכלום לכ"ע מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב.

וצ"ל כמ"ש השעה"מ בה' עבדים דפלגא נזקא הא מהני תפיסה. וא"כ הא הפסידו לענין תפיסה וי"ל ואכמ"ל: ג) שבועות (דף מז) דעבד כרב ושמואל עבד והקשו בתוספות דהא משמע בכל מקום דקיי"ל דהלכתא כרבי אבא דאמרינו מתוך שאינו יכול ליִשָּׁבַע משלם וא"כ אמאי אמרינו דעבד כרב ושמואל עבד עיי"ש וראיתי בספר מחנה לוי שתי דלכאורה י"ל דטעם דאין אדם מוריש שבועה לבניו לא משום דאינם יכולין ליִשָּׁבַע אותה שבועה שהי' נשבע אביהם אלא משום שאין זה אלא גורם לממון ואינו יכול להורישו לבניו ורק דשמואל לשיטתו דסובר בב"ק (דף קה) דמשביע עד אחד חייב וא"כ סובר גורם לממון כממון אבל לדין שפיר י"ל משום שאין זה אלא גורם לממון עיי"ש ויש לעיין א"כ מה קאמר ר"פ לקמן (דף) הפוגם שטרו ומת יורשין נשבעין שבועת היורשין ונוטלין והא לא הוי אלא גורם לממון.

ואף דר"פ י"ל דלשיטתו אגיל דס"ל בשבועות (דף לג) דמשחק בקוביא חייב. ומבואר בחידושי הרשב"א הטעם משום דמהני תפיסה בפסולי עדות דרבנן והפסידו אותו לענין

תפיסה עיי"ש ובארתי הטעם משום דאף דתפיסה הוי רק גורם לממון דאינו נדאי שיתפס מ"מ י"ל דר"פ סובר דגורם לממון כממון דמי.

מעשה לר"פ שפיר י"ל דנשבעין שבועת היורשין ובזה י"ל מה דר"א אמר סתם רבותינו שבעבדל אמרו חזרה שבועה לסיני ור"פ מפרש רבותינו שבעבדל רב ושמואל. והיינו משום דר"פ לשיטתו דסובר גורם לממון כממון ומוכח לדידן שפיר דרב ושמואל לית להו דר"א לא כן ר"א לשיטתו בב"ק שם דגורם לממון לאו כממון אין הוכחה] אמנם כן יקשה למה פסקינן כר"פ הוה לדידן גורם לממון לאו כממון דמי והנה הוה אין להקשות דהיכי משפחת לה שיתומים יגבו הוה צריך שבועה דלא פרעתי.

די"ל פיון דאי לא טעין לא טענינו לי וכמבאר שם (דף מא) וא"כ עדיין לא נתחייב שבועה. אבל בפוגם אפילו לא טעין טענינו לי וכמו דאמרינן שם לר"פ גופא: ויש להעיר עוד אם נימא דאנן פסקינן כרב ושמואל משום דגורם לממון לאו כממון א"כ מה פריך מירושין מזכירין פתובתה וכן מפמה ברייתות ואמאי לא משני דאמאי כמ"ד דגורם לממון כממון דמי: ד) ועיין בכתובות (דף פה) דמשמע ה"מ דלר"פ מהני תפיסה לאחר מיתה עיי"ש ולפי ה"ל י"ל דהיינו טעמא דלא מהני תפיסה לאחר מיתה משום דירושין צריכין שבועה וזה לא הוי אלא גורם לממון וכמ"ש רש"י בשבועות (דף לב) ור"פ הוה סובר דגורם לממון כממון דמי כנ"ל ע"כ שפיר מהני תפיסה כנ"ל ובזה נראה לפרש הירושלמי הגע עצמה שפטר מה שבועה זו תורה וזו אינה תורה והיינו דהירושלמי לשיטתו בב"ק פ' הגוזל הלכה) (דמטלטלין מיני' גופא אינו אלא מדרבנן] והיינו דהוה באמת אם פטרה משבועה א"כ כמו דאין לה אלא גורם לממון אם תתפוס כמו כן אין להם זכי' אלא לאחר שיזכו [וכה"ג פתבו האחרונים דהוה דפריה בב"מ (דף ז) ואי אמרת תקפו פהן אין מוציאין נמצא זה פוטר עצמו בממונו של פהן והיינו דכמו דאין לו לפהן אלא גורם לממון אם יתפוס הוה כמו כן אין להם לבעלים אלא גורם לממון אם יפול בו מום] וע"ז תי' דזה תורה והיינו כמ"ש בשב שמתא דדוןקא היכי דמה"ת פשרים ותפיסה מהני ג"כ מה"ת אז גורם לממון כממון דמי.

וא"כ היורשין הוה יש להם מה"ת זכי' וגם מהני תפיסתם ולכן נותנין ליורשין אבל לה מה"ת אין לה זכי' אלא אם תתפוס וע"ז אמרינן הוה אמר ר"נ והוה שתפסה מחיים. והיינו כמ"ש הדו"ח דאפילו בפטרה משבועה לא מהני וע"כ דחזקתם עדיפא ואכמ"ל: ה) ואגב אכתוב בהא דראיתי בחדישי הגאון רע"א בסוגיא דפוגמות דהוה דפריה בשבועות (דף מא) מה בין זה לפוגם שטרו ולא אמרינן דנ"מ תוה זמנו משום דלר"פ לשיטתו אדם פורע תוה זמנו.

ובזה ניחא דלא פריה ממתני' דפוגמות פתובתה משום דבכתובה דאין החיוב ברור דאפשר דלעולם לא יבא לידי חיובא גם לר"פ אין אדם פורע תוה זמנו עיי"ש: ויש להעיר מהא דאמרינן בב"ב (דף קעב) אמר רבא הוה מאן דנקט שטרא בר מאה ואמר שוי' גהלי' תרי בני חמשין לא משוינן לי מ"ט וכו' וניחא לי ללנה כדי שיפגום שטרי' ועיי"ש בפירוש"י כדי שאם יפרע לו חמשין יהי צריה המלנה לשבע פדין פוגם שטרו עיי"ש ונהרי בלאו הכי מצי טעין אישתבע לי דלא פרעתיך אם פקח הוא ועיין בשו"ת הגאון רע"א (סי' קעח) עיי"ש ובזה אין לתרץ כנ"ל דנ"מ לתוה זמנו דלא מצי טעין

פּרעַתִּיךָ דָאִין אָדָם פּוֹרַע תּוֹךְ זְמַנּוֹ דְהָא רַבָּא ס"ל דְאָדָם פּוֹרַע תּוֹךְ זְמַנּוֹ: (ו) וּבְעֵיקָר הַקְּנֻשָׁיָא יֵשׁ לוֹמַר דְנ"מ בְּתַבְעוּ בְיוֹם הַלְוָאָתוֹ דְבָזָה לְכ"ע אִין אָדָם פּוֹרַע אֶפְיָלוּ לְמ"ד אָדָם פּוֹרַע תּוֹךְ זְמַנּוֹ מ"מ בְּיוֹמוֹ לֹא וּכְמ"ש הַגְּאוֹן רַע"א וּא"כ נ"מ בְּפִגְמָם שְׁטָרוּ אֶפְיָלוּ בְיוֹמוֹ וּמִיָּנֻשְׁבַּי הַקְּנֻשָׁיָא מַהְהוּא דב"ב הַגְּ"ל דִּי"ל דְאֵינְרִי בְיוֹמָא דְנִיחָא לִי שְׂאָם יִפְרַע לוֹ הַיּוֹם יָכוֹל לְפָגְמוֹ שְׁטָרוּ מִשָּׂא"כ אִי יֵהִי לוֹ שְׁנֵי שְׁטָרֵי לֹא יוֹכַל לוֹמַר אִישְׁתַּבַּע לִי בְיוֹמוֹ: וּבָזָה יוֹבֵן הָא דְכִתְנֻבּוֹת (דָּף כֵּא) אַבְל אֲמַגְלִתָּא לֹא דְלָמָּא אֲשַׁפַּח אֵינְשׁ דְלֹא מְעַלִּי וּבְתוֹס' הַקְּשׁוֹ הָא יוֹכַל לוֹמַר פְּרַעַתִּי וְכַתְּבִי בְחֵי הָרִיטְבָ"א שְׂמָא יִפְרַע בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ.

וְנָה תְמוּהָ הָא אַבְיִי הִיא בְעַל הַמִּימְרָא וְהוּא סוֹבֵר אָדָם פּוֹרַע תּוֹךְ זְמַנּוֹ וְכֹאֲשֶׁר תְּמַה בָּזָה הַדּוּ"ח שָׁם. וְלִהְגֵּ"ל י"ל שְׂמָא יִתְבַּעְנוּ בְיוֹם הַהַלְוָאָה דְבָזָה לְכ"ע א"י לוֹמַר פְּרַעַתִּי וְה"ה לְדִידֵן תּוֹךְ זְמַנּוֹ וּאֲכַמ"ל: דְחוּי סִימָן לֵה א) עֵינֵן תּוֹסְפוֹת סוֹפָה (דָּף לַב).

(בְד"ה דָּאָם נִימָא יֵשׁ דְחוּי אַצְל מְצוֹת א"כ אֲמָאֵי לוֹלֵב שְׁל עֲבוּדָה זָרָה נָטַל פְּשֶׁר וְתִי דְמִיָּנְרִי שְׁנַתְבַּטַּל מְעָרְב יו"ט קוֹדֵם שְׁהַגִּיעַ זְמַן הַמְצָנָה דְהֵינְנוּ דְהוּי דְחוּי מְעִיקָרָא. עֵי"ש וְקָשָׁה לִי דְהָא מְבוֹאֵר בִּיבְמוֹת (דָּף קַג).

(דְחִלְצָתָהּ בְּסַנְדָּל שְׁל ע"ז חִלְצָתָהּ פְּשָׁרָה. וְהָרִי הַתּוֹס' כְּתָבוּ בְּסוֹפָה שָׁם דַּע"כ בְּסַנְדָּל שְׁל ע"ז שְׁל עֲפוּ"ם וְלֹאֲחַר בְּיִטּוּל.

וְהָא בָּזָה הַדְרָא הַקּוּ' לְדוֹכְתָא דְנִימָא דְחוּי. וּבָזָה ל"ש לוֹמַר דְנִתְבַּטַּל מְעָרְב יו"ט.

שׁוּב רְאִיתִי בְס' עָרוּף לְגַר שְׁעָמַד בָּזָה וְנִרְאָה דְבִירוּשְׁלָמִי פָּרַק מְצוֹת חִלְיָה (הַלְכָה ב) הַפֶּל מוֹדִים בְּסַנְדָּל שְׁל עִיר הַנְּדַחַת שְׁהוּא פְּשֶׁר דְכְּתִיב חִלוּץ הַנְּעַל מִפֶּל מְקוּם. וְהֵינְנוּ פִינּוּ דְהַמְצָנָה הִיא בְּחִלְיַת הַנְּעַל וְלֹא בְנִעִילַת הַנְּעַל וְדוֹנָקָא הִיכִי שְׁהַמְצָנָה הִיא בְּהִנּוּת הַחֲפִץ עַל הָאָדָם אִז הוּי הַחֲפִץ הַמְצָנָה וּמִשׁוּם מְכַתֵּת שְׁעִירוֹרִי אַבְל פְּשֶׁקִיּוּם הַמְצָנָה הִיא בְּהַסְרַת הַחֲפִץ מְעַל הָאָדָם אִזִּי אִין הַחֲפִץ מְצָנָה וְלֹא מִיְפָסֵל מִשׁוּם כְּתוּמֵי מְכַתֵּת שְׁעִירוֹרִי כַּנ"ל: וִי"ל ה"נ סְבָרָא הַגְּ"ל לְעַנְיֵן דְחוּי דְכִי אֲמָרִינּוּ דְחוּי אַצְל הַמְצוֹת דוֹנָקָא בְּלוּלֵב דְהַמְצָנָה בְּהִנּוּת הַחֲפִץ כְּמוֹ לוֹלֵב דְבַגּוּפּוֹ הוּא יוֹצֵא וּנְטִילָה גּוּפָא מְצָנָה וְהַחֲפִץ הוּי הַמְצָנָה וְשְׁפִיר שְׁיָיָךְ עַנְיֵן דְחוּי מִשָּׂא"כ בְּחִלְיָה דְהַמְצָנָה הִיא בְּהַסְרַת וְהַעֲדָר הַחֲפִץ וְהַגַּם שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְחִלְיָה בְּלִי שְׁיִוְקָדָם הַנְּעִילָה.

מ"מ עֵיקָר הִיא חִלְיַת הַמְּנַעַל וְבִי ל"ש דְחוּי וְדו"ק: וּבָזָה מִיָּנֻשְׁבַּי ג"כ קו' הַגְּאוֹן מְלִיסָא גַבִּי שׁוֹפֵר שְׁל עוֹלָה דְנִימָא דְחוּי פִינּוּ דְקוֹדֵם מְעִילָה אָסוּר לְתַקְוָע. וּמַה קְאָמַר פִּינּוּ דְמַעַל בְּהַ נְפָקָא לְחוֹלִין דְמ"מ הַשׁוֹפֵר הִזָּה נְדָחָה קוֹדֵם שְׁיָצָא לְחוֹלִין עֵי"ש [וְלִכְאוּרָה י"ל בְּלֹא"ה כְּמ"ש הַתּוֹס' בְּסוֹפָה דְמַחְמַת שְׂאִינוּ שְׁלוֹ מְעִיקָרָא לֹא שְׁיָיָךְ דְחוּי וְהָא בְּהַקְדָּשׁ עֵיקָר הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁהִיא שְׁל גְבוּהָ] אֲמָנָם לְפִי הַגְּ"ל מִיָּנֻשְׁבַּי הֵיטֵב לְמַה דְאֲמָרִינּוּ בִירוּשְׁלָמִי דְשׁוֹפֵר הַגְּזוּל פְּשֶׁר מִשׁוּם דְבַקוּלוֹ הוּא יוֹצֵא אוּ מִשׁוּם דְכְּתִיב יוֹם תְּרוּעָה יֵהִי לְכֶם מִפֶּל מְקוּם וְהֵינְנוּ דְעֵיקָר הַמְצָנָה הוּא בְּשְׁמִיעַת הַקּוּל וְהַקּוּל אִין בּוּ מִשׁוּם גְּזוּל וְה"ה דְל"ש בִּי דְחוּי פִינּוּ דְהַקּוּל הָא לֹא נְדָחָה וְרַק הַשׁוֹפֵר הִיא דְנְדָחָה.

וְאִין הַמְצָנָה בְּהַשׁוֹפֵר רַק בְּקוּל שְׁלֹא נְדָחָה וְז"ב: (ב) וְהִנֵּה רְאִיתִי לְגָדוּל אַחַד שְׁהַדְפִּיס בְּסַפְרוֹ בְּהָא דְאֲמָרִינּוּ בְּחוֹלִין (דָּף ד) אַכַּל חֲלָב וְהַפְרִישׁ קָרְבָן וְהַמִּיר דָּתוֹ הוּאִיל וְנְדָחָה דְנְדָחָה דְמִש"ה נְקַט דוֹנָקָא דִינוּ גַבִּי חֲטָאת וְלֹא בְשָׂאֵר קָרְבָן מִשׁוּם דְבְשָׂאֵר קָרְבָנוֹת לְרַבִּי

יוסי הגלילי דס"ל קדשים קלים ממון בעלים הוא א"כ אם יקנה את קרבנו לאחר א"כ ל"ש דחוי ואף דמחוסר הקנאה הא פתבו התוס' סופה דבמחוסר הקנאה לא אמרינו דחוי משא"כ בחטאת שאי אפשר להקנות לאחר שאינו מחויב בה יעיי"ש.

אבל באמת במח"כ דבריו ליתנייהו דהא פתב הקצוה"ח (סי') דהא דמהני המכירה לאחר לריה"ג דס"ל קדשים קלים ממון בעלים היינו לענין שהלוקח יאכל הבשר. אבל פשיטא דקרב רק על שם הבעלים הראשונים דאל"כ יהי נפסל משום שינוי בעלים עיי"ש וא"כ עדיין הני דחוי.

ויותר י"ל משום דיורש מתכפר מקנפיא וכאיתא בזבחים משא"כ בחטאת דלמיתה אולא. אמנם פשוט דנקט חטאת משום אידה בבא דהפריש קרבן ונשתטה דונוקא בחטאת דשוטה לאו בר קרבן הוא דלאו בר פפרה הוא משא"כ בשאר קרבנות פשיטא דמקריבין אף אם נשתטה ואף למ"ש רש"י הטעם משום דבעינן לרצונו די"ל דתלי בפלוגתא אי בעינן דעת בשעת הפרשה או בשעת הקרבה עיין עירוכין (דף כא) ובירושלמי פ' מי שאחזו דמדמה פלוגתא דר"י ור"ל דגיטין להא דדחוי ומשמע דמצוה להקריב קרבנו קודם שנשתטה דומיא דגט ואכמ"ל: ג) ואגב אכתוב מה שיש להעיר למה שחידשתי ונדתי במ"א [ונהבאתיו בדיני אתנן] דאם נתן טלה ואח"כ נעשה איל עגל ונעשה שור פשר לקרבן דשינוי דממילא ג"כ קני ולא הני אתנן ולכאורה ל"ד דבעלי חיים נדחין הא נדחה קודם שנעשה איל וקודם שנעשה שור: אף נראה דלא שייך דחוי אלא בדבר שמינחך למצוה דונוקא כגון הדס ולילב וכסוי הדם וכן בקדשים משא"כ בשור חולין דסתם שוורים לאו לגבי מזבח קיימו ואינו מיוחד דונוקא לקרבן לא שייך דחוי.

ועיין בפרי מגדים או"ח (סי' תקפ"ו) דדן בגרות שהדליקו לפני עבודה זרה וכיבן אח"כ דאסורין אח"כ לבית הכנסת משום דנדחו ולפי הנ"ל הא גרות אינם מיוחדים * דונוקא למצוה: ד) פתב הרמב"ם פ"ח מה' לולב (הלכה) הי' ענביו מרובים מעליו כו' עבר דליקטן או שליקטן אחד אחד לאכילה הרי זה פשר.

עיי"ש וכבר הקשה עליו הכ"מ דלמה לי אחד אחד פיון דלקטן לאכילה אפילו כמה ביחד גמי יעיי"ש וכבר ראיתי בספר ערוף לר' שחידש פיון דכל הטעם דאסור למעט משום דמתקן ולכך אין תיקון רק בענב אחד למשל אם יש לההדס ששים ענבים ונחמשים עליהם.

גם כי מלקט תשעה ענבים אפתי אין פאן תיקון דהא אפתי יש אחד יותר מעליו ועל דרך זה יישוב דברי הרמב"ם האלו יעיי"ש: ולפענ"ד דדבר זה תליא בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת בשבת (דף צד): גבי תולש סימני טומאה וכו' איתמר אחת משתים חייב אחת משלש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב אהני מעשיו דאי משתקלא חדא אחריתי אנלה לה טומאה רב ששת אמר פטור השתא מיהת הא איתא לטומאה ועיין בתוס' שם בד"ה אהני וכו' [ובשו"ת תרומת הדשן (סי' מח) עיי"ש] דבאחת מארבע כ"ע מודים דפטור יעיי"ש: הרי לה דאינו פשוט כ"כ דבלקט לאכילה שלא יאסר עד הענבה האחרונה.

דגם אי נשתייר ב' ולקט א' אסור דאהני מעשיו דאי משתקלא האחרונה הרי אנלה לה הפסול. וכמו דבשבת חייב כה"ג ה"נ ביו"ט אסור ולוקה דאהני מעשיו לרב נחמן פנ"ל:

ולכן נראה למה דאמרו בירושלמי פ"א דמעשרות (הלכה ב) וכל השחורין כגון ענבי
ההדס וענבי סנה משינקידו כו' משיעשו נקודות נקודות שחורות עיי"ש: ובמנחות (דף
כו.

(ד' מינים שבלולב שנים מהם עושין פירות ופירש"י אתרוג ותמרים ונהרי גם ההדס
עושה פירות דהא מחייב במעשרות ולפ"ז אם נימא דהרמב"ם איירי בדאשחר ביו"ט
וא"כ הא לא נגמר למעשר עד יום טוב ואין מעשרין ביו"ט.

ולכן השפיל הרמב"ם וכו' במתק לשונו שלקטן אחד אחד לאכילה ומבואר כמה פעמים
במעשרות גבי תאינה שעומדת בקצר אוכל אחת אחת ופטור ואם צירף חייב המקלף
בשעורים מקלף אחת אחת ואוכל עיי"ש.

והובא בבבלי (דף לד) ובבא מציעא (דף פט) הרי דאחת אחת הוי אכילת עראי ובכה"ג
שפיר יכול לאכול בלי מעשר אף דלפ"ז צריף לומר דאשחר בערב יו"ט דאי ביו"ט פיון
דנגמר מלאכתו ביו"ט מותר לעשר כמבואר בבבלי (דף י"ג) ושם (דף לד) וכמו עיפה
שגילוישה ביו"ט ואפ"י והנה שמעתי אומרים בשם גדול אחד שלא רצה לצאת בלול בין
הגדילין במדינתנו לפי שאינם עושין פירות ובקרא פתיב פפת תמרים אמנם המעיין
ברשב"ם ב"ב (דף סט) ד"ה הוצין וציצין שכ' גם הם מיני דקלים וכדאמרין ציני הר
הברזל פשירות.

ויש מפורשים שאין אלו טוענין פירות עכ"ל הרי דציני הר הברזל אינו טוענין פירות
ומ"מ פירות ללולב ואכמ"ל: ה) ואגב אכתוב בהא דאמרין בעירפין (דף ג) הפל חייבים
בסופה פהנים לויים וישראלים וכו' פהנים איצטרבא לי' סד"א הואיל וכתוב תשבו פעין
תדורו וכו' עיי"ש ולמה לא אמרו סד"א הואיל ולחם הפנים אוכלין חוץ לסופה דהא אינו
נאכל אלא בעזרה ובנדאי דלא הי' סופה ובפרט למה דאיתא בגילקוט על קרא דלא תטע
לה אשירה וגו' אפילו סופה וכו' והוי אמינא דאישתרי אכילת חוץ לסופה לגבייהו (***)
וצ"ע ו) והנה בהא דקיי"ל דכל שפידו לא הוי דחוי ועיין בזבחים (דף לד) נראה לי דזה
דווקא היכי דנראה ונדחה אבל היכי דהי' דחוי מעיקרא נהי דבכל דוכתי דחוי מעיקרא
עדיר מנראה ונדחה מ"מ לענין בידו עדיר טפי נראה ונדחה פיון דבידו הרי לא נדחה
מעולם וכעין זה פתבו התוס' בגדה (דף פב) א"נ התם איירי בלחים ונתיבשו כו' פיון
שיכולין לחזור כמו שהי' טמאין יעיי"ש ובזה י"ל בבבא קמא (דף צד) גזו ראשון ראשון
וצבעו מצטרף ואמרין שם דשאני צבע הואיל ויכול להעבירו ע"י צפון ולכאורה מה
בכה שיכול להעבירו הא מ"מ נדחה ואינו חוזר ונראה אם נימא דיש דחוי אצל מצות אף
הא בידו להעבירו וכל שפידו לא הוי דחוי.

אף לפי ה"ל דהיכי דלא הי' ראוי מעיקרא אף שפידו אינו מועיל והכא הא הוי דחוי
מעיקרא פיון שמיד שגזו צבעו. וי"ל דמש"ה נקט גזו ראשון ראשון לא מבעיא אם צבעו
לאחר גזיות פולן דחייב ליתנו לכהן פיון שפידו להעבירו וכל שפידו לא הוי דחוי אלא
אף דגזו ראשון ראשון ובכה"ג לא מהני בידו פנ"ל מ"מ אין דחוי אצל מצות אף באמת
נראה פיון דיכול להעבירו ושוב לא הוי קנין דשינוי החוזר לברייתו היא וממילא שוב
לא נדחה ופשוט ז) ואגב אכתוב מה שהעיר הגאון מליסא בהא דר"ה (דף פח) דשופר
של עולה אם תקע יצא דנפיק בחולין ע"י המעילה.

דלמה לא נימא דחוי פנין דלכתחילה אסור לתקוע וכמו נקטם ראשו בערב יו"ט ועלתה בו תמרה ביו"ט יעיי"ש ובאמת הא פתבו התוס' בסופה (דף לב) דאין לנו לחוןשבו דחוי מתמת שאינו שלו וה"נ במעילה דהוי גררא דגזל וכמבואר במס' ב"ב (דף) תמור גזל הדיוט משל גבוה ומלבד זה הא גם במקדש הי' תוקעין וכמבואר במשנה שופר מאריף ונחצרות מקצרות שמצות היום בשופר וא"כ הא חזי למקדש.

והרי מבואר ברש"י סנהדרין (דף מז) דהקובר מתו פרגל לא חשוב דחוי משום דנוהג פרגל עכ"פ לדברים שפצנעה עיי"ש וה"נ שופר של עולה חזו למקדש ולא נדחה לגמרי ולא חשוב דחוי וביותר למה שראיתי בכ"פ הר"ח בהא דהתוקע לשיר דהיינו שיר של קרבן וא"כ הא חזי לשיר של קרבן.

וכבר פתבו התוס' בע"ז (דף מו) שהלויים הי' תוקעין גם בשופרות ופשיטא דלא חשוב דחוי וז"ב: ח) ואכתוב אגב גררא דהרמב"ם לא הביא דין דרבא המודר הנאה מחבירו מזה עליו בימות הגשמים וכן הדין דהמודר הנאה ממעיין.

ואילו למה דאמרינן בעירובין (דף ל) דאם מערבין לדבר רשות ג"כ לא שייף מצות לא לה"נ. ומשום דלא הוי מצות חיובת עיין בחדושי רע"א יו"ד (סי' י) א"כ תלוי אם טבילה בזמנה מצוה.

וי"ל דס"ל לרבא טבילה בזמנה מצוה משא"כ לדין בידו שלא לטבול ולהשהות בטומאה ועיין תוס' גדה (דף סו) שפתבו דאין סברא דיצטרף לכתחילה ביאת מים בבית הסתרים דלא הקפידה אלא שישטהר האדם יעיי"ש: ט) והנה שמעתי בשם גדול הדור אחד דלענין נטילת לולב פנין דכתיב ולקחתם לכם *) אם הי' בידו לולב מערב יו"ט אינו יוצא ובעינין לקיחה מחדש עכ"ד.

ונראה דמ"מ אם הי' בידו מן הלילה י"ל דלילה אינו מחוסר זמן ומה"ט מבואר בירושלמי פ' דמגילה הלכה) דלר"א דס"ל מכשירי מצוה דוחין שבת ה"ה דדוחין בלילה דלאו מחוסר זמן עיי"ש: וי"ל דה"ה לענין דחוי אם אשחור בליל יו"ט דזה לא דחוי חשוב דהוי נראה ונדחה אף הספק היא אם לקחו בערב יו"ט פנ"ל.

ומה שיש להביא ראי' לזה מהא דסופה (דף מב) דפריף ומדאגבלי נפיק בי' ודלמא אגבלי' עוד מערב יו"ט אף יש לדחות דהא בכה"ג אינו חייב משום שבת דהוי כמו הטעינו חבירו אוקלין ומשקין מבעוד יום אף להמבואר בירושלמי ריש שבת דר"י סובר פכן עזאי דמהלף כעומד יקשה פנ"ל ואכמ"ל: דבר שאינו ברשותו סימן לו א) עיין ב"ק (דף לג:) הקדישו ניזק איכא בינייהו דלר"ע קדוש ניש להעיר הא בידו להפקירו דנגח ואח"כ הפקיר פטור.

ודעת הרמב"ן במלחמות בסוגיא דלמפרע גובה דהיכי דבידו של הלוי להקדיש לא מהני הקדישו של המלנה דאי דמר לאו דמר וא"כ ה"נ פנין דבידו להפקירו אף יכול להקדישו.

ואין לומר דהכא יהי' חייב משום דינא דגרמי [גם דעת הא"מ (סי' צו) דבכה"ג אינו חייב משום דינא דגרמי לפי דעת הרמב"ן גבי טמון באש עיי"ש] הא גם הוא יפסיד חלקו דבשור תם קיימינן וגם הוא יפסיד ל"ש קנס כמ"ש התוס' ב"ב: אף י"ל דזה פנונת רש"י בסוגיין שכ' דאיירי בשור שנה מנה שנגח לשור שנה מאתים.

דבכה"ג דאינו מפסיד מידי א"כ אם יפקירו יהי משלם משום דינא דגרמי משא"כ בשנה יותר דאז גם הוא מפסיד ל"ש קנס [ועיין בתומים (סי' קיז) דמה"ט פסק הרמב"ם דאינו משלם פחת שחיטה אף דדעת הרמב"ם דהמזיק שיעבודי של חברו חייב משום דאינו אלא קנסא וכל היכי דגם הוא מפסיד ל"ש קנס וכתוס' ב"ב ה"ל] וא"כ פטור ושוב לא מהני ההקדש אפילו לר"ע: (ב) והנה בשחיטה מקובצת שם (***) תמה דאפילו לר"ע הא אינו ברשותו להקדיש עיי"ש: ונראה שמה ראי' לשיתת הריב"ש ששהביא הקצות החושן (סי' קיז) דקדושת הגוף חל על דבר שאינו ברשותו.

ובזה ניחא נמי מ"ש רש"י דאיירי בשור שנה מנה שנגח לשור שנה מאתים. ולהג"ל אי שנה יותר הרי הם שותפים בו ואינו יכול להקדיש אלא קדושת דמים עיין קדושין (דף ז) א"כ לא מהני אפי' לר"ע מטעם דאינו ברשותו פנ"ל: (ג) ועיין קצות החושן שם תמה לשיתת הריב"ש דקדושת הגוף יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו א"כ מה פריד בב"ק (דף סח:) ומי קדוש והא אמר ר"י גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם א"י וכו' והא קדושת הגוף יכול להקדיש ותי' הא ר"ל מוקי לה בשוחט בעל מום בחוזקבדם מומין להקדישן וא"כ לא הוי אלא קדושת דמים עיי"ש.

ויש לתמוה עליו הא בגיטין (דף נה.) אמרינו ותני עלה בחוץ ענוש פרת מבואר דאיירי בקדושת הגוף דאי לא כן לא שייך פרת.

ועוד אי מיירי בקדושת דמים א"כ לחייב ג"כ משום מכירה וכמ"ש התוס' בב"ק (דף עט.) (ד"ה גנב והוא מפורש בפרייתא שם גנב והקדיש משלם ד' וה': ד) ואגב אכתוב דבירושלמי פ' מרובה (הלכה) בהא דמבעלי שם אי פדיון הוי פלקוח דקובע למעשר ומותיב ר"ל מגנב והקדיש וא"כ טבח ומכר.

ואי הקדיש כמכירה לחייב משום ההקדש. וקשה לי טובא הא ר"ל בעצמו מוקי לה בב"ק שם שהקדישו בעלים ביד גנב.

א"כ הגנב לא הקדיש וצ"ע: (ה) עיין תוספות פתובות (דף נט:) ריש העמוד ד"ה שדה שתמהו דמשמע מהכא שאינו יכול להקדיש שדה הממושפן ובב"מ (דף עג:) אמרינו רב מרי בר רחל משפן לי נכרי ביתא אזיל נכרי זבגלי לרבא וכו' הרי דכיל למפור ביתא הממושפן עיי"ש ויש להעיר הא קי"ל דישאל מנכרי לא קנה משפון שוב מצאתי בהפלאה שהעיר כן.

ותי' דהטעם דלא קנה משפון משום דעיקר קרא מיירי שלא בשעת הלואה דליכא דהוי מלנה ואף אי מלנה קונה מ"מ הפקעת הלואה מותר וליכא במה לקנות משא"כ בקרקע עיי"ש: ובזה י"ל בהא דעבודת זרה (דף עה:) איבעיא להו משפנתא מאי אמר מר בר רב אשי אבא משפין לי נכרי פסא דכספא ואיטבלה ושתי בה ולא ידענא אי משום דסבר משפנא כובינא דמיא וכו' עיי"ש ולכאורה הא ישאל מעכו"ם לא קנה משפון.

ולהג"ל הדבר מבואר דהא התוס' בב"מ (דף מח) מסופקין אי סבר רב אשי מעות קונות או משיכה קונה ושפיר גם מר בר רב אשי מסופק אי נימא מעות קונות אז אינו קונה משא"כ אי משיכה י"ל דמשפנתא כזביני דלפ"ז גם ישאל מעכו"ם קנה משפון: ויש לעיין מהא דע"ז (דף נג) בצורה ישראל פליגי וא"כ איך אמרי' במתניתין משפנה רבי

אומר ביטל *) הא ישראל מעפוי"ם לא קני משכון ויש לומר דמזה ראי' למ"ש התוס' שם (עב) ד"ה דאי דמיירי שנושפקעה ויש לפלפל בזה הא בכה"ג דליכא מעות לכ"ע משיכה קונה וכמ"ש התוס' בע"ז (דף עא) ואכמ"ל ו) ובעיקר קו' התוס' הנ"ל יש לומר דמשכון חשוב דבר שאינו ברשותו כמ"ש רש"י בפסחים (דף לא) דאפילו לרבא דס"ל מפאן ולהבא הוא גובה מ"מ אין בידו של הל"ה להקדיש ועיין בקצות החושן (סי' קיז).
וא"כ הא דעת הרשב"א דאף דאין יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו מ"מ יכול למכור.
וא"כ נהי דלא מצי לאקדושי שדה ובית הממושפנין מ"מ יכול למכור ושפיר מכר האי נכרי ביתא לרבא.

אף יש להעיר דא"כ למה אמרינן בפסחים שם דכל היכי דאקדושי לנה ונבין לנה כ"ע ל"פ והא עכ"פ יהני המכירה: אמנם יש לתרץ קו' התוס' למ"ש הריב"ש (סי' שכח) דקונם מתן תורה הי' הדין דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, וא"כ ה"ה דנכרי מקנה דבר שלא בא לעולם (***) ושפיר מהני המכירה של העפוי"ם אף דהוי אינו ברשותו [ועפ"ז יש לומר בהא דישאל אמרו נעשה ונשמע הא הוי מחייב עצמו בדבר שאין לו קצבה.

ולהנ"ל י"ל דקונם מ"ת דמחייב בדבר שלא בא לעולם ה"ה דבר שאין לו קצבה וכמ"ש בעה"ת הובא באחרונים] כנ"ל משא"כ ישראל שפיר א"י להקדיש ולמכור שדה ובית הממושפנין דהוי אינו ברשותו ואכמ"ל ז) ובגדרים (דף טו) והא משתעבד לה מדאורייתא דכתיב שארה וגו' לה והקשה הר"ן הא קיי"ל דקונמות מפקיע מידי שיעבוד עיי"ש ונראה כמ"ש הגאון רע"א בדו"ח דדווקא בשיעבוד דרבנן דמטלטלי לא משתעבדו אלא מדרבנן וגם אי הקנה לו בקנין אגב קרקע זה ג"כ רק מדרבנן ואכל בשיעבוד דאורייתא לא מהני קונם עיי"ש.

וא"כ קו' הש"ס שפיר פיון דמשתעבד לה מדאורייתא לא מצי מדיר לה. וזה דדייק הש"ס הא משתעבד לה מדאורייתא: ומינושב ג"כ קו' התוס' גיטין (דף מא) בד"ה הקדש וכו' שהקשו דהיכי אמרינן [בב"ק (דף לג).

(עיי"ש) הקדשו מוקדש משום דר' אבנהו ת"ל דהקדש מפקיע מידי שיעבוד עיי"ש ולהנ"ל הא התם מה"ת משתעבד. ובזה מובן היטב מה שמחלקים הפוסקים בין קרקע למטלטלין.

ולהנ"ל הא בקרקע שיעבודא דאורייתא ואינו מפקיע מידי שיעבוד: ויובן בזה פוננת המוהרש"א בכתובות (דף ע) בהא דפריה שם וכיון דמשיעבד לה היכי מצי מדיר לה וכתבו התוס' בד"ה המדיר דמשמע מתוך פי' רש"י שיש בלשון הגה' אסור תשמיש והקשו דלמה לא פריה על תשמיש וע"ז כ' המוהרש"א דעל עונה דאורייתא לא מצי לאקשו ורק על מזונות פריה דהוי דרבנן עיי"ש ואינו מובן ולהנ"ל הפנונה כנ"ל דעל דאורייתא לא קשה דבאמת ע"ז אינו חל ורק על מזונות דרבנן דמפקיע מידי שיעבוד מייתי דמ"מ אינו יכול להדיר לה.

ומצאתי הדבר מבואר בירושלמי פ"ז דכתובות (הלכה א) וכי יש אדם נזדר שלא לפרוע חובו ומשני כמ"ד אין מזונות מדברי תורה עיי"ש הרי חזינן דאם מזונות מדברי תורה

לא מצי מדיר לה משום דמשמעבד לה אף פנין דמזונות דרבנן אתי קונם ומפקיע *
מידי שיעבוד דרבנן.

ומזה ראי' לשיטת הרמב"ם דבדידה לא אמרינן אלמויה רבנן לשיעבודא דאשה ויש בזה
אריכות דברים עיין שם בפני משה ואכמ"ל: ח) ואגב אכתוב מ"ש התוס' בגיטין (דף
מא.) ד"ה בתיקון וכו' דאם שחררו רבו שנו פנין דאינו שלו אלא מדרבנן הוי התיקון שאינו
ניכר עיי"ש.

דיש ליישב בזה קו' המוהרש"ל דלדין דקיי"ל דאחים שחלקו לקוחות הן ומלנה ע"פ
אינו גובה מן הלקוחות א"כ אף גיבינן מירושין [וקצת י"ל הא קיי"ל לשיעבודא
דאורייתא ומדרבנן שוב אמרינן בריה] עיי"ש ולפי הג"ל יש לומר דהא באמת עמדו
בזה הריט"א והקצות החושן לפי דעת הפוסקים דאם מכרו היורשין ואי אפשר לגבות
מלוקח חייבים משום מזיק שיעבודו של חבירו א"כ בבכורות (דף מח) אמאי אין חייבים
אפילו לר"מ.

אמנם לפמ"ש התנאים (סי' לח) דר"מ ס"ל לשיעבודא לאו דאורייתא א"כ הוי התיקון שאינו
ניכר ולא מחייב וא"כ לדין דקיי"ל לשיעבודא דאורייתא שפיר חייבים משום מזיק
שיעבודו של חבירו ושפיר גיבינן מירושין היכי דא"א לגבות מלוקח ואכמ"ל: ט)
בשיטה מקובצת ב"ק (דף לג) התעורר בהא דאמרינן שם הקדישו נתיקון איכא בינייהו
והא עכ"פ אינו ברשותו וגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש כו'
ונה לפי שאינו ברשותו עיי"ש: ובאמת דלדעת הריב"ש ששהביא הקצות החושן (סי' קיז)
דקדושת הגוף יכול להקדיש אף מה שאינו ברשותו ודווקא קדושת דמים דילפינן מביתו
מה ביתו ברשותו והתם קדושת דמים עיי"ש וא"כ לק"מ שיטה מקובצת הנו'.

ועיין רש"ב"ם ב"ב (דף מג) נראה מדבריו דיכול למכור דבר שאינו ברשותו ודווקא
להקדיש אינו יכול עיי"ש ובאמת שיש קצת ראי' לדבריו מגמ' הנו' דהא אמרינן ואי נתיקון
מוכרו אינו מכור מני ר"י משמע דלר"ע שפיר מכור אף דהוי דבר שאינו ברשותו פנ"ל.

ועיין בקצות החושן (סי' לז) ובהגהות הגאון רע"א שם: והנה בש"מ תי' דהיכי דגבא
לבסוף מהני אף שהקדיש בעוד שלא הי' ברשותו ובמנחת חינוך (מצנה נא) תמה ע"ז
הא הוי דבר שלא בא לעולם.

וכן הניח בצ"ע בהגהות רע"א עיי"ש: עוד קשה לי מהא דב"ק (דף סח) גב ויהקדיש
נאח"כ טבח ומכר משלם וכו' ואינו משלם ד' וה' ומוקי לה פגון שהקדישו בעלים ביד
גב ופריה ומי קדיש והא אמר ר"י גזל ולא נתייאשו הבעלים וכו'.

ומה פריה הא שם בא לבעלים לבסוף ומהני שפיר ההקדש למפרע וצ"ע: דיני
שמים סימן לו א) יש להסתפק הא דאמרינן דיני ממונות פטור מדיני אדם וחיוב דיני
שמים אי הפוננה דיש עלי' חיוב ממון דיני שמים או עונש לחוד: ונראה דמה דאמרינן
בש"ע חו"מ (סי' כח) היודע עדות לחבירו וכו' אם כבש עדותו חייב דיני שמים היינו
דצריה לשלם מה שהפסיד להבע"ד ע"י מה שפכש עדותו אבל לא עונש לחוד.

ונראה להוכיח פן ממ"ש התוס' בב"ק (דף נו) בהא דהשוכר עדי שקר דדווקא שוכר אבל
אמר אינו חייב דיני שמים. והקשה הש"ך חו"מ (סי' לב) הא מבואר בקדושין (דף מג)

דדינא רבא ודיני זוטא איכא בינייהו עיי"ש: אמנם אם נימא דחייב בדיני שמים הפוננה דמלבד העונש יש עליו חיוב תשלומין.

א"ש דברי התוס' דנהי דגם היכי דאין שליח לד"ע חייב עונש מדיני שמים אבל דין תשלומין אין עליו רק בשוכר ולא באמר וזה נכתבו דאומר פטור מדיני שמים היינו מחיוב תשלומין.

מעתה י"ל דה"נ בכובש עדותו דקיי"ל דחייב בדיני שמים היינו נמי שמחייב לשלם מה שהפסיד להבע"ד שוב מצאתי להקצוה"ח (סי' כח) שכ"כ עיי"ש: אבל יש לעיין מהא דפריה הש"ס בב"ק (דף נו) אילימא בי תרי חייבי מחייב דכתיב אם לא יגיד ונשא עונו.

והשתא מה קושיא הא מקרא לא שמעינן אלא עונש והקא איירי מדיני אדם וד"ש היינו לענין תשלומין ומזה מוכח דחייב בדיני שמים היינו עונש. וכמו שפירש"י בגיטין (דף נג) גבי העושה מלאכה במי חטאת דפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וכו' רש"י פרעניות לשלם לרשעים ומשמע דכל היכי דתני חייב בדיני שמים היינו עונש לבד דהא פריה שם ותו ליכא ומשמע דכל חייבי בדיני שמים שוו אהדדי ומשמע דבכולם שנה: ועפ"ז נראה דאפילו אם נימא דלא כחורש"ל אלא היכי דחייב לצאת ידי שמים מהני תפיסה וכמ"ש השעה"מ בסוף ספרו מדברי הראב"ד והחינוך גבי אבק ריבית הואיל דחייב לצאת ידי שמים מהני תפיסה מ"מ זה דווקא היכי דאמרין חייב לצאת ידי שמים לא כן היכי דתני חייב בדיני שמים אז לא מהני תפיסה רהקוונה רק עונש פנ"ל: ובזה מיושב מה שדקדק השעה"מ בה' עבדים מהא דקדושין (דף פד) הפהו פנגד אנו ואינו שומע אינו יוצא לחירות ומייתי שם הא דהמבעיט את חברו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.

וקשה פיון דחייב בדיני שמים למה אינו יוצא לחירות הא מהני תפיסה והעבד תפוס לעצמו עיי"ש ולהנ"ל חייב בדיני שמים לחוד וחייב לצאת ידי שמים לחוד דכל כה"ג דתני חייב בדיני שמים הפוננה עונש ובזה לא מהני תפיסה פנ"ל: דבר שאינו שלו סימן לח א) עיין חולין (דף מא) פריה למ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו מהמטמא והמדמע ומנסה ותי' דאית לי' שנתפות בגוה.

והקשו מזה לשיטת התוס' תמורה (דף ל) דכל איסור שאין ניכר קודם התערבות אמרינן ברירה עיי"ש א"כ ה"נ נסמוך אברירה פיון דאיסורו רק מפח תערובות וכבר העיר בזה גם הגאון רע"א בחדושי ויעיין ב"ח (סי' ד) עיי"ש ובפשיטות י"ל דלק"מ די"ל דהני אמוראי דס"ל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ס"ל אין ברירה ולקף אסור: ובזה י"ל דרב ושמואל דפליגי במנסה אי מנסה ממש או מערב לשיטתיהו אזלו בזה דרב לשיטתו דס"ל ביבמות (דף פג) דאדם אוסר דבר שאינו שלו, ולדידן' ליכא לתרוצי דמירי באית לי' שנתפות דהא ס"ל ברירה ע"כ סובר פנ"ל*) אמנם שמואל דס"ל שם אין ברירה ע"כ סובר ביבמות שם דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואכמ"ל: ב) ועיין תוס' ב"מ (דף ל) גבי העושה מלאכה וכו' שהקשו דבעי נחותא דבעלים ותי' באית לי' שנתפות וכבר העיר הגרע"א דבלא"ה הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו עיי"ש.

ובאמת דלת' התוס' הלזה ניקח מה דלא אמרינן לצעורי קא מכונן דע"כ מיירי בישראל דבעפומ"ל ש חייב בדיני שמים. אמנם לתי' השני קשה דלמה לא נימא לצעורי.

ונראה פשוט דבעושה להנאתו ל"ש לצעורי ודווקא שוחט בהמת חבירו לע"ז וכמו דאמרינן דלאזוקי קא מכונן משא"כ הכא מכונן להנאתו ואכמ"ל: והנה לדעת התוס' בב"ק (דף ק) דהיכי דגם הוא מפסיד לא שייך שלא יהי' כל אחד הולף וכו' וא"כ קשה לרבי יוחנן דס"ל היזק שא"נ לא שמי' היזק למה חייב בשותפות אף י"ל דהא הקו' למ"ד א"א אוסר דבר שאינו שלו ורבי יוחנן קא ס"ל בחולין שם דאדם אוסר דבר שאינו שלו ולק"מ לדידן אף דלפ"ז יש להבין דגם למ"ד אדם אוסר לק"מ דהא כתבו התוס' דהקו' היא למ"ד מנסה ממש.

וא"כ י"ל נמי דמ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ס"ל מערב רב דס"ל מנסה קא ס"ל ביבמות דאדם אוסר דבר שאינו שלו ומה קו' למ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואטו גברא אגברא קרמינן ונראה דגם למ"ד מערב תקשה דמשמע לי' דאפילו מערב מיעוט ברוב ובאמת כה"ג בטל בסתם יינם.

ורק קא קיי"ל דאין מבטלין איסור לכתחילה ולמי שנתבטל עבורו אסור. וא"כ קא הקשו התוס' ביבמות שם דאם נתן איסור לתוף תבשיל נימא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ותי' דדווקא בדבר שתלוי במחשבה עיי"ש וא"כ הכא דנפל ממילא מותר ורק משום דנתפונן לבטל שוב שייך אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וקו' הש"ס שפיר גם למ"ד מערב ודוק היטב: ג) ואגב אכתוב בהא דאמרינן בסנהדרין (דף לג) בעירכין בעל הבית עם פירותיו והקשו התוס' דאמאי יהי' חייב לא יהי' אלא כמטמא בידים קא בשוגג פטור ותי' דהוי כמזיד שהי' לו לדקדק בהוראה עיי"ש ויש לעיין קא אמרינן בירושלמי בסוגיא דהמטמא והמדמע דאם סבור שמוטר טמאותה דינו כשוגג וא"כ מה בכך שטעה בדין מ"מ חשוב שוגג ועיין בנוב"י מהדו"ת חו"מ (סי' סא) שכ' דעיקר דין דמנסה בשוגג פטור כדי שיודיע היינו באומר מותר דאי ידע שחייב מיתה אלא שלא ידע שגאסר בניסוף זה לא שייך כדי שיודיע וגם בסבור שהוא שלו לא שייך כדי שיודיע דהא פנין דחשוד דידע דחייב מיתה חשוד נמי על לפני עור עיי"ש הרי דאומר מותר כשוגג ועיין יו"ד (סי' צט) בטו"ז לענין מבטל איסור לכתחילה דאומר מותר כשוגג ויחשב ובלא"ה יש לעיין בדברי התוס' דלס"ד דלא ידע שאיירי שגאסר ונתן ביד א"כ ע"כ לר"מ אגרא ור"מ קא ס"ל בגיטין (דף נד) דקנסין שוגג אטו מזיד וכעין זה הקשו התוס' בעמוד הקודם.

ויש ראי' מזה דאומר מותר עדיף משוגג וכמ"ש הטו"ז שם דאפי' למאן דקנס שוגג אטו מזיד מ"מ אומר מותר לא קנסין לי' ואולי י"ל דדיין שאני דשגגת תלמיד עולה זדון והוי כמזיד. ובזה מיןשב מה שהקשה לי' ידידיהאברהם וכו' מו"ה יצחק מאיר נ"י לדעת הטו"ז שם דאפילו שלא ידע מי שנתבטל בשבילו אסור א"כ בכבא דמה שעשה עשוי דמיירי בעירב עם רוב פירות של בעה"ב יהי' אסור ולהנ"ל לענין בטיול דינו כשאר אדם ולא חשוב מזיד ואכמ"ל: ד) עיין חולין (דף מא) בחצי קנה פגום.

והקשה בכו"פ (סי' כא) דלרב אדא בר אבהה דס"ל בחולין (דף פח) דנשט ולא קנה וס"ל בע"ז (דף נד) דאדם אוסר דבר שאינו שלו. במאי מוקים לה דלדידן לא מתוקמא בחצי קנה פגום דהא ס"ל נשט ולא קנה עיי"ש: ונראה דכו"פ (סי' ד) תמה דמה מקשה

הש"ס מהשוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז דאי אמרת פנין דשחט בה סימן אחד אסרה
אשחויטי חוץ לא לחייב דמחתך בעפר בעלמא היא דהא יש לאוקמא בשוחט להר
דהעובדה בסיף ולא נאסרה.

וכן הקשה בהגהות הגאון רע"א בלקוטים: אף נראה דיש להקשות לרב דס"ל בשבת
(דף עה) דשוחט חייב משום צובע ואמר שם דאף משום צובע וא"כ אמאי לא תני ד'
דשוחט בשבת לבד חייב שתיים משום נטילת נשמה ומשום צובע.

וצ"ל הא מבואר שם דאמר רב צובע במאי ניקחא לי' כי היכי דליפתנס בית השחיטה דמא
וליתי אינשי ולזבני מיני' וא"כ ה"א דאסור בהנאה אינו חייב משום צובע: ולפ"ז הא
ר"ה תלמיד רב *) ובכל דוכתי פריה מרב על ר"ה ועיין בסנהדרין (דף ו) וא"כ אי
אפשר לאוקמא בשוחט להר דאינו נאסר דא"כ יקשה אמאי לא חשוב שחייב ד' אף
משום צובע פנין דלא נאסר בהנאה משום ע"ז: ומינושב ממילא קו' הכו"פ הג"ל מרב
אדא בר אהבה די"ל דמוקי לה בשוחט להר דאינו נאסרה בהנאה וא"כ לק"מ דמחתך
בעפר היא.

ואי דלא תני ד' י"ל דס"ל פשוטאל דשוחט חייב רק משום נטילת נשמה ומינושב היטב:
ה) ובעיקר קו' הכו"פ הג"ל דלוקמא בשחט להר דהעובדה בסיף ואינו נאסר יש לתרץ
עוד דהנה יש להקשות למה דמוקי לה בחצי קנה פגום א"כ הוי מום ומצאתי קו' זו
בלקוטי הגאון רע"א וניחא לי' דהא אין תמות וזכרות בעופות ועיין חולין (דף כג) עיי"ש
וא"כ ניחא דליכא למוקמא בשחט להר דא"כ למה נקט חטאת ליתני זבח עיין בגמ'
ואכמ"ל יותר ודו"ק: ו) נאגב אכתוב במה שהקשו התוס' בפסחים (דף ע"ג) דאמאי לא
אמר דתיקון להוציא מידי נבילה וכמו דאמר גבי השוחט ונמצא טריפה בסתר עיי"ש
ונראה פשוט דל"ש תיקון להוציא מידי נבילה דהא גם בלא שחט כלל לא היתה נבילה
ורק למ"ש רש"י בחולין (דף כ) דכל שוחט מפי שחט פורתא אם לא גמור הוי נבילה
וא"כ בסוף השחיטה הוא מתקן וא"כ בשוחט חטאת בשבת למאי דמוקי לה בחצי קנה
פגום ובמשהו בעלמא גמור השחיטה ל"ש תיקון להוציא מידי נבילה: ונראה הא דמדמה
שחיטה לטבילה לענין פנונה עיין חולין (דף לא) היינו כמו דבטבילה צריך פנונה להסיר
הטומאה מעליו פן בשחיטה מפי שחט פורתא הוי נבילה אם לא גמר ולכך צריך פנונה
בגמר השחיטה ובפרט למ"ד אין לשחיטה אלא בסוף נראה דא"צ פנונה רק בגמר וגם
דך ספין לנועצה בכנותל ולא שחט רק סימן אחד ואח"כ גמר שחיתתו עד שלא שחה
שיעור שהי' פשר ולפ"ז בעוף בחצי קנה פגום י"ל דא"צ פנונה דלא דמי לטבילה
ואכמ"ל: ז) ועיין בכתובות (דף לד) פנין דשחט בה סימן אחד אסרה עיי"ש ועיין בפתח
הבית שהעיר דלמא ס"ל כמ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו יעיי"ש ועיין בשער
המשפט (סי' שנ) מ"ש בזה: ולענ"ד **) הא מבואר בתוס' שבת (דף נח) דאיסור הנאה
חשוב כמו שינוי וחיוב שלו ושוב מצי לאסור וכעין זה בב"ק (דף סז) הגב' והגזלן
הקדשן הקדש דמעיקרא חולין והשתא הקדש וכתבו שם הרשב"א והריטב"א אף דאינו
יכול להקדיש דבר שאינו שלו ד'אוש לא קני מ"מ פנין דאי חל ההקדש שוב הוי שלו
ומהני הקדשו וה"נ דכנותי' ומה"ט נראה דאם גזל גר חנוכה שפיר יצא פנין דהשמן
נאסר בהנאה שוב הוי שינוי מעשה וקני מטעם שינוי ועיין ברש"י ע"ז (דף נ"ב:) דה

דכתיב וכיון דנפיק לחוליו וקניניהו בהפקרא והוי להו דידהו ומזה משמע דבשל הפקר אינו יכול לאסור וכן מבואר בהר"ש (פ"ז דכלאים משנה ה') הזורע פרמו בשביעית אינו נאסר דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואכמ"ל: דם סימן לט א) עיין תוספות זבחים (דף מה).

(שיהקשו דלמאן דס"ל אין איסור חל על איסור למה לי קרא למעט דם מנותר ופיגול עיי"ש ובגליון הש"ס להגרע"א ו"ל הקשה דלשיטת התוס' בכמה דוכתי דדם שבשלו אינו עובר עליו צריף קרא להיכי דבשלו עיי"ש ובאמת דכן הוא בירושלמי פ"ה דיומא (הלכה ו) אמר ר' זעירא הקריש דם איפא ביניהון.

מאן דאמר אין לה אלא פפרת נפש בלבד וזה הואיל ואין בו פפרה יש בי' מעילה עיין פני משה] מאן דאמר אין לה בו אלא פרת נפש בלבד וזה הואיל ויש בי' פרת אין בו מעילה. והיינו דר' זעירא לשיטתו דס"ל במנחות (דף כא).

(דדם שבשלו אינו עובר עליו ומשמע מהירושלמי הנה דדוקא משום לאו דדם קדשים אינו עובר אם הקריש. (וכמבואר בפ"ק דכריתות (דף ד) דיש לאו מיוחד על דם קדשים) אבל מ"מ יש בי' פרת.

ושפיר הקשו התוספות להך מ"ד דאפי' הקריש מ"מ אמתמעט ממעילה ונותר ופיגול. ועיין שם בירושלמי משיבין ר' מאיר ור"ש לחכמים דס"ל אין מועלין בדמים.

אלו מוכרין שפא אין תופס דמיהו. מה ביניהון.

ומה בין דמיהו והיינו פיון דעדיין יש להקדש בו זכות וכדתנו ונמכרין לגננין לזבל ואמאי אין מועלין ובאמת זו קשה לשיטת החכמים וצריף להבין טעמם ונמוקם: אף יש לומר למ"ש הרמב"ן גבי הקדש בור ונתמלא מים דאין בו מעילה אף דחצר קונה להקדש.

מ"מ לית בי' מעילה דבעינן שיבא ההקדש מכח מקדש ולא שיבא ההקדש ממילא וכמו גבי קדשי עכו"ם דאין בהם מעילה לר"ש והיינו פיון דלא בא מכח אדם. וא"כ י"ל פיון דדם מתחילה אין מועלין בו.

ושוב אח"כ אף שמכרן אין מעילה בדמיהו דהוי רק כמו אלו זכו ע"י חצר ולא מכח מקדש דהרי בתחילה אין מועלין. ובזה יש לפרש סוף דברי הירושלמי דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין אם מכרן תופס דמיהו קודם מכרן אינו תופס דמיהו [כן גרס הקרבן עדה] והיינו דבדשון מזבח הי' בו מעיקרא מעילה קודם שנעשה דשן לכו אח"כ אף שנעשה דשן מועלין בו לכתחילה ותופס את דמיהו משא"כ בדמים שלא הי' בהם מעולם מעילה נהנין ואינו תופס דמיהו ואכמ"ל: ב) ואגב אכתוב בהא דפריף הש"ס (בשבועות כד).

(בשלמא ר' יוחנן לא אמר כר"ל דמוקי לה פדברי הפל ותמהו התוספות שם בד"ה דמוקי וכו' דלימא טעמא דר' יוחנן משום דסבר ח"ש אסור מה"ת. ותי' דיכול לאוקמא בשלא פדרף הנאתו דאינו אסור אלא מדרבנן כמו ח"ש לר"ל וקשה לי טובא מתוספתא (פ"ג דשבועות) דשם אמרינן שבועה שלא אשתה ושתה יין של ערלה ושל פלאי הפסח חייב.

וגם בזה קשה קו' הש"ס מןשבע ועומד מהר סיני. ובה ליכא לאוקמא בשלא פדרה הנאתו, דהא ס"ל לר' יוחנן בפסחים (דף פד:): דהפל מודים בכלאי הפרם דלוקין עליהו שלא פדרה הנאתו ובעל פרה דאיירי בכולל.

וה"נ מתניתין דידן צריה לאוקמא בכולל* (והוא קושא נכונה: ועיין שעה"מ פ"ה מה' יסודי התורה שהביא ירושלמי פ"ג דערלה דהעושה אספגנית משור הנסקל וחמץ בפסח אינו לוקה [ואף דכתבו האחרונים דבחמץ אסור שלא פדרה אכילה עיין מנחת חינוך (מצוה יט) אבל מ"מ ודאי דאינו לוקה] ומכלאי הפרם לוקה ויש לעיין לפ"ז בב"ק (דף מא) לכתוב לא ינהה.

וקא צריה למכתב בלשון אכילה לומר שאין אסור שלא פדרה אכילה ואפשר פיון דבנבילה גם כ"ש אסור כמ"ש הפרי מגדים בפתיחתו לה' שחיטה. מחמת מ"ע דונבחה עיי"ש.

א"כ גם בלשון אכילה אסור שלא פדרה אכילה הוי ולענין מלקות גם בלשון לא ינהה ליכא מלקות דאין לוקין על הנאה ואכ"ל: דבר שיש לו מתירין סימן מ א) דעת הפרישה [הובא בפרי מגדים יו"ד סי' קב] דכי הוי דבר שבמנין היינו דבר שהוא אסור לעולם אבל בדבר שהוא מותר לאחר זמן לא הוי דבר שבמנין ובטיל עיי"ש: ולכאורה יקשה מהא דע"ז (דף עד).

(דפריה אמאי לא חשיב פרות של בעל הבית דלא בטל עיי"ש וקא מבואר שם דלא חשיב רק דבר שבמנין ואיסור הנאה וזה לא הוי דבר שבמנין לדעת הפרישה. וגם קשה ממשנה גופא דר"ע מוסיף אף פרות של בעה"ב דלא בטל וקא זה לא הוי דבר שבמנין: ונראה דהא באמת הקשה הר"ן דבלא"ה לא בטל פרות של בעה"ב דהוי דבר שיש לו מתירין והאריכו בזה האחרונים בשוב קו' זו: והנכון דהרי הקשה הש"א דהיכי יליף ר"י דאין ביעור חמץ אלא שריפה מותר דמה לנותר שפן אין היתר לאיסורו משא"כ חמץ.

ותי' דר"י לשיטתו דחמץ לאחר זמנו אסור וא"כ גם חמץ אין היתר לאיסורו כמו נותר ושפיר יליף רבי יהודה דאין ביעור חמץ אלא שריפה מותר וממילא דגם ר"ע דסובר כר"י בזה דאין ביעור חמץ אלא שריפה כמבואר בפסחים (דף ה) בע"כ דגם איהו סובר כר"י בזה דחמץ לאחר זמנו אסור וא"כ שפיר מוסיף פרות של בעה"ב ולא הוי דבר שיל"מ דהא חמץ לאחר הפסח אסור וכבר ראיתי שמתרצים פן: ומינשב ממילא קו' הנ"ל דממילא דהוי דבר שבמנין פיון דלדידן חמץ אסור לעולם וה"נ פריה דאמאי לא תני פרות של בעה"ב וכמ"ד דחמץ לאח"ז אסור ודו"ק: אף מה דקשה ממתני' דקתני גם פטר חמור וכ' רש"י דאסור בהנאה כל זמן שלא נפדה ומשמע דמירי מחיים דלאחר שחיטה לא הוי חתיכה הראוי' להתכבד דלא חזי אלא לעכו"ם ועיין בכו"פ (סי' קט) דהוי ג"כ דבר שיל"מ וקשה לפי דעת הפרישה הנ"ל דכל דלא הוי אסור קביע לא הוי דבר שבמנין הא פטר חמור יש לו מתירין וצ"ע: ב) ואגב אכתוב דלדעת רש"י שם דאתיא כר"י דפטר חמור אסור בהנאה א"כ בלא"ה לא בטל דהא הוי מין במינו דלא בטל לר"י.

והניחא לשיטת התוס' במנחות (דף כב) דגיבש בגיבש בטל לר"י אבל הא דעת רש"י אינו כן ועיין תוס' יבמות (דף פב) דמבואר בהקדא דאתיא כר"י וצ"ע. ועי' כו"פ (סי' קט):
ג) דעת המרדכי שהביא הרמ"א ביו"ד (סי' קב) דאיסור שלא הי' ניכר קודם שנתערב
בטל גם בדבר שיש לו מתירין כגון ענבים שפגיגית דבטל היינו שזב בשפת בהינו שזב
מהגיגית בערב שבת משום דתחילתו פא לעולם בתוך התערוכות.

אמנם הגאון רע"א הביא בדו"ח דברי הר"ן בנדרים (דף נח) גבי אף אני לא אמרתי אלא
בביעור אבל באכילה בנו"ט וכ' הר"ן משום דהוי דבר שיש לו מתירין אף דשם הגדולים
לא הי' ניכרים קודם שנתערבו אפ"ה לא בטל בדבר שיל"מ: ונראה לפ"מ שכתב בשו"ת
הגרע"א (סי' קפט) דסברת המרדכי יתכן רק אם נימא פשיטת רש"י משום עד שתאכלנו
באיסור תאכלנו בהיתר משא"כ לטעם הר"ן משום לתא דמין במינו מה בכך דלא ניכר
האיסור מקודם וא"כ הר"ן לשיטתו שפיר כתב פנ"ל משא"כ אנו הא קיי"ל כטעם דרש"י
ודו"ק: ד) בכסף משנה פ"א מה' חמץ תמה למה חמץ בטל משש שעוה ולמעלה הא הוי
דבר שיל"מ ודעת הרמב"ם דאפילו בחזור ונאסר לשנה הבאה הו"ל דבר שיל"מ וא"כ
ה"נ בע"פ: ונראה פשוט לפמ"ש בכו"פ (סי' ק"ב) דלהכי ס"ל לרבי יוחנן דחמץ בנותן
טעם משום דבאמת לשיטת הר"ן נדרים (דף נב) דדבר שיל"מ ל"ב משום דהוי מין
במינו א"כ חמץ דנאסר לשנה הבאה הא הוי מין בשא"מ.

אמנם לדין דגם באינו מינו אסור בחמץ משום חומרא דפסח גם זה אסור אבל ר"י הא
אינו מחמיר בא"מ בפסח ולכך ס"ל דבטל עיי"ש: ולפ"ז למה דקיי"ל דלא התמירו באינו
מינו כ"א בתוך הפסח אתי שפיר דבערב פסח ל"ש דבר שיל"מ ל"ב דהוי א"מ פיו
דחזור ונאסר ונכון הוא: ה) הפרי מגדים יו"ד (סי' קב) נסתפק בנדר שלא לאכול גבילות
ונתערב אי בטל אף דבעלמא ל"ב היינו דאין צריכין לבא לביטול ולכך ל"ב דהוי דבר
שיל"מ משא"כ הקא אסור בלא"ה משום גבילה וכן נסתפק בשו"ת הגרע"א (סי' ס"ה)
ועיי"ש שכ' דהקא ל"ש דמצנה לאשאולי עלה דהא ס"ס אסור משום גבילה וא"כ נדר
לקיים מצנה דלא הוי מצנה בשאלה.

ואולי משום דס"ס לענין גבילה בטל ה"נ לענין שבועה עיי"ש ועיין בצמח צדק הקדמון
(סי' סט): ונראה למה שראיתי במנחת חינוך (מצנה רפד) שיצא לדון למה דמבואר
בשבועות (דף כז) דאכלה כולה אין נשאלין עלי' והיינו משום דלא מהני השאלה היכי
דאינו אסור עתה ע"י הנדר.

וא"כ לכאורה היכי הוי דבר שיל"מ ע"י שאלה דאדרבא נימא דכיון דכבר נתבטל שוב
ליתא בשאלה ואי דנימא הואיל דלא בטל הוי דבר שיל"מ שוב אינו בטל א"כ אמה עושה
סיבה מהמסובב ובשלמא לשיטת הר"ן נדרים (דף נב) משום דהוי מין במינו שפיר
אמרינו דלא בטל הגם דעכשיו אין לו מתירין מ"מ הואיל דמעיקרא קודם התערוכות הי'
מין במינו ממילא לא מהני התערוכות להבטל משא"כ לשיטת רש"י הא עכשיו באמת
אין לו מתירין ול"ש עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר אמנם אם נשאר קצת ולא
נתערב כולו שפיר י"ל דהוי דבר שיל"מ גם לשיטת רש"י הנז' עכ"ד יעיי"ש: היצא לנו
מדבריו דלשיטת הר"ן הוא דהוי נדר דבר שיל"מ גם בנתערב הכל משא"כ לשיטת רש"י

היכי דנתערב הפל לא הוי דבר שיל"מ פלל: ולפ"ז בכתובה שיש עליה שני איסורים
איסור שבוועה ונבילה הלא פבר חזית לן הצל"ח בביצה (דף ד).

(דליפא ביה משום לתא דמין במינו דס"ס הוי מין בשא"מ מחמת איסור השני. ורק מפת
טעם דרש"י ל"ב בכה"ג.

וא"כ בנדר דל"ש טעם דרש"י ובמקום דהוי עלי' עוד איסור אחר ממ"נ בטל. אי לטעם
הר"ן הא הוי מין בשא"מ מחמת איסור השני ולדעת רש"י הא הוי כמו אכלה פולה.

ואי דהשאלה יהי' על הנשאר הא בהנשאר שוב אין מצוה בהשאלה ולא הוי דבר שיל"מ.
וממ"נ הפל בטל: ו) דעת הרמב"ן דנכרי שיהביא דורן היינו טעמא דאיסור אם יש במקור
ארף דהוי ספיקא דרבנן שפיקא הביא מהתלוש משום דהוי דבר שיל"מ.

והקשה עליו הגאון רע"א בדו"ח דהא ר"פ הוא מרא דהאי שמעתתא דנכרי שיהביא דורן
ואיהו הא לא ס"ל דספיקא דרבנן איסור בדבר שיל"מ מדלא משני בביצה (דף ז) כרב
אשי ונשאר בצ"ע: ולחומר הנושא נראה לי דהנה המרדכי הקשה בהאי דמנחות (דף
סח) דאיתא שם דר"פ ורב הונא ברי' דר' יהושע אכלו חדש בשיתסר נגהי שיקסר
דקסברו חדש בזמן הזה דרבנן והוי ספיקא דרבנן ולקולא והא הוי ספיקא דרבנן בדבר
שיל"מ.

ומה שתי' שם דחוזר לאיסורו בשנה הבאה תמה עליו הפר"ח ביו"ד (סי' ק"ב) סק"א
דזה לא חשוב חוזר לאיסורו דתבואה זו הא שוב לא תאסר. ונשאר רק תי' השני משום
דהוי ספק בקביעה דירחא ואנו הא לא מספיקא לן ולהכי אזלינן לקולא עיי"ש ועיי"ן צל"ח
ריש ביצה: עכ"פ חזינו דר"פ סבר דהיכי דהספק היא בקביעה דירחא.

אזלינן לקולא אפי' בדבר שיש לו מתירין. וא"כ י"ל דבעיקר הדין דבדבר שיל"מ אמרינן
ספיקא דרבנן לחומרא גם ר"פ מודה ומה דלא מוקי בביצה כרב אשי דספיקא איסורא
משום דהוי דבר שיל"מ היינו משום דבברייתא סתמא קתני וספיקא איסורא ומשמע אפי'
ביו"ט.

שני.

ונהי דזה ל"ק אמאי נדאי איסורא אפי' ביו"ט שני כדמוכח מביצה הג"ל דמזירי אפי'
ביו"ט שני ועיי"ן בשעה"מ ה' יו"ט שכ' ליישב בזה דברי רבינו שמחה עיי"ש משום די"ל
דחכמים עשו חיזוק כדי שלא לזלזל ביו"ט אבל עכ"פ ספיקא אמאי איסור הא הוי ס"ס
והתם בחדש אפי' בספק א' מקילין אפילו בדבר שיש לו מתירין ומש"ה מוקי לה בספק
טריפה אבל בעיקר הדין דרב אשי בדבר שיש לו מתירין לא אמרינן ספיקא דרבנן
לקולא גם ר"פ מודה.

וכן משמע מהמרדכי דאל"כ מה מקשה. ובאמת תמה הצל"ח מה הקשה המרדכי ואטו
גברא אגברא קרמינן.

ואמנם לדברי הרמב"ן הג"ל יש לומר דקו' המרדכי מפת ההוא דינא דר"פ דנכרי שיהביא
דורן דע"כ ס"ל דין דבר שיל"מ בספק. ותדע לה דאל"כ יקשה לר"פ קו' התוס' בביצה
(דף יא) דאמאי לבטל.

ומה שתי' דבע"ח חשיבו יקשה לשיטת הפרישה שהבאתי לעיל דאין איסור קביע בטל. וע"כ דהוי דבר שיל"מ ומוכח דלכ"ע אַמרינו דדבר שיל"מ ספקא לחומרא ואכמ"ל (יותר: א) סנפה (דף לד:) של תרומה טהורה לא יטול [אתרוג].

ובגמ' שם (דף לה:) פליגי בה רב אמי ורב אסי חד אמר מפני שמכשירה [לקבל טומאה] וחד אמר מפני שמפסידה [קליפתה נמאסת במשמוש היד ואסור לגרום טומאה לתרומה] מה בנייהו וכו' עיי"ש: ולכאורה קשה לשיטת התוספות בפסחים (דף לג:) ד"ה לאימת וכו' דלכ"ע לא מקבל הכשר בפחות מכביצה.

א"כ אמאי של תרומה טהורה לא יטול דעכ"פ אתרוג שהוא פחות מכביצה יטול ואמאי פסיק ותני של טהורה לא יטול: אף באמת אנו קיי"ל ברבי יהודה דס"ל שם דאתרוג הקטן כביצה וכמ"ש הרמב"ם פ"ז מלולב (הלכה ח).

ושפיר אמרינו דשל תרומה טהורה לא יטול ומינשב* (לפ"ז קושיות הפפות תמרים שם בהא דאמרינו בפירק י"א דפיר (משנה ז) של תרומה טהורה לא יזה. וכתב הר' עובדני' ברטנורה הטעם משום שמפסידה ואמאי לא אמר מפני שמכשירה.

דהא אנו קיי"ל כטעם שמכשירה כמ"ש הרמב"ם בפ"ח מה' לולב (הלכה ב') עיי"ש: ולהנ"ל אתי שפיר. דבאיזוב דלא בעינו כביצה ואדרבה היא פתב שם התוספות יו"ט דמירי ע"כ שהוא פחות מכביצה.

דאי לא כן הו' מטמא למי חטאת. ובפחות מכביצה לא מקבל הכשר פנ"ל וישפיר נקט הטעם מפני שמפסידה ואתי שפיר: ועפ"ז יש לתרץ מה שעמד המנחת חינוך (מצנה ק"ס) דלרבי מאיר דס"ל מעשר שני ממון גבוה היא אמאי של מעשר שני לא יטול.

דלא שייך מפני שמכשירה דהא הוי ממון גבוה ואנו בעינו שיהי' רצון הבעלים לשיטת הרמב"ם ז"ל ונשאר בצ"ע: ולהנ"ל הדבר נכון מאד דלר"מ לשיטתו דס"ל אתרוג הקטן פאגוז.

בנדאי דס"ל הטעם משום שמפסידה. וע"כ לא פליגי אלא ברבי יהודה אבל לר"מ לכ"ע הטעם פנ"ל.

וא"כ שפיר של מעשר שני לא יטול ואתי שפיר: (ב) עוד יש ליישב קו' המנחת חינוך הנ"ל למ"ש בתשובות שפספר אבני מלואים (סי' יח) ליישב קושיות הגינת ונרדים שהקשה דהא בלאו הכי לא הי' לרצון ותי' דמשקה שתחילתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר והכא דהלולב הי' לרצון אע"פ שהאתרוג לא הי' לרצון מכשיר עיי"ש: ולפ"ז מה בכך דאינו ברצון הבעלים.

הא בלא"ה לא הי' לרצון כלל אפי"ה מכשיר. וה"ה אם לא הי' ברצון הבעלים דלא גרע מאלו לא הי' לרצון כלל וז"ב ופשוט: (ג) ועיין שם באבני מלואים שהביא דברי הרשב"ם ב"ב (דף צז) דבז' משקים לא בעינו לרצון כלל אלא דווקא במים דכתיב פי גומן וכו' עיי"ש והקשה מהא דשבת (דף יז).

(גבי בוצר לגת דס"ל לשמאי הוכשר ופריה הו' נחא למ"ד פלי טמא חושב משקין שפיר אלא למ"ד אין פלי טמא חושב משקין מאי איכא למימר הרי דגם בינו בעינו

גזירותא דבְּעָלִים וּלְפִי דְּבָרֵי מִינְשָׁב בְּפִשְׁיטוֹת גַּם זֶה (ד) וְעֵינָן בְּחֻדוּשֵׁי חֲתָם סוֹפֵר שְׁם שׁכ' דְּלִכְּה פֶסֶק הַרְמַב"ם כַּמ"ד מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה מִשּׁוּם דְּאִזְל לְשִׁיטְתוֹ דְּפֶסֶק דְּלִקְיָה ע"י דְּבַר אַחַר שְׁמָה לְקִיחָה.

וְכַדָּאִיתָא שְׁם (דָּף לו). וְא"כ וְדָאִי לֹא נִפְסִידָה בְּמִשְׁמוּשׁ הַיְדִים שְׁיִוְכַל לְקַח ע"י דְּבַר אַחַר וְע"כ הַטַּעַם מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה עֵי"ש: וּלפ"ז צ"ע דְּבָרֵי הַרְע"ב הַגָּ"ל שׁכ' גְּבִי אֵיזוּב הַטַּעַם מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה.

וְהָא שְׁם וְדָאִי דְּלִקְיָה ע"י דְּבַר אַחַר שְׁמָה לְקִיחָה וְכִמוֹ דְּאָמַר שְׁם רַבָּא בְּסוֹפָה (לז). (וצ"ע: ה) וְעֵינָן עוֹד בְּחֲתָם סוֹפֵר בְּתַשׁוּבָה יו"ד (סי' לט) שׁכ' דְּלָמ"ד הֵיטֵר אֲכִילָה קִיל לִי לר"מ מְדַרְבָּנָן דְּלַרְבָּנָן עכ"פ לְכַתְחִילָה לֹא יִטּוּל מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה וְלר"מ לֹא מְהַנִּי הַכָּשֵׁר כִּינּוּן דְּלֹא מְהַנִּי הַכָּשֵׁר בְּלֹא הַכָּשֵׁר בְּעָלִים.

[וי"ל דְּלָמ"ד הֵיטֵר אֲכִילָה וְאֶתְרוּג מְע"ש חָשׁוּב שְׁלוֹ. אִף לְגַבֵּי הַכָּשֵׁר מְהַנִּי כְּמוֹ אֵית לִי שְׁתַּפּוֹת בְּגוּה דְּמַצֵּי אֶסֶר עֵינָן חוֹלִין (דָּף מ).

(ואכמ"ל. ו) וְהִנֵּה בְּמַנְחַת חִינּוּף שְׁם הָאֵרִיף לְתַמּוּהָ עַל הַפְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ פְּסָחִים (דָּף לח) שׁכ' דְּמִוֶּתֶר לְגָרוּם טוֹמְאָה לְמַעְשָׁר שְׁנֵי לֹא מְצִינּוּ אִיסוּר אֱלָא לְתַרוּמָה וְקִדְשִׁים דְּכַתוּבֵי קִרְאִי וְהָא בְּהִדְיָא מְבִנְיָא בְּסוֹפָה שְׁם דְּאֶסוּר דְּמַה"ט אֶתְרוּג שְׁל מַעְשָׁר שְׁנֵי לֹא יִטּוּל וְכַמ"ש רַש"י שְׁם דְּקוּדֶשׁ אִיקָרִי.

וְגַם עַל רַש"י ז"ל שׁכ' דָּאִי בְּעֵי מְטַמָּא לִי הַקְּשָׁה עֵי"ש: וְלַחֲוֹמֵר הַנּוֹשֵׂא נ"ל ע"ד דְּרַש"י לֹא כ' אֱלָא לָמ"ד מַעְשָׁר שְׁנֵי מְמוֹן גְּבוּהָ וְכַמְבִּנְיָא בְּקוּדֶשׁוֹ (דָּף נג) דְּמַזָּה יְלִיף ר"מ דְּמַעְשָׁר שְׁנֵי מְמוֹן גְּבוּהָ הִיא.

אֲבָל לָמ"ד מְמוֹן הַדְּיוּט הִיא וְדָאִי חוֹלִין הִיא לְעַנְיָן זֶה. וְכ"כ הָאֶתְרוּגִים [עֵינָן דּוֹרֵשׁ לְצִיּוֹן דְּרוּשׁ ד] בְּהָא דְּאֶמְרִינָן בְּזַבְּחִים (דָּף נ) מַעְשָׁר דְּגוֹ חוֹלִין בְּעֵלְמָא הִיא.

וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְּמַעְשָׁר שְׁנֵי מְמוֹן הַדְּיוּט הִיא אֲבָל אִם נִימָא מְמוֹן גְּבוּהָ הִיא קוּדֶשׁ מְקָרִי לְכָל מִקְלֵי עֵי"ש וְה"נ לְעַנְיָן גְּרַם טוֹמְאָה י"ל דְּתַלְיָא בְּהַגָּ"ל, וּמ"ש רַש"י דְּקוּדֶשׁ מְקָרִי הֵינּוּ אִם נִימָא מְמוֹן גְּבוּהָ.

וְא"כ אֲתֵי שְׁפִיר נְמִי מ"ש רַש"י דָּאִי בְּעֵי מְטַמָּא לִי דְּהָרִי שְׁם קָאִי לָמ"ד מְמוֹן הַדְּיוּט הִיא וְכַמְבִּנְיָא שְׁם בְּגַמְרָא לְהִדְיָא וְלִדְיָן שְׁפִיר אֶסוּר וְדו"ק: וְאַגַּב אֲכַתּוּב מַה שְׁיֵשׁ לִי לְהַעִיר ע"ד הַרְשָׁב"ם הַגָּ"ל דְּבִשְׂאָר מְשָׁקִים לֹא בְּעֵינָן גְּזוּתָא דְּבְּעָלִים מְהָא דְּחוֹלִין (דָּף פז) דְּאֶמְרִינָן כָּל שְׁיֵשׁ בּוֹ מְרָאִית דָּם מְכַפְרִין וּמְכַשְׁרִין וְכָרִיף אִי דָּם אֶפְשׁוּרֵי מְכַשִּׁיר אִי מִיָּא מְכַשִּׁיר.

וְלַהַגָּ"ל נ"מ טוֹבָא דְּבֵינָן וְשְׂאָר מְשָׁקִים הָא לֹא בְּעֵינָן בְּעָלִים מִשְׂא"כ מְצַד מִיָּם וצ"ע: גַּם יֵשׁ לְהַעִיר עֲלֵיו מְהָא דְּכַרִּיתוֹת (דָּף יג) דְּמְבִנְיָא לְהִדְיָא דְּגַם בְּחֻלְב בְּעֵינָן לְרַצוֹן אִף דְּהוּי מְשָׁקָה וְדְּבָרֵי הַרְשָׁב"א צ"ע גְּדוּל: ז) וּבְעֵיקָר קוּשְׁיוֹת הַגְּיָנָת וְנִרְדִּים הַגָּ"ל דְּהִיכִי שְׁנִיף מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירוֹ הָא הוּי שְׁלֹא לְרַצוֹן.

נְלַע"ד לְמַה דְּקִי"ל דִּינִדִּים הוּי שְׁנִיּוֹת וּפּוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה וְקִי"ל דְּכָל הַפּוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמָּא מְשָׁקִין לְהִיּוֹת תְּחִילָה. וְא"כ הָא הַמְשָׁקִין שְׁעַל הַלוּלָב נְטֻמָּאוּ מִחֲמַת הַיְדִים

ומבואר במסכת מכשירין (פ"א משנה ב) דמשקין טמאים מטמאים לרצון ונשלא לרצון
פינו דהקשרו וטומאתו באין פאחת ועינין טורי אבן (דף כ') שכ' דיש פלוגתא אם כלי
טמא חושב משקה ועי' שבת (יז).

(ובפירש"י ותוס' שם ואכ"מ: ח) ואגב אכתוב מה שראיתי בפ"ה הר"ח הנדפס בש"ס
וילנא שפי' בהא דאמרינן מפני שמכשירו. היינו דמשני לי מנא.
עיי"ש.

והיינו פדאימא בחולין (דף קיח) פירות שלא הוכשרו פתנור שלא נגמרה מלאכתו דמיא
עיי"ש ולפ"ז ל"ש הטעם רק ביו"ט ולא בחול וזה דבר חדש: ט) עוד י"ל לקו' הגינת
וורדים הנ"ל. משום דהא קיי"ל דמעשר פירות אינו אלא מדרבנן (וזה כנונת התוס' בדף
לה בד"ה שכתבו ומאן דפסול היינו מדרבנן דלא ס"ל כהר"א ממיץ דמעשר שני לכ"ע
היא מדאורייתא] ומה"ת מהני ההכשר (*): י) גם י"ל למה דמבואר בירושלמי שהביאו
התוספות בעבודה זרה (דף נט) ד"ה בצר כו' וחקולין (דף ו) בד"ה והתיר רשב"ג שלח
לי ריב"י אתרוג אמר לי זה בא לידי מקסרין ולמדתי ממנו ג' דברים שהיא נדאי ושהיא
טמא פלומר הוכשר.

וכתבו התוס' שמרביצין עליו מים כדי שלא יכמוש. עיי"ש: ולפ"ז הוי שפיר לרצון דהא
בכוננה מרביצין עליו מים שלא יכמוש.

וי"ל דזה כנונת הש"ס מפני שמכשירו. היינו דנדאי מכשירו: ומזה יש ראי' לשיטת התוס'
(ודלא כנוב"י מהדו"ת או"ח (סי' קלא) והובא להלן דכבר הוכשר יוצאין בו אפילו
לכתחילה.

דאי לא כן מה נ"מ אם הוכשר או לא. ולהנ"ל אתי שפיר דסבר הטעם מפני שמכשירו.
והא שפכר הוכשר יוצאין בו וכדעת התוספות הנ"ל: יא) ובהא דאמרינן מפני שמכשירו
או מפני שמפסידה יש להעיר. מהא דאמרינן לקמן (דף לט) הלוקח מתבירו לולב
בשביעית מבליע לו דמי אתרוג.

ומבואר דאתרוג של שביעית מותר. ולמה לא נימא מפני שמפסידו.

ולאכלה אמר רחמנא ולא להפסד. (**): יב) ע: גם בהא דאמרינן מפני שמכשרה קשה לי
מאד מהא דחקולין (דף לו) כגון שהי' לו פרה של זבחי שלמים והעבירה בנהר ופירש"י
ז"ל מפני העור שלו מעבירה בנהר כדי שיכול להפשיטנה מהרה.

והא אסור לטמאות קדשים וגם לגרונם טומאה ע"י הכשר אסור. וכמו כן קדשים דילפינן
מתרומה.

וכמו שפירש"י בחולין (דף ב:) גבי הא דאמרינן אבל במוקדשין לא ישחוט וצ"ע: יב)
ואגב אכתוב כמה שהאריף בשו"ת מהר"ם אלשיך לפסול אתרוגים מן רבבים עיי"ש
ולפענ"ד הרי מבואר בחולין (דף יז) שלשה פגימות הן וכו' פגימות מום בקדשים וראיתי
ברבינו גרשום הגירסא בקרשים.

והיינו בקרשי המשכן דכתיב בהו תמים. הרי דבקרשי המשכן בעינן תמים ולא חסר.

ומ"מ מְבוֹאֵר בְּשֵׁבֶת (דף קד) קָרַשׁ שֶׁנֶּפֶל בּוֹ דְרָגָא מְטִיל לְתוֹכָהּ אֲבָר וְסוּתְמוֹ הָרִי דְמַקְרִי תָמִים אַף שְׂיֵשׁ בּוֹ גַם מִמִּין אַחַר אַף דְבִקְרָא עֲצִי שְׁטִים פְּתִיב. וּא"כ ה"נ לֹא שְׂיֵיךְ לְפִסְלוֹ מְוָרְכָבִים מְטַעַם שְׂיֵשׁ בּוֹ מִמִּין אַחַר כְּנ"ל וְזֶה לְכַאֲרָה רֵא"י בְּרוּרָה: יג) הַתּוֹסְפוֹת בְּסוּפָה שָׁם בּוֹד"ה דְהִיכִי דְכָבֵר הַוְכָשֵׁר שׁוֹב מְוָתֵר אִפִּי לְכַתְחִילָה לִיקָח אֶתְרוּג שֶׁל מַעְשָׁר שְׁנִי.

דְּלֹא שְׂיֵיךְ מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה עֵי"ש: וְרֵאִיתִי בְּסִפְרֵי תַפְאֲרֵת יִשְׂרָאֵל שָׁם שֶׁכ' דְּאֶדְרַבָּא אִם כְּבָר הַוְכָשֵׁר דְכ"ש דְּאֶסוּר דְהָא קִי"ל דְהִינְדִים שְׁנִיּוֹת הֵם וּמְטַמְּאִים אֶת הָאֶתְרוּג וְאֶסוּר לְטַמְּאוֹת לְתַרוּמָה וְהָא דְנִקְט מִתְנִי' מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה רְבוּתָא קמ"ל דְאֶפִּילוּ לְהַכְשִׁיר אֶסוּר עֵי"ש: וְנִרְאֶה דְלֹא כְדָבְרֵי חֲדָא דְבְּמִתְנִיתִין הָא תְנִי נָמִי אֶתְרוּג שֶׁל מַעְשָׁר שְׁנִי.

וּבְהִדְיָא מְבוֹאֵר בְּחוּלִין (דף לג) דר"מ סוֹבֵר דְכָל הַטְעוֹן בִּיאַת מִזֵּם מְדַבְרֵי סוּפְרִים מְוָתֵר בְּחוּלִין וּבְמַעְשָׁר. וְאֶפִּילוּ רַבְּנָן לֹא פְּלִיגִי עָלֵיו רַק לְעַנְנֵן אֲכִילָה עֵי"ש.

וּא"כ בְּמַעְשָׁר דְּוּנוּקָא כְּשֶׁכָּבֵר הַוְכָשֵׁר. וְה"ה גְּבִי תַרוּמָה דְבִהְדִי הִדְדִי תַנְיָא: וְעוֹד שְׁהָרִי הֶרְמִב"ם בַּפ"ח מֵה' לְוֵלֵב (הַלְכָה ב') כ' הַטְעַם מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה וּבִיאַר הַחֲתָם סוּפֵר שָׁם דְהִינְנוּ מְשׁוּם דְלִשְׁיטְתוֹ אֲזַל דְפָסַק דְלִקְיָחָה עַל יְדֵי דְבָר אַחַר שְׁמָה לְקִיחָה.

וְיִכּוֹל לְלַקְחוֹ ע"י דְבָר אַחַר וְלֹא יִפְסִידְנוּ עֵי"ש מַעֲתָה כ"ש לְעַנְנֵן שְׁלֹא יִטְמָא בְּיָדִים הָרִי יְכוֹל לִיקָח ע"י דְבָר אַחַר. וּי"ל דְגַם תַּנְיָא דְמִתְנִי' דְסוֹבֵר מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירוֹ.

דְּוּנוּקָא מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירוֹ. אֲבָל אִין הַחֲשֵׁשׁ שְׂיִטְמָאֲנוּ דְיִכּוֹל לְקַחוֹ ע"י דְבָר אַחַר: יד) וְעֵינִי שׁו"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה מִהַדוּרָא תַנְיָנָא או"ח (ס"א קל"א) שְׁתַּמָּה עַל הֶרְמִב"ם שְׁלֹא הִבִּיא חִילּוּק שֶׁל הַתּוֹסְפוֹת הַנ"ל דְבִכְבָּר הַוְכָשֵׁר מְוָתֵר לְקַח אֶפִּילוּ לְכַתְחִילָה.

וְשְׁמַעְתִּי מִחֲכָם אֶחָד שְׁאָמַר דְבִתְיָבוֹת אִם נָטַל כְּשֶׁר הַמְבוֹאֵר בְּמִשְׁנֵה וּבְרַמְב"ם מִמִּילָא גְּכָלֵל דְבִהוְכָשֵׁר מְכָבֵר מְוָתֵר לְכַתְחִילָה לְטוֹל דְאִי לֹא כֵן מֵה לִישְׁנָא דְאִם נָטַל כְּשֶׁר. הָוִי לִי לְמִימַר אִם נָטַל יִצְא דְכָשֵׁר וּפְסוּל שְׂיֵיךְ לְמִימַר אִם אָנּוּ דְנִין עַל הָאֶתְרוּג אִם כְּשֶׁר לְצֵאת בּוֹ אֲבָל הִיכִי דְנָטְלוּ וְאָנּוּ דְנִין עַל הַדִּיעֵבַד שְׂיֵיךְ לִישְׁנָא דְיִצְא וְדוּנוּקָא עַל הָאֶתְרוּג שֶׁל דְמֵאֵי דְנִקְט בְּמִתְנִיתִין שְׂיֵיךְ לִישְׁנָא דְכָשֵׁר אֲבָל לֹא עַל הַדִּיעֵבַד.

[וְעֵינִי בְּתַפְאֲרֵת יִשְׂרָאֵל שֶׁכ' דְאִיִּדּוּ דְנִקְט בְּאֶתְרוּג שֶׁל דְמֵאֵי כְּשֶׁר נָקַט נָמִי אִם נָטַל. עֵי"ש] וְזֶה דְקָדוּקָא עֲצוּם.

אֲמַנָּם לְדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת אֲתִי שְׁפִיר דְהִכִּי פִירוּשׁוֹ אִם נָטַל כְּשֶׁר. הִינְנוּ דְאִם נָטַל וּמִמִּילָא דְהוְכָשֵׁר שׁוֹב כְּשֶׁר לְצֵאת בּוֹ אִפִּי לְכַתְחִילָה דל"ש מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירוֹ דְהָא כְּבָר הַוְכָשֵׁר וּדְפַח"ח: טו) וּלְפַעַנ"ד לְתַרְץ דְקָדוּקָא הַנ"ל.

לְפַמ"ש בְּחֻמְדַּת שְׁלֵמָה דְטַעַם מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירוֹ. הִינְנוּ דְיִכְשִׁירוּ וְיִטְמָא וְלֹא יִהִי לוֹ אֶתְרוּג לְצֵאת בּוֹ.

וּכְמוֹ דְפְסִלִינָן מֵה"ט אֶתְרוּג הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר וְכְמוֹבָאֵר בְּסוּפָה (דף לא): דְשְׁמָא יִפְּוֹל יִפְסְלוּ וְעֵי"ש: וּלְפ"ז אִם נִימָא דְכָל הַפְּסוּלִים הַשְּׁנוּיִם בְּמִשְׁנֵה אִינָם אֶלָּא בִי"ט רֵאשׁוֹן לְבַד. וּא"כ בְּשָׂאֵר הַיָּמִים כְּשֶׁר לְכַתְחִילָה ג"כ וּא"כ שְׁפִיר שְׂיֵיךְ לִישְׁנָא דְכָשֵׁר.

דְאֶחַר דְכָבֵר יִצְא בּוֹ בְּיוֹם טוֹב הֶרֶאשׁוֹן דְאִינּוּ יוֹצֵא רַק בְּדִיעֵבַד. שׁוֹב כְּשֶׁר אֶפִּילוּ לְכַתְחִילָה פִּינּוּ דְאִינּוּ צָרִיךְ לוֹ אֶלָּא לְשָׂאֵר הַיָּמִים: טז) וְאֲגַב אֲכַתּוּב מ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּרִישׁ

לולב הגזול בד"ה בעינן דמשמע מדבריהם דבמקדש הי' כל שבועה פסול שאול ועינן תוספות ר' עקיבא על משניות.

וקשה טובא מהא דמעילה (דף יב) ערבה של הקדש ר' אליעזר בן צדוק אומר נהנין הי' הזקנים בלולביהן ולמאי דמשמע מדברי הרמב"ם דאפילו בירושלים הי' כל שבועה. והא עכ"פ לא הוי לך וצ"ע: יז) הדרן להנ"ל דדעת התוספות דאם פבר הונכשר שוב נוטלו אפילו לכתחילה וכבר הבאתי שהנודע ביהודה עמד בדברי הרמב"ם שלא הביא דבר זה ומזה שפט דדעת הרמב"ם דלא פהתוספות הנ"ל: אמנם נראה לפי עניות דעתי להביא ראי' לדעת התוספות הנ"ל.

מהא דאמרינן שם אתרוג של מעשר שני וכו' לדברי חכמים אדם יוצא בו ידי חובתו בזה ולקאורה ואמאי לא אמר דלכתחילה לא יטול וכמו דתנן במשנה דאין לומר דמייירי שיקרא לה שם חוץ מקליפתה וסברו הטעם מפני שמפסידו דלא שיירי אלא בהקליפה.

וכיון דלא קרא שם על הקליפה ל"ש הטעם. דא"כ אמאי לא אמר תסתמים דר"א סובר מפני שמפסידו.

ובע"כ דצריף לומר דמייירי שפבר הונכשר. ושוב יוצא בו אפילו לכתחילה.

ומוכח דבכבר הונכשר יוצא בו וכדעת התוספות הנ"ל: יח) דעת הרמב"ם בפ"ב מה' טומאת אוכלין (הלכה א) דלא מהני הכשר אלא ברצון הבועלים ונוקא. וכ"הכ"מ משום שאין בדין שרצון חבירו יגרום טומאה לדבר שאינו שלו יעיי"ש: וכתב הקצות החושן (סי' תו) דלפ"ז לא משפחת לה הכשר וטומאה לקדשים כיון דבעינן נחותא דבועלים וקדשים הא אין להם בועלים.

ולא משפחת לה אלא בקדשים קלים ואלויבא דרבי יוסי הגלילי עיי"ש. ובמנחת חינוך (מצוה ק"ס) תמה יותר מסוכה (דף לה) דאמר שם מפני שמכשירה או שמפסידה.

וקשה הא לא מהני הכשר לר"מ דס"ל מעשר שני ממון גבוה ושם הא אמרינן דהמשנה לדברי הפל עיי"ש: ונלע"ד לתרץ קו' המנחת חינוך הנ"ל די"ל דלר"מ דס"ל אדם אוסר דבר שאינו שלו. הרי שרצון חבירו יכול לגרום איסור בדבר שאינו שלו ה"נ לענין טומאה.

ועיין בתוספות ב"מ (דף ל) שהקשו אמאי העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם ותייב בדיני שמים והא בעינן רצון הבועלים ועובד דומיא דעבד ות"י שהי' שותף או דל"ב נחותא דבועלים עיי"ש בד"ה אף וכו' והיינו פנ"ל דהא הטעם משום דהוי דבר שאינו שלו.

ולא מצי אסר דבר שאינו שלו. ולהכי באית לי' שותפות בגוה דקיי"ל דמצו אסר כמבואר בחולין (דף מ) ה"נ מהני הכשר ע"י אחר ותדע שהרי התוס' ביבמות (דף פג.

) בד"ה אין תמהו דאם אחד טימא טהרות חבירו נימא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ות"י דלא אמרינן פן אלא בדבר התליא במחשבה. וא"כ בהכשר דתליא במחשבה נדאי דלא מהני הכשר לדבר שאינו שלו משום דאין אדם אוסר.

ולקהכי בשנותפנות דמצי אוסר דבר שאינו שלו ה"נ מצי אוסר וכ"ש דאינו אלא גורם ומדמצי אוסר כ"ש דיכול לגרום. וא"כ ל"מ"ד דס"ל אדם אוסר דבר שאינו שלו.

ה"נ מהני הכשר לדבר שאינו שלו ומינשב קו' המנחת חינוך לר"מ דר"מ לשיטתו דס"ל אדם אוסר דבר שאינו שלו ולקהכי מצי אוסר ג"כ וישפיר קאמר לר"מ הטעם משום שמשכירה וז"ב יט) ויש להעיר לדעת הקצוה"ח הג"ל דבקדשים ל"ש הכשר לשיטת הרמב"ם ז"ל הג"ל כיון דאין להם בעלים.

א"כ אמאי הערלה והפלאים מקבלים טומאת אוכלים עיין מנחות (דף קא ובכורות (דף ט:)) והא אסורי הנאה אין להם בעלים ואנן נחותא דבעלים בעינן ועכצ"ל דמשפחת לה בשאר משקים לדעת הרשב"ם ב"ב (דף צז:)) דבשאר ז' מיני משקים ל"ב רצון פלל.

וא"כ ה"נ בקדשים משפחת לה ועיין חולין (דף לו). ומה שהקשו התוספות סוטה (דף כ"ה) דנימא פתוטי מכתת שיעורי ושעה"מ פ"ד מה' גירושין וי"ל דגבי * אוסר ל"ב כפיצה וא"כ ל"ש פתוטי מכתת שיעורי' וניחא ג"כ הא דהערלה וכו' כיון דבאוסר אפי' בפחות מפכיזה מקבל טומאת אוכלין ועיין פסחים (דף מ"ה) ובצל"ח שם: והנה יש להקשות למ"ש רש"י הנז' דמש"ה אוסר לטמאותה משום דקודש איקרי א"כ בלא"ה נימא דמשכיר מטעם חיבת הקודש דקהי אמרינן בפסחים (דף לה) דמשום חיבת הקודש משכיר דהוי כמו עצים ולבונה עיי"ש וגם למה לא יטול דב"כ נתפטר: וצריך לומר דחיבת הקודש לא הוי אלא מדרבנן אמנם משום שמשכירו מביאו לידי טומאה דאורייתא הא בלא"ה יש טומאה דרבנן משום חיבת הקודש כנ"ל ועיין חולין (דף לב).

(בתוס' שם ובגודע ביהודה (סי' ס"ד) מהדורא ת' עיי"ש: ובזה מינשב משנה דמעשר שני פ"ג (משנה ט) מעשר שני שנטמא בית הלל אמרים הכל וכו'. וראיתי למי שהקשה.

דלביית הלל היכי משפחת לה טומאה למעשר שני דהא בית הלל סוברים בקדושים (דף נד) דמעשר שני ממון גבוה. ולשיטת הרמב"ם הרי בעינן נחותא דבעלים.

ולגנ"ל מינשב היטב דל"צ הטעם שמשכירו אלא לענין טומאה דאורייתא אבל עכ"פ בלא זה טמא מדרבנן משום דחיבת הקודש משכיר לי' בלא מום ג"כ ולפי מה שפכתתי לעיל דל"מ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו ל"ב נחותא דבעלים יש לומר ג"כ דב"ה סוברים כמ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו וישפיר סוברים ב"ה הכל וכו' אמנם העיקר כמ"ש לעיל דמצד חיבת הקודש משכיר ולק"מ: ועפ"ז יתחדש לן דל"ב שיעור כפיצה.

למאי דחדית לן השעה"מ בה' ברכות דאפילו לשי' הסוברים דאינו מקבל טומאה פחות מפכיזה. מ"מ קדשים שאני ומשום דחיבת הקודש משני לי' אוכלא ואפילו פחות מפכיזה.

עיי"ש: ויתיישב לפ"ז מה שהערוטי לעיל דלר"מ דס"ל אחרוג הקטן פאגוז. לא שנייך הטעם שמשכירו דהא פחות מפכיזה אינו מקבל טומאה.

ולגנ"ל ניחא דר"מ לשיטתו דס"ל מעשר שני ממון גבוה ואקרי קודש כנ"ל מהני חיבת הקודש. אך זה אינו דא"כ אמאי לא יטול הא סוף כל סוף בלי הנטילה אתכשר.

ועכצ"ל דחִיבַת הַקּוּדֶשׁ אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁתֵּי פְעוּלוֹת. לַעֲשׂוֹתוֹ כְּפִיצָה וְלִהְיֶה כְּשִׁיר א"כ הַדָּרָא הַקּוּ לְדוֹנְקְתָא אַמַּאי לֹא יִטּוּל.

שׁוֹב מְצַאֲתִי אַחַר זְמַן בְּשׁו"ת שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב שְׁהַקְשָׁה כֵּן וְתִי דְחִשׁוּבוֹת הַמְצָנָה עוֹשֶׂה כְּמוֹ אֵילוֹ הָיָה כְּפִיצָה וְכַדְבָּרֵי רַש"י בִּיצָה (דף כז): כ) הַדָּרָן עָלָה מֵהַשְּׁבָאֲתִי לְעֵיל דַּעַת הַרְמַב"ם דְּלֹא מְהַנִּי הַכָּשֶׁר שְׁלֹא בְרִצּוֹן הַבְּעָלִים וּמֵה"ט בְּקַדְשִׁים ל"ש הַכָּשֶׁר אֲלֵא בְּקַדְשִׁים קָלִים לְמ"ד קַדְשִׁים קָלִים מְמוֹן בְּעָלִים הִיא.

וְכַבֵּר הָעָרוֹמִי דֹא"כ הָעֵרְלָה וְהַפְּלָאִים לְמָה מְטַמְּאִין טַנְמָאֲת אֹכְלִים הָא אִיסוּרֵי הַנְּאָה אֵין לְהֵם בְּעָלִים כְּנ"ל. וְמֵהַ שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל דְּמִשְׁפַּחַת לְהַ בְּשָׂאֵר מְשַׁקִּים אוֹ דְּאִיסוּר ל"ב כְּשִׁיעוֹר: אֲמַנְם נִרְאָה לְמָה שְׁבַאֲרַתִּי דְּהַדְבָּר תִּלְיָא אֵי אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׁאִינוֹ שְׁלוֹ וְלְמ"ד אָדָם אוֹסֵר ל"ב רִצּוֹן הַבְּעָלִים.

דְּהַטַעַם מְשׁוּם דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר. כְּמ"ש הַכ"מ הַנ"ל וּמֵה"ט שְׁוֹתָף מְצִי לְהַכָּשִׁיר כְּמ"ש הַתּוֹס': ולפ"ז אַף אֲנוֹ נֹאמֵר לְמ"ש הַכּו"פ (ס' ד) בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׁאִינוֹ שְׁלוֹ הִיא רַק דְּרַבְּנָן וּמִדְּאוּרֵיִיתָא אֵין אָדָם אוֹסֵר.

וְלִדְעַתְּם י"ל דְּמָה דְּבַעֲיָנָן רִצּוֹן הַבְּעָלִים הִיא מִדְּאוּרֵיִיתָא דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׁאִינוֹ שְׁלוֹ אֲפִילוֹ ע"י מַעֲשֶׂה מִשְׁא"כ מִדְּרַבְּנָן דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׁאִינוֹ שְׁלוֹ ה"ה דל"ב נִיחּוּתָא דְּבַעֲלִים וְכַבֵּר כ' הַגָּאוֹן רַע"א בְּלִקוּטֵי שׁו"כ' בְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּהָא דְּפַרְתַּת חֲטָאֲת אֵינוֹ רַק מִדְּרַבְּנָן עֵי"ש וַא"כ נִרְאָה דְּמ"ש הַרְמַב"ם גְּבִי הַכָּשֶׁר דְּבַעֲי רִצּוֹן הַבְּעָלִים הוּא רַק מִדְּאוּרֵיִיתָא אֲבָל מִדְּרַבְּנָן אַף הוּא אֲזִיל וּמוֹדָה דל"ב רִצּוֹן הַבְּעָלִים: וְנִיחָא בְּזָה מֵהַ שְׁהַקְשָׁתִי מֵהָא דְּהָעֵרְלָה וְכַלְאִים מְטַמְּאִים טַנְמָאֲת אֹכְלִים.

וְהָא אִיסוּרֵי הַנְּאָה נִינְהוּ. וְלִפִּי הַנ"ל דְּמִדְּרַבְּנָן עַכ"פ מְהַנִּי הַכָּשֶׁר גַּם בְּאִיסוּרֵי וּמִינְשׁוֹב ג"כ מֵהַ דְּקַשָּׁה מְסוּכָה (דף לה) * לר"מ דְּמַעֲשֵׁר שְׁנֵי מְמוֹן גְּבוּהַ לְמָה מְטַמְּא טַנְמָאֲת אֹכְלִין.

וְלִהַנ"ל מִדְּרַבְּנָן מְטַמְּא עַכ"פ. וּמ"מ עוֹלִים דְּבָרֵי הַקְּצוֹת הַחֻוּשׁן פְּהוּגָן דְּאִקְרָא קְאִי וּמֵה"ת לֹא מִשְׁפַּחַת לְהַ בְּקַדְשִׁים טַנְמָאֲהַ מִשְׁא"כ מִדְּרַבְּנָן וְדו"ק: כֹּא) וְאֵגַב אֲקַתְּוֹב שְׁהַרִי"ט אֲלַגְאִזִי בְּכוֹרוֹת (דף יא) הַבִּיא רֵאִי לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּלְטַנְמָאֲת עֲצָמָן לֹא בְּעִי כְּפִיצָה מֵהָא דְּאִמְרִין שָׁם (דף יב) הָאוֹכֵל עֵיסִית שְׁבִיעִית עַד שְׁלֹא הוֹרְמָה חֲלָתָה חֲיִיב מִיתָה וּפְרִיף אַמַּאי וְדַלְמָא מִיטְמָא וְרַחְמָנָא אֲמַר לְאַכְלָה וְלֹא לְשַׁרְיָפָה.

וּמֵהַ פְּרִיף הָא יֵשׁ לוֹ תַקְנָה לְהַפְּרִישׁ פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוֹר דְּאֵינוֹ מְקַבֵּל טַנְמָאֲהַ. וְע"כ דְּמְקַבֵּל טַנְמָאֲהַ גַּם בְּפַחוֹת מְכַבִּיצָה ע"ש וְלְכַאוּרָה הָא גַּם לְהַרְמַב"ם קַשָּׁה דְּהָא לְהַכָּשִׁיר גַּם לְהַרְמַב"ם בְּעִי כְּפִיצָה דְּזָה לְכ"ע כְּמ"ש הַתּוֹס' בְּפִסְחִים (דף לג) עֵי"ש וְהַכְּרִיחוּ כֵּן מְגַמְרָא וַא"כ מֵהַ פְּרִיף: אַף לְמָה שְׁמַצְאֲתִי בְּטוּרֵי אֲבָן ר"ה (דף טו) שְׁהַבִּיא דְּבָרֵי יְרוּשְׁלָמִי פ"ב דְּחֲלָה דְּאֵינוֹ חֲיִיב בְּעֵיסִית שְׁבִיעִית אַא"כ הַנְּכַשֶׁר כְּגוֹן שְׁנִילוּשָׁה בְּמִים אֲתִי שְׁפִיר דְּכִינּוֹ דְּכַבֵּר הַנְּכַשְׁרָה וְרַק לְקַבֵּל טַנְמָאֲהַ אֵי ס"ד דְּלֹא בְּעִי כְּפִיצָה הָרִי בְּיָדוֹ לְהַפְּרִישׁ פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוֹר וְע"כ דל"ב כְּפִיצָה וְרַאֲיִיתוֹ לְהַרְמַב"ם נְכוּנָה: כֹּב) וְדַע דְּכַשֶׁם שְׁאִיסוּר לְטַמְּאוֹת תְּרוּמָה מְדַכְתִּיב אֶת מְשַׁמְרַת תְּרוּמֹתֵי כֹהֵן אִיסוּר לְהַכָּשִׁיר אֶת הַתְּרוּמָה וְזָה מוֹכַח מְסוּכָה הַנ"ל דְּאִמְרִין מְפָנִי שְׁמַכְשִׁירָה וְעֵינָן בְּכ"ת שָׁם.

וא"כ יש לעיין היכי מותר ללוש עיסה של חלה במים הא מביא הכשר להחלה דהא אנו ס"ל דאפילו בלא מים חייבת בחלה א"כ הי' בדין ללוש במי פירות. וצ"ל דנה דאינו אלא גורם דהא בשעת לישה ליכא עדיין חלה בעולם בנה מותר ועיין בקונטרס אחרון להטורי אבן ר"ה (דף ל) שהקשה ג"כ קושני' הרי"ט אלגאזי דנימא עשה דוחה ל"ת ואכ"מ: כג) התוספות בבבא מציעא (דף ל).

(ד"ה אף הקשו דלמה העושה מלאכה בפירת חטאת חייב הא בעינו עובד דומיא דעבד. ותי' שיש לו שנותפות בגנה.

או דלא בעי רק נחותא דעושה מלאכה עיי"ש. והנה להרמב"ם פי"ב מטומאת אוכלים הג"ל דבעי דווקא נחותא דבעלים.

ע"כ מייירי שיש לו שנותפות בגנה (***) ועיין מנחת חינוך (מצנה שצו) שהקשה דא"כ להרמב"ם למה חייב הא לא שייך כדי שלא יהי' כל אחד ואחד הולך וכו' פיון דאית לי שנותפות וכמ"ש התוס' בב"ק (דף ק) עיי"ש ובאמת דבלא זה הא קשה בהא דהמטמא והמדמע והמנסה דמוקי לה בחולין (דף מ) באית לי שנותפות הא ל"ש שלא יהי' וכו' אף זה לק"מ דהא הקושניא לרב דס"ל מנסה ממש ולדידי' הא ס"ל ביבמות (דף פג) דהלכה כמ"ד דאדם אוסר.

וא"כ ל"צ לאוקמא בשנותפות למסקנא ואתי שפיר: והנה לתי' התוספות דמייירי שיש לו שנותפות. וכן צריך לומר ע"כ להרמב"ם פנ"ל.

נראה ברור דאם היתה הפרה של הקדש קודם שנעשית פרה לא מיפסלה במלאכה. דהא אין להקדש בעלים ולא שייך שנותפות כלל.

וכבר הבאתי דלהרמב"ם הא בעינו נחותא דבעלים פנ"ל: ונכון בנה ליישב מה שעמד בשער המלך בהשמתות בסוף הספר דמה פריך בב"ק (דף צח) דווקא דלא מינכרא היזקא הא צורם חייב דלמא מייירי לאחר שהקדשה דלא שייך סתם שוורים לאו לגבי מזבח קיימו עיי"ש: ולהג"ל נכון דבכה"ג הא לא מצי אסר דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו הואיל דתליא במחשבה.

וכבר בארתי דמה"ט פמו דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו פן לאיכול להכשיר דבר שאינו שלו. וא"כ בפירת חטאת אי היתה הוקדשה מכבר אינו יכול להכשיר ולאסור.

דהא הקדש אין לו בעלים פנ"ל ודו"ק: כד) עיין חולין (דף לג.) אמתניתין דהשוחט ולא יצא מהם דם וכו' דפריך ותו אי בקדשים פי לא יצא מהם דם פשרה הוא עצמו לדם הוא צריך.

ותו אי בקדשים פי לא יצא מהם דם מי מכשירה וכו' מנין לדם קדשים שאינו מכשיר ותו וכו' למכשירו בחיבת הקודש וכו' עיי"ש: ויש לעיין למה דקיי"ל ולדות קדשים במעי אמן הם קדושים וכמו שפסק בפ"ד מה' תמורה (הלכה ג) השוחט את החטאת ומצא בה פן ד' חי הרי זה נאכל כבשר החטאת עיי"ש ולאו דווקא פן ד' דה"ה פן ה' וכמ"ש התוס' בתמורה (דף י"א) בד"ה וא"כ אם שחטו לכן פקועה הלנה דניתר בשחיטת וזריקת אמו פשיטא דכשר אע"פ שלא יצא ממנו דם ואם יצא ממנו דם מכשיר דהטעם דדם

קדשים אינו מכשיר משום דאינו נשפך כמים דצריך להתקבל בפלי וכמו שכתב רש"י ז"ל ודם זה הוא נשפך כמים ופשיטא דמכשיר: וכן לא שנייה בזה חיבת הקודש.

דלא שנייה חיבת הקודש בשליל. וכמו שביאר חותני הגאון נ"י בספרו אור שמח פ"ו מבכורות דאינו צריך שריפה אם נטמא עיי"ש: ולפ"ז מה הקשה הש"ס שלשה קושיות הג"ל.

דעל פולן י"ל תירץ אחד דמשפחת לה בשליל דלא שנייה ג' קו' הש"ס. דלא שנייה הו הקושיא קמיינתא דלדם הוא צריך.

והו הקושיא האמצעית דמי מכשירה וכן הקו' השלישית דלתכשר בחיבת הקודש. והיינו דלוקמי' פנ"ל וכל הקו' מיושבת אחת ביהו חביתה פנ"ל.

ואי דיקשה חי' ועוף מאי איכא למימר היינו קושיא קמיינתא תי' בקדשים מי איכא. ובלא זה קשה פנ"ל.

וכיון דס"ד דלא ידע מזה למה לא מוקמא פנ"ל: ואפשר דדם של שליל אינו מכשיר דבחולין (דף עד.) פריך לא יהי' אלא דם התמצית.

הרי דלא מקרי דם של בן פקועה דם הנפש. ודם התמצית הרי אינו מכשיר וכמבואר בפסחים (דף טז) ואכמ"ל (כה) והנה בהא דאמרינו שם ה"א בחולין שלקחון בכסף מעשר עסקינו עיי"ש יש לעיין למ"ש הקצות החושן (סי' תו) שהבאתי לעיל (באות ב') דבקדשי קדשים לא מהני הכשר לשיטת הרמב"ם ז"ל דבעינן רצון הבעלים יעיי"ש וא"כ מעשר שני למ"ד מעשר שני ממון גבוה בדין הוא שלא יועיל הכשר וא"כ הדרא קו' הש"ס לדוכתי' אפילו יצא מהם דם מי מכשירה: ונראה למה דאיתא בתוספתא פ"ק דמעשר שני [ועיין הרמב"ם ז"ל בפרק י"א מה' שאר אבות הטומאה (הלכה ה)] דמשגזרו דבשר התאנה מטמא את הידים אמרו דאין לוקחין חיה ועוף למעשר שני יעיי"ש דכיון שהוא מטמא את הידים אם יקח למעשר שני מקרי מטמא מעשר שני עיי"ש ואולם י"ל דזה דווקא אם הוכשר דשכיח בי' טומאה משא"כ בשלא הוכשר אין מקום לגזור דכיון דלא הוכשר הרי לא יטמא לעולם.

ובכה"ג בנדאי מותר ליקח אפי' חי' ועוף דכיון דלא הוכשרו הרי אין מקום לגזור דהא בנדאי לא יטמאו את הידים פנ"ל ונשפיר לוקחין פנין דלא יצא מהם דם ולא יטמאו לעולם פנ"ל: ולפ"ז שפיר משני דאיירי בחולין שלקחון בכסף מעשר והיינו שלקח בשר תאנה. ומיירי שלקחון אחר שחיטה. ובפרט למה דמבואר בסנפך (דף מ) דאין מתחללין אלא על השחיטין.

ואם יצא מהם דם כבר הוכשרו קודם שלקחון ממעות מעשר שני דלא הי' עדיין ממון גבוה פנ"ל וזה פוננת הש"ס שלקחון בכסף מעשר וכו' ודווקא בלא יצא מהם דם דאל"כ הי' אסור ליקח.

ובכה"ג לא הקשה כל קוש' הש"ס. ומיושב הפל ודו"ק: כו) עיין בקריית ספר להרב מבי"ט בפ"א מה' טומאת אוכלין שכתב הטעם דמש"ה משקה סרוח אינו מכשיר משום דאית לי' שם לנוי דלאו מים סתמא מקרי עיי"ש וידידי הרה"ג הר"מ מפראגא שייח'י

הַאֲרִיף בְּתוֹכָהּ בְּזֶה: וַיֵּשׁ לְדוֹן דְּלַפ"ז גַּם מִי חֲטָאת אֵינוֹ מְכַשֵּׁר דָּאִית לִי שֵׁם לְנוּי דְּמִי חֲטָאת מְקַרֵּי וּבְזִבְחָחִים (דָּף כב) בְּמִים יֵצְאוּ מִי כִּיּוֹר וְשֵׁשׁ לָהֶם שֵׁם לְנוּי עֵי"ש וּפְשִׁיטָא דְכ"ש מִי חֲטָאת דְּמְקַרֵּי מִי חֲטָאת וַיֵּשׁ לָהֶם שֵׁם לְנוּי: וּלְפ"ז יֵשׁ לְיִשְׁבַּב בְּזֶה דְּבָרֵי הַבְּרִטְנוּרָה בְּפִי"א דְּפָרָה וְשֶׁהֲבֵאנוּ לְעֵיל (אוֹת א) בְּמִשְׁנֵה שָׁם דְּשָׁל תְּרוּמָה טְהוּרָה לֹא זֶה וְכ' הַטַּעַם מְפָנִי שְׁמִפְסִידָה וְלֹא כ' מִשׁוּם שְׁמִכְשִׁירָה.

דְּהָא אָנּוּ קִי"ל כַּמ"ד בְּסוּפָה (דָּף לה): מְפָנִי שְׁמִכְשִׁירָה. וְעַמְד בְּזֶה הַפְּפוֹת תְּמָרִים בְּסוּפָה שָׁם: וְלִהְנָ"ל אֲתִי שְׁפִיר דְּהָא מִי חֲטָאת אֵינָם מְכַשִּׁירִים.

וְשְׁפִיר גַּמְן הַטַּעַם מְפָנִי שְׁמִפְסִידָה וְדו"ק: וּמִינְשַׁב בְּזֶה הָא דְתַנּוּן בְּמִשְׁנֵה שָׁם דְּבִלְהָ שָׁל תְּרוּמָה וְשֶׁנְּפִלָה לְתוֹךְ מִי חֲטָאת בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוּרָה וְכו' עֵי"ש וְלִכְאוּרָה יִפְלֵא טְהוּרָה הֵיכִי מִשְׁפַּחַת לָהּ הָא גְּטֵמָאָה מִמִּי חֲטָאת.

וְלִהְנָ"ל אֲתִי שְׁפִיר דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ שְׁלֵא הֲוֵא שְׁפִיר עֲדִינָן וְאִי דְהֲוֵא שְׁפִירָה מִמִּי חֲטָאת הָא מִי חֲטָאת אֵינָם מְכַשִּׁירִים: וְעֵינָן עוֹד בְּקַרְיַת סֶפֶר פ"ז מִמְקַנְאוֹת דְּלַעֲנָן הֲכָשֵׁר מְקַנְהָ הִבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹרָה פְּהִגִּים מִים שְׁאִין לָהֶם שֵׁם לְנוּי.

עֵי"ש וּבְאַמַּת דְּבָרֵי הַתּו"כ הֵמָּה לַעֲנָן הֲכָשֵׁר לֹא לַעֲנָן מְקַנְהָ וְתוֹדַע דְּהָא מִשְׁקָה סְרוּחַ דְּכ' הַקְּרִית סֶפֶר הַנְּ"ל דְּמְקַרֵּי מִים וְשֵׁשׁ לָהֶם שֵׁם לְנוּי. לֹא פְּסוּל לְמְקַנְהָ כְּמִבְּנֵי בְּשַׁבַּת (דָּף יד) דְּהִי טוֹבְלִין בְּמַעְרוֹת מְכַוְּנִין וְסְרוּחִין הֲרִי דְּמְקַנְהָ לֹא פְּסוּל מִים וְשֵׁשׁ לָהֶם שֵׁם לְנוּי.

וְעוֹד מְבִנְיָא בְּתַעֲנִיַת (דָּף יג) דְּהִי טוֹבְלִין בְּחִמֵּי טְבַרְיָ' וְאִין לָהּ שֵׁם לְנוּי יוֹתֵר מִזֶּה [וַיֵּשׁ לַעֲנָן לַעֲנָן הֲכָשֵׁר אִם מִי טְבַרְיָ' מְכַשִּׁירִין] וְדְבָרֵי הַקְּרִית סֶפֶר נְפִלָאִים: כִּז) עֵינָן פְּסָחִים (דָּף כ) הָאִי בְּשׁוֹר דְּאִיפְשֵׁר בְּמֵאִי אִילִימָא דְּאִיפְשֵׁר בְּדָם וְהָא דָם קַדְשִׁים אֵינוֹ מְכַשִּׁיר וְעֵי"ש בְּפִירָשׁ"י דְּעַל הַקְּרָא לֹא פְּרִיף דְּאִיפָא לְאוּקְמָא שְׁנִטְמָא בִּירוּשְׁלַיִם.

וּבְצַל"ח תְּמָה הָא בְּהִדְיָא פְּרִיף בְּחֻלִּין (דָּף לב): עַל קְרָא עֵי"ש וְעֵינָן בְּקַצוֹת הַחֻלְשָׁן (סִי תו) שְׁכ' דְּלֵאחַר שְׁחִיטָה לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ בֵּינוּ דְּבַעֲיָנוּ רְצוֹן הַבְּעָלִים לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְלֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ רַק בְּקַדְשִׁים קָלִים וְאַלִּיבָא דְּר"י הַגְּלִילִי וְלֵאחַר שְׁחִיטָה גַּם ר"י מוֹדָה עֵי"ש וְרֵאִיתִי מְקַשִּׁים הָא מְשַׁקִּין טְמֵאִין מְטֵמְאִין אֲפִילוּ שְׁלֵא לְרְצוֹן וְא"כ מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּנִטְמָא בְּמִשְׁקִים טְמֵאִים וּמָה פְּרִיף שָׁם בְּחֻלִּין הָאִי בְּשׁוֹר דְּאִיפְשֵׁר וְכו': אִף בְּאַמַּת בְּעֲזָרָה לֹא נִמְצְאוּ מְשַׁקִּין טְמֵאִים דְּמְשַׁקִּין בִּי מְטַבְּחִי דְּכִין לְטֵמָא אַחֲרִים וּמְשַׁקִּין זָב וְזָבָה אֵינָם נִמְצְאִים בְּמַקְדָּשׁ דְּהַמְכַנִּים שְׁרָץ לְמַקְדָּשׁ לֹקְהָ פְּדֵאִיתָא בְּעִירוּבִין (דָּף קד) וְא"כ שָׁם דְּהִי ס"ד דְּנִטְמָא בְּעֲזָרָה פְּרִיף שְׁפִיר דְּאִיפְשֵׁר בְּמֵאִי.

אַבְל הֵכָא הָא מִשְׁפַּחַת לָהּ שְׁנִטְמָא בִּירוּשְׁלַיִם בְּמִשְׁקִין טְמֵאִים וְדו"ק: כח) וּבְעִינָקָר דְּבָרֵי הַקַּצוֹת הַחֻלְשָׁן הַנְּ"ל דְּלֵא מִשְׁפַּחַת לָהּ הֲכָשֵׁר רַק אִלִּיבָא דְּרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי דְּס"ל קַדְשִׁים קָלִים מְמוֹן בְּעָלִים.

וְהִבִּיא מִזֶּה רֵאִי דְּהִלְכָה כְּר"י הַגְּלִילִי. נִרְאָה לְפַע"ד דִּי"ל בֵּינוּ דְּעַל הָעוֹר בְּנִדְאִי מְהִנֵּי הַהֲכָשֵׁר דְּהוּי שְׁלוֹ וְא"כ הָא לְכ"ע יֵשׁ שׁוֹמֵר לְהֲכָשֵׁר כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת.

ואין ראי' מזה דהלכה כר"י הגלילי: ולפ"ז י"ל גם בסופה (דף לה) ח"א מפני שמכשירה ותמה המנחת חינוך היא לר"מ לא מהני דממון גבוה היא. ולפי הג"ל היא שם מיירי בקרא לה שם חוץ מקליפתה החיצונה וא"כ מהני ההכשר לענין הקליפה ושוב גם האתרוג הוכשר מטעם שומר: וי"ל עוד למה דמבואר במכשירין כל משקה שתחילתו לרצון אף שאין סופו לרצון מכשיר וא"כ פנין דניחא לי' שיפול על העור שוב אף בנפל אח"כ על הפשר שפיר דמי וכמ"ש רש"י ז"ל דחלק הבצלים אחר שחיטה לאו ממון גבוה וא"כ הוא גופא י"ל אף דממון גבוה מ"מ חלק הבצלים ממונו היא וה"נ לענין העור דמהני בי' ההכשר ה"נ לבשר וכעין זה בא"מ (סי' ב) בתשובותיו עיי"ש: וגם למ"ש במ"א דענין דאינו מכשיר שלא לרצון משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

ולפ"ז שנתף דמצוי אסור. וה"נ לענין הכשר.

ולפ"ז בקדשים קלים דאית להו שנתפות מצי אסור אף לא משמע פן בשילהי זבחים אי דאקדשינהו כו' ומשני כר"י הגלילי וקא משני באית לי' שנתפות. וילדעת הרשב"ם ב"ב (דף צז) דבשאר משקין ל"ב רצון הבצלים י"ל דמשפחת לה שנטמא בירושלים בשאר משקין ואכמ"ל: ל: כט) בירושלמי פ"א דתרומות (הלכה).

(עכו"ם אין להם מחשבה כו' תמן להכשר יעיי"ש ובפני משה דמשה עכו"ם אין לו מחשבה להכשר משום דאין להם טומאה יעיי"ש: ולכאורה לפי זה בדבר דלא מקבל טומאה רק במחשבה אם חישב עליו עכו"ם לא מהני דמה שגא.

ועיין פ"ח דטהרות (משנה ו') חישב עליו חרש שוטה וקטן טהור. וה"נ עכו"ם פנ"ל: ולפ"ז יש להעיר דמה פריף בכריתות (דף כא) גבי החותף מן האדם תעשה חתיכה שלו מחשבה.

הא יש לומר דמיירי בחתכו עכו"ם דלא מהני מחשבתו וכן משמע ברש"י חולין (דף קכא.) (בד"ה השוחט וכו' וז"ל ועכו"ם בטמאה לא מהני לה מחשבה בעודה מפרקסת דלא אשפחו היתר בדכנותה עכ"ל.

ומשמע הא לאו הכי הי' מהני מחשבה דעכו"ם: אמנם י"ל דאף דעכו"ם אין להם מחשבה אבל מעשה יש להם. ולכן בחותף מן האדם דהוי מעשה מהני מחשבה דעכו"ם ג"כ וכמו לגבי חרש שוטה וקטן (עיין חולין דף י"ב) אבל מחשבה גרידא אין להם אף ראי' ברירה דיש להם מחשבה.

וזהו דבגדה (דף נ) תרנגולת שפיבנה יוכיח. אמר לי' משם ראי' עכו"ם הי' שם וחסבו עליו לאכילה הרי בהדיא דמהני מחשבתם ויעיין בירושלמי פ"א דערלה עכו"ם שהרפיב אילן מאכל על גבי אילן סרק וכו' ובלבד דברים שהם באים במחשבה יעיי"ש בפ"מ דחרובי צלמונה אינם חשובים אלא אם פן חישב עליהם לאכילה ומשמע קצת דעכו"ם יש לו מחשבה ואכמ"ל: ויצא לנו דלש"ס דילן מהני מחשבתו דעכו"ם לענין הכשר וקבלת טומאה ואכמ"ל: (ל התוס' בריש ב"ב פתבו דהא דאמרינו נתייאש הימנה ולא גדרה הרי זה קידוש וסגיב באחריותו דלא חשוב הניקט שאינו ניקר דהא ניקר שהוא פלאים משא"כ במטמא אף שנגע בו שרץ מ"מ מי יודע שהוכשרו עיי"ש וכ"כ בב"ק

(דף ק') יעיי"ש: וַיֵּשׁ לְהַעִיר דָּא"כ בְּנִתָּן עָלָיו מִיָּמַי וְנָגַע בּוֹ שְׂרָץ שְׂרָאִינוּ שְׁהוֹכְשָׁרוּ נִימָא דְחָשׁוּב הַיְזָק נִיפְרָר וְיִהְיִי חֲזִיב גַּם בְּשׁוּגָג.

וּבְמִזִּיד בְּלִי הַטַּעַם שְׁלֵא יְהִי כֹל אֶחָד הוֹלֵף וְכוּ' וְלֹא מִשְׁמַע פֶּן פִּשְׁט הִלְכָה וְהַגְמָרָא: אָף י"ל הָא דַּעַת הַרְמַב"ם דְּבִהְכָּשֶׁר בְּעֵינָא נְחוּמָא דְבַעְלִים וְהוּבָא בְּחֻדוּשֵׁי הַרְשָׁב"א חוֹלִין (דף לא) עיי"ש [ומה שֶׁהַקְּשָׁה שָׁם מְהֵא דְתַנּוּן וְאִם בְּשִׁבְלִי שְׁיִנְדְּחוּ יָדָיו טְהוּרוֹת וּפְיִרוֹת הָרִי הֵן בְּכִי יִתֵּן וּמִשְׁמַע דְּאֶפְּלוּ אִם הַפְּיִרוֹת אֵינָן שְׁלוֹ וְעֵינָן בְּטוּרֵי אָבִין חֲגִיגָה (דף יט) י"ל לַמ"ש בַּמ"א דְלָמַד דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ מוֹדָה הַרְמַב"ם דַּל"ב נְחוּמָא דְבַעְלִים וַאֲ"כ נִיחָא דְסִתָּם מִתְנִיתִין ר"מ דְסוּבְרָא אָדָם אוֹסֵר וְכוּ'] וְאִי דְמִשְׁפַּחַת לָהּ בְּדֵאִית שְׁוֹתְפוֹת בְּגוּהָ דְבַכָּה"ג מְהוּי כַּמ"ש הַתּוֹס' ב"מ (דף ל) הָא בַּכָּה"ג לֹא שְׁיִיף שְׁלֵא יְהִי כֹל אֶחָד הוֹלֵף וְכוּ' פִּינּוּן דְגַם הוּא מִפְּסִיד כַּמ"ש הַתּוֹס'.

וַאֲ"כ שְׁפִיר חָשׁוּב הַיְזָק שְׁאִינוּ נִיפְרָר פִּינּוּן דְמִיָּרִי ע"כ בְּאִין לוֹ שְׁוֹתְפוֹת וּבְעֵי נְחוּמָא דְבַעְלִים וּמִי יוֹדַע אִם הוּי נְחוּמָא לְבַעְלִים כַּנ"ל: (לא) וְאִגַּב אֶכְתָּוּב דַּבְּמ"ש הַתּוֹס' דְבְּשׁוּתְפוֹת מְצִי אָסֵר.

וּכְבָר בְּאַרְתֵי דַּה"ה לְמַד אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ. נִמְצָא דְבִהְפָקֵר מְהוּי הַכָּשָׁרוּ.

וְכ"ה נְמִי בִירוּשְׁלָמִי פ"א דְתַרוּמוֹת (הִלְכָה א) לְעֵנִין דְאִין אָדָם תּוֹרֵם דְּבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ דְהַפְּקֵר שְׁפִיר יָכוֹל לְתַרוּם וְה"נ לְעֵנִין הַכָּשֶׁר הַפְּקֵר חָשׁוּב כְּשִׁלּוֹ וּבִיּוֹתֵר לְמַה שְׁמִבְנוֹאֵר בְּחִינּוּף פ' שְׁמִינֵי שֶׁכ' דְאִין אוֹכְלִין מְקַבְּלִין טוּמְאָה עַד שְׁיָבֵא עֲלֵיהֶם מִיָּמַי מִשׁוּם דְכָמוּ דְאִין הַפְּיִרוֹת נִגְמָרִים עַד שְׁיִתְמַרְחוּ כְּמוֹ כֵּן אוֹכְלִים פִּינּוּן דְדַרְכָּם לְהִדְיָחָם מְעַפְרָם מְקַרִי לֹא נִגְמָרוּ עֵינֵי שְׁוֹהַרִי בִירוּשְׁלָמִי פְּלִיגֵי ר"י וְר"ל בְּמַרְחַח פְּיִרוֹת חֲבִירוֹ שְׁלֵא מְדַעְתּוּ אִי נִטְבְּלוּ הָרִי דְבְמִירוּחַ בְּעֵינָן שְׁלוֹ כְּמוֹ לְעֵנִין הַכָּשֶׁר וַאֲ"כ י"ל דְכָמוּ דְהִתָּם מְהוּי בְהַפְּקֵר כְּמוֹ לְעֵנִין הַרְמָה ה"נ בְּהַכָּשֶׁר פִּינּוּן דְעֵנִינָם אֶחָד כַּנ"ל.

וְיוֹתֵר נִרְאָה דְבְנוֹדָאֵי גַם לְעֵנִין מִירוּחַ מְהוּי בְהַפְּקֵר כְּמוֹ לְעֵנִין הַרְמָה וְרָא' מִירוּשְׁלָמִי (פ"ב דְפִסְחִים) עֲשֶׂה כְּרִי וְהַשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וּמַרְחוּ דְאִסּוּר טְבֵל אִינוּ חָל דְהוּי אִסּוּר קַל עַל אִסּוּר חִמּוּר.

וְת"ל דְאִסּוּרֵי הַנָּאָה הָא הוּי כְּהַפְּקֵר כַּמ"ש הַרְשָׁב"א וְלֹא מְהוּי מִירוּחַ בְּדְבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ אֲלֵא וְדָאֵי דְבִהְפָקֵר מְהוּי הַמִּירוּחַ וְה"נ לְעֵנִין הַכָּשֶׁר דְשָׁוְהָ לְדַעַת הַחִינּוּף הַנ"ל וַאֲכַמ"ל: וְאִגַּב אֶכְתָּוּב בְּהָא דְכַתְּבַר רַש"י ב"ק (דף ד) דְמִנְסָף לִיכָא לְמִימַר שְׁנִסְכּוֹ בִּינּוּן נְסָף דַּא"כ לֹא מְחַסְרֵי מִיָּדִי דִיכוֹל לְמוֹכְרוֹ בְּרַ מְדָמִי יִין נְסָף שְׁבוּ וְעֵינֵי שְׁוֹהַרִי בְּמוֹהַרִי שְׁפִי דַּא"כ הֵינּוּ מְדַמְעֵי עֵינֵי שְׁוֹהַרִי לְעֵינֵי דְלָמָא סְבַר כַּמ"ד מְעַרְבֵי וְאִי דְהֵינּוּ מְדַמְעֵי הָא כְּבָר הַקְּשָׁה כֵּן הַש"ס וּמְשַׁנֵּי לָהּ דְקִנְסָא מְקִנְסָא לֹא יִלְפִינּוּ וַאֲ"כ ה"נ לַר"ח.

אָף נִרְאָה דְהָא לְקַמּוֹן פְּרִיף עַל ר"ח לִימָא קְסָבֵר הַיְזָק שְׁאִינוּ נִיפְרָר לֹא שְׁמִי הַיְזָק דָּאֵי שְׁמִי הַיְזָק הָא תְּנִי לִי נִזְק וּמְשַׁנֵּי תְּנִי הַיְזָקָא דְמִינְכְּרֵי וְתְּנִי הַיְזָקָא דְלֹא מִינְכְּרֵי וְעֵינֵי שְׁוֹהַרִי בְּתוֹס' דְדַחַק כֵּן כְּדִי לְאוֹקְמָא חֲזַק' בְּשִׁיטַת ר"ח אָבִיו עֵינֵי שְׁוֹהַרִי: וְלַפ"ז לֹא יָכוֹל ר"ח לְמִתְנִי מְעַרְבֵי דַּא"כ יִקְשָׁה הָא הֵינּוּ מְדַמְעֵי וְלֹא שְׁיִיף תִּי הַש"ס דְקִנְסָא מְקִנְסָא לֹא יִלְפִינּוּ דְהָא לַר"ח דַּס"ל שְׁמִי הַיְזָק לֹא הוּי קִנְסָא וְשְׁפִיר הַשְּׁפִיל רַש"י לֹא מְדַמְעֵי ר"ח ע"כ מְנַסָּף

ממש ודו"קא) פסחים (דף מו) כיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט רבי אליעזר אומר לא תקרא לה שם עד שתאפה עיי"ש:

וראיתי מקשין הא רבי אליעזר סובר בפ"ק דחלה והובא בסוטה (דף ל) דחלה נטילת מן הטוהרה על הטמאה וכ"פ הרמב"ם בפ"ה מה' בכורים (הלכה יד) עיי"ש וא"כ הא בידו ללוש עוד עיסה טוהרה ולהפריש עליה והוא קו' עצומה: ולענ"ד י"ל למ"ש התוס' בבכורות (דף יב) בהא דפרכינן שם דאמאי האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה נימא פיון דאילו נטמא בת שריפה היא וכו' והקשו תוס' הא יכול להפריש מעיסה שאינה של שביעית וכיון כן שאינו יכול להפריש מגופה חשוב כמו מחיוב על הפטור עיי"ש והיא מהירושלמי פ"ב דפסחים (הלכה ג') דהפריש חמץ על המצה אף דשיריים נזכרים מ"מ הוי מחיוב על הפטור פיון דמינה אינו יכול ועיין שם בדו"ח ובצל"ח שתמהו בגמרא דפסחים (דף לג) וכפי הנראה במחכת"ה הי' בהעלם דבר מהם דברי הירושלמי הנז': ולפ"ז ה"נ בדין הפרשת חלה בטומאה ביו"ט דמינה ובה אינו יכול להפריש מצד איסור ה"נ ממקום אחר עליה.

וכמו דא"י להפריש חמץ על מצה פיון דמינה עלי' א"י ה"נ פנ"ל וז"ב: ב) עוד ראיתי מקשין בסוגיין למה דחקינן במאי דפליגי ר"א ור"י. נימא דפליגי בזה.

דר"א לטעמי' דס"ל המזיק מתנת פהונה חייב וכדאיתא בחולין (דף קל) מדר"א ליקום וליתוב עיי"ש וא"כ הא יש בי' אחריות פשיעה דפושע כמזיק וכמו שהיא דעת הרמב"ם דאפילו הגי שנתמעטו מתורת שמירה מ"מ בפשיעה חייבים דפושע מזיק היא.

ולחכי עובר לר"א בב"י משא"כ ר"י י"ל דס"ל דהמזיק מתנת פהונה פטור וה"נ פושע פנ"ל: ונראה דבפשיטות לק"מ די"ל דמה דדחקינן היינו לרב חסדא דלית לי' הואיל וכו' ורב חסדא הוא המ"ד דס"ל דהמזיק מתנת פהונה פטור כדאיתא בחולין שם (קל).

(והמעיין שם בגמרא יראה דלדידן' ה"נ ס"ל בן בתירה דהרי פרכינן שם מר"י בן בתירה דאמר משפט מלמד שהמתנות דין ומשני לה עיי"ש ומדלא אמר דב"ב ס"ל כר"א. הרי דלא ניחא לי' לאוקמא ב"ב כר"א וא"כ תקשה נמי אמאי אמר בן בתירה תטיל בצונן ומשמע דס"ל בהא כר"א כמ"ש הר"ן ולידדן' הא המזיק מתנת פהונה פטור.

ושפיר צריך לאוקמא פלוגתא דר"א ור"י במקלי אוחרי ואכמ"ל: ג) עוד ראיתי להעיר בסוגיין דהנה בשו"ת הגאון רע"א (סי' ה) ובדו"ח שלו יצא לדון בדין הואיל היכי דאסור המאכל מדרבנן אם שייך מדאורייתא הואיל אי מקלעי לי' אורחים חזו להו מה"ת או פיון דס"ס האורחים לא יאכלו מפאת האיסור דרבנן לא שייך הואיל יעיי"ש שהביא דברי השאגת ארי' (סי' ס"ד) עיי"ש: ובטורי אבן סוף חגיגה פתב דלר"ל דס"ל חצי שיעור מותר מה"ת אמרינן הואיל גם בדבר האיסור פיון דחזי לאכול פחות מפשיעור וגם לר"י הא חזי לאכול שלא פדרה אכילה עיי"ש הרי דדעתו דאיסור דרבנן שייך בי' הואיל דהא ח"ש לר"ל ונשלא פדרה אכילה לר"י עכ"פ מדרבנן אסור ואפ"ה אמרי' הואיל: אמנם קשה עליו מירושלמי פ"א דביצה (הלכה ג) דר"ל גופא אמר שם דבישל ביו"ט נבילה לוקה עיי"ש הרי דלא אמרינן הואיל וחזי בפחות מפשיעור עיי"ש ולפמ"ש בגינת וורדים (פל') דבבילה גם לר"ל אסור ח"ש מה"ת דאכילה דרשות לכ"ע כ"ש

משמע ועיין בפרי מגדים בפתיחתו ליו"ד ריש ה' שחיטה ובחדושי רע"א ליו"ד וא"כ אין ראי' מהירושלמי הנ"ל דשאני התם דאפילו לר"ל אסור.

אמנם יקשה דהא מותר שלא פדרף אכילה אפילו בנבילה כמו פל איסורים יענין בפסחים (דף פד:) ואי דאסור עכ"פ מדרבנן עכ"פ מוכח דבאיסור דרבנן לא אמרי' הואיל. גם עיין במל"מ פ"ה מיסוה"ת דדייק מדברי התוס' קדושין (דף נו) [שהקשו דתהי' מקודשת משום דחזי להנות שלא פדרף אכילה] דשלא פדרף אכילה * מותר לגמרי ויקשה מדברי הירושלמי הנז' ומוכח דאסור מה"ת שלא כד"א גם מוכח מהא דפסחים (דף ו) דשני דברים אינם ברשותו של אדם ואלו הן בור וחמץ והא חזי לי' שלא כד"א.

וע"כ דשלא כד"א אסור מה"ת. וזה אין לומר הא חזי לי' פחות מפשיעור לר"ל דס"ל מותר מה"ת דהא מבואר בירושלמי פ"ו דתרומות (הלכה א) דמודה ר"ל באיסורי הנאה ועכ"פ מוכח מזה דשלא כד"א אסור מה"ת ואכמ"ל: ד) והנה יש להביא ראי' דאמרינן הואיל גם היכי דאסור מדרבנן מהא דאמרינן בביצה (דף ד).

(אמת לקמ' דר"י מהו לטווי האידנא ולאכל למהר עיי"ש והקשה בספר שמחת יו"ט בשם הגאון בעל אורים ותומים זצ"ל הא מה דמותר לבשל ביו"ט מיו"ט לשבת ע"י עירוב תבשילין היא או משום דאמרינן הואיל או משום דמדאורייתא צרכי שבת נעשין ביו"ט כדאמרינן בפסחים (דף מו:) והיינו משום דקדושה אחת היא כמו שפירש"י וא"כ הקא דסובר דב' קדושות דאל"כ הא אסור ביצה שנולדה ביו"ט לשבת כדאמרינן בהדיא שם וא"כ ע"כ אין ההיתר רק משום הואיל והקא הא לא שייך הואיל דהא אסור עכ"פ לבו ביום יעיי"ש אמנם אי נימא דאיסור דרבנן שייך בי' הואיל דמדאורייתא חזי ניהא דהא מוקצה אינו אסור רק מדרבנן וא"כ דגם בו ביום אינו אסור רק מדרבנן שפיר שייך הואיל ומותר לבטל מיו"ט לשבת ודו"ק: ועוד יש לומר דאף אי נימא דאסור מדרבנן לא יאכלו האורחים.

מ"מ שייך הואיל באיסור דרבנן לשיטת הרשב"א יבמות (דף קו ד) דאיסור דרבנן ספינו לי' לקטן בידים. וא"כ שייך הואיל אי מקלע לי' קטן חזי לי' ואף דהרב"ם בסוף ה' מ"א ס"ל דגם על איסור דרבנן לא ספינו לי' מ"מ י"ל דרש"י סובר פהרשב"א ומן ש"ב קו' הנ"ל: ה) ואגב אכתוב דבשו"ת הגאון רע"א שם הביא ראי' לדברי התוס' ביצה (דף ד).

(דמוקצה מחמת יום שעבר לא אמרינן. דאל"כ לאחרים דמקלע יו"כ ושבת בזה אחר זה עיין שבת (דף קיד).

(א"כ בשבת בטר יום הפורים יהי' אסור פל המאכלים דהוקצה בין השמשות וע"כ דמוקצה מחמת יום שעבר לא אמרינן יעיי"ש. וצ"ע דהא פתבו התוס' בביצה (דף ו) דאיירי דלא פלו לי' חדשיו ולהכי הוי מוקצה דלא חזי לי' בין השמשות.

וקשה הא שיטת התוס' עצמם דמוקצה מחמת יום שעבר לא אמרינן. ומצאתי שהעיר פן בשעה"מ ה' יו"ט והוכיח מזה דס"ל לתוס' דבאיסור דאורייתא אמרינן מוקצה גם מחמת יום שעבר ודווקא בדרבנן פתבו דלא אמרינן מוקצה מחמת יום שעבר עיי"ש וא"כ בשבת שאחר יום הפורים דהוי מדאורייתא הדרא קו' לדוכתא.

ועיין מוהרש"א שם דאם נולד עגל קודם יו"ט ויום ח' שלו היא ביו"ט אסור משום דלא חזי בין השמשות. והא קכא הוי מדרבנן דרוב אינם נפלים ובדרבנן הא לא אמרינן מוקצה מחמת יום שעבר ועיין נוב"י מהדו"ת או"ח (סי' יט) ובחיו"ד (סי' ד') ובשו"ת הגרע"א (סי' קצה) ואכמ"ל: (ו) ונדרף אגב אכתוב במה דראיתי בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ק ח' או"ח (סי' טו) דכי שינה אחשבי' רחמנא היינו ונוקא בשריפת קדשים דכל מי ששורפו מקיים מצוה לפיכך שינה אחשבי' אף שלא עשה מלאכה משום דמיגו דחשובה מלאכה לענין מצוה וכו' משא"כ בחמץ לא שינה אחשבי' דבאחר דלא עשה מצוה הרי לא שינה אחשבי' וא"כ לא עשה מלאכה ולא מצינו מה דיהי' מלאכה לזה ולא לזה יעיי"ש: ולכאורה יש לתמוה על זה * דאם נימא דנשים אינם מצוים על מצות עשה דשריפת קדשים א"כ לדידהו לא הוי מלאכה.

וא"כ ה"נ לאנשים לא להוי מלאכה ועיין בשער המלך ה' פסולי המוקדשין דקדק מדברי החינוך דנשים אינם בעשה זו וקשה פנ"ל אף מדברי התוס' דקדושין (דף לד) מבואר דנשים חייבות בעשה זו שכ' דא"כ יהי' נשים רשאות לשורף בשמן שריפה דהא לדידהו לימא לעשה דיו"ט עיי"ש וקשה הא גם העשה דשריפת קדשים לימא לגביהו וע"כ דנשים חייבות בעשה דשריפת קדשים ***) אף דפטורות מעשה דיו"ט ועיין בפני יהושע שתמה פן אדברי התוס' דהא כמו כן פטורות מעשה דשריפת קדשים ומ"מ מדברי התוס' נראה דחייבות בעשה זו פנ"ל: ויש להביא רא' לדברי הנוב"י הנ"ל מהא דפסחים (דף יג) תרומות טהורות לא ישורפו שמה ימצאו להן אוכלין.

וכתב רש"י ז"ל שאם לא ימצאו להם אוכלין יאכילום למחר לפלבים עיי"ש. ותמוה דהא כ' רש"י עצמו דהיכי דחשוב ביעור ע"י פלבים ה"נ אסור וא"כ ה"נ נימא אחשבי'.

וצ"ל פנ"ל דהא בתרומה טהורה איירי דאין מצוה לשורפו רק מטעם איסור חמץ ובחמץ לא שינה אחשבי'. אף יקשה מתליות דלכאורה שינה גבי' אחשבי' ואכמ"ל: ומ"מ יש לתמוה על הנוב"י הנ"ל מדברי המרדכי פ"ק דחולין שכתב לתרץ דברי רבינו אלי' דצריך לקשור קשר של תפילין בכל יום.

והקשו תוס' בחולין (דף ט.) דא"כ לא הוי קשר של קנימא ולמה אסור בשבת.

וע"ז תי' המרדכי דהואיל דהתורה אמרה וקשרתם ומקרי קשר לגבי תפילין ה"נ לגבי שבת. עיי"ש וע"כ היינו משום דאחשבי' רחמנא וקראו קשר.

וא"כ הא נשים דלא מצטוות בתפילין ולדידהו לא הוי קשר וא"כ מצינו מלאכה לזה ולא לזה ומוכח מזה דאמרינן אחשבי' גם כה"ג: (ז) ועיין בפר"ח או"ח (סי') דמש"ה לא אמרינן בשריפת קדשים מתוך משום דרחמנא אחשבי' וכו' יעיי"ש ויש להעיר מי גרע ממלאכה גמורה דמותר משום מתוך וה"נ אחשבי' אינו עושאו יותר ממלאכה וצ"ע: הדרן עלף לדברי הנוב"י דמחלק בין קדשים לחמץ.

דאף דשינה אחשבי' בקדשים דהפל מצוים לבערו מ"מ בחמץ לא שינה אחשבי'. ונראה ליישב בזה קו' הכ"מ שהביא הרב הפלאה בכתובות (דף ד) דהקשה על התוס' שתמהו דלמה המוציא חמץ ביו"ט כופה עלי' את הכלי.

וְלָמַד לֹא נִימָא מִתּוּךְ. וְהִקְשָׁה חֲכ"מ הָא לָא הוּי צִוְרָה קִצָּת דְּצִוְרָה מְצִנָּה לֹא חָשׁוּב צִוְרָה קִצָּת דְּמַה"ט אִין שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים בִּיּו"ט אַף דְּשִׁינָה בִּי מִתּוּךְ מִשׁוּם דְּלֹא הוּי צִוְרָה קִצָּת יַעֲי"ש: וְלִהְגֵּן ל' י"ל דְּשִׁאנֵי קְדָשִׁים מִשׁוּם דְּאִמְרִינֵן אַחְשָׁבִי וְלֹא מִשׁוּם דְּהוּי שְׂלֵא לְצִוְרָה דִּי"ל דְּמְצִנָּה חָשׁוּב לְצִוְרָה וְעַכ"פ חָשׁוּב צִוְרָה קִצָּת וּמִתּוּךְ מִשׁוּם מִתּוּךְ.

וְרַק מִשׁוּם דְּאַחְשָׁבִי וְכו' וַא"כ בְּחֻמְיָן דְּלֹא שְׁיִינָה אַחְשָׁבִי מִהֲרָאוּי שְׁנִימָא בִּי מִתּוּךְ וַאֲכַמ"ל: ח) וְאַגַּב אֲכַתְּוּב בְּהָא דְּפִסְחִים (דָּף לז.) אִין אוֹפִינְפִת עֵבָה בִּיּו"ט דְּבָרִי ב"ש וּבִית הֵלֵל מִתִּירִין וּמְסִיק מַה פִּת עֵבָה מְרַנְבָּה וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' שֶׁם דְּאִתְיָא כַר"א בַר"ש מְמַלְאָה אִשָּׁה תַנּוּר פִּת אַע"פ שְׁאִינָה צְרִיכָה אֲלָא לְחֻתִּיכָה אַחַת יַעֲי"ש.

וַיֵּשׁ לְוִמֵר דְּאִזְלוּ לְטַעֲמִינָהוּ לַמ"ש הַשְּׁעָה"מ דְּהָא דְּמְמַלְאָה אִשָּׁה תַנּוּר פִּת אַע"פ שֶׁא"צ אֲלָא לְחֻתִּיכָה אַחַת הִינּוּ מִשׁוּם דְּקִי"ל דְּאִמְרִינֵן מִתּוּךְ וְרַק דְּבַעֲי צִוְרָה קִצָּת וְלִהְכִי פִּינּוּ דְּהַפִּת נְאֻפָה יָפָה כְּשֶׁהַתַּנּוּר מְלֵא חָשׁוּב צִוְרָה קִצָּת יַעֲי"ש וַא"כ י"ל דְּזָה לְטַעֲמִינָהוּ דַס"ל מִתּוּךְ מִשֶּׁא"כ ב"ש דְּלִית לְהוּ מִתּוּךְ שְׁפִיר ס"ל דְּאִין אוֹפִינְ פִּת עֵבָה בִּיּו"ט וַז"פ: הֶפְקֵר סִימָן מַג א) בְּכַרִּיתוֹת (דָּף כד.)

אָמַר ר"י שׁוֹר הַנְּסַקֵּל שְׁהַזְמוּ עֲדִיו כָּל הַמְחֻזֵּק בּוּ זָכָה בּוּ. וְרֵאִיתִי בַמַּנ"ח שְׁנִסְתַּפֵּק בְּהֶפְקֵר וְכַדוּמָה דְּצָרִיף כְּפִינָה לְקַנּוּת וְעוֹדֵר בְּנִכְסֵי הַגֵּר וְקִסְבֵּר שְׁהִיא שְׁלֹו לֹא קִנֵּי אִי אִמְרִינֵן בִּי אִיגְלָאִי מְלֵתָא לְמַפְרַע כְּמוֹ בְּשׁוֹר הַנְּסַקֵּל שְׁהַזְמוּ עֲדִיו דְּכָל הַקּוֹדֵם בּוּ זָכָה בּוּ מִהֶפְקֵר.

אִם זָכָה בּוּ קוֹדֵם שְׁהַזְמוּ עֲדִיו אִם צָרִיף לְחֻזֵּר וְלִזְכוּת בּוּ יַעֲי"ש: וְנִרְאָה לְפָשׁוּט הַסְּפֵק מִהָא דַב"מ (דָּף כד) מְצָא חֲבִיּוֹת יֵין בְּעִיר שְׁרוּבָה נִכְרִים מְוִתֵּר מִשׁוּם מְצִיאָה נְאֻסוּרָה בְּהַנְּאָה בָּא יִשְׂרָאֵל וְנִתְּן בָּהּ סִימָן מְוִתֵּר בְּשִׁתֵּי לְמוֹצָאָה עִי"ש וְלִכְאוּרָה הָא פִּינּוּ דַהִי בְּחֻזְקָת יֵין נִסָּף לֹא הִי מְהִנֵּי הַזְכִּי דְּאִין זָכִי בְּאִסוּרֵי הַנְּאָה.

וַא"כ צָרִיף לְזַכּוֹת בּוּ מְחֻדָּשׁ וְעַתָּה הִיא שְׁלֵ יִשְׂרָאֵל וְאִי אֲפֻשֵׁר לְזַכּוֹת בּוּ. וְע"כ דְּאִיגְלָאִי מְלֵתָא לְמַפְרַע דַּהִי מְהִנֵּי הַזְכִּי דְּעַכְשָׁיו הָא אִיגְלָאִי מְלֵתָא שַׁהִי יֵין דְּהִתְרָא: אָף י"ל פִּינּוּ דְּאִמְרִינֵן מְוִתֵּר מִשׁוּם מְצִיאָה וְהִינּוּ לְקַנְיָה א"כ פִּינּוּ דְּהַפְלִי הוּא שְׁלֹו מְמִילָא *) כְּלִי קוֹנֵין לוּ אַף שְׂלֵא מְדַעְתּוּ וַא"צ כְּפִינָה כְּדִאיִתָּא בִירוּשְׁלַמִי מְאִימְתִי אָדָם זֹכָה בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית מְשִׁיחָם לְתוּךְ כְּלִי.

וְהַסְּפֵק הַנֵּן לֹא הָא הוּי מִשׁוּם דְּהוּי כְּמוֹ שְׂלֵא כְּפִינּוּ לְקַנּוּת וַא"כ הָא כְּלִי קוֹנֵין גַּם בְּלֹא כְּפִינָה: אָמְנָם בַב"מ (דָּף קמב) גַּבִּי שְׁאֵנִי הֶתֶם דְּרַפּוּי מְרַפִּיין בִּינְדִיָּהוּ מְשַׁמַּע בְּהִדְיָא דְּלַגְבִּי כְּפִינָה לְקַנּוּת לֹא אִמְרִינֵן אִיגְלָאִי מְלֵתָא לְמַפְרַע: וַיֵּשׁ לְעִינֵן בְּמַצָּא דְּבָר שְׁלֵ שְׁנֵי שׁוֹתְפִין וְהֶאָחַד נִתְּיָאֵשׁ קוֹדֵם שְׁמַצָּאוּ וְלַגְבִּי שְׁנֵי הוּי יָאוּשׁ שְׂלֵא מְדַעַת אִם זָכָה הַמּוֹצִיא בְּהַחְצִי דְּהָא כְּבָר כְּתָבוּ הָאִתְרוּנֵי דְּיָאוּשׁ מְהִנֵּי לְחֻצִי חֻפְזֵן מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' כְּרִיתוֹת (דָּף כד) וַאֲכַמ"ל: ב) עִינֵין תּוֹס' גִּיטִין (דָּף לב.)

ד"ה מְבֻטְלָת וְכו' דְּבִטּוּל הַגֵּט הוּא מְטַעַם הֶפְקֵר עִי"ש וְקִשָּׁה דַא"כ מַה פְּרִיף בְּקַדוּשִׁין (דָּף נט) לַר"ל דַס"ל דְּלֹא אִתִּי דִיבּוּר וּמְבֻטְלֵל דִיבּוּר מִהָא דְּתַנּוּן הַשְּׁוֹלֵחַ גֵּט לְאִשְׁתּוֹ וְהַגִּיעַ בְּשְׁלִיחַ אוֹ שְׁשִׁלַּח אַחֲרָיו שְׁלִיחַ וְאָמַר לוּ גֵט שְׁנַתְּתִי לָךְ בְּטֵל הוּא הָרִי זֶה בְּטֵל אֲלֵמָא אִתִּי דִיבּוּר וּמְבֻטְלֵל דִיבּוּר דְּשִׁאנֵי הֶתֶם דְּאָמַר לְשׁוֹן בְּטּוּל וְהֶפְקִיר אֵת הַגֵּט וּמְמִילָא דְּלֹא מְהִנֵּי

כמ"ש הפוסקים וכבר העיר בזה בספר ברית אברהם ותגרין דאינו יכול להפקיר דבר שאינו ברשותו עיי"ש: אף יקשה לר"ל דהא ס"ל בב"ק (נ"ד סט) פצנו ועין דמהני הפקר בדבר שאינו ברשותו וא"כ הדרא קו' הג"ל לזנכתא: ונראה דלדעת הר"ן בפ"ק דפסחים דהפקר על ידי שליח לא מהני.

וביאר בספר הג"ל דהטעם משום דבהפקר הא בעינן שיהי' הפקר לפל. והכא השליח לא מצי לזכות בו דהא בעינן שיצא הדבר מרשותו עיי"ש.

ובאמת דכ"ה בירושלמי פ"ו דפיאה (הלכה א) דאם הפקיר לעניים ולא לעשירים דלא מהני עיי"ש דכן ס"ל לר"ל. וא"כ שפיר פריף דהא במשנה מבואר או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל היא.

וא"כ לר"ל לשיטתו הא לא מהני הפקר ע"י שליח ושפיר פריף. ומינושב קו' הברי"א הג"ל: עוד י"ל למה דאיתא בירושלמי (ריש פ"ק השולח) דביטול בפני שנים והשליח עולה משום עד עיי"ש וא"כ הא קיי"ל דהפקר בפני שלישה בעינן והכא ליפא שלישה אף למה דמבואר בבלי (נ"ד לג) דס"ל לר"ל דביטול בפני שלישה שפיר יקשה לר"ל לשיטתו ואכמ"ל: ג) עיין תוס' תענית (נ"ד ח) שפתבו ומה שנתרבה בשביל הברכה אין להם רשות למשקל דהיינו כמו הפקר שאין לשום אדם זכות בו עיי"ש.

ולכאורה אמאי לא קני לי' חצרו. אף עיין בתוס' ב"מ (נ"ד כו) בד"ה דשתיק דבדבר שאפשר שלא ימצא לא קני חצר ועיין בספר פנים יפות פ' ראה על הקרא דעשר תעשר.

ונראה דכשהברכה קודם המדידה הרי הברכה היא טובת המעשר שבמה שנתרבה הגורן כמו כן היא נתרבה המעשר ולמ"ש תוס' דהוי הפקר א"כ פטור מן המעשר ועיין תוס' שבת (נ"ד נ) ד"ה הטומן דאם נתרבה שלא ע"י הקרקע פטור ממעשר: ובזה י"ל מה דנסתפקו בנר חנוכה אי יוצאין בשל הפקר אי דבעי שלו דווקא ונהרי חזינן דגם במנורה שנתרבה ע"פ גס ולהג"ל הא מה דנתרבה ע"פ גס הוי הפקר.

וה"ה בנר חנוכה. ויש ראי' ג"כ דפטור ממעשר דאל"כ הא הי' צריכין לעשר דאין מדליקין בטבל.

ואולי משום דמצות לאו ליהנות ניתנו וכמבואר בירושלמי דאם אין לו שמן אחר מותר להדליק בשמן שריפה. ומוכח מזה דגבי מנורה לא בעינן ממשקה ישראל ודווקא מנחות ונסכים אין מביאין מן הטבל אף להמבואר בירושלמי דגם בשמן שריפה נותן בו שמן כ"ש דמדליק א"כ הא הי' בו להדליק יום אחד ואכמ"ל: ד) בב"מ (נ"ד ל) ומי הוי הפקר כה"ג והתנן אינו הפקר עד שיפקיר לעניים ולעשירים כשמיטה עיי"ש וראיתי בספר אחד שהקשה דלמא מיירי שהפקירו לכ"ע ע"מ שלא יזכה בו האי גברא ואם יזכה בו האי גברא יהי' פקע ההקדש והוכיח מזה כשיטת התוס' גיטין (נ"ד פג) דבכה"ג לא עבר על תנאי עיי"ש: ולענ"ד לא מהני הפקר על תנאי וכמ"ש הר"ן בפ"ק דפסחים דלא מהני הפקר ע"י שליח דהפקר מצד נדר ונדר ע"י שליח לא מהני עיי"ש וא"כ הא פלל גדול בדיו תנאי דמידי דליתא ע"י שליח לא מצי לאתנוי בי' תנאה ה"נ בהפקר פנ"ל: אלא שיש לפקפק על זה דהא גם בנדר מהני תנאי אף דליתא ע"י שליח וכמ"ש הקדמונים משום דמילי היא ואתי דיבור ומבטל דיבור ולכך בדיבור לא בעי דיני תנאים וא"כ ה"נ

הפקר לא גרע מנדר דמהני בי תנאי: אף י"ל דמטעם אחר לא מהני תנאי בהפקר והטעם למה דמבואר בירושלמי גיטין פ"ז (הלכה ג) אף בהפקר פן דאם אמר מהיום ולאחר ל' נימא דהגוף מפקיר מהיום והפירות לאחר ל' ובאר הקצות החושן (סי' רנח) דהטעם משום דהפקר ילפינו משמיתה דכתיב תשמטנה ונטשתה וכיון דשייר פרי אין זה נטישה גמורה עיי"ש וא"כ ה"ה אם הפקיר על תנאי ג"כ לא הוי נטישה גמורה ובזה מיושב קו' הקצות החושן שם דמה נ"מ אם תנאי או חזרה הא גם בתנאי יכול לחזור בו.

וכמ"ש רש"י בקדושין (דף נ"ט) דהפנונה אם לא אחזור עד לאחר ל' ולהנ"ל הא בהפקר לא מהני תנאי: אף הא קשה לכאורה אמאי לא אסרו בהנאה לאותו האיש ואח"כ יפקירנו דמסתמא ס"ל כאבוקה ר"י בנדרים (דף מג) דמה מתנה עד דאתי לרשות זוכה אף הפקיר פן וא"כ לא מצי לזפות בו ואפ"י אם נימא דלא ס"ל בזה כר"י מ"מ למ"ש הרשב"א הובא בר"ן נדרים (דף פה) דהאוסר נכסיו לעצמו יכולין אחרים לזפות בו וכבר כ' הגתיבות (סי' רס"ב) דאוסר הנאה הוי כמו יאוש דהיינו דאינו זוכה עד דאתי לרשות זוכה וא"כ הא יכול לאסור על אותו האיש ואח"כ יאסרנו לעצמו ושוב לא יכול לזפות בו וצ"ע: הזיד בלאו בשוגג בקרבן סימן מד א) הריטב"א במכות (דף יז) כתב דמשה"ה מודה ר"ש בקרבן דבעי פזית משום דטעמא דר"ש דכל שהו למכות משום דאכלי אחשבי' ובשוגג לא שייך דאחשבי' דהוא רק משום שסבור שמתר יעו"ש ולפי"ז יש לתמוה דהיכי שייך קרבן שבוועה בשוגג הא שוגג הוא ובמזיד נחא דחייב בשבוועת ביטוי משא"כ בשוגג ומצאתי ברי"ט אלגזי ה' חלה שעמד בזה: ונראה דמשפחת לה בשוגג בקרבן והזיד בלאו דבשבוועת ביטוי גם זה הוי שוגג כמבואר בשב"ת (דף סט).

(וילקמן (דף כו) וישפיר שייך אחשבי' ובאמת שי"ל דלהריטב"א גם בחלב כה"ג דהזיד בלאו ושגג בכרת דחייב קרבן לדין דקי"ל כר"י ומיושב בזה קושית הנוב"י (המובאין בסמוך) מה צריך להוסיף מדברי ר"ל להוכיח דר"ע לית לי דר"ש ולהנ"ל א"ש למ"ש האחרונים דזה טעמא דהר"ר יקיר משום דהיינו טעמא דר"ש משום דאכלו אחשבי' ולכך על ידי תערוכת דל"ש אחשבי' מודה: וזה בנבלע מעצמו וכמו שדקדק הר"י בלשונו כגון שנבלע חצי זית בפת ולא נתפנין לאיסור.

ובזה מיישבים שיטת הר"י משבוועת דהכא דאירי דשרה פתו ביינן גם בכה"ג הוי כ"ש למלקות כבעינא עיין עליהם: אמנם למ"ש דדברי הריטב"א יתכנו רק לר"י דס"ל שגג בכרת והזיד בלאו חשוב שגגה אמנם לר"ל דס"ל שגג בכרת לבד לא חשוב שגגה עד שישגוג גם בלאו שבה א"כ ל"ש דברי הר"י דא"כ למה אינו חייב קרבן ואי דבשוגג ל"ש אחשבי' למה חייב בשבוועת ביטוי אנשוגג וא"כ מר"ל לא מוכח דר"ע ל"ל דר"ש ע"כ צריך להוסיף מדברי ר"ל דמוקי מתני' בסתם ואלכא דר"ע: ועיי' בשו"ת רע"א (סי' ח) שהקשה דהיכי חייב על העלם מקדש והיינו דכסבור שהוא בית בעלמא הא הוי מתעסק.

ולמ"ש י"ל דהי' שוגג על הכרת ומזיד על הלאו דלא מקרי תו מתעסק. עיי"ש: והגאון רע"א תי' דמתעסק מקרי ג"כ עבירה אלא שאינו חייב קרבן חטאת אבל קרבן עולה ויורד מחייב עיי"ש.

וקצת ראי' מתוס' שבועות (דף ג) דכתבו דשפיר חשוב להו שְהוּ אַרְבַּע הוֹאִיל וְעָבִיד
אִסוּרָא בְּשׁוּגַג יַעֲיִ"ש וְהָא מְתַעֲסַק הוּא בְּהַעֲלָם מְקַדְּשׁ וְעִ"כ דְּגַם זֶה חָשׁוּב עֲבִירָה. וּבְזֶה
מִיָּשׁוּב קוּ' הַגָּאוֹן רַע"א בְּגִלְיוֹן הַש"ס (דף ו) שְׁם דְּלָמָּה לִי בְּהָ לְמַעַט מְקַדְּשׁ הָא מְסַבְּרָא
מוֹקְמִינן לְתַרוּמָה וְלֹא לְמְקַדְּשׁ דְּלֹא מְצִינּוּ בְּעוֹן פְּרַת דְּלִסְגִי בְּעוֹלָה וְיִוָּרֵד.

אָמְנָם לְהַגְ"ל נִיחָא דְּבִאָמַת הָוֵי מְתַעֲסַק וְנִרְק מְשׁוּם דַּמ"מ עֲבִירָה בְּיָדוֹ וְלָזָה סְגִי בְּעוֹלָה
וְיִוָּרֵד. וּבְזֶה מְדוּקְדָק הַלְשׁוֹן אִימָא לְמַעוּטֵי מְקַדְּשׁ וְאִמָּאֵי לֹא אָמַר לְמַעַט קוּדְשׁ.

וְלְהַגְ"ל נִיחָא הָא בְּקוּדְשׁ לֹא שְׁיִיךְ מְתַעֲסַק דְּהַמְתַּעֲסַק בְּחֻלְבִּים וְעַרְיוֹת חֲזִיב שְׁפִן נְהִיגָה.
אָלָא דַּלפ"ז מָה הִקְשׁוּ הַתּוֹס' שְׁם הָא מְקַרְבָּן קְבוּעַ פְּטוּר מְשׁוּם מְתַעֲסַק וְאִכְמ"ל וְדו"ק:
(ב) וְדַע דְּבִשְׁבֻעוֹת (דף כא).

(אִיבְעִיָא לְהוּ ר"ע בְּכָל הַתּוֹרָה כַּר"ש ס"ל דְּאָמַר כָּל שְׁהוּ לְמַלְקוֹת וְכו' ת"ש כו' ר"ע
אוֹמַר נְזִיר שְׁשָׂרָה פְתוּ בֵּינָן וְכו' וְאִי ר"ע בְּכָל הַתּוֹרָה כַּר"ש ס"ל לְמָה לִי לְצַטְרַף וְעוֹד
תָּנָן שְׁבֻעָה שְׁלֹא אוֹכֵל וְכו' אִי בְּסִתָּם אֲלִיבָא דַּר"ע דְּאָמַר אָדָם אוֹסֵר עֲצָמוֹ בַּכ"ש וְאִי
אָמַרְתָּ כַּר"ש ס"ל כ"ש נְמִי מְוָשְׁבַע וְעוֹמֵד הִיא.

יעיי"ש.

וּבְשׁו"ת נוּב"י קָמָא או"ח (סי' צ) תַּמָּה דְּמֵאֲחַר דְּכִבְרַ הוֹכִיחַ מַר"ע גּוֹפָא דְלִית לִי כּוֹלֵל
לְמָה הוֹסִיף תּוֹ לְהוֹכִיחַ מַר"ל אֲלִיבָא דַּר"ל וְלָמָּה לֹא דִי לוֹ בְּמָה שְׁהוֹכִיחַ מְדַבְּרִי ר"ע
עֲצָמוֹ יַעֲיִ"ש: וְנִרְאָה פְּשׁוּט דְּהַגְ"ה נּוֹדַע מָה דְּהִקְשׁוּ הָאֲחֵרוֹנִים לְשִׁיטַת הַר"ר יִקָּר שְׁבִתוֹס'
ע"ז (דף סח): דְּכִתְבוּ דְעַל יְדֵי תַעֲרוּבוֹת מוֹדָה ר"ש דְּלֹא אָמְרִינָן כָּל שְׁהוּ לְמַלְקוֹת וְהִקְשׁוּ
הָאֲחֵרוֹנִים דַּא"כ מָה רַאִי מָהָא דְּנִזְיָר שְׁשָׂרָה פְתוּ בֵּינָן דַּס"ל לַר"ע דְּבַעֲי צִירוּף פְּזִיחַ
וּמוֹכַח דַּל"ל דַּר"ש הָא עִי"ת גַּם לַר"ש בְּעֵי פְּזִיחַ.

וְיֵשׁ לְתַרְץ עַפ"י סְוֵגִיא דְּנִזְיָר (דף ד.) דַּר"ש דַּס"ל דְּאִין אִסוּר חָל עַל אִסוּר יְלִיף מְקַרָּא
דְּכָל אֲשֶׁר יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיַּיִן דְּאִינוּ נְזִיר עַד שְׁיִזְזוּר מִכּוֹלֵן דְּלֹא צָרִיךְ לְדִידוּל' נְזִיר שְׁמַצְטַרְפִּין
זֶה עִם זֶה דְּהָא ס"ל כ"ש לְמַלְקוֹת.

וְא"כ ר"ע דַּס"ל דְּאִסוּר חָל עַל אִסוּר בְּמִבְּוֹאָר בְּחוֹלִין (דף קא): בַּע"כ דְּמוֹקֵי קָרָא
לְאִסוּרֵי נְזִיר שְׁמַצְטַרְפִּין וּמוֹכַח דַּל"ל דַּר"ש וְכִבְרַ תִּרְצָן כֵּן בְּשׁו"ת חֲתָם סוֹפֵר יו"ד (סי' פ"ט)
יַעו"ש: וְהַגְ"ה נְחִזִי אֲנִן דְּהַמְעִינָן בְּסוֹגִיא יִרְאָה דְּהָא דְּתַלּוּי דִּין דַּר"ש דַּכ"ש לְמַלְקוֹת
בְּמָה דַּס"ל לַר"ש דְּאִין אִסוּר חָל עַל אִסוּר.

הַיַּיִנוּ מְשׁוּם דְּבִאָמַת נְזִיר עַל שְׁבֻעָה הָוֵי כּוֹלֵל. וְלִכְפֹּר לַר"ש דַּל"ל כּוֹלֵל צָרִיךְ קָרָא דְּמִיָּין
וְשָׂכַר יְזִיר דְּנִזְיָר חָל עַל שְׁבֻעָה דְּאִם נִשְׁבַּע שְׁלֹא לְשִׁתּוֹת וְאִח"כ הַדִּיר בְּנִזְיָרוֹת דְּאִתְּיָא
נְזִירוֹת וְחָלָה וְקָרָא דְּכָל אֲשֶׁר יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיַּיִן לְאִינוּ נְזִיר עַד שְׁיִזְזוּר מִכּוֹלֵן אָמְנָם
לַר"ע דַּס"ל אִסוּר חָל עַל אִסוּר ע"כ קָרָא אֲתָא לְאִסוּרֵי נְזִיר שְׁמַצְטַרְפִּין: אָמְנָם כָּל זֶה
לְרַבֵּי יוֹחָנָן דַּס"ל בְּשְׁבֻעוֹת (דף כד).

(דְּאָמְרִינָן כּוֹלֵל אֲפִילוּ בְּבָא מְעַצְמוֹ מִשָּׂא"כ לַר"ל דַּל"ל כּוֹלֵל בְּבָא מְעַצְמוֹ לֹא הָוֵי כּוֹלֵל
א"כ ה"ה נְזִירוֹת עַל שְׁבֻעָה לֹא חָלָה בְּכוֹלֵל וְא"כ לֹא מוֹכַח כָּלֵל דַּר"ע לִית לִי דַּר"ש
מָהָא דַּס"ל בְּנִזְיָר שְׁשָׂרָה פְתוּ וְכו'. וּמִיָּשׁוּב שְׁפִיר מָה דְּצָרִיךְ לְהוֹסִיף לְהוֹכִיחַ מְדַר"ל

דאל"כ לא מוכח אליבא דר"ל דר"ע ל"ל דר"ש ולכך הביא דאפילו לר"ל עצמו מוכח כן.

והיינו מדברי ר"ל עצמו דמוקי בסתם ואלבא דר"ע דר"ל דר"ע בפעי שיעורא אפי' לר"ל. ומוכח לה מדמוקי מתניתין אלבא דר"ע ואתי שפיר: ויש להמתיק יותר דלר"ל אין ראי' מהא דנזיר ששרה וכו' לר"ל דל"ל פולל דלר"ל ע"כ גם ר"ע *) ל"ל פולל בבא מעצמו דהא לר"ל מתניתין דמכות (דף כב) גבי יש חורש וכו' ר"ע אמרה **) דהרי אמר שם אי לא דקל כף גברא רבא הוי אמינא מתניתין ר"ע היא.

והרי מבואר שם דלא תני שבועה משום דהאי תנא איסור פולל לית לי, ופירש הריטב"א דהיינו דלית לי פולל בבא מעצמו יעיי"ש ומוכח דר"ע ל"ל פולל בבא מעצמו. ולא מוכח אפוא דר"ל דר"ע ר"ל דר"ע דס"ל איסור חל על איסור אם לא במה דמוקי מתני' דשבועות בסתם ואלבא בא דר"ע: ג) ודרך אגב אכתוב במה דראיתי להלח"מ בפ"ד מה' שבועות (הלכה ה') בהא דכתב הרמב"ם דאם נשבע שלא יאכל ואכל אכלין שאינו ראויין דפטור דתמהו ראשונים דמ"ש מנשבע שיאכל ואכל עפר דפטור משום דאחשבי' לאכילה וכתב הלח"מ דכשנשבע מתחלה שלא יאכל אע"ג דאכלו אח"כ לא אחשבי' דחזקה דאינו עובר על שבועתו אבל אם לא הי' לו מקודם שבועה שלא יאכל שפיר אמרי' דכיון שאכל נדאי שחשובה אצלו האכילה שהוא יעו"ש וראיתי במנחת חינוך (מצנה רפא) דהעלה לפי"ז דאם אכל ביום הפפורים איסורי אכילות כגבילות וטרופות שלא כדרך אכילה חייב.

מטעם דלכאורה קשה דבכל אכילות שלא כדרך אכילה נימא מדאכלי' אחשבי' לאכילה. וצ"ל דאדרבא דכדי שלא יעבור באיסור מוקמינו לי בחזקת פשרות ואמרינו דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינו דלא אחשבי' לאכילת איסור פלל.

ולפ"ז לדעת הש"א (סי' עו) דביום הפפורים חייב שלא כד"א. א"כ ס"ס עבר על איסור שוב לא שייך אחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינו דומה למ"ש הרדב"ז בדין הבא על הגדה דל"א אין אדם עושה בעילתו ב"ז.

ושוב חייב משום גבילה יעיי"ש"ה: והנה זה דין חדש. ובה מיושב מה דקשה בהא דשבועות (דף כב) תפשוט דבעי רבא שבועה שלא אוכל עפר בכמה דהא גבילה כי עפר דמי והקשו דהיכי ס"ד דגבילה הוי אוכלין שאין ראויין כעפר הא ביומא (דף עד): הוי ס"ד דדווקא בפגול ונותר חייב ביום הפפורים ולא על אכילות היתר והא קיי"ל ביום הפפורים דאכל אוכלין שאינם ראויים פטור ביום הפפורים ושמעתי שכתב הערוך בזה: ולהנ"ל מיושב היטב דשאני אוכלין שאינם ראויים דפטור דלא שייך מדאכלי' אחשבי' דאדרבא שלא לעבור על איסור אכילת יום הפפורים אמרינו דלא אחשבי' משא"כ בפגול ונותר וטעמא דס"ס עבר על איסור פגול ה"ה דחייב עליוהו משום יום הפפורים וכחנ"ח הנ"ל: אף באמת מוכח דלא כמנחת חינוך הנ"ל ואלבא משם מוכח להפוך משום דקשה טובא היכי ס"ד דדווקא בפגול ונותר חייב דאם כן למה לי משום יום הפפורים תיפוק לי משום פגול.

ומ"ש בגליון הש"ס דנ"מ לחי"ב ב' מלקיות. יקשה לרבי יצחק דס"ל אין מלקות בחי"ב פרישות.

וצ"ל דלדעת הש"א נ"מ בפשיטות דמצד פיגול ונותר פטור שלא פדרף אכילה ומשום יום הפורים חי"ב (***) שלא פדרף אכילה ומוכח ממילא דפטור על איסור אחר באכל שלא פדרף אכילה: ועוד מוכח שלא פדרף מהא דשבועות (דף כג) הא גופא קשיא אכל אוכלין שאינם ראויין פטור ושבועה שלא אוכל ואכל גבילות חי"ב.

ומה קושיא הא י"ל דהואיל דחי"ב משום גבילה שוב חי"ב ג"כ משום שבועה משא"כ בפ"פ (***) וע"כ דליתא: ובעיקר הקושיא דהיכי ס"ד דחי"ב ביום הפורים דווקא באוכלין של פיגול ונותר דת"ל משום פיגול.

ולמה לי משום יום הפורים. ונראה דלרבי דס"ל דיום הפורים מכפר בלי תשובה.

ומ"מ הא מודה רבי בכרת דיומא וחינו באיסור שרק מצד היום כמ"ש המפרשים וא"כ נ"מ דמשום פיגול הא יום הפורים מכפר משא"כ משום יום הפורים ודו"ק: ד) והנה אם נימא פסקרת אחשבי' יבין נמי דברי התוס' ריש שבועות שהוכיחו דבהקפת הראש חי"ב אף במספרים מנזיר דאי פתיב ראשו לא הוי ידעינן אלא דאתי עשה ודחי ל"ת ואפתי בתער מנ"ל.

ואם איתא הא שפיר ידעינן דאינו אלא בתער ועיי"ש שכתבו דאין לומר דבמלקט ורהיטני חי"ב דהא פשיטא דנה לא מקרי גלות לענן מצורע ועיי"ש ולפי הג"ל י"ל פיון דלענן הקפה חשוב גלות שוב גם מחמת מצורע שפיר דמי.

אמנם נראה דגם זה ליתא דהרי בגזיר (דף מא) פריף אי ס"ד כי עביד במלקט ורהיטני ש"ד הא אפשר לקיים שניהם וכו' והא אמרינן אחשבי' ומיגו דחשוב לענן מצורע חי"ב נמי משום השחתה וע"כ דליתא:ה) ועיין תוס' פסחים (דף עה) הקשו התוס' דלמה לי קרא למעט אבר מעיקרו ת"ל דא"כ אמאי שריפת בת פהו אינה דוחה שבת הא יכול לשוןרפה באבר ולשיטת רש"י בביצה (דף כז) לענן שריפת נותר דאמרינן אחשבי' רחמנא לביעורו וחי"ב נמי משום יו"ט.

וכ"ה ברש"י פסחים (דף מ"ו) א"כ ה"נ גפי בת פהו ואכמ"ל: התראת ספק סימן מה א) ביבמות (דף פ:) אתמר אכל חלב מכן י"ב עד בן י"ח ונולדו בו סימני סריס ולאחר מכאן הביא שתי שערות רב אמר נעשה סריס למפרע ושמואל אמר קטן הי' באותו שעה ע"כ ומבואר דלרב נעשה גדול למפרע וקשה דא"כ למה לי הטעם דסריס אינו נעשה בן סורר ומורה משום דאינו נידון אלא בזמן דת"ל משפחת לה דהא כל ימיו של בן סורר ומורה אינו אלא ג' חדשים והשתא ממ"נ אם חטא אחר ג' חדשים והביא סימני סריס הא נעשה גדול למפרע ואי בתוף ג' חדשים הא הוי התראת ספק וכבר התעורר בזה המנ"ח יעו"ש: ובאמת הדבר מבואר בירושלמי סוף פרק האשה שהלה (הלכה ח') שהקשה בן לרב דנתרי בי' בתוף ג' חדשים ומשני דאין מקבלין התראת על הספק עיי"ש ומשמע דהיינו טעמא דאין נידון משום סורר ומורה משום דהוי התראת ספק: ובזה מיושב דברי הרמב"ם והחננוף שלא הביאו דין זה דלשיטתיהו אלו דפסקו דהתראת ספק שמי

התראָה ומִזֶּה מוֹכַח דָּלָא כַּמ"ש בְּשׁו"ת נוב"י מהדו"ב חאה"ע דְּבַמִּיתָה לַכ"ע הַתְּרָאָה סָפֵק לֹא שְׁמָה הַתְּרָאָה וּבְאַמַּת הַסְּבָרָא מוֹכַחַת כֵּן דְּקַטְלָא שְׁאֲנִי.

וְעֵינָן תּוֹס' דְּאִיגְלָאֵי מְלֵתָא לְמַפְרַע וְלֹא הָוִי הַתְּרָאָה סָפֵק דְּלַכ"ע שְׁמִי הַתְּרָאָה. א"כ לְכַאוּרָה לֹא יִתְכַן דְּבַרֵי הִירוּשְׁלָמִי הַגָּ' ל וּמוֹכַח דָּלָא כְּהַתּוּס'.

וּצ"ל גַּם בְּזֶה דְּקַטְלָא שְׁאֲנִי דָּלָא * מְהֵנִי גַּם סְבַרְת אִיגְלָאֵי מְלֵתָא לְמַפְרַע: וּמִן־שָׁב בְּזֶה קוּ' הַשְּׁעַר הַמְּלָךְ מְהָא דְּחֻלִּין (דָּף יא) גַּבֵּי חוּבְשִׁין אוֹתוּ י"ב חוּדְשׁ וְהַקְשׁוּ הַתּוּס' דְּהָוִי ה"ס וְלֹא תִי' דְּאִיגְלָאֵי מְלֵתָא לְמַפְרַע.

וְלַהֲגָ' לְקַטְלָא שְׁאֲנִי כְּדַמוּכַח מִירוּשְׁלָמִי הַנּוּ' וַאֲכַמ"ל: שׁוּב רְאִיתִי בְּרַמְבַ"ם פ"ז מַה' מְמָרִים (הַלְכָה י"ב) דְּפָסֵק דְּטוֹמְטָם שְׁנִקְרַע וְנִמְצָא זָכַר אֵינוֹ נַעֲשֶׂה סוֹרֵר וּמוֹרָה שְׁנִאָמַר כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן עַד שְׁיִהְיֶה בֶן מִשְׁעַת הַתְּרָאָה עַכ"ל הָרִי דְּהַתְּרָאָה סָפֵק לֹא שְׁמָה הַתְּרָאָה הָכָא וְה"ה סָרִיס אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרָה מְהָאֵי טַעְמָא וְהַדְרָא הַקוּ' לְדוֹכְתָא לְמָה לֹא הִבִּיא הַרְמַב"ם דִּין זֶה וּצ"ע וְשִׁמְעֵתִי מַח"א שְׁהִבִּיא רֵאִי דַע"כ סָרִיס נַעֲשֶׂה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרָה דַּל"כ לְמָה לִי קָרָא בְּטוֹמְטָם שְׁנִקְרַע וְנִמְצָא זָכַר ת"ל דְּאֶפִּילוּ בְּנִמְצָא זָכַר סָרִיס הִיא כְּמִבּוֹאָר בְּכּוּרוֹת (דָּף מ"ב) וּבַע"כ דָּלָא קִי"ל כֵּן וְיָפָה כ'.

וְלְדַבְּרֵי מִן־שָׁב דְּבַרֵי הַרְמַב"ם וְהַחִינוּךְ לְנִכּוּן: ב) וְעֵינָן תּוֹס' חֻלִּין (דָּף יא) הַקְשׁוּ בְּהָא דְּפָרִיף וְכִי תִימָא דְּבַדְקִינָן לִי הָא הָוִי הַתְּרָאָה סָפֵק עֵי"ש וְהַקְשָׁה הַשְּׁעָה"מ הָא הַתּוּס' עֲצָמָם בִּיבְמוֹת (דָּף פ).

(תִּי' דָּלָא הָוִי הַתְּרָאָה ס' בְּאֶכְל וְאַח"כּ נּוֹלְדוּ לוֹ סִימְנֵי סָרִיס מְשׁוּם דְּאִיגְלָאֵי מְלֵתָא לְמַפְרַע ה"נ דְּכּוֹנוּתָהּ וּמָה הַקְשׁוּ וְלְמָה צְרִיכִין לְתַרְזַן דְּאֶתְיָא כַּמ"ד הַתְּרָאָה ס' שְׁמִי הַתְּרָאָה עֵי"ש: אָף נִרְאָה פְּשׁוּט לַמ"ש בְּשׁו"ת ח"ס יו"ד (ס' ט) דְּמָה דְּסִתְרוּ הַתּוּס' עֲצָמָם לְהָא דְּנִדְהָ (דָּף מו) דְּתִי' דְּרוּב מְבִיאִין ב' שְׁעָרוֹת בְּזַמְנָם וְלֹא תִי' מְשׁוּם דְּאִיגְלָאֵי מְלֵתָא לְמַפְרַע מְשׁוּם דְּבְאַמַּת דַּמ"ש הַתּוּס' בְּנִדְהָ מְשׁוּם רוּב כְּפּוֹנְתָם נְמִי מְשׁוּם אִיגְלָאֵי מְלֵתָא לְמַפְרַע וְכֵן מ"ש בִּיבְמוֹת דְּאִיגְלָאֵי מְלֵתָא וְכו' כְּפּוֹנְתָם נְמִי מְשׁוּם רוּב דְּרוּב שְׁאִין מְבִיאִין שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּזַמְנָם סָרִיסִים הֵמָּה נִמְצָא דְּתִירוּצָם בְּנִדְהָ וְתִירוּצָם בִּיבְמוֹת אֶחָד הוּא יַעֲיִ"ש: וּלפ"ז בְּחֻלִּין לַס"ד דָּלָא יְדַעִינָן רוּב לֹא שְׁיִיף תִּי' אִיגְלָאֵי מְלֵתָא לְמַפְרַע דְּהִיא נְמִי בְּצִירוּף רוּב וְלַס"ד הָא לֹא יְדַעִינָן רוּב וּצ"פ: וּבְזֶה נִיחָא הָא דְּסִנְהֶדְרִין (דָּף סט).

(וּבַד"נ לֹא אֶזְלִינָן ב"ר וְהָא תַנּוּן בַּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיּוֹם א' וְכו' וְחִיבִים עָלֶיהָ מְשׁוּם אִשְׁתִּי אִישׁ וְאַמָּאֵי דְּלָמָּא אִיגְלוּנִית הִיא וְכו' עֵי"ש וְקָשָׁה דְּלָמָּא מִיִּירֵי דְּחוּבְשִׁין אוֹתָהּ עַד שְׁתַּגְדֵּל וְאִי לֹא תִמְצָא אִיגְלוּנִית יְהָרַג **) וְאִי דְּהָוִי הַתְּרָאָה סָפֵק נִימָא אִיגְלָאֵי מְלֵתָא לְמַפְרַע וְלִפִּי הַגָּ' לְנִיחָא דְּבַד"נ דָּלָא אֶזְלִינָן בַּת"ר לַס"ד לֹא שְׁיִיף אִיגְלָאֵי מְלֵתָא לְמַפְרַע כַּנ"ל: ג) וְדַע דַּמ"ש הַתּוּס' כְּתוּבוֹת (דָּף טו) דְּהִיכִי דְּהוּא אֵינוֹ יוֹדַע אִם יָבֵא לְנִדְהָ אִיסוּר כְּמוֹ זַרְק אֶבֶן לְגוֹ לַכ"ע לֹא שְׁמִי הַתְּרָאָה וְדוּוּקָא בְּנוֹתֵר דִּיּוֹדַע שְׁיָבֵא לְנִדְהָ אִיסוּר אִם יוֹתֵר.

וְכֵן בְּהִפְּהָ אֶת זֶה וְחֻזַר וְהִפְּהָ אֶת זֶה וְכו' עֵי"ש דְּנִרְאָה בְּרוּר דַּה"ה אִם יוֹדַע שְׁיָבֵא לִידֵי אִיסוּר מִפְּת רוּב דְּחָשׁוּב כְּמוֹ יוֹדַע שְׁיָבֵא לְנִדְהָ אִיסוּר דְּהָא רוּב הִיא כְּפּוֹדַאי וְזֶה נִרְאָה מְמָה דְּאֶמְרִינָן שְׁם כָּל קְבוּעַ כְּמִחְצָה עַל מִחְצָה דְּמִי וְת"ל דָּאִם נְמִי לֹא כְּמִחְצָה הָא הָוִי הַתְּרָאָה ס' וְע"כ דְּאִי כְּרוּב לֹא חָשׁוּב הַתְּרָאָה ס' לְמ"ד הַתְּרָאָה ס' שְׁמִי הַתְּרָאָה דְּהָא יוֹדַע

שִׁיבָא לְנֹדָא אִיסוּר מִפְּחַ הָרֹב וְאִכְמ"ל: וְעֵינָן בְּנוּב"י מֵהַדוּ"ת (ס"א ע"ז) דְּצַף דְּקוּי"ל הַתְּרָאָת ס' שְׁמִי הַתְּרָאָה הֵינְנוּ דְּנוּקָא בְּמַלְקוּת אֲבָל בְּמִיתָה לֹכ"ע לֹא שְׁמָה הַתְּרָאָה.

וְכ' דְּתַלְיָא בְּפִלוגְתָּא דְּר"י וְר"ל בְּמַפּוֹת (צ"ף טז) אִי מִתְּלִינָן בֵּין מִיתָה לְמַלְקוּת וְלֹר"י מִתְּלִינָן ע"כ י"ל דְּמוּדָה ר"י בְּמִיתָה. יַעֲי"ש.

וּבְזָה יֵשׁ לְיִשְׁבַּב מַה שְׁהַקְשָׁה בְּמַנְחַת אַהֲרֹן בְּסִנְהֶדְרִין (צ"ף עז) מַה דְּתִימָא הַתְּרָאָת ס' הִיא גַבִּי זָרַק צְרוּר בְּפִתְלֵי וְהָא רַבָּא ס"ל דְּהִלְכְתָּא פְּנוּתֵי דְּרַבִּי יוֹחָנָן בְּכָל דְּוֹכְמֵי בַר מִהְנֵי תַלְתָּא פְּמִבְּנָאָר בִּיבְמוֹת (צ"ף לו) וְר"י הָא ס"ל הַתְּרָאָת ס' שְׁמִי הַתְּרָאָה עֵי"ש וְלַהֲנַל גִּיחָא דְּבְמִיתָה מוּדָה ר"י וְרַבָּא הָא פֶּסֶק לְכָל מִילֵי כְּר"י וְא"כ ג"כ לְעֵנָן זָה דְּמַלְקוּת אִינוּ פְּמִיתָה וּבְזָה נְסִתָּר מ"ש הַקְצוֹת הַחֻנְשָׁן (ס"א לח) וְשָׁם (ס"א כח) דְּרַבָּא פּוֹסֵק כְּר"ל בְּדִין חֲזִיבֵי מַלְקוּת שׁוּגְגִין דְּהָא רַבָּא דִּידֵי פֶּסֶק בְּכ"מ כְּר"י בַר מִתְּלַת דְּמִפְּרָשׁ שָׁם.

וְצ"ל דְּשָׁם רַק מִפְּרָשׁ טַעְמָא דְּר"ל וְלֹא ס"ל כְּפִי אֲשֶׁר פֶּסֶק בִּיבְמוֹת כְּר"י בְּכָל מִילֵי: וּבְעֵינָר קו' הַמ"א הַנ"ל הָא הִמְעֵינָן בְּחֻנְלִין (צ"ף פ"א) בְּהָא דְּאָמַר שָׁם אֲלֵא אָמַר רַבָּא וְכו' אִין מַלְקוּת אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ נוֹהֵג בְּקַדְשִׁים וְכו' מ"ט דְּהֵנִי הַתְּרָאָת סְפֵק וְכו' וְאִזְדָּא רַבָּא לְטַעְמֵי וְכו' הָרִי דְּאִפִּי בְּמַלְקוּת ס"ל לְרַבָּא דְּהַתְּרָאָת ס' לֹא שְׁמָה הַתְּרָאָה.

כְּמ"ש בַּח"ס אֲבָל צ"ע הָא רַבָּא פּוֹסֵק כְּר"י וְלֹר"י לֹא שְׁמָה הַתְּרָאָה בְּמַלְקוּת עַכ"פ כְּפִי בְּנָאָר בְּמַפּוֹת גַּבִּי שְׁבוּעָה שְׁאוּכַל כְּפָר זָה הַיּוֹם וְצ"ע: ד) וְאִגַּב אֲכַתְּוֹב בְּהָא דְּש"ס סִנְהֶדְרִין (צ"ף עח) דְּהַקְשׁוּ הַתּוֹס' אוֹתוֹ שְׁעֵשְׂאוּ גּוֹסֵס אֲמַאי פְּטוּר הָא רֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה וְאִמְרִינוּ בְּסִנְהֶדְרִין (צ"ף ט) דְּהוֹלְכִין בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת בְּתַר רֹב עֵי"ש וּבְדַבְרֵי הַמְהַרְשֵׁ"א שָׁם דְּהַקְשֵׁי לְרַבְּנָן דְּס"ל דְּהַתְּרָאָת לֹא מְחִיב דְּסַבְּרוּ דְּבַעֲיָנוּ עַד דְּאִיפָּא כָּל נְפִשׁ א"כ הִירָשׁוּן שְׁעֵשְׂאוּ גּוֹסֵס יְהִי חֲזִיב יַעו"ש: וְנִרְאָה דְּאִימְתֵי אִמְרִינוּ דְּהוֹלְכִין בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת אַחַר הָרֹב הֵינְנוּ בְּרֹב שְׁפָא קוּדָם הַמְעֵשָׂה וְכַעֲיֵן שְׁפַתְבַּרְמִי"ם ז"ל לְעֵנָן עַד אַחַד שְׁאָמַר שְׁזָה חֵלֶב דְּמִחוּזְקָא הָאִיסוּר עַל פִּי וְלֹקִין וְעִי' יְרוּשְׁלַמִּי סוּטָה פ"א יַעו"ש.

וְכַעֲיֵן מְקַלְלֵי אֲבִיו שְׁפָכְרֵי הַחוּזְקָא מִחֻמַּת הָרֹב שְׁזָה אֲבִיו אֲבָל הִכָּא בָּא הָרֹב אַחַר שְׁעֵשְׂאוּ גּוֹסֵס דְּנִימָא רֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה בְּכֻזָּה לֹא אֲזִלְיָנוּ בְּתַר רֹב בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת וְעִי' בְּשֵׁב שְׁמַעְתָּתָא שְׁמַעְתָּא ד' פ"ח יַעוּש"ה וּמִינְשֵׁב קוּשִׁית הַתּוֹס' ה) וְעֵינָן מְנַחַת חִינּוּדָא (מְצוּנָה שְׂא) דְּבִזְמַן הָרָא' בְּמַקוּמוֹת הַרְחוּקִים אִם עֲשָׂה מְלָאכָה בְּיוֹם טוֹב א' וְאִח"פ נְתַבְּרַר שְׁיִוִּם חוּל הִי אִינוּ לֹקָה דְּהֵנִי הַתְּרָאָת ס' אִם נִימָא דְּבַכָּה"ג לֹא הֵנִי ה"ס וְזָה תַלְיָא בְּב' תְּרוּצֵי תוֹס' שְׁפִיבְמוֹת (צ"ף פ) וְנִדָּה (צ"ף מו) הִכִּי דְּאִיגְלָאֵי מְלַתָּא לְמִפְּרָע אִי הֵנִי ה"ס עֵי"ש: וּבְאַמְתָּא זָה מְבִנָּאָר בִּירוּשְׁלַמִּי יְבָמוֹת פִּי"א סוּף הַפְּרָק דְּנִקְטָא אִם עֲשָׂה מְלָאכָה בְּב' יו"ט שְׁל גְלִיּוֹת אִי לֹקָה דְּתַלְיָא בְּפִלוגְתָּא דְּר"י וְר"ל אִי מְקַבְּלִין הַתְּרָאָה עַל הַסְּפֵק עֵי"ש וְלָמָּה לֹא נִקְטָא אִם עֲשָׂה בְּיוֹם טוֹב א' מְפָלֵל דְּזָה לֹא נִכְנָס בְּגִזְרֵי הַתְּרָאָת ס' וְדוּוּקָא בְּעֲשָׂה מְלָאכָה בְּב' יו"ט.

וְדִמְיָא לְהַפְּהָ זָה וְחֻזְרֵי וְהַפְּהָ אֵת זָה דְּהַפְּהָ שְׁנִיחָם וּמִמ"נ עֲשָׂה אִיסוּר אֲמָנָם בְּיוֹם טוֹב א' לֹא הֵנִי הַתְּרָאָת ס'. וְזָהוּ לְמַה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין (צ"ף עט) בְּהָא דְּאִמְרִינוּ אִי בְּחַמְשָׁה יִשְׂרָאֵלִים וְחַמְשָׁה פּוֹתִים ס' נְפִשׁוֹת לְהַקְלֵי וְהַקְשׁוּ הַתּוֹס' הָא לְמ"ד הַתְּרָאָת סְפֵק שְׁמִי הַתְּרָאָה אִי נְתַבְּרַר שְׁיִשְׂרָאֵל הָרַג נְהָרַג וְתִי' דְּשָׂאֲנֵי הִכָּא דְּאִינוּ יוֹדְעֵי אִם יָבֵא לִידֵי נֹדָא

אסור ומשמע דדווקא בהפה את זה וחסור והפה את זה דגם הוא יודע שעשה ודאי אסור
אלא דהוי ס' למתרה וגם למותרה באיזה הפאה עשה אסור לא כן דגם הוא אינו יודע
בשעת האסור אם עשה כלל אסור א"כ אף שאח"כ נתברר שעשה אסור אין זה
התראה ולכ"ע לא שמה התראה ולכה נקט הירושלמי דנקט מלאכה בב' ימים דדמי ממש
להפה את זה וחסור וכו' דבנדאי עשה אסור משא"כ ביום א' לא הוי התראה לכ"ע
ואכמ"ל: ועיין עוד שם דבתשרי דאיפא רוב דמימות עזרא לא מצינו אלול מעובר אם
עשה מלאכה והתרה בו בנדאי לוקה עיי"ש ונראה דגם זה בכלל דברי התוס' דביוזע
שעשה ודאי אסור לא מחשב התראת ס' וה"נ עפ"י רוב הוי פנדאי ואכמ"ל: הואיל
ואישתרי סימן מו א) עיין יבמות (דף ח) דהיכי דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי הואיל
ואישתרי אישתרי וכו' עיי"ש ויש להעיר בהא דאמרין שם (דף עט) כגון שגפלה לו
ואח"כ נפצע ולכן סובר ר"ע דסריס חולץ ואמאי לא נימא דמותרת אפילו להתניב מטעם
הואיל ואישתרי אישתרי וכעין זה הקשו האחרונים דאמאי שומרת יבם שגפלה לפני
כהן הדיוט ונתמנה להיות פהו גדול דלא יכנס פמבואר ביבמות (דף סא) דנימא הואיל
ואישתרי אישתרי עיי"ש [ובאמת דלפ"ז יתיישב קו' הפהרש"א ביבמות (דף לג)
שהקשה דאמאי לא משפחת בת אחת דטומאה הא הותרה בצבור ובנעשה בעל מום באין
אסור טומאה אסור בעל מום בבת אחת ולהנ"ל י"ל דהואיל ואישתרי דאפילו
בשני שמות ס"ל לסתמא דגמרא דהואיל ואישתרי אישתרי].

וא"כ קשה ה"נ נימא פנ"ל וכן יקשה לכאורה דכהן הדיוט שמת לו מת ונתמנה להיות
פהו גדול נימא הואיל ואישתרי אישתרי: אף י"ל דהבדל יש בין אחות אשה וכה"ג.
דדווקא באחות אשה הואיל דכילינהו קרא לענין פרת חשוב כשם אחד אבל בעלמא לא
ועי' בלקוטי הגאון רע"א שכתב פעין זה: ולפ"ז י"ל דה"נ לענין הואיל ואישתרי אישתרי
דאפילו לסתמא דגמרא דאמרין גם בשני שמות הואיל ואישתרי אישתרי מ"מ דדוקא
באחות אשה ואשת אח ולא בעלמא ומינושב כל קוש' הנ"ל: ומינושב ג"כ מה דיש להעיר
בהא דיומא (דף פג) גבי חולה ביום הכפורים דמבואר בשם דמאכילין אותו אפילו דברים
טמאים.

דאדרבא דברים טמאים עדיפי דבזה שייך לומר הואיל ואישתרי קודם יום הכפורים
אישתרי נמי ביום הכפורים משא"כ דברים המותרים עיי"ש וכבר העיר בזה ביד המלך
ולהנ"ל דבכה"ג דלא כילינהו קרא והוי שני שמות גמורים לא אמרינן הואיל ואישתרי
אישתרי גיחא: ב) ובעיקר קו' היד המלך נראה דבלא"ה לק"מ דהא חולה דחוי' היא ורק
הואיל ואישתרי אמרינן והואיל ואדחי אדחי ל"א.

ורא' מדברי הרשב"א בקדושין (דף כ) בהא דאמרין גבי פהו גדול ביפת תנאר דביאה
שני' נמי מותרת מטעם דהואיל ואישתרי אישתרי והקשה הרשב"א לשמואל דס"ל ביאה
שני' אסורה דמ"ש מיבום ותי' דשאני יבום דהואיל ואישתרי אישתרי משא"כ ה"כ לא
דיברה תורה * אלא כנגד יצר הרע ואטו אם נימא גבי חולה דמאכילין אותו עד שייאירו
עיניו דגם אח"כ מותר מטעם הואיל ואישתרי עיי"ש וכוננתו דבמקום דהוי רק דחוי' לא
אמרין כן וה"ט דחולה דאסור אח"כ וא"כ מינושב קו' יד המלך הנ"ל: ג) ואגב אכתוב

מה ש'הקשו בסוגיין היכי ס"ד דלכהו מותר טריפה ונבילה א"כ היכי נפרנס קרא דונמו לפהו הזרוע והלחיים והקיבה.

הא אסור להם בני מעים כבחולין (דף לג) וטריפה פטור מן המתנות. עיין באחרונים: (***) ונראה דלק"מ דלפי ס"ד דכהו מותר בטריפה ודאי גם טריפה חייב במתנות דהא לא שייך לדרוש תמו לו ולא לכלבו דהא גם לדידן שרי ועיקר מה דטריפה פטור מן המתנות מהו קרא נפקא.

ובפרט לפי המבואר בספרי מזובחי הזבח כמ"ש הב"י (סי' סא) דלס"ד הוי זביחה שפיר וע"כ דלא דרשינו הקא לפי הס"ד ומינשב לנכון: ד) מנחות (דף מה) סד"א הואיל ואישתרי מליקה אישתרי נמי נבילה קמ"ל עיי"ש והנה האחרונים האריכו בסוגיא זו דהיכי ס"ד דכהו יהי' מותר בנבילה דא"כ יקשה כמה קושיות.

א) מה ש'הקשה בשו"ת ברית אברהם דא"כ הבני מעים יהי' אסורים להפהו כמו בנכרי עיין חולין (דף לג) והיכי אמרה תורה דינמו להפהו הזרוע והלחיים והקיבה. ב) הקשו דהיכי אמרה לא תאכל וכל נבילה לגר וגו' ולמה לא תנמו לפהו ועוד כמה קושיות.

והדברים עתקים: אמנם חידוש על פולם שלא הביאו דברי רש"י שבת (דף יג): שפירש דסד"א הואיל ואישתרי מליקת עוף אישתרי נמי מליקת חולין יעיי"ש ומבואר דס"ד רק מליקת חולין ובעוף דווקא הא בבהמה ונבילה ממש אפי' בעוף לא ס"ד דאישתרי וא"כ לק"מ פל הג"ל אף אי קשיא לי מהא דחולין (דף קכ).

(דצריף הנפש לרבות השוטה גפי חלב דאי אפשר למילף מחמץ ונבילה דהותר מפללו דחלב חי' מותר ופריף נבילה נמי הותר מפללו ופריף מה ניהו מליקה שאני פהנים דמשלחו גבוה קזכי עיי"ש.

והשתא אי נימא דהותר להם גם נבילה גם אי נימא דהיינו דווקא מליקת עוף דחולין עכ"פ לא שייך משלחו גבוה קזכי וא"כ מוכח מקרא דהנפש דכהנים לא אישתרי להו רק מליקת קודש דמשלחו גבוה קזכו וא"כ (***) למה לי נבילה וטריפה וגו' לא יאכלו הפהנים וצ"ע: ה) ובש"ס מועד קטן (דף טו) והא פהו גדול דכל השנה פרגל דמי דתנו כה"ג מקריב אונן.

וקשה איך משפחת דין מצורע פכהו גדול פינו דכל השנה פרגל ואין רואין נגעים פרגל ומצאתי שהעיר בזה בדול"צ [וקדמו בקושיא זו הריטב"א בחדושי] ותי' דמשפחת לה בערב פסח שפל הפהנים הי' טמאי מתים ונעשה אחד מהם מצורע ונעשה כ"ג דאמרינו מתוך שהותר לטומאתו הותר לצרעתו עיי"ש: ולענד"נ למה דמבואר ברש"י הוריות (דף יב) ד"ה עבר וכו' וכי נצטרע אין לה מום גדול מזה.

עיי"ש וכן מבואר בבכורות (דף מה) בעלי נגעים טהורים ועיי"ש ברש"י וא"כ הא לא מצינו דכהו טמא שנעשה בעל מום דנימא הואיל ואישתרי אישתרי ויהי' רשאים לעבוד בקרבן צבור וראי' עוד מדברי המוהרש"א יבמות (דף לג) דמשפחת לה בע"מ ששימש בטומאה באיסור בת אחת פגון שמעיקרא הי' טמא והותר בקרבן צבור ואח"כ נעשה בעל מום דחשוב איסור בת אחת עיי"ש הרי דל"א מתוך שהותר בטומאה הותר נמי

במומו וע"כ כמ"ש התוס' ביבמות (דף ח) דבב' שמות ל' אמרינו הואיל ואינן שפיר
אינן שפיר ועינין נדה (דף לד) התם רגל הוי.

וי"ל קצת פהנ"ל דהפנונה דהי' כה"ג וגבי כה"ג כל השנה פרגלואכמ"ל. ונה לא פביר
העירני חמי הגנ"י לנישב דברי רש"י יבמות (דף ה) דנזירות הוי לאו שאינו שנה בכל
משום דבכהו גדול דמצנה שלא יפרע ראשו א"א להיות נזיר ואכמ"ל בזה: ומצאנו מכתב
בכת"י הגאון האדיר מרן מאיר שמחה פהו מר חמיו של הרב המחבר ונ"ל שלום וברכה
לראש חתני הרב המפורסם בשמו הטוב הר"ר אברהם שיח"י: הנה תוס' יבמות (ה)
וב"מ (ל).

(פלפלו אמאי אין עשה דהשבה דוחה ל"ת דטומאת פהו שאינו שנה בכל אף עשה ול"ת
כמו בתגלחת מצורע ול"ת נעשה דאלמנה לכ"ג ופירשו דהיא ג"כ בכלל האיסור יעו"ש
ולפי פסק רמב"ם דהמטמא פהו לוקה אם הפהו שוגג אם פן אינו דומה דשפיר טומאה
הוי כשנה בכל דכל מי שמטמא לכהו עובר לא כן בתגלחת דאשה המגלחת פטורה
ואכ"מ: דו"ש מאיר שמחה פהו עכ"ל: דין זונה לכהו סימן מז א) בירושלמי יבמות
פ"ו (הלכה ה') על הא דאמר ר"א פנוי הבא על הפנוי עשאה זונה הדא אמרה פהו גדול
שקידוש אשה בביאה אינו כבא על הבעילה ועיי"ש במפרש שפירשו דחוק ואתיא
מרחוק: ונראה למה שהקשה המל"מ (בפ"א מה' מכירה הלכה א) לשיטת הפוסקים דאף
דכסף אינו קונה עד שיכתוב שטר מ"מ אם נשבע שלא יכתוב אז אמרינו דהוי פהתנה
שיקנה בכסף לחוד.

א"כ מה קאמר בקדושין (דף י') גבי איבעיא להו תחילת ביאה קונה או סוף ביאה נ"מ
לכה"ג שקידוש בביאה. דהא פתבו התוס' שם בד"ה כל דהיכי דמפרש שיקנה בהעראה
קונה בהעראה א"כ לשיטת הפוסקים הנ"ל גימא דמחמת האיסור הוי כמפרש וכמו
בנשבע שלא יכתוב כנ"ל.

ותי' בדו"ח דשאני הבא דאיסור רק עליו ולא עליה והיא אינה רוצית להתקדש כי אם
בסוף ביאה עיי"ש: ולפ"ז לר"א דס"ל פנוי הבא על הפנוי עשאה זונה. ובנדאי דגם
בתחילת ביאה נעשית זונה דלא חילק בין ביאה לביאה וא"כ בזה שפיר אמרי' דמחמת
איסור הוי כמפרש דהא בזונה גם היא מוזהרת כמו הוא כמ"ש התוס' בנדרים (דף צ)
לדחות דעת הר"א ממיין עיי"ש.

ושוב מותר לקדש בביאה: ומובן דברי הירושלמי הנז' מדר"א דס"ל עשאה זונה מוכח
דכהו גדול מותר לקדש בביאה. (* דהא נעשית זונה בתחילת ביאה.

וא"כ הוי כמפרש שיקנה בתחילת ביאה. ושפיר אמר הדא אמרה כה"ג שקידוש אשה
בביאה אינו כבא על הבעילה ודו"ק: ב) עינין יבמות (דף נט) תיפוק לי' דהוי לי' זונה
דפנוי הבא על הפנוי הא עשאה זונה עיי"ש ונהעיר בשו"ת נוב"י תגינא אה"ע (סי' ה)
דאמאי לא פריף על ר"א גופי' דאית לי' בבתול' בין פדרפה ובין שלא פדרפה ותי'
דאיצטריף קרא שלא יקדש הפהו גדול בביאה אפילו שלא פדרפה דקיי"ל דכל הבוועל
דעתו אמר ביאה ושוב לא הוי זונה דהא בעל לשם אישות עיי"ש: ובזה י"ל מה שהקשה
הש"מ בכתובות (דף ל) בהא דמשני איכא בינייהו בעילה לכהו גדול.

הא ר"ע ס"ל כר"א דפנוי הבא על הפנוי עשאה זונה וכמבואר בסנהדרין (דף נא) א"כ ת"ל דהוי לי זונה עיי"ש: ולפי הנ"ל ניתא דהא פ"י התוס' דמייירי בכהן גדול שאנס את הבתולה וממילא דהוי בעילה עיי"ש וא"כ הא אמרינו בקדושין (דף מו) דמייירי בפיתה לשם אישות וממילא דלא הוי זונה: אמנם כל זה לפולא אבל לקושטא דמלתא הא לימא דבהדיא מבואר בירושלמי פ"ו דיבמות (הלכה) על הך דר"א דאמר פנוי הבא על הפנוי עשאה זונה הך אמרה כ"ג שקידש אשה בביאה אינו פבא על הבעילה.

וע"כ הפנונה פיון דהיא זונה ע"כ שקידש אותה בתחילת ביאה ולא אמרינו בזה כל הבעל דעתו אגמר ביאה וכמו בנשבע שלא לכתוב שטר דקני בכסף לחוד. הרי דגם בבעל לשם אישות אמרינו דעשאה זונה אי נימא דדעתו אגמר ביאה ודלא פדברי הנוב"י הנז'.

ועוד הא מבואר בקדושין (דף ט) דהוי מילי אחר אבל בעל אותה בעילה בבעילה שלא פדרפה. וא"כ פיון דבהך ביאה נעשית אשתו וא"כ הא נעשית בעילה פנ"ל: שוב נזכרתי דמה שבארתי דברי הירושלמי דמחמת איסור זונה בנדאי דכיון לקדשה בתחילת ביאה.

דזה נגד דברי הש"ס בבלי (דף י) בהך בעיא אי תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה ואמר דנ"מ לכה"ג שקידש אשה בביאה. הרי דלא אמרינו דמחמת איסור בנדאי דכיון לקנותה בתחילת ביאה.

וא"כ דברי הנוב"י יש להם מקום לדעת הבבלי הנז' ואכמ"ל ג) הנה הדין דאשת איש בחנק ונערה המאורסה בסקילה. ונראה דאם נבעלה שלא פדרפה למה דאמרינו בקדושין (דף ט) דאפילו למ"ד דלא נעשה בעילה היינו דאין אחר עושה בעילה בבעילה שלא פדרפה אבל הבעל עושה אותה בעילה בבעילה שלא פדרפה.

א"כ אם בא עלי אחר אחר הבעלה של הבעל היא בחנק כמו פבא על אשת איש אף שהיתה בעלתו של בעל שלא פדרפה וכזה שמעתי מח"א בהא דאמרינו ביבמות (דף נט) א"ר נבעלה שלא פדרפה הרי זו פסולה לפהונה ושקיל וטררי הש"ס ובסוף מסיק אלא אמר ר"ז בממאנת עיי"ש והיינו דאחר שכיבת הבעל נפסלה לפהונה גם בשלא פדרפה משא"כ אם נבעלה מאחר שלא פדרפה עכ"ד: ולפ"ז יובן היטב תוספתא פ"י דסנהדרין בא עליה עשרה ועדיין היא בתולה כולן בסקילה וכו' המקבלת את בעלה בבית אביה ועדיין היא בתולה הבא עליה הרי זה בחנק ואין לו הבנה.

ולכן"ל פירושו ברור דבא עליה עשרה אנשים ועדיין היא בתולה והיינו שבאו עלי שלא פדרפה דלא נעשה בעילה שפיר כולן בסקילה אבל המקבלת בעלה בבית אביה ועדיין היא בתולה הבא עלי בחנק שחזקתו שנבעלה שלא פדרפה ובעל הא עושה אותה בעילה גם בבעילה שלא פדרפה פנ"ל ולכך היא בחנק כדן בא על אשת איש פנ"ל: ד) ואגב אכתוב בהא דפירש"י בכתובות (דף מו) בד"ה פשרי בתולים עדים שזימו או יכחישו את אלו ויעשו את בתה לבתולה גמורה עיי"ש ושמעתי מקשין הא בהכחשה עדיין הוי תרי ותרי ואף שפכתבו התוס' בסנהדרין (דף ח) דלעת ר"ת אם הוכחשו עדי הבעל משלם מאה סלעים.

כָּבֵר כ' הָרִ"ן שֶׁמֶן דְּהֵינּוּ שֶׁהוֹכַחְשׁוּ אֶת עֲצָמָם בְּחִקְיֵרוֹת מִשָּׂא"כ בְּהִכְחָשָׁה גְּמוּרָה עֵי"ש
וּא"כ קָשָׁה כַּנִּל: אִךְ לָמָּה דְּמִבְּנֹאֵר בְּעִירוּבֵין (דָּף לו) הֵתָם תְּרֵי חֲזָקָה עֵי"ש וּמִבְּנֹאֵר
דְּבִתְרֵי חֲזָקָה גַם בְּתְרֵי וּתְרֵי מְהֵי.

וּא"כ הֵכָא הָא יֵשׁ לָהּ ב' חֲזָקוֹת חֲזָקַת פְּשֻׁרוֹת וְחֲזָקַת הֵיתֵר לְבַעַל וּכְמ"ש הַתּוֹסֵ' בְּכַתְּנֻבוֹת
(דָּף ט): ה) עֵינֵן פְּתוּבוֹת (דָּף ט.) הָאוּמֵר פְּתַח פְּתוּחַ מְצֵאתִי נֶאֱמָן לְאַנְסְרָה עָלָיו וּפְרִיָּהּ
נֶאֱמָאֵי ס"ס הִיא וּמוֹקֵי לָהּ בְּאִשְׁתַּת פְּהֵן וְכו'.

וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסֵ' בְּרִישׁ פְּתוּבוֹת (דָּף ב.) דְּאֵמָאֵי תִקְנֵנוּ דְּבִתּוּלָה נִשְׂאֵת לְיוֹם הָרְבִיעִי פִּינּוּ
דְּלָקַל נְשִׁים יֵשׁ ס"ס וְתִי' מִשּׁוּם אִשְׁתַּת פְּהֵן דְּלֹא פְּלִיג רַבְּנָן עֵי"ש: אֶמְנָם לִוְלֵי דְּבִרְיָהֶם
ז"ל נִרְאָה דְּלִפִּי מַה דְּמַסִּיק לְקַמֵּן דְּמַתְּנִיתִין מִיִּירֵי בְּטוֹעֵן טַעֲנַת דְּמִים א"כ י"ל דְּלֹא הָוִי
ס"ס דְּהֵנָּה נוֹדַע קוֹ' הַגָּאוֹן מְטָשְׁעַפְּעֵנָּאוּי זי"ע [וְהוּבָא בְּזוֹת רַעְנָן ח"א] דְּתַמָּה דְּמ"פ וְהָא
הָא הָוִי ס"ס שְׂמָא אֵין תְּחַתּוֹ וְכו' וְהָא דַּעַת הַתּוֹסֵ' בְּב"ק (דָּף יא) דְּס"ס דְּסִתְרוּ אֶהְדְּדִי לֹא
הָוִי ס"ס וּמִשּׁוּם דְּמַמ"נ נַעֲשֶׂה אִסּוּר וּא"כ ה"נ אִם נִתִּיר מִשּׁוּם ס"ס זו.

ה"נ אִם יָמוּת לֹא תֵהִי זְקוּקָה לִיכָּם וְנִימָא ס"ס לְהִיפּוּף שְׂמָא אֵין תְּחַתּוֹ וְהָוִי מְקַח טַעוֹת
וְאִינָה זְקוּקָה לִיכָּם וְשְׂמָא בְּרִצּוֹן הִיא אֲסוּרָה מִחֲמַת סוּטָה וְכַמְבֹּאֵר בִּיבְמוֹת (דָּף יא)
וּמַמ"נ נַעֲשֶׂה אִסּוּר עֵי"ש: וְנִרְאָה הָא כָּל הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּשׁוּנָא אֲנַפְּשֵׁי' חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא
א"כ אֵינוּ נֶאֱמָן רַק לְגַבֵּי עֲצָמוֹ אֲבָל לְגַבֵּי יָכָם אֵינוּ נֶאֱמָן לְאַסְרוֹ וְשִׁפִּיר הָוִי ס"ס וּמִיִּוֶּשֶׁב
קוֹ' הַגָּאוֹן הַנִּל: וְכָל זֶה בְּטַעֲנַת פְּתַח פְּתוּחַ אֲבָל בְּטַעֲנַת דְּמִים הָא הָוִי טַעֲנָה מְבוֹרְרַת
דְּבוֹדָאֵי זִינְתָה וְנֶאֱמָן בְּלָאוּ הַטַּעַם דְּשׁוּנָא אֲנַפְּשֵׁי' חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא.

וּא"כ לֹא הָוִי ס"ס דְּהָוִי ס"ס דְּסִתְרוּ אֶהְדְּדִי וּמִיִּוֶּשֶׁב קוֹ' הַתּוֹסֵ' אֲמַתְנִי לֹא קָשָׁה מִיִּדֵי דְּהָוִי
ס"ס וְשִׁפִּיר תִּקְנֵנוּ דְּכָל נְשִׁים דְּנִשְׂאוֹת בְּרַבִּיעִי וְדו"ק: ו) וּבְעֵיקָר קוֹ' הַגָּאוֹן מְטָשְׁעַכְּעֵנָּאוּי
נִרְאָה דְּלִק"מ דְּלֹא שְׁיִיָּהּ ס"ס דְּסִתְרוּ אֶהְדְּדִי אֲלֵא בְּאֲדָם וּמִשּׁוּם דְּמַמ"נ יַעֲשֶׂה אִסּוּר אֲבָל
בְּשִׁנֵי בְּנֵי אָדָם נִרְאָה דְּהָוִי ס"ס אֲפִילוּ בְּכַה"ג דְּהָוִי כְּשִׁנֵי שְׂבִילִין וְרֵאָנִי מְשַׁבַּת (דָּף לד)
אָמְרוּ לוֹ שְׂנִיִּים צָא וְעָרוּב עָלֵינוּ אֶת הָעָרוּב לְזָה עָרוּב בְּבִין הַשְּׂמֻשׁוֹת וְלְזָה נֶאֱכַל עָרוּבוֹ
בִּין הַשְּׂמֻשׁוֹת דְּשְׁנִיָּהֶם קָנוּ עָרוּב וְאָמְרִינוּ דְּלְזָה [שְׁעָרוּב בִּין הַשְּׂמֻשׁוֹת] הָוִי יוֹם וְלְזָה
[שְׂנֶאֱכַל בִּין הַשְּׂמֻשׁוֹת] לִילָה.

מִשּׁוּם דְּסְפִיקָא דְּרַבְּנָן לְקוּלָא וְיָדוּעַ דְּס"ס וְסְפִיקָא דְּרַבְּנָן חֲזָא הִיא. הָרִי דְּאָמְרִינוּ סְפִיקָא
דְּרַבְּנָן וְס"ס גַּם בְּסִתְרוֹ אֶהְדְּדִי בְּשִׁנֵי בְּנֵי אָדָם.

וְה"ה הֵכָא וּלְק"מ קוֹ' הַגָּאוֹן הַנִּל. וּבְנָה נְדָחָה גַם מ"ש הַטּוּרֵי אָכָן בְּר"ה (דָּף כט) לְתַרְזִין
מַה שֶׁהִקְשׁוּ דְּאֵמָאֵי טוֹמְטָם אֵינוּ מוֹצִיא אֶת מֵינוּ דְּהָא הָוִי ס"ס שְׂמָא הִיא זָכָר וְשְׂמָא גַם
חֲבִירוֹ נִקְבָה וְתִי' כַּנִּל וְעֵינֵן בְּשׁוּ"ת הַגְּרַע"א (ס' ו) מַה שֶׁדָּחָה דְּבָרֵינוּ וּלְפַמ"ש הָא בְּשִׁנֵי
בְּנֵי אָדָם אָמְרִינוּ גַם ס"ס בְּכַה"ג: וְהֵנָּה הָאֲחֻרוּנִים הִקְשׁוּ דְּהִיכִי מְצִי לְאַסְרוֹר עֲצָמוֹ עָלֶיהָ
בְּטַעֲנַת פְּתַח פְּתוּחַ הָא מִשְׁתַּעֲבַד לָהּ מִדְּאוּרֵיִיתָא דְּכַתִּיב וְעוֹנֵתָה לֹא יִגְרַע.

וְשׁוּנָא אֲנַפְּשֵׁי' חֲתִיכָה דְּאֲסוּרָה הִיא רַק מְצַד נְדָר עֵי"ש וּלְק"מ דָּאֵם הוּא מְצַד נְדָר הָא
קִי"ל דְּקוֹנְמוֹת מְפָקִיעַ מִיִּדֵי שְׁעֵבּוּד וְשִׁפִּיר מְצִי אֲסֵר עֲצָמוֹ עָלֶיהָ. וְגַם גַּבֵּי נְטִילָה אֲנִי מִן
הִיְהוּדִים קִי"ל דְּיִפְר חֲלָקוֹ עֵינֵן נְדָרִים (דָּף צ) וְה"נ כַּנִּל: ז) הֵנָּה כָּבֵר פְּתַח פְּתוּחַ דְּלֹא הָוִי
ס"ס אֲלֵא בְּטַעֲנַת פְּתַח פְּתוּחַ וְלֹא בְּטַעֲנַת דְּמִים מִשּׁוּם דְּהָוִי ס"ס דְּסִתְרוּ אֶהְדְּדִי כַּנִּל:

וּנְרָאָה לִיִּישָׁב בְּזֶה קוֹ הַתּוֹסֵס בְּכַתְּנֻבוֹת (דף מו) בְּהָא דְפָרִיף בְּשִׁלְמָא לר"א בְּן יַעֲקֹב הֵיִינוּ דְכַתִּיב וּפְרָשׁוּ הַשְּׁמֵלָה.

וְהַקְשׁוּ הַתּוֹסֵס דְלֵאִיזָה תּוֹעֵלַת הִיא פְּרִישַׁת הַשְּׁמֵלָה דַּע"כ שְׂיִישׁ עֵדִים שְׂזִינְתָה דְאִי לֹא כֹן מַה בְּכָף דְלֹא נִמְצָא בְּתוֹלִים דִּס"ס אִין לְהוֹרְגָה בְּשִׁבִיל כְּף נְאִי דִישׁ עֵדִים א"כ גַּם בְּיִמְצָא בְּתוֹלִים אִין לְהַכְחִישׁ הָעֵדִים בְּשִׁבִיל כְּף עֵי"ש: וְלִהְנִי"ל יֵשׁ לֹמַר כְּף דְּהָא כְּכַר הַקְשׁוּ הָאֲחֻרָנִים דְלָמָּה גְזַרְהַּ הַתּוֹרָה בְּמוֹצֵיא שֵׁם רַע וְלוֹ תֵהִי לְאִשָּׁה הָא שְׂוִיָא אֲנַפְשֵׁי חֲתִיכָה דְאִסּוּרָא עֵי"ש: אִף בְּאַמַּת מְשַׁכַּח לָהּ בְּאִשְׁתֵּי יִשְׂרָאֵל דִישׁ סְפִק סְפִיקָא דְמִן תּוֹרַת מִטְעַם שְׂוִיָא אֲנַפְשֵׁי חֲתִיכָה דְאִסּוּרָא: אָמְנָם כֹּל זֶה לַעֲנִין טַעֲנַת פְּתוּחַ פְּתוּחַ אֲבָל בְּטַעֲנַת דְּמִים דְלֹא שְׂיִיף ס"ס כְּנ"ל א"כ שׂוֹב שְׂוִיָא אֲנַפְשֵׁי חֲתִיכָה דְאִסּוּרָא.

ע"כ שְׂפִיר מְהִי פְּרִישַׁת הַשְּׁמֵלָה דְאִם יֵשׁ דְּמִים עַל הַשְּׁמֵלָה שׂוֹב שְׂיִיף ס"ס כְּמוֹ בְּפִתַח פְּתוּחַ וּמְחִיּוֹב לְקִיּוּמָה מְקַרָא דִּילּוֹ תֵהִי לְאִשָּׁה נְאִף שְׂיִישׁ עֵדִים שְׂזִינְתָה מ"מ הָיִי ס"ס כְּקוֹ הַש"ס: ח) בִּיבְמוֹת (דף נו) אָמַר רַבָּא אִשְׁתֵּי כְּהֵן שְׂנֵאֲנִסָּה בְּעֵלָה לֹקְהָ עֲלֵיהָ מְשׁוּם זִוְנָה מְתִיב רַבִּי זִירָא וְהִיא לֹא נִתְפָּסָה וְגו' הָא נִתְפָּסָה מִן תּוֹרַת הָא אִשְׁתֵּי כְּהֵן כְּדִקְדִימֵי קִיּוּמָא.

וְהַקְשָׁה הֶרְמֵב"ן שֵׁם דַּא"כ דְּבִאֲנִס לֹא מְקַרִי זִוְנָה אִיף מְפָרִישִׁין הַמְשַׁנָּה דְכַתְּנֻבוֹת (דף טו) בְּמַעֲשֵׂה דְתַנּוּקַת שְׂיִרְדָּה לְמִלְאוֹת מִים מִן הַמַּעֲיָין וְנִאֲנִסָּה דְאִם רֹב אֲנָשֵׁי הָעִיר מְשִׁיאִין לְכַהֲנָה וְכו' וְהָא הֵתָם אֲנִס הָיִי עֵי"ש: וְלִכְאוּרָה הִי נְרָאָה לְמַה דְאַמְרִינֵן בְּכַתְּנֻבוֹת (דף נא) אָמַר אַבּוּהַ דְשְׂמוּאֵל אִשְׁתֵּי יִשְׂרָאֵל שְׂנֵאֲנִסָּה אִסּוּרָה חִיּוּשִׁין שְׂמָא תַחֲזִילְתָּה בְּאֲנִס וְסוּפָה בְּרִצּוֹן.

וְרַבָּא פְּלִיג עַל זֶה שֵׁם וְכַבֵּר כְּתָבוּ הַמְּפֻרְשִׁים דְטַעֲמָא דִּידִין מְשׁוּם דְמוֹקְמִינֵן לָהּ בְּחֻזְקַת הָיִתֵר לְבַעֲלָהּ וְגַם חֻזְקַת כְּשִׁרוֹת וְלִכְּן אִף שְׂרֹב מְתַרְצוֹת לְבִסּוּף מִן תּוֹרַת (וְכַבֵּר מְבֹאֵר בְּרִיב"ש (ס"י) דב' חֻזְקוֹת עֲדִיפֵי מְרֻבָּא] וְעֵי"ש בְּהַפְלָאָה שְׂהֵאֲרִיף בְּזֶה יַעֲי"ש: וּלְפ"ז בְּפִנּוּי דְלִיכָא רַק חֻזְקָה שְׂפִיר אִסּוּרָה לְכ"ע דְחִיּוּשִׁין סוּפָה בְּרִצּוֹן וְיִתֵר י"ל דְאַפִּילוּ חֻזְקָה לִיכָא וְכְמוֹ שְׂכ' בְּהַפְלָאָה דְמִן תּוֹרַת מִטְעַם לֹא אֲפָשֵׁר וְלֹא קְמַכּוּיֵן וְאִזְדָּא לָהּ אֲפִילוּ חֻזְקַת כְּשִׁרוֹת וְשְׂפִיר אִסּוּרָה מַעֲתָה י"ל דְאַפִּילוּ לְרַבָּא דִּס"ל דְבִאֲנִס לֹא מְקַרִי זִוְנָה הֵיִינוּ בְּאִשְׁתֵּי אִישׁ דִישׁ לָהּ חֻזְקוֹת הָיִתֵר לְבַעֲלָהּ וְאַמְרִינֵן דְגַם סוּפָה הִי בְּאֲנִס מְשֵׁא"כ בְּפִנּוּי מוֹדָה דְמְקַרִי זִוְנָה נְאִתִי שְׂפִיר מְתַנִּיתִין דְמִיּוּרֵי בְּפִנּוּי וּבְפִנּוּי י"ל דְמְקַרִי זִוְנָה כְּנ"ל דִישׁ רֻבָּא דְמְתַרְצוֹת לְבִסּוּף כְּנ"ל וְשְׂפִיר לֹקְהָ מְשׁוּם זִוְנָה וּמִן שְׂבִיב קוֹ הֶרְמֵב"ן וְדו"ק: וְעֵינֵן בְּאֲחֻרָנִים שְׂכַתְּבוּ דְמַה דְאַמְרִינֵן בְּכַתְּנֻבוֹת (דף ט) נְאִי בְּעִית אִימָא הֵתָם אֲנִס הָיִי. הֵיִינוּ אִם לֹא נִימָא כְּאַבּוּהַ דְשְׂמוּאֵל. מְשֵׁא"כ לְאַבּוּהַ דְשְׂמוּאֵל שְׂפִיר אִסּוּרָה לְבוֹעֵל דְהָא חִיּוּשִׁין שְׂמָא סוּפָה בְּרִצּוֹן.

וְגַם לְרַבָּא י"ל דְלִיכָא חֻזְקַת הָיִתֵר דְהָא נּוֹלַד הַסְּפִק בְּעוֹדָה אִשְׁתֵּי עֵי"ש וְזֶה לִיתָא דְהָא אֲמַרִינֵן כְּשֵׁם שְׂאִסּוּרָה לְבַעֲלָהּ כְּף אִסּוּרָה לְבוֹעֵל. וְא"כ פִּינֵן דְלְבַעֲלָהּ מִן תּוֹרַת שׂוֹב מִן תּוֹרַת גַּם לְבוֹעֵל, וּלְפ"ז י"ל דְבִאֲנִס מִן תּוֹרַת לְבוֹעֵל פִּינֵן דְלֹא נִאֲסָרָה עַל בְּעֵלָהּ.

וּבְזֶה י"ל הָא דְהָעִיר הַמְּנַחֶת חִינּוּף (מְצוּנָה) בְּהָא דְאָמַר בִּירוּשְׁלַיִם קִינָא לָהּ מְשַׁנִּי בְּנֵי אָדָם. דְזֶה מִן הַנְּמַנְעַ וְכְמוֹ שְׂכַתְּבוּ הַתּוֹסֵס גְּבִי שְׂנֵי גְזִירִין.

ולהג'ל י"ל כיון דלבעלה אסורה מספק דלדידך אפשר גם לבועל אסורה ודו"ק: ט) ואגב אכתוב מה שיש לעורר בקרא דלנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא וגו' והיינו משום דאנוסה הוי נח"ל הא בעינן שיתיר עצמו *) למיתה דאם התירה עצמה למיתה וגם היתה התראה לא שייך אונס: ונראה דהא אבנה דשמואל ס"ל תחילתה באונס וסופה ברצון אסורה ומבואר דאלו היתה גם תחילתה ברצון היתה אסורה לכ"ע.

אף דלא תלי ברצונה שגם אי לא היתה מתרצית היתה נבעלת בעל פרה מ"מ אסורה אי הוא מתרצית וכ"כ הפלאה בריש פתובות דאפילו למ"ד יש אונס בגיטין דמ"מ היכי דאף אם לא הי' לו אונס ג"כ לא הי' פא לא מקרי אונס ודווקא דלא פא בשביל האונס והוא הי' רוצה לבא לולי דאיתנס וה"נ אסורה כיון דמ"מ היא מתרצית: אמנם נראה דכל זה לענין לאוסרה על בעלה ומשום דמכל מקום מעל באשה וכמ"ש בשו"ת מהרי"ק דגם באומר מותר דבעלמא מקרי שוגג הכא נאסרה על בעל דלא פתיב ומעלה מעל בד' אלא ומעלה בו מעל עיי"ש אכל לענין מיתה בכה"ג אין ממיתין אותה דהא גם אי לא היתה מתרצית היתה נבעלת בעל פרה וא"כ לא תלי ברצונה.

ויש להוכיח זה מדברי רש"י ריש פתובות (דף ג) בהא דאמרינן דאיפא פריצות ופירש"י דעבדו ברצון ונאסרות על בעליהן. ואמאי לא פי' דמחייבות מיתה.

אלא נדאי דרק לענין לאוסרה על בעלה חשוב רצון משא"כ מיתה אין ממיתין אותה כיון דס"ס היתה נבעלת שלא ברצונה. וא"כ י"ל דהכא נמי מייירי שזינתה ברצון וקיבלה התראה והיינו פי' בשדה מצאה צעקה הנערה המאורסה והיינו הפי' דבשדה גם פי' היתה צעקה אין מושיע לה לכן גם בנתרצית פטורה ממיתה: ובזה יובן התרגום יונתן שם אלהו בעלה יפטר בגיטא ולכאורה הא כיון דהיתה אנוסה ואונס בישאל מישרי שרי למה יפטר בגיטא ולהג'ל א"ש דרק לענין מיתה חשובה אנוסה כיון דבשדה מצאה וגם צעקה אין מושיע לה משא"כ לענין אסור נאסרה על בעלה ולכך יגרשה ודו"ק: י) הדרן לדברי רמב"ן הג'ל באות ג' יבמות (דף נו) שהקשה למ"ד דבאונס לא מקרי זונה.

מהא דמס' פתובות (דף טו) במעשה דתינוקת שירדה למלאות מים מן המעיין ונאנסה אמר ר"י אם רוב אנשי העיר משיאין לכהונה וכו' והא הוה אונס הוי וכו'. עיי"ש.

וכבר כתבתי דס"ל פאבנה דשמואל דחיישינן שפא סופה הי' ברצון ותחילתה באונס וסופה ברצון אסורה ע"כ בעי רוב עיי"ש: ומה מאד יתישב לפי זה קו' התוס' יבמות (דף ס"ז) דהא ר"י ס"ל דחיישינן למעוטי ומה אהני לן רוב עיי"ש: ולהג'ל א"ש די"ל דהחושש שפא הי' סופה ברצון לא גרע מספק ושיטת הרמב"ם בפ"ט מטומאת מת (הלכה י"ב) דסקקא דאורייתא מה"ת (***) לקולא ורק מדברייהם ובאסור דרבנן גם ר"מ מודה דלא חיישינן למעוטי ושפיר מהני רוב: ובזה יובן רישלמי פ"א (הלכה) על הא מתניתין מודה ר"י באנוסה.

ואינו מוכן הא לדעת התוס' אנוסה גרע דלא שייך בודקת ומזנה. וכבר עמד על זה השב שבעתתא שמעתתא פ' ולהג'ל אונס לא הוי אלא אסור דרבנן או אסור עשה מפי תהי' אלמנה מי שיש לו אלמנות וגירושין בה ובכה"ג מודה ר"י ואכמ"ל: יא) ואגב אכתוב מה שכתב רש"י ז"ל בפתובות (דף ב) ד"ה לא שמי מתי וז"ל ולא הוי גיטה ואם

רצתה תינשא לאחר וגם לכהונה נפסלת מהיום עכ"ל ואינו מוכן דאם הוי גט לענין שמונתרת להנשא פשיטא דנפסלת מן הפהונה וגם לאינה ענין פי' רש"י כן: אף נראה למה דאמרינו לקמן דמשום הכי אין אונס בגיטין משום צניעות ומשום פריצות ואמרינו דאפקיענהו רבנן לקדושי מנין' וא"כ יש להסתפק דאולי מותרת לכהן משום דהא מעולם לא היתה מקודשת דהא הפקיעו חז"ל ועיין בחדושי הרשב"א דאסורה לכהן מדברייהם אף רש"י ז"ל י"ל דס"ל דמותרת לבעלה הכהן ואולם הכא נפסלת מן הפהונה דהא אמרינו דשאני הכא דהוי לי' לאתנוי ואף אם נימא דבעלמא יש אונס הכא אין אונס ונפיר אסורה לכהן ואכמ"ל: (יב) ואגב אכתוב באור דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' יסודי התורה (הלכה) פסק דכל הני עבירות שאמרו יהרוג ואל יעבור אם עבר עליהם אין עונשין אותו מפני שעבר באונס אמנם בתלמים דאמרו בכל מתרפאין חוץ מעבודה זרה וכו' פסק דאם עבר ונתרפא עונשין אותו ב"ד עונש הראוי לו.

והקשו האחרונים ז"ל דידי' אדידי' דמה בין זה לאנסוהו לעבור על עבודה זרה דאם עבר שאינו נהרג מפני דאונס רחמנא פטרי' ה"נ אם הוא חולה וצריף לרפואה אין לה אונס גדול מזה עיי"ש ונראה למה דאמרינו בבבא בתרא (דף מח) אמר ר"ה תלוהו וזבין זביני' זבינא תדע דהא פלמידי לא הוי מזבין אי לא דהוי אונס.

ואפי"ה מהני ופריף דלמא שאני אונסי' דנפשי' מאונסא דאחרני. יעיי"ש: הרי לה שיש חילוק בין אונסא דנפשי' לאונסא דאחרני ואונסא דנפשי' לא מקרי אונס משא"כ אונסא דאחרני.

ואפילו למאי דקיי"ל כר"ה דתלוהו וזבין זביני' זביני. (***) הא הוי גמי אונסא דאחרני. ומהכי מהני בצירוף אונסא דנפשי' כנ"ל: ולפ"ז יבואר החילוק דאם אנסוהו לעבור על עבודה זרה דאף דלכתחילה יהרוג ואל יעבור משום דהוי רק אונסא דאחרני לחוד. מ"מ אם עבר אינו נהרג עליו דמ"מ מקרי אונס בדיעבד.

משא"כ בחולה שרוצה להתרפאות מעבודה זרה דהוי אונסא דנפשי' ואפ"י בדיעבד לא מקרי אונס כה"ג וכמו דאמרו שם שאני אונסא דנפשי' מאונסא דאחרני כנ"ל: (ג) ועיין בכתובות (דף ט).

(התם אונס הוי. ואי בעית אימא כל היוצא למלחמת בית דוד גט פרישות פותב לאשתו וכו' עיי"ש: ונראה דמזה הוציא הרמב"ם את דינו דקטנה שזינתה נאסרה על בעלה ולא אמרינו פיתוי קטנה אונס היא.

וכבר הקשו על זה ועיין בהרב המגיד פ"ב מה' (הלכה) שהוציא זה מסוגיא זו דקשה קו' התוס' דהוי ס"ס יעיי"ש וזה דוחק מבואר: אמנם י"ל כדבריו דמסוגיא זו הוציא דינו אף לא מטעמי' דלפ"מ דמבואר בסנהדרין (דף סח) דבת שבע קטנה היתה.

ועיין בפני' הושע בפתיחתו לסדר גשים א"כ למה לי הטעם משום דהתם במעשה דבת שבע] אונס הוי או משום דכל היצא וכו' ת"ל דבלא"ה היתה מותרת משום דקטנה היתה ופיתוי קטנה אונס היא וגם מה"ס"ד דמקשה אטו לא ידע דפיתוי קטנה אונס וע"כ דלא אמרינו כן.

ומזה פסק הרמב"ם דלא אמרינן פיתוי קטנה אונס: ונראה דאפ"י אם נימא דפתוי קטנה אונס. מ"מ לא עדיף מאונס גופא דמבואר בפוסקים דהיכי דהביא עצמו לידי האונס דלא מקרי אונס ועיין בישועות ישראל (סי' כא).

וא"כ בקינה לה ונסתרה הרי היא הביאה עצמה לידי האונס ולא מקרי אונס. ומה"ט נראה פירש"י ביבמות (נ"ד נא) בהא דאמרינן אם ביאת הראשון ביאה ביאת שני אינה ביאה.

דלכך לא מיסתרה על הראשון משום דאין האשה נאסרת על בעלה אלא בקינוי וסתירה והתוס' שם תמהו על פירש"י ותי' דמיירי בקטנה ופיתוי קטנה אונס יעיי"ש. ולהנ"ל הפנונה דבקטנה דהוי אונס ולכן צריך קינוי וסתירה ואז גם בקטנה לא הוי אונס ואמנם הקא דלא הוי קינוי וסתירה לכו לא מיסתרה קטנה: ומינש"ב קו' המוהרש"ל בכתובות (נ"ד ט) בהא דמשני דמעשה דבת שבע אונס הוי.

א"כ מה קאמר דאין אשה נאסרת על בעלה אלא בקינוי וסתירה וכמעשה שהי' דהא התם הטעם דלא אסרה משום דאונס הוי ולא משום שלא הי' קינוי וסתירה: ולהנ"ל הפנונה וכמעשה שהי' שהיתה קטנה ולא הי' קינוי וסתירה משא"כ בעלמא בקינוי וסתירה גם בקטנה נאסרה ומשום דהיכי דהיא הביאה לידי אונס לא מקרי אונס וזה דאין אשה נאסרת על בעלה בקטנה אלא בקינוי וסתירה.

ולכן גבי סוטה פסק הרמב"ם דנאסרת בקינוי וסתירה ונשפיר קאמר התם אונס הוי וכפי קינוי וסתירה וכינן דלא הי' קינוי וסתירה לא נאסרה ודוק: יד) ואגב אכתוב מה שראיתי בפני יהושע שם שפי' בקרא והי' אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר דהפ"י שטוען פתח פתוח עיי"ש ולדבריו י"ל גם בפ"י הקרא דאם רעה בעיני אדוני' אשר לא יעדה וכו' היינו שטוען פתח פתוח.

אך באמת לבית שמאי אינו נאמן וכמ"ש הר"ן בנדרים (נ"ד צ.) דאינה נאמנת לומר טמאה אני לה משום דמשעבדא לי"ה"נ היא אינו נאמן.

ובנה לא שייך תי' האחרונים דהרי יכול לגרשה דהא אליבא דב"ש אינו יכול לגרשה דהרי בעי ערות דבר גם ביעוד י"ל דאינו נאמן פיון דמשעבדא לה. ועוד דהרי פריך בכתובות (נ"ד מ).

(דנימא עשה דוחה ל"ת. ותי' דאי אמרה לא בעינא מי איתא לעשה כלל.

והפנונה כמ"ש התוס' שם בשם הר"ר עזריאל דהיא עוברת על הלוא ובדידה ליכא עשה. וא"כ ביעוד דיש מצנה לגבי דידי' ובדידה ליכא עבירה דהרי אסור רק משום דשניא אנפשי' חתיכה דאסורא ושייך עשה דוחה ל"ת.

וכבר כ' המנחת חינוך (מצנה) דבקדושין לחוד אינו מקיים המצנה ושייך עשה דוחה ל"ת ועיין בירושלמי פ"ד דכתובות (הלכה) ודוק: טו) ונדרך אגב אכתוב לבאר דעת הריב"ש דלא מקרי אונס אלא אונס הבא בע"כ שלא סיבב עצמו להאונס משא"כ היכי דהוא עצמו הי' הגורם והסיבה על האונס הבא לו ועיין בישועות ישראל (סי' כ"א) שדאר"י בנה יעיי"ש: ובירושלמי פ"ט דנזיר (הלכה) כפפו רבו ונטמא מהו שילקה

עיי"ש והיינו דלא מקרי אונס שלא הי' לו לדור בגזירות שלא מדעת רבו וכמו שפי' הפ"מ.

ומוכח שיטת הפוסקים הנ"ל: ובזה נראה ליישב שיטת הרמב"ם בפ"ה מה' שבועות (הלכה כ) שכ' דאם נשבע שלא יאכל שבועה ימים אין אומרים יצום עד שיצטער ולא יהי' לו פח לסבול ואח"כ יאכל אלא מלקין אותו מיד ויאכל לאחרי עיי"ש והר"ן ז"ל בשבועות תמה עליו דבשלקא בשבועה שלא אישן ג' ימים מיד יצאה שבועתו לבטלה [דבע"כ ישן שלא מדעתו] משא"כ בגשבע שלא יאכל ז' ימים הרי שבועתו חלה וכשיסתפן ידחה שבועתו מפני ספנות נפשות.

ומ"מ לא יאכל אלא שיעור שיוכל לעמוד עליו עיי"ש: ולהנ"ל לא מקרי אונס כיון דהוא עצמו סיבב עליו את האונס שנשבע ולא הי' לו לשבע ובכה"ג לא פטרה התורה אונס וז"ב: ועיין בס' ישועות ישראל שחילק דדונקא באונס מחלקינן בין היכי דהוא עצמו סיבב האונס לבין בא מאליו משא"כ בדחי'.

ואטו אם אהד שתה משקין הרעים ונסתפן דלא ניתן שבת לדחות אצלו כיון דהוא הביא עצמו לידי כף. ומ"ש התוס' בעירובין (דף ק) דהיכי דע"י פשיעה בא [שהוא עצמו סיבב הדחי'] לא דחי היינו מדבריהם.

והוכיח משבת (דף קלג) דפריד נאי איפא אחר לעבד אחר. ולמה לא פריד ולא לכונן.

נאי מכונן לא דחי דהביא עצמו לידי דחי עיי"ש: והנה מה שהוכיח משבת הנ"ל הא כפר כ' בתרומת הדשן (סי' רס"ה) דאב אע"פ שאומר דלא מכונן מ"מ אי אפשר שלא יכונן בכף אבל אחר לא אכפת לי עיי"ש הרי דבאב לא אפשר שלא יכונן ושפיר לא פריד ולא לכונן וז"ב: טז) ובכתובות (דף נא) אמר אבנה דשמואל אשת ישראל שנאנסה אסורה חיישינן שמא תחילתה באונס וסופה ברצון: וראיתי בהפלאה שם שכתב דדונקא לעגן איסור חיישינן.

אבל מ"מ אינה מפקדת פרקונה. דאי לא כן אשת פהו שנאנסה תפסיד פתובתה דלמא הי' סופה ברצון עיי"ש.

ונראה פוננתו דהא בהדיא תנו בשילהי גדרים (דף צ'): האומרת טמאה אני לה יוצאת ונוטלת פתובה ומוקי לה באשת פהו דאונס אסורה לו ומ"מ נוטלת פתובה ומוכח ממתניתין דאשת פהו שנאנסה יש לה פתובה.

הרי דלא חיישינן שמא הי' סופה ברצון כנ"ל והיינו משום דהוי כאיני יודע אם פרעתיך דכבר נתחייב לה משעת גשואין: אף נראה דמשם אין ראי' דהא אמרינן בשבוי' הקילו.

ופירש"י משום דלא חזינו שנבעלה ולא אמר אבנה דשמואל רק היכי דחזינו דנבעלה יעיי"ש: ולפ"ז אין ראי' מהך דגדרים להכא, דשם לא חזינו דנבעלה ומעצמה היא אומרת טמאה אני לה ע"כ מהימנא נמי שגם סופה הי' באונס משא"כ בהך דאבנה דשמואל דחזינו דנבעלה.

י"ל דאינה נאמנת שסופה הי' באונס: ועיין שם בהפלאה שכ' לחלק דשאני אשת פהו שנאנסה דיש לה פתובה כיון דכבר נאסרת על בעלה בתחילת ביאה שוב אפי' אם סופה

הי' ברצון אינה מפסדת פתובתה דהא לא עשתה מידי בסוף ביאתה ע"כ יש לה פתובה עיי"ש ויש לה כעין זה בהא דנדרים (דף צא).

(ואלא באשת פהו וברצון מי אית לה פתובה מי גרעה מאשת ישראל עיי"ש ויש לדקדק דלא קאמר בפשיטות מי אית לה פתובה ברצון ולמה צריף לדמותה לאשת ישראל. וכמו דקאמר באשת ישראל בפשיטות ברצון מי אית לה פתובה וה"נ באשת פהו ולמה צריף לומר משום דלא גרעה מאשת ישראל דג"כ לא תניא רק מסבא.

ולתנ"ל הוי אמינא מסבא נהי דאשת ישראל אין לה פתובה היינו משום דאסרה עצמה לבעלה במה שהיתה ברצון. משא"כ באשת פהו דלא אסרה על עצמה בזה לבעלה דגם אי לא הי' רוצית ובאונס גמור הרי נאסרה והוי אמינא דכמו כן ברצון יש לה פתובה וע"ז קאמר דמי גרעה מאשת ישראל דהטעם משום שעבדה איסור ה"נ באשת פהו ואכמ"ל זר ששימש סימן מח א) ביומא (דף לב) ותניא כל עבודות יום הכפורים אינן פשרות אלא בו.

ראיתי בס' שער המלך בפ"א מעיוה"כ שחקר בכהן הדיוט ששימש ביום הכפורים אם דינו כמו זר ששימש וחיוב מיתה בידי שמים דאחדרי' קרא לאיסורא קמא או דלמא דליפא רק לאו הבא מפלל עשה עיי"ש: ולפענ"ד אין כאן ספק כלל למה שראיתי דבר חדש בחינוך (פ' קרח) דכמו דהדין דמשורר ששוער במיתה כן כל פהו שסייע לחבירו הפהו במלאכתו שחיוב מיתה יעו"ש היטב וא"כ פשוט דכהן הדיוט ששימש ביוה"כ דחיוב אף על עבודה שאינה תמה דזר פטור מ"מ פהו הדיוט שחיוב דלא גרע מכהן שסייע במלאכת פהו חבירו ה"נ פהו הדיוט שעשה מלאכת כ"ג ביוה"כ וכמו בעבד עבודת הלויים שחיוב כן בעבד עבודת פהו גדול: אמנם לא משמע כן במנחות (דף טז).

(תרגמא ר"ח בשתי דעות עיי"ש ברש"י ז"ל דאחד הקטיר קומץ וחבירו הקטיר לבונה וכו' יעו"ש ומבואר דגם בעבודה אחת הי' עובדים שני פהנים ועיי"ש במנחות (דף ז.) א"כ הוצרכת' ג' פהנים אמר לי' ותהא צריכה י"ג פתמיד.

אף יש לחלק בפשיטות פמוכן ואכמ"ל: ב) ואגב אכתב דבהא דזר ששימש בשבת הקשה בשו"ת חמדת שלמה (סי' יז) דהוי מקלקל בהבערה פיון דזר מחלל עבודה. והגאון מליסא השיב לו דמ"מ אם עלה לא ירד ותפסו החמדת שלמה דמבואר ברמב"ם דזר שסידר המערכה פורקה יעיי"ש: אף באמת למה דמבואר בירושלמי פ"ב דשבת דמייירי בעיפול אברים ופדרים שהי' מתעפלין על המזבח כל הלילה והיינו דמייירי שהפך בצינורא דקירוב עבודה הוא וגם לענין שבת מחייב בכה"ג היכי דעומד על האש והקפוף בה ובקשול בחזא שעה וכמ"ש הריטב"א שבעות (דף יז) ועיין בפ"מ שהעיר בזה אף לא הביא דברי הריטב"א הנ"ל.

וא"כ דמייירי בכה"ג מייירי בנדאי שמשלה בו האור. דאי לא הכי הא איברי חול אין מקריבין בשבת ובכה"ג שמשלה בו האור הא אף פסולין אם עלו לא ירדו וכמבואר ביומא (דף מו).

ומינשב גם בזה מה שהקשו הא לענין הבערה שחיוב כול שיהו. ולענין חיוב זרות השיעור בכזית.

וּלְשִׁיטַת הַיְרוּשָׁלַמִי הַגָּ' לְדַמְיָרֵי שְׁהַפָּה בְּצִינּוֹרָא וְהַחֵיּוֹב מִחֲמַת קִירוֹב עֲבוּדָה. א"כ אֵין חֵיּוֹב בְּכַמּוֹת אֱלָא בְּאִיכוֹת וְלֹא שְׁיָיָה בְּזָה שְׁיַעוּר כַּנִּ"ל וּז"פ: ג) וְעֵינֵן בְּמִדְרָשׁ (פ' אַחֲרֵי) תַנִּי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל לְפִי שְׁהִיּוּ יִשְׂרָאֵל אֲסוּרִים בְּבִשָׁר תַּאֲנָה בְּמִדְרָבָר לְפִיכָה הַזְהִירוֹן הַפְּתוּב שְׁהוּ מְבִיאִין קַרְבָּנוֹתֵיהֶם וְהַפְּהוּ שׁוֹחֵט וּמִקְבֵּל אַעפ"י שְׁהִי הַבְּעָלִים יוֹשְׁבִים וּמְחַשְׁבִּים כָּל הַיּוֹם אֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֱלָא אַחַר הַשׁוֹחֵט עֵי"ש.

וְהִנֵּה מַה דְּאָמַר דְּהַפְּהוּ שׁוֹחֵט אַעפ"י דְּשַׁחֲטָהּ כְּשֶׁרָה בְּזָר יִתְכַן עַפ"י דְּבָרֵי שׁו"ת וְשֶׁב הַפְּהוּ דְּבַמִּדְרָבָר דְּהִי אֲסוּר בְּשָׂר תַּאֲנָה הָנִי שְׁחִיטָה עֲבוּדָה דְּכָל הַטַּעַם דְּשַׁחֲטָהּ לָאו עֲבוּדָה מִשׁוּם דְּנוֹהֲגָתָם גַּם בְּחֻלִּין וְכַמ"ש תוֹס' יוֹמָא (ל"ב:) וְעֵי זְבָחִים (יד:) וּבַמִּדְרָבָר לֹא שְׁיָיָה זֶה עֵי"ש.

אָמְנָם זֶה דְּאָמַר אַעפ"י שְׁהִי הַבְּעָלִים יוֹשְׁבִים וּמְחַשְׁבִּים כָּל הַיּוֹם צְרִיף בְּיֹאזֵר וְנִרְאָה פְּשׁוּט עַפ"י מִדְרָשׁ רַבָּה שֶׁם לְפִי שְׁהִי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם לְהוֹטִים אַחֲרֵי ע"ז וְהִי מְבִיאִין קַרְבָּנוֹתֵיהֶן לְשַׁעִירִים וְכו' אָמַר הַקַּב"ה יְהִי מִקְרִיבִין לְפָנַי בְּכָל עֵת בְּאִנְהָל מוֹעֵד עֵי"ש וְעֵינֵן בְּיֹאזֵר שְׁמַח פ"ד מַה שְׁחִיטָה וְאִז הִי הַחֲשֵׁשׁ דְּסַתָּם מִחַשְׁבָּתָן לְעַכּו"ם וְלִכְּנָן הִי הַפְּהוּ שׁוֹחֵט וְאֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֱלָא אַחַר הָעוּבָד וּכְבָר רֵאִיתִי בְּכַתְבֵי יָד הַגָּאוֹן מו"ה יְהוֹשֻׁעַ זצ"ל מִקְּוִטְנָא בְּעַל יְשׁוּעוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְּשָׁה לר"א דס"ל אֲפִילוּ שְׁחַטָּה לְאֶכּוֹל לְעַכּו"ם מִחֲצַר כְּבֵד שְׁלָה פְּסוּלָה שְׁסַתָּם מִחַשְׁבָּת עַכּו"ם לְע"ז א"כ אֵיךְ אֲמַרִּינֵן אִישׁ אִישׁ שְׁנוֹדְרִים נְדָרִים וְנִדְבוֹת כִּיִּשְׂרָאֵל דְּלָמָּא חִיָּשֵׁב לְעַכּו"ם ע"כ קוֹשְׁיוֹתוֹ וְלִזָּה י"ל דס"ל כר"ע בְּמִנְחוֹת (דף עג) דְּאֵין מִקְרִיבִין אֱלָא עוֹלָה בְּלִבָּד.

וּכְבָר כְּתַבְתִּי דְּמִדְרָבָר רש"י בְּחֻלִּין (דף) מִשְׁמַע דְּהָא דס"ל לראב"י זֶה מְחַשֵּׁב וְזֶה עוּבָד הוּא דְּנוֹקָא בְּשַׁלְמִים דְּהַבְּשָׂר שְׁיָיָה לְבַעָלִים. וְעַכּו"ם הָא אֵין מִקְבָּלִים מֵהֶם רַק עוֹלוֹת וְדוּק: ד) וְדַע דְּאָרְךָ דְּלר"ע בְּשָׂר נִחְרָה אִישְׁתְּרִי בְּמִדְרָבָר.

מ"מ קְדָשִׁים וְדַאי דְּבַעֲי שְׁחִיטָה דְּהָרִי לְהִדְיָא כְּתִיב וְשַׁחֵט וּז"פ: ולפ"ז נִרְאָה דְּבַפְּסוּלֵי הַמְּוִקְדָּשִׁין דְּאֲמַרִּינֵן בְּקִדּוּשֵׁין (דף יג) אֲפִסוּלֵי מְוִקְדָּשִׁין מְעַקְרָא אִית בְּהוּ מְעִילָה כו' פְּרִקִּינְהוּ מְעִילָה לִית בְּהוּ גִיזָה וְעֲבוּדָה אֲסִירוֹ דְּגַם לְעַנְיָן שְׁחִיטָה דִּינָם כְּמוֹ קוֹדֵם פְּדִיוֹן דְּהִי טְעוּנִים שְׁחִיטָה.

וְלִכְּהַ פְּתוּב גַּבִּי פְּסוּלֵי הַמְּוִקְדָּשִׁין תִּזְבַּח וְאֶכְלֶתָּ בְּשָׂר לְהוֹרוֹת דְּגַם בְּאִיפְסוּלוֹ אִפִּי"ה לְעַנְיָן שְׁחִיטָה דִּינָם כְּקְדָשִׁים וְלֹא כְּחֻלִּין לְהַתִּירָם בְּנִחְרָה בְּעִלְמָא כַּנִּ"ל: וּמִיָּשֵׁב קִצַּת בְּזָה קו' הַתוֹס' בְּחֻלִּין (דף יז) דְּהַקְּשׁוּ דְּהו"ל לְאוֹקְמָא קְרָא דְּהִיתָר נִחְרָה בְּבַעַל מוּם.

וְלִהַנִּ"ל אִם נִימָא דְּלר"ע נִאָסֵר בְּשָׂר תַּאֲנָה וְהִי עֲנוּשׁ כְּרַת אִם שְׁחַטוּ בְּחוּץ כְּמוֹ שְׁפִירש"י (בְּחֻלִּין שָׁם) א"כ כִּינֵן דְּכְבָר חָל עָלָיו שֶׁם קְדָשִׁים וְטַעוֹן שְׁחִיטָה שׁוֹב גַּם אִם נַעֲשֶׂה בְּעַל מוּם טַעוֹן שְׁחִיטָה וְאִכְמ"ל: ה) וְדַע דְּרֵאִיתִי בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (פ' אַחֲרֵי) אֲהֲרֹן הִי נִכְנָס בְּכָל עֵת שְׁיָרְצָה וּבִיָּאֵר הַגֵּר"א מוֹוִילְנָא ז"ל דְּגַם בְּכָל הַשָּׁנָה הִי רִשְׁאֵי לִיכְנָס לְפָנַי וְלִפְנֵים בְּכָל עֵת שְׁיָרְצָה וְרַק בְּקַרְבָּנוֹת הַלְלוּ עֵי"ש: וַיֵּשׁ לְהַעִיר לְפִי זֶה מְהָא דִּיּוֹמָא (דף נג) שְׁכַתְּבוּ הַתוֹס' שֶׁם בְּשֵׁם רַבִּינוּ מְנַחֵם דְּמַעְלָה עָשָׂן לֹא הִי אֱלָא בְּקַטְוֶרֶת שְׁנוֹכְסָה בְּהַ לְפָנַי וְלִפְנֵים וְתַמְהוּ הַתוֹס' עָלָיו דְּהָא בְּהִדְיָא אֲמַרִּינֵן אֵין לִי אֱלָא בְּיּוֹם הַכַּפּוּרִים בְּשָׂאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה מִנֵּן ת"ל וְכִסָּה וְהָרִי מִקְרָא הַזֶּה יְלַפִּינוּ דְּהִי מַעְלָה עָשָׂן וּמוֹכַח דְּה"ה בְּכָל שָׂאֵר

ימות השנה נמי הי' נותן בה מעלה עשן עיי"ש: אמנם להנ"ל י"ל פירוש הש"ס אין לי אלא ביום הכפורים בשאר ימות השנה מניין והיינו אם אהרן נכנס בשאר ימות השנה נמי הי' נותן בה מעלה עשן תכל לעולם רק בלפני ולפנים [ועיין במשנה ריש שבועות שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפר.

דלמה לא תני יום הכפורים. ולהנ"ל הפוננה דהיכי דהוי תרתי שעיר הנעשה וגם יום הכפורים אז מכפר לאפוקי שאר ימות השנה בלא יום הכפורים אף אם נעשה בפנים אינו מכפר.

ומוכח ממשנה כמדרש הנ"ל] אפי' בשאר ימות השנה: ומינשב עוד בזה מה שהקשו דמה פרידו נת"ל משום ביאה ריקנות. הא לרבי דס"ל דיום הכפורים מכפר בלי תשובה.

א"כ משום ביאה ריקנית הא יום כפור מכפר ומשום מעלה עשן הא הוי פרת דיומא דמודה רבי. עיין הקדמת ים התלמוד ולהנ"ל אין זה פרת דיומא דגם בשאר ימות השנה הי' מעלה עשן.

ובאהרן שנקנס דגם בשאר ימות השנה נותן מעלה עשן כנ"ל. ועיין עוד ביומא (דף) (אי נמי כהן גדול קמא היא דבעי פרישה ופירש"י ז"ל אהרן לבדו כל ימיו דלשון כל ימיו אינו מוכן ולהנ"ל הפי' כל ימיו אפי' בשאר ימות השנה ולא דווקא ביום הכפורים ואכמ"ל: ו) ואגב אכתב מה שיש לעיין בלאו דכל אדם לא יהי' באנהל מועד אם הוא פסול בקרבן ועבודתו פסולה או דהיא לאו על האדם שלא יהי' באנהל מועד ונ"מ אם הי' שם עכו"ם או גר תושב (אם נימא דאדם דווקא ואתם קרוין אדם ולא עכו"ם) ואם נימא דהוא פסול בקרבן א"כ לפי דברי הירושלמי [המובא בתוס' ישנים (דף י"ט) עיי"ש] משום דקטורת לא נעשית פהלקתו הי' רשאי לכנוס א"כ פיון דפסול עבודה שוב ליכא לאו ורשאי אחר לכנוס.

ואתי שפיר מה דמוני המצות השמיטו לאו זה וכבר שמעתי שהגאון מקונטא [מוהר"ר יהושע זצ"ל] עמד על זה מדוע השמיטהו ולהנ"ל אתי שפיר ואכמ"ל: חולין בעזרה סימן מט א) הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' שחיטה (הלכה) כ' וז"ל אפילו בשר שחיטה או פירות או פת אם עבר והכניסו מותרים באכילה כשהיו עכ"ל עיי"ש: והנה מה דפרט בשר שחיטה נראה למ"ש הרב המגיד בפ"ב מהלכות מאכלות אסורות (הלכה) בדעת הרמב"ם ז"ל דזרני דבשרא אסורי אפילו אם התליעו אחר שחיטה משום דכיון דבהמה צריכה שחיטה ואם נעשה בה המתיר * היא מתירה תמיד בכל רגע ורגע ואין זה כמו דגים ולכן אם התליעו אחר שחיטה אסורים עיי"ש: ונראה דזה היא בעיא דש"ס חולין (דף יז) באברי בשר נחירה שהכניסו ישראל לארץ.

והיינו דאם נימא דהשחיטה מתיר בכל רגע א"כ עתה שהמה בארץ הרי עתה צריכין שחיטה. או דנימא פיון דכבר הותר הוי פדגים שא"צ שחיטה וגם עתה בארץ מותרים ופשוט: ולפ"ז דבשר שחיטה הוי תמיד כמו שנשחט עתה דהשחיטה הא מתרת בכל רגע ורגע הוי אמינא דאם הכניסו בעזרה דהוי כמו שנשחטו בעזרה ולכן קמ"ל דאפ"ה מותרים באכילה כשהיו פיון דכבר הותר השחיטה אין בדין שיאסר: ב) ואגב אכתוב מה שראיתי למחבר א' שכתב דגם טבל דהתרומה מתיר אותה פן היא דהיא מתיר בכל שעה

וכמבואר בתרומות פ"ו ד"ג בְּחֻלִּין זִיקַת תְּרוּמָה: וַיִּתְּיָשֶׁב בְּזֶה מֵה דָתָנּוּ בְּחֻלָּה פ"ג הַנוּטֵל שְׂאֹר מֵעֵיסָה שְׁלֵא הוֹרְמָה חֻלְתָּה וְנָתַן לְתוֹךְ עֵיסָה שֶׁהוֹרְמָה חֻלְתָּה אִם יֵשׁ לוֹ פְּרֻנְסָה מִמָּקוֹם אַחֵר מוֹצִיא לְפִי חֻשְׁבוֹן וְאִמָּאֵי לֹא תִּנִּי דָאָם יֵשׁ בָּהּ טַעַם דְּגוֹן חֲזִיבַת פְּוֹלָה בְּחֻלָּה וְכִמוֹ בְּנוּטֵל שְׂאֹר מֵעֵיסַת חֻטִּין וְנָתַן לְתוֹךְ עֵיסַת אֲנָרְזוּ וּבְכַרְט דְּהִיא דְּבַר הַמַּחְמִיץ וּע"כ מִשּׁוֹם דְּתְרוּמָה דְּהִיא מִתִּיר לְעוֹלָם אֵי אֲפֻשֶׁר שְׁתַּעֲשֶׂה טָבֵל לְהַעִיסָה שֶׁהוֹרְמָה חֻלְתָּה מִשָּׂא"כ בְּעֵיסַת אֲנָרְזוּ וְדו"ק: ג) עֵינָן בְּפָרִי מְגִדִים בְּפִתְחָתוֹ לְתַעְרוּבוֹת שֶׁהֵעִיר ע"ד הַצָּמַח צָדֵק שְׂכ' דָּאָם הִבִּיא אָשֶׁם תְּלוּי אַף שֶׁאֵח"כ נוֹדַע לוֹ שֶׁשְׁוֹמֵן אָכַל לֹא הָיָה חֻלִּין בְּעֵזְרָה.

וכ' ע"ז הַפָּרִי מְגִדִים לְהַעִיר דְּמָה נ"מ וְאֵי בְּנוֹדַע קוֹדֵם זְרִיקָה אֲפֻשֶׁר דְּאִינוּ קָרַב עֵי"ש וְתַמְהֵנִי ע"ז הָא גְּמָרָא עֲרוּכָה הִיא בְּכַרִּיתוֹת (דף פה) דָּאָם נוֹדַע קוֹדֵם זְרִיקָה הַבְּשֶׁר יִשְׁרָף (ד' דַּעַת רִש"י בְּכַרִּיתוֹת (דף כו) דְּחֻלִּין בְּעֵזְרָה לִיכָא אֲלֵא בְּשַׁחֲטָה וְלֹא בְּמִלְיקָה וְהַקְּשָׁה הַרִי"ט אֲלֵגָאזִי מִתְמוּרָה (דף כג) שְׂכ' דָּאִין מְכַנְיָסִין שׁוֹם דְּבַר בְּעֵזְרָה וְא"כ ה"נ מְלִיקָה עֵי"ש: וַיֵּשׁ לִיִּישָׁב בְּפִשְׁטוֹת דְּהָא בְּאַמַּת דְּבָרֵי רִש"י תְּמוּהִים מְנַזִּיר (דף כט).

וע"כ הַפְּנוּנָה דְּחֻלִּין בְּעֵזְרָה דְּאִסוּרִין בְּאֲכִילָה לִיכָא אֲלֵא בְּשַׁחֲטָה דְּכַתִּיב וְנִבְחַתְּ וְאֲכַלְתָּ בְּקִירוֹב מְקוֹם אֲתָה אוֹכֵל. אֲבָל מִפְּאֵת אִסוּר הַבָּאָה אֵין חִלּוּק כָּלֵל וְאֲפִילוּ פִירוֹת אִסוּר לְהִבִּיא לְעֵזְרָה וְא"ש דְּבָרֵי רִש"י וּמִיִּישָׁב ג"כ מְנַזִּיר דָּשֶׁם אֵינְרִי לְעַנְנֵי הַבָּאָה וְדוּק חֲלִיפִין סִימָן נ א) דַּעַת הַר"ן בַּפ"ק דְּקִדּוּשֵׁין דְּהַנָּאָה חָשׁוּב כְּכִלִּי וְלָכֵן אִם הַקּוֹנָה אָדָם חָשׁוּב מְהֵנִי אִם נָתַן לוֹ הַמְּקַנָּה מְנָה בְּתוֹרַת חֲלִיפִין עֵי"ש וַיֵּשׁ לְהַעִיר א"כ מֵה פָּרִיף בַּע"ז (דף סג) וְהָא מַחְסְרָה מְשִׁיכָה וְאִמָּאֵי לֹא נִימָא דִּישׁ הַנָּאָת בִּיאָה וְחָשׁוּב כְּכִלִּי וְתַקְנָה בְּתוֹרַת חֲלִיפִין.

אף יֵשׁ לֹאמַר אִם נִימָא דְּחֲלִיפִין לֹא מְהֵנִי בְּעַכּוּ"ם. וּבְזֶה יֵשׁ לֹאמַר מֵה דְּקָשָׁה דְּתַהֲנִי שְׁפָחָה כְּנֻעֲנִית נִקְנִית בְּבִיאָה מִטַּעַם חֲלִיפִין וְאִכּוּ"ל: אף עֵינָן בְּקִדּוּשֵׁין (דף פה) לר"ש פִּיל בְּמָאֵי יִקְנָה וּמְשַׁנֵּי בְּחֲלִיפִין אוֹ בְּשׁוֹכֵר אֵת מְקוֹמוֹ.

וְקָשָׁה לַפ"ז עַכּוּ"ם בְּמָאֵי יִקְנָה פִּיל הָא חֲלִיפִין לֹא מְהֵנִי בְּעַכּוּ"ם וְשׁוֹכֵר אֵת מְקוֹמוֹ לֹא מְהֵנִי דְּחֻצָּר מִשּׁוֹם שְׁלִיחוֹת וְאֵין שְׁלִיחוֹת לְעַכּוּ"ם *) וּמָה דְּמִבְּוֹרָר בַּע"ז (דף סג וְתַקְנֵי לִי פְּלִי"ל דְּהֵינּוּ לְרַב אֲשֵׁי דְּאָנָן לְדִידְהוּ יֵשׁ שְׁלִיחוֹת לְעַכּוּ"ם וְכִמ"ש הַקְּצוֹת הַחֻנְשָׁן וּבַע"כ דְּקוֹנָה בְּחֲלִיפִין: ב) עֵינָן תּוֹס' קִדּוּשֵׁין (דף ג) תְּמָהוּ דְּלָמָּה לִי קָרָא דְּמַכְסָּף מְקַנְתוּ דָּאִין עֶבֶד עֲבָרִי נִקְנָה בְּחֲלִיפִין ת"ל הָא מְקַשִּׁינָן עֲבָרִי לְעֲבָרִי וְעֲבָרִי הָא אִתְּקַשְׁשָׁה לְאִשָּׁה מְהִיקְשָׁא דְּאַחֲרַת וְאִשָּׁה הָא אֵינָה נִקְנִית בְּחֲלִיפִין עֵי"ש: וְנִרְאָה לָמָּה דְּמִבְּוֹרָר בְּקִדּוּשֵׁין (דף לד) דְּנָשִׁים חֲזִיבוֹת בְּמִזְוָה וְלֹא מְקַשִּׁינָן מְזוּזָה לְתַלְמִיד תּוֹרָה מִשּׁוֹם דְּכַתִּיב לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וְאִטוּ נָשִׁי לֹא בְּעֵי חֲזִי הָרִי דְּבִאִיפָא סְבָרָא שְׁלֵא לְהַקִּישׁ לֹא מְקַשִּׁינָן *) וּלַפ"ז הָא פְּתַבּוּ הַתּוֹס' לְקַמָּן (דף כז).

(ד"ה וּמְקוֹמוֹ דְּכָל דְּבַר שְׂאִין בּוֹ קִנְיָן הַגּוֹף כְּגוֹן שְׁכִירוֹת אֵינוּ נִקְנָה בְּחֲלִיפִין עֵי"ש וְכִבְרַת חֲדִית לָן הַרִיטְב"א שָׁם (דף יט) דָּאָף דְּאֲמַרְיָנּוּ דְּעֶבֶד עֲבָרִי גּוֹפּוֹ קִנָּה מ"מ אִמָּה הַעֲבָרִי אֵין גּוֹפָה קִנּוּי דְּדוֹנָקָא עֶבֶד עֲבָרִי שְׁיֵשׁ לוֹ עָלָיו שְׁנֵי קִנְיָנִים קִנְיָן מְמוֹן וְקִנְיָן אִישֵׁת דְּמִתְרַב בְּשַׁפְּחָה כְּנֻעֲנִית מִשָּׂא"כ אִמָּה הַעֲבָרִי עֵי"ש: וּלַפ"ז לִיכָא לְמִילָף עֲבָרִי מְעֲבָרִי שְׁלֵא יְהִי נִקְנָה בְּחֲלִיפִין כְּמוֹ אִמָּה מְהִיקְשָׁא דְּעֲבָרִי לְעֲבָרִי פִּינּוּ דְּבִדְדָה יֵשׁ טַעְמָא אַחֲרֵינִי מִשּׁוֹם דָּאִין בָּהּ קִנְיָן הַגּוֹף.

ואולי התוס' לשיטתיהו דנראה מדבריהם לקמן (דף יט) ד"ה במלנה דאין חילוק לדידיהו בין עבד עברי לעברי' שהרי הוכיחו דע"ע אין גופו קנוי דאי גופו קנוי מה ענין זה אצל מלנה שיש עלי' וכו' אין פאן משפון אלא מקדשה בהקנאת גופה וכו' עיי"ש ומה ראי' מאמה לעבד עברי ושפיר הקשו אמנם לדברי הריטב"א הנ"ל לק"מ קו' התוס' הנז' (וכאמור ג) ובעיקר דברי הריטב"א הנ"ל יש לעיין דלמה לי קרא דלא תצא פצאת העבדים דאינה יוצאה בראשי אברים הא בלאו הכי פינו דלית בה אלא קננו פירות והוי פעבדי נכסי מלוג דאין יוצאין לאיש וכמבואר בב"ק (דף צ).

ועיין בפנים יפות פ' משפטים עיי"ש: אף יש להוכיח פדברי הריטב"א מהא דקדושין (דף יח.) יש בעברי' מה שאין בעברי וכו' ומפדין אותה בע"כ ועיי"ש דסבר רבא למימר דכותבין לו שטר על דמיו עיי"ש ולכאורה א"כ גם בעבד עברי אמאי לא מהני.

אף לדברי הריטב"א א"ש דהא מבואר בחדושי הרשב"א שם (דף טז) דמש"ה הוי ס"ד דשטר מהני בעבד עברי אף דבאשה לא מהני משום דס"ד דבעבד עברי אין גופו קנוי ואין בו אלא קננו ממון מש"ה מהני בי' שטר עיי"ש.

וא"כ בעברי' דאין גופה קנוי שפיר מהני שטר משא"כ בעבד עברי. ד) ובקדושין (דף כב).

(תני אף בתליפין. והקשה המקנה הא תליפין לא מהני בעכו"ם.

וא"כ היכי נקנה עבד פנעני בתליפין. ותי' דמיירי ע"כ שלקחו מישראל.

עיי"ש: ונראה שיש להוכיח פדבריו מהא דפריה לקמן (דף הנז') אלא לתנא ברא ניתני משיכה. וקשה דלמא סובר שמואל כר"ל דמעוות קונות ד"ת וא"כ בעכו"ם מעוות פמבואר בבכורות (דף יג) ולכן אין עבד פנעני נקנה במשיכה וע"כ בלקחו מישראל: ואגב אכתוב בהא דאמרינו שם (דף טו) עבד פנעני דנקנה בכסף מנ"ל.

והיינו דהוי אמינא דיהי' נקנה במשיכה פמטלטלין. ובנה י"ל הא דאמרינו אשכחן עכו"ם דכל קנינו בכסף.

ונהו למה דמבואר ביבמות (דף מה) דעכו"ם אינו קונה לגופו אלא דהוי פמשכון. והא דעת הנמוקי יוסף דבמשכון לא מהני משיכה ועיין בקצות החושן (סי' עב).

וא"כ הפנונה דווקא עכו"ם שכל קנינו בכסף ולכן פינו דלא שייך בי' משיכה מעוות קונות וכמ"ש התוס' כה"ג לענין מציאה ומתנה דבליכא פסר משיכה קונה ה"נ להיפך ואכמ"ל: (ה) עיין ב"מ (דף מז) פלוגתא דרב ולוי אי בכליו של קונה או בכליו של מקנה דלוי ס"ל בכליו של מקנה דבהוא הנאה דמקבל ממנו גמר ומקני לי' והקשה הר"ן בקדושין (דף ו) דלמה בקדושין פעינו אדם חשוב.

ותי' דהוא הנאה אינו שונה פרוטה ובתליפין דלא פעי שונה פרוטה שפיר מהני משא"כ בקדושין הא פעי שונה פרוטה יעיי"ש והקשה השעה"מ פ"א מה' מכירה א"כ בקונה קרקע ואומר הילך מנה ותקנה לה שדי אפילו באדם שאינו חשוב מקני קני וא"כ הו"ל להר"ן ליישב דברי רש"י באופן זה דמה שלא פיל דקאי נמי אהילך מנה ותקנה לה שדי דבאדם חשוב מקני קני משום דגבי ממונא לא פעינו אדם חשוב והניח בצ"ע עיי"ש:

ולפענ"ד לפי מה שהקשה הקצות החושן (סי' ק"ז) הא אפילו ללוי מ"מ בעינו פלי וא"כ אמאי מהני אם נתן לו מנה ואמר תקנה לה שדי יעיי"ש דלפי דעת הר"ח אינו ממעט רק פירות דהולכין לאיבוד ולכך בעינו פלי שיהי' דבר המתקנים אבל דבר שאינו הולך לאיבוד אף שאינו פלי חשוב ככלי עיי"ש דמה"ט מהני לדעת הר"ח באדם חשוב שיהי' הנאת דבר המתקנים דיתקוב ככלי אבל באדם שאינו חשוב נהי דיש הנאת זמנית אבל אין הנאת דבר המתקנים ולא עדיף מפרי דלא עבדו חליפין עיי"ש.

וא"כ מה"ט גם בקרקע בעי אדם חשוב אף דלא בעי שנה פרוטה דקונין ככלי אף שאין בו שנה פרוטה אבל מ"מ הא בעי דבר המתקנים ככלי ורק דל"ב שנה פרוטה. ואמנם ככלי ל"ב אדם חשוב דהא הוי פלי ונדבר המתקנים משא"כ בקדושין בעי אדם חשוב שיהי' שנה פרוטה וצדקו דברי הר"ן ונכון: ובזה מיושב מה שהקשה בקונטרס עלי זית לדעת הר"ח הג"ל מה פריה בע"ז (דף סג).

(והא מחסרה משיכה דנימא דהנאת ביאה חשוב ככלי וקונה מדין חליפין וכמו באדם חשוב דמהני לדעת הר"ח משום דהנאה חשוב ככלי עיי"ש: ולהג"ל שאני הנאת ביאה דאינה הנאה המתקיימת דחלפה הנאתו ועברה משא"כ אדם חשוב דמתקוב בכך לעולם ויש הנאה המתקיימת והוי ככלי כמ"ש הקצוה"ח גם הא מוקי לה בזונה כותית ולא מהני חליפין בעכו"ם וכמו דמסיק הש"ך בחו"מ (סי' קכג) ואכמ"ל: חצי שיעור סימן נא א) בירושלמי שבת פרק הזורק (הלכה ו) תני אין מתעסקין בתלבים ועריות איך עבידא אמר הרני קוצר חצי גרוגרת וקצר כגרוגרת פטור [דהוי מתעסק] אבל אמר הרני אוכל חצי זית ואכל כזית חייב עיי"ש: ולכאורה קשה הא בכה"ג אינו חייב דלא הוי שב מדיעתו וכמו דאיתא בירושלמי פ"ו דתרומות הלכה א) אמר הרני פורש מפזית ואני פורש מחצי זית נעשה כאכל חצי זית בשוגג וחצי זית במזיד עיי"ש: אף נראה דזה תליא בפלוגמא דרבי יוחנן ור"ל בשבת (דף סט) בשוגג בכרת והזיד בלאו דלר"י הוי שוגג דהא אף דס"ל לרבי יוחנן דח"ש אסור מה"ת מ"מ לא גרע מהזיד בלאו דחשוב לר"י שוגג ה"נ אם הזיד בח"ש ובזה נראה דהמש"ך דברי הירושלמי הג"ל דכלפי שאמר תחילה דהזיד בלאו ושגג בכרת חייב קאמר אח"כ דגם בכה"ג דהוי מזיד על ח"ש ושוגג על שיעור שלם דחייב.

אבל הירושלמי דתרומות דאזיל אליבא דר"ל וכמו דאמר שם אין וסבור רבב"ח כר"ל דאמר ר"ל אכל חצי זית בהעלם אהד פטור ושפיר לא חשוב לדידן' שב מדיעתו. ושלא תקשה הא בלא"ה ס"ל לר"ל דח"ש מותר מה"ת וא"כ גם אי נימא דהזיד בלאו ושגג בכרת לא חשוב שב מדיעתו הא לא הזיד כלל פנין דח"ש אינו אסור.

ע"ז אמר מודה ר"ל באסורי הנאה ומודה ר"ל ביום הכפורים ומודה ר"ל בעתיד להשלים ומשכחת לה בכה"ג היכי דח"ש אסור ולא הוי שב מדיעתו לר"ל לשיתתו ודו"ק: ובזה מיושב מה ששמעתי מקשין בהא דפריה הש"ס בשבת (דף סט).

(דידע לה לשבת במאי ולמה לא משני דידע השיעור ולפי הג"ל ניחא דזה לא הוי שב מדיעתו *) ועיין יומא (דף פ) ואכמ"ל: ב) והנה הא דאמרינן בכריתות (דף יח) דעל פלגא דשיעורא אין יום הכפורים מכפר נראה דהיינו דווקא לר"ל דס"ל ידיעת ספק מתחלקת לחטאת וסובר דח"ש מותר מה"ת וא"כ אין כאן עבירה משא"כ לר"י: ג)

ובעיקר פ' דברי הירושלמי הנז' נראה לפע"ד עוד לפמ"ש בשו"ת הרי"ם יו"ד (סי' ט) בקה דתנן בכריתות (דף יח) ה' לפניו שתי חתיכות אחת חלב ואחת שןמן שתייהם במזיד חייב.

דקא דלא תנו שתייהם בשוגג דחייב קרבן וכמ"ש הרמב"ם הנינו פיון דקאי תנא סובר דבא ישראל ואכל הראשונה לא מקרי איקבע איסורא. א"כ שוב אף בשוגג פטור דלא הוי נשב מדיעתו.

משא"כ הרמב"ם דס"ל דבכה"ג חשיב איקבע איסורא שפיר חייב קרבן יעיי"ש: ולפ"ז זה ביאור הירושלמי אין יספור כר"ל דאמר ר"ל אכל שני זיתים בהעלם אַחַד פטור והנינו שאחת ה' חלב ואחת ה' שןמן ופטור אף בשוגג והנינו כנ"ל פיון דאם ה' ידע שפסק הוא ה' אוכל לא מקרי נשב מדיעתו.

ה"נ פטור (והנה זה לא תקשה דלר"ל דס"ל דח"ש מותר מה"ת אף יתחייב קרבן באכל פזית בכדי א"פ דקא אינו פורש מחצי זית. דכבר ביאר בשב שמתא שמתא א' פ"ג דאפילו אם רק דרבנן אסור מקרי נשב מדיעתו כמבואר בשבועות (דף יח) עיי"ש.

אף קשה מהא דירושלמי ריש ברכות (הלכה א) אומר ר"י בר בין קצר חצי גרוגרת בע"ש בין השמשות וקצר חצי גרוגרת בשחרית וחצי גרוגרת במוצאי שבת בין השמשות ממ"נ חייב. וקא ר"י בר' בין סובר כר"ל וכמבואר וקא כ' הבה"ג בה' יום הפורים דהנ"מ בין רבי יוחנן לר"ל [אי ח"ש אסור מה"ת או מדרבנן] הנינו בח"ש מכוי ושאר ספיקות דלר"י אסור דספקא דאורייתא לחומרא ולר"ל ספקא דרבנן לקולא.

(* וא"כ בקצר חצי גרוגרת בין השמשות ה' מותר מחמת ס' ואולי י"ל דהירושלמי איירי לענין מיתה וא"ש [ואכמ"ל: ד] ואגב אכתוב מה שיש לעיין ביומא (דף עד.) דפריה ממתניתין דתנן אסור ומוקמינן לה בחצי שיעור וע"ז פריה דהניחא לר"י אלא לר"ל מה איכא למימר.

ואמאי לא מוקי כר"ש דס"ל כ"ש למלקות. ולא אמרו פזית אלא לקרבן וה"נ פרת לא מחייב בפחות מפזית שהרי סתם אמר כ"ש למלקות ולכך לא תני ענוש פרת [ויש להעיר במפות (דף יז) דאמר רב ביבי אמר ר"ל מחלוקת בחטה [דהוי ברי'] אבל בקמח דברי הפל פזית דא"כ אף אמר ר"ל בשבועות (דף כג): במפרש ח"ש ומוקי לה כר"ש דאמר כ"ש למלקות דהרי לא אמר ר"ש כי אם בחטה לר"ל עצמו לשיטתו] ומה פריה הש"ס.

ואולי דמזה נראה דביום הפורים ר"ש מודה ודו"ק: והנה נראה דאף דס"ל לר"ש דלקרבן בעי שיעורא מ"מ י"ל דגבוי מעילה לר"ש דחייב קרבן אף בפחות מפרוטה פיון דאנן קיי"ל הזיד במעילה באזנה וקשם שחייב מלקות אפחות מפרוטה דקא כ"ש למלקות ה"נ קרבן דקרבן תלוי בלאו וכמ"ש התוס' שבועות (דף כא).

דמה"ט חייב בשבועות בטוי קרבן בפחות מכשיעור וה"נ במעילה ודו"ק: ה) ודרף אגב ראיתי בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת האו"ח (סי' נג) חידוש דנזיר בהשלמת ימי נזירתו לא שייך חזי לאצטרופי ומה"ט אמר בשבועות (דף כא) אהיתרא קא משתבע ודעתה' אמשהו יעיי"ש וראיתי בס' מנחת חינוך (מצוה) שתמה ע"ז דקא נזיר אף לאחר ל' אסור בנין עד שביא קרבנתיו וכל דקדוקי נזירות עליו כמבואר בנזיר (דף מה) יעיי"ש:

וּנְרָאָה דְלִק"מ דְּהָא דְנִזְיָר אָסוּר בְּיָדוֹ בְּסוּף יָמֵי נִזְיָרָתוֹ עַד הִבְאֵת קָרְבָּנוֹתָיו הֵוִי רַק לְאוּ
הֵבֵא מִפְּלִל עֲשֵׂה וְאַחַר יִשְׁתַּה הַנִּזְיָר יָזוּ וְכַמְבֹּאֵר בִּירוּשְׁלָמִי פ"ד דְּנִזְיָר הִלְכָה ה) מְשַׁנְיָתָק
מל"ת לעשה.

וּכְמוֹ דְאָמְרִינוּ בְּמִנְחוֹת (דף סח:): עַד הִבְיָאֲכֶם לְמִצְוָה אֲבָל הִלְאוּ נִפְקַע בְּהַשְׁלַמְתָּ יָמֵי
הָעוֹמֵר. וְכִינּוּן דְּרַק עֲשֵׂה וְאִין בּוּ מְלָקוֹת (***) ל"ש אָסוּר ח"ש דְּחִזִּי לְאֶצְטְרוּפֵי הִיָּנּוּ
לְמִלְקוֹת אִף מ"ש הַנוּב"י דְשִׁינְיָה חִזִּי לְאֶצְטְרוּפֵי אִם יָדוּר עוֹד בְּנִזְיָרוֹת צ"ע דְּהָא מְבֹאֵר
בְּשִׁבְעוֹת (דף כב) דְשִׁתִּי שְׁבִיעוֹת אִין מְצִטְרָפוֹת וְה"נ שְׁתֵּי נִזְיָרוֹת פִּינוּ דְכָל אֶחָד הוּא
נִזְיָרוֹת בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אִין מְצִטְרָף וְאִכְמ"ל: ו) וּבְעִיקָר פְּלוּגְתָא דְר"י וְר"ל כְּכָר פְּתַבְתִּי בְּמ"א
(***) וְנִרְאָה עוֹד דְתִלְיָא בְּהָא דְפְּלִיגֵי בִירוּשְׁלָמִי פ"א דְפִיָּאָה (הִלְכָה א) אִי שִׁיעוּרִין הִלְכָה
לְמִשְׁה מְסִינֵי אוּ שְׁהֵן מְדַבְּרִיהֶם וְלִכְף סוּבֵר ר"א הָאוּכַל חֵלֵב בְּזִמְנוֹ הִזְהוּ צָרִיף לְכַתּוּב לּוֹ
הַשִּׁיעוּר שְׁמָא יְבֵא ב"ד אַחַר וְיִרְבֵּה בְשִׁיעוּרִין [וְאִגְבֵּי אֶכְתּוּב דְּמִדְבְּרֵי יְרוּשְׁלָמִי הִזְהוּ יֵשׁ
רֵאִי' לְמ"ש הַטו"ז יו"ד (ס' קיז) דְהִתֵּר שְׁמִפְּנֵי בְּתוּרָה אִין פֶּח בְּיַד חֲכָמִים לְאָוְסְרוֹ
מְדָאֲמְרִינוּ שְׁם רֵאִית כ"ש חֲכָמִים הֵם שְׁאָמַר שְׁתֵּי פֶסֶף אָמַר לִי וְיֵשׁ פְּעִין זוֹ וְעֵינִין
בְּמִפְרָשׁ] וְעֵינִין בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים שִׁינְיָב בְּזֵה מַה שְׁלֵא הִבְיָא הֶרְמֵב"ם דִּינוֹ שֶׁל ר"א וְא"כ
י"ל דְר"ל סוּבֵר שְׁהֵם מְדַבְּרִיהֶם וְיֵשׁ לְתַמּוּהַ מִירוּשְׁלָמִי הִזְהוּ לְמ"ש הֶרְמֵב"ם בְּהַקְדַּמְתּוֹ
דְּבִהִלְכָה לְמִשְׁה מְסִינֵי לֹא שִׁינְיָה פְּלוּגְתָא וְצ"ע: ז) וּבְחֻלִּין (דף לג) הִרוּצָה לְאֶכּוֹל מִבְּהֵמָה
קוֹדֵם שְׁתַּצָּא נִפְשָׁה חוּמָה פְּזִית בְּשֶׁר מִבֵּית הַשְּׁחִיטָה וְכו' אֶחָד עֲכּוּ"ם וְאַחַד יִשְׂרָאֵל
מְוִתֵּרִים בּוֹ וְעֵינִי"ש דְּמֵי אִיכָא מִיָּדֵי דְלִישְׁרָאֵל שְׁרִי וְלַעֲכּוּ"ם אָסוּר וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' שְׁם
בד"ה אֶחָד דְלִיכָא לְאֶקְשׁוּי מְאָבֵר מִן הַחֵי דְלַעֲכּוּ"ם אָסוּר בְּמִשְׁהוּ בְּשֶׁר וְכו' וְלִישְׁרָאֵל
בְּעֵי פְזִית דְּהָא ס"ל לְר"י דְח"ש אָסוּר מַה"ת וְלֹא שִׁינְיָה מִי אִיכָא מִיָּדֵי וְכו' דְגַם לַעֲכּוּ"ם
לֹא שְׁרִי עֵינִי"ש וְהוֹקְשׁוּ ע"ז מְהָא דְסַנְהֶדְרִין (דף נט) דְפָרִיף וְהָרִי גִזַּל דְב"ג נְהָרְגַל עַל
פְּחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה.

וְקָשָׁה הָא דְעַת הֶרְמֵב"ם בְּפ"א מְגִזְיָלָה דְח"ש בְּגִזַּל אָסוּר וְכַתְּבֵהּ הַ"מ דְח"ש דְגִזְיָלָה פְּדִין
ח"ש בְּאִסוּרִין. וְא"כ מַה פְּרִיף הַ"ש"ס הָא פְּתַבּוּ הַתּוֹס' דְכִינּוּן דְלִר"י אָסוּר ח"ש לֹא שִׁינְיָה
תּוֹ מִי אִיכָא מִיָּדֵי וְא"כ הָא ח"ש בְּגִזַּל אָסוּר מַה"ת וְלֹא שִׁינְיָה תּוֹ מִי אִיכָא מִיָּדֵי דְהָא גַם
לִישְׁרָאֵל לֹא שְׁרִי וְל"ש מִי אִיכָא מִיָּדֵי עֵינִי"ש: וְנִרְאָה דְהִקְוִן אֵלִיכָא דְרַבִּי יוֹסִי בֶן חֲנִינָא
דְהוּא מָרָא דְשְׁמַעְתָּא דְסַנְהֶדְרִין הַנִּזְ"ל [דְאָמַר כָּל מִצְוָה וְכו'] וְלִשְׁטַתּוֹ מְקַשָּׁה שְׁפִיר
דְבַנְזִיר (דף כט) אִיתָא רַבִּי יוֹסִי בֶן חֲנִינָא אָמַר ר"ל כְּדִי לְחַנְכוֹ בְּמִצְוֹת וּפְרִיף הַ"ש"ס וְהָא
מִיָּתִי חוּלִין בְּעִזְרָה.

וּמִשְׁנֵי קְסָבֵר חוּלִין בְּעִזְרָה לֹא דְאוּרִיָּתָא עֵינִי"ש: וְהִנֵּה הַתּוֹס' בְּפִסְחִים (דף כב.) תְּמַהוּ
לְפִירִש"י דְהָא דְחוּלִין שְׁנִשְׁחַטוּ בְּעִזְרָה לֹא דְאוּרִיָּתָא הִיָּנּוּ הִנְאָתוֹ אֲבָל אֶכִּילְתּוֹ לְכ"ע
דְאוּרִיָּתָא מַה מְשַׁנְיָ בְּנִזְיָר הַנִּזְ"ל קְסָבֵר חוּלִין שְׁנִשְׁחַטוּ בְּעִזְרָה לֹא דְאוּרִיָּתָא דְאִפְתִּי
קָשָׁה הִיאָף הַקְרָבִן נֶאֱכָל יַעֲיִ"ש: וְאַמְרַתִּי דְבְּאַמְתָּ קָשָׁה הָא בְּיָדוֹ לְאֶכּוֹל (*) פְּחוֹת
מְשַׁנְיָעוּר.

לְר"ל דְס"ל ח"ש מְוִתֵּר מַה"ת. וְצ"ל דְהָא פִּינוּ דְלִס"ד חוּלִין שְׁנִשְׁחַטוּ בְּעִזְרָה דְאוּרִיָּתָא
הֵוִי אִסוּרֵי הִנְאָה וּמוֹדָה ר"ל בְּאִסוּרֵי הִנְאָה פְּדִיאָתָא בִירוּשְׁלָמִי פ"ו דְתַרּוּמוֹת וְא"כ

שפיר מְשַׁנֵּי קֶסֶבֶר חֲוָלִין שְׁנֹשְׁחֻטוּ בַעֲזָרָה לְאוּ דְאוֹרְיִיתָא וְאִי דְקָשָׁה הֵיאֵף הַקָּרְבָן נֶאֱכָל דְלַעֲנָן אִיסוּר אֲכִילָה שׁוֹב יֵשׁ עֲצָה ע"י כ"ש.

וּמִיָּוֶשֶׁב קוֹ' תוֹס' לְנִכּוֹן: הָרִי לָהּ דִּס"ל לְרַבִּי יוֹסִי בֶּן חֲנִינְיָא דח"ש מְוֹתֵר מֵה"ת. וְא"כ שְׁפִיר אָמַר בְּסִנְהֶדְרִין הַגָּ' לְכָל מַצּוּה וְכוּ' וְשְׁפִיר פְּרִיָּה לְדִידָן' וְהָרִי גִזַּל דְּהָא ס"ל ח"ש מְוֹתֵר וְה"ה ח"ש בְּגִזַּל וּמִקְשָׁה שְׁפִיר [אָף לְמָה דְּמִסְיָמוּ הַתּוֹס' דְּלִר"ל דִּס"ל דח"ש מְוֹתֵר מֵה"ת ע"כ לִית לִי הַפְּלָל דְּמִי אִיפָּא מִיָּדִי לֹא יִתְכֵּן זֶה דִּמְמ"נ הָא ר"י דְּסוֹבֵר אִיסוּר ל"ש מִי אִיפָּא מִיָּדִי וְלִר"ל הָא לֹא אֲמַרִּינָן מִי אִיפָּא מִיָּדִי וצ"ע: ח) וְאֵגֵב אֲכַתְּוֹב בְּהָא דְשִׁבּוּעוֹת (דף כג).

(נְזִיר שְׁאָמַר שְׁבֻעָה שְׁלֹא אוֹכֵל חֲרָצָן בְּכֻמָּה פִּינּוֹן דְּכֻזִּית אִיסוּרָא דְאוֹרְיִיתָא פִּי קָא מִשְׁתַּבֵּע אֶהֱיִתְרָא קָא מִשְׁתַּבֵּע וּבַתּוֹס' הַקָּשׁוּ הָא חֲצִי שְׁיַעוּר אִיסוּר מֵה"ת וְהִיכִי שְׁיִיף אֶהֱיִתְרָא קָא מִשְׁתַּבֵּע עֵי"ש וְהַתּוֹס' הַקָּשׁוּ דְּהָא ח"ש אִיסוּר מֵה"ת וְהִיכִי שְׁיִיף אֶהֱיִתְרָא קָא מִשְׁתַּבֵּע יַעֲיִ"ש: וְנִרְאֶה לְמָה דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי פ"ו דְּנְזִיר (הַלְכָה א) עֲנָבָה שְׁחַלְקָה תַּפְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן ור"ל.

וְהִינּוּ דְזֶה מִקְרִי בְרִי' וּכְשֶׁנִּתְחַלְקָה שׁוֹב אֵין שְׁמוֹ עָלָיו * *) וְא"כ ח"ש מְוֹתֵר בִּי דְלֹא שְׁיִיף תּוֹ חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי. וּמִיָּוֶשֶׁב מֵה דְּפָשִׁיט מֵר"ל דְּקָאָמַר טַעֲמָא דְּפָרִישׁ וְלֹא מְרַבִּי יוֹחָנָן וְלִימָא טַעֲמָא דְּכָלֵל וּכְבָר עֲמַד בְּזֶה הַגְּאוֹן רַע"א דְּלְרַבִּי יוֹחָנָן מְוֹתֵר מִשְׁא"כ לִר"ל דְּהָנִי בְרִי' פִּנ"ל: אָף הַש"ס לֹא ס"ל פִּירוּשְׁלָמִי הַנּוֹ' דְּהָא אֲמַרִּינָן בְּמַכּוֹת בְּרִית נְשֻׁמָּה חֲשׂוּבָה וּמֵה"ט אֵין רֵא"י מִירוּשְׁלָמִי שְׁהֵבִיאוּ הַתּוֹס' בְּבִרְכוֹת (דף לח) דְּעַל בְּרִי' אַע"פ שְׁאֵין בּוֹ כְּזִית מְבָרְכִין מְדַמְבָּרְכִין עַל זִית וְלֵהַגָּ' לֹא אֵין רֵא"י דְּהִירוּשְׁלָמִי לְשִׁיטָתוֹ דְּחֻטָּה חֲשׂוּבָה בְרִי'.

פִּנ"ל: אוֹלָם י"ל לִמ"ש הַמ"א (ס' רי) דִּמְש"ה זִית לֹא הָנִי בְרִי' מְשׁוּם דִּישׁ בּוֹ גִּרְעִין עֵי"ש וְא"כ נְזִיר דְּחִיָּב אָף עַל הַגְּרַעוּנִים שׁוֹב חֲשׁוֹב בְּרִי' וְדו"ק: ט) וּבִהְיוֹתִי בְּסוּגְיָא דְּחֲוָלִין הַגָּ' לְאֲכַתְּוֹב בְּהָא דְּקָאָמַר הַרוּצָה לְאֲכָלֵל וְכוּ' א' עִפּו"ם וְא' יִשְׂרָאֵל מְוֹתֵרִים בּוֹ.

וּי"ל בְּזֶה דִּמְש"ה לֹא אָמַר תִּיּוֹבְתָא דְּרַב אַחִי ב"י דְּהָא לְדִידָן דְּקִי"ל דְּבִשְׁר מִן חֲסִי נִלְמַד מִבְּשָׂר בְּשֻׁדָּה טְרִיפָה כְּמוֹ דִּס"ל לְרַבִּי יוֹחָנָן בְּחֲוָלִין (דף קב) י"ל דְּאֵין עִפּו"ם מְוֹתֵר בִּי'. [וּכְבָר תְּמָה הַלַּח"מ עַל הַרְמַב"ם דִּמְנ"ל בְּאַמַּת דְּב"נ מְוֹתֵר עַל בְּשָׂר מִן חֲסִי] וְא"כ בְּשֻׁלְמָא רִצָּה י"ל דְּמִקְרִי אֲבָר אָף שְׁהוּא בְּלֹא עֲצָם מִשְׁא"כ בְּשָׂר מִבֵּית הַשְּׁחִיטָה שְׁפִיר י"ל דְּאֵינוּ מְוֹתֵר פִּנ"ל: אָמְנָם מְדַקְאָמַר ש"מ מֵר"ל וְכוּ'.

וְר"ל הָרִי לִית לִי מִי אִיפָּא מִיָּדִי כִּמ"ש הַתּוֹס' שְׁפִיר קָשָׁה גַּם מְבַרְיִיתָא הַגָּ' לְרַב אַחִי ב"י דְּהָא ר"ל ס"ל לְקַמּוֹן דְּבִשְׁר מִן חֲסִי יְלִיף מְלֹא תֹאכֵל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבְּשָׂר דְּיִלְפִינָן מִיָּנִי גַּם אֲבָר מִן חֲסִי וּפְשִׁיטָא דְּב"נ מְוֹתֵר וּמִזָּה מוֹכַח דְּלֹא פְּרַב אַחִי ב"י: י) וְאֵגֵב אֲכַתְּוֹב כִּמ"ש הַתּוֹס' בְּשִׁבּוּעוֹת (דף כד) בְּנִשְׁבַּע שְׁלֹא יֵאֲכַלְנָה וְשִׁיר פְּחוֹת מְכֻזִּית דִּמְ"מ עֵבֶר עַל הַשְּׁבֻעָה יַעֲיִ"ש שְׁהֵכְרִיחוּ זֶה וְהַדְּבָר מְבֹאָר בִּירוּשְׁלָמִי רִישׁ פְּרָק שְׁבֻעוֹת שְׁתִּים שְׁבֻעָה שְׁלֹא אוֹכֵל כְּפָר זֶה וְאֲכָל חֶסֶר כ"ש עַל דְּעִתָּן' דִּר"ע פְּטוּר וְע"ד דְּרַבְּנָן חִיָּב עֵי"ש וצ"ע שְׁלֹא הֵבִיאוּ הִירוּשְׁלָמִי: יא) עֵינָן כְּרִיתוֹת (דף יח) דְּאֵין יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר עַל חֲצִי שְׁיַעוּר עֵי"ש וְנִרְאֶה דִּמְ"מ אִם אֲכָל כְּזִית אִיסוּר אֲמַרִּינָן מִיָּגוּ דְּמְכַפֵּר עַל ח"ש אִיסוּר

הנ"ל על ח"ש משום יום הפפורים דהא מבואר בשבועות (דף פח) דאין מביאין קרבן על ח"ש ומ"מ מבואר בשבת (דף עב) דאם אכל פזית ונחצי זית ונודע לו וקור ואכל תצי זית בהעלמו של ראשון דאינו מצטרף דהתצי זית הראשון כבר נתכפר בהקרפון שהביא על הכזית והיינו משום מיגו דמכפר על הכזית מכפר על החצי זית ה"נ דווקא באכל תצי זית מהיתר אין יום פפור מכפר משא"כ באכל מאיסור ואכמ"ל: יב) ואגב אבאר בדברי הירושלמי פ"ד דיבמות (הלכה ב) שהקשה שם על רב דס"ל דבעי תתיכה אחת משתי תתיכות משום כדי שיהי' אפשר לקבר איסורו מהא דתנן ספק בן ט' לראשון וכו' תיביים אשם תלוי.

וקנן' הבבלי בכריתות (דף יז) ומתיר בירושלמי פיון שהי' בידו להערות ולפרוש והי' אפשר לקבר והוי כמו שישאל אכל את הראשון ובא עכו"ם ואכל את השני'. וצריך לקבא מ"ט לא תירץ פן בבבלי על הקושל' הנזכרת פן: ונראה דבאמת הא הוי טעה בדבר מצנה ואמאי תיבי קרבן.

וצ"ל כמ"ש התוס' דבהעראה מקיים המצנה עיין שם ביבמות (דף כ.) גבי גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שני' וא"כ בגמר ביאה הא לא הוי טעה בדבר מצנה.

אמנם פל זה לשיטת ש"ס שלנו אבל לשיטת הירושלמי פ' ר"א דמילה (הלכה ו) לענין ציצין שאין מעפבין את המילה דלר"י דסובר טעה בדבר מצנה פטור אם שכח והוציא את הלולב לרה"ר אף שפבר יצא בהגבהה פטור וכן במצה אם הוציא יותר מפשיעור וא"כ ע"כ המשנה אתיא כמ"ד טעה בדבר מצנה תיבי וא"כ שפיר תי' פנ"ל משא"כ לש"ס דילן דתיבי על הגמר י"ל דעל העראה פטור ואין לומר פיון דעל העראה פטור ה"נ על הגמר דתחילתו באונס וסופו ברצון היא.

דנראה דתחילתו באונס וסופו ברצון לא אמרינו אלא לגבי דידה דלא עבדה מעשה אבל לא לגבי דידה' וכמ"ש הפנים יפות בפ' תצא ועיין בנוב"י תניא אה"ע (סי' קנ) ובהפלאה פתובות (דף נא).

עיי"ש: ובזה מדוקדק היטב המשנה דנקט הלשון תיבי בקרבן ולכאורה תיבין מבעיא לי' ואף דבמשנה נקט תיביים מ"מ בכריתות איתא תיבי בקרבן. ולהנ"ל מדוקדק היטב דהיא פטורה משום דעל העראה הא הנית טעה בדבר מצנה ועל הגמר שוב הוי תחילתו באונס וסופו ברצון ע"כ פטורה לגמרי משא"כ הוא תיבי על הגמר: ובעיקר הדבר דנראה מהירושלמי דאף אם כבר יצא בהגבהה פטור משום טעה בדבר מצנה.

י"ל כמו שהקשה בדו"ח דמה פריה בסופה (דף מב) והא מדאגבין נפיק בי' הא מ"מ הוי פהנחה בלא עקירה עיי"ש וי"ל דזה פנונת הירושלמי. ובזה יתישב דברי הרמב"ם שלא הביא מסקנת הש"ס כשהופכו דלירושלמי הנ"ל גם היכי דכבר נפיק הוי טעה בד"מ והיינו פנ"ל משום דהוי פהנחה בלא עקירה ואכמ"ל: יג) ובשבועות (דף כג:) במפרש אליבא דרבנן ובסתם אליבא דר"ע.

והיינו משום דר"ל לטעמי' דס"ל ח"ש מותר מה"ת לכן חלה השבועה עליו עיי"ש בריטב"א ובתוס' שם: וק"ל מתוספתא ריש פ"ב שבועה שלא אוכל ואכל פיגול נותר וכו' שבועה שלא אשתה ושתה יין של ערלה ושל פלאי הפרם תיבי.

וע"כ דאיינרי במפרש כמו שמתרין מתני' דשבועות הנ"ל. והא בירושלמי דתרומות פ"ו מודה ר"ל באיסורי הנאה דח"ש אסור מה"ת והינינו דלא גרע מהנאה פנ"ל.

ומהאי טעמא נראה לי נמי דמודה ר"ל בתרומה פנין דאסור בהנאה של פילוי דאסור מה"ת לדעת התוס' ביבמות (דף סו) עיי"ש ובזה מיושב נמי מה ששקיל וטרי הש"ס בקולין (דף פט:) דאיהו חל גיד על מוקדשין.

וקשה הא על גיד חייב אע"פ שאין בו פניות. ועל חצי שיעור חל השבועה וה"ה איסור אחר.

ולפי הנ"ל ניחא דבאיסור הנאה אסור ח"ש ואין איסור אחר חל ולפ"ז קשה פנ"ל דבשבועה שלא אוכל ואכל פיגול וכו' וכן בשבועה שלא אשתה ושטה זין של ערלה וכלאי הכרם וכו' אמאי חל השבועה הא איסורי הנאה הן ובאיסורי הנאה מודה ר"ל דאסור מה"ת וצ"ע: יד) ובעיקר הדבר נראה מש"ס דילן דפליג בהא אירושלמי וס"ל דגם באיסורי הנאה הדין כמו באיסורי אכילה.

דאל"כ קשה למה לי קרא בפסחים (דף כג:*) דחלב מותר בהנאה ת"ל מדצריך קרא לאסור ח"ש ממילא מוכח דמותר בהנאה. וכן מוכח ברמב"ם פי"א מה' טומאת צרעת (הלכה) דהאכל פניות מצפור השחיטה עובר בל"ת ועשה והיא מש"ס דילן קולין (דף קמ) יעיי"ש [ויש לעיין בהא דפריה הש"ס שם ואי בשחיטה דמצורע מסיפא דקרא נפקא וזה אשר לא תאכלו לרבות השחיטה והא נ"מ לענן ח"ש דמתמת העשה עובר גם בח"ש וכמ"ש הפרי מגדים לענן עשה דונבחת ועיין במנחת חינוך פ' שמיני (מצנה).

(משא"כ מחמת הלאו מותר למ"ד ח"ש מותר מה"ת וגם למ"ד אסור יש פמה אופנים דל"ש ח"ש אסור גם למ"ש החוות דעת סי' ק"י דבלשון עשה אסור ס' מה"ת יש נ"מ שפיר] והא פנין דאין לוקין על זה א"כ מה נ"מ בין פניות לפחות מפניות דלא גרע מהנאה דגם בפחות מפניות נהנה: אמנם מדברי רש"י מנחות (דף נד) מוכח בירושלמי הנ"ל דבהא דפריה אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דאיכא פיגול ונותר וטמא אלא אי אמרת דרבנן פיגול ונותר בדרבנן מי איכא ופירש"י ד"ה וכן דאי דאורייתא נ"מ לענן פרת שאם יש בו פניות חייב פרת וכו' והרי בלא"ה נ"מ לענן איסור לר"ל [דאזדא הקו' אליבין] דס"ל ח"ש מותר מה"ת ובכזית אסור וע"כ דלר"ל בלא"ה ח"ש אסור מה"ת ומה נ"מ בין פניות לפחות אם לא לענן פרת פנ"ל.

טו) ובעיקר פלוגתא דר' יוחנן ור"ל נראה דאזלו לשיטתיהו דרבי יוחנן אמר טעמא דחזי לאצטרופי. וכבר חקרו בפירושה דהאי מלתא עיין פמ"ג בפתיחתו לבשר בחלב ובכל האחרוני דמהו הפוננה: ונראה דאזלו לשיטתיהו דבמנחות שם איתא דבשר העגל שנתפח רב ורבי חייא ורב יוחנן אמרו משתערין לכמות שהן שמואל ור"ש ברבי ור"ל אמרו משתערין לכמות שהיו ומסקינן דכל היכי דמעיקרא לא הוי בי' והשתא הוי בי' מדרבנן ודעת הרשב"א דזה דווקא לשמואל ור"ל אבל לרב ורבי יוחנן מה"ת אסור ולוקה עליו אם תפח והינינו דהא דתנן בטהרות הנחתן בגשמים ותפחו חייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא הוא ענין בפני עצמו דאף בפחות מפניות מעיקרא אם תפח בגשמים חייב.

וְהָא דְפָרִיף מִיָּגוּל לַר"ל הֵינּוּ מִפְּנֵי דְאָרְף אִם נִימָא דְקָאִי אַרְיִשָׁא דְהִי בּוּ
מְעִיקְרָא פְּשִׁיעוֹר מ"מ מְשַׁמַּע מִיָּגוּל דְּאִין דְּחֹוּי בְּאִסּוּרִין וְכ"ש אִם הִיא עֵנִין בְּפ"ע דְּקָשָׁה
לַר"ל דִּס"ל דְּמְעִיקְרָא לָא הָוִי בִּי וְהִשְׁתָּא הָוִי בִּי מְדַרְבְּנֵן דְּהָא תָּנֵן דְּחִיבִים עָלֵיהֶם מְשׁוּם
פְּיִגּוּל וְנוֹתֵר נְטִמָא עֵי"ש: וְלִפ"ז זֶה פִּירוּשׁ חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי וְכוּ' דְּלְכָאוּרָה הָא אַפְתִּי לָא
אִיצְטְרָף.

וְלִהַבְּנֵי הַכְּנֻנָה אִם יְהִי תְּפָחוּ בְּגִשְׁמִים. וְר"י לְשִׁיטָתוֹ דְּגַם דְּמְעִיקְרָא לָא הָוִי בִּי וְהִשְׁתָּא
הָוִי בִּי אָסוּר וְלוֹקָה.

וְא"כ שְׁפִיר חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי לְכַוִּית ע"י שְׂיִהְיֵנָה נְתַפְחִים בְּגִשְׁמִים כְּנ"ל וְיִהְיוּ לְכַוִּית. וְר"ל
לְשִׁיטָתוֹ דְּכָל הֵיכִי דְּמְעִיקְרָא לָא הָוִי בִּי וְהִשְׁתָּא הָוִי בִּי מְדַרְבְּנֵן.

ע"כ סוֹבֵר ר"ל דְּאָסוּר ח"ש מְדַרְבְּנֵן וְז"ב: וּבְזֵה יִנָּח לְנוּ דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּחִדּוּשׁוֹ שְׁכ'
לְתַרְזֵן קו' הַתּוֹס' שְׁבוּעוֹת הַנְּ"ל שְׁהִקְשׁוּ דְּמָה פְּרִיף וְרַבִּי יוֹחָנָן אֲמַאי לָא אָמַר כְּר"ל
דְּלִימָא רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵי דִּס"ל ח"ש אָסוּר מַה"ת.

ע"כ לָא מוֹקִי בְּמִפְרָשׁ ח"ש דְּעַל ח"ש הָא לָא חָל. וְע"ז תִּי הַרְשָׁב"א דְּפָרִיף מְשׁוּם
דְּשְׁמוּאֵל ג"כ בְּזֵה פְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּמוֹקִי מִתְּנִי בְּכוֹלֵל עֵי"ש וְלְכָאוּרָה דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א
תְּמוּהִים דְּמִנ"ל לְאַקְשׁוּי דְּלִמָּא גַם שְׁמוּאֵל ס"ל פְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּח"ש אָסוּר מַה"ת ע"כ אֲזִיל
בְּזֵה בְּחִדָּא שְׂיִטָה עִם רַבִּי יוֹחָנָן וְהוֹכְרַח לְאוּקְמָא מִתְּנִי בְּכוֹלֵל כְּמוּ רַבִּי יוֹחָנָן: וְלִהַבְּנֵי
אֲתִי שְׁפִיר דְּלִמ"ש ע"כ שְׁמוּאֵל ס"ל כְּר"ל מְדִס"ל בְּמִנְחוֹת שָׁם כְּר"ל דְּכָל הֵיכִי
דְּמְעִיקְרָא לָא הָוִי בִּי וְהִשְׁתָּא הָוִי בִּי מְדַרְבְּנֵן.

וְא"כ קָשָׁה שְׁמוּאֵל אֲמַאי מוֹקִי מִתְּנִיתִין בְּכוֹלֵל דְּהָא הוּא ס"ל דְּח"ש מְוֹתֵר מַה"ת וְע"כ
מְשׁוּם דְּמוֹקִי כְּדְבָרֵי הַכֹּל וְדוּק: וְעֵינֵן בְּחֻלּוּן (דְּרַף צַח) מְשַׁמַּע ג"כ דִּס"ל לַר"ש פְּרַבִּי
ח"ש מְוֹתֵר מַה"ת גַּבִּי בְּהָא דְּאָמַר שָׁם אָבָא לָא שְׂעִיר בְּמ"ז וְאֲנִי אֲשַׁעֵר בְּמ"ג וּפִירִש"י
בְּנִיחוּתָא קְאָמַר וּמִיָּרִי בְּח"ש וְעֵי"ש וְלִמ"ש מְהֵף דְּמִנְחוֹת מוֹכַח דִּס"ל ח"ש מְוֹתֵר מַה"ת
וְלִכְּרַף שְׂעִיר בְּמ"ג וְא"ש: טז) עֵינֵן בְּר"ש פ"ב מְטָבוּל יוֹם (מְשַׁנָּה ג') שְׁהוֹכִיחַ מְהֵף דְּחֻלּוּן
(דְּרַף צַח) דְּח"ש עֵי"ת אָסוּר מַה"ת דְּהָא פְּרִיף וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן ח"ש אָסוּר מַה"ת וְהָא
הֵתֵם הָוִי ע"י תְּעַרְבוּבוֹת עֵי"ש: וְלִעֲנַ"ד יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מְהֵף דְּנִדְרִים (דְּרַף סַח) אִבְעֵיָא לְהוּ
בְּעַל מְגִיז גִּיזוּ אוּ מְקַלְשׁ קְלִישׁ וּמַה נ"מ בְּאַשָׁה שְׁנִדְרָה מְתָרִי זִיתִים.

וְאֲמַאי לָא אָמַר בְּנִדְרָה מְחַד זִית דָּאִם נִימָא מְקַלִּישׁ קְלִישׁ אָסוּר וְאִם נִימָא מְגִיז גִּיזוּ מְוֹתֵר
פִּינֵן דְּהִיא ע"י תְּעַרְבוּבוֹת: וְכֵן יֵשׁ רֵאִי מְמַה שְׁפָתַב הַכּו"פ (ס' קי) בְּהָא דְּאָמְרִינֵן כֹּל
לְרַבּוֹת ח"ש וְכוּ' דְּהֵינּוּ אִם תִּיָּשׁ בָּא עַל הַצְּבִי' אוּ אִיפְכָא דְּכָל זִית חֶלֶב הָוִי חֲצִי שֶׁל חִי
וְחֲצִי שֶׁל בְּהֵמָה וְנִמְצָא דְּגַם זִית שְׁלֵם לָא הָוִי אֱלָא ח"ש עֵי"ש וּמוֹכַח דְּח"ש ע"י תְּעַרְבוּבוֹת
אָסוּר מַה"ת: וּבְזֵה מִיָּנֻשׁב מַה שְׁהִקְשׁוּ [וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת שׁוּאֵל וּמְשִׁיב שְׁהִקְשָׁה כֵּן בְּשֵׁם
הַגָּאוֹן ר' עֲקִיבָא אִיגֵר ו"ל] בְּהָא דְּפִסְקִינֵן דָּאִם נִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאָכֵל עֶפֶר אוּ חֶרְצֵן דְּהָוִי סְפָק
אִי אָמְרִינֵן דְּעֵתִי' אַכ"ש וְהִקְשׁוּ דְּהָא בְּלֵא"ה מְלָקוֹת לִיכָא וְאִסּוּר בְּלֵא"ה אָסוּר פְּדִין
ח"ש וְלֵאִיזוּ צְוֹרָף הֶעֱתִיקוּ דִּין זֵה.

וְלִהַבְּנֵי נ"מ ע"י תְּעַרְבוּבוֹת. וְבֵלֵא"ה לְמַה שְׁחִידֵשׁ לָן בְּהִגָּהוֹת רַע"א יו"ד (ס' סז) דָּאִם
אֲכַל ס' חֶלֶב מִיָּפְסֵל מְסַפֵּק וְאַף דָּאִינּוּ לוֹקָה כְּמוֹ בְּלֵא הַתְּרָאָה יַעֲיִ"ש [וּבִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב

חו"מ (סי' לד) השיג עליו בזה עיי"ש [וא"כ נ"מ אם אכל ח"ש דמיקסל מצד ס' דמצד ח"ש ודאי דאינו נפסל.

גם י"ל דנ"מ באם נשבע על עפר זה ונשאר ח"ש דאם מצד ח"ש לא חזי לאצטרופי דשני שבועות הא אין מצטרפין ומטעם ספק איבעיא אסור ואכמ"ל: יז) ובהיותי בזה אכתוב מה ששמעתי שהעירו דהיכי מדמה הש"ס בשבועות (דף כג:) גבילות וטרופות לאוכלין שאינם ראויין.

וביומא (דף עד) ר"ל דדוקא בפגול ונותר וטמא חייב ביום הכפורים והא הני אוכלין שאינם ראויים דפטור ביום הכפורים: אף י"ל למה דאמרינן בבכורות (דף לז) השוחט את הפרה ומכרה ונודע שהיא טריפה מה שאכלו אכלו עיי"ש ומתבאר שם דיש משני מיני אסורים דיש מין איסור אשר נפשו של אדם קצה בהו כגון גבילה מחמת חולי [ועיין בע"ז (דף כו) ובהוריות (דף י"א) בתוס' שם] ושקצים ורמשים ובהני הטעם דיתזוור להם את הדמים משום דלא נהנה ואפילו מכר בשוגג וגם אפילו בהני אסורים שראויים לאכילה כמו טבלים וכדומה מ"מ מחזיר להם את הדמים מחמת קנס ובזה יתפרשו דברי רש"י שם אשר לכאורה סותרים אהדדי ועיין שם ברי"ט אלגאזי: ולפ"ז י"ל דקו' הגמ' שבועות לא היא אלא משקצים.

ורמשים וגם סתם גבילות קתני ומשמע אפילו בנתנבלו מחמת חולי דהנה כשקצים ורמשים דלא נהנה ובזה נראה לי דצדקו דברי הריב"ש בתשובה שדעתו דאיסור דרבנן חשיב ראוי' דהא חזינו דבאיסור דרבנן אם מכר אינו מחזיר לו הדמים וכמבואר ביו"ד (סי' קי"ט): והנה הרמב"ם בפ"י מהלכות תרומות נזיר ששגג ושתה יין של תרומה אינו משלם חומש וי"ל הפנונה דגם על הנזירות הי' שוגג וא"כ נהי דגם על שאר אסורים אמרינן נפשו של אדם קצה בהם כמו שהעלה הרי"ט אלגאזי מ"מ הא בתרומה גלי קרא דחייב על השוגג קרן וחומש.

ואמנם היכי דנתערב איסור אחר דלא גלי בי' קרא שוב אמרינן דנפשו של אדם קצה ולא חשוב נהנה. ועיין במנ"ח (מצנה רפ"א) שהקשה דא"כ אמאי באכל תרומה ביום הכפורים חייב וכבר שמעתי מח"א שיישב זה לפי שיום הכפורים הני רק איסור גבירא והמאכל בעצמותו היתר הוא וכן חמץ ומה"ט תרומת חמץ חייב קרן וחומש משא"כ נזירות י"ל דהני איסור חפצא כנ"ל וכל זה בשוגג אבל במזיד יש חילוק בין אסורים המאוסים כמו שקצים ורמשים לבין שאר אסורים וקושית הגמרא דשבועות משקצים ורמשים ואכמ"ל: יח) ויש להעיר בדברי רש"י פסחים (דף לו) דהאכל.

גבילה ביום הכפורים היינו בשוגג והא בלאו הכי לא מיקרי אכילה דבשלקמא על יום הכפורים גלי קרא דחייב קרפן משא"כ בנתערב עמו איסור אחר ועי' בשו"ת חתם סופר (סי' קפ) ומהאי טעמא י"ל דבתרומת חמץ חייב דעל חמץ חייב קרפן משא"כ בנזיר דאינו מביא קרפן וא"כ בגבילה ניום הכפורים למה חייב ואולי דלר"ש לטעמין' דס"ל דשלא כדרך אכילה אסור לא שייך זה ואכמ"ל: חצר סימן נב א) בקצות החושן ריש ה' מקח וממכר תמה לשיטת הרשב"א דחצר שמונח בי' החפץ הני של בעל החפץ א"כ מה משני בע"ז (דף סג).

(כגון דקאי בתצרה הא סוף סוף לא קנתה הטלה כלל עיי"ש: והנראה לפי דעת הש"ך חו"מ (סי' קצח) דלא מהני קנין חצר אלא היכי דהי' החצר שלו מקודם אבל לא היכי דקנינו ונצרו באין פאחת והקשו עליו מגיטין (דף עז) דאמרינו גיטה ונצרה באין פאחת וע"ז תי' הקצוה"ח דשאני חצר דאיתתא דמשום יד אתרבעי לכן אמרינו גיטה ונצרה באין פאחת כמו דאמרינו גיטה וינדה באין פאחת משא"כ חצר דגברא דמטעם שליחות היא לכן בעינו שיהי' החצר שלו מקודם ולא שיקנה לו החפץ והחצר פאחת עיי"ש: ולפ"ז ניחא נמי קו' הקצוה"ח הנז' דהא באמת הקשה המהרי"ט על הרשב"ם הנז' דנימא דבשעה שהמפקיד מקנה לו החפץ ה"נ מקנה לו החצר, וצ"ל הא בכה"ג לא מהני קנין חצר כדעת הש"ך הנז'.

וממילא מיושב קו' הקצוה"ח דבאיתתא דקיי"ל דחצר משום יד אתרפאי ומהני שניהם יחד שפיר קאמר כגון דקאי בתצרה ומהני מטעם יד וקנתה הטלה והחצר ביחד ובלאו הכי הסוגיא בע"ז הא קאי לרבי יוחנן וכמ"ש התוס' שם בד"ה בזונה נכרית ור"י לשיטתו בב"מ (דף י) גם חצר דגברא משום יד ומהני שניהם פאחד ומיושב היטב:ב) ונדע דאף חצר משום שליחות אתרפאי.

ובשליח קיי"ל דהתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה לדעת רש"י. (* מ"מ בחצר לא שייך זה כלל: ועפ"ז יתפרש הא דנדריים (דף לד): אמר רבא היתה מונחת לפניו כפר של הפקר וטלה וכו' מעל וכתב שם הר"ן דאיהו מעולם לא קנה את הפקר ומשום הכי חשוב מוציא מרשות הקדש והו"ל כמגביה מציאה לחבירו דקנה חבירו ולא הוא עיי"ש וברא"ש ז"ל עיי"ש: ולכאורה קשה לי הא מרא דהאי שמעתתא הוא רבא.

וכבר פתבו התוס' בב"מ (דף י) ד"ה אייתבי' וכו' דרבא קבלה מר"נ דהתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קנה חבירו: אמנם להנ"ל ניחא דשאני חצר דקונה גם בתופס לבע"ח וה"ה ד' אמות דהוי חצרו וקנה להקדש מטעם חצר ועיין מקצת החושן (סי' ר) ושם (סי' רסט) ובבית אפרים (סי' סו) ובשו"ת הגרע"א (סי' קלג) דהביא דברי הגמוקי יוסף שהקשה דאמאי חצר קונה את המציאה הא הוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים ומיגז דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי' ל"ש בחצר ותי' משום מידי דזכות קונה חצר מטעם יד עיי"ש ומה שהקשה הגרע"א הא חצר דגברי משום שליחות היא ולא משום יד כפר האריה בזה הטעם המלה דאינו מוכרח עיי"ש בה' גניבה שמביא דברי הנוב"י בזה: ובזה יש ליישב קו' התוס' יו"ט שהביא הקצוה"ח שם שהקשה דאמאי חצר אינו קונה להקדש משום דאין יד להקדש כמ"ש התוס' ב"ב (דף עט).

(הא מצינו שליחות להקדש כמו הני פהני שליחי דשמאי נינהו ויקנה מטעם שליחות עיי"ש: ולדברי הגמוקי יוסף ניחא בפשיטות דממ"נ אי מטעם שליחות אין קונה דהוי תופס לבע"ח נאי משום יד כמ"ש הנ"י שוב ל"מ להקדש דאין יד להקדש וזה ברור וא"כ יצא לנו מזה דאם הי' מונח חפץ שלו בתוך חצרו ואמר ינקה חצרי להקדש דאז קנה להקדש מטעם שליחות דל"ש בזה תופס לבע"ח דהא הקדוש מה שהיא שלו וי"ל דבכה"ג בלא"ה קונה מטעם דאמירה לגבוהה כמסירה להדיוט ועיין בשו"ת חתם סופר חאו"ח (סי' מ"ד) מה שמיישב קו' התוס' יו"ט הנ"ל ואכמ"ל: ג) ואגב אכתוב ליישב מה דקשה דמה

בְּעֵי הַשָּׁמַיִם בְּנִדְרֵיהֶם (דף ל"ה) אִי פְהִיגֵי שְׁלִיחֵי דִידָן אוּ שְׁלִיחֵי דְרַחֲמָנָא תִּיפְשִׁט לִי מְהֵא
דְּפִסְחִים (דף יז) דָּם שְׁנִטְמָא הוֹרְצָה.

וְעֵינָן בִּיבְמוֹת (דף צ.) דְּאֶפִּילוּ בְּמִזִּיד.

וְקִשָּׁה הָא אִין שְׁלִיחַ לְדַבְרַי עֲבִירָה. וע"כ דְּשְׁלִיחֵי דְשְׁמַיָא נִינְהוּ וּמְצִאתִי בְּשׁו"ת נוב"י
(סי' פ) שְׁהַעִיר בְּזָה: וְנִרְאָה לְפַמ"ש רַש"י ב"ב"מ (דף ח גבִי שְׁוֹתְפִין שְׁגָנְבוּ דְלֶהֱכִי לֹא
שְׁיִיף אִין שְׁלִיחַ לְד"ע.

מִשׁוּם דְּמִיגוּ דְמִהֲגֵי לְגַבֵּי דִידָן ה"נ לְגַבֵּי אֲחֵרֵינִי עֵי"ש וּלְפ"ז נִרְאָה דְבְּשָׁנִים שְׁעָשְׂאוּ
שְׁלִיחַ וְלִמְשַׁלַּח א' יֵשׁ עֲבִירָה מַה שְּׂאִין כֵּן לְהַשְׁנִי אֲמַרִינּוּ מִיגוּ דְמִהֲגֵי הַשְׁלִיחוֹת לְגַבֵּי
הַמְשַׁלַּח דְּלִיכָא גַבֵּי עֲבִירָה ה"נ מִהֲגֵי לְגַבֵּי הָאֲחֵרֵינִי וּלְפ"ז לְמַה דְּמִבְּנִינָא בְּתוֹס' יוֹמָא (דף
ט).

(דְּמַה דְּמִבְּעֵינָא לָן אִי פְהִיגֵי שְׁלִיחֵי דִידָן נִינְהוּ אוּ שְׁלִיחֵי דְשְׁמַיָא הִינְנוּ אִי גַם שְׁלִיחֵי דִידָן
נִינְהוּ אֲבָל זֶה פְּשִׁיטָא לִי דְבִדְוֵי שְׁלִיחֵי דְשְׁמַיָא נִינְהוּ רַק הַסְּפֵק אִם גַּם שְׁלִיחֵי דִידָן נִינְהוּ
יע"ש וּא"כ ל"ש אִין שְׁלִיחַ לְד"ע מִשׁוּם מִיגוּ דְמִהֲגֵי הַשְׁלִיחוֹת לְשְׁמַיָא ה"נ לְגַבֵּי דִידָן:
שׁוֹב רְאִיתִי דִּישׁ לְהוֹכִיחַ פְּסִבְרָא הַגָּל דְּאֲמַרִינּוּ מִיגוּ בְּדִין אִין שְׁלִיחַ לְד"ע.

מְהֵא דְעֲבֹדָה זָרָה (דף כא.) יִשְׂרָאֵל וְעַכְשָׁם שְׁקַבְלוּ שְׂדֵה בְּשׁוֹתְפוֹת לֹא יֵאמֵר יִשְׂרָאֵל
לְעַכְשָׁם טוֹל חֶלְקָהּ בְּשִׁבְתָּ וְכ' רַש"י ז"ל לְפִי שְׁנַעְשָׂה שְׁלִיחוֹת עַל חֲצֵי הַיּוֹם וְקִשָּׁה הָא אִין
שְׁלִיחוֹת לְעַכְשָׁם וְלְדַבְרַי עֲבִירָה [וְיִמָּה שְׁהַקְשָׁה בְּפִתּוּחַ הַבַּיִת דְּמַה מְדִיִיק אֲבָל לְכוּתִי שְׂרִי
דְלִמָּא רְבוּתָא הִיא עַכְשָׁם אִף דְּאִין שְׁלִיחוֹת לְעַכְשָׁם י"ל דְּהָא דַּעַת הַמְחַנְנָה אֲפָרִים דְּפוֹעַל
עֲדִיף א"כ אֲדַרְבָּא עַכְשָׁם פְּשִׁיטָא יוֹתֵר לְאִסּוּר דְּאִין שְׁלִיחַ לְד"ע לֹא שְׁיִיף בְּעַכְשָׁם אִפִּי
לְמ"ד אִי בְּעֵי עֲבִיד וְכַמְבֹּרָא בְּמַל"מ וְגַם י"ל דְּבַחוּה"מ שְׁהוּא דְרַבְּנָן וּבְדַרְבְּנָן דַּעַת
הַמְהַרִּי"ט דִּישׁ שְׁלִיחַ לְד"ע] ד) עוֹד יֵשׁ לְתַרְזֵן קו' הַנוּב"י הַגָּל דִּישׁ לּוֹמֵר דְּכִהֵן הָוּי
פְּפוֹעַל דִּישׁ לּוֹ שְׁכַר עֲבֹדָה דְּהָא הַעוֹרוֹת שְׁלוּ הֵן.

עֵינָן רַש"י ר"ה (דף פח) וּבְפוֹעַל הָא לֹא שְׁיִיף אִין שְׁלִיחַ לְד"ע וְכַדְאֲמַרִינּוּ ב"ב"מ (דף י)
שְׂאֵנִי פּוֹעַל וְכו' וְכַמוֹ כֵּן ל"ש אִין שְׁלִיחַ לְד"ע כְּמוֹ דְל"ש הַתּוֹפֵס לְבַע"ח וְכַמ"ש
הָאֲחֵרוֹנִים נִזְהָ פְּשׁוּט: וּבְזָה מִינְשָׁב ג"כ מַה שְׁהַקְשָׁה בְּצִאֵן קְדָשִׁים דְּתִפְשִׁט דְּכִהֵי שְׁלִיחֵי
דְרַחֲמָנָא מְהֵא דְאֲמַרִינּוּ בְּחֻלְיָן (דף יג) אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת הַעַכְשָׁם שְׁנוֹדְרִין נְדָרִים וְנִדְבוֹת
בְּיִשְׂרָאֵל.

וְאִי נִימָא דְשְׁלִיחֵי דִידָן אִין שְׁלִיחוֹת לְעַכְשָׁם: וְלַהַגָּל מִינְשָׁב הֵיטֵב דְּהָא פְּהֵן יֵשׁ לּוֹ דִין
פּוֹעַל. וְכַבֵּר חֲדִית לָן הַמְחַנְנָה אֲפָרִים בַּה' שְׁלוּחִין דְּבְפוֹעַל ל"ש אִין שְׁלִיחוֹת לְעַכְשָׁם:
ועפ"ז נִיחָא נְמִי דְבָרֵי רַש"י מְנַחֲוֹת (דף סא:) ד"ה שְׁהַתְּנוּפָה וְכו' וִיכוּלִים עַכְשָׁם וְנִשְׁמִים
לְעֻשׂוֹת פְּהֵן שְׁלִיחַ.

וְתַמּוּהַ דְּהָא אִין שְׁלִיחוֹת לְעַכְשָׁם. וְלַהַגָּל נִיחָא דְהַפְּהֵן הָוּי פּוֹעַל.

[אֲמַנְם יְקִשָּׁה ע"ד רַש"י דְּמ"מ מְצַד מִי אִיכָא מִיּוֹדֵי לֹא מְהֵי וְצ"ע] וּבְפוֹעַל יֵשׁ שְׁלִיחַ
לְעַכְשָׁם פְּדַבְרֵי הַמְחַנְנָה אֲפָרִים הַגָּל: וּבְאֲמַת דִּישׁ לְהוֹכִיחַ פְּדַבְרֵי הַמְחַנְנָה אֲפָרִים הַגָּל
מְדַבְרֵי הַתּוֹס' שְׁבוּעוֹת (דף ג).

(ד"ה ועל וכו' שפכתבו דאפילו רב אדא מודה דהיכי דהמקיף לך הוי בר חיובא דהניקוף חייב דאל"כ אמאי לא אמרינן בב"מ (דף י) איש דאמר לקטן או לעכו"ם אקיף לי גדול והקשה בשער המלך בה' מלנה ולנה דתיפוק לי' דאין שליחות לעכו"ם ולקטן ומה תליא אי אין שליח לד"ע עיי"ש אמנם אי נימא דפועל שאני ויש שליחות לעכו"ם שפיר הוי נ"מ פנ"ל אף אי נימא דגם לעגנן אין שליח לדבר עבירה פועל שאני לא יתכן זה: אמנם היותר נראה עפי"מ"ש הנמוקי יוסף בפ"א דב"מ דקטן שאין לו גז הוי פחצור וחיוב המשלם והקשה הש"ך (בסי' קפ"ב) הא אין שליחות לקטן.

והביא ראי' מהא דהשולח את הבצרה ביד חרש שוטה וקטן דפטור מדיני אדם. הרי דקטן אין לו דין חצור.

ותי' בשו"ת בשיבת ציון (סי' נג) עפ"י מה שאמרו במעילה (דף כא) דבשליח חרש שוטה וקטן בעל הבית מעל ופריף הש"ס והא אין שליחות לקטן ומשני עשאן כמעטן של זיתים הרי דהיכי דניחא לי' להמשלח אז אפי' שלח ביד מי שאינו בגדר שליחות חייב וא"כ ה"נ מייירי הנמוקי יוסף ולא כן הוא בהשולח את הבצרה דלא שלחו להבעיר אלא להעביר את הגחלת ממקום למקום ואמנם היכי דניחא לי' ואתעביד שליחותי' חייב עיי"ש: ולפ"ז יובן דברי התוס' הנ"ל דנדאי הסברא הנ"ל דעשאן כמעטן של זיתים לא מהני רק לעגנן אין שליחות לקטן ולעכו"ם אבל לא לעגנן אין שליח לד"ע.

וראי' דבבב"ש (דף מב) פריף באמת מהא דאמרינן שלח ביד חרש ושוטה וקטן בעה"ב מעל דנימא אין שליח לדבר עבירה ולא משני כסברא הנ"ל דעשאן כמעטן של זיתים וכמו דמשני כן על הך דאין שליחות לקטן.

וע"כ דלעגנן אין שליח לד"ע לא שייף כן. וא"כ מיושב היטב דברי התוס' דשפיר מקשו דאמאי לא אמר הנ"מ באיש דאמר לעכו"ם ולקטן אקיף לי גדול דבכה"ג דניחא לי' דאתעביד שליחותי' ל"ש אין שליחות לקטן ואין שליחות לעכו"ם ורק לעגנן אין שליח לד"ע לא שייף כן: ואולם אפתי יש לתמוה דעדיין לא ינח הא דב"ק (דף נא) בור של שני שנתפין היכי משפחת לה וכו' אי דשני שליח וכו' ותמה הרשב"א דלוקמא ע"י עכו"ם ותי' דאין שליחות לעכו"ם ואם איתא אפתי משפחת לה היכי דניחא לי' דאתעביד שליחותי'.

וע"כ דדעת הרשב"א דלעגנן אין שליחות לעכו"ם ל"ש זה. ועדיין הדבר צריף תלמוד ואכמ"ל: ה) ודע שהלקחם משנה בה' עכו"ם תמה ע"ד הרמב"ם במ"ש שם דעושה עכו"ם לעצמו או שמצוה לעשות לוקה דהא הוי לאו שאב"מ.

ותי' דהואיל שליחו של אדם כמותו הוי כמו עביד מעשה ביזים ולוקה ולכאורה הא אין שליח לד"ע ומצאתי בס' מנחת אהרן סנהדרין (דף פה) שהעיר בזה עיי"ש: ואמנם למ"ש לעיל דבפועל ל"א אין שליח לד"ע ולעכו"ם הדבר נכון מאד די"ל דהיינו שמצוה לעשות של עכו"ם בשכר דיש שליח לד"ע ודוק ו) ועיין בתוס' ב"ק (דף עט) דבשליח שוגג לא אמרינן אין שליח לד"ע עיי"ש וראיתי להקצות החושן ה' גניבה שהוכיח דגם היכי דהשליח שוגג אין שליח לד"ע מהא דב"ק (דף לב) דאמרינן דטעו דיינא גופא ואמאי

שליח גולה נימא שליחו של אדם כמותו ואי דאין שליח לד"ע הא הכא השליח הי' שוגג וע"כ דגם שוגג אין שליח לד"ע.

עיי"ש: אף נראה דהנה בשיטת התוס' ה"ל קשה מהא דב"ק (נ"ד נא) דפריה בור של שני שותפין היכי משפחת לה אי דשניא שליח אין שליח לד"ע ולמה לא משני דמירי שהשליח שוגג וראיתי להנוב"י סי' ע"ח דבנזיקין דחייבה התורה אשוגג כמזיד גם בשוגג אין שליח לד"ע דחשוב בר חייבא בשוגג כמו מזיד ודנוקא היכי דהתורה חייבה רק כמזיד ולא בשוגג בזה שאני שוגג כמזיד עיי"ש: ולפ"ז גם מה"ל לא קשה דהא בגלות דחייבה תורה אשוגג בשוגג ג"כ אין שליח לד"ע כמו כמזיד ומינשב קו' הקצות החנשן ה"ל: טומאה וטהרה סימן נג א) התוס' בחולין (נ"ד ע"ב).

(בד"ה גזירה כתבו דהא דפליגי ר"י ור"ע אם עובר במעי אשה טמא היינו בהוציא את ידו וגם בכה"ג ר"י מטהר דאל"כ ת"ל דטומאה בליעה וגזירת הפתוח היא דעד שיהי' פילוד לא מטמא וכמו דדריש מעל פני השדה יעיי"ש: אמנם בבהמה שמת עוברת בתוך מעי' דסברי רבנו דבין בטמאה ובין בטהורה טהור כתבו שם דאם הוציא ידו לחוץ דבטמאה טמא עיי"ש: ולכאורה יש להבין טעמא דמלתא מהו דבאדם אינו מטמא עד שיהי' פילוד ובבהמה מטמא כל שאינו טומאה בליעה: ונראה עפ"י דברי הספרי וטא דבאמת מת עצמו אין בו טומאה עצמיות ורק שטמא אחרים וכמו שעיר המשתלח.

ולכן שאלו בן השונמית מה שיטמא ולא אמרינו שיטמא בעצמו כיון שנגע בעצמו והיינו דמת בעצם אין בו טומאה עצמיות שיטמא הוא עיי"ש: ולפ"ז שפיר יש חילוק בין אדם לבהמה דבהמה אם הוציאה ידה טמא מה שפחוץ דהא נבילה יש בה טומאה עצמיות ורק כ"ז דבליעה אינה מטמא משא"כ אם הוציא העובר את ידו מבחוץ.

אבל באדם מה דמת מטמא הוא רק דמטמא אחרים אבל אין בו טומאה עצמיות וא"כ כשם ששעיר המשתלח ופרים הנשרפים אינו מטמאין רק אם יצאו לחוץ למחנה או חוץ לירושלים כל חד כדינו כן עובר במעי אשה כ"ז שלא יצא לחוץ אינו מטמא אף אם נגע במה שהוא בחוץ כיון דאין בו טומאה עצמיות.

ולכן אינו מטמא עד שנולד כנ"ל: ובזה מינשב קו' הרוקח (סי' תסז) בהא דאמרינו רובארונות יש להם פותח טפח ולכן מדלגין היינו ע"ג ארונות. והקשה דהא הוי קבוע ולהנ"ל א"ש דכיון דהטומאה איננה עצמיות חשוב פירש: אף לא משמע כן מדברי התוס' ישנים יבמות (נ"ד סא) שכתבו בהא דאמרינו שם דלמא איקטול חד מישראל דמכאן נפקא לי' לר"ש דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי דאל"כ נידול ב"ר.

הרי דטומאת אדם חשוב ג"כ קבוע ובלא"ה יש לתמוה דהא הוי ספק טומאה ברה"ר דספיקו טהור ואכמ"ל: ב) ואגב אכתוב בהא דאמרינו בנזיר (נ"ד סא.) על הקרא דלאביו ולאמו לא יטמא יצא עכו"ם שאין להם אב אילימא לענין ירושה וכו' עכו"ם יורש את אביו דבר תורה אלא במי שמונהר על פיבוד מי פתיב כפד את אביה גבי נזיר.

ותמהו התוס' אמאי לא פריה מידי ירושה פתיב גבי נזיר יעיי"ש: אמנם מה נאות היא ליישב למה שביאר חותני הגאון נ"י באור ש"מ בסוגיא דנזיר (נ"ד מט) די"ל דהטעם שהתירה התורה טומאת קרובים הוא משום דיריש לי' וכמו דאמרינו ביבמות (נ"ד פט)

גבי אשתו קטנה דמטמא לה פנין דקרי לי' ולא עני מת מצנה עיי"ש: וי"ל דלזה אמרה תורה לאביו לא יטמא גבי נזיר להורות דאף דהוי כמת מצנה מחמת ירושה אפי"ה נזיר לא יטמא לאביו מחמת גנדל קדושתו ושפיר לא פריה מידי ירושה פתיב גבי נזיר דבאמת פנין דכתיב לאביו לא יטמא הוי כמו דכתיב ירושה דהא ה"ט דכהן מטמא לקרובים משום ירושה ונזיר אף דיורש אינו מטמא ולכה פתיב לאביו וגו' והוי כמו שפתב ירושה להקדיא אבל על פיבוד שפיר פריה מידי פיבוד פתיב גבי נזיר ואתי שפיר ודו"ק: ג) ועיין שם דעפוי"ם אין להם טומאה משום דכתיב והזה הטאהור על הטמא כל שיש לו טהרה יש לו טומאה וכו' עיי"ש ויש להעיר מהא דאמרין ברחולין (דף פח) בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בניו וכו' לאפר פרה.

ופריה ולחשב נמי עפר פסוי ומשני התם הכשר מצנה הנאה ליכא ופירש"י ו"ל דאפר פרה איכא הנאה דאי לאו אפר אין לו טהרה עולמות משא"כ פסוי בלאו פסוי הוי משתרי בשך עכ"ל. ולש"ס דנזיר הנ"ל הא גם אפר הפרה כעפר פסוי דאם לא הי' לנו אפר ליכא טומאה דכל שאין לו טהרה אין לו טומאה ורק דרצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות אבל אם לאו פרה לא הי' טמא וא"כ לחשוב נמי פסוי * דמ"ש פסוי מאפר פנ"ל ולכן הנראה הפנונה לפמ"ש הרמב"ם בפירושו המשנה (פ"ג דפרה משנה ג') בזה"ל הנה אין הבדל בין איש שלא נטמא מעולם ובין איש אשר נטמא ואח"כ נטבל והנה עליו אלא שזה אשר הנה עליו יותר גדול במדרגה לפי שהפסוק כבר שפט עליו שהוא טהור עיי"ש.

והפנונה למה שביאר לנו רבינו בסוף מקנאות שאין הטומאה טש שתעבור במים וכו' והדבר תלוי בפנונת הלב ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא החזיק פאלו לא טבל עיי"ש דברי נועם ולפ"ז במי שלא נטמא מעולם הרי חסר לו הפנונה ורק דאין לו טומאה אבל אינו במדרגת האיש אשר נטמא ונטהר בפנונה מעולה והפתוב שפט עליו שהוא טהור וזה דבעי למליף בנדרים (דף עו) בק"ו דמקנה שמעלה את הטמאין מטומאתן דאינו דין שיציל על הטהורים מליטמא עיי"ש דכונן דאחר פנונת הלב הן הם הדברים.

ואם פן אם פנונתו מועלת ליטהר ק"ו שיציל הפנונה ויפעול שלא יפעול בו הטומאה הרי דסגולת הטומאה להעלות את האדם במדרגה היומר גבוהה. וזה מה דהרונחנו ע"י שנינתנה לנו הטומאה משא"כ אם לא נתנה לנו הטומאה וא"כ מוכן דעתה דיש לנו פרה אנחנו במדרגה גדולה בטהרה ולכן אמר שבשכר שאברהם אבינו ע"ה השפיל והקטין את עצמו זכו בניו למצוות אפר פרה להעלותם למדרגה היומר גבוהה בטהרה מה שאין פן ע"י הפסוי דם ודו"ק: ד) הנה יש להסתפק בענין טומאת נבילת עיף טהור אם הענין טומאה הוא בתורת אכילה שגזירת הפתוב היא שאכילת נבילת עוף טהור מטמא [ועיין בנבחים (דף קה) כל היכי דמטמא אדם במגע מונין לו ראשון ושני וכו' משמע בהקדיא דנבילת עוף אינו מטמא במגע עיי"ש] או דלמא גם היא טומאת מגע אלא דאינו מטמא רק במקום מיוחד בבית הבליעה אבל הוא ענין טומאת מגע ג"כ ויש לפשוט ספק זה מדברי הר"ש במשנה פי"ז דכלים ומשנה מ"ד ברביעי ובחמישי אין בהם טומאה והקשה הר"ש דהרי נבילת עוף טהור מטמא ות"י דהתנא לא איירי אלא בעושה מהם פלים ומדלא תירץ כמו

שתי הרמב"ם שם שכ' בזה"ל ולא יטעף ענין גבילת עוף טהור לפי שהוא חידוש ר"ל שהוא לא יטמא במגט כמו שאר הטומאות עכ"ל.

ע"כ דס"ל להר"ש ז"ל דגם הוא טומאת שם אמנם שיטת הרמב"ם י"ל דהטומאה הוא רק הרחקה לא סור אבל טומאת מגע אאי) אין לה. ומזה נראה דהיכי דנתבטל פזית מונבילת עוף טשיר בשני זיתים של עוף השחוט ואכל שלשתן פיון דלאכול מותר דחד בתרי בטל שוב אינו וטמא ועיין בפנים יפות פ' חמור שלא כ"כ] דל"ש הרחקה בזה ומינשב בזה דברי רש"י בביצה ודף ז') גבי האוכל מנב לנת עוף טהור מן הגיד דכ' רש"י ז"ל דקסבר אין בגידין בנותן טעם ומשמע דלמ"ד יש בגידין בנותן בנותן טעם מטמא טומאת גבילות.

ותמה השער המלך דבהדיא תנו בהעור והרוטב דגידין מטמאין טומאת אוקליו אבל לא טומאת גבילות עיי"ש: ולהנ"ל שאני טומאת גבילות עוף טהור דטומאה תלי באיסור אכילה וכי היכי דעובר על איסור אכילה למ"ד יש בגידין בנותן טעם ה"נ מטמא.

משא"כ בטומאת גבילות דעלמא דלא תלי באיסור אכילה. ממעטין לטומאה גם למ"ד יש בגידין בנותן טעם דהא כתיב והנוגע בנבלתה ולא בגידין ועצמות ודווקא לענין איסור אכילה חייב שתיים באוכל גיד הנשה של גבילה ולא לענין טומאה.

משא"כ לענין גבילות עוף טהור דטומאה ואיסור המה לאחדים כל היכי שיש איסור יש טומאה ואכמ"ל: ה) עיין חולין (דף קכט.) חתכו ואח"כ חישוב עליו דר"ש מטהר משום דהוי אוקל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים פיון דאיסור לבני נח עיי"ש: ומזה יש להקשות על פירוש"י פ"ק דבכורות (דף ט:): גבי שור הנסקל ופטר חמור שפירש דמייירי במפרקסות דלא ירדה עוד לטומאת גבילה ומש"ה מטמאה טומאת אוקליו.

דהא מפרקסות אסורה לב"נ גבי פ"ח וכדקיי"ל בחולין (דף קכא) דקיי"ל כר"י דישנה לאברים וא"כ לר"ש אינה מטמאה טומאת אוקליו אף אם נימא דפ"ח מותר בהנאה אף לאחר עריפה: אף י"ל דבאמת הא נ"מ בפשיטות לענין פחות מפזית דמצטרף לפחות מפביצה וכמ"ש רש"י לקמן וכמבואר להדיא בכריתות (דף כא).

(אף צ"ל דעכ"פ יקשה לר"ל דס"ל ח"ש מותר מה"ת הא הוי אוקל שאתה יכול להאכילו לאחרים וכמ"ש התוס' בב"ק (דף עז) דבכה"ג מטמא עיי"ש וא"כ ר"ש דסובר כ"ש למלקות לדידן' פשיטא דהוי אוקל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים ודו"ק: ו) ובש"ס דחולין (דף קב:) חישוב לאוכלה מתה ואכלה חיה פטור דמחשבת אוקליו שמה מחשבה עיי"ש הנה מה דאמר מחשבת אוקליו שמה אכילה נראה דכוננו לזה להא דאמר רבא בנדה (דף נ) מחשבת חיים לא שמה מחשבה.

וגם צריך לומר דבזה אין מחשבה מוציא מידי מחשבה כמו גבי טומאה. דהא אכלה חי ובטלה למחשבה ראשונה.

אף מה דאמר שם אלו אכל לי אחר מחייב כו' זה לפי מחשבתו וזה לפי מחשבתו עיי"ש אם דמצינו בזבחים (דף מז.) לרשב"א פל שאין פשר להצניעו כו' נתחייב זה במחשבה של זה.

צָרִיף לומר דְּשֵׁאנִי הֵתָם דְּהַמְחֻשְׁבָּה שֶׁל הַבְּעָלִים מֵהֵנִי לְחַיִּיב אֶף חֲבִירוֹ אֲבָל הֵכָא דְּהוּא חוֹשְׁבוֹ לְאַכּוֹל מִתָּה חֲבִירוֹ שְׂאֲכְלוּ חִי שְׁפִיר חַיִּיב: אֲמַנְם לְפִי זֶה יֵשׁ לְעֵינַי בְּפִסְחִים (דְּרַב כב.) (דְּפָרִיף וְהָרִי אֲבָר מִן הַחֵי וְכו' וְתַנּוּ מִנֵּינן שְׁלֵא יוֹשִׁיט אָדָם וְכו' וְאֲבָר מִן הַחֵי לְב"נ הָא לְכַלְבִּים שְׂרִי דְלָמָּא מֵיִרִי בְּצַפּוֹר חִי וְבַעוּף שְׂהוּא רַק חָשׁוּב פְּדָרְף הִנְאָתוֹ כַּמ"ש הַתּוֹס' שָׁם (דְּרַב כד:) וְהוּא חִיָּשׁב לְאַנְכְלוֹ מִתָּה דְלִדְיָדִי לְאוּ אֲבָר מִן הַחֵי הוּא וְלַעֲפוּ"ם שְׁפִיר הָוֵי אֲבָר מִן הַחֵי.

וְאוּלַי דָּאֵם נִימָא דְאֲבָר מִן הַחֵי אֲסוּר בְּהִנְאָה לֹא מֵהֵנִי מְחֻשְׁבָּה דִּידְנִי דְלָאוּ בְעָלִים הוּא. אִף זֶה לִיתָא דְהָא מְצִינּוּ בְּכּוֹרוֹת שָׁם גַּבֵּי פֶטֶר חֲמוֹר וְשֵׁאֲרַי אִיסוּרֵי הִנְאָה דְמֵהֵנִי מְחֻשְׁבָּה דִּילָן וּבְפֶרֶט בְּאֲבָר מִן הַחֵי דָּאִי בְּעֵי שְׁחִיטָה לֵה וְאֲכַמ"ל: וּבְחֻלְיִין (דְּרַב קכז) יִרְקוֹת שְׂצֻמְקוּ בְּאִיבִיהֶן פְּגוֹן הַכְּרוּב וְהַדּוֹלְעַת אֵין מְטַמְּאִין טְוִמְאָת אֻכְלִין וְכו' רַש"י ז"ל מִשׁוּם דְּאֲחַר שְׂהִים יְבִשִׁים הָרִי הֵן פְּעִין בְּעֻלְמָא וְאֵין רְאוּיָן לְאַכִּילָה וּלְפִי זֶה קָשָׁה לָמָּה נִקְטַ שְׂצֻמְקוּ בְּאִיבִיהֶן הָא אִף אִם צְמָקוּ לְאַחַר תְּלִישָׁה אֵין מְטַמְּאִין טְוִמְאָת אֻכְלִין וְנִרְאָה פְּשׁוּט דִּירְקוֹת הִלְלוּ לְאַחַר שְׂצֻמְקוּן נְהִי דָּאֵין רְאוּיָן לְאַכִּילָה מ"מ רְאוּיָן לְאַכִּילַת בְּהֵמָה דְּמַחְתְּכִין אֵת הַדּוֹלְעִין לְפָנֵי הַבְּהֵמָה יַעֲוִין בְּתוֹס' חֻלְיִין (דְּרַב טו) וְא"כ הָא פְּלֵל אֲמָרוּ בְּטְהָרוֹת כָּל הַמֵּינֻחַד לְאוּכַל אָדָם טְמֵא עַד שְׂיַפְסֵל מְאַכִּילַת כָּלֵב.

וְדַעַת הָרֵאָב"ד דְּדָאִף אִם לֹא נִטְמָא כֵּינּוּן דְּרְאוּיָי הִי לְקַבֵּל טְוִמְאָה לֹא פִקַּע מֵינֵי תוֹרַת קַבְלַת טְוִמְאָה עַד שְׂיַפְסֵל מְאַכִּילַת כָּלֵב וְרַק אִם צְמָקוּ בְּאִיבִיהֶן מ"מ נִקְוִדָם שְׂצֻמְקוּ הָא מְחֻנְבָּר הֵם וְאֵינּוּ מְקַבֵּל טְוִמְאָה וְלְאַחַר שְׂצֻמְקוּ הָא שׁוּב נִפְסֵל מְאַכִּילַת אָדָם מִשָּׂא"כ אִם צְמָקוּ בְּתוֹלִישׁ מְקַבֵּלִים טְוִמְאָה הוּאִיל וְחֻזִי לְאַכִּילַת אָדָם וְאֲכַמ"ל: ז) וּבְסִנְהֶדְרִין (דְּרַב קיב) בְּהַמַּת עֵיר הַנְּדַחַת מֵהַ שְׁתוּעִיל לְטְהָרָה מִיָּדִי נְבִילָה לְפִי חֲרַב אֲמָרוּ רַחֲמָנָא ל"ש מִיְקַטֵּל קַטְלָה ל"ש מִיְשְׁחֵט שְׁחֻטָּה אוּ דְלָמָּא כֵּינּוּן דְּשְׁחֻטָּה מֵהֵנִי לֵה שְׁחִיטָה עֵי"ש וְעֵינַי מְנַחַת חֲזִינוּף (מְצוּה) דְּנִפְשָׁטָה הַאִיבְעִיָּא מְחֻלְיִין (דְּרַב קמ) רַנב"י אָמַר לְמַעַט צְפִירֵי עֵיר הַנְּדַחַת לְמֵאִי אֵי לְשִׁלוּחַ וְכו' אֲלֵא לְשְׁחִיטָה הָרִי אִף דְּבִקְרָא כְּתִיב וְשַׁחַט מ"מ מְקַרִי זֶה וְשַׁחַט וּמוֹכַח דְּמִטְהַר מִיָּדִי נְבִילָה דָּאִי לְאוּ הֵכִי לֹא מְקַרִי וְשַׁחַט עֵי"ש: אִף לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַחוֹת דִּי"ל דְּדוֹנוּקָא בְּשַׁחַט בְּסַפִּין אִיבְעִיָּא לִי מִשָּׂא"כ בְּשַׁחַט בְּקְרוּמִית שְׁל קְנָה.

וְהֵינּוּ דְּדוֹנוּקָא בְּסַפִּין דְּמִקְנִים בְּזֶה הַמ"ע דְּהַפָּה תְּפָה וְגו' לְפִי חֲרַב מִשָּׂא"כ בְּקְרוּמִית שְׁל קְנָה [וְכַעֲזִין זֶה בְּב"ק (דְּרַב מא) וְאִימָא ה"נ דְּבִדְק צוֹר וְשַׁחַט בּו]. פְּשִׁיטָא לִי דְּמִטְהַר מִיָּדִי נְבִילָה.

וְא"כ אֵין רְאִי מֵהַף דְּצַפּוֹרֵי עֵיר הַנְּדַחַת דִּי"ל דְּאִיִּרֵי בְּבִדְק צוֹר וְשַׁחַט בּו. וְהַאִיבְעִיָּא הִיא בְּשַׁחַט בְּסַפִּין כַּנ"ל: אֲמַנְם בְּאֲמַת אֵין זֶה בְּרוּר אִם בְּשַׁחִיטַת הַצַּפּוֹר דְּמְצוּרַע כְּשֵׁר בְּקְרוּמִית שְׁל קְנָה דְּהָא הַתּוֹס' בְּחֻלְיִין (דְּרַב ג) שְׁקִלוּ וְטָרוּ אֵי בְּשַׁחִיטַת קְדָשִׁים בְּעֵי פְּלִי שְׂרַת אִף דְּשַׁחִיטָה לְאוּ עֲבוּדָה דְּכַשְׂרָה בְּזָר וְעֵי"ש שְׂהַעֲלוּ דְכִלֵי בְּעֵינַי אֲבָל לֹא פְּלִי שְׂרַת עֵי"ש: אֲבָל בְּשַׁחִיטַת הַצַּפּוֹר הָא מְבִנְאָר בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים (פ' מְצוּרַע) פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרִיב"י אֵי בְּעֵינַי כְּהֵן בְּשַׁחִיטָתוֹ [וְעֵינַי בְּס' מֵלֵא הָרוּעִים שְׂהִבִּיא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן הַקְּדוּשׁ בַּעַל קְדוּשַׁת לוֹי זַצ"ל דְּתִלְיָא בְּפְלוּגְתָּא אֵי יֵשׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מֵה"ת דְּהָא הַטַּעַם דְּלָאוּ עֲבוּדָה מִשׁוּם דְּנוּהַג ג"כ בְּחֻלְיִין עֵינַי זְבָחִים (דְּרַב יד:) אֲמַנְם אֵי אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מֵה"ת בְּחֻלְיִין הָוֵי בְּקְדָשִׁים עֲבוּדָה וְלִכְף רַבִּי לְשִׁיטָתוֹ דַּס"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מֵה"ת לֹא הָוֵי עֲבוּדָה וְלִכְף

כְּשֶׁר לְדִידָן זָר גַּם בְּצַפּוֹר מְצוֹרָע] וּא"כ בְּעֵי כָּלִי שֶׁרַת בְּצַפּוֹרִי מְצוֹרָע וְה"ה סָפִין וְשִׁפִּיר
נִפְשָׁטָה הָאִיבְעִיָּא וְאִכְמ"ל: ח) וְאֵגֵב אֶפְתָּב דְּבַרְשִׁי כְּרִיתוֹת (דָּף פֹּד) כ' דְּקִי"ל צְדִיקִים
יּוֹצֵאִין מִתּוֹכָן עֲרוּמִים וּמִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְגַם מִלְבוּשֵׁין שְׁלֵהֶן אֲסוּרִין וּכ"כ בְּעִירוּכִין (דָּף ז)
עִי"ש וְהוּא תְּמוּהָ דְהָא בְּהִדְיָא מְבֹנָאָר כְּאֵן דְּמִלְבוּשֵׁין מְוֹתְרִים וּמִבְעִיָּא לִי רַק בְּפִיָּא
נְכָרִית אִי חֲשׁוּב כְּמִלְבוּשׁ וְעֵינֵין פְּנִים יָפוֹת פ' מְצוֹרָע שֶׁכ' דְּבַע"ח שֶׁל עִיר הַגְּדֻחַת אֵינָן
נְאֻסְרִין רַק אַחַר מִיתָה וּכְדַעַת ר"ת גְּבִי שׁוֹר הַנְּסָקֵל וְאִכְמ"ל: ט) וְעֵינֵין בְּפִי"ב דְּפָרָה
(מְשֻׁנָּה ד) דְּאֵין כְּה"ג חֲזִיב עַל טְוִמָּאת מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁי עִי"ש וַיֵּשׁ לְהַעִיר בְּהָא דְשִׁבּוּעוֹת
(דָּף יז) טְמֵא שְׁשִׁימָשׁ בְּמִיתָה הֵיכִי מְשַׁכְּחָת לָהּ אִי דְשִׁקָּה בַר כְּרַת הִיא הָא מְשַׁכְּחַת לָהּ
בְּכַה"ג דְּאֵינוּ חֲזִיב עַל טְוִמָּאת מְקַדָּשׁ וְעַל שְׁיִמָּשׁ בְּטוֹמָאָה פְּשִׁיטָא דְחֲזִיב וְצ"ע: י)
בְּתוֹסְפָתָא פ"ז דְּנִבְחִים הָאוּכֵל חֲטָאת עוֹף הֵבֵא עַל הַסֶּפֶק מְטֵמָא בְּסֶפֶק בְּבֵית הַבְּלִיעָה
עִי"ש וְנִרְאָה אִף אִם אָכַל בְּעִזְרָה דְהוּא רַה"ר כְּמִבְּנָאָר בְּפִסְחִים (דָּף יט) מ"מ כָּל שֶׁהוּא
בְּגוֹף אָדָם הָוֵי רַה"י וְכְמִבְּנָאָר בְּטְהָרוֹת פ"ד גְּבִי שְׁנֵי רוּקִין וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּסוּטָה (דָּף
כח) דְּנִדָּה אִף אִם נוֹלַד סֶפֶק רְאִיָּתָה בְּרַה"ר מ"מ הָוֵי ס' טוֹמָאָה בְּרַה"י עִי"ש בְּד"ה
בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וְא"כ הֵכָא כִּינּוֹן דְּנִבְלִילַת עוֹף אֵינוּ מְטֵמָא אֲלָא בְּבֵית הַבְּלִיעָה וְשֵׁם תְּמִיד
הָוֵי רִשׁוֹת הִיחִיד וְלִכְּנָן מְטֵמָא מְסַפֵּק וְאֵין זֶה עֲנָנָן לְהָא דְהַמְסוֹכָן בְּרַה"י וְהוֹצִיאֵו לְרִשׁוֹת
הַרְבִּים כִּינּוֹן דְּבַרְה"ר לָא נ"מ מִיָּדֵי דְאֵינוּ מְטֵמָא בְּנִגְיָעָה וְזֶה פְּשׁוּט וְאִכְמ"ל: עוֹד נִרְאָה
דְּבִשׁוֹ"ת נוּב"י תְּנִינָא יו"ד (ס' קכ) הָעִיר דְּנִימָא דְבִסְפֵק נִבְלִילָה בְּרִשׁוֹת הִיחִיד דְּהָוֵי וְדָאֵי
לְטוֹמָאָה דִּיהֵן' וְדָאֵי לְאִיסוּר וְלִהְיָפּוֹד בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כְּדָבְרֵינוּ מִדְּבַרֵי
הַרְמְב"ם בְּפ"ד מ"מ"א כ' הַשּׁוֹחֵט אֶת הַמְּסוֹכְנַת בְּלִילָה וְלֹא יִדַּע אִם פְּרָכְסָה הָרִי זֶה סֶפֶק
נִבְלִילָה וְאִיסוּרָה יַעֲיִישׁ"ה וְקָשָׁה אִמָּאֵי לֹא נוֹקְמוּהָ בְּחֻזְקַת חַי דְּבִשְׁעַת שְׁחִיטָה הִיָּתָה חַי
עֲדִינָן.

וְע"כ מְשׁוּם דְלִילָה הָוֵי רִשׁוֹת הִיחִיד וְכַמ"ש הַתּוֹס' רִישׁ נִדָּה וְא"כ כִּינּוֹן דְּלַעֲנָן טוֹמָאָה
הָוֵי טְמֵא מְסַפֵּק ה"נ לְעֲנָן אִיסוּר אִיסוּר מְסַפֵּק עַכ"פ: וְאִף דְּבִאָמַת אֵין עֲנָנָן אִיסוּר לְטוֹמָאָה
דְּאִיסוּר מְטוֹמָאָה לָא יִלְפִינּוּ.

[וְעֵינֵין בִּירוּשְׁלַמִי פ"ו דְּנִזְזִיר מְקוּם שְׁבִטְלָה טוֹמָאָתָה בְּטְלָה אִיסוּרָה] מ"מ בְּנִבְלִילוֹת עוֹף
טְהוֹר דְּטוֹמָאָתוֹ בְּאִ מְחַמַּת אִיסוּרוֹ וְכִינּוֹן דְּמַחְמַת חֻזְקַת אֵינָה זְבוּחָה אֲמַרִינּוּ דְהָוֵי נִבְלִילָה
לְעֲנָן אֲכִילָה שׁוּב מְמִילָא מְטֵמָא וְשִׁפִּיר אֲמַרִינּוּ דְגַם בְּעִזְרָה דְהָוֵי רַה"ר מ"מ כִּינּוֹן דְּאִיסוּר
מְסַפֵּק ה"נ מְטֵמָא וְאִכְמ"ל: יא) בְּמִנְחוֹת (דָּף קא).

(וּבְכוּרוֹת (דָּף ט:) וּמוֹדָה ר"ש בְּבִשְׁר בְּחֻלְב שְׁמֵטְמָאָה טוֹמָאָת אֲוֹכְלִין הוֹאִיל וְהִיָּתָה לוֹ
שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר וַיֵּשׁ לְעֵינֵין בְּדָבְרֵי רִש"י חוֹלִין (דָּף קכח.) הַמְּשַׁתְּחָנָה לְחֻצֵי דְלַעַת מַה
שְׁתַּעֲשֶׂה יָד לְחֻבְרָתָה וּפִירִש"י וְתוֹס' דְּמִבְעִיָּא לַר"ש דס"ל אֲנִכְלֵי שְׁאֵי אֲתָה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ
לְאַחֲרִים לֹא מְקַבֵּל טוֹמָאָה מַה שְׁיַעֲשֶׂה יָד וְהֵכָא הָא הִי' לוֹ שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר.

וּי"ל בְּפִשְׁיטוֹת דְשְׁעַת הַפּוֹשֵׁר הִינּוּ מְשַׁרְאוּי לְקַבֵּל טוֹמָאָה וְהֵכָא הָא כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְחוּבָּר
אֵינוּ מְקַבֵּל טוֹמָאָה וּמִיָּרִי בְּאִשְׁרָה: עוֹד י"ל לְמַה דְּאֲמַרִינּוּ שֵׁם (דָּף קכט) בְּתַקְרוּבוֹת
ע"ז שֶׁל אוֹכְלִין כְּשִׁשְׁיִמָּשׁ מַעֲשֶׂה עֵץ שְׁיִמָּשׁ וּפִירִש"י שְׁאֲסוּרִים בְּהִנְאָה וּבְטָלוֹ מְאֲכִילָה
וְנַעֲשׂוּ כְּעֵצִים הַנְּעַבְדִּים וְכַעֲיֵן זֶה בְּתוֹס' שְׁבַת (דָּף נח) גְּבִי כְּפָה שְׁנִתְּנָנוּ לְסַפֵּר כִּינּוֹן שְׁאֲסוּר
בְּהִנְאָה חֲשׁוּב כְּשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה א"כ נִרְאָה דַע"ז גִּרְע טְפִי וְלֹא מְהַנִּי אֶפְלוֹ שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר

ואכמ"ל: יב) והנה בהא דאמרין מודה ר"ש בבשר בחלב הואיל והיתה לו שעת הפושט פירש"י הואיל ותרי לי' פולי יומא בחלבא שרי עד שיבשלנו אמנם רש"י בפסחים (דף פה) הביא רש"י דעת הי"מ דשעת הפושט דבשר בחלב היינו אחר שנעשה בשר בחלב ודחה רש"י דבריהם.

אמנם פאן פ"י פדבריהם והוא תמוה: ונראה דלכאורה קשה *) הא גם פלאי הפך הי' לו שעת הפושט וכמו דאיתא בפסחים שם דאת אמרת פלאי הפך עיקרו נאסרן הואיל והיתה לו שעת הפושט קודם השרשה.

והגם שי"ל פדעת התוס' מנחות (דף ו) שפתבו דהיינו מן הענבים לא הי' לו שעת הפושט מ"מ אדקאמר מודה ר"ש בבשר לימא מודה ר"ש בכלאי הפך שעת הפושט דהיינו הסרצון: ולכן נראה כמו שבארתי במ"א דנהי דמשום פלאי הפך לא נאסר עד שעת השרשה מ"מ משום איסור לא תאכל כל תועבה נאסר משעת הזריעה וא"כ הא משעה שנעשה פלאי הפך לא הי' לו שעת הפושט משא"כ בפסחים שם דקאי לאיסי **) ואיסי ודאי לא ס"ל להך דלא תאכל כל תועבה דאל"כ למה לי' ק"ו ולא יליף מלא תאכל כל תועבה ואי דאין לוקין הא גם על הק"ו אין לוקין ובפרט לדעת הרמב"ם דאין לוקין על הנאה שפיר אמרינו לדידן דכלאי הפך הי' לו שעת הפושט: ולפ"ז שפיר הוכרח רש"י לפרש בפסחים דשעת הפושט לא מקרי אלא בהי' לו שעת הפושט אחר שנעשה בשר בחלב ובכה"ג בכלאי הפך לא הי' לו שעת הפושט לר"ש משא"כ בפסחים דקאי לאיסי י"ל דגם זה חשוב שעת הפושט ואכמ"ל: יג) ובחולין (דף קכח) המשתתנה לחצי דלעת מהו שמתעשה יד לחברתה ופירש"י דהאיבעיא הוא אליבא דר"ש דס"ל דאסורי הנאה לא מקבל טומאה עיי"ש ויש להעיר הא אמרינו מודה בהי' לו שעת הפושט כמו בשר בחלב וא"כ בע"ז היכי דהשתתנה לחצי דלעת הא הי' לו שעת הפושט ואין לומר דמייירי דעבד לאילן והוי כמו אשירה דלא מקבל טומאה במחנף ונאנו בעינו שיהי' לו שעת הפושט משראוי לקבל טומאה דמה"ט שור הנסקל לא חשוב הי' לו שעת הפושט משום דמחיים לא מקבל טומאה כמו שפירש"י במנחות (דף קא וצ"ע).

: יד) ואגב יש להעיר בהא דאמרין במנחות שם הערלה וכלאי הפך מטמאין טומאת אוכלין והתוס' בסוטה (דף פה) תמהו דנימא כל העומד לשרוף כשרוף דמי עיי"ש: ונראה דיש לומר דמייירי בחוץ לארץ דהוי רק מהלכה.

ואינו בשריפה כמו שהוכיח במישור הפני יהושע בברכות (דף לז) וכלאי הפך פשיטא פינן דמה"ת אינו עומד בשריפה מטמא טומאת אוכלין אף י"ל פינן דערלת חוץ לארץ קיי"ל דספוקי מספקי אהדדי ומותר ליתן לחבירו שאינו יודע שהוא ערלה א"כ הוי אנוכל שאמה יכול להאכילו לאחרים: ומ"מ י"ל דמייירי שהוא פחות מפזית אלא שצירף עמו פחות מפזית אוכלין וכמו שפירש"י בהא דשור הנסקל ובפחות מפזית י"ל דאינו מחויב לשורפו אף י"ל דהתוס' הקשו שפיר לר"ש ש'שיטתו דס"ל כ"ש למלקות ופשיטא דמחויב לשורפו אף בפחות מפזית ואכמ"ל טובת הנאה סימן נד א) הר"ן בנדרים (דף פד) סוף ע"ב כ' דאפילו למ"ד טובת הנאה ממון מ"מ אין לו אלא מה ששנה הטובת הנאה אבל אינו פולו שלו.

ולכן בגונב טבֵלוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אֶפְיֵלוֹ לְרַבִּי דס"ל טוֹבַת הַנְּאָה מְמוֹן אֵינּוּ מְשַׁלֵּם לוֹ אֲלֵא דְמִי
חֻלְטֵי וּדְמֵי תְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת לְפִי טוֹבַת הַנְּאָה שְׁיֵשׁ לוֹ בְּהֵן וְלֹא דְמִי פְּלוֹן. עֵי"שׁ: אָמְנָם
לְיִשְׁנָא דְמְשַׁלֵּם לוֹ דְמִי טבֵלוֹ לֹא מְשַׁמַּע הָכִי אֲלֵא דְמְשַׁלֵּם לוֹ דְמִי פְּלוֹן.

וכן העלה הריטב"א בקדושין (נח) דלמאן דס"ל טובת הנאה ממון הוי פאלו כל החפץ
שלו עיי"ש: ונראה דאפילו לשיטת הר"ן הנ"ל יש לומר דבאמת משלם לו דמי פלו דהא
שם הגירסא הגונב טבֵלוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְאֶכְלוּ.

וכיון דאכלו הא נהנה בכולו רק דלחבירו לא הפסיד אלא דמי טובת הנאה. וכבר חזית
לן התוס' בכתובות (דף ל) בד"ה לא דאם הפסידו אותו קצת מחיוב לשלם כל מה שנהנה
עיי"ש: ועפ"ז מדוקדקים היטב לשון הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' גניבה (הלכה ד') דהעתיק
לשון הגמ' פצורתה דהגונב טבֵלוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְאֶכְלוּ מְשַׁלֵּם לוֹ דְמִי טבֵלוֹ וְתַפְסֵי עָלָיו
הַרְאָב"ד ז"ל דלא הזכיר פֶּפֶל עיי"ש: ולהנ"ל אתי שפיר פיון דמה דמשלם לו דמי פלו
ארף דאין לו ביה אלא טובת הנאה היינו משום שנהנה וקמו בזה נהנה וזה חסר קצת
דמשלם כל מה שנהנה אבל עכ"פ גנב לא מקרי ולכך אינו משלם פֶּפֶל: (ב) יש להעיר
לשיטת הריטב"א הנ"ל דאם טובת הנאה ממון הוי פאלו כל הגוף שלו מהא דאמרין
בב"ק דף נד.

(חמור דבור לרבי יהודה ושה דאבידה לדברי הפל קשיא עיי"ש. והא לרבי יהודה
לשיטתו דס"ל בבכורות (דף ט:) דפטר חמור אסור בהנאה עיי"ש א"כ י"ל דחמור דקרא
אתא דאם פטר חמור נפל לבור דחייב בעל הבור וזה דכתב חמור דווקא.

והיינו בכה"ג דאינו שנה אלא שקל לרבי יהודה לשיטתו דס"ל בבכורות (דף י) פרבי
יוסי בן יהודה דאין פדי בפחות משקל. וקמ"ל דטובת הנאה ממון והוי פאלו פלו שֶׁלּוֹ
וּמְחַיֵּיב בַּעַל הַבּוֹר דְהוּי פְּאֵלוֹ כֹּל הַגּוֹף שֶׁלּוֹ וְעַדִּיף מְשֻׁטְרוֹת דְּפִטוֹר בַּבּוֹר פִּינּוֹן דְּאֵין גּוֹפוֹ
מְמוֹן וְכַמְבּוֹאֵר בַּתּוֹס' ב"ק שם ד"ה חמור דהכא חשיב גופו ממון מחמת הטובת הנאה:
ולכאורה יש לומר דפטר חמור בלא"ה פטור בבור דאין המת שלו וכמו שזר פסולי
המקדשין דפטור בבור כמבואר בב"ק (דף נג:): ושזר פסולי המקדשין אדם ושזר
חייבים ובור פטור מ"ט אָמַר קְרָא וְהַמַּת יְהִי לוֹ בְּמִי שְׁהַמַּת שֶׁלּוֹ יֵצֵא זֶה שְׂאֵין הַמַּת שֶׁלּוֹ
וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּאִסוּר בְּהַנְּאָה כְּמַבּוֹאֵר בַּפִּירֵשׁ"י וְהַ"נ' פֶּטֶר חֲמוֹר לְרַב יְהוּדָה כְּנ"ל: אָמְנָם
זֶה אֵינּוּ דְהָא לְרַבִּי יְהוּדָה קְיָיִמִין וְלְרַבִּי יְהוּדָה לְשִׁיטָתוֹ גַּם שׂוֹר פְּסוּלֵי הַמְּקוֹדְשִׁין חֲיִיב
בַּבּוֹר דְהָא הַגַּמ' שָׁם פְּרִיף מֵאֵי חֲזִית דְּוַהַמַּת יְהִי לוֹ דְשׂוֹר מִפְּקֵת לִי לְבָעָלִים מְטַפְּלִים
בְּגַבְלֵהּ וְהַמַּת יְהִי לוֹ דְבּוֹר מִפְּקֵת לִי לְמִי שְׁהַמַּת שֶׁלּוֹ אִיפּוּף אָנָּה [וְאִוְקְמִינָא חֵיבָא
דְּפְסוּלֵי הַמְּקוֹדְשִׁין אַבּוֹר] מְסַתְּבָרָא פְּטוֹר גַּבִּי בּוֹר הוֹאִיל וּפְטוֹר בּוֹ אֶת הַכְּלִים עֵי"שׁ
א"כ לרבי יהודה דמחייב על גזקי כלים בבור גם שזר פסולי המקדשין מחייב בבור
וה"ה פטר חמור פיון דלדידי לא דרשינן וְהַמַּת יְהִי לוֹ דְבּוֹר לְכַנ"ל.

מעשה מה פריף מתמור דבור לרבי יהודה: אף י"ל דהא גם על שה דאבידה יקשה כנ"ל
דדלמא אתא להיכי דפדה בהשה פטר חמור וצריף ליתנו לכהן ואין לו בו רק טובת הנאה
ומחמת פהנים אינו מחייב דהוי ממון שאין לו תובעין ולא גרע ממזיק מתנות פהונה
וקמ"ל קרא דטובת הנאה ממון ומחייב.

וצ"ל דכוננת הש"ס דעכ"פ אַחַד מְנוֹתָר או חמור דבור לר"י או שְׁה דְאַבְיָדָה דל"ל תְּרִי קְרָאִי לְהַכִּי וְזֶה דְדִיִּיק הַגְּמָרָא חמור דבור לר"י וְשְׁה דְאַבְיָדָה לד"ה. קְשִׁיָא דל"ל תְּרִי קְרָאוּ לטובת הנאה *) אַבְל מְאָחַד לְבַד לֹא קְשִׁיָא פְּנ"ל ע"ד החידוד: ג) וּבְשִׁילְהִי סְנֵהֲדָרִין (דף קיב) בְּהָא דְאָמַר ר"ח לֹא שָׁנָא אֲלָא בְּתַרוּמָה בְּיַד פְּהוּ אַבְל בְּתַרוּמָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל תַּנְתָּן לְכַהֵן אַחַר.

והעיר בס' מנחת חינוך (מצנה תסד) דְנִימָא הוֹאִיל אִי בְּעֵי מִיתְּשַׁל [וְמָה שְׁהָעִיר הַמְנַחַת חֲנִינוּךְ עוֹד אִם נִימָא טוֹבַת הַנְּאָה מְמוֹן יְהִי חָשׁוּב שְׁלֹו כְּבָר הָעִיר בְּזֶה הַמַּהְרִי"ט וּבְאָמַת יֵשׁ לִישָׁב דְּהָא דְאָמְרִינָן לְעַנְיָן חֲמִיץ דְּאִם טוֹבַת הַנְּאָה מְמוֹן עוֹבֵר בְּב"י וּב"י לֹא מְצִינּוּ לוֹ חֲבֵר דְּמָה דְאָמְרִינָן בְּכָל דְּוֹכְמִי טוֹבַת הַנְּאָה מְמוֹן הֵינּוּ אִם טוֹבַת הַנְּאָה שְׁנָה פְּרוּטָה אִז חָשׁוּב מְמוֹן לְעַנְיָן קְדוּשֵׁי אֲשֶׁה וּכְדוּמָה אַבְל מְחַמַּת זֶה יְהִי חָשׁוּב הַגּוּף שְׁלֹו לֹא שְׁמַעְנוּ.

וּכְבָר שְׁמַעְתִּי מַח"א שְׁבִיָאָר הָעַנְיָן דְּהָא בְּאָמַת הַקְּשׁוּ דִּיהֵי עוֹבֵר בְּב"י מְחַמַּת דְּחֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹת וּצ"ל דְּלֹא הָיָי אֲלָא שׁוֹמֵר חֲנֻם וּא"כ אִי טוֹבַת הַנְּאָה מְמוֹן שׁוּב הָיָי כְּשׁוֹמֵר שְׁכָר וְעוֹבֵר מִטַּעַם אַחֲרִיּוֹת וְכָל זֶה בְּחֲמִיץ דְּאַחֲרִיּוֹת עוֹבֵר אַבְל שֵׁם בְּעִיר הַנְּדַחַת הָא לֹא מְהִי קַבְלַת אַחֲרִיּוֹת וּלְהַכִּי אִף שְׁיֵשׁ בּוֹ הַנְּאָה מְנוֹתָר] וּבִיָאָר הָעַנְיָן אִף דְּלֵרַב חֲסֵדָא לְשִׁיטָתוֹ לֹא אָמְרִינָן הוֹאִיל וּכְמַבְנָאָר בְּפִסְחִים (דף מו) מ"מ הָא מְבִנָאָר שֵׁם (דף סב) דְּהֵינּוּ לְקוּלָא [כְּמוֹ אוֹפָה מִי"ט לְחוּל שְׁיָהֵי פְטוּר מִמְלַקוֹת לִית לִי] אַבְל לְחוּמָרָא אִית לִי הוֹאִיל וְאִף לְהַתּוֹס' שֵׁם דְּהֵינּוּ מְדַרְבָּנָן מ"מ עכ"פ מְדַרְבָּנָן יְהִי בְּשִׁרְיָפָה עֵי"ש: וְהִנֵּה אִין לְהַקְשׁוֹת דְּנִהֵי דְאִין חֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹת בְּשִׁאָר מִתְּנוּת כְּהוֹנָה דְּהָא הַמְזִיק מִתְּנוּת כְּהוֹנָה אוֹ שְׁאָכְלָן פְטוּר וּכְדוּס"ל לר"ח גּוּפָא בְּחֻלִין (דף קל) מ"מ לְפִי דַעַת הַמְשַׁנָּה לְמַלְךְ וְהוּבָא בְּרִי"ט אֲלַגְאָזִי בְּפ' יֵשׁ בְּכוֹר דְּלְהַכִּי בְּהַפְרִישׁ רֵאשִׁית הַגֵּז חֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹת אִף דְּמַזִּיק מִתְּנוּת כְּהוֹנָה פְטוּר מִשׁוּם דְּדוּנְקָא מִתְּנוּת דְּמִינְכָרִי וְהִכִּי דְּהִזִּיק אוֹתָם דְּאִינוּ חֲזִיב אֲלָא דְמִים אִז פְטוּר דְּהֵי מְמוֹן שְׁאִין לוֹ תוֹבְעִין אַבְל הָכָא הָא בְּיָדוֹ לְהַפְרִישׁ עוֹד וְדַעַת הַבְּרַכִּי יוֹסֵף דְּלַעַנְיָן חֲלָה ג"כ הַדִּין כֵּן וּא"כ הָכָא הָא חֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹת זֶה לֹא קְשָׁה מִיָּדִי דְּהָא רַב חֲסֵדָא גּוּפָא אָמַר לְעִיל רְפָקְדוּנוֹת שְׁל עִיר הַנְּדַחַת מְנוֹתָרִין אִף שְׁקוּבָל עָלֵי אַחֲרִיּוֹת [וְאָמַנְם יֵשׁ לְהָעִיר בְּבַכּוֹרוֹת (דף יב) גְּבִי הַמְפְרִישׁ פְּדִיוֹן פְטוּר חֲמוֹר וְנִתְּ אִי חֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹתוֹ וְעֵינָן שֵׁם בַּגְמ' דְּפִלְגִי אִי מְקַשְׁינָן לְבַכּוֹר אָדָם אוֹ לֹא וְהָא י"ל דְּר"א לְשִׁיטָתוֹ דְּסוּבֵר בְּחֻלִין דְּמַזִּיק מִתְּנוּת כְּהוֹנָה ג"כ חֲזִיב דְּאָמַר כְּשִׁיחֲזִיר לְבֵיתוֹ יִשְׁלַם וְלָכֵן חֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹת אַבְל בְּאָמַת מְשִׁאָר הַפְּרָשָׁה קְדוּשׁ וְחֲכָמִים סְבָרוּ דְּמַזִּיק מ"כ פְטוּר.

וצ"ל דְּהָא מְסִיפָא דְּפְטוּר חֲמוֹר יְקָבֵר מוֹכַח דְּדוּנְקָא מְשַׁעַת נְתִינָה קְדוּשׁ דַּל"כ אֲמַאי יְקָבֵר וּמִינְשׁוּב בְּזֶה קו' הָרִיטְב"א שְׁהָעִיר דְּל"ל תְּרִי בְּבִי וְלַהַנְּ"ל מְרִישָׁא לֹא מוֹכַח מִיָּדִי דְּאָפְשֵׁר מִטַּעַם דְּמַזִּיק מִתְּנוּת כְּהוֹנָה חֲזִיב לר"א וְעֵינָן בְּרִי"ט שְׁמַבִּיא בְּשֵׁם הַרְדָּב"ז דְּלְהַכִּי אִינוּ חֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹת דְּדוּנְקָא הִכִּי דְּהַפְקִיעַ הַמְצָנָה חֲזִיב לֹא כֵן הָכָא דְּנָאָבֵד וְלֹא הַפְקִיעַ הַמְצָנָה וְדְמִיָא לְאֹנְסוֹ בֵּית הַמְלָךְ גְּרָנוּ וּמַהְתִּימָא שְׁלֹא הִבִּיא הַר"ן שְׁכ' מְפֹרֵשׁ כֵּן דְּדוּנְקָא בְּהַפְקִיעַ הַמְצָנָה] אָמַנְם הַנְּ"ל קְשָׁה: אִף נְרָאָה דִּישׁ לוֹמַר דְּלֹא מְהִי הוֹאִיל אֲלָא גְּבִי חֲמִיץ דְּאִפִּילוּ גוֹרֵם לְמְמוֹן חָשׁוּב כְּמְמוֹן אִף דְּבַכ"מ לֹאוּ כְּמְמוֹן דְּמִי אִפִּילוּ לר"ש כֵּינָן דְּאִיתָא בְּעִינָא.

אבל לא דמקרי ודאי ממון דאיכא מי יימיר ועיין שבועות (דף לב) ושם (דף לג) ותרצה פן וא"כ ה"נ מתמת שאלה אף דלא שאל מ"מ גורם לממון מקרי ולגבי חמץ עובר אבל לא מקרי שללה גבי עיר הנדחת וכמו דלא מצינו בכל מקום דמתמת הואיל יהי חשיב שילו וכמו בשור של הקדש שנגח לשור של הדיוט דפטור במבואר בב"ק (דף לז) ואמאי לא נימא הואיל.

וכבר עמד על זה המנחת חינוך מצוה נא) אמנם היא הדבר אשר דברתי דמתמת הואיל לא מחשב דבר שאינו שילו כשילו ורק גבי חמץ אמרינו פן דגם גורם מקרי שילו ואכמ"ל יותר: ד) ואגב אכתוב בהא דפרידו בנדורים (דף נט).

(ונהרי תרומה דאיתא בשאלה והקשה הר"ש הא אם ישאל הדר לטבלי' ונראה דהא קיי"ל דתשלומי תרומה הרי הם כתרומה דחייבים עליהם קרן וחומש וצריד לשלם חולין מתקנים וכמבואר במשנה דתרומות פ"ו וא"כ י"ל דקו' הש"ס על תשלומי תרומה ועיין מנחת חינוך (מצוה רפא) שהקשה פעין זה בעירובין (דף ל).

(דאמרינו שם דל"ש הואיל דהדר לטבלי' והא משפחת לה בתשלומי תרומה ותי' דר"מ לשיטתו דס"ל בתו"כ דנתינה מקדש וא"כ ממ"נ קודם הנתינה לא הוי תרומה ולאחר הנתינה הא הוי ביז פהו ולא מהני שאלה עכ"ד ולדבריו הא דמשני פאן בתרומה ביז פהו היינו דמסתמא איירי ביז פהו דהא מיירי לפי דברינו בתשלומי תרומה והם לא הוי תרומה עד הנתינה וא"כ איירי בבא ליז פהו ועפ"ז ניחא לי נמי דברי התוס' בשם הר"י פ' שלשה שאכלו יענין שם (דף לט) דהביא ראי' דשלשה שפדו הנאה זה אין מזמנים ולא אמרינו הואיל אי בעי מיתשל עלה דהא בריש ערכין אמרי' דכהנים וישראלים מזמנים והא בלא"ה הואיל אי בעי מתשל ותמהו הא אי אכיל שוב ל"ש הואיל דהדר לטבלי'.

ולפי הנ"ל י"ל דבתשלומי תרומה ל"ש הדר לטבלי' וסתמא אמרינו דכהנים וישראלים מזמנים אף באכל הפהו תשלומי תרומה אף בלאו הכי הא יש לאוקמא בתרומה ביז פהו ואין להאריד: טןמאת ליזה סימן נה א) הרמב"ם ז"ל פסק בפ"י מה' אסורי ביאה (הלכה יא) דהמפלת גוף אטום מטמאה בלידה עיי"ש והקשו עליו הא מבואר בנדה (דף כד).

(דתליא אי טריפה חי' או אינה חי' וכיון דהרמב"ם פסק בפ"י מה' שחיטה (הלכה א) ופ"ד מה' מ"א (הלכה ט) דטריפה אינה חי' למה פסק דמטמא בלידה: ונראה דהא אמרינו ביבמות (דף קכ) רבא אמר בספין מלונבת ודברי הפל עיי"ש ומבואר מזה דטריפה זה דנחתכו רגליו מן הארפובה ולמעלה שאני משאר טריפות דבשאר טריפות כמו ניטל הפכד וכדומה עושה קלקול בכל הגוף אכן טריפות זה אין עושה קלקול בכל הגוף ורק מתמת פאב המפה ע"כ אם נחתה באופן שאינו מרגיש הפאב כמו בספין מלונבת שוב לית לן בה וכמו דאמר שם ר"ש בן אלעזר הואיל דיכול לכוות ולחיות.

וא"כ בנדאי אם נולד כף לא גרע מספין מלונבת דבנדאי יכול לחיות לרבא. וא"כ הא אמרינו שם איזה גוף אטום רבי אומר כדי שינטל מן החי וימות וכמה ינטל מן החי וימות רבי זכאי אומר עד הארפובה והינו שפירשנו מן הארפובה ולמעלה כמו שפירש"י

ובכה"ג לרְבָא חַי יַחֲדָא וְנִשְׁפִיר פְּסַק הֶרְמֵב"ם דְּטַמְאָה לִידָה: וּבְזוּה נִיחָא מַה דְּהִשְׁמִיט הִרְי דִּינָא דְרְבָא שְׁם דְּוִשְׁטוּ נְקוּב דְּטַמְאָה לִידָה וּכ' הִלַּח"מ שְׁם הַטַּעַם דְּהִרְי טַעְמָא דְרְבָא מִשׁוּם דְּקִסְבַּר טְרִיפָה חַי וְכַמוּ שְׁפִירש"י וְתוֹס' שְׁם וְהָא הֶרְמֵב"ם ס"ל טְרִיפָה אֵינָה חַי עֵי"ש וְהִינּוּ דְבַזָּה אֵין לֹמַר פִּהֲנָ"ל דְּלָא גָרַע מִסְפִּין מְלֻבְּנָת דְּהָא מְבֹאָר בְּחֻלְיוֹ (דְּרַף ח.).

(גַּבִּי שְׁחַט בְּסַפִּין מְלֻבְּנָת דְּפִרְיָה וְהָא אֵיפָא צְדָדִים וּפִירש"י דְּשְׁרִיפָה פְּנֻקָב הִיא דְּנֻקְבָתוּ בְּמִשְׁהוּ וּטְרִיפָה הִרְי דְּגַם בְּסַפִּין מְלֻבְּנָת אִם עוֹשֶׂה הַנְּקָב ע"י הַלִּיבּוֹן טְרִיפָה וּא"כ אֲמַאי טַמְאָה לִידָה וּאֲכַמ"ל: וְאַגַּב אֲכַתּוּב בַּמ"ש הֶרְוֹקַח הוּבָא בְּמַגְנ אַבְרָהָם (סִי' שְׁמַג) דְּאֲשַׁת פִּהוּ מְעוֹבְרַת מְוֹתֶרַת לְכַנּוּס לְאוּהֶל הַמַּת מִשׁוּם דְּהוּי ס"ס שְׁמָא נְקָבָה וְשְׁמָא נְפִל עֵי"ש מִשְׁמַע דְּבָלָאוּ הִכִּי הִיְתָה אֲסוּרָה לְכַנּוּס מִשׁוּם טַמְאָה וּא"כ קָשָׁה בְּהָא דְּנֻזִיר (דְּרַף ד) דְּשְׁקִיל וְטְרִי הַש"ס אֵי נֻזִיר שְׁמִשׁוֹן מְוֹתֶר לְטַמָּא לְמַתִּים וְתִיפּוּק לִי דְּהָא הַמְלָאָה הִזִּירָה מְפִל טַמְאָה שְׁלָא תֵאכַל כָּל טַמָּא וְאֲמַאי לֹא הִזְהִירָה שְׁאֲסוּרָה לְכַנּוּס בְּאוּהֶל הַמַּת.

וע"כ דְּמֹתֶר לְטַמָּא לְמַתִּים וְצ"ע: הַפְּרִי מְגָדִים בְּפִתִּיחָתוּ לְטְרִיפּוֹת (סִי' כַּט) הַקָּשָׁה עַל דְּבִרֵי הֶרְמֵב"ם דָּאִם יֵשׁ סְפַק אֵי יִלְדָה קוּדָם שְׁנַתְּגַיְיָרָה אוֹ אַח"כ דְּמַבִּיאָה קְרָבּוֹן וְאֵינּוּ נֶאֱכָל הָא לְשִׁיטַת הֶרְמֵב"ם דְּמַחְסֹר פְּפוּרִים שְׁאֲכַל קוּדָשׁ אוֹ נְכַס לְמַקְדָּשׁ אֵינּוּ חֵיב פְּרַת א"כ נֻקְמִיָה אַחְזָקַת עֶכּו"ם וְכַמוּ שְׁדַקְדָּק הֶרְמֵב"ם דְּלֶהֱכִי גַבִּי חֲלָה חֵיב מִשׁוּם דִּישׁ ס' עוֹן מִיְתָה מִשְׁמַע דְּבִלֵּא"ה הוּי מוֹקְמִינּוּ לִי אַחְזָקָה וּא"כ ה"נ פְּנ"ל: וְלַעֲנֹד י"ל דַּל"ש חֲזָקָה דְּזָה לֹא שְׁכִיחַ שְׁיִשְׁפַּחוּ הַב"ד זְמַן הַגְּיָרוֹת דְּהָא גַר צְרִיף שְׁלִשָׁה עֵינִין יְבָמוֹת (דְּרַף מַד) וְקִדּוּשֵׁין (דְּרַף סב) וּמ"ש הֶרְמֵב"ם ז"ל דְּגַבִּי חֲלָה מִשׁוּם שְׁיֵשׁ עוֹן מִיְתָה הִינּוּ דְּאֵי לֹא כֵן הוּי אֲמִינָא סְפִיקָא דְּאוּרִייתָא מַה"ת לְקוּלָּא.

וְאַמְנָם פִּינּוּ דְּבִסְפַק פְּרַת מוּדָה הֶרְמֵב"ם וְכַמ"ש הַכ"מ פ"ט מְטוֹמְאָת מַת (הַלְכָה יב) וּא"כ ה"ה סְפַק מִיְתָה בִּיְדֵי שְׁמִים הוּי פְּכָרַת וּבִלֵּא"ה נִרְאָה דְּהָא הַקָּשׁוּ הַתּוֹס' בַּב"מ (דְּרַף ק) גַּבִּי הַמְחֻלִּף פְּרָה בְּחַמּוֹר דְּנוֹקְמָא בְּחֻזְקַת מְעוֹבְרַת וְהַשְׁתָּא הִיא דִּילְדָה.

וְתִי דְּחֻזְקַת מְרָא קָמָא עָדִיף עֵי"ש וּבִיָּאָר בְּשֵׁב שְׁמַעְתָּתָא (שְׁמַעְתָּתָא ד) פִּי"ב מִשׁוּם דְּהוּי תְּרִי לְרִיעוּתָא דְּחֻזְקַת מְרָא קָמָא לֹא אִתְּרַע וְחֻזְקַת מְעוֹבְרַת הָא אִתְּרַע וְהוּי פְּהֵהוּא דְּמַקְנָה שְׁנַמְדָּד וְנִמְצָא חֶסֶר עֵי"ש: וּלפ"ז הָכָא דְּחֻזְקַת עֶכּו"ם אִתְּרַע ג"כ וְלֹא שְׁיִיף לְאוֹקְמָא אַחְזָקַת עֶכּו"ם דְּמָה אֵילְמָא הִיא חֻזְקָה מֵהִיא חֻזְקָה.

אַמְנָם בְּחֲלָה שְׁפִיר הוּי מוֹקְמִינּוּ לִי אַחְזָקָה לוּלִי שְׁיֵשׁ עוֹן מִיְתָה וּבִיּוֹלְדוֹת אָף דְּלִיכָא עוֹן מִיְתָה מ"מ הָא לִיכָא חֻזְקָה דִּישׁ חֻזְקָה כְּנֻגְדוֹ וְהִינּוּ חֻזְקַת מְעוֹבְרַת וּבְרוּר: (ב) וְאַגַּב אֲכַתּוּב לִיִּישׁב קוּשִׁית תּוֹס' בְּקִדּוּשֵׁין (דְּרַף כַּט) ד"ה אוֹתוֹ דְּתַמְהוּ הַתּוֹס' דַּל"ל קְרָא דְּאוֹתוֹ ת"ל דְּהוּי מ"ע שְׁהוּז"ג דְּאֵינּוּ נְמוּל אֵלָא לְשִׁמוּנָה עֵי"ש: וְנִרְאָה לְפִי מַה דְּאֲמַרִּינּוּ בְּשַׁבַּת (דְּרַף קֵלָה) כָּל שְׁאִין אִמּוּ טַמְאָה לִידָה אֵינּוּ נְמוּל לְשִׁמוּנָה שְׁנַאֲמַר אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְגו' וְטַמְאָה וְגו' וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְכו' [וְצ"ל לפ"ז דְּרַב שְׁזָבִי בַב"ב (דְּרַף קכז) שְׁאֲמַר אָף אֵינּוּ נְמוּל לְשִׁמוּנָה שְׁנַאֲמַר וְכו' עַד שְׁיִהְיִ זָכַר מְשַׁעַת לִידָה פְּלִיג עַל ר"א דְּשַׁבַּת הַנְּ"ל דַּל"כ לְמָה אִיצְטְרַף קְרָא הָא בְּלָאוּ הִכִּי אֵינּוּ נְמוּל וְאֵינּוּ מְטַמָּא וְאֲפֻשֶׁר דְּלָא סְבַר כַּר"ש דְּמַסִּיק הַתָּם תִּיּוֹבְתָא] עֵי"ש: וּבַב"ב (דְּרַף קכז) טוֹמְטָם שְׁנַקְרַע וְנִמְצָא זָכַר אֵינּוּ נְמוּל לְשִׁמוּנָה שְׁנַאֲמַר

אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וּגּוֹ' עַד שִׁיִּהְיֶה זָכָר מְשַׁעֵת לִיָּדָה עֵי"ש: וּלפ"ז שְׁפִיר צָרִיף קָרָא דְאוֹתוֹ
דנ"מ בְּאוֹתוֹן שְׁאִינֵן נְמוּלִין לְשִׁמוּנָה.

וְנִרְאָה נְמִי דְנְמוּלִין בְּלִילָה כִּינֵן דְּאִינֵן בְּכָלֵל הַקְּרָא דְבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי. וְכֵן שְׁמוּנַת יָמִים.

א"כ לֹא מוֹכַח לְדִידָהּוּ דְּאִינֵן נְמוּלִין רַק בִּיּוֹם וּמִנְשֹׁב קוֹ' הַתּוֹס' לְנִכּוֹן: טַעַם פְּעִיקָר
סִימָן נו א) עֵינֵן בְּפִסְחִים (דָּף מֵד) דְּלֹא יִלְפִינֵן מְגַעוּלֵי עֶפּו"ם דְּחִידוּשׁ הִיא. וְלר"ע שְׁפִיר
יִלְפִינֵן דְּלֹא אֶסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא קִדְרָה בֵּת יוֹמָא.

וְהַקְּשָׁה הַמְהַרְשָׁא ז"ל לְמָה לֹא אֶמְרִינֵן בְּפִשְׁיטוֹת דְּסוּבֵר ר"ע כמ"ד נוֹתֵן טַעַם לְפָגֵם
אֶסוּר וּכְבָר אֶמְרָתִי בְּזָה: וְכַעַת נִרְאָה עוֹד דְּהָא הַקְּשׁוֹ דמנ"ל טַעַם פְּעִיקָר מִג"ע שְׁמָא
מְשׁוּם בְּשׂוֹר בְּחֻלְב: אִף לְפִי מָה שְׁעֵמֵד הַרִיטָב"א דְּהִיכִי אֶמְרִינֵן דְּלֹא אֶסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא
קִדְרָה בֵּת יוֹמָא וְהָא הַמְלַחְמָה הִיא יָמִים רַבִּים עֵי"ש וּבְכַרְתִּי וּפְלַתִּי (סִי' קֵג) תִּי' בְּזָה
לְפמ"ש הַתּוֹס' בע"ז (דָּף עו) ד"ה בֵּת יוֹמָא וְכו' דְּהִיכִי דְּהוֹחֵם מִיָּם אֶסוּר דְּלֹא חָשׁוּב נוֹתֵן
טַעַם לְפָגֵם אֶלָּא אִם עֵמֵד כֵּן כָּל מַעַת לַעַת בְּלִי תַבְּשִׁיל.

וּא"כ חִיִּישִׁינֵן דְּלִמָּא הוֹחֵמוּ מִיָּם עֵי"ש: וּלפ"ז הָא כְּתִבוּ הַתּוֹס' שְׁם דְּדוֹנָקָא בְּכָלִי אִסוּר
אֶבֶל בְּבִשְׂרָ בְּחֻלְב בְּכָלִי שְׁל הַיִּתֵר פְּגוֹן בְּשׂוֹר בְּכָלִי שְׁל חֻלְב אוֹ אִיפְכָא אע"פ שֶׁהִיא בּוֹ
מִיָּם חִמִּין בְּתוֹךְ מַעַת לַעַת אִין לְחוּשׁ עֵי"ש וּא"כ לִיכָא לְמִימֵר מְשׁוּם בְּשׂוֹר בְּחֻלְב שְׁהָרִי
הַחֲשֵׁשׁ דְּלִמָּא בִּשְׁל בּוֹ עֶפּו"ם חֻלְב וְאֶנְחֵנוּ בְּשׂוֹר אוֹ אִיפְכָא וְכִמוּ שְׁבִיָּאָר הַחֲוֹת דַּעַת (סִי'
פֵז) וּבַכַּה"ג הָא לֹא מְהַיָּי הוֹחֵם מִיָּם וְשׁוּב הֵנִי נוֹתֵן טַעַם לְפָגֵם דְּמִוֹתֵר וַיֵּשׁ רֵא"י אִיפּוֹא
דְּגַם בְּשִׂאָר אִיפּוֹרִים אֶמְרִינֵן טַעַם פְּעִיקָר דְּאוֹרִיָּתָא מְגַעוּלֵי עֶפּו"ם וז"ב: אִף כָּל זֶה לְמ"ד
נוֹתֵן טַעַם לְפָגֵם מִוֹתֵר אֶבֶל לְמ"ד נוֹתֵן טַעַם לְפָגֵם אֶסוּר אִין רֵא"י מְגַעוּלֵי עֶפּו"ם כְּנ"ל
דְּדִלְמָא מְשׁוּם בב"ח וּא"כ קְשָׁה לְדִידָן מנ"ל טע"כ הָא מְגַעוּלֵי עֶפּו"ם לִיכָא לְמִילָף כְּנ"ל.

וּצ"ל כְּמוֹ שְׁבִאָרְתִּי דְּלְמ"ד נוֹתֵן טַעַם לְפָגֵם אֶסוּר וּלְדִידָן אֶפִּילוּ קִדְרָה בֵּת יוֹמָא אִי
אֶפְשָׁר דְּלֹא פְּגָמָה פְּוֹרְתָא כְּמִבְּוֹאָר בְּש"ס וּקְרָא דְּנִבְלָה שְׁאִינָה רֵאוּ' לְגַר הֵינְנוּ בְּסְרוּחָה
מְעִיקָרָא.

א"כ קִדְרָה הַבְּלִיעָה מְחֻלְב אוֹ מְבִשְׂרָ לְחוּד הָא הֵנִי סְרוּחָה מְעִיקָרָא כִּינֵן דְּעֵצִינֵן לֹא חָל
עֲלֵי שׁוּם אִיפּוֹר קוֹדֵם שְׁנַפְגָּם [וּמְצָאֵתִי אַח"כ סְבָרָא זֹו בְּשׁו"ת הַגָּאוֹן רע"א (סִי' קֵפֵג)
וּמָה שְׁהַקְּשָׁה שְׁם מְדַגִּים שְׁעֵלוּ בְּקַעְרָה שְׁל בְּשׂוֹר י"ל דְּבִאָמַת מָה דְּאֶמְרִינֵן דְּעַל טַעַם
קְלוּשׁ לֹא חָל אִיפּוֹר חֲדָשׁ זֶה דְּוֹקָא לְדִידָן דנ"ט בַּר נ"ט מִוֹתֵר דְּהָא הֵינְנוּ טַעֲמָא דנ"ט
בַּר נ"ט מִוֹתֵר וְעֵינֵן בְּכו"פ (סִי' צֵג) עֵי"ש אֶבֶל לְשִׁיטַת הָאוֹסְרִים גַּם כַּה"ג אֶסוּר] וְלֹא
חָל אִיפּוֹר עַל טַעַם פְּגוּם.

אֶמְנָם כָּל זֶה אִם נִימָא דְּהַבְּלִיעָה בְּעֶצְמוֹתָהּ נְפָגְמַת שְׁפִיר הֵנִי סְרוּחָה מְעִיקָרָא אֶבֶל אִם
נִימָא דְּאִינָה נְפָגְמַת אֶלָּא בְּתַבְּשִׁיל לֹא שְׁיָיָף כֵּן. וּא"כ הָא כְּתִב הַחֲתָם סוּפֵר בִּי"ד (סִי'
צח) דְּמִעוּטֵי יֵשׁ שְׁאִינֵן פּוֹגֵם אֶלָּא בְּתַבְּשִׁיל וְעפ"י רֹבֵן נְפָגְמִים הַבְּלוּעָה בְּעֶצְמוֹתָהּ.

וּא"כ לְדִידָן דְּאֶזְלִינֵן ב"ר שְׁפִיר הֵנִי סְרוּחָה מְעִיקָרָא. וְשְׁפִיר יִלְיָף טע"כ מִג"ע גַּם הַמ"ד
דְּסוּבֵר נוֹתֵן טַעַם לְפָגֵם אֶסוּר דַּעפ"י רֹבֵן הָא הַבְּלִיעָה נְפָגְמַת וּא"כ לִיכָא לְמִימֵר מְשׁוּם
בב"ח דְּהֵנִי סְרוּחָה מְעִיקָרָא כְּנ"ל: אֶמְנָם ר"ע דְּחִיִּישׁ לְמַעוּטֵי אֶפִּילוּ מְדִאוּרִיָּתָא עֵינֵן
מְכוּת (דָּף ז) וְחוּלִין (דָּף יא) דְּלִידָן קָרָא דְּהוֹרַג אֶת הַנְּפֵשׁ הֵינְנוּ שֶׁהִיא הַקְּרוּם מְגוּלָה

[לא כן ר"מ אינו חושש כ"א מדרבנן כמ"ש תוס' שם] וא"כ לדידנא ל"ל דס"ל נותן טעם לפגם אסור דא"כ היכי יליף מגעולי עכו"ם דלקמא משום בב"ח דאין לומר דאז הוי סרוחה מעיקרא דהא מעוטא יש שאינו נפגם אלא בתבשיל וא"כ דלקמא גם היא אינו נפגם ולא הוי סרוחה מעיקרא ולמה אסור וע"כ דס"ל נותן טעם לפגם שרי וסובר דלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא ודו"ק: (ב) עיין ש"ע יו"ד (סי' צח) איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו כגון חלב שנתערב בבשר טועמו עכו"ם ואם אומר שאין בו טעם מותר עיי"ש: ולכאורה קשה לשיטת הסוברים דטעימה באיסורים אינו אלא מדרבנן כמו שהוא דעת הריב"ש ששהביא הפרי מגדים שם סק"ב ובכרתי ופלתי שם א"כ גם ישראל יהי מותר לטעום דהא ספיקא דרבנן לקולא: ומפל שכן אם נאמר דאיסור דרבנן מותר בטעימא כמו שהוא דעת הצמח צדק [ועיין בנודע ביהודא מהדורא תנינא יו"ד (סי' נ"ב) שהאריך בדבריו עיי"ש] א"כ לדעת הרמב"ם בפ"ט מטומאת (הלכה י"ב) דספיקא דאורייתא מה"ת לקולא למה יהי אסור ישראל לטועמו: ועוד היכי מותר ליתן לעכו"ם הא עכו"ם מחזיק לו טובה וא"כ נהנה ממנו ובשר בחלב אסור בהנאה וכמדומה לי שכן שמעתי מקשין ואפשר שמזה יהי ראי' לשיטת הרמב"ם דליכא מלקות על הנאה.

ולכך גזרו על אכילה * דאיכא מלקות לא על הנאה ועיין בספר דורש לציון כעין זה ראי' מפסחים (דף יא) עיי"ש: אף יש לומר דאף דנימא דטעימא באיסורים הוי רק דרבנן. [ועיין בפ"מ שם שפקפק הא חזק אנוכל יטעם ובפרק גיד הנשה (דף קג) אמרינו דעל הנאת גרונו לחוד חייב עיי"ש] מ"מ באיסורי הנאה בודאי אסור מן התורה דלא גרע מהנאה.

וא"כ בבשר בחלב לא מהני טעימא. בפרט בבשר בחלב דאסור גם שלא כדרך אכילה: וניחא דצריך עכו"ם לטועמו דאין לתמוה פנ"ל דהוי ספיקא דרבנן ולקולא גם לדעת הרמב"ם דספק מותר מן התורה ואיסור דרבנן מותר טעימא ולהנ"ל י"ל דאיסור הנאה שאני: אלא שיש לתמוה לפ"ז על הכו"פ שתי' קו' הש"ך והטו"ז שהקשו דאין עכו"ם נאמן מסיח לפי תומו אלא לעדות אשה.

ותי' דעכו"ם טועמו ואם יאמר ששומן הוא טועמו ישראל דטעימא אסור רק מדרבנן ולגבי איסור דרבנן סמכינן אעכו"ם עיי"ש: ולמ"ש דבאיסורי הנאה אסור טעימה באיסורין מן התורה קשה אמאי טועמו עכו"ם ואכמ"ל: (ג) והנה לפי דברי הכו"פ הנ"ל.

נכון אתי ליישב מה ששמעתי מקשין על מה דאמרינן בפרייתות (דף טז) דבעינן חתיכה אחת משתי חתיכות וקאמר שם הטעם משום דאפשר לברר איסורו ופירש"י שם שאם בקי יאמר שהוא חלב יבא אשם ודאי.

וקשה דדי בחתיכה אחת גדולה והוא אכל רק פזית. וא"כ ג"כ אפשר לברר איסורו ולמה לי שתי חתיכות.

ואין לומר דבאמת פן היא והא דבעי שתי חתיכות היינו אם אכל רק פזית ולא נשאר מהחתיכה פלום. דא"כ מה קאמר מה בינייהו.

הא טובא איכא בינייהו והוא קושיא עצומה [ועיין ירושלמי פרק החולץ שמבואר באמת פן תיפתר שאכל חצי' והניח חצי' ועיין תוס' גדה (דף טז) יעיי"ש] ולהנ"ל מןושב היטב

דבשֶׁלֶמָא בְּשִׁמֵי חֲתִיכוֹת אִם יֵאמֵר עֲפוּ"ם עַל אַחַת שֶׁהִיא שְׁוֹמֵן יְכוֹל אַח"כּ יִשְׁרָאֵל לְטוּעֵמוּ.

וְאִם יִרְאֶה שֶׁהוּא שְׁוֹמֵן. יוֹדֵעַ שֶׁחֲתִיכָה הַשְּׁנִי' הוּא חֶלֶב וּבּוֹדָאי חֶלֶב אֶכֶל.

וּמִבֵּיא אֲשֶׁם וְדָאי. וְאִם יֵאמֵר הָעֲפוּ"ם שֶׁהִיא חֶלֶב א"כ הַשְּׁנִי' הִיא שְׁוֹמֵן וְיְכוֹל הַיִּשְׂרָאֵל ג"כ לְטַעֵם הַשְּׁנִי' דְּלַעֲנִין טְעִימָה הָרִי סְמִיכֵנוּ אֲעֲפוּ"ם וְהָרִי עֲפוּ"ם אוֹמֵר שֶׁחֲתִיכָה זֶה חֶלֶב וּמִמִּילָא הַשְּׁנִי' שְׁוֹמֵן אֶבֶל בְּחֲתִיכָה אַחַת אֵי אֶפְשָׁר זֶה דָּאִם יֵאמֵר הָעֲפוּ"ם שֶׁהוּא שְׁוֹמֵן מוּטָב אֶבֶל מַה נַּעֲשֶׂה שֶׁהָעֲפוּ"ם אֵמֵר שֶׁהִיא חֶלֶב וְאֵין כָּאֵין מַה לְטַעֵם.

וְלֹא יִתְבָּרַר הָאִיסוּר דְּהָא עֲפוּ"ם לֹא יְכוֹל לְחַיִּיבוּ קַרְבָּן. וְשִׁפִּיר אֵמֵר דַּבְּב' חֲתִיכוֹת אֶפְשָׁר לְבָרַר אִיסוּרוֹ וְהִינּוּ ע"י טְעִימַת עֲפוּ"ם וְטְעִימַת יִשְׂרָאֵל גַּם יַחַד וְאֵתִי שִׁפִּיר וְאֲכַמ"ל ד' שִׁיטַת רַש"י לְהִלְכָה דְּטַעַם כְּעִיקָר לָאו דְּאוֹרֵייתָא עֵינִין חֲוָלִין (דָּף צז:): וְהִקְשָׁה בְּכו"פ (ס' צח) מֵהָא דְּחֲוָלִין (דָּף צז).

(מְרִישׁ הָוִי קִשְׂיָא וְכו' אֶלָּא בְּשָׁר בְּחֶלֶב מֵאֵן טְעִימִים לָהּ דְּמָה הִי' הַס"ד שֶׁל רַבָּא דְּלֵא לִימְמָה אֶקְפִּילָא בַּע"כ מִשּׁוּם דְּטַע"כ דְּאוֹרֵייתָא וְא"כ הִיכִי פִּשְׁט מַר"י הָא הֵתֵם הָוִי שְׁאָר אִיסוּרִים וְטַעַם כְּעִיקָר לָאו דְּאוֹרֵייתָא לֹא כֵן בְּבִשְׁרָא בְּחֶלֶב וּמָה רֵאִי לְבַב"ח וְעֵי"ש שְׁתִּי דְּכִילְפִית הִי' מְבוֹשָׁל בְּחֶלֶב וְנִפְל לְאֵילְפִיס שֶׁל בְּשָׁר וְא"כ טַעַם כְּעִיקָר דְּאוֹרֵייתָא בַּב"ח עֵי"ש וּבְזָה יֵשׁ לְדַחוּת הָרֵאָז' שֶׁהִבִּיא הַגְּרַע"א בִּי"ד (ס' קז) בְּשֵׁם הַגָּאוֹן בַּעַל בֵּית מֵאִיר ז"ל שֶׁדָּג טָמֵא שְׁנֵה בְּטַעֲמָא עִם דָּג טְהוֹר מִדְּכ' רַש"י בְּאֵילְפִיס שֶׁל בְּשָׁר וְאֵמֵאִי לֹא פִי עִם דָּגִים דְּשָׁכִיחַ יוֹתֵר וּבַע"כ מִשּׁוּם דְּאֵמֵאִי לְטַעֲמִי קְפִילָא וּבְדָג בֵּין הַדָּגִים ל"ש טְעִימַת קְפִילָא דְּשְׁנֵה בְּטַעֲמָא עֵי"ש וְלֵהַנ"ל אֵין רֵאִי דְּרַש"י לְשִׁיטָתוֹ דְּטַע"כ לָאו דְּאוֹרֵייתָא ע"כ פִּי דְּאֵיירִי בְּאֵילְפִיס שֶׁל בְּשָׁר דְּבָדָג בֵּין הַדָּגִים הָא הָוִי שְׁאָר אִיסוּרִים וּמָה רֵאִי מַר"י וְע"כ דְּאֵיירִי בְּבִשְׁרָא אֶבֶל לְעוֹלָם דְּדָג טָמֵא אֵינּוּ שְׁנֵה בְּטַעֲמָא עִם דָּג טְהוֹר כַּנ"ל: ה) וּבְשׁו"ת נוֹב"י מֵהַדו"ת חִיו"ד (ס' לג) הִקְשָׁה עוֹד בְּשֵׁם הַגָּאוֹן אוֹר חֲדָשׁ דְּלִשְׁי' רַש"י דְּבָכֶל הַתּוֹרָה כְּנֹלָה טַעַם כְּעִיקָר לָאו דְּאוֹרֵייתָא.

מָה רֵאִי מֵיִתִּי בְּכּוֹרוֹת (דָּף ו) דְּחֶלֶב שְׁרִי מִבְּשָׁר בְּחֶלֶב. דִּי"ל דְּצָרִיף אֲזַהֲרָה לְבִשְׁרָא בְּחֶלֶב לְאַסוּר אֶף הַבְּשָׁר מִשּׁוּם טַעַם כְּעִיקָר דְּבִבְשָׁר בְּחֶלֶב דְּאוֹרֵייתָא דָּאי רַק מִשּׁוּם אֶבֶר מַה"ח הָוִי שְׁרִי הַבְּשָׁר דְּבִשְׁאָר אִיסוּרִים טַעַם כְּעִיקָר לָאו דְּאוֹרֵייתָא: וְנִרְאֶה דְּשִׁיטַת רַש"י דְּכַבּוּשׁ הוּא דּוֹנָקָא בְּחֻמְצָא וְצִיר עֵינִין חֲוָלִין (דָּף קיא) וְלִדְיָדִי' בּוֹדָאי לֹא בְּעֵי מַעַת לַעַת וְכַמ"ש הַכו"פ (ס' קה).

אֶף קִשְׂיָה מֵהָא דְּפִסְחִים (דָּף מד:): בְּשָׁר בְּחֶלֶב חֲחִידוּשׁ הִיא דָּאי תְּרִי לִי כּוֹלָא יוֹמָא בְּחֶלֶבָא שְׁרִי בְּשָׁר בְּשׁוּלִי' אִסוּר וְלִשְׁיטַת רַש"י הָא אֶף בְּשָׁר אִסוּרִים כֵּן אֶמְנָם י"ל בְּטַעֲמָא דְּרַשׁ דְּמִטַּעַם בְּיִטוּל נִגְעוּ בָּהּ לְמָה דְּחֲדָתָת לָן בְּכו"פ (ס' קה) דָּאי אֶפְשָׁר לִזְמַר דְּהַבְּלִיעָה וְהַפְּלִיטָה כָּאוּ רַק בְּסוּף מַעַת לַעַת וְרַק דְּהוּלָף לֹאט לֹאט מַעַתָּה הִפִּי' בַּגְּמ' אֵי תְּרוּ לִי כּוֹלָא יוֹמָא בְּחֶלֶבָא שְׁרִי וְזֵהוּ הַחֲחִידוּשׁ דְּנֵהִי דְּבַכָּה"ת כֵּן מ"מ בְּכָה"ת שְׁנִיף בְּיִטוּל מִשָּׂא"כ בְּבִשְׁרָא בְּחֶלֶב דְּהָוִי הִימָר בְּהִימָר וְלֹא שְׁנִיף בְּיִטוּל וּמ"מ כְּטַל בְּכַבּוּשׁ וְנֵה הַחֲחִידוּשׁ דַּבְּב"ח: וְלִפ"ז מִיּוֹשֵׁב מֵהָא דְּכּוֹרוֹת דְּשָׁם דֵּהִי סְבוּר בַּס"ד דְּחֶלֶב לְבַד ג"כ אִסוּר וְא"כ שׁוֹב לֹא

הוי היתר בהיתר ולא הוי חידוש ונלפינו אפוא אפשר בחלב לכל האסורים דטע"כ דאורייתא.

(***) וְהָא דְכִּי רַשִׁי דְבַכְהָא דְטַע"כ לֹא דִּי הֵינּוּ לְמַסְקָנָא דְחֵלֵב לְבַד שְׂרִי וְהֵי חִידוּשׁ מִשָּׂא"כ לֹס"ד בְּכַה"ת טַע"כ דְּאִוְרִייתָא וְנִכּוּן: ו) וְאֵגֵב אֶכְתּוּב דְּבַתּוֹס' חוּלִין (דף ח.) הַקְּשׁוּ דְּאִמְאִי ס"ל לְרַב דְּהַשׁוּחַט בְּסַכִּין שֶׁל עֶפְרוֹ"ם דְּקוּלְפָּה הָא סֵתָם פְּלִים שֶׁל עֶפְרוֹ"ם אֵינָן בְּנֵי יוֹמָן עֵי"ש: וְנִרְאֶה לְפִי דַעַת הִי"מ בְּתוֹס' ע"ז (דף טו) דְּהִיכִי דְּמַשְׁהוּ אָסוּר אַף נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם אָסוּר דְּלֹא גָרַע מִמַּשְׁהוּ וְכֵן צ"ל לְפִי שִׁטַּת הַרְשָׁבָ"א דְּנוֹתֵן טַעַם לְפָגָם אֵינָן לְהִיּוֹת רֹב נִגְדוֹ וְכֵן פְּסִיקֵין בִּי"ד (סי' קג) וְא"כ הִיכִי דְּלֹא מְהַי רֹב אֲזַ אֶפְיִלוּ נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם אָסוּר: וּלְפ"ז רַב לְשִׁיטְתוֹ דִּס"ל מִין בְּמִינוֹ לֹא בְּטַל וְכִינּוּן דְּלֹא מְהַי רֹב ה"ה נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם אָסוּר.

ואין לומר דיקשה למה אמר רב דלא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דגם אינה בת יומא נידושה שמה יבשלו בו מין במינו ואסור אפילו נוטן טעם לפגם. י"ל דרב סובר ספיקא דאורייתא מה"ת לקולא וליכא למיחוש מה"ת משא"כ לדידן אסור אפילו אינה בת יומא: עוד י"ל דהתוס' בע"ז (דף לו) פתבו דהא דסתם פלים של עפ"ם אינן בני יומן משום דהוי ס"ס שמה אינן ב"י ואת"ל ב"י שמה נשתמשו בו בדבר שפוגם עיי"ש אף הא הוי ס"ס משום אהד דלא אמרינן כמ"ש התוס' בכתובות (דף ט) ואמנם לשי' הסוברים דטע"כ לאו דאורייתא י"ל דסמכין אס"ס כזה.

וי"ל דרב סובר טע"כ דאורייתא ולא מהני ס"ס ומינשב קו' התוס' לנכון ואכמ"ל: ז) ובפסחים (דף מד:) ור"ע טעם פעיקר מנ"ל. והקשה המוהרש"א דלימא דס"ל לר"ע נוטן טעם לפגם אסור וא"כ ליכא חידוש בגעולה מדין ונלפינו משום דטעם פעיקר אסור לר"ע עיי"ש: ונראה דהרמב"ן עה"ת פ' מטות הקשה דאמאי לא אמר להם דין הגעלה במלחמת סיחון ועוג.

ותי' דסיחון ועוג הוי משבע עממין והותר להם אפילו פתלי דחזירי ולא הי' צריך לדיני הגעלה אף במדן דלא הותר להם שפיר נאמר להם דיני הגעלה. עיי"ש: אמנם הקשה ע"ז בדורש לציון דתינח אם נימא נוטן טעם לפגם מותר שפיר י"ל פיון דבשבע שפכשו הותר להם פתלי דחזירי ונהי דאח"כ בשבע שחלקו נאסר להם כמבואר בחולין (דף יז) מ"מ בין כך וב"כ נעשה לפגם וממילא מותר מחמת דנוטן טעם לפגם מותר אף אם נימא דנוטן לפגם אסור הדרא קו' לדוקתא דהי' צריכין הגעלה משום שבע שחלקו.

ותי' דהואיל ואשתרי אשתרי וכסףק הש"ס בחולין שם ונפשט בעי' דר"י למ"ד נוטן טעם לפגם אסור יעיי"ש: ולפ"ז מינשב קו' המוהרש"א דע"כ ס"ל לר"ע נוטן טעם לפגם מותר דהא איבעיא דר' ירמ' היא אליבא דר"ע.

ואם נימא דלר"ע לא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי יקשה קו' הרמב"ן למה לא נאמר להם דין הגעלה במלחמת סיחון ועוג ואי פנ"ל הא בשבע שחלקו לא הותר להם וע"כ דס"ל לצד זה לר"ע דנוטן טעם לפגם מותר ושפיר פריה הש"ס לספק ר' ירמ' מנ"ל לר"ע טע"כ ומוכח מזה עכ"פ דנפשט ספק ר' ירמ' ודו"ק: ח) שם יליף מגעולה מדין.

מקשין העולם דלמא צנתה תורה להגעיל כלי מדין משום בשר בחלב דלכ"ע טעם פּעיקר דאורייתא ומבב"ח הא לא ילפינו דחידוש הוא עיי"ש ויש ליישב בפשיטות למה דקיי"ל דסד"א מה"ת לקולא א"כ א"צ הגעלה כּלל כּינן דלשאר איסורים א"צ הגעלה ואי משום שְמא בישל בו העפוי"ם בשר ואנחנו נבשל בו חלב הא ספקא דאורייתא לקולא מה"ת שוב מצאתי בס' מנחת אהרן שתיגרז כּו.

אך הקשה הא ר"ע ס"ל ע"כ סד"א לחומרא דהא ס"ל בכריתות (דף טז) דח"א שני וְהא בְהא תליא להמהרי"ט עיי"ש: אך י"ל דלמ"ד נותן טעם לפגם אסור ומה דנבילה שא"ר לגר אינה קרוי' נבילה היינו בסרוחה מעיקרא.

וא"כ לפ"ז בקדירה ששימשה בה חלב או בשר א"כ הא הוי סרוחה מעיקרא ועיין שו"ת הגרע"א (סי' קפ"ג) וא"כ שפיר מוכח דטע"כ בשאר איסורים דאל"כ אלא משום בב"ח והיינו שְמא בישל בו העפוי"ם בשר ואנחנו חלב או איפכא ואז הוי סרוחה מעיקרא דהא גם קדירה בת יומא אי אפשר דלא פגמה פורתא למ"ד נותן טעם לפגם אסור כמבואר בע"ז (דף ס"ז) ועיין בחוות דעת (סי' פז).

ואי דהחפש שְמא בישל בו בשר בחלב הא זה שוב הוי כשאר איסורים ומוכח דגם בשאר איסורים טע"כ דאורייתא וא"ש: ובזה מיושב מה שעמד הגאון בדורש לציון דלמ"ד נותן טעם לפגם אסור יקשה קו' הרמב"ן למה לא צונתה התורה להגעיל במלקחית סיחון ועוג ואי דהותר להם בשבע שפכשו הא אח"כ בשבע שחלקו נאסר להם והי' בליעות מאיסור.

ולתנ"ל הא כּינן שהי' אז מותר ושימא שחל אח"כ עליהם האיסור שוב הוי כסרוחה מעיקרא וְלֹא חל איסור על סרוח מעיקרא ודו"ק: ט) ובעבודה זרה (דף סו) כתבו התוס' דבחמץ אף שניהם כחושים אסור דמ"מ משהו מיהו איכא עיי"ש ומבואר מדבריהם דריחא חשוב כמשהו ולכן בחמץ דאסור במשהו אסור גם ריחא.

וכבר הקשה הצ"ח מפסחים (דף עו) בשר שמן שצלאו עם בשר כחוש אסור הא אף בשניהם כחושים אסור דהא רב סובר מין במינו ל"ב וכל היכי דגם משהו אסור ה"ה שניהם כחושים כנ"ל ועיין בח"ס בסוף ספרו: והנראה לפי מ"ש בכו"פ (סי' קח) דהא דריחא אסור הוא רק מדרבנן דלא ילפינו ממשורת דלא הוי דומיא דמשורת עיי"ש.

וא"כ הא כתבו התוס' בחולין (דף צט): גבי שאני ציר דזיעא בעלמא היא דלא הוי אלא מדרבנן הרי דרבנן ס"ל לר"י מין במינו בטל. וא"כ ה"נ בריחא.

וא"כ א"א לומר בשניהם כחושים ומטעם איסור משהו דל"ב לרב דס"ל מין במינו ל"ב דהא בדרבנן בטל ודו"ק: ועפ"ז מיושב נמי למה לא צונתה התורה דיני הגעלה בשעת מתן תורה דהא כּל הפלים הי' אסורים שפּשלו בו מקודם כּל אסורים.

ולתנ"ל א"ש דהא בשבת ניתנה תורה ומה שפּשלו בו בערב שבת הוי נותן טעם לפגם דשרי ולמ"ד נותן טעם לפגם אסור הרי לדידנ' אמרינן הואיל ואשתי אשתי וגם הא לדידנ' קדירה בת יומא נמי פגמה והוי סרוח מעיקרא ושרי: א) עיין בקדושין (דף כא) וגאל את ממכר אחיו רשות אתה אומר רשות או אינו אלא חובה ת"ל ואיש כי לא יהי

לו גואל וכי יש לה וכו' אלא זה שיש לו ואינו רוצה ליקח עיי"ש וראיתי בהתורה והמצוה פ' בהר שהעיר דאמאי לא מוקי לה בגר שאין לו גואל.

ותי' דבגר לא משפחת לה שיהי' לו קרקע דהא חוזר ביובל ועיי"ש שכ' דמוכח ג"כ מזה דירושית הבעל דרבנן דאל"כ אפתי משפחת לה בגר שנשא אשה ומתה והיא יורשה עיי"ש ובאמת אפתי משפחת לה בנשא אשה וילדה בן ומתה וירשה הבן ואח"כ מת הבן וירשו האב ועיין צ"ח פסחים (דף ח) עיי"ש: ויש להעיר בהא דפסחים שם כל שאין לו קרקע אין עולה לרגל.

אמאי לא פריה למ"ד ק"פ לאו פקנן הגוף דמי לא משפחת מי שיש לו קרקע וכמו דפריה בגיטין (דף מח) לענין בפורים דלא משפחת לה אלא חד בר חד עד יהושע בן נון: ובעיקר הדבר הג"ל דגר אין לו קרקע משום דחוזר ביובל יש להעיר ג"כ למה שראיתי בברוה טעם שנסתפק אם אחד הפקיר שדה ואח"כ זכה בו אחר אי חוזר ביובל ונדעתו נוטה שם דאינו יוצא ביובל עיי"ש "ש וא"כ משפחת לה דגר יש לו קרקע שזכה מהפקר ובכה"ג אינו יוצא ביובל וגם בהתנה שלא יהי' חוזר ביובל א"כ יש לו קרקע אף לזה י"ל דהא שיטת הרמב"ם דלא מהני תנאה ועיין מנחת חינוך (מצוה שלט) דהעיר דהא ליכא קרא עיי"ש ולק"מ דהא מבואר בב"מ (דף עט) מניין למוכר שדהו לששים שנה שאינו יוצא ביובל שנאמר והארץ לא תמכר לצמיתות יצא זה וכו' והא בלא"ה לא גרע מתנאי ומוכח דלא מהני תנאי ועיין בקצות החושן (סי' סז) מ"ש בזה לענין שמקשה ואכמ"ל: וראיתי מי שהקשה על הרמב"ם דמביא דבר זה דמוכר שדהו לס' שנה והא להרמב"ם דפסק כר"י דאחים שחלקו לקוחות הן לא משפחת לה זה הא אין בידו למוכרו לס' שנה דאינו שלו רק עד היובל עכ"ד.

ולמ"ש בברוה טעם הג"ל דבזכה מהפקר אינו חוזר ביובל שפיר משפחת לה פנ"ל ואכמ"ל (יבום ונחליצה סימן נח א) המשנה למלך פ"ג מה' יבום נסתפק בהא דקיי"ל דהאומר יש לו בנים נאמן מטעם דבידו לגרשה אף הדין באונס ובמוציא שם רע דאין בידו לגרשה מחמת המצוה דלו תהי' לאשה עיי"ש ובאמת שיש לעיין לב"ש דאסור לגרש בלי ערנות דבר ל"ש בידו לגרשה: אף בעיקר הדבר מבואר בירושלמי פ"ק האומר הגע עצמה שהי' פהו, ופי' הפ"מ דבכהן ל"ש בידו דמתירא שמה יקום מחליו ויהי' אסור לקחת אותה משום גרושה.

הרי דבמקום ל"ש בידו לגרשה אינו נאמן: ונראה דע"כ הפי' דבידו לגרשה בע"כ. וראי' מירושלמי הנז' הגע עצמה שהי' פהו.

ולכאורה הא בידו לגרשה על תנאי דהא לא קיי"ל כב"ש בגיטין (דף פא) דהכותב גט על תנאי פסולה לכהונה וכבר תמה בזה הקרבן עדה שם. וצ"ל דהפ"ל דבידו לגרשה בע"כ ועל תנאי לא מהני בע"כ כמ"ש הרא"ש וא"כ הא בע"כ לא מהני לב"ש בלי ערנות דבר פנ"ל: אף נראה בבבאור דברי הירושלמי הנז' הגע עצמה שהי' פהו היינו כמ"ש התוס' בב"ב (דף קלד) דבכהן ל"ש בידו דהא תפסל לכהונה.

וא"כ אין ראי' דמיי"ר בע"כ ושוב י"ל דלב"ש מהני בלי ערנות דבר ואכמ"ל, ובדברי הרא"ש הג"ל דלא מהני תנאי בע"כ [ויש להמתיק הדבר יותר למ"ש הנוב"י דאף קודם

חרם ר"ג דמהני בע"כ מ"מ ע"י שליח לא וא"כ בע"כ דלא מהני שליח שוב לא מהני תנאי דכל מלתא דליתא ע"י שליח לא מהני תנאי פמבואר בכתובות (דף עד) עיי"ש] יש להבין דברי הירושלמי שהביא הר"ף ריש קדושין הדא דתימר בשטר שאין בו שנה פרוטה דאי יש בו שנה פרוטה פסוף היא והקשו הא נ"מ לאומר לה ע"מ שתחצירו לי את הנזיר דמטעם פסוף לא מהני וכמבואר בקדושין (דף ו) בכוליהו קני לבר מאשה הא מטעם שטר מהני: ולהנ"ל י"ל דקו' הירושלמי הכי הוא דאי שטר יש בו שנה פרוטה פסוף היא ואי דנ"מ בקידוש על תנאי ע"מ שתחצירי לי את הנזיר א"כ ליתני האי קונה כקו' הש"ס בבבלי ואין לומר כתי' הש"ס דהו"א אפילו בע"כ הא בע"כ לא מהני תנאי פנ"ל אף עיקר דברי הנוב"י הנ"ל תמוהים מהא דב"מ (דף קא) שדר לה גיטא ומשמע ע"י שליח הרי דמהני שליח בע"כ (* ואולי י"ל דבארוסה מהני דלא הוי חוב כ"כ דארוסה הא אין לה מזונות ב) ואגב אכתוב הנה בפ' פי תצא פתיב מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי.

הנה שינה הפתוב דגבי להקים לאחיו שם פתיב לשון מואון. והדר פתיב לא אבה וגם למה כ' חד לישנא בתרנייהו: ונראה דבירושלמי פ"ג דכתובות (הלכה א') אם מאן ימאן אביה אין לו אלא שמואן אבה מיאנו מן השמים מניין ת"ל אם מאן ימאן עיי"ש וצריך ביאור דהך קרא דאם מאן ימאן צריך למה דדרשינו בבבלי כתובות (דף לט) מאינה היא מניין ת"ל אם מאן ימאן ועוד דדרף הירושלמי לומר בכה"ג למ"ד (***) לשונות פכילות הם מאי איפא למימר: אף נראה הפנונה דלא מיתורא קדריש הכי אלא ממשמעותא.

וזהו למה דביאר בספר חכמת שלמה דיש חילוק בין לא אבה ובין וימאן דלא אבה הונח היכי דבטבע אין נפשו חפצה בהדבר ההוא. אמנם וימאן הונח היכי דבטבע נפשו חפצה באותו הדבר אבל השכל וההכרח ימנעוהו מזה כמו וימאן ויאמר אל אשת אדוניו וכן מאן ד' לתת להלך עמכם.

שהוא חפץ בעצם אבל המקום ימנעוהו מזה. ולכך גבי ד' פתיב ולא אבה ה' לשמוע אל בלעם עיי"ש פרשה י"א [ובדפי הספר (דף פא) עיי"ש]: וזהו הפנונה בירושלמי מדאמר אם מאן ימאן ולא פתיב לשון אבה אם לא יאבה אביה בהכרח שאביה יחפץ בו ואף מן השמים יעבדוהו דהוא פסול וכדומה ועיין בספרי ואם לא יחפץ האיש ולא שלא חפץ בה המקום כו' ת"ל ולא אבה יבמי ולא שלא אבה בה המקום עיי"ש: ולפ"ז ה"נ בקרא הנ"ל הפנונה הכי מאן יבמי להקים לאחיו שם לא אבה יבמי היינו נפשו חפצה להקים שם לאחיו המת.

ורק השכל ימנעוהו מזה כי לא אבה יבמי דבטבע אין נפשו חפצה בי ולכך ימאן ג"כ להקים לאחיו שם ואכ"מ. אף מ"מ קרא דוימאן אדום מאין פרעה וגו' צריכין ביאור ואכ"מ"ל: ג) עיין בית שמואל (ה' יבום) דאם יש לאח אחד שפחה חרופה אין חליצתה של זו פוטרת שאר יען דבשפחה חרופה אין חייבים אלא אשם יעיי"ש והקשה בס' טוב גיטין [ומובא בס' מנחת חינוך בהשטמות] מהא דיבמות (דף יט) דפריף ואי ס"ד קסבר ר"ש זיקה ככנוסה לייבם לקמיינתא ותפשר אינדף יעיי"ש אף דעל הזיקה אין חייבים מ"מ פוטרת ביאתה האחרות עיי"ש: אמנם הדבר נכון מאד דיש חילוק בין פטור חליצה לפטור ביאה וזהו לפ"מ שמצאתי להריטב"א (פ' ב"ש) דהביא בשם יש מפורשים דאע"ג

דזיקה פכנוסה דמאי לא אלימא חליצת זיקה לפטור שני' כי החליצה פטור היא ולא קנן כדאימא בירושלמי פלומר שמסלק זיקתו ממנה אבל אם בא על בעלת מאמר שפיר נפטרה צרתה יעיי"ש: הרי לה שיש חילוק בין פטור חליצה לפטור ביאה.

וא"כ אף אנו נאמר דשפיר כ' הב"ש דחליצת השפחה חרופה אינה פוטרת האחרות. דבגמ' לא נזכר רק דביאה פוטרת משא"כ חליצה רק מסלק זיקתו ממנו כנ"ל וכן מ"ש החלקת מחוקק שם ביאה פנונתו על חליצה וכמו שפיאר בא"מ שם עיי"ש: ד) ואגב אכתוב עיין בתוס' יבמות (דף טז) דהתם אין שום תקנה לעשות שתתייבם שאין להמית אחותה עיי"ש ויש לעיין הא בידו לשלוח לה גט ולבטל שלא בפני השליח ואז נימא אפקיענהו רבנן לקדושין מינן' עיין גיטין (דף לג) ואכמ"ל: ה) ועיין יבמות (דף לט) ביאת קטן וחליצת גדול וכו' וכתב רש"י ו"ל הכא ודאי סוגיא דשמעתא מוכחה דלאו קטן ממש היא וכו' ושני לי שהויי מצוה לא משהינן אלמא בקטן ממש פולי עלמא מודו עיי"ש: והנה בריטב"א הבין בדברי רש"י ו"ל דכוננתו דסוגיא אלא אליבא דר"מ דאלו לרבנן לא בעי שהויי והמתנה פלל.

וע"ז פתב הריטב"א ו"ל דאין ראי' דהפ"י חלה בקטן עד שיגדיל היינו אם הוא פחות מכן ט' ועד שיגדיל שיהי' בן ט' דאז ביאתו ביאה: ועוד הקשה פיון דקיי"ל פרבנן דר"מ איך נקטינן לסוגיא אליבא דר"מ דלית הלכתא פנותי' עיי"ש: אולם לולי דברי הריטב"א הי' נראה למה שכתב רש"י ו"ל לקמן (דף סא) בהא דקטנה מתניבמת ותגדל אצלו ותתקנים מצות יבום עיי"ש הרי דדעתו ו"ל דאף דקטנה מתניבמת היינו לענין שאם בא לפוטרה מגרשה בגט אבל מצות יבום לא קיים בקטנה דבעינן ראוי להקמת שם ולדבריו צ"ל הא דאמרין יבמה יבא עליה כל דהו עיין יבמות (דף ג) היינו שקנה אותה.

ופשוט דה"ה בקטן כן היא ושפיר הוי בזה שהויי מצוה אף אם הוא יותר מכן ט' אפילו לרבנן דר"מ פיון דלא קיים המצוה עד שיגדיל ופשוט: ו) עיין בירושלמי פ"ק האומר אמר ר' בין מתניתא לאחר שיחליץ לה יבמיה אבל לאחר שימות יבמיה מקודשת ועיי"ש במפרש שדבריו אינם מובנים ועיין בשו"ת חתם סופר אה"ע (סי' עט) מה שפירש בזה: ולענ"ד בפשיטות למה דמבואר בירושלמי ריש פ"א דיבמות דלמ"ד קדושין תופסין ביבמה אם נתקדשה ואח"כ בא היבם וחלץ לה או בא עלי' פקעו הקדושין למפרע יעיי"ש: ולפ"ז יתפרש היטב דברי הירושלמי הנז' דלאחר שיחליץ לה יבמיה שפיר הוי דבר שלא בא לעולם פיון דעכשיו לא יוכל לקדשה דהא אם יקדשה עכשיו ויבא היבם לחליץ לה או שיבא עלי' הרי יפקעו הקדושין למפרע ואף שיהני הקדושין עד שיחליץ לה או שיבא עלי' הא קדושין לזמן לא אשפחן כמ"ש הר"ן בגדרים (דף כט) א"כ שפיר הוי דבר שלא בא לעולם משא"כ לאחר שימות יבמיה הא גם עכשיו חלים דאם ימות הרי לא יפקעו הקדושין ואינו דומה למקדש אשה לאחר שימות בעלך דהתם לא חל עכשיו משא"כ הכא הא קדושין תופסין ביבמה אבל לאחר שיחליץ לה הא אם יחליץ לה לא חל למפרע והוי שפיר דבר שלא בא לעולם כנ"ל: אמנם נראה דמה דאמרין בירושלמי דגם אם חלץ לה פקע קדושין ראשונים זה דווקא אם נימא חליצה קנן אבל אם נימא חליצה פטור דווקא אם בא עלי' נפקעו הקדושין.

אָבֵל לֹא בְחַלְצֵן לָהּ. וּבְזֶה נִיחָא מַה דְּבִשׁ"ס דִּילֵן בֵּיבְמוֹת (דָּף צב) לֹא ס"ל כְּהִירוּשְׁלָמִי בְּזֶה מִשּׁוּם דְּאָנּוּ קִי"ל חֲלִיצָה פְּטוּר וּבִע"כ דְּאִין קְדוּשֵׁין תּוֹפְסִין בֵּיבְמָה: ז) רְאִיתִי בְּסֹפֵר יַד הַמְּלָךְ שְׂיָצֵא לְדוֹן בְּדָבָר הַחֲדָשׁ בְּהָא דְקִי"ל דְּאִיִּלּוּנִית לָאו בֵּת חֲלִיצָה וְיִבּוּם הוּא דַּמ"מ אִם בָּא עֲלֵי אִינוּ חֲיִיב פְּרַת.

לְמַה שְׂפָתְבוּ הַתּוֹס' בְּרִישׁ יְבָמוֹת דְּאֶשֶׁת אַחֵיו מֵאִמּוֹ אֵינָהּ בְּכַרְת דְּאִין לָהּ הִתֵּר אֶפְיָלוּ אִם לֹא הִי' לוֹ בְּנִים וְלֹא הָיָה דְּוָמִיָּא דְנִדְּהָ וְא"כ ה"נ אִיִּלּוּנִית. וּבִיּוֹתֵר לְמַה שְׂפָתְבוּ הַתּוֹס' בְּבִיצָה (דָּף יב) דְּלֹא אֶמְרִינּוּ אַהֲדָרְיָ קָרָא לְאֶסְרָא קָמָא וְא"כ ה"נ אִיִּלּוּנִית דְּמִמְעֻטִּינּוּ מְקָרָא דְאֶשֶׁר תֵּלַד וְלֹא אַהֲדָרְיָ לְכַרְת עֵי"ש: וּבִמְחַכְת"ה הָא מְבֹאָר בְּש"ס קָטָן וּקְטָנָה אִין חוֹלְצִין וְלֹא מִבְּמִין קְטָנָה שְׂמָא תְּמַצָּא אִיִּלּוּנִית וְנִמְצָאוּ פּוֹגְעִין בְּעָרְוָה.

וּמְלִשׁוֹן פּוֹגְעִין בְּעָרְוָה מִשְׁמַע שְׂיֵשׁ בְּהַ פְּרַת. וְמַה גַּם הָא שְׂיִטַּת הַמַּל"מ דַּר"מ אִינוּ חוֹשֵׁשׁ לְמַעוּטֵי כִי אִם בְּאֶסְרוֹר פְּרַת וְלֹא בְּאֶסְרוֹר לָאו וְא"כ אִם גַּם בְּבָא עֲלֵי וְנִמְצָא אִיִּלּוּנִית אִין בְּהַ פְּרַת לְמַה יְחֻוּשׁ לְמַעוּטֵי: ח) וְאִגַּב אֶכְתָּוּב דְּבְרִיטְבָ"א יְבָמוֹת כִּי' שְׂמָא תְּמַצָּא אִיִּלּוּנִית וְנִמְצָא דְצָרְתָה יְצָאָה בְּלֹא חֲלִיצָה.

דַּל"כ יְקַשָּׁה מַמ"נ אִם אִיִּלּוּנִית הוּא א"כ לֹא הָיָה אֶשֶׁת אַחֵיו דְּקְדוּשֵׁי קְדוּשֵׁי טְעוֹת כְּקו' הַתּוֹס' עֵי"ש. וְקַשָּׁה א"כ מַה פְּרִיָּה יְבָמוֹת (דָּף כא) וְכַר"מ מִי סָבַר לָהּ וְהִתְנִיָּא קְטָנָה מְתִיבְמַת וְדַלְמָא מִיִּירֵי שְׂאִין לָהּ צָרָה וְצ"ע: ט) עֵינּוּ רַש"י בְּקְדוּשֵׁין (דָּף יט) דְּיָבָם קָטָן קוֹנָה יְבָמוֹת מַה"ת.

וְהַקְּשָׁה הַמְּנַחֵת חֲזִינוּךְ לְדַעַת הַש"ג דְּבִיאַת יְבָמָה צָרִיכָה עֲדִים וְא"כ הָא אִין מְעִידִין עַל הַקָּטָן וְכַמ"ש הַרְמַב"ם ז"ל דַּמְש"ה קְטָנָה אִין עוֹשָׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטָה מִיַּד בְּעֵלָה מִשּׁוּם דְּשְׁלִיחַ לְקַבֵּל צָרִיף עֲדִים וְאִין מְעִידִין עַל הַקָּטָן עֵי"ש: וְנִרְאָה דְאִם נִימָא דְאִין קְדוּשֵׁין תּוֹפְסִין בֵּיבְמָה א"כ פְּשִׁיטָא דְלֹא בְּעִינּוּ עֲדִים דְּבִשְׁלָמָא בְּקְדוּשֵׁין וְדָאָסַר לָהּ אֶכּוּלֵי עֲלָמָא שְׁפִיר בְּעִינּוּ עֲדִים דְחָב לְאַחֲרִינֵי כּוֹן בְּגִירוּשֵׁין דָּאָסַר לָהּ אֶפְהֵן וְכַמּוֹ שְׂפָתְבוּ הַתּוֹס' בְּגִיטִין (דָּף ד) מִשָּׂא"כ בֵּיבְמָה וְרַק דַּמְש"ה צָרִיף אֶמְרִינּוּ דְצָרִיף עֲדִים מִשּׁוּם דְּאָנּוּ מְסַפְקָא לָן אִי קְדוּשֵׁין תּוֹפְסִין בֵּיבְמָה.

וְכ"כ הָאֲחֵרוּנִים וְכָל זֶה בְּיָבָם דְּעֲלָמָא אָבֵל בְּיָבָם קָטָן הָא כְּפָר חֲדִית לָן בְּאַבְנֵי מְלוּאִים (ס' א) דְּגַם עֲכָשְׁיוֹ תּוֹפְסִין הַקְדוּשֵׁין אִי נִימָא דְקְדוּשֵׁין תּוֹפְסִין בֵּיבְמָה פִּינּוּ דְמִיעֵט קָרָא מְמִיתָה לָא הָיָה אֶלָּא כְּחִיבֵי לְאוּוּיָן א"כ לֹא הָיָה שׁוּם חוֹב לְאַחֲרִינֵי בְּבִיאַתוֹ דְּמַעֲיָקְרָא הִי' תְּפָסוּ הַקְדוּשֵׁין וְכֵן הַשְּׂתָא.

וְדוּנּוּקָא בְּיָבָם גְּדוֹל דְּעֲכָשְׁיוֹ לֹא תְּפָסוּ וּמַעֲיָקְרָא הִי' תְּפָסוּ שְׁפִיר הָיָה חָב לְאַחֲרִינֵי ע"כ צָרִיף עֲדִים מִשָּׂא"כ בְּקָטָן וְדו"ק: וְאִגַּב אֶכְתָּוּב דְּמַה שְׂהַקְשׁוּ הַתּוֹס' בֵּיבְמוֹת (דָּף ט) דַּלְר"ע נִימָא דְחִיבֵי לְאוּוּיָן יְהִי רְמִיָּא קָמִי לְיִבּוּם מִשּׁוּם דְּאֶתִי עֲשָׂה וְדַחֵי ל"ת.

דְּהַדְּבָר מְבֹאָר לְהַדְּיָא בִירוּשְׁלָמִי רִישׁ יְבָמוֹת דַּר"ע יְלִיף ק"ו מֵאַחֲוֹת אִשָּׁה מְהַ אַחֲוֹת אִשָּׁה שְׂיֵשׁ הִתֵּר לְאֶסְרוֹר וְכו' וְאָמַר שָׁם דַּנ"מ בֵּין ר"י לַר"ע אֶלְמָנָה לְכַה"ג דַּלְר"ע דְּיִלְיָף ק"ו מֵאַחֲוֹת אִשָּׁה דִישׁ הִתֵּר וְכו' אֶלְמָנָה לְכַה"ג דְּאִין הִתֵּר לְאֶסְרוֹר לֹא רְמִיָּא לְיִבּוּם מַה"ת מְק"ו הַנ"ל וְלִק"מ אִיפּוֹא קו' הַתּוֹס' הַנ"ל: י) הַרְשָׁב"א ז"ל בַּחֲי' לְרִישׁ יְבָמוֹת תְּמָה אִמָּאִי לֹא תְּנִי שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה כְּגוֹן שְׂנַתָּן לָהּ גִּט ע"מ שְׂלֵא תִינְשָׂא לְפְלוּנֵי וְתִי' דַּתְנָאִי

מלתא אחריתי עיי"ש: ולענ"ד נראה דלכאורה קשה בנודרת נימא הואיל ואינש תרי
אשתי ויכמו ביבמות (דף ח) גבי נשא מת ומת ואח"כ נשא חי.

וצ"ל כמ"ש בשו"ת הרי"ם דדונקא לענגן אחות אשתו שפיר אמרינן הואיל ואינש תרי
אינש תרי לולי קרא דעל"ל כמו דהותר איסור דאשת אחיו והיגו דאל"כ לא יקיים המ"ע
דיבום משא"כ בחיובי לאווינ דע"כ צריכה חליצה עיי"ש וא"כ אם נימא דגם מחליצה
פטורה שוב נימא הואיל ואינש תרי ואינש תרי וא"כ יהי מותר ליבם ושוב פיון דאפשר
בחלוצה לא אמרינן הואיל ואינש תרי ואינש תרי ודו"ק: יא) ועינ' בספר דורש לציון (דרוש
י"ג) העיר בדברי הרמב"ם ז"ל דדעתו דאם הייתה היבמה מחייבי ל"ת או עשה אם פא
עלי נפטרה צרתה פיון דמה"ת מותרת להתייבם דעשה דוחה ל"ת ורק משום גזירה
וכדאיתא ביבמות (דף כ).

(וְהָא פִּינּוּ דְאִיפָא צְרֵתָה אֲדַרְבָּא נִימָא דְמַה"ט מַה"ת אֵינָה מְתִיבְמַת הָעֲרוּה דְבִאפְשָׁר
לְקַיָּים שְׁנֵיהֶם הָא לָא אֲמַרִּינּוּ עָשָׂה דוּחָה ל"ת עֵי"ש: וְנִרְאָה פְּשׁוּט דְהָא הֶרְמַב"ם יְלִיף
מִוּלְקַחְתָּה וְכַדְבְּרֵי בִיבְמוֹת (דף ח) דְּכָל הַיְכִי דְאִיפָא תְּרֵי לְקוּחִין וְאִי בְּעֵי הָאִי נָסִיב וְכוּ'
שְׁתֵּיהֶם מְוֹתֵרַת.

והשתא אם נימא דבייש ערוה ואיפא צרה הערוה אסורה מה"ת א"כ ליפא תרי לקוחין
ושוב גם הצרה אסורה וממילא גם היא מותרת דהא לא אפשר לקיים שניהם ומינש
היטב דברי הרמב"ם ואכ"מ: ואגב אכתוב מה שהקשה שם דבסוגיא דעליה ביבמות (דף
ה) הוכיח הש"ס דעשה דוחה ל"ת שיש בה מדאיצטרף עליה.

והא י"ל הטעם כמ"ש הרשב"א דגם ביש הנאת הגוף בהדי מצנה אמרינן מצות לאו
לה"נ. וא"כ פל איסור בביאה הוא רק משום הנאה כדאיתא בסנהדרין (דף עח) ואי מצות
לאו לה"נ לא חשוב נהנה וממילא מותר ושפיר איצטרף עליה עיי"ש: ויש לתרץ דהא
הכא מתנהג גם אחר המצנה דיציאתו הנאה לו כביאתו.

ומבואר בחדושי המאירי שהביא השעה"מ פ"ח משופר דבנהנה אחר המצנה לא שניף
מצות לאו לה"נ ומה"ט נודר ממעיני לא אמרינן מצות לאו לה"נ ואי דלא הוי בעידנא.
כבר פתבו הפסקי תוס' בזבחים (דף צ"ז) דהיכי דאי אפשר בענגן אחר (*) חשוב בעידנא
ועיין נמוקי יוסף פ"ב דב"מ ואכ"מ גם לפמ"ש האחרונים דטעם הרשב"א משום דהוי
דבר שאינו מתכוון דאינו מכוון להנאה רק למצנה והנאה הבא לו בע"כ לא חשוב הנאה
ואף דהוי פסיק רישא הא דעת הערוף הובא בתוס' יומא (דף לד) דפסיק רישא דלא ניחא
לי שרי: ולפ"ז הא בסנהדרין (דף פד) מחלק הש"ס בין שגגת לאו לשגגת חנק עיי"ש
וא"כ ה"נ בשגגת פרת י"ל דאסור.

וכבר כ' הר"ן שם דהטעם משום דשגגת חנק צריך כפרה וה"ה שגגת פרת וראנ' (**)
דמביאין עלי קרבן יעיי"ש וא"כ באיסור פרת מודה הרשב"א דאסור הנאת הגוף בהדי
המצנה ומינש קו' הנ"ל: יב) יש להעיר ביבמות (דף כ) בשלמא מן הנשואין עשה ול"ת
ואין עשה דוחה ל"ת ועשה עיי"ש הא מן הנשואין נמי קשה דהא באמת הקשו כל
האחרונים במה שתי' התוס' בגיטין (דף מא) דמש"ה לא אמרינן עשה דוחה ל"ת משום
דבדידה ליפא עשה דעכ"פ נימא חטא פדי שינקה חברה.

כמו דאָמרינגן בעלמא דמותר להפקה לעבור. וצ"ל כמ"ש בס' ברית יעקב (סי' ע"ב) ובתורת גיטין שתי' דבאוסור לאו לא התירו לעבור כדי שיזכה חבירו ונדוןקא באוסור עשה עיי"ש וא"כ הָא קָשָׁה הָא דַעַת הַגָּאוֹן רַע"א בְּכַתּוּבוֹת (דף ל).

(דַעַשָׁה דְבַעֲיָלָה לַכַּהֲנִי אֵין רַק עָלָיו וְלֹא עָלֶיהָ דְהָא כָּל הַטַּעַם דְּבַכְּסוּלֵי כְּהוֹנָה גַם הִיא מְוַזְקֶרֶת מִשּׁוּם דְּכַתִּיב לֹא יִקְחוּ אֲבָל הָא פְּתִיבִיקַח עֵי"ש ו"א כְּבִיאָסוּר עָשָׂה נִימָא חֲטָא כְּדִי שְׂיִזְכֶּה חֲבֵרָה דְהָא הֲלָאוּ נְדָחָה וְלֹא נִשְׂאָר כִּי אִם עָשָׂה [וְלִדְיָדָה לִיפָא שׁוּם אִיסוּר כַּנ"ל].

אף י"ל כמ"ש מקצת האחרונים דַעַשָׁה דִּיבּוּם אֵינוֹ רַק עָלָיו וְלֹא עָלֶיהָ א"כ ל"ש כְּדִי שְׂיִזְכֶּה דְהָא הִיא אֵינָה בְּמִצְוָה דִּיבּוּם אֶף קָשָׁה מְהֵרָה דְכַתּוּבוֹת (דף ל) אִיפָא בִּינְיָהוּ בְּעִילָה לְכַהֲנִי גְדוֹל וְהָא בְּאִיסוּר עָשָׂה נִימָא חֲטָא כְּדִי שְׂיִזְכֶּה חֲבֵרָה וְנִימָא עָשָׂה דוּחָה ל"ת וּבְזָה לֹא שְׂיִיף תִּירוּץ הַש"ס (דף מ) דְּבִדְיָדָה יֵשׁ לָאוּ דְהָא בְּבַעֲיָלָה לִיפָא עֵלֵי אִיסוּר: יג) עֵינִין בְּכַתּוּבוֹת (דף מ).

(אֵי אִמְרָה לֹא בְּעִינָא מִי אִיתָא לַעֲשָׂה כָּלֵל וּפְלִי הַתּוֹס' מִשּׁוּם דְּבִדְיָדָה יֵשׁ ל"ת וְלַגְבָּה לִיפָא עָשָׂה אֵין בְּדִין שְׂיִדְחָה עָשָׂה דִּידָן אֶת ל"ת דִּידָה עֵי"ש: וְנִרְאָה שְׂיֵשׁ לִינְשֵׁב בְּזָה קו' הַרְשָׁב"א בִּיבְמוֹת (דף פד) דְּלָמָּה לִי קָרָא דְלֹא יִקְחוּ ת"ל דְּהִיא עוֹבְרַת עַל לִפְנֵי עוֹר עֵי"ש: וְלַהֲנ"ל נ"מ הִיכִי דְאַנְסֵי אוֹתָהּ דְהוּי אִמְיָנָא דַעַשָׁה דוּחָה ל"ת וְרַק מִשּׁוּם דְּלִדְיָדָה אִיפָא ל"ת וְאֵין רַק מִשּׁוּם לִפְנֵי עוֹר הָא לִיפָא כַּהֲנִי גְדוֹל וְלֹא דְלִפְנֵי עוֹר דְּלִגְבֵי דִידָן הָא שְׂיִיף עָשָׂה דוּחָה ל"ת אֲבָל אִם גַּם הִיא מְוַזְקֶרֶת לֹא שְׂיִיף דְחִי כַּנ"ל: וְעֵינִי בְּהַגְהוֹת אִמְרֵי בְּרוּךְ דַּמ"ש הַתּוֹס' הַנ"ל דְּכָל הִיכִי דְבִדְיָדָה לִיפָא עָשָׂה ל"ש דְּחִי אֶף דְּרֵאוּי לְוַמֵּר עֲמוּד וְחֲטָא כְּדִי שְׂיִזְכֶּה הִיא כְּמוֹ דְּאִמְרִינֵן בְּעַלְמָא.

הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּנִשְׁמֵי לִיתְנִיָּהוּ בְּעַרְבוֹת מִשְׁא"כ בְּעַלְמָא מֵאִישׁ לְאִישׁ יָכוֹל לַעֲבֹר עֲבוּר חֲבֵירוֹ כָּל הִיכִי דְלַחֲבִירוֹ שְׂיִיף דְּחִי עֵי"ש. אֲמַנְם קָשָׁה לַמ"ש הַצִּל"ח בְּרִכּוֹת (דף כ) דְּכַהֲנִים לִיתְנִיָּהוּ נְמִי בְּעַרְבוֹת א"כ יִקְשָׁה מִפְּסָחִים (דף נט) דְּמִוֹתָר לַעֲבֹר לְכַהֲנֵי כְּדִי שְׂיִקְיָמוּ הַבְּעָלִים וְכְמוֹ כֵּן יִקְשָׁה לְשִׁיטַת הַתּוֹס' יְבָמוֹת (דף מז) דְּגָרִים אֵינָם בְּתוֹרַת עַרְבוֹת א"כ אִיף כְּיִפְיֵן לִי לְאֲדוֹן לַעֲבֹר עַל עָשָׂה כְּדִי שְׂיִזְכֶּה הָעֶבֶד הַגֵּר וצ"ע: יד) בְּתוֹס' יְבָמוֹת (דף ט) וְסִנְהֶדְרִין (דף נג) הַקָּשׁוּ הַתּוֹס' דְּהִיכִי מְדַמָּה חֲזִיבֵי ל"ת לְחֲזִיבֵי כְּרִיתוֹת לַכ"ע הָא בְּחֲזִיבֵי לְאוּוִין י"ל עָשָׂה דוּחָה ל"ת כְּמוֹ בִּיבְמוֹת (דף כ) עֵי"ש: וּבְפִשְׁטוֹת י"ל דְּלִפֵּי דְבָרֵי הַר"ש מְקִינּוֹן בְּס' הַכְּרִיתוֹת דְּאֵין עָשָׂה דוּחָה ב' ל"ת וְא"כ הָא שִׁיטַת הַרְמָב"ם דְּהָבָא עַל הַפְּנוּי' לֹקְהָ מִשּׁוּם לֹא תִהְיֶה קְדוּשָׁה.

וְא"כ לְכַאוּרָה מֵה פְּרִיף בִּיבְמוֹת שְׁם דְּנִימֵי עָשָׂה וְיִדְחָה ל"ת. אֶף זֶה טְעוֹת דְּשָׁם הָא מְקַדְּשָׁה בְּבִיאָה זוֹ וְלֹא שְׂיִיף כָּלֵל לֹא תִהְיֶה קְדוּשָׁה דְּזָה רַק בְּלֹא קְדוּשִׁין וְכָל זֶה לְדִידָן דְּקְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחֲזִיבֵי לְאוּוִין וְלִיפָא רַק ל"ת דְּאֲלַמְנָה וְשִׁפִּיר עָשָׂה דוּחָה מִשְׁא"כ לַר"ע דְּאֵין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחֲזִיבֵי לְאוּוִין א"כ הָבָא בְּלֹא קְדוּשִׁין עַל חֲזִיבֵי לְאוּוִין הָרִי יֵשׁ *) לָאוּ דְלֹא תִהְיֶה קְדוּשָׁה וְאֵין עָשָׂה דוּחָה שְׁנֵי לְאוּוִין וְדו"ק: טו) וְדָרָה אַגַּב אֲכַתּוּב בְּפְסָחִים (דף פג) חָל ט"ז לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת יִשְׁרָפוּ בְּשַׁבְעָה עֶשְׂרֵי וְנִימֵי עָשָׂה וְיִדְחָה ל"ת.

וְעָמְדוֹ הַמְּפֹרָשִׁים אֲמָאֵי לָא פְּרִיָּה הַש"ס עַל רִישָׁא דְּמִתְנִיתִין שְׁם (דָּף פב) דְּתַנּוּ יִשְׂרָף
בְּשֵׁשׁ עֶשְׂרֵי דְּאֲמָאֵי לָא בַּט"ו דְּנִינְתִי עֲשֵׂה וְיִדְחָה ל"ת: וְנִרְאָה דָּאֵם נִימָא דְּנִשְׁשִׁים פְּטוּרוֹת
מִעֲשֵׂה דְּשְׂרִיפְתָּ קְדָשִׁים.

וְגַם אִם נִימָא כַּר"ש דְּנִשְׁשִׁים חֲזִיבוֹת בְּצִיצִית לַק"מ קו' הַש"ס. דְּהָא עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת יִלְפִי
מִפְּלָאִים בְּצִיצִית וְשֹׁאנֵי עֲשֵׂה דְּצִיצִית דְּהוּי עֲשֵׂה הַשְּׁנָה בְּכָל.

כִּינּוּן דְּגַם נְשִׁים חֲזִיבוֹת בְּצִיצִית מִשָּׂא"כ עֲשֵׂה דְּשְׂרִיפְתָּ קְדָשִׁים. וְא"כ לְכַאוּרָה מַה פְּרִיָּה
הַש"ס דְּלִמָּא מִתְנִי' כַּר"ש: אָף לַמ"ש בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים (ס' יג) וּבַס' מִעֵינֵי הַחֲכָמָה
דְּבִקְדָשִׁים מ"ע שֶׁהוּז"ג נְשִׁים חֲזִיבוֹת דַּמ"ע שֶׁהוּז"ג יִלְפִי מִדְּהִקְשָׁה כָּל הַתּוֹרָה לְתַפְּלִין
וְתַפְּלִין גּוֹפְיִיהוּ הַקּוֹשֵׁשׁ לַת"ת וְקִי"ל דְּדָבָר הַלְּמַד בְּהִקְשָׁא אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהִקְשָׁא
בְּקְדָשִׁים יַעֲיִין זְבָחִים (דָּף נ') וְא"כ נְשִׁים חֲזִיבוֹת בַּמ"ע דְּקְדָשִׁים שֶׁהוּז"ג עֵי"ש: וּלְפ"ז
נִדְּאֵי נְשִׁים חֲזִיבוֹת בַּמ"ע דְּשְׂרִיפְתָּ קְדָשִׁים.

וּבְזָה י"ל מ"ש הַרְמַב"ם פ"א מַה' בֵּית הַבְּחִירָה דְּנִשְׁשִׁים מְצוּיִן עַל בְּנֵי בֵּית הַבְּחִירָה. אָף
דְּאֵין בּוֹנֵין בֵּית הַמְּקַדָּשׁ בִּי"ט וְלֹא בְּלִילָה יַעֲיִין שְׁבוּעוֹת (דָּף טו).

וְע"כ פְּנ"ל מִשּׁוֹם דְּקְדָשִׁים שְׁאֵנִי וּבְזָה יוֹבֵן דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּקְדוּשִׁין (דָּף לד) דְּתַמָּהוּ דְּנִשְׁשִׁים
יְהִי מוֹתָרִים לְהַדְּלִיק בְּשֵׁמֶן שְׂרִיפָה וְעָמְדוֹ הַמְּפֹרָשִׁים דְּהוּי מ"ע שֶׁהוּז"ג הַמְּצוּהָ דַש"ק
וּפְטוּרִין גַּם מִזֹּו וְלִהַנ"ל יוֹבֵן הֵיטֵב וְא"כ שְׁפִיר הַקְּשָׁה הַש"ס דְּנִינְתִי עֲשֵׂה וְיִדְחָה ל"ת:
אֲמַנָּם עַל רִישָׁא דְּמִתְנִי' לָא הוּי מְצִי לְאַקְשׁוּי לַפַּמ"ש שְׁם דְּלַר"י דַּס"ל דְּיִלְפִינּוּ לְפְטוּר
נְשִׁים מַמ"ע שֶׁהוּז"ג מִשּׁוֹם דְּהוּי לִי מְצָה וְהַקְּהַל ש"כ הַבָּאִים כְּאַחַד וְא"מ א"כ אֵין חִילּוּק.
וְא"כ י"ל דְּמִתְנִי' ר"י הוּא. וְלִכְךָ פְּרִיָּה מְסִיפָא דַט"ז חַל בְּיוֹם שַׁבָּת וְא"כ חַל פְּסַח שְׁהוּא
ט"ו בְּיוֹם ו' וְהָא קִי"ל דְּלֹא בַד"ו פְּסַח.

וְע"כ דְּאַתְיָא כְּאַחֲרִים דְּאֵין בֵּין עֲצָרָת לְעֲצָרָת אֲלֵא ד' יָמִים וְלִדְיָדָהוּ שְׁפִיר חַל ט"ז בְּשַׁבָּת
וּכַמ"ש הַתּוֹס' בְּפְסָחִים (דָּף נח:) ד"ה כְּאַיְלוֹ דְּכָל דְּתַנִּי תְּרִי שְׁבִי גְבִי הַדְּדִי אֲתִיָּא כְּאַחֲרִים
וְלִדְיָדָה גַּם בַּד"ו פְּסַח עֵי"ש וְא"כ דְּמִתְנִי' אַחֲרִים וּמְבֹנְאָר בְּכַמָּה זְוֹכְתִי דְּאַחֲרִים הִינּוּ
ר"מ וְלַר"מ הָא יִלְפִינּוּ מִתְּפִלִּין וְא"כ לַר"מ בְּקְדָשִׁים חֲזִיבוֹת בַּמ"ע שֶׁהוּז"ג וְהַקְּשָׁה שְׁפִיר
לְאַחֲרִים לְשִׁיטְתִּיהוּ נִימָא יָבֵא עֲשֵׂה וְיִדְחָה ל"ת וְהַדְּבָרִים נְחַמְדִּים מְאֹד וְדו"ק: טז) עֵינִין
מִכּוֹת (דָּף טו) בְּהָא דְּאַמְרִינּוּ בְּאוּנָס שְׁגִירֵשׁ דָּאֵם פְּהֵן הוּא לֹוְקָה וְאֵינוֹ מְחִזֵּיר דְּלָמָּה לֹא
נִימָא דְּאַתִּי עֲשֵׂה דְּלוֹ תְּהִי לְאַשָּׁה וְדַחִי לְלֹאוֹ דְּגְרוּשָׁה וְאֵי דְּהוּי ל"ת וְעֲשֵׂה לִי תִי עֲשֵׂה
דְּהַשְּׁנָה בְּכָל וְלִדְחִי ל"ת וְעֲשֵׂה שְׁאֵינָם שְׁנָה בְּכָל וְתִי מִשּׁוֹם דְּאֵי אֲמָרָה לֹא בְּעֵינָא לִיתָא
לְהַעֲשֵׂה כָּל עֵי"ש וְדְּבָרֵיהֶם נוֹטִים לְהֵאֵי דְּכְתוּבוֹת (דָּף מ').

.)

עֵי"ש וַיֵּשׁ לְהַעֲיֵר לְפִי הַר' עֲזַרְיָאֵל בְּתוֹס' יִשְׁנִים שְׁם מִשּׁוֹם דְּבְדִידָה לִיכָּא עֲשֵׂה וְעוֹבְרָת
עַל ל"ת כְּמוֹ הוּא ע"כ לֹא שְׁיָיָף דַחִי. וְזָה יִתְכֵן בְּשִׁאָר חֲזִיבֵי לְאוּוּיִן.

אַבְל בְּלֹאוּי דְּכְהַנּוּהָ דְּקִי"ל בִּיבְמוֹת (דָּף פה:) דְּכָל הֵיכִי דְּהוּא מְוֹנָהָר גַּם הִיא מְוֹנָהָרָת.
וְאָף דְּהַשְּׁנָה הַפְּתִיב וְכו' בְּלֹאוֹ שְׁאֵינּוֹ שְׁנָה בְּכָל לֹא אֲמָרִינּוּ הֵכִי וְרַק מִשּׁוֹם דְּהִיא מְוֹנָהָרָת.

וא"כ הָקָא דְבַדְיָדָן שִׁינָה עֲשֵׂה דוּחָה ל"ת וא"כ לְדִידָן לִיפָא אִיסוּרָא גַם לְדִידָה לִיפָא אִיסוּרָא וא"כ לֹא שִׁינָה בְּזָה אִי אֲמָרָה לֹא בְּעִינָא וְעֵינָן מְנַחַת אַהֲרֹן סְנֵהֲדָרִין (דָּף.) ש'כ' פְּעִין סְבָרָא זוֹ: אָף י"ל דְּהָא פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּעִירוּבִין (דָּף ק) דְּהִיכִי דְבָא עַל יְדֵי פְּשִׁיעָה לֹא דְחֵי יַעֲיִ"ש מְשׁוּם דְּהֵי יָכוֹל לְהַתְקַיֵּים בְּלִי עֲבִירַת הַלְּאוּ.

וּכְבָר הִקְשׁוּ דַא"כ מ"פ בְּכַתְּנֻבוֹת וצ"ל כמ"ש הָאֲחֵרוּנִי דְבְּלִי פְּשִׁיעָה לֹא הֵי הָעֲשֵׂה דְלוּ תִהֵי לְאִשָּׁה מִשָּׂא"כ הֵתָם דְּהֵי הָעֲשֵׂה בְּלִי פְּשִׁיעָה. וְא"כ נִיחָא הָקָא דַע"י פְּשִׁיעָתוֹ בָּא שְׂגָרְשָׁה וְלוּלֵי שְׂגָרְשָׁה הֵי מְקוּם לְקַיֵּים הָעֲשֵׂה בְכַה"ג.

ו דוּחָה ל"ת וצ"ל דְּהַתּוֹס' שְׁהִקְשׁוּ הֵינּוּ לְפִי הַשְּׁנִי שְׂבִיתוֹס' עִירוּבִין וְא"כ י"ל דְּהַר' עֲזַרְיָאֵל סוּבָר כְּפִי הַנְּ"ל דְּהִיכִי דַע"י פְּשִׁיעָה בָּא לֹא דְחֵי וּלְק"מ לְהַר' עֲזַרְיָאֵל וְאֲכַמ"ל: (יז) וְאֲגַב אֲכַתּוּב דְּבַדְבְּרֵי הַתּוֹס' הַנְּ"ל יֵשׁ לְהַשִּׁיג עַל מ"ש בְּסִפְרָא בְּרִית יַעֲקֹב לְתַרְזֵן קו' הַחֲכָם צְבִי (ס'י).

(עַל מ"ש הַמוֹהַר ש"א בְּרִישׁ מִכּוֹת דְּעֵדִים שְׁמַעֲיָדִים עַל אֲחָד שֶׁהוּא מְצָרִי שְׁנֵי וְהוּזְמוּ דְנִפְסְלוּ דַל"ש לֹא לִזְרַעוּ וְהִקְשָׁה הַח"צ מְהָא דְּמִכּוֹת (דָּף טז) דְּפָרִיף גְּבִי אֲנָס דְּבִיטְלוּ וְל"ב הִיכִי מְשַׁכַּחַת לֵהּ הָא מְשַׁכַּחַת לֵהּ שְׁהַעֲיָד שֶׁהִיא מְצָרִית שְׁנֵי וְהוּזְמוּ דְנִפְסְלוּ.

וְע"ז תִּי הַבְּרִית יַעֲקֹב הַנְּ"ל דַא"כ לֹא בִיטְלָה הִיא דְּהָא שִׁינָה עֲשֵׂה דוּחָה ל"ת וְרַק מְשׁוּם דְּאִי אֲמָרָה לֹא בְּעִינָא א"כ לֹא בִיטְלָה הִיא יַעֲיִ"ש וְלִהַנְּ"ל הָא בְכַה"ג דְּהִיא אֵינָה מְוַזְהֶרֶת שְׁפִיר שִׁינָה דְחֵי. וְגַם הָא דַעַת הָאֲחֵרוּנִים דְּגַם לֹא הִבָּא מְכַלְל עֲשֵׂה הָוֵי כְּעֲשֵׂה שְׂאֵינָה נְדַחִית מְפָנִי עֲשֵׂה וְרָא' מְפָסְחִים (דָּף נט).

(וְעֵינָן בְּרִישׁ פ' א הוּבָא בְּש"מ פְּתוּבוֹת (דָּף מ) וְא"כ בְּמְצָרִית דְּהָוֵי לֹא הִבָּא מְכַלְל עֲשֵׂה לֹא שִׁינָה דְחֵי וְגַם בְכַה"ג הָוֵי בָּא ע"י פְּשִׁיעָה שְׂאֵינָה דוּחָה וְאֲכַמ"ל: בְּעֵנָן זֶה מְצָאֵנִי תְּשׁוּבַת מֵר חֲמִי הַגָּאוֹן הָאֲדִיר בְּעַל אֹר שְׁמַח וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: ב"ה יוֹם ד' "לְסִדְרָא עִם נוֹשֵׁעַ בַּד' פִּי עֲמָף מְקוֹר חַיִּים" לִפ"ק: גְּמַר חֲתִימָה טוֹבָה וְשָׁנָה מְבֹרָכָה וּמְאֻשְׁרָה לְרֵאשׁ מַחְמַדִּי אֲבָן הָרֵאשִׁיחַ חֲתָנִי רַב חֲבִיבִי כְּנִפְשֵׁי הָרַב הַמְּפֹרָסִים בְּשִׁמּוֹ הַטּוֹב וְכו' ר' אֲבָרְהָם שְׁיִחְלִי: (א) מַחְמַדִּי ע"ד הָעֲרֵתָהּ הִנֵּה אָף לְרַע"ק דְּמִשְׁוֵי כְּעֲרֻנָה לִיבָמָה בְּרוּר דְּהִזְיָקָה לֹא נִפְקַעַת וְלֹא הָוֵי כְּפָצוּעַ דְּכָא שְׂאֵם אַח"כ נִפְצָע פִּקַּע זִיקָה (עֵי) יְבָמוֹת עַח.

(כֵּינּוֹן דְּאִיסוּר סוּטָה בַא"א תְּפָסִי קִידוּשִׁין דְּהַפְּלֵ מוֹדִים בְּסוּטָה (יְבָמוֹת מַט) כָּל שְׁפָן דְּלֹא מְפִקִיעַ זִיקָה דִּיבָמָה בְּזִינְתָהּ [וּבְכַתְּבִים יְשָׁנִים הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה] רַק זֶה יִתְכּוֹן לְפִי מַה שְׂאֵמַר ח"א בְּשׁו"ת רַע"ק ס' רו) בְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּנִפְקַע הִזְיָקָה מְשׁוּם דְּטוּמְאָה בְּעֲרִיּוֹת שִׁינָה גַם בִּיבָמָה שְׂזִינְתָהּ לִפ"ז הָעֲרֵתָהּ נְכוּנָה אָף יִתְיַשֵּׁב לְזֶה דְּתוֹס' לְשִׁיטְתָם דְּסוּטָה לְבוּעַל סְבָר רַע"ק דְּמִמְזוֹר הָוֵי א"כ דְּגַמַר בִּיאָה הָוֵי בְּאִיסוּר סוּטָה לְבוּעַל וְהַנְּלָד מְזוֹר הִיא: ב) לְפָלֵא רֵאִיתִי בְּאֵלְשִׁיף בְּשׁו"ת ס' ס"ח מְבִיא מִמְשָׁנָה דַּפ' הַמְדִיר בְּיִשְׂרָאֵל יוֹצֵיא דְכִינּוֹן דְּגִירְשָׁה הַחֲזִירָה מְוַתְרוֹת בְּנִדְרוֹ וְזֶה פְּלֵא כִּי פֶה קְדוֹשׁ יֵאמַר כְּזֶה דְּהַפְּרִיּוּשׁ שְׂאֵם יִשְׂאֵל עַל נִדְרוֹ יִחֲזִירָנָה וּפְשׁוּט: ג) וְעֵינָן בְּר"מ בְּרִישׁ פֶּרֶק א' ה"ב מְנֻדְרִים] נְדָרֵי הַקְּדוֹשׁ שְׂאוּמַר הָרִי עָלֵי לְהַבִּיאֵו עוֹלָה כו' וְמַה שְׂפָתָב שְׁיָכוֹל לְהַפֵּר כֵּינּוֹן לְהַמְבַּנְּאָר בְּפֶרֶק י"ב הַלְּכָה יו"ד אֲמָרָה יְקַדְּשׁוּ יְדֵי לְעוֹשִׂיהֶן אוֹ שְׂנֻדְרָה שְׂלֵא יִהְיֶה מִמְעֲשֵׂי יְדֵיהֶן צָרִיף לְהַפֵּר וּמְפָרֵשׁ כְּפִשׁוּטוֹ ד) וְדַע כִּי מְסַתְּפָקָא לִי לְשִׁיטַת רַמְב"ם דְּגִלְחָהוּ לְסִטִּים אָף בְּנִזְרוֹת מְרֻבָּה אֵין

שְׁלֵשִׁים יוֹם עוֹלִין לוֹ וְכִינּוֹן דְּגִלְחֻוּהוּ לְעֶשְׂרִים יוֹם צָרִיף לְמִנּוֹת שְׁלֵשִׁים יוֹם וּלְאַחֲ"כ
לְהַשְׁלִים נְזִירוֹתָיו יַעו"ש אִם פֶּן בְּנִטְמָא אַחַר זֶה וְצָרִיף לְגַלְחַת תְּגַלְחַת טְוִמְאָה לְאַחַר ז'ו'
יָמִים מְגַלַּח וְאָז מִתְחִיל לְמִנּוֹת נְזִירוֹת דְּטַהֲרָה וְנִמְצָא דַע"י טְוִמְאָה מְרוּיִחַ שְׂאִינוּ צָרִיף
לְמִנּוֹת שְׁלֵשִׁים יוֹם וּמִשְׁפַּחַת בְּטָמָא עֲצָמוּ וְאִינוּ עוֹבְרֵי מִשּׁוּם בַּל תֵּאָחֵר וּצ"ע.

ואכ"מ בְּזֶה: ה) וְהִנֵּה מַה שֶּׁהָעִיר חֲתָנִי דְמַאי אִירְיָא דְמַכְסִין [בְּעֶפְרָ עִיר הַגְּדֻחַת דְּחֻלִין
פֹּט] הָא בְּכָל הַנְּאוֹת מוֹתֵר [כִּינּוֹן דְּמַסִּיק דְּבַעְפָּר קַרְקַע קְאָמֵר דְּאִינוּ צָרִיף לְשׁוֹרֵף דְּמַחְנוֹסֵר
תְּלִישָׁה וּמוֹתֵר בִּהְנָאָה א"כ פְּשִׁיטָא דִּיכּוֹל לְכַסּוֹת בַּעְפָּרָה] וְאוּלַי דְכִינּוֹן דְּאָמְרוּ בְּפִסְחִים
(מִז:): וּבִירוּשְׁלַמִי בִּיצָה דַעֲשֶׂה דוֹחָה ל"ת וְאִם פֶּן קַמ"ל דְּאָרְף דִּישׁ עוֹרָף לְשַׁחֲטֵי וּמִצָּנָה
לְחַפּוֹר וּלְכַסּוֹת סד"א דְעוֹמֵד לְתַלְוֵשׁ פְּתִלוּשׁ דְּמִי בִּיחְדוּ לְכָף וְכַר' יוֹנָה בְּחֻלִין וּמִתְסַר
כִּי נִתְלַשׁ קַמ"ל דְּמַכְסִין בּוֹ כו' וְרַמְבַּ"ם סְדָרוֹ אַחַר הַדִּין מַכְסִין בְּאֶפְרָ מִן הָעֲצִים וּמִן
הַבְּשָׂר דְּמַכְסִין בַּעְפָּר עִיר הַגְּדֻחַת מִשּׁוּם דְּמִצּוֹת לֹא לִיקְנוֹת כו' פְּרָבָא וְאֶפְרָ עִיר הַגְּדֻחַת
אֲסוּר פְּאֶפְרָ אֲשִׁירָה וּכְמוֹ דְּאָמְרִינּוּ בִירוּשְׁלַמִי פ"ג מְעַרְלָה כָּל כו' חוּץ מֵאֶפְרָ הַבָּא מִחַמַּת
עו"ג וְכֵן בְּרַמְבַּ"ם דְּכֻלְהוּ מִשּׁוּם לֹא יִדְבַק בִּיְדָהּ מְאוּמָה מִן הַחֲרָם וְכֵן בְּרַמְבַּ"ם בְּכַמָּה
מְקוֹמוֹת כְּיִל לְהוּ בְּאֲשֶׁרָה בְּצִיצִית וּבְאִסוּרֵי מִזְבֵּחַ וּבְשִׁקְלִים וְכוּ"ב וְעוֹד יֵשׁ לִי לְדַבֵּר:
ו) וְאֶתְנֹב אִינְהוּ הָעֲרוֹת תְּמוּל הַרְגֵּשְׁתִּי דר"ש עִירוּבִין ב) וְרַמְבַּ"ם פְּרָשׁוּ דְנֻקָּא שְׁלָמִים
שְׁנַשְׁחֲטוּ קוֹדֵם שִׁיפְתַּחוּ דְלַתוֹת הַהִיכָל פְּסוּלִים וּשְׂאָר קַרְבָּנוֹת לֹא (רַק בְּזִרְיָקָה) וְגַבִּי פֵר
הַמִּילוּאִים כְּתִיב וְשַׁחֲטָה אֶת הַפָּר כו' פְּתַח אֱהֵל מוֹעֵד אוּלַי מִשּׁוּם דְּכָל שְׂאִינּוּ טְעוּנִין צְפוּן
וּטְעוּנִין סְמִיכָה צָרִיף פְּתַח אֱהֵל מוֹעֵד וְאִז בְּמִילוּאִים לֹא הִי טְעוּן צְפוּן לְכֵן גַּם שַׁחֲטָה
פָּר הִי טְעוּן שִׁיחָה פְּתַח אֱהֵל מוֹעֵד וְאִכְמ"ל תּוֹדִיעֵנִי דַעֲתָהּ בְּזֶה: הִירוּשְׁלַמִי לֹא הִבִּיא
גְזִירָה דְשָׂמָא יַעֲבִירָנוּ בְּלוּלָב וְשׁוֹפָר רַק יְלִיף מִקְרָאֵי וּבְמִגִּילָה לֹא פִירֵשׁ טְעָמוֹ וּפְלֵא.

אוּלַי מִשּׁוּם דְּאָמֵר בִירוּשְׁלַמִי מְגִילָה] סְעוּדַת פּוֹרִים בְּשַׁבַּת מְאַחְרִין מִשּׁוּם שִׁשְׁמֻחָתוֹ תְּלוּי
בִּידֵי שְׁמִים לְכֵן הִקְדִּימוּ קְרִיאָתוֹ [וְעִינּוּ בְּזֶה] ד' יִשְׁמַחְנוּ בְּמַהֲרָה בְּבִשּׁוּרוֹת טוֹבוֹת מִשְׁמַחַת
לֵב וְנִפְשׁוּ ו' ד' עֵינֵינוּ וְיִשְׁמַח לִבְנוֹ וְנִשְׁתַּעֲשַׁע יַחַד בְּכָל טוֹב בְּמַהֲרָה וְהַבְּרָכוֹת שְׁנִתְּבָרְךָ
אֲבָרְהֶם יִתְקַיֵּם עָלֶיךָ יְהִי בְּרָכָה וְנִזְכָּה לְהָרִים קָרְן תּוֹרְתֵינוּ וּבַעֲת יִתְרוֹמֵם קָרְן יִשְׂרָאֵל
כְּחֻצּוֹ וּכְבִרְכַת הַמַּבְרָבִם בְּפִתְקָא טָבָא וּבְשִׁנָּה דְשִׁנָּה וְרַעֲנָנָה בְּכָל.

מְבָרְכוּ בְּלֵב תְּמִים כָּל הַיָּמִים מְאִיר שְׁמֻחָה פְּהֵן: א) עֵינֵי בְּשַׁבּוּעוֹת (דָּף פֹּד:): אָמֵר רַבָּא
לְמַאן דְּאִית לִי פוֹלָל אָמֵר שְׁבּוּעָה שְׁלֵא וְכו' מִיגוּ דְחַל אַעֲנָבִים וְכו'. כְּבָר נּוֹדַע מַה שְׁתַּמָּה
הַגָּאוֹן רַע"א דְמַה חִידוּשׁ רַבָּא בְּזֶה וּכְבָר הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה: וְנִרְאָה דְהִנֵּה בְּפִשּׁוּטוֹ נִרְאָה דְטַעֲמָא
דר"ל דְלֹא אָמְרִינּוּ פוֹלָל בְּבָא מְעֲצָמוּ מִשּׁוּם דְּבִשְׁלָמָא בְּאִסוּר הַבָּא מֵאֱלִיּוֹ דְחַל לְקוּבְרוֹ
בֵּין רְשָׁעִים גְּמוּרִים אֲפִילוּ אִם נִימָא דְאִין אִסוּר חַע"א וְכִדְאָמְרִינּוּ בִּיבְמוֹת (דָּף לֵב:)
מְעַלָּה אֲנִי עָלִיו פְּאֵלוּ עֲשֶׂה ב' וּלְקוּבְרוֹ וְכו' שְׁפִיר אָמְרִינּוּ פוֹלָל לְמַלְקוֹת מִשָּׂא"כ בְּאִסוּר
הַבָּא מְעֲצָמוּ דְלֹא חָל כָּלָל וְכו"כ בְּסִפְרָ אֲבָנֵי מְלוּאִים בְּתַשׁוּבוֹתָיו יַעו"ש: וּלפ"ז בְּשִׁנֵי
אִסוּרִים שְׁוִים בְּנוֹדָאֵי דְאִינוּ חָל אַף לְקוּבְרוֹ וּכְמוֹ בְּנִדָּה אִם רָאִתָּה שְׁנֵי פְעָמִים.

וא"כ י"ל דְזֶה קַמ"ל דְאַפְי' בְּשִׁנֵי אִסוּרִים שְׁוִים אָמְרִינּוּ פוֹלָל: ב) וְהִנֵּה בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ
הַקְּשָׁה לר"ל דְלֹא אָמְרִינּוּ פוֹלָל בְּבָא מְעֲצָמוּ פְּהֵן וְנִזִּיר אִיף חָל וְיִקְשָׁה מִתְּנִיתִין דְּמַכּוֹת
(דָּף כֵּב) פְּהֵן וְנִזִּיר אֲבוֹת הַטְּוִמְאָה וְאִיף חָל אִסוּר נְזִיר הָא הִנֵּי אִסוּר פוֹלָל הַבָּא *

מעצמו יעיי"ש: ונראה למה דקיי"ל דהנודר מן דבר אהד הוי נזיר לכל וכמו בנודר מן
החרצנים ועי' בנזיר (דף ד).

.)

וא"כ הא לא אמר רק מן החרצנים אלא דגזירת הפתוב דהוי נזיר לכל וזה לא בא מעצמו
אלא בא מאליו. וכעין זה מבואר בשו"ת שפספסר אבני מלואים שם (סי' ז) לנישב קו'
התוס' דמוקדשין הוי כולל הבא מעצמו ותי' פיון דקיי"ל האומר רגלה של זו עולה הוי
כולה עולה דפשוטה קדושה בכללה א"כ הוי איסור הבא מאליו יעיי"ש וה"נ גבי נזירות.

ולפ"ז י"ל דמייירי בנזיר רק מן החרצנים וממילא דאסור בטומאה ושפיר חל אלא
דכהונה ככולל דזה חשוב איסור הבא מאליו ודו"ק היטב: וארונחנא בזה טובא וזה יצא
ראשונה לנישב עוד קו' הטורי אבו דהא בנזיר איפא עוד לאו דבל יחל וכדאמרין בפ"ק
דנדרים יעיי"ש: ולהנ"ל י"ל דבכה"ג ליפא לאו דבל יחל דהא הוא באמת לא אסר על
עצמו בטומאה ורק דממילא חל מגזירת הפתוב ואמנם בל יחל ליתא דהא לא הי' דברו
לזה ול"ש לא יחל דברו [נשוב מצאתי במנחת חינוך (מצנה שעב) שחידש פן] וא"כ
מתני' הנ"ל דמייירי שאמר רק מן חרצנים שפיר לא חשוב לאו דבל יחל דהא בכה"ג לא
עבר אבל יחל.

ואי דיקשה לרבי יוחנן דס"ל כולל בבא. מעצמו ל"א וע"כ דאיירי כנ"ל וא"כ ליפא בל
יחל: ומינשב עוד קו' האחרונים דלר"ל דלית לי' כולל בבא מעצמו יקשה לדידי' מתניתין
דסוף נדרים (דף צא).

(גבי נטיקה אני מן היהודים דע"כ איירי ככולל כמ"ש התוס' והא הוי כולל בבא מעצמו
ולמ"ש מתניתין דמכות מסייע לי' ואכ"מ: אף עדיין אינו מינשב בזה מה שהקשו
האחרונים דהיכי חל יו"ט אשביעית אם נימא דהאי תנא לית לי' כולל.

אפי' בבא מאליו. ומכ"ש דקשה לרבי יוחנן דלא שאני לי' בין איסור בא מאליו לאיסור
הבא מעצמו דע"כ האי תנא ל"ל כולל כולל: ונראה לפמ"ש הריטב"א קדושין (דף כט)
דצריך אותו למעט נשים ממילה אף דהוי מ"ע שהזמן גרמא משום דלא מיפטרו אלא
במצות שפגופו יעיי"ש: ולפ"ז הא אמרינן בע"ז (דף טו) דבשביעית האיסור היא על
הארץ דכתיב ושבתה הארץ וגו' ומבואר במנחת חינוך (מצנה) דמה"ט נשים חייבת
בשביעית דהוי מצנה שאינה על גופו ונשים חייבות אף בזמן גרמא לדברי הריטב"א
הנ"ל: אמנם בתוספות שביעית אין נשים מחיבות כמ"ש במנחת חינוך הנ"ל דאז
האיסור רק עליו ולא על הקרקע.

וא"כ י"ל דמייירי ביו"ט של ר"ה ובשנת שביעית והוי איסור מוסיף לנשים דמצד תוספות
יו"ט חייבות נשים משא"כ מצד שביעית ודו"ק: ג) עיין בכריתות (דף טו) נשאת לאחיו
מגו דאיתוסף איסורא לגבי אחיו איתוסף נמי לדידי'.

והקשו התוס' הא לאחיו ג"כ היתה אסורה משום ממזרת עיי"ש: ונראה לשיטת הרמב"ם
דבחיבי פירות גם על חיבוק ונישוק לוקה משום הלאו דלא תקרבו לגלות ערוה עיי"ש
בפרק כ"א מה' איסורי ביאה (הלכה) א"כהא הוי לי' איסור * מוסיף דמשום ממזרת
אינו לוקה משום קריבה דהוי רק חייבי לאוין משא"כ משום איסור אשת אח וז"ב:

ובנה י"ל בְּהָא דְאִמְרִינָן יְבָמוֹת (דף צ"ז) לֹא יִגְלֶה פְּנֵי אָבִיו לְשׁוֹמֵרַת יָבָם שֶׁל אָבִיו וּפְרִיָּהּ וְתִפְוִק לִי מִשׁוֹם דּוֹדָתוֹ וּמִשְׁנֵי לְעֵבֶר עָלָיו בְּשֵׁנֵי לְאוּוִין וְקִשָּׁה הֵיכִי חָל אִסּוּר לָאו דְלֹא יִגְלֶה עַל אִסּוּר דּוֹדָתוֹ.

אָף לְפִי הַגְּ"ל נִיחָא דְהָא כָּל הַנִּימָל לְחִיבּוֹ שְׁתֵּי מְלָקִיּוֹת וּא"כ הָא מִשׁוֹם הִלָּאוּ דְדוֹדָתוֹ חִיבָא גַם עַל הַקְּרִיבָה וְעַל הַבִּיאַה מִשׁוֹם לֹא יִגְלֶה וּבְשֵׁנֵי מַעֲשִׂים גְּפָרְדִּים לֹא שְׁיִיף אִין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר: אָף כָּל זֶה לְפִלְפּוּלָא בְּעֵלְמָא אַבְל הָעֵיקָר נִרְאָה דְלֹא כ' הַרְמַב"ם דְּחִיב מְלָקוֹת עַל הַקְּרִיבָה בְּחִיבֵי פְרִיתוֹת רַק הֵיכִי דְלֹא בְּעַל אַבְל בְּשִׁבְעַל אִינוּ שׁוֹב עַל הַקְּרִיבָה לְבַדְנָה.

וּכְעֵין זֶה בְּמִנְחוֹת (דף נח) לְעַנְנֵי עוֹרָף מְנַחַה דְאִמְרִינָן שָׁם לֹא קִשְׂיָא הָא דְעַרְיָה הוּא וְאָפָה חִבְרִי הָא דְעַרְיָה הוּא וְאָפָה הִיא דְשׁוֹב אִינוּ חִיב עַל הָעַרְיָה לְבַדְנָה וְכִמוּ שְׁפִי הַתּוֹס' שָׁם. וְכ"כ הַרִיטְב"א לְעַנְנֵי הָעַרְיָה דְכָל דְחִיב עַל הַגְּמָר אִינוּ חִיב עַל הָעַרְיָה וְה"נ לְעַנְנֵי הִלָּאוּ דְקְרִיבָה.

ובנה מִינְשֵׁב הֵיחָא דְכְתוּבּוֹת (דף ל.) (דְפְרִיָּהּ הָא אִין לּוֹקָה וּמִשְׁלָם.

וְקִשָּׁה דְנִימָא דְחִיב מְלָקוֹת עַל הַקְּרִיבָה וְעַל הַגְּמָר חִיב קִנְס אֶלְא וְדַאי כְּנ"ל וּאִכְמ"ל: (ד) וְאִגַּב אֶתְחַבֵּב דְמָה שְׁדָן בְּשׁו"ת בְּרִית אַבְרָהָם בְּאִם יָבָם חִיבֵי פְרִיתוֹת דְאִין חִיב חֲטָאת דְהָא הַטַּעַם מִשׁוֹם דְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת שְׁיֵשׁ בָּהּ פְּרִית וּא"כ עכ"פ אִסּוּר לְאוּוִי שְׁבוּ נְדָחָה וְכִמ"ש הַרִיטְב"א לְעַנְנֵי אִין עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת וְעֲשֵׂה דְכָל דְמְנִיעוֹת הַדְּחִי' מִשׁוֹם הָעֲשֵׂה עכ"פ הִלָּאוּ נְדָחָה וּא"כ ה"נ הִלָּאוּ נְדָחָה וְרַק הַפְּרִית לֹא נְדָחָה.

וְהָא (** כְּתוּבוֹ הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת (דף ט) דְלִרְבִי בְּעֵינֵי שְׁיִשְׁגוּג בְּלָאוּ וְכָרַת וּא"כ אִם שְׁגַג אִינוּ מְבִיא חֲטָאת דְהָא לִיכָא לָאו עֵי"ש שְׁפִי בְּזֶה דְבָרֵי הִירוּשְׁלַמִי בְּרִישׁ יְבָמוֹת אִי מָה עֲלִי לְהִלָּן שְׁלֹא בְּמָקוֹם יְבָמָה וְדָחַק הַפ"מ בְּפִירוּשׁוֹ וְלִהַגְּ"ל הַפְּוֹנָה עַל הַקְּרִיא דְנוֹדְעָה הַחֲטָאת אֲשֶׁר חֲטָאוּ עֲלִי דְהֵינּוּ שְׁלֹא בְּמָקוֹם יְבָמָה דְבְּמָקוֹם יְבוּם לֹא שְׁיִיף חֲטָאת עֵי"ש: אָף לְפַע"ד אִי אֶפְשָׁר לֹאמַר כֵּן דְהָא כְּבָר הַקְּשׁוֹ דְלִשְׁיַטַּת הַרְמַב"ם דְּבְחִיבֵי פְרִיתוֹת חִיב עַל הַקְּרִיבָה אִיף שְׁיִיף עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת הָא לֹא הוּי בְּעֵידְנָא.

אִמְנָם הֵיטֵב אֲשֶׁר דּוֹבֵר בְּזֶה בְּשׁו"ת חֲמַדַּת שְׁלֵמָה או"ח (סי' ח.) דְבִקְרָא הָא כְּתִיב לֹא תִקְרָבוּ לְגִלּוֹת עֲרוֹנָה וּא"כ הֵיכִי דְהַבִּיאַה נְאֻסְרָה מִשׁוֹם עֲרוֹנָה גַם הַקְּרִיבָה אִסּוּר מִשְׁא"כ אִם הַבִּיאַה מְוַתֵּר מִשׁוֹם עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת מִהֵיכִי תִיַּתִּי נְאֻסְרָה הַקְּרִיבָה מִשׁוֹם הַבִּיאַה הַמְוַתֵּר וּדְפַח"ח: וּלְפ"ז בְּמָקוֹם דְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה וְהַבִּיאַה אִסּוּרָה מִשׁוֹם חִיבֵי פְרִיתוֹת שׁוֹב לֹא הוּי בְּעֵידְנָא וְגַם הִלָּאוּ לֹא נְדָחָה וּאִכְמ"ל: ה) בִּיבְמוֹת (דף לג).

(אֶלְא קְמִיפְלִגִי בְּאִסּוּר בַּת אַחַת וְאֶלְיָבָא דַר' יוֹסִי רַבִּי חֲזִיא סְבַר בְּאִסּוּר בַּת אַחַת מְחִיב תִּרְתִּי וְכַר קִפְרָא סְבַר לֹא מְחִיב אֶלְא חֲדָא: וּבַתּוֹס' שָׁם בַּד"ה בַּר וְכו' תְּמַהוּ דְמִשְׁמַע דְבְּאִסּוּר מוֹסִיף חָל טְפִי אִסּוּר עַל אִסּוּר מְבְּאִיִסּוּר בַּת אַחַת דְהָא מוֹדָה רַבִּי יוֹסִי בְּאִסּוּר מוֹסִיף כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ בְּקוֹנְטְרַס כְּדְמוּכַח מִמְתְּנִיתִין דַּפ' אָמְרוּ לוֹ וְאֶפְיָלוּ הֵכִי בַת אַחַת לִית לִי וְכִי מְסַקִּינָן דְאֶיפְלִגִי אֶלְיָבָא דְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּאִסּוּר בַּת אַחַת וְחִיב לְרַבִּי חֲזִיא שְׁתֵּימִים לְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְאֶפְיָלוּ הֵכִי מוֹסִיף לִית לִי עֵי"ש: וְנִרְאָה לְתַרְץ ע"פ דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת

רי"ד בקדושין (דף נא) שֶהקִשָּׁה דְבָכָל אֶסוּרִים וְשָׁבָאוּ בֵּת אַחַת נִימָא כּל שְׁאִינוּ בְּזָה אַחַר זֶה אֶפְיָלוּ בְּבֵת אַחַת אִינוּ.

וְחִירָץ דְּהֵי מַנְיֵיהוּ מִיִּתִּית וְהֵי מַנְיֵיהוּ מִפְּקִית עֵי"ש וּמֵהָאֵי טַעְמָא בִּינְאָרוּ (***) הָאֶחָרוֹנִים דְּהִיכָא דְאִסוּר א' הָיָה חָל אֵלּוּ הֵי בְּזָה אַחַר זֶה וְהַשְּׁנִי לֹא הָיָה חָל אֵלּוּ הָיָה בְּזָה אַחַר זֶה שׁוֹרֵת הַדִּין דְּחָל רַק מֵה שְׁהָיָה חָל בְּזָה אַחַר זֶה וְהַשְּׁנִי שְׁלֹא הָיָה חָל בְּזָה אַחַר זֶה גַּם בְּבֵת אַחַת אִינוּ חָל וְלֹא שְׁיָיָךְ הֵי מַנְיֵיהוּ מִיִּתִּית וְהֵי מַנְיֵיהוּ מִפְּקִית דְּבִנְדָאֵי מִיִּתִּינָן מֵה שְׁהִי חָל וּמִפְּקִינָן מֵה שְׁלֹא הָיָה חָל בְּזָה אַחַר זֶה וְעֵינָן שׁו"ת שְׁאֵגַת אַרְיָה (ס' ע) שְׁכַתֵּב פְּעִין זֶה מִמֶּשׁ אֶלָּא שְׁלֹא הִבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת רִי"ד הַנֵּ"ל עֵי"ש וְאֶתִּי לֵה מִטַּעַם אַחַר עֵי"ש.

וּלְפִי זֶה לֵר' יוֹסִי דְאִית לִי מוֹסִיף וְלִית לִי כּוֹלָל מִמִּילָא לֹא שְׁיָיָךְ בֵּת אַחַת וְאִינוּ חָל אֶלָּא הָאִסוּר אֲשֶׁת אַחַ לְבַדָּה כִּינּוּן שְׁהָיָה חָל עַל אִסוּר אַחֻת אֲשֶׁתוֹ גַּם בְּזָה אַחַר זֶה מִטַּעַם מוֹסִיף לֹא כֵן אִסוּר אַחֻת אֲשֶׁתוֹ דְּהָיָה רַק כּוֹלָל וְכוֹלָל לִית לִי לְרַבִּי יוֹסִי וְנִיחָא מֵה דְלְרַבִּי יוֹסִי אִינוּ חֲזִיב שְׁתֵּימָם כ"א לְקוֹבְרוֹ בֵּין רְשָׁעִים גְּמוּרִים וְאֶתִּי שְׁפִיר: וְכָל זֶה לְרַבִּי יוֹסִי אֶבֶל לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּגַם מוֹסִיף לִית לִי אֶדְרַבָּא הִיא הַנּוֹתְנָת שְׁיַחֲוִלוּ שְׁתֵּימָם בְּבֵת אַחַת וּמִשׁוּם דְּהֵי מַנְיֵיהוּ מִיִּתִּית וְהֵי מַנְיֵיהוּ מִפְּקִית כִּינּוּן דְּתַרְנוּנְיָהוּ שְׁוִוִין כַּנֵּ"ל וְלִמְסַקְנָא דְרַבִּי יוֹסִי אֶפְיָלוּ כּוֹלָל אִיתְלִיה שְׁפִיר יֵשׁ לּוֹמֵר דְאִית לִי בֵּת אַחַת וּמִינְשָׁב קו' הַתּוֹסֵ' לְנִכּוּן: ו) וּבַעֲיָקֵר סְבַרְת הָאֶחָרוֹנִים הַנֵּ"ל יֵשׁ לְעֵינָן מֵהָא דְמַנְחֻת (דף כד): דְמוֹתִיב לִיה אַבְיֵי לְרַבָּא דְאִית לִי שְׁבַע לִי טוֹמְאָה מֵהָא דַּס"ל לְרַבִּי יוֹסִי בְּשָׁנֵי סְדוּנִים הַמְקוֹפְלִין וּמְוַנְחִים זֶה עַל זֶה וְיֵשׁב זָב עֲלֵיהֶם שְׁהָעֲלִיּוֹן טַמָּא מְדָרְס וְהַתְחַתּוֹן טַמָּא מְדָרְס וּמַגַּע וְאִמָּאֵי נִימָא שְׁבַע לִי טוֹמְאָה [וצ"ע בְּפִסְחִים (דף יד) דְּפָרִיף מְקַדִּי בְּשָׁר שְׁנַטְמָא בְּוֹלַד הַטּוֹמְאָה מֵאֵי הָיָה שְׁנֵי. כִּי שְׁרִיף לִי בְּהַדִּי בְּשָׁר שְׁנַטְמָא בָּאֵב הַטּוֹמְאָה מֵאֵי הָיָה שְׁנֵי. שְׁנֵי וְשְׁנֵי הוּא מֵאֵי מוֹסִיף לִיה טוֹמְאָה עַל טוֹמְאָתוֹ אִיכָּא.

וְאִמָּאֵי לֹא פָּרִיף דְעַדִּיפָא מִינֵי דְהָא שְׁבַע לִי טוֹמְאָה] וּמִשְׁנֵי הֵתָם בְּבֵת אַחַת וְהִכָּא בְּזָה אַחַר זֶה. דְּבְזָה קִשָּׁה קו' הַתּוֹסֵ' רִי"ד נִימָא כּל שְׁאִינוּ בְּזָה אֶפְיָ בְּבֵת אַחַת אִינוּ וְלֹא שְׁיָיָךְ הֵי מַנְיֵיהוּ מִיִּתִּית וְהֵי מַנְיֵיהוּ מִפְּקִית דְהָא מְדָרְס שְׁפִיר חָל עַל מַגַּע כְּמִבְּוֹאָר בְּגִמְרָא שָׁם ז) וּבַעֲנָנִי הַנֵּ"ל דְשְׁבַע לִי טוֹמְאָה נִכּוּן אֶתִּי לְיִישָׁב מֵה שְׁעַמַּד הַמַּגִּיָּה מ"מ פ"ב מְסוּטָה (הַלְכָה י"ב) ע"ד הַמַּהֲרָא שְׁשׁוֹן (ס' קצז) שְׁנַסְתַּפֵּק בְּבוּעֵל שְׁנֵי אֵי נְאָסְרַת עַל הַבוּעֵל כִּינּוּן דְלֹא נְאָסְרַת עַל הַבְּעֵל בְּבִיָּאָה זֹו וְהַמַּגִּיָּה עָמַד עָלָיו מְסוּטָה (דף כה) גְּבִי אֶלְמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל דְנִאָסְרָה עַל הַבוּעֵל עֵי"ש: וְנִרְאָה דְבִסְפָר אַבְנֵי מְלוֹאִים (סִימָן י"א) מְפֻלְפֵל דְלֹא נְאָסְרָה עַל הַבְּעֵל פְּעַם שְׁנִית דְאִין אִסוּר חָל עַל אִסוּר [וְאִף דְהָיָה אִסוּר כּוֹלָל מִיגוֹ דְחָל עַל הַבוּעֵל צָרִיף לּוֹמֵר דְלֹא שְׁיָיָךְ כּוֹלָל כִּי אִם בְּשָׁנֵי אִסוּרִים נְפָרְדִים כְּנִבְלָה וְי"כ מִשָּׂא"כ גְּבִי אִסוּר אֶחָד לְחוּל הָאִסוּר ב' פְּעָמִים] וְיֹוֹתֵר יֵשׁ לּוֹמֵר דְשְׁבַע לִי טוֹמְאָה דְסוּטָה טוֹמְאָה הָיָה.

וְנִיחָא בְּאֶלְמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל דְלֹא שְׁיָיָךְ שְׁבַע לִי טוֹמְאָה שְׁפִיר חָל וְאֶתִּי שְׁפִיר: וְיֵשׁ לּוֹמֵר דְטַעְמָא דְאַבְיֵי דְאִינוּ מְחַלֵּק בְּעַנְנֵי שְׁבַע לִי טוֹמְאָה בֵּין בֵּת אַחַת לְזָה אַחַר זֶה מִטַּעַם דְאִית לִי כּל שְׁאִינוּ בְּזָה אַחַר זֶה וְכו' אִף הַרְשָׁבָא כ' דְאַבְיֵי לִית לִי דְרַבָּה וּיְבֹאָר בַּמ"א וְאִכְמ"ל: ח) עֵינָן בְּתוֹסְפוֹת שָׁם ע"ב בַּד"ה אָמַר דְאֶפְיָלוּ לְרַבִּי יוֹסִי דְאִית לִי כּוֹלָל

למסקנא מקל מקום באיסור קל על חמור לא אמרינן מוסיף עיי"ש ויש לעיין מדברי התוספות נדרים (דף צ).

(בד"ה יפר ושהקשו דאמאי באומרת נטולה אני מן היהודים דפר חלקו דהא אין איסור קל על איסור. ותיירץ מטעם כולל.

והא נדר קיל בנדאי מאיסור אשת איש וצ"ע: ט) ואגב אכתוב דבדברי תוס' דנדרים הג"ל נכון אתי ליישב מה שהקשה בספר תפארת ישראל גיטין בשם גאון אהד לפי דברי הר"ן בנדרים שם דלהכי באומרת טמאה אני לה מותרת לבעלה דאפקיענהו רבנן לקדושין מינן עיי"ש וקשה דמה הועילו חכמים בתקנתו הא יכולה תמיד לומר טמאה אני לה ונטילה אני מן היהודים דאז ממה נפשך אסורה לבעלה דהא בטמאה אני לה הפקיעו הקדושין ולא יוכל להפיר ושוב אסורה משום נדר.

ע"כ קושיותו. ולהג"ל אתי שפיר דהא באמת אינו חל הנדר דאין איסור נדר חל על איסור אשת איש.

ורק מטעם כולל מיגזו דחל אבעלה ובאומרת טמאה אני לה דאסורה לבעלה ג"כ שוב ליכא כולל. ולא תוכל לומר שתיקה נאיתי שפיר ואכמ"ל: ובהיותי בענין זה אציג מה שראיתי בס' בית הלוי (* (סי' מו) שנסתפק בדין דאין איסור חל על איסור.

אם דווקא לענין עונש אבל האיסור חל. ונ"מ לענין חולה ביום הכפורים עיי"ש ובפרי מגדים ביורה דעה (סי' ק"ב).

ולע"ד יש להביא ראיה מהא דברכות (דף כ.) דאיצטרף לאחיו וגומר לנזיר וכהן מ"מ מטמא למת מצנה.

וקשה למאן דלית ליה איסור חל על איסור אפילו באיסור מוסיף למה לי קרא הא אין איסור נזיר חל על איסור (** (כהן וע"כ דלענין איסור חל וצריך קרא שיטמא למת מצנה דליכא אפילו איסורא ואכמ"ל יותר: יא) שם (דף לד:) ומאן האי תנא דאית לי איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת אמר רב יהודה אמר רב רבי מאיר היא דתנן יש אוכל אכילה אחת ותייב עליה ארבע חטאות וכו' רבי מאיר אומר אם היתה שבת והוציא בפי חייב עיי"ש: והנה ענין איסור בת אחת דבכאן האריכו רש"י ותוספות כל אחד לפי פירושו אבל לפירוש שניהם ענין בת אחת היינו משום שבת ויום הכפורים שחלו יחד משקינדש היום.

וכבר תמה בזה בשו"ת שאגת ארי' (סימן ע') דמה ענין זה לבת אחת דהא גם אי לא חיילו כהדדי היו חלים אחד על חבירו כיון דאחד על חבירו הוא כולל או מוסיף ורבי מאיר הא אית לי כולל ומוסיף ובמה יגרע ערכו מפאת דחלו תרונן והו כהדדי ועיי"ש שבהביא סוגיא דחולין (דף קא:) דיו"כ ושבת חלו א' על חבירו משום כולל ומשום מוסיף עיי"ש: ונראה למה דאמרינן בכריתות (דף יד.

(דנוטר הוי ליה איסור מוסיף משום דניתוסף איסור לגבוה ומיגזו דניתוסף לגבוה נאסר נמי להדיוט. ותמה בשו"ת הרמ"ע (סי' קכג) דמה מוסיף יש פאן כיון דאין שני האסורים באים יחד.

דאיסור נותר דאימורים הא נאסרו מבןקר ראשון ולענגן דקדוּת הא בקדשים קלים אינם נפסלים עד הערב. עיי"ש וצריף לומר דמייירי בקדשי קדשים הנאכלים יום ולילה דמבןקר ראשון נאסרו להקדש ולהקדוּת ביחד ומיגו דמתוסף איסור לגבוה נאסר נמי להקדוּת: אף למה דמוקמינן בשבועות (דף פד).

(דהה מתניתין מייירי בבכור עיי"ש דמקשה נהרי הקדש ומשני בבכור עיי"ש ובכור הוא מן קדשים הקלים דנאכל לשני ימים ולילה אחד ואפתי לא דמי נותר דהקדוּת לנוותר דהקדש דהקדש הוי נותר מבןקר ראשון דנפסל בלינה.

ולענגן אכילת הקדוּת הרי לא הוי נותר עד ערב. והיכי חל נותר פנ"ל: אמןם למאי דמבןאר בזבחים (דף נו:) המחשב לאור שלישי וכו' ר' יוחנן אמר פסול וכו' ומטעם דכינן דאינתק לי' מאכילה חשוב נותר אף דלא הוי עדיין זמן טריפה א"כ ה"נ משקינדש הלילה של יום כפורים חשוב נותר פנין דאינתק לאכילה משום יום כפורים ונחלו תרנוייהו איסור נותר ואיסור יו"כ בהדי הדדי ויש ראי' איפוא דרבי מאיר ס"ל בת אחת: אף לכאורה ניהו דנותר לא מקרי מוסיף מ"מ כולל מקרי דהא מפי מטה זמן דנותר כל בשך קדשים שמשחטו אתמול נפסלו בזמן אחד וכמו דחמץ על טבל מקרי כולל פנין דכי מטא זמן דפסח כל העיסות שנתחמצו קודם הפסח נאסרו משום חמץ וכמו דצריף לומר במעילה (דף ו) גבי בשך קדשי קדשים שציצאו לפני זריקת דמים דחייבים עליו משום נותר אף דאין איסור נותר חל על איסור יוצא.

וע"כ דנותר חשוב כולל משום הזמן שכלל כל הקדשים יחד. ועיין בצ"ח פסחים (דף פח) שחינדש דבזבח פסול יש ג"כ הלאו דלא תותירו ובשו"ת נודע ביהודא חלק מהדורא תנינא (סי' נג) פלפל בזה ולדעתו הדבר מבןאר כאן ואכמ"ל: יב) ובההוא ענינא אכתוב מה שיש ליישב קו' הגאון ר' עקיבא איגר ז"ל בחי' לסוגיא דידן (דף לג).

(דמוקי לה באיסור בת אחת וכגון דאייתי שתי שערות בשבת וכו' דא"כ נימא דנבילה על יום הכפורים יהי' איסור מוסיף דבנדאי יש אחד שהגדיל ביום הכפורים ונחל לדידן' איסור נבילה ואיסור יום הכפורים בבת אחת ונימא מיגו דחל לדידן' חל לכל העולם מטעם מוסיף עיי"ש ובדרוש וחינדוש לביצה (דף י"ב) עיי"ש: אולם למה שכתב בספר פתח הבית (בדיני איסור חל על איסור ענף ה) דכי אמרינן בת אחת בקטן שהגדיל היינו בדבר שנוגע רק לעצמו כגון התם בנזר ששימש בשבת ובעל מום ששימש בטומאה אבל בדבר דחלי לכל העולם אז אין לחלק בינו לזולתו עיי"ש: והנה בנדאי סברתו נכונה דבדבר דלא תלוי רק בו שייך לומר אם הביא ב' שערות בשבת הוי בת אחת אבל נבילה על טמאה וכדומה דנוגע לכל העולם.

הכי נימא הואיל והוא הביא ב' שטרות והוי לדידן' בת אחת ונחל עליו ומיגו דחל עליו חל על כל העולם אדרבא נימא להיפוך הואיל דלכל העולם לא חל גם לדידן' לא חל: *) ולפ"ז מיושב קושיות הגרע"א דגבי נבילה ביום הכפורים ל"ש בת אחת בקטן שהגדיל פנין דנוגע לכל העולם ולכל העולם לא חל גם לדידן' לא חל.

וכבר הבאתי במ"א דבסברא זו מיושב ג"כ קושיות הרשב"א ביבמות דדחק בבחולין (דף פט.) (למצא דגיד יהי' חל על מוקדשין ונימא בקטן שהגדיל והוי איסור גיד ומוקדשין

בהדי הדדי ולהנ"ל באיסור חפצא שנוגע לכל העולם אמרינו מה ראית וכו' אדרבא פיון דלכל העולם לא חל גם לדידנ' לא חל ואכמ"ל: יג) ודע שיש מן התימא בהא דחולין (דף פט).

(בתוס' שם בד"ה ואתי וכו' שתמהו דהיכי ס"ד למימר דס"ל לתנא דידן דאיסור מוקדשין חז"ל אאיסור גיד דהא ס"ל לתנא דידן בחולין (דף ק:) דאינו נוהג בטמאה עיי"ש. ומה ראי' שאני גיד על טמאה דלא הוי לא פולל ולא מוסיף משא"כ מוקדשין על גיד הו"ל פולל ודלמא רק איסור חל על איסור לית לי' אכל פולל אית לי' וצ"ע יד) ואגב אכתוב מה שנגרעה לי בישוב קו' התוס' פסחים (דף כג).

(דאמרינו שם פשהותרה נבילה היא וחסלבה וגידה הותרה. דלא אמר דהותרה גם דמה עיי"ש: ונראה דהפירוש ופולתי (סי' ס"ה) תמה דהיכי אמרינו פשהותרה נבילה היא וחסלבה וגידה הותרה.

דהא קיי"ל דאין איסור חל על איסור ולא חל איסור נבילה על איסור גיד עיי"ש. וקושיותו יש ליישב בפשיטות דהא קיי"ל איסור חל על איסור בכלל ומוסיף ונבילה על גיד הו"ל פולל.

[ויבכוננת קושיותו צריף לומר דכיון דהש"ס קאי כר' שמעון ור' שמעון לית לי' פולל ומוסיף. וא"כ ל"צ לומר דטעמא דר"ש דאיסור גיד משום דס"ל אין בגידן בנו"ט ת"ל דלא שייף פשהותרה לר"ש לשיטתו.

ויש לומר דעדיפא מינה קאמר]. ושפיר שייף פשהותרה וז"פ: ולפ"ז לפמ"ש התוס' ביבמות (דף לג:) בד"ה אמר דאפי' למ"ד דאית לי' פולל מ"מ בקל על חמור ל"א פולל עיי"ש.

וא"כ ניחא בשלמא נבילה על גיד שפיר חל בכלל ושייף פשהותרה נבילה וכו' דהא בגיד יש איסור נבילה. אכל ***) נבילה על דם דבכרת הא הוי קל על חמור ול"א פולל.

והא דחל על חלב היינו משום דהותר מפללו וכדברי התוס' שם ואכמ"ל: טו) התוספות בשבועות (דף כג:) ד"ה דמוקי וכו' כתבו דעל איסור חצי שיעור חל איסור שבועה דאינו מושבע ועומד על חצי שיעור ולא שייף מושבע ועומד מהר סיני עיי"ש ועיין בתוספות חולין (דף קב:) ד"ה שאין וכו' דלאו דנוקא איסור שבועה אלא אף איסור אחר יעיי"ש: וראיתי בשאגת ארי' החדשות שהקשה מהא דכריתות (דף כג:) דדייק הש"ס דבקדשים גלי קרא דאיסור חל על איסור דכתוב פל חלב לד' וגומר לרבנות אימורי קדשים קלים למעילה אף דחלב איסור פרת ומעילה איסור לאו או מיתה.

והא משפחת לה בחלב חצי שיעור דבמעילה חייב בשנה פרוטה אף דלית בי' כזית ושפיר חל דעל חצי שיעור חל איסור עיי"ש ונראה למה שכתב בחדושי הרי"ם וצללה"ה שבועות (דף כג) דהטעם דעל חצי שיעור איסור חל על איסור דחצי שיעור אסור מטעם דחזי לאצטרופי כמבואר ביומא (דף עד) והיינו פיון דאי יצטרף יהי אסור.

והקא בח"ש גבילה וכדומה אי יצטרף לא יהי חל איסור גבילה על איסור שבועה דקדמה יעיי"ש: ולפ"ז הא פתבו האחרונים דבאיסור חלב אסור חצי שיעור גם במקום דלא שנייה חזי לאצטרופי.

והיינו דהא התוס' הקשו שם ביומא דל"ל הטעם דחזי וכו' דתיפוק לי' מכל חלב. ותי' הרא"ם דנ"מ באיסור לאו דלא נלמד מחלב וא"כ בחלב אסור גם במקום דלא שנייה חזי וכו'*) וממילא שוב אינו חל מעילה על חלב דקדמה פניו דבלא הטעם דחזי וכו' אסור: (טז) ואגב אזכיר דברי רש"י מעילה (דף טו) בהא דאמרינן פיגול ונוטר מצטרפין לאכילה וכתב רש"י שאם אכל חצי זית נותר וחצי זית בשר פיגול חייב שתיים וקשה לי דהא ע"כ איירי בשתי התראות והא רש"י בחולין (דף פג) כ' דאין סברא ששתי התראות מצטרפין אם אכל בכדי אכילת פרס.

ונראה דבתוס' יו"ט תמה דאיך יהי חייב על פזית אחד משום פיגול ומשום נותר עיי"ש: ונראה פניו דבקדשים קנימא לן דהיתר מצטרף לאיסור וא"כ אם הי' החצי זית היתר הי' ג"כ מצטרף א"כ שפיר חייב משום שני לאוינו.

ומדע דהא בשאור ודבש אם הקריב חצי זית שאור וחצי זית דבש לוקה שנים משום דהיתר מצטרף לאיסור ועין במנחות (דף נח) ובתוספות שם: וע"ע בפירש"י יומא (דף עג:) שכ' במפרש חצי דמירי דלא אכל אלא חצי שיעור עיי"ש ומשמע שאם אכל פזית בכדי אכילת פרס אינו חייב משום שביעה אלא משום גבילה ועיין בשו"ת ר' עקיבא איגר (סי' עו) ואף דהתרו משום בו שבועה מ"מ מצטרף משום גבילה כמו שפירש"י בחולין ה"ל ואכמ"ל: יז) הדרן לדברי התוספות ה"ל דאיסור חל על איסור חצי שיעור. ולא דווקא שבועה ויש להעיר מדברי התוס' ביצה (דף פה.) שכתבו דבהמה בחי' בחזקת איסור אינו זבוח עומדת.

ומשום הכי אינו חל איסור יום הכפורים. והריצב"א תמה דלמ"ד לאו לאברים עומדת היכי חל אאיסור שאינו זבוח עיי"ש.

וקשה הא אבר מן החי מצטרף משהו בשר וגידין ועצמות. והוי מן האיסור שאינו זבוח רק חצי חצי שיעור ועל ח"ש הא פתבו התוס' דחל איסור על איסור: ונראה ראי' מזה למ"ש הפרי מגדים בפתיחתו לה' שחיטה דאף דכל אכילות שבתורה פזית מ"מ אכילה דרשות היא בכ"ש ומה"ט עשה שאינו זבוח הוא בכ"ש דלא פתיב בלשון לאו אלא בלשון וזבחת ואכלת עיי"ש ושפיר אינו חל אעשה שאינו זבוח אבל ראיתי במנחת חינוך (מצנה קנ"ז) שהביא ראי' מדברי הרמב"ם (פי"א מטו"צ ה"ז) שפתב דהאכל פזית מצפור מצורע השחוטה עובר בל"ת ועשה ואין לוקין הרי דגם באכילה דרשות היא פזית דווקא וקדמו בזה הראש יוסף והדרא קוש' לזוכתא: יח) ועיין בחדושי הגרע"א שתמה על הפרי מגדים ה"ל מהא דשבועות במפרש חצי שיעור שכתבו התוס' דחל על חצי שיעור והא עכ"פ אסור מצד עשה דהוי בכ"ש: ויש לתרץ למה דאיתא בש"ס דיומא (דף עד) דקאמר אי הכי לא נחייב קרבן שבועה פניו דאסור מדרבנן ותמה בחי' הרשב"א דהא אפילו לר' יוחנן חייב קרבן שבועה אף דס"ל חצי שיעור אסור מה"ת וכל שכן

לר"ל דח"ש רק מדרבנן עיי"ש וראיתי באבני מלואים בתשובותיו לתרץ דאדרבא הוא הנותנת דלר' יוחנן דח"ש רק איסור בעלמא מפל חלב חל איסור שבועה.

אבל לר"ל דרק מדרבנן ואסור מלא תסור (***) והוי לאו ועל לאו אין שבועה חל עיי"ש: ולפ"ז קושיות הריצב"א לר"ל דס"ל בהמה בחיי' לאו לאברים עומדת איה חל באיסור עשה שאינה נבוחה דלר"ל באמת לא חל.

לדידי' הוי לאו ואין שבועה חלה על לאו ואין להקשות דבל"ה חל אעשה שאינה נבוחה מטעם איסור מוסיף דאבר מן החי היא אסור לבני נח והוי (***) מוסיף. דנראה אם נימא דגם בני נח נצטוו על בשר מן החי וכמו שהיא באמת דעת הרמב"ם ובהדיא מבואר פן בחולין (דף קכט) א"כ לשיטת רש"י דאף למ"ד דלאו לאברים עומדת מ"מ לחתיכת בשר עומדת.

א"כ בלא"ה אסור לב"נ מחמת בשר מן החי דאין חילוק לדידהו בין בשר בין אבר בין דלא נאמרו שיעורין לב"נ. ובפרט לר"ל דאיהו יליף מקרא דלא תאכל הגפוש וגו' גם לבשר מן החי דב"נ נצטוה [וא"כ גם לב"נ אינו חל מטעם אין איסור תע"א ול"ש מוסיף כיון דגם לב"נ אינו חל (***) אי לא חל] ורק לדין דילפינן מטריפה שפיר הקשה הכ"מ הא אין ב"נ מצטוה על טריפה משא"כ לר"ל וז"ב ושפיר הקשה הריצב"א ודו"ק: (ט) ועפי' זה יש ליישב ג"כ קו' הגרע"א בחידושו על השעה"מ פי"ז מה' אסורי ביאה שכו' ליישב קו' התוס' בחולין (דף קג) ד"ה ומר וכו' שהקשו אי כר"א ס"ל ריש לקיש לא לחייב שמים ואי כרבנן למה לי טעמא דלאו לאברים עומדת ותי' השעה"מ משום דמקרא דכל שבשרו מותר אתה מצוה על איבריו ילפינן דאבר מן החי אינו חל על טמאים אף דהוי איסור מוסיף אבל הכא דאיכא איסור בת אחת לא נתמעט.

וא"כ שפיר לר' יוחנן חייב שמים ולר"ל דלאו לאברים עומדת אינו חייב אלא אחת דאבר מן החי אינו חל על טריפה אף דאיכא מוסיף עיי"ש. ותמה עליו הגאון הג"ל דהא לר"ל דח"ש מותר מן התורה שפיר חל אבר מן החי על טריפה.

דהא אבר מן החי מצטרף במשהו בשר וגידין וכו' ובטריפה בעי כוונת. וא"כ באבר מן החי הוי רק ח"ש וכל לר"ל עיי"ש בתשובה (סי' קפא) עיי"ש: ולהג"ל אדרבא לר"ל אינו חל אח"ש אפי' אם נימא דעל ח"ש חל ומטעם הג"ל דהוי לאו ואין שבועה ושאר אסורים חלים על לאו [וצ"ע דהא מ"מ אמרינן בשבועות במקרא ח"ש.

ומה יעשה ר"ל באקומתא זו וצ"ע] ואתי שפיר דברי השעה"מ ודו"ק: (כ) הדרן להג"ל דטעם דעל חצי שיעור חל איסור אחר מטעם דל"ש חצי לאצטרופי פנ"ל ועפי"ז בארתי דבאסורים דלא צריך הטעם דחזי לאצטרופי אינו חל פנ"ל: ומינשב בזה דברי הירושלמי (פ"ג דשבועות ה"ד) שהקש' במשנה דיש אוכל אכילה אחת דליתני דנשבע על ז' ימים יום הכפורים בכלל.

והקשה גאון אחד דלדעת התוס' דעל ח"ש חל איסור אחר א"כ בלאו הכי חל דהא יום הכפורים הוא בככותבות ושביעה היא בכונת והוי ח"ש וכל ולמה ז' ימים ע"כ קושיות: ולהג"ל ניחא דהא מבואר בירושלמי פ"ו דתרומות הלכה א' דמודה ר"ל ביום הכיפורים.

א"כ ביום הכפורים לאו משום חזי לאצטרופי אסור. וממילא דלא חל על יום הכפורים אף דעל כל אסורים חל.

ודו"ק: וניחא בזה גם קו' האחרונים במה דשקיל וטרי הש"ס בחולין (נ"ד פט.) אי אסור גיד חל על מוקדשין וקא גיד לא צריף כזית.

ועל ח"ש חל כתוס' הנ"ל. ולהנ"ל אתי שפיר לפ"מ שביאר בחדושי הרי"ם משום דנבילה ושבועה לא מצטרף דהוי משגי שמות.

א"כ לר"מ דס"ל בע"ז (נ"ד סו) דכל אסורים מצטרפים זה עם זה עיי"ש ודאי לר"מ מצטרף נבילה ושבועה. וא"כ חזי לאצטרופי ושוב לא חל.

וא"כ י"ל דקוש' הש"ס לר' מאיר דסתם אמתניתין אליב'נא אתי שפיר: [ועפ"ז יש לנישב דברי הרמב"ם בפ"ד מה' מ"א (הלכה יז) דנבילות בהמה טהורה ונבלת בהמה טמאה אין מצטרפין לאכילה.

וכרב במעילה (נ"ד טז) והקשו דהא דעת הרמב"ם דעל ח"ש אסור חל. וא"כ חל נבילה על בהמה טמאה מטעם דהוי חצי שיעור עיין עליהם: ולפי' הנ"ל אתי שפיר דהטעם דלא מצטרפים משום דהוי מב' שמות.

וכל זה שייך באיסור שבועה אם נשבע על חצי שיעור נבילה דהוי מצד שבועה שיעור שלם אמרינן דאיסור נבילה כפר פקע ושוב אינו מצטרף עם נבילה משא"כ נבלת בהמה טמאה לא שייך לומר דהאיסור בהמה טמאה נפקע כדי שיצטרף עם נבלת בהמה טהורה נימא שהאיסור נבילה לא חל ומצטרף עם בהמה טמאה דמה ראי' [ודו"ק: כא) ובעיקר קוש' הנ"ל דלשיטת התוס' דעל ח"ש חל איסור.

א"כ ה"נ אבר מן החי על עשה שאינה זבוחה. יש לומר עוד דהנה יש לעיין בהא דקיי"ל דהמבשל חלב בחלב אינו לוקה דאין איסור חל על איסור וקא קיי"ל דחצי זית חלב וחצי זית בשר מצטרף לבשר בחלב א"כ הוי ח"ש.

ובש"ו"ת חת"ס (יו"ד סי' צ) מתירץ דדווקא לענין שבועה כתבו התוס' דחל אח"ש נבילה דח"ש נבילה אסור רק מכת דחזי לאצטרופי. וע"י שבועה נעשה איסור לעצמו בלא שום צירוף משא"כ בשר בחלב דצריף ג"כ צירוף בשר עם חלב.

עיי"ש: ולפ"ז ח"ש דאבר מן החי דצריף לצירוף גידיו ועצמות. אינו חל על ח"ש דאינה זבוחה ואתי שפיר: עוד יש לומר דקושיות התוספות לרבי שמעון דס"ל כל שהו למלקות וא"כ איך חל איסור עשה שאינה זבוחה וא"ש: ובזה ניחא דלא תקשה דמה הקשו התוס' דהא אבר מן החי מוסיף דמצד אבר מן החי אסור ג"כ שלא פדרף אכילה כמ"ש בדרוש וחדוש פסחים (נ"ד כד) ובכל אסורים אין לוקין שלא פדרף אכילה ודו"ק מוסיף.

ולהנ"ל אתי שפיר דעל כף קושיות התוספות לרבי שמעון ולדידך' בכל אסורים חייב שלא פדרף אכילה כמ"ש המוהרש"ל ואתי שפיר ודו"ק: ואגב אנכיר דבס' אמרי בינה תירץ קושיות התוספות הנ"ל דהיכי חל אבר מן החי אעשה שאינה זבוחה למ"ש בש"ו"ת נודע ביהודא מהדורא תגינא דבאיסור עשה לא אמרינן טעם כעיקר אסור וא"כ הוי

מוסיף מצד הטעם דאבר מן החי דהוי לאו אסור טעם כעיקר עיי"ש: ולדידי דברי הנודע ביהודא תמוהים מהא דחולין (דף ח).

(דפריה ולמאן דאמר בתמין מאי טעמא משום דבלעה אסורא דהיתרא נמי דהא קא בלעה אבר מן החי עיי"ש ומה פריה ודלמא סובר לאו לאברים עומדת ונהוי רק עשה שאינה נבוחה ובעשה לא אמרינן טעם כעיקר משא"כ דאסורא הוי לאו ואסור טעם וצ"ע ובדברי הנודע ביהודא הנ"ל יש ליישב מה שהקשה לו הגאון ר' ישעי' ברלין ז"ל בשו"ת נודע ביהודא מהדו"ת בהא דעבודה זרה (דף לד:) דמיתי קרא דפרש עבודה זרה אסורה מלא ידבק וגו' ובתמורה (דף ל:) הביא קרא דוהיית חרם וגו' עיי"ש שחילק בין לאו לעשה לענין דחייש ר"מ למעוטא לפמ"ש במל"מ דבעשה לא חייש וגבינות אסורים משום דר"מ חייש למעוטי עיי"ש: ולהנ"ל בלא"ה ניחא דכל הטעם משום דמעמודין אותו בקיבות עבודה זרה ונאסרו מפת דטעם כעיקר וזה ניחא בלאו ולא בעשה ע"כ הביא שם הש"ס קרא דלא ידבק וגו' ואכמ"ל: כב) שבועות (דף פד,) ואמר רבא למאן דאית לי פולל אמר שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים מיגו דחל אענבים חל נמי אפתאנים פשיטא מהו דתימא כי אמרינן כולל באיסור הפא מאליו באיסור הפא מעצמו לא אמרינן כמ"ל: וראיתי להגאון רע"א ז"ל בלקוטיו שכתב דאין פנונת רבא בזה להודיע דהלכה כרבי יוחנן דכבר אשמיענן (ביבמות דף לו.

(דהלכה כר' יוחנן לגבי ר"ל בר מתלת אלא פנונתו בזה להודיע טעמא דר"ל משום דהוי קל על חמור. ולכן פשטיהם שוין דהיינו שבועה על שבועה גם ר"ל מודה דאמרינן כולל עיי"ש: ובאמת דלדבריו ז"ל ניחא לי מה שלכאורה קשה על ר"ל מירושלמי שהביא הר"ן (פי' שבועות שתיים) דגדר חל על שבועה ועיין בר"ן גדרים (דף י"ח) דניתוסף איסור חפצא.

ובאחרונים כתבו דהוי מטעם כולל עיין נודע ביהודא מהדו"ת או"ח (סי' קיח) וקא הוי כולל בבא מעצמו. ולהנ"ל אחי שפיר דגדר על שבועה דכשניהם באים מעצמם מודה ר"ל כנ"ל: אמנם לכאורה דבריו תמוהים מירושלמי (סו"פ שבועות שתיים) אמר שבועה שלא אוכל כפר זה היום שבועה שלא אונלנה [ולא גרסינן היום כמ"ש הפ"מ דאין הבנה לדבריו] על דעת' דרבי יוחנן [דס"ל כולל באיסור הפא מעצמו] חייב שתיים [וימוכח מזה פדעת הרב"ד בהשגותיו פ"ד דשבועות (הלכה י') דאמרינן כולל לימים] על דעת' דר"ל אינו חייב אלא אחת.

והדר אמר אף רבי יוחנן מודה שאינו אלא כמזרז באיסורים [וי"ל הפנונה מטעם דכה"ג לא שייך כולל מזמן לזמן וכדברי הרמב"ם הנ"ל] עיי"ש ומבואר איפוא דגם פשטיהם באים מעצמם לא אמרינן כולל לר"ל וזה סתירה לדברי הגאון הנ"ל: אף יש להגאון הנ"ל מקום לסמוך דיש ראי' ברורה מש"ס דילן וזהו דבגזיר (דף ד).

(מייז ושכר יזיר לאסור יין מצוה פניין הרשות ופריה מה הוא קדושה ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא אלא כדאמר רבא שבועה שאשמה וחזר ואמר הרני גזיר אתיא גזירות וחלה על שבועה עיי"ש: ובתוס' שם תמהו דעדיין קשה מושבע ועומד מהר סיני מצד חיוב שבועה ומה לי חיוב קדושה ובהבדלה מחיוב שבועה.

ואי הכוונה דהוי גזירת הפתוב א"כ למה צריך לאוקמא פדרבא לימא דגזירת הפתוב הוא: אמנם לפי הג"ל הדבר נכון מאד דבאמת נזיר הוי פולל כמ"ש החות יאיר הובא בתנאים (סי' ע"ג) דמתמת קידוש אינו חייב לשמות פי אם רביעית ומיגו דחל אשאר חל נמי ארביעית.

ומפל שפן אם נימא דגם בשני שמות אמרינן פולל הרי נזירות פולל תגלחת וטלמאה נאפילו ר' שמעון מודה בזה. וכמו דחל נבילה אחלב לכ"ע משום דהתורה אמרה יבא איסור ויחול על איסור חלב וכמבואר בחולין (דף לז) וכדמשמע מתוס' יבמות (דף לג). (דכ"ע מודים בזה וה"ה בקידוש. אלא דקו' הש"ס דהוי פולל הבא מעצמו ולא חל ולא מסתבר לי' לאוקמא גזירת הפתוב בהכי.

ולזה משני פדרבא והיינו דהאיסור הראשון הוי ג"כ בא מעצמו ובכה"ג אמרינן פולל כיון דשניהם באים מעצמם זהו פדרבא דייקא. ויש להגאון הג"ל ראי' מגמרא דילן פנ"ל: ולפי זה דכוננת ר"ל משום דהוי קל על חמור להכי ל"ל פולל בבא מעצמו.

הרי דבקל על חמור ל"א פולל. יש ליישב האי דמפות (דף כב).

(גבי יש חורש תלם אחד ותייב עליו משום שמונה לאונין ופריה ולחשב נמי דאמר שבועה שלא אחרוש בין בחול בין בי"ט ומסיק דהאי תנא איסור פולל לית ליה עיי"ש והדבר תמוה כמו שתמה בשעה"מ פ"ח מה' מאכלות אסורות ופי"ז מה' איסורי ביאה דאם כן דהאי תנא פולל לית לי' היכי חל יום טוב אאיסור שביעית וכן נזיר אפהן [ולייבא למימר דנזיר חל אפהן דגזירת הפתוב דאיסור נזירות חל ולא אמרינן בזה אין איסור חל על איסור.

למה דמוקי שם בנזיר לאיסור יין מצוה וכו' וכמו גבי נבילה דחלה אחלב מגזיה"כ וה"ה על כל אסורים כמבואר בחולין (דף קג).)

דשאני התם דתרווייהו באים מעצמם משא"כ נזיר אפהן] למה חל כיון דלית לי' איסור חל על איסור יעיי"ש ומה שתי' בטעם המלה שם דכוננת הש"ס כמ"ש הריטב"א דהאי תנא איסור פולל לית לי' באיסור הבא מעצמו וכדר"ל בשבועות הג"ל.

יקשה לר' יוחנן דאית לי' פולל גם בבא מעצמו מה יעשה במשנה דיש חורש וכו' וכי יפלוג אמשנה שלמה: אמנם להג"ל (*) יש לומר בכוננת הש"ס האי תנא איסור פולל בקל על חמור לית ליה ושבועה על יו"ט הוי קל על חמור.

משא"כ נזיר אפהנה וכן יו"ט על שבועות ואתי שפיר בעזה"י: כג) ובעיקר ק' הג"ל מה יעשה ר' יוחנן במשנה דיש חורש וכו' הג"ל. גם קו' השער המלה דלריש לקיש דלית לי' פולל בבא מעצמו מה יעשה במשנה הג"ל דקחשוב פהן ונזיר דהיכי חל נזיר דהוי איסור הבא מעצמו.

נראה לפמ"ש התוס' בשבועות (דף פד) ד"ה שלא דגם ר' יוחנן מודה דיש תנא דאית לי' דלא אמרינן פולל כ"א באיסור הבא מאליו יעיי"ש. ויש לומר דלר' יוחנן הוא הוא התנא והיינו התנא דיש חורש וכו' הג"ל.

וכן יש לומר לריש לקיש אף דלית לי' פולל בקא מעצמו מכל מקום מודה דיש תנא דסבירא לי' דאמרין פולל פהאי גונוני. והוא הוא התנא דיש חורש תלם וכו' ודו"ק: כד) ואגב דאמרין פהאי דשבועה שלא אוכל תאנים וחסור וכו' זכור אפכור מה דחזות קשות נראה אלי פהא דשבועות (דף כט).

(שבועה שלא אוכל תאנים וחסור ואמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים ואכל תאנים וכו' הני לי' ענבים חצי שיעור ואין מביאין קרבן על חצי שיעור. ועיין שם בתוספות ובכ"ן נדרים (דף טז) דהשבועה שניה היתה שלא יאכל תאנים וענבים בבת אחת דווקא עיי"ש וקשה לי דאיהו חל שבועה שנייה מטעם פולל.

דכיון דמירי דנשבע שלא יאכל חצי שיעור מתאנים וחצי שיעור מענבים. וצריך לומר דהשבועה שני' חלה גם על התאנים דהא שני שבועות אין מצטרפין כדאמרין בשבועות (דף כב) ואיהו מצוי חיל ***) כיון דאיהו נימא דעל התאנים לא חל גם על הענבים לא חל דהא נשבע על שניהם דווקא א"כ לא שייך פולל.

דלא דמי לכל פולל דעלמא כמו דנבילה ביום הפורים וכדומה דחל אמאכל דהיתר גם אי לא חל על הנבילה. ואמרין מיגו דחל אהיתר חל אנבילה משא"כ הכא ע"ז אנו דנין אם נימא דאין איסור חל על איסור ולא חל אמתאנים ממילא לא חל על ענבים ולא שייך מיגו ועיין מנחת חינוך (מצנה שע"ב) דלהכי בנשבע שלא לשמות יין והזיד בגזירות דלא חל מטעם פולל דתגלחת וטומאה כיון דהיימא לו דאינו נזיר עד שיזיר מכולן ואם לא חל על היין לא חל אמתגלחת לא שייך פולל עיי"ש וה"נ דכונתה.

ואין לומר דבלאו הכי חיל דעל חצי שיעור נמי חל איסור שבועה. הא בורכא דווקא בנשבע על חצי שיעור משא"כ פאן דנשבע על שניהם יחד דווקא ואם לא חל על זה לא חל על זה ואין פאן פולל וצ"ע: כה) מכות (דף כב).

(יש חורש תלם אחד וחיוב עליו משום שמונה לאוין וכו' עיי"ש פל הסוגיא: והנה בשו"ת שאגת ארי' (סי' ס') תמה דכיון דמסיק בגמרא שם דהאי תנא איסור פולל לית לי' היכי חל נזיר על פהן עיי"ש.

ונראיתי בס' ערוך לגר מפות שכ' דלשיטת הרשב"א והריטב"א החולקים על הראב"ד גבי האוכל נבילה ביום הפורים דאם נתנבלה ביום הפורים לא אמרין כיון דמ"מ הי' מוזהר מקודם על נבילה א"כ נבילה חל קודם רק שאנו דנין על נבילה זו ובנבילה זו איסור יום הפורים קדים.

והכא נמי בכהן ונזיר אבות הטומאה אין אנו דנין על פלל הטומאה רק על בית הקברות זו. וא"כ אם נעשה בית הקברות אחר שצד בנזיר הני איסור בת אחת ותמה על השאגת ארי' שלא תירץ זה: ולענ"ד זה ליתא דמעולם לא אמרו הרשב"א והריטב"א ז"ל אלא היכי דאיכא איסור חפצא וכמו נבילה שפיר אמרין דאף דהי' מוזהר על הנבילות דעלמא מכל מקום אנו על נבילה זו דנין ואם נתנבלה ביום הפורים איסור יום הפורים קדים.

משא"כ כהן ונזיר דמוזהרין על הטומאה *) דהני איסור גברא פשיטא שאין אנו דנין על טומאה זו אלא על פללות הטומאה ולענ"ד זה איסור כהונה קדים וגדולה מזו נראה דאפי' בשני אסורים ששניהם איסור גברא מ"מ היכי דאיסור אחד בדה מלבד והשני הוא איסור

הָבָא מֵאֱלֹהֵי הָאִסוּר תּוֹרָה מִקְרֵי קְדוּם לְאִסוּר (***) הָבָא עִי הָאֲדָם: וְתַדַּע דְּהָא פְּרָכִינוּ וְלִיתְנֵי נְמִי דְאָמַר שְׂבוּעָה שְׁלֵא אַחְרוּשׁ בֵּין בַּחוּל וְכוּ' וּמִשְׁנֵי הָאֵי תַנָּא אִסוּר חָל עַל אִסוּר לִית לִי עִי"ש הָרִי דִּי"ט מִקְרֵי קְדוּם לְגַבֵּי אִסוּר שְׂבִיעָה.

וְעֵינֵן בְּחֻלִּין (דָּף ק"א): שְׂבַת קְבִיעָא וְקִימָא יו"כ בֵּי דִינָא מִקְדָּשֵׁי לִי הָרִי פִּינֵן דְתִלוּי בְב"ד מִקְרֵי מְאֻחָר. וְה"נ הֵיכִי דְאִסוּר תִּלוּי בְּיַד הָאֲדָם פְּנ"ל וְחִילּוּק הַנְּ"ל בֵּין אִסוּר גְּבָרָא לְאִסוּר חֶפְצָא כְּתַבּוּ נְמִי הָאֲחֻרוּנִים לְיִשְׁבֵּי קוּ' הָרִשְׁבָּ"א בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ג).

שְׂהַקְשָׁה בְּהָא דְדַחִיק הַש"ס בְּחֻלִּין (דָּף פ"ט): לְמַצָּא דְגִיד יְהִי חָל אֲמֻקְדָּשֵׁין. וְהָא בְּקֻטָּן שְׂהִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת אָתוּ בְּהַדֵּי הַדְּדִי.

וְכַתְּבוּ דְשָׂאנִי בְעַל מוּם שְׂשִׁימָשׁ בְּטוּמְאָה דְהוּי אִסוּר גְּבָרָא שְׁפִיר אֲמַרִּינוּ דְאֵם הִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת הוּי אִסוּר בַּת אַחַת דְאִינוּ נוֹגַע רַק לְעַצְמוֹ וְלִדְיָדָן בַּת אַחַת הִיא מִשָּׂא"כ לְעַנְנֵן גִּיד וּמֻקְדָּשֵׁין דְהוּי אִסוּר חֶפְצָא וְנוֹגַע לְכֹלֵי עֲלָמָא וְלְגַבֵּי כ"ע לָא הוּי ב"א וְהָכָא נְמִי דְכְּוֹנְתָהּ וְאִכְמ"ל: כו) וְהִנֵּה הַתַּנָּא דְמַתְנִיתִין נְקֻט נְמִי לְאוּוֹי דְכִלְאִים בְּפָרָם וּבְגַמְ' שָׁם חוֹרֵשׁ דְחִיב מְשוּם כִּלְאִים הֵיכִי מְשַׁכְּחַתְּ לָהּ לָא דְמַחְפָּה בְּהַדֵּי דְאֲזִיל וְשִׁמְעָה מִינָהּ דְמַחְפָּה כְּזוֹרַע.

וְרִישׁ לְקִישׁ מוֹקֵי מַתְנֵי כַר' עֲקִיבָא דְאָמַר הַמְקַיִּים בְּכִלְאִים לֹקְהָ עִי"ש: וְיֵשׁ לְתַמְוָה דְבַגְמָ' שָׁם פְּרִיף דְלִיתְנֵי דְאָמַר שְׂבוּעָה שְׁלֵא אַחְרוּשׁ בֵּין בַּחוּל בֵּין בְּיוֹם טוֹב וּמִשְׁנֵי דְהָאֵי תַנָּא אִסוּר כּוֹלָל לִית לִי.

וּכְבָר הַקְשָׁה בַּס' שְׁעַר הַמְלָךְ בְּפִי"ז מַה' א"ב דַּא"כ הֵיכִי חָל יו"ט אֲשְׂבִיעֵית. וְתִמְרִץ דְמַשְׁפַּחַת לָהּ בְּיוֹם טוֹב שְׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה דְאֵתִי בְּהַדֵּי הַדְּדִי מִשְׁעָה שְׁקִינְדָּשׁ הַיּוֹם.

וְאַף דַּמ"מ אִסוּר שְׁלִשִׁים יוֹם קוֹדֵם ר"ה לְחֻרֹשׁ כְּמִבְּוֹאָר בַּר"ה (דָּף ט.) מ"מ מְשַׁפַּחַת לָהּ בְּעֶשֶׂר נְטִיעוֹת דְמֻתָר עַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּמִבְּוֹאָר בְּמוֹעֵד קָטָן (דָּף ב:) עִי"ש.

וְאוּלָם לְמַה דְמוֹקֵי מַתְנֵי כַר' עֲקִיבָא קְשָׁה לַמ"ש הָאֲחֻרוּנִים וְעֵינֵן בְּטַעַם הַמְלָךְ שָׁם דַּלְר"ע דְדַרְיֵשׁ בְּחֻרֵשׁ וּבְקֻצִיר לְעַנְנֵן תּוֹסְפוֹת שְׂבִיעוֹת אַף בְּעֶשֶׂר נְטִיעוֹת אִסוּר יַעֲיִ"ש. א"כ יְקֻשָׁה מַתְנֵי מַמ"נ אוֹ דְלִינְקָט נְמִי כּוֹלָל דְשְׂבִיעָה אוֹ דְלָא לִיתְנֵי יו"ט דַּג"כ כּוֹלָל הִיא פְּנ"ל וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לוֹמַר לַפְמ"ש הָאֲחֻרוּנִים וְעֵינֵן טַעַם הַמְלָךְ ה' כִּלְאִים דְקוּ' הַש"ס עַל פְּרָחָף כַר' יוֹחֲנָן דַּס"ל בְּשְׂבוּעוֹת (דָּף פ"ד).

(דְאֲמַרִּינוּ כּוֹלָל בְּאִסוּר הָבָא מְעַצְמוֹ מַה שְׂאִין כֵּן לַר"ל דַּס"ל דַּל"א כּוֹלָל בַּכַּה"ג מְעִינְקָרָא לַק"מ קוּ' הַש"ס וְא"כ ר"ל דְמוֹקֵי מַתְנֵי כַר' עֲקִיבָא לְשִׁיטָתוֹ אֲזִיל דַּל"א כּוֹלָל כ"א בְּאִסוּר הָבָא מֵאֱלֹהֵי וְנִיחָא מַה דְנִקְטָה הַתַּנָּא הַכּוֹלָל דְיוֹם טוֹב וְלָא כּוֹלָל דְשְׂבוּעָה וּמִשׁוּם דְשָׂאנִי אִסוּר הָבָא מֵאֱלֹהֵי כִי"ט מֵאִסוּר הָבָא מְעַצְמוֹ כְּשְׂבוּעָה פְּנ"ל: אֲמַנְם כָּל זֶה לָא יִסְפִּיק לְרַבָּה דַּס"ל בְּמוֹעֵד קָטָן (דָּף ב:) דְמִנְכַּשׁ חִיב מְשוּם חוֹרֵשׁ וּפְרִיף לָהּ מִדְתַּנּוּ הַמְנַפֵּשׁ וְהַמְחַפָּה חִיב מְשוּם כִּלְאִים וְר' עֲקִיבָא אוֹמַר אַף הַמְקַיִּים.

וְלִדְיָדָף חֲרִישָׁה בְּכִלְאִים מִי אִסְרָא. וּמִשְׁנֵי רַבָּה כּוֹלָה ר' עֲקִיבָא הוּא וּמֵאִי טַעַם קָאָמַר מֵאִי טַעַם הַמְנַפֵּשׁ וְהַמְחַפָּה בְּכִלְאִים לֹקְהָ שְׂרַבֵּי עֲקִיבָא אוֹמַר אַף הַמְקַיִּים עִי"ש וּמוֹכַח דְגַם רַבָּה ס"ל כַּר"ל דְמַחְפָּה אִינוּ כְּזוֹרַע מְדַמְחֵיב לָהּ רַק מְשוּם מְקַיִּים וְר"ע הִיא.

וּלְדִידָן ע"כ מִתְנִי דַיִש חוֹרֵשׁ וְכוּ' ר' עֲקִיבָא הִיא פְדֻמוּקִי ר"ל פְּנ"ל. וְא"כ יִקְשֶׁה לְדִידָן דְּלִינְקֻט נְמִי פוֹלֵל דְּשְׁבוּעָה כְּקוּ' הַש"ס וְאִי דִל"ל לְהֵאֵי תַנָּא [שְׁהוּא ר"ע] פוֹלֵל א"כ אִיךָ חָל יו"ט וְלִיכָא לְתַרְזֵן לְדִידָן כְּמוֹ דְתַרְצִינָן לר"ל דְרַק פוֹלֵל הֵבָא מְעַצְמוֹ לִית לִיה.

דְּהָא רַבָּה אֵית לִי גַם פוֹלֵל הֵבָא מְעַצְמוֹ וְכַמְבֻנָאָר בְּנִדְרִים (דָּף יז:) וּמִיִּתִי לָהּ בְּשְׁבוּעוֹת (דָּף כט.) גְּבִי שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכֵל תְּאֲנִים וְחִזֵּר וְנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְאַכּוֹל תְּאֲנִים וְעַנְבִּים עֵי"ש הָרִי דס"ל פוֹלֵל בְּבָא מְעַצְמוֹ וְקִשְׁה לְדִידָן מִמָּה נִפְשָׁה הַנְּ"ל: וְלַחֲמוֹר הַנוֹשֵׂא יֵשׁ לְתַרְזֵן דְּמַפָּאן יֵשׁ רֵאִי נְמִי לִמ"ש הַגָּאוֹן ר' עֲקִיבָא אִיגְר ז"ל דְטַעַם דְלָא אָמְרִינָן פוֹלֵל בְּבָא מְעַצְמוֹ מִשּׁוּם דְהָוִי קַל עַל חֲמוֹר [וּבִלֵּא"ה י"ל דְשְׁבוּעָה מִקְרִי קַל שְׁיִשְׁנֹו בְּשִׂאלָה וְאוּלִי (***) דְנִגְדַּד זֶה חֲמוֹר שְׁמַבִּיא קָרְבָן עַל שְׁגָגָתוֹ] וְעַפִּי"ז חִידָשׁ שְׁם דְהִיכִי דב' אִיסוּרִים הֵמָּה בָּאִים מְעַצְמָם אָמְרִינָן פוֹלֵל.

וּלְכָף בְּנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְאַכּוֹל תְּאֲנִים וְחִזֵּר וְנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְאַכּוֹל תְּאֲנִים וְעַנְבִּים לִכ"ע חָל עֵי"ש וְכַבֵּר הֵבֵאתִי דַיִש רֵאִי לְדַבְרֵי מַנְזִיר (דָּף ד.) גְּבִי פוֹלֵל דְנִזִּיר דְמוּקִי הַפוֹלֵל בְּשְׁבוּעוֹת וְנִזִּירוֹת וְלֵא בְּשְׁבוּעוֹת וְחִיּוֹב קַדְוִשָׁה וְאַבְדְלָתָא: וּלפ"ז לִק"מ לְרַבָּה דִי"ל דְכוֹלֵל דְשְׁבוּעָה עַל יו"ט לִית לִי וְנִיחָא דְלָא נִקֻט שְׁבוּעָה וְנִקֻט יוֹם טוֹב שְׁפִיר פְּנ"ל: (כז) עוֹד י"ל לִמ"ש בִּמ"א וְעֵינָן בְּשׁו"ת הַגָּאוֹן ר' עֲקִיבָא (סִי קס"ח) דְרִישׁ לְקִישׁ ע"כ מוֹדָה דַיִש תַנָּא דס"ל פוֹלֵל בְּבָא מְעַצְמוֹ וְהִיא הַתַּנָּא דְמִשְׁנָה בְּנִדְרִים (דָּף צא:) גְּבִי נְטִילָה אָנִי מִן הַיְהוּדִים דְכַתְּבוּ הַתּוֹס' דְחָל אִיסוּר נְדָר אִיסוּר אִישׁ מִטַּעַם פוֹלֵל וְשְׁם הָוִי ג"כ אִיסוּר הֵבָא מְעַצְמוֹ וְכַבֵּר רְמִז לְזֶה הַשְׁעָה"מ פִּי"ז מַה אִיסוּרֵי בִיאַה עֵי"ש וְע"כ שְׁפִיר י"ל דְתַנָּא דַיִש חוֹרֵשׁ וְכוּ' כְּהָךְ תַנָּא סְבִירָא לִי וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּשְׁבוּעוֹת (דָּף פד:) דְלִהְיִי לֵא פְרִיךָ לר' יוֹחָנָן מִמִּתְנִי מִשּׁוּם דְמוֹדָה דַיִש תַנָּא דס"ל הַכִּי.

ה"נ נִימָא לְרַבָּה מִיִּנְשֵׁב בְּזֶה גַם הָעֵרַת הַגָּאוֹן הַנְּ"ל דְמָנָא לִי לר' יוֹחָנָן לְפִלּוּגֵי פִינָן דְתַנָּא דְמִתְנִי כר"ל סוֹבֵר וְלִהַנְּ"ל הָא יֵשׁ לוֹ מְקוּם לְסַמּוּךְ אִמְשָׁנָה דְנִדְרִים הַנְּ"ל וְאִכְמ"ל: (כח) וּבְעֵיקָר הַקְּוִשָׁא י"ל עוֹד דְעַל תּוֹסְפוֹת שְׁבוּעוֹת אִין הַנְּשִׁים מְצַטְוֹת דְהָוִי מְצוֹת עֲשֵׂה שְׁהִזְמֵן גְּרָמָא וְעֵינָן מְנַחַת חִינּוּךְ (מְצוּהָ שְׂכו) שְׁפַקְפַק לְעַנְיָן חֲרִישָׁה דְאִינוּ רַק בְּעֲשֵׂה עֵי"ש אָבֵל לְעַנְיָן זֶה נִרְאֵה דְאִינוּ מְצוּהָ וְעֵינָן סוֹפָה (דָּף כ"ח) דְצָרִיךְ קָרָא עַל תּוֹסְפוֹת עֵינָוִי עֵי"ש דְלִיכָא קָרָא וְהָכָא מְסַתְּבָרָא דְפִטוּרוֹת (*) וְשְׁפִיר חָל בְּבַת אַחַת וַיֵּשׁ לְפַקְפַק וְאִכְמ"ל: (כט) וְהִנֵּה בְּגִמְרָא פְרִיךָ וְלַחֲשֵׁב נְמִי הַזּוֹרַע בְּנַחַל אֵיתָן וְכוּ' עֵי"ש וַיֵּשׁ לְהַעִיר דְלָא פְרִיךָ פְלִשׁוֹן הַיְרוּשְׁלָמִי פ"ט דְסוֹטָה (הַלְכָה) דְנִקֻט הַקְּוִשָׁא דְלַחֲשֵׁב הַחוֹרֵשׁ בְּנַחַל אֵיתָן: אִךְ י"ל דְבְכַנּוּנָה שִׁנְיָה הַש"ס דִּילָן מִלְשׁוֹן הַיְרוּשְׁלָמִי דְהָא פְרִיךָ וְלִיִּתְנִי נְמִי דְאָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אַחֲרוֹשׁ בֵּין בַּחוּל וְכוּ' וְשִׁנְיָ דְהֵאֵי תַנָּא אִיסוּר פוֹלֵל לִית לִי.

וְכַבֵּר הַקְּשׁוֹ דא"כ אִיךָ חָל יו"ט אֲשַׁבְּיעִית וְכוּ' נְזִיר אִפְהֵן. פִּינָן דְהֵאֵי תַנָּא לִית לִי פוֹלֵל. וְע"כ צָרִיךְ לֹאמַר פְּנ"ל דִּיו"ט וְשַׁבְּיעִית הִינּוּ בִּיו"ט שְׁלֵא רֵאֵשׁ הַשְּׁנָה וְנִזִּיר וְכַהֵן בְּמִנְפָּלָא הַסְמוּךְ לֵאִישׁ (***) דְהָוִי בַת אַחַת. וְא"כ גַּם בְּאִיסוּר נַחַל אֵיתָן קִשְׁה דְהִיכִי חָל שַׁבְּיעִית עַל אִיסוּר נַחַל אֵיתָן דְקָדוּם.

וְלִזְהָ פְרִיךָ דְלִיִּתְנִי הַזּוֹרַע בְּנַחַל אֵיתָן. דְנִמְצָא דְבְנַחַל אֵיתָן אִיסוּר מִשּׁוּם זְרוּעָה.

ובשביעית משום חורש ואין זה ענין לדין אין איסור חל על איסור ואכמ"ל: (ל) ואגב אכתוב מה שבספר שער המלה רצה לפשוט מגמרא זו ספיקת המוצל מאש אי בנחל איתן בעינן שנה פרוטה.

ומכאן ראי' דלא בעינן שנה פרוטה דאל"כ מה פריה ולחשב הזרע בנחל איתן דהא פתבו התוספות דמשום הכי לא קחשוב לאו דמעילה משום דבעינן הנאת פרוטה. ובע"כ דנחל איתן לא בעינן פרוטה עיי"ש ועיין במנחת חינוך די"ל מיגו דלוקה משום פלאים לוקה משום נחל איתן וכמו בשפת (דף צא:) זרק פזית תרומה לבית טמא מיגו וכו' ובסופה (דף ו) מיגו דהוי דופן.

ובהגהות מרדכי פ"ק דחולין לענין קשר של תפקילין לדעת רבינו אלי' דצריף לקשור בכל יום] הוי קשר לענין שבת עיי"ש ולע"ד יש להביא ראי' לדברי המרדכי הנ"ל מירושלמי פ"ק פ"ק גדול דקשירה במשפן הי' בית ידות אהלים ואף דהוי על מנת להתיר.

מ"מ פנין דהתורה אמרה על פי ד' יחנו ועל פי ד' יסעו פקבוע דמי עיי"ש וכעין זה אמרינן בש"ס דילן שבת (דף ל"א ע"ב) ובצירובין (דף נה) לענין יושבי צירופין אין מודדין להם אלא מפתח בתיהו עיי"ש: והנה יש לתמוה עוד דאמאי לא חשוב עוד לאו במקדשין למה דמבואר בגדה (דף מו) דקטן מופלא הסמוך לאיש דאם הקדיש ואכל לוקין משום כל יחל.

אף נראה דהיכי דיש לאו דמעילה ליפא עוד משום כל יחל ורק שם גבי קטן דלית בי' משום לאו דמעילה. והטעם נראה לי כמו שפכת הרמב"ן גבי הקדש בור ונתמלא מים דהיכי דלא בא ההקדש ע"י אדם אף דיש חצר להקדש מקל מקום ליפא מעילה ועיין בקצוה"ח (סי' ר) שהביא ראי' מהא דקי"ל דקדשי עכו"ם אין בו מעילה ועיין ירושלמי בקמות פ' בית שמאי (הלכה ג) מהו שיהיו חגיבים על קדשיו בחוץ וה"נ אי בא ההקדש ע"י קטן.

לכן יש בו משום כל יחל משא"כ היכי דיש לאו דמעילה וז"ב: (לא) עוד י"ל למה שפכת הטעם המלה לישב קושיות הטורי אכן שהקשה דלמה לא נקט גבי נזיר הלאו דכל יחל. ותי' דבאמת אינו עובר בנזיר רק משום לאו דכל יחל.

דהא לכאורה אף חל איסור נזיר אפקהונה. וצריף לומר דהתנא דנקט נזיר משום כל יחל. ונדרים חלים על איסורים כמבואר בירושלמי עיי"ש וא"כ פבר חשב לאו דכל יחל ואינו לוקה עוד משום הלאו ההיא. ועיין בהגהות הגאון מקוטנא.

דאם אמר קונם תאנים ונזיר ואמר קונם תאנים וענבים אף דבשבעות לוקה ב' דחל בכלל מ"מ בנדר לא לקי דשאני שבועות דגלי קרא דשבועות מחלקות משא"כ בנדרים עיי"ש. וא"כ כמו כן לענין לאו דכל יחל.

[ואולי שאני הקא דגופות מחלקות וכמו שפירש"י הקא ויבואר כל זה אי"ה במ"א] ואכמ"ל: (לב) ואגב אכתוב מה שיש להבין דברי חכמים וחיזותם עפ"י סוגי' דיש חורש

תלם וכו' הנ"ל. האי דסנהדרין (דף כו) דאיתא שם ר"ל חזינא להאי גברא דכריב בשבועות אמר לי פהו וחורש.

דלמה נקט פהו דווקא ועיין שם בגמ' דנחשדו פהנים על שביעית. ונראה דר"ל לשיטתו דמוקי מתני' דיש חורש [דאיירי בכהו וחורש בשביעית] כר' עקיבא דס"ל המקנים בכלאים לוקה.

דלכאורה קשה דר"ל חזי להאי גברא דכריב בשביעית דזה הי' בחוץ לארץ וקשה הא שביעית בזמן הזה או בחוץ לארץ הוי רק דרבנן ובתרישה ליכא למימר דגזרו בחוץ לארץ ובזמן הזה פינו דגם בארץ ישראל אינו לוקה.

אף לר"ל לשיטתו דמוקי מתני' כר"ע ומחפה אינו פזורע וצריף לומר דחורש בשביעית לוקה ונפיר גזרו אפי' בחוץ לארץ. וזהו דאמר לי פהו וחורש.

היינו מתניתין דיש חורש דהי' פהו וחורש דמוכח מיני' דלקי אחריתה בשבועות וא"כ גם בחוץ לארץ אסור פנ"ל: פתומי מכתת שיעורני' סימן ס א) עיין סופה (דף לג) הקא באשירה דמשה.

ויש להעיר ולדקדק למה שפ"י התוספות בכמה דוכתי דעיקר החילוק משום דעל זה של ישראל אין לה ביטול. ואם כן למה נקט אשירה דמשה דבקצור הוי לילמינקט הקא באשירה דישיראל ולמה נקט משה דווקא: ונראה דהתוס' ביבמות (דף קד) הקשו דהיכי אמרינן בע"ז של ישראל פתומי מכתת שיעורני' הא טעון גניזה ותי' דמייירי בע"ז של עכו"ם דעבדה לדעת ישראל עיי"ש: ולפ"ז ניחא דהא אמרינן בע"ז (דף נג) מדפלחו ישראל לעגל וכי אתו עכו"ם שליחתא דידהו עבדי עיי"ש א"כ הוי ע"ז של עכו"ם דעבדו לדעת ישראל.

וא"ש דנקט אשירה דמשה היינו דע"ז שהי' בימי משה דאיירי בכה"ג: ב) ואגב אכתוב דבהא דאמרינן לולב של ע"ז וכו' פירש"י א"נ שעבודתה בלולב להעבירו לפניו או לזרקה בו וקבר הקשו הא בעינן זריקה המשמברת וכמו דאיתא בע"ז (דף נא) דזרק מקל לפניו אינו נאסר עיי"ש: ונראה דרש"י לשיטתו [הובא שיטתו בע"ז (דף נ) בתוס' עיי"ש] דמידי דהוי פניו לא בעינן זריקה המשמברת עיי"ש וא"כ לולב דהי' בפנים או לזקיפה או לנטילה עיין סופה (דף מג) לא בעינן זריקה המשמברת ולכן כ' רש"י להעבירו לפניו [דהי' בפנים דהקיפו את המזבח בלולב שבידיהם] או לזרקו בו היינו למ"ד בזקיפה ואכמ"ל: ג) עיין תוס' סופה (דף לב) דלולב של אשירה דתנו נטל יצא היינו בעבודה זרה של עכו"ם דיש לה ביטול משא"כ ע"ז של ישראל דאין לה ביטול.

ובשער המלך פ"ח מה' לולב תמה הא ע"ז של ישראל דאין לה ביטול הוא רק מדבריהם לדעת הרבה פוסקים והא אנו קיי"ל כר"מ בסופה (דף כג) דעושה סוכתו על גבי אילן משום דמדאורייתא מחזי חזי ומקרי סופה הראוי' לשבעה יעיי"ש: ונראה פשוט למה דמבואר בפסחים (דף מח) דהא דמחלקינן בין איסור גופו לדבר אחר גרם לו היינו במקצה דדבריהם עיי"ש וא"כ י"ל דהא דרק מחמת איסור דרבנן מקרי ראוי' לשבעה היינו נמי משום דדבר אחר גרם לו דאיסור דאין עולין באילן הוא מחמת איסור יומא.

ע"כ פֿינן דאסוֹרוֹ נָמִי מְדַבְרִיָּהֶם מְקַרִי ראי' לְשִׁבוּעָה. משא"כ ע"ז דאָסוֹרוֹ מְחַמַּת עֲצָמוּ
גַם אָסוֹר דְּדַבְרִיָּהֶם אֵינוֹ רְאוּי.

וְנִרְאֶה דְּהָא דְאִמְרִינָן בְּשִׁבוּעוֹת (דף לד) דְּסוֹבֵר ר"פ דְּמִשְׁחָק בְּקוֹבְיָא דְחֵיב בְּשִׁבוּעוֹת
הַעֲדוֹת מְשׁוּם דְּמִדְּאוּרֵינִיתָא מְחֻזֵי חֻזֵי וְרַבָּנָן הוּא דְּפִסְלוּהוּ הֵינּוּ נָמִי מְשׁוּם דְּאֵינוֹ פְּסוּלוֹ
בְּגוֹפוֹ דְּדַבְרָא אַחַר גְּרַם לוֹ לְפִסְלוֹ וּבִידּוֹ לְחֻזְרָא בְּתִשְׁבּוּבָה.

ומה"ט דַּעַת הַש"ף בחו"מ (סי' לד) דְּבִפְסוּלֵי עֲבִירָה לֹא בְּעֵינָן תְּחִילְתוֹ וְסוּפוֹ בְּכִשְׁרוֹת
מְשׁוּם דְּבִידּוֹ לְחֻזְרָא בְּתִשְׁבּוּבָה וְהֵינּוּ דְּהוּי פְּסוּלוֹ מְחַמַּת ד"א מְשׁוּם כ"ס סוּמָא אַף דְּדַעַת הַר"ן
בפ"ב דְּגִיטִין אֵינוֹ פְּסוּלוֹ רַק מְדַרְבְּנָן בְּדַבְרָא שְׂיָכוֹל לְכוּנֵן מ"מ שְׁפִיר מְמַעְטִינָן לִי
מְשִׁבוּעוֹת הַעֲדוֹת וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּפְסוּלוֹ בְּגוֹפוֹ פְּנ"ל.

ובְּזָה מְיֻנָּשׁב מַה שְׁעָמַד בִּישׁוּעוֹת יִשְׂרָאֵל (סי' ז) עַל דַּעַת הַר"ן הַנ"ל וְאִכְמ"ל: ד) וְאַגַּב
אַפְתַּב מַה שְׁנִסְתַּפֵּק בַּס' מְלֵא הַרוּעִים בְּפְסוּל דְּרַבָּנָן קוֹדֵם שְׁהַכְרִיזוּ עָלָיו אֵי חֵיב
בְּשִׁבוּעוֹת הַעֲדוֹת עֵי"ש.

אִף לְמַה שְׁהַעֲלָה הַתַּנּוּמִים דְּהִיכִי דְּהַפְּסוּל מְשׁוּם מְשַׁקֵּר וְיָדַע שְׁהַאֲמַת אֲתוֹ מְחִיב לְהַעֲיֵד
עֵי"ש וְא"כ ה"ה דְּרַבָּנָן קוֹדֵם שְׁהַכְרִיזוּ עָלָיו דְּהָא הַפְּסוּל מְחַמַּת מְשַׁקֵּר וְכַמ"ש רש"י
בר"ה (דף כ"ב) וּמְיֻנָּשׁב הַקְּוִשְׁיָא מְסוּמָא דְּסוּמָא פְּסוּלוֹ יָדוּע וְאֵין צָרִיף הַכְּרִזָּה וְכַמוֹ
רוּעָה דַּא"צ הַכְּרִזָּה וְעֵינָן סְנֵהֲדָרִין (דף פה) וְאִכְמ"ל ה) וּבְמַה דְּקִי"ל דְּאֲתְרוּג שֶׁל אִיסוֹר
הַנָּאָה פְּסוּל מְשׁוּם דְּעוֹמֵד לְשִׁרְיָפָה וְכַתּוּמֵי מְכַתֵּת שְׁיַעוּרֵי' נְסַתְּפֵק בַּס' קַהֲלַת יַעֲקֹב
בְּאֲתְרוּג שֶׁל עֶרְלָה שְׁנִתְּעַרְבַּ חַד בְּחַד עִם אֲתְרוּג פְּשָׁר אֵי שְׁפִיר דְּמִי לְצִאת בּוֹ פֿינן דַּמ"מ
חַד פְּשָׁר הִיא אוֹ דְּלָמָּא פֿינן דַּמ"מ מְצַד ס' אָסוֹר שׁוּב אָסוֹר בְּנֻדְאֵי עֵי"ש וְנִרְאֶה דְּזָה
תְּלִיא בְּמַה דְּאִמְרִינָן בִּיבְמוֹת (דף מא) גְּבִי סְפִיקוֹת שְׁחוּלְצוֹת וְלֹא מְתִיבְמוֹת דְּלֵא מְקַרִי
אֵינוֹ עוֹלָה לִיבּוּם וְכַל שְׁאֵינוֹ עוֹלָה אֵינוֹ עוֹלָה לְחִלְצָה מְשׁוּם דְּאִם יָבֵא אֲלֵיהּ וְיֵאמֵר דְּהָא
קִידָשׁ מְקַרִי בַּת עוֹלָה לִיבּוּם עֵי"ש וּלפ"ז ה"נ דְּכּוֹנְתָה וְכ"ה בְּגִיטִין (דף מ"ב) גְּבִי וְלַד
פְּהַנְתָּ שְׁנִתְּעַרְבַּ בְּנֻלָד שְׁפָחָה פֿינן דְּאִם יָבֵא אֲלֵיהּ וְיֵאמֵר דְּזָה עֲבָדוֹ קִנְיָן פְּסוּל קְרִינָן בִּי'.

וּבְעִירוּבִין (דף לו) גְּבִי עִירְבוּ לוֹ בְּשִׁנֵי כְּפָרוֹת וְאַחַד טָמֵא דְּאִמְרִינָן בְּהִדְיָא דְּבְעֵינָן סְעוּדָה
הַרְאוּ' לוֹ מְבַעוּד יוֹם וְלִכְפֹּא יַעֲי"ש הַרִי דְּסַפֵּק חֲשׁוּב סְעוּדָה שְׁאִינָה רְאוּי': וְיֵשׁ לוֹמֵר
דְּזָה תְּלִיא בְּפִלּוּגְתָא בְּסוּפָה שָׁם אֵי הַטַּעַם מְשׁוּם דְּבְעֵינָן דִּין מְמוֹן אוֹ מְשׁוּם הִיתֵר אֲכִילָה.

דְּלָמ"ד מְשׁוּם בְּעֵינָן דִּין מְמוֹן הַרִי דְּסַפֵּק חֲשׁוּב דִּין מְמוֹן וְכַנ"ל דְּבַתְּעִרוּבוֹת חֲשׁוּב קִנְיָן
פְּסוּל וְגַם הָא יָכוֹל לִיתָן לְנִכְרֵי שְׁנֵיהֶם שְׁיִשְׁלֵם לוֹ בְּעַד אַחַד [וְאֵי מְשׁוּם מְתָנָה דְּאִסוֹר
בְּאִיסוֹר הַנָּאָה וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּפְסָחִים (דף כב) י"ל בְּעַכּוּ"ם הַמְּפִירוֹ מוֹתֵר וְכַמ"ש הַתּוֹס'
שָׁם] וְא"כ הָא יֵשׁ בּוֹ דִּין מְמוֹן.

מְשׁוּם כ"כ מְשׁוּם הִיתֵר אֲכִילָה הָא זָה לֹא מְקַרִי הִיתֵר אֲכִילָה כְּמוֹ בְּעִירוּבִין הַנ"ל: וּבְעִיקָר
הַסְּפֵק הַנ"ל נִרְאֶה דְּזָה תְּלִיא בַּמ"ש הַמְּגֵן אֲבָרְהֵם (סי'). עַל הָא שְׂכ' הַשְּׁלֵטִי גְבוּרִים
דְּאֲתְרוּג שְׁנֵאָסֵר בְּבַלִּיעַת אִיסוֹר דְּפְסוּל וְכ' עָלָיו הַמְּג"א דְּאֵינוֹ מוֹכְרָח פֿינן דְּאֵינוֹ פְּסוּל
בְּגוֹפוֹ [וְצָרִיף לְחַלֵּק בֵּינוֹ לְעִירוּב דְּנִרְאֶה וְדַאֵי דְּכַפֵּר שְׁנִבְלַע בּוֹ אִיסוֹר דְּאֵינוֹ עִירוּב.

וְנִרְאֶה דְּהַטַּעַם דְּדַעַתוֹ שֶׁל אָדָם נִגְרַר בְּתֵר פְּתוֹ וְכֵינָן דַּמ"מ אָסוֹר לְאַכּוֹל מְחַמַּת הַבְּלִיעָה
שׁוּב לֹא הוּי עִירוּב מְשׁוּם כ"כ הִקָּא דְּגִזְרַת הַכְּתוּב הִיא וּלפ"ז יֵשׁ לְדַחוֹת הַרְאוּ' הַנ"ל

מעירובין לענן זה] וא"כ ה"נ לא גרע מבליעה ואדרבא התם י"ל דנהפך ההיתר להיות איסור והוי כולו איסור משא"כ בביבש וביבש ואכמ"ל: ו) בפסחים (דף יד) אמר ר"מ מדבריהם למדנו שמוטר לשון תרומה טהורה עם טמאה בפסח יעיי"ש ובשער המלך פ"ד מה' גירושין תמה היא בלאו הכי בתרומה טמאה דקאי לשריפה אמרינן פתוטי מכתת שיעורין ואינו מטמא טומאת אונקלין ות"י לפמ"ש התוס' בשבת (דף פה) דהא דצריף שריפה הוא רק מדרבנן ולא אמרינן פתוטי מכתת שיעורין עיי"ש והנה לכאורה היא בלא"ה בשריפה מחמת איסור חמץ *) אף י"ל דהא גם זה מדרבנן פינו דמיירי בשעה ששית אף למ"ד אין אונקל מטמא אונקל ורק מדרבנן ומדרבנן היא שוב בשריפה ואכמ"ל: וראיא) ישתי בתשובה מאהבה שנסתפק לדין דקיי"ל דחמץ הוא מן הנקברים ותרומה טמאה מן הנשרפים עיין תמורה (דף לד) תרומת חמץ והוא טמאה מה דינה עיי"ש והוא ספק עצום: ובפשיטות י"ל דהיכי דנטמא מקודם שנתחמץ א"כ חל עליו מצות שריפה ושוב אינו בקבורה ובזה יש לעיין במה שהקשה הבעל המאור דלמה מותר לשון תרומה טהורה עם טמאה היא קיי"ל דהנקברים לא ישרפו והוכיח מזה דר"מ ס"ל כר"י דאין ביעור חמץ אלא שריפה: ולהנ"ל יש לומר דאיינו בנטמא מקודם וכבר חל עלי' חיוב שריפה ושוב אינו בקבורה כנ"ל: ואגב אכתב מה ששמעתי מקשים אם נימא משקין בית המטבחים דכין ואין מקבלים טומאה מה הי' הגס בתנופה.

ובאמת לק"מ היא אמרינן בפסחים (דף יז) דללוי דאמר משקין בית המטבחים דכין היינו לטמא אחרים ולמ"ד אפילו טומאת עצמן אין בהם דווקא בית מטבחים וא"כ ממ"נ ניחא ולמ"ד טומאת משקין מדרבנן א"כ עכ"פ מדרבנן מטמא.

ואין לומר דאין שבות במקדש. דהא קיי"ל באו בה פריצים וחללוהו א"כ לא שייך תו מקדש ולא אמרינן בזה אין שבות במקדש דלעשות מקדש לא שייך אין שבות במקדש ודו"ק: פתובה סימן סא א) יש לעיין במוציא שם רע דכתוב ולו תהי' לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו אם יש לה פתובה ולכאורה הדבר ברור דאין לה פתובה למה דאיתא בכתובות (דף לט) מת היא יצא פסח קנסה בכתובה מ"ט תקינו רבנן פתובה שלא תהי' קלה בעיניו להוציאה והא לא תהא קלה בעיניו עיי"ש וא"כ ה"ה מוציא שם רע לא שייך שלא תהא קלה וכו' דהא אסור לגרשה כל ימיו כנ"ל: ומינשב בזה קו' התנאים (סי' לח) על הא דאמרינן בסנהדרין (דף ט) הביא הבעל עדים והזימו לעדי האב נהרגין ומשקלמין ממונ.

ופירש"י מאה סלעים וקשה הא רצו להפסידו הפתובה דהא באמת זינתה והפסידה פתובה משא"כ לפי עדי האב היא יש לה פתובה עיי"ש: ולהנ"ל דבמוציא שם אין לה פתובה גם לפי עדי האב אין לה פתובה ע"כ פירש"י ק' סלעים דווקא: אף למה שהקשו התוס' בכתובות שם היא פתובה מה"ת.

ותי' דהא הוי בעילה עיי"ש וא"כ במוציא שם דהיתה בתולה וכתובה מה"ת לפי עדי האב יש לה פתובה. וניחא בזה קו' החדושי הרי"ם דלב"ש דלא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערות דבר היא ל"ש שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

ולתנ"ל בנשיאת בתולה יש לה פתובה דהא מה"ת יש לה פתובה פנ"ל: ב) ואגב אכתוב בהא דמפות (דף טז) דפריה דבאונס שגירש דכתיב לא יוכל לשלחה כל ימיו בטלו ולא בטלו היכי משפחת לה.

עיי"ש וקא משפחת לה שקידש אחותה דאי אפשר תו לקיים העשה דאפילו יגרש אחותה קא אסורה זו משום אחות גרושתו. וכבר שמעתי מקשין דלמאי דאיתא בירושלמי קדושין פרק האומר (הלכה א) דבקידש אשה לאחר ל' ובא שני וקידשה ומת או גרשה דחלין עלי' קדושי ראשון א"כ משפחת לה שאחד קדשה לאחר ל' ובא אחד ואנסה וכןסה ואח"כ גרשה וא"כ חלו עלי' קדושי ראשון ושוב אי אפשר לקונסה.

ע"כ תנרף הקושיא. אף זה יש לנישב למה דאיתא שם בירושלמי דאם מת השני ויש לו אחים דלא חלו קדושי ראשון עיי"ש וא"כ ה"נ אם יש עליו החיוב מצות עשה דלו תהי' לאשה דלא חלו קדושי ראשון כמו בגיש המ"ע דיבום: ובזה ניחא קא דקאמר בסוטה (דף מד) אפשר לא לקחה פרט לאלמנה לכהן גדול.

ופריה לר' יוסי קא ירא מעבורת שבידו. וקשה קא משפחת לה פנ"ל דבשעה שקידשה לא היתה אלמנה כגון שקדשה לאחר ל' וקדשה אחר ומת דחלים קדושי הראשון אבל אסור לקח אותה מטעם אלמנה.

ולתנ"ל עדיין קשה מחליצה דבכה"ג לא חל קדושי ראשון פנין שעלי' להתיבם או לחלן. כנלע"ד גם נראה דאם נשאת לשני ומת לא חלו קדושי ראשון וכמו שמחלק בירושלמי בקדושין הכל מודים שאם השיאה ששיחק באדון אפילו לרבנן דריב"י (בקדושין דף יט) עיי"ש) דס"ל מעות הראשונות לקדושין נתנו וכו' עיי"ש ובלא"ה י"ל דכה"ג לא מקרי בטלו דלא איהו קמבטל לה.

ומינשב ג"כ קושיא שלי הנז' ואכמ"ל יותר: ג) הנה כבר כתבתי דבמוציא שם רע יש לומר דאין לה פתובה דהא הטעם משום שלא יהי' קלה בעיניו להוציאה וקא אי אפשר להוציאה דהא כתיב ולו תהי' לאשה וכהאי דאמרינן בכתובות (דף לט) מת יצא פסוף קנסה בכתובתה מ"ט תקינו לי' וכו' וקא לא מצי מגרש לה עיי"ש: ונראה דבכהן כה"ג שפיר יש לה פתובה.

ונהו לפמ"ש בחדושי הרי"ם זצלה"ה דלב"ש דאין לגרש אא"כ מצא בה ערות דבר לכאורה אמאי יש לה פתובה קא לא שייך שלא יהי' קלה בעיניו להוציאה. ותי' דהא מ"מ בעבר וגירש מהני ודווקא היכי דצריה להחזירה אם גירשה אז ל"ש שלא יהי' קלה בעיניו להוציאה דהא לא מהני הגירושין משא"כ היכי דמהני בדיעבד עיי"ש ולפ"ז קא פהן אסור להחזיר ושוב בדיעבד מהני הגירושין ע"כ שפיר יש לה פתובה כדי שלא יהי' קלה בעיניו להוציאה פנ"ל: ובזה ניחא קא דאמרינן שם אע"פ שאמרו האונס נותן מיד פשיוצא הוא אין לה עליו פלום ופריה כשיוצא מי מצי מפיק לה ומה פריה דלמה מיירו בכהן שעבר וגירש ובשלמא בישאל פריה שפיר דלא שייך אין לה עליו פלום דהא מחיוב להחזירה אבל בכהן שפיר י"ל פנ"ל ולתנ"ל אתי שפיר דבכהן שפיר אית לה פנ"ל: ומינשב ג"כ קו' התוס' שהקשו דאמאי לא אמר בפשיטות מת אין לה עליו פלום דהא הטעם דתקנו באלמנה אטו גרושה וגרושה אין לה.

וְלִהְיוֹת לַיָּל דְּמִיָּרוֹ בְּכֹהֵן דְּגֵרוּשָׁה אֵית לָהּ וּמִ"מ מֵת אֵין לָהּ דִּיצָא פְּסָרָה קְנֵסָה בְּכַתְּוֹבְתָהּ וְדו"ק: אָף י"ל פִּינֵן דְּמֵת אֵין לָהּ א"כ רַק בְּגֵירוּשֵׁין וְשׁוּב קוּם לִי בְּדַרְבָּה מִיַּנְי' פִּינֵן דְּהַחֵיב בָּא מִשְׁעַת גֵּירוּשֵׁין וְהָרִי לֹקְהָ וְאֵינוּ לֹקְהָ וּמִשְׁלָם.

גַּם י"ל פִּינֵן דְּלֹקְהָ לֹא שְׁיָיְדָה שְׁלֹא תִהְיִי קִלְיָה בְּעֵינֵיו לְהוֹצִיאָהּ וְאִפְּלוּ בְּכֹהֵן דְּאֵינוּ מְחֻזְרִין וְאִכְמ"ל: ד) הַמְשָׁנָה לְמִלְכָּה פ"ב מֵה' סוּטָה תָּמָה עַל הַרְמַב"ם דְּדַעְתּוֹ דָּאֵם אֵין הַבְּעַל רוּצָה לְהַשְׁקוּתָהּ דְּנוּטְלָת פְּתוּבָתָהּ וְהַקְשָׁה הָא לֹא גָרַע מְעַנְבָּרַת עַל דַּת יְהוּדִית דְּאֵין לָהּ פְּתוּבָהּ וּמָה בְּכַף שְׁאֵינוּ רוּצָה לְהַשְׁקוּתָהּ עֵי"ש: וְתַמְהֵנִי עַל תְּמִיחָתוֹ הָא מְבֹאֵר בְּתוֹס' יְבָמוֹת (דָּף לח) דְּאָף לִב"ש דַּס"ל מֵתוּ בְּעֵלְיָהֶן עַד שְׁלֹא שְׁתוּ נוּטְלָת פְּתוּבָהּ מ"מ מוֹדִים בְּאֶרֶסָה וְשׁוֹמְרַת יְבָם שְׁאֵין נוּטְלִין פְּתוּבָהּ מִשׁוּם דְּהִיכִי דָּאִי אֶפְשָׁר לְשַׁתּוֹת הָוִי עוֹבְרַת עַל דַּת מִשָּׁה אָבֵל בְּמֵתוֹ בְּעֵלְיָהֶן הָא מִשְׁעַת הַסְתִּירָה הִיא אֶפְשָׁר לְבָדוּק עֵי"ש תִּי לֹא תִשׁוּבָהּ כְּעוֹבְרַת עַל דַּת עֵי"ש וְא"כ הָא בָּאֵם אָמַר הַבְּעַל שְׁאֵינוּ רוּצָה לְהַשְׁקוּתָהּ הָא בְּשַׁעַת סְתִירָה הֵיטָה רְאוּיָה לְשַׁתּוֹת וְלֹא כְּעוֹבְרַת עַל דַּת פְּנ"ל וְאִכְמ"ל: ה) וְאֵגַב אֶכְתוּב בְּהָא דְּש"ס זְבָחִים (דָּף מח) דְּאָמַר בְּפִשְׁטוּת דְּאֵין הַטְּפֵל רְאוּיָה לְהֵיוֹת חֲמוּר מְעִיקָר עֵי"ש וְיֵשׁ לְעֵינֵינוּ * מְהָא דְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף נב) אִם הֵיטָה פְּרָקוּנָה כְּנֶגֶד פְּתוּבָתָהּ פּוֹדָה וְכ' רִש"י הַטְּעַם דְּלֹא יְהִי הַטְּפֵל חֲמוּר מִן הַעִיקָר תְּנַאי פְּתוּבָהּ יֵתֵר עַל הַפְּתוּבָהּ וּמְבֹאֵר דְּיֵשׁ בְּזָה פְּלוּגְתָא אִי מְצִינוּ טְפֵל חֲמוּר מְעִיקָר וּבְזְבָחִים מִיְפְּשֵׁט פְּשִׁטָּא לִי לְש"ס: וְעֵינֵינוּ עוֹד בְּרַמְב"ם פ"ו מֵה' אֲבוֹת הַטּוֹמָאָה שְׁכַתְּבֵן דְּזוֹ חֲמוּר בְּמִשְׁמֵשֵׁין מַע"ז עֲצָמָה דַּע"ז אֵינוּ מְטַמָּא לְאֲבָרִים עֵי"ש: וּבַעֲבוּדָה זָרָה (דָּף נד) הַמְשַׁתְּחֵנָה לְבַעֲלֵי חַיִּים לֹא אֶסְרוּ וְאִם עֲשָׂאוּ חֲלִיפִין לְעַבְדוּדָה זָרָה נֶאֱסְרוּ הָרִי דְּטְפֵל חֲמוּר מִן הַעִיקָר.

אָף זֶה כְּמוֹ דְּאֶמְרִינוּ בְּזְבָחִים (דָּף מט) דְּתַמְרָה חָל עַל בְּעַל מוּם מִשׁוּם דְּאֵתִי מִפְּחַ קְדוּשָׁה וְעֵינֵינוּ בְּתוֹס' ע"ז (דָּף סו) ד"ה מְפָלֵל וְאִכְמ"ל: כְּנֹנְנָה לְשַׁנֵּי דְּבָרִים סִימָן סב א) בְּסוּפָהּ (דָּף מד.) אֵין אָדָם יוֹצֵא יָדֵי חוּבָתוֹ בְּעֶרְלָה שְׁפִלוּלָב וְכו' עֵי"ש וּמְבֹאֵר מְזָה דְּכָל שְׁבַפְעוּלָה אַחַת עוֹשָׂה ב' מְצוֹת כְּאֶחָד אֵינוּ יוֹצֵא בָּהּ יָדֵי חוּבָתוֹ עַל שְׁתֵּיהֶם כְּאֶחָד.

וְיֵשׁ לְהַעִיר דֹּא"כ אֵיךְ יוֹצֵאִים הַכֹּהֲנִים יָדֵי חוּבָתָם בְּאֲכִילַת מִצֵּה בַחֲלָה וְתַרּוּמָה וְיוֹצֵאִים בָּהּ י"ח מִצֵּה וְחֲלָה וְתַרּוּמָה דְּאֲכִילָתָם מְצֻנָּה. וְגַם בְּמִנְחוֹת הִיא יוֹצֵאִין לִוְלִי דְּאֵינוּ מְשַׁתְּמַר לְשֵׁם מִצֵּה: אָף נִרְאָה דְּהַטְעַם דְּאֵין אָדָם יוֹצֵא י"ח בְּעֶרְבָה שְׁפִלוּלָב.

לְמָה דְּקִי"ל מְצוֹת צְרִיכוֹת כְּנֹנְנָה. וְדַעַת הַרְאָב"ד בְּהַשְׁגוֹת פ"ז דְּפָרָה (הַלְכָה ג) דְּאֵין אָדָם יָכוֹל לְכַנּוֹן עַל שְׁנֵי דְּבָרִים כְּאֶחָד יַעֲי"ש: וּבְמִנְחוֹת (דָּף לו:) חֲזִיב אָדָם לְמִשְׁמַשׁ בְּתַפְּלִין כֹּל שְׁעָה ק"ו מְצִיץ וְכו' עֵי"ש וְרֵאִיתָ בַּש"מ שֵׁם [הַנְּדָפְס בַּש"ס וְוִילְנָא] שְׁהַקְשָׁה פִּינֵן דְּתַפְּלִין בְּעֵי כְּנֹנְנָה אֵיךְ יָכוֹל לְהַתְּפַלֵּל וְלִקְרוֹת ק"ש דְּהָא אֵינְהוּ נְמִי בְּעֵי כְּנֹנְנָה.

וְתִי דְּהַעוֹסֵק בְּמִצְוָה פְּטוּר מִן הַמִּצְוָה פִּינֵן דָּאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַיֵּם שְׁתֵּיהֶם יַעֲי"ש וּמִשְׁמַע נְמִי דְּב' כְּנֹנְנוֹת לִב' מְצוֹת לֹא מְהֵנִי יַחַד וּבְאֶמְתָּ שְׁהַדְּבָר מְבֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִי פ"ב דְּבִרְכוֹת (הַלְכָה) תְּנַיָּא הֵיךְ מִימִי [הֵינְנוּ מִי חֲטָאת הַנְּפִסָּלִים בְּהִסְפַּח הַדַּעַת] קוּרָא אֵת שְׁמַע הַגִּיעוּף סוּף מְלֹאכֶת הַמֵּיִם שְׁאֵין מְחַנּוּרִין דְּבַר תּוֹרָה.

וּמִשְׁמַע לְהִדְיָא דְּאֵין יָכוֹל לְכַנּוֹן: וּלפ"ז שְׁפִיר אֵין אָדָם יוֹצֵא בְּעֶרְבָה שְׁפִלוּלָב פִּינֵן דְּמְצוֹת צְרִיכוֹת כְּנֹנְנָה וְאֵי אֶפְשָׁר לְכַנּוֹן עַל שְׁתֵּיהֶם כְּאֶחָד וְעוֹסֵק בְּמִצְוָה ל"ש בְּזָה דְּיָכוֹל לְקַיֵּם

שתייהם בערבה אחרת: אכן במצה דקיי"ל פפאו ואכל מצה יצא ומשום דבמצה דאכילה לא בעי פנונה פדעת הרמב"ם בפ"ו מה' חמץ ומצה ועיין כ"מ וה"ה שם.

לכן שפיר יוצאים הפהגים בחלה ותרומה ידי חובת מצה ואכילת חלה ותרומה: ואולם צ"ע הא אמרינו שפרו הי' נראה בין ציץ למצנפת ששם הי' מניח תפילין ואיך פנון לשני דברים כא' לציץ ותפילין וצ"ע ועפ"י הג"ל דאי אפשר לכנון לשתי דברים פאחד יש לפרש הא דחולין (דף קמא).

(פגון דנטלה על מנת לשלחה דלאו ליפא עשה היא דאיפא וכבר האריף בזה בשאגת ארי' (סי' לג) דמשמע מזה דכל שנטלה ע"מ לשלחה שוב ליפא לאו ואף אם באמת לא שלחה אח"כ לא עבר על הלאו פינון דבשעת נטילה נטלו ע"מ לשלחו יעיי"ש: אמנם לפי הג"ל הפנונה הכי דהא בצפורי מצורע בעי לשלח אחת ע"פ השדה א"כ אם נטל האם על הפנים לשלח את האם לאו ליפא והיינו בשלחה באמת אח"כ נרק עשה איפא דבפעולה אחת אי אפשר לקיים שתייהם פאחד מצות שלוח הקן ושלוח צפורי מצורע וז"ב ועיין (פדף ק"מ) ל"צ לשלוח ופירש"י דישלח לתרנוניהו הרי דאינו יוצא בפעולה אחת *) שתי מצות ודו"ק: ב) והנה ראיתי מקשין בהא דפריף גבי מי שאמר לו אביו הבא גונלות ועלה לבירה ומת דפריף כמה קושני' ולמה לא מקשה דלמא לא הי' מכנון לשם מצנה ובפרט לשיטת הסוכרים דאם פינון שלא לצאת לא יצא: אף נראה פשוט דבמצנה שפין אדם לחבירו לא בעי פנונה.

ובפרט למ"ש התרדים דטעם מצות צריכות פנונה משום דכתיב לעבדו בכל לבבכם וזה ל"ש במצות שפין אדם לחבירו כמו צדקה וכיבוד אב ואם. דהא קיי"ל דאם נפלה סלע מידו ומצאה עני ונתפרנס בה הרי זה מתברך והנותן סלע לצדקה ואומר ע"מ שיקח' בני הרי זה צדיק גמור.

ואולי היינו הטעם דבמצנה שאפשר לעשותה ע"י שליח ולא הטילה התורה עליו לעשותה בעצמו בזה **) לא בעינו פנונה ועיין גיטין (דף לה) מ"ט איענשה משום דאשטרשי לה מקום דינר: ולכאורה למה דמבואר בספרי בנפל סלע מידו ומצאה עני הרי זה מתברך עלי' א"כ בלא"ה אשטרשי המצנה ובפרט לר"י דס"ל מצות להנות ניתנו.

ועיין בירושלמי פ"א דפיאה ואכ"מ: ומה שהקשו התוס' בגיטין שם דאדם בשבועה פרט לאגוס י"ל פינון דנהגית ובנהגה גם מתעסק חייב: ג) ובתוס' ר"ה (דף פח) בד"ה פתבו הא דלא מייתי מפסחים (דף קיד) דמצות אין צריכות פנונה.

דהא תני בהדיא אכלו שלא במתכוון יצא דאיפא למימר דהיינו דווקא בירקות דרבנן עיי"ש: ונראה דהא דכתבו התוס' שיש לחלק בדין מצות צריכות פנונה בין מצנה דאורייתא לדרבנן דרבנן א"צ פנונה.

היינו במצנה דעיקרו מדרבנן. משא"כ במצנה דאורייתא שנתגלגל ונעשה דרבנן: וראי' מהא דברכות (דף כ).

(דמבעיא לי' נשים בברכת המזון דאורייתא או דרבנן וקאמר נפקא מינה לאפוקי רבים וכו' ולמה לא קאמר. דנ"מ לענין מצות צריכות פנונה דאי דרבנן א"צ פנונה.

ובע"כ פִּינּוֹן דַּעִיקָר בְּרַכַּת הַמְּזוּן מֵה"ת לְאַנְשִׁים גַּם אֵי לְנָשִׁים מְדַרְבְּנָן צְרִיכָה פְּנוּנָה וְעֵינּוֹן צַל"ח שְׁהַעִיר דְּלֹא אָמַר נ"מ לְעֵנּוֹן ס'. וְכ' פִּינּוֹן דַּעִיקָרוּ מֵה"ת צְרִיכָה לְבַרְדֵּי: וְאַף שְׂיִשׁ לְדַחֲוֹת דְּהֵתָם בְּבְרָכוֹת (דָּף כ' הַגְּזָל) רָבָא הוּא מְרָא דְהָאֵי שְׂמַעְתָּתָא דְהָרִי רַבִּינָא לְרָבָא הוּא דְמַבְעִיא לִי.

וּלְרָבָא לִיכָא לְמִימַר נ"מ זו. דְּהָא רָבָא ס"ל דְּאַפִּילוּ מַצְנָה דְּאוּרִייתָא אֵינָה צְרִיכָה פְּנוּנָה כְּמוֹ גַבֵּי תְּקִיעַת שׁוֹפָר דְּאָמַר זֹאת אוֹמְרַת הַתּוֹקֵעַ לְשִׁיר יָצָא.

מ"מ מַצַּד הַסְּבָרָא הִיא כֵּן דְּכָל שְׁעִיקָרוּ דְּאוּרִייתָא הָוֵי כְּדְּאוּרִייתָא לְעֵנּוֹן מַצּוֹת צְרִיכוֹת פְּנוּנָה וּז"ב וְעֵינּוֹן בְּטַעַם הַמְּלִיךְ פ"ח מֵה' לוֹלֵב מְחַלֵּק ג"כ פנ"ל לְדַעַת בַּעַל הַמְּאוּר וְז"ל דְּכַמְצָנָה דְּרַבְּנָן לְהַנּוֹת נִיתְּנוּ עֵינֵי"ש דְּהֵינּוּ דְּוִוּקָא בְּמַצְנָה דְּרַבְּנָן שְׁעִיקָרוּ מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ בְּשֵׁל תַּעֲנִיּוֹת מִשָּׂא"כ בְּתַקִּיעוֹת שֶׁל ר"ה אֶף שְׂיִשׁ בְּהֵם דְּרַבְּנָן מ"מ פִּינּוֹן שְׂיִשׁ בְּהֵם נְמִי שֶׁל תּוֹרָה חָשׁוּב גַּם הַדְּרַבְּנָן כְּדְּאוּרִייתָא עֵינֵי"ש וְלְדַבְּרֵי נִרְאָה בְּאַמְתָּ מֵה' שְׂרָאִיתִי מִקְשִׁין בְּהָא דְּנִדְרִים (דָּף לו) דְּאָמְרִינוּ שֶׁם דְּלֵהֲכִי מוֹתֵר לִיקְחָ שְׂכָר עַל מִקְרָא מְחַמַּת פִּסּוּק טַעֲמִים שֶׁהֵם מְדַרְבְּנָן.

וְקָשָׁה דְּלִפִּי זֶה ל"ל לְמִימַר דְּמַהֲנָהּ מִשׁוּם דְּמוֹתֵר לִיקְחָ שְׂכָר. ת"ל דל"ש מַצּוֹת לֹא לֵה"נ דְּהָא פִּסּוּק טַעֲמִים הָוֵי דְּרַבְּנָן וּבְדַרְבְּנָן מַצּוֹת לְהַנּוֹת נִיתְּנוּ וְכָל הַטַּעַם דְּמוֹתֵר לְלַמּוּד מִשׁוּם מַצּוֹת לֹא לְהַנּוֹת נִיתְּנוּ כִּמ"ש הַר"ן וּבְדַרְבְּנָן ל"ש זֶה.

וְלַהֲגַז"ל א"ש דִּמ"מ עִיקָרוּ מֵה"ת. וּמִינְשֵׁב ג"כ מֵה' שְׁהַקְשָׁה לִי ח"א לְמָה לֹא אָמַר בְּבְרָכוֹת (דָּף כ) נ"מ לְנוֹדֵר הַנָּאָה דְּאֵי דְּרַבְּנָן אָסוּר לְבַרְדֵּי לְהוֹצִיא דְּבַדְרַבְּנָן לְהַנּוֹת נִתְּנוּ וְלַהֲגַז"ל בְּעִיקָרוּ מֵה"ת ל"ש זֶה.

וְאַפְתִּי מוֹכַח מְבָרְכוֹת דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין עִיקָרוּ דְּרַבְּנָן לְעִיקָרוּ ד"ת. וְה"נ לְעֵנּוֹן מַצּוֹת צְרִיכוֹת פְּנוּנָה פנ"ל: וּבְזֶה מִינְשֵׁב ג"כ דְּלַכְּאוּרָה מֵה' פְּשִׁיט מְאַבְוָה דְּשְׂמוּאֵל דְּכַפָּאוּ וְאָכַל מַצָּה יָצָא דְּדַלְמָא ס"ל כִּמ"ד מַצָּה בְּזִמְן הַזֶּה דְּרַבְּנָן וּלְכַד א"צ פְּנוּנָה [וּבְלֹא"ה יֵשׁ לְדַחֲוֹת דְּרָבָא הָא סָבַר בְּפִסְחִים (דָּף קכ).

(דְּמַצָּה בְּזִמְן הַזֶּה דְּאוּרִייתָא) וְלַהֲגַז"ל נִיחָא דִּמ"מ חָשׁוּב מֵה"ת פִּינּוֹן דַּעִיקָרוּ דְּאוּרִייתָא וְדו"ק הֵיטֵב: ד) וְאַגַּב אֶכְתּוּב דְּמֵה' שְׂתַמָּה בְּשׁו"ת בְּרִית אַבְרָהָם (ס' ג) בְּהָא דְּאָמְרִינוּ בְּעִירְפִין (דָּף ג).

(כְּהֵנִים אֵי צְטָרְכָא לִי סד"א הוּאִיל וְאִישְׁתְּרִי לְהוּ פְּלָאִים וְכו' וְהָא אֵינּוּ מוֹתֵר כִּי אִם בְּשַׁעַת עֲבוּדָה. וְא"כ הָא קִי"ל דְּמַצּוֹת לֹא לֵה"נ.

וְכַלְאִים לֹא אָסוּר אֲלֹא בְּלִבְיַשָּׁה דְּאִית בָּהּ הַנָּאָה וְכַדְּאָמְרִינוּ בְּרִישׁ יְבָמוֹת וְהִיכִי ס"ד פִּינּוֹן דְּאִישְׁתְּרִי בְּשַׁעַת עֲבוּדָה ה"נ שְׁלֹא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה הָא שְׂאֵנִי שַׁעַת עֲבוּדָה דְּמַצּוֹת לֹא לֵה"נ עֵינֵי"ש: וְנִרְאָה דְּלֹא מְבַעֲיָא לְשִׁיטַת הַר"ן נְדָרִים (דָּף טו) דְּבַדְּאִיכָא הַנָּאָה הַגּוֹף בְּהַדִּי הַמַּצְנָה ל"א מַצּוֹת לֹא לֵה"נ דְּהִכָּא אִיכָא הַנָּאָה הַגּוֹף.

אֲלֹא אֶפִּילוּ לְדַעַת הַרְשָׁפ"א [שְׁתִּי' תִי' אַחַר לְקו' הַר"ן] דְּמוֹכַח מִינְי' דְּגַם בְּכַה"ג מַצּוֹת לֹא לֵה"נ הָא מְבִנְיָא בְּקִדּוּשִׁין (דָּף נד) דְּהַכְּהֵנִים צְרִיכִין לְשִׁהוּת מְעַט אַחַר עֲבוּדָה בְּבִגְדֵי

פְּהוֹנָה. וְנִדְעַת הַמַּאִירִי שֶׁהֵבִיא הַשְּׁעָה"מ פ"ח מ'ה' לְוֵלֵב דְּכָל כַּה"ג לֹא שָׁרִינָן מִשּׁוּם מִצּוֹת לָאוּ לַה"נ.

וְהַנּוֹדֵר הַנָּאָה מִמַּעֲיָיִן הָרִי שׁוֹהָה קִצֵּת אַחַר הַמַּצּוֹה עֵי"ש. וְה"נ לְעִנְיָן בְּגִדֵי פְּהוֹנָה וְאִכְמ"ל: (א) הַפְּרִי חֲדָשׁ בֵּי"ד (ס"א ק"י) כ' דָּאָם הָרִי יִדְעִינָן מְקוֹמוֹ שֶׁל נַחַל אֵיתָן הִיא אֲסוּר לְזָרוּעַ בּוֹ וְהִיא הַנּוֹרֵעַ בָּמוֹ אֲסוּר מִשּׁוּם לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה יַעֲי"ש וְהַקְּשָׁה בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ בַּה' יִסוּה"ת א"כ גַּם בְּהַנָּאָה אֲסוּר לְרַבֵּי אַבְנֵהוּ דַס"ל בְּפִסְחִים (דָּף כ"א): דְּכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תֹאכַל א' אֲסוּר אֲכִילָהּ וְא' אֲסוּר הַנָּאָה בְּמִשְׁמַע א"כ מַה פְּרִיָּה שָׁם (דָּף כ"ג): מֵאֵי אֵיפָא בֵּין חֲזַקָּי לר"א נִימָא דְאֵיפָא בֵּינֵיהוּ הָא א"ב דְּלַחֲזַקָּי מְוֹתֵר וְלר"א אֲסוּר עֵי"ש שֶׁהַנִּיחַ בַּצ"ע: וְלַעֲנֹד"נ דְּהָא בְּאַמַּת יֵשׁ ק"ו מְעַרְלָה מַה עַרְלָה שֶׁלֹּא נֶאֱבָדָה בַּה' עֲבִירָה אֲסוּרָה כ"ש הַנּוֹרֵעַ בְּנַחַל אֵיתָן.

וַצ"ל הָא מְבֹאָר בְּחֻלְיִין (דָּף קטו): וּבְפִסְחִים (דָּף פ"ד): דְּאֲסוּר אֲכִילָהּ לֹא מְצִינּוּ לְמִילָף מְעַרְלָה דִּי"ל חוֹרֵשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמֹר וְחוֹסֵם פִּי פָּרָה וְנָדָשׁ בַּה' יוֹכִיחַ דְּנֶעֱבַד בַּהּ עֲבִירָה וּמְוֹתֵרִין בְּאֲכִילָהּ אָף אֲסוּר הַנָּאָה שֶׁפִּיר יֵשׁ לְמִילָף מִק"ו דְּלֹא שִׁינְיָה לְוֹמֵר חוֹרֵשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמֹר וְכוּ' יוֹכִיחוּ דְשִׁאנֵי הָרִי דְמְוֹתֵרִים בְּאֲכִילָהּ וְכִמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ"י שָׁם לְעִנְיָן חֻלְיִין שֶׁנֶּשְׁחַטּוּ בְּעִזָּה עֵי"ש וְא"כ גַּם לְאַזְקֵי אֲסוּר בְּהַנָּאָה אַחַר דְּיִלְפִינָן אֲסוּר אֲכִילָהּ מִלֹּא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה.

שׁוֹב יִלְפִינָן אֲסוּר הַנָּאָה מִק"ו דְּעַרְלָה וְא"כ לֹא יָכוֹל לְוֹמֵר אֵיפָא בֵּינֵיהוּ הָא דְגַם לַחֲזַקָּי אֲסוּר בְּהַנָּאָה. וְהִנֵּה אֵין לְוֹמֵר דְּמַה לְעַרְלָה שְׁלֹקִינָן עַל אֲכִילָתָהּ מִשֶּׁא"כ זָרוּעַ בְּנַחַל אֵיתָן דְּרַק מִלֹּא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה וְהָרִי לֹא שֶׁבְכָלְלוֹת דִּי"ל דְּהוּא גּוֹפָא יִלְפִינָן מִק"ו וּמְעַרְלָה דְּאֲסוּר בְּהַנָּאָה וְלוֹקָה עַל אֲכִילָתָהּ ה"נ הַזָּרוּעַ בְּנַחַל אֵיתָן דְּאֲחַר דְּיִלְפִי דַעַכ"פ אֲסוּר בְּאֲכִילָהּ שׁוֹב נֹכַח לְמִילָף מְלַקוֹת מִק"ו דְּלִיפָא תוֹ לְמִימֵר חוֹסֵם פִּי פָּרָה וְנָדָשׁ בַּה' יוֹכִיחַ דְשִׁאנֵי הָרִי דְמְוֹתֵר בְּאֲכִילָהּ לְגַמְרֵי.

וְגַם לֹא שִׁינְיָה אֵין עוֹנֵשִׁין מַה"ד פִּינּוֹן דְּיִלְפִינָן מִלֹּא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה לְאֲסוּר וְכַעֲיִן זֶה כ' הַה"מ פ"ב מ'ה"מ א"א פְּנוּדָע דְּהִיכִי שִׁישׁ לֹא הֵבֵא מְכַלְל עֲשֵׂה עוֹנֵשִׁין מַה"ד וּמִן־שֶׁב קו' הַשְּׁעָה"מ: (ב) וּבַהּ הוּא עֲנִינָא יֵשׁ לְעַמּוּד עַל דְּבַרֵי הַתּוֹס' בַּב"ק (דָּף ע"א).

(שֶׁהַקְּשׁוֹ דְּלֹא לְכַתֵּב לָכֶם וְלֹא קוֹדֵשׁ וּמִמִּילָא יְהִי אֲסוּר בְּאֲכִילָהּ מִלֹּא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה יַעֲי"ש וְקִשְׁוָה טוֹבָא דְּמַה הַקְּשׁוֹ הָא אִם גִּילָף מִלֹּא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה יְהִי אֲסוּר אֲפִילוֹ בְּהַנָּאָה לְדִידָן דְּקִי"ל כַּר"א.

וְאֲפִילוֹ לַחֲזַקָּי הָא גִּילָף מִק"ו דְּעַרְלָה וְכִלְאֵי הַפָּרִם פְּנ"ל וּמִמִּילָא יְהִי אֲסוּר בְּהַנָּאָה. וּבְאַמַּת מַעֲשֵׂה שְׁבֵת אִפִּי לְמ"ד דְּאוֹרֵי־תָא מ"מ מְוֹתֵר בְּהַנָּאָה מִלָּכֶם וְא"כ צָרִיף לָכֶם וְגַם קוֹדֵשׁ וַצ"ע: (ג) עֵינָן חֻלְיִין (דָּף קטו) מַעֲשֵׂה שְׁבֵת לִיתְסְרוּ דְּכָל שְׁתַּעֲבַתִּי לָהּ וּמִשְׁנֵי הִיא קוֹדֵשׁ וְאֵין מַעֲשִׂיָה קוֹדֵשׁ עֵי"ש.

וּלפ"ז לר"י הַסַּנְדְּלָר דְּמַעֲשֵׂה שְׁבֵת אֲסוּר מַה"ת וְלֹא ס"ל הַדְּרָשׁ דְּהִיא קוֹדֵשׁ וְכוּ' וְא"כ בְּלֹא"ה אֲסוּר מִלֹּא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה: וּבְזֶה י"ל מַה דְּנִסְתַּפְּקוּ הָאֲחֵרוֹנִים לְמ"ד מַעֲשֵׂה שְׁבֵת אֲסוּר אֵי מַעֲשֵׂה יו"כ ג"כ אֲסוּר וְהַמּוֹהַר ש"ל כ' דְּגַם יו"כ מְקַרֵּי שְׁבֵת.

ולחנ"ל בשלמא לדידן דמעשה שבת מותר מהיא קודש י"ל דילפינן משבת משא"כ לר"י הסנדלר י"ל דאסור מלא תאכל כל תועבה: ומה שהקשו התוס' דגילף מלא תאכל כל תועבה דיהי' אסור למ"ד מעשה שבת אסור י"ל דלא מפעי' לר"א דלא תאכל גם הנאה א"כ ליכא למגילף מלא תאכל כל תועבה דא"כ יהי' אסור גם בהנאה.

ואפילו לחזקת' הא מצינו למגילף מק"ו דערלה דהנאה שפיר יכולים למגילף. ומש"ה לא גילף מלא תאכל כל תועבה ודו"ק: ד) ויש להעיר לדעת הפר"ח הנ"ל דהזורע בנחל איתן באסרה הזריעה א"כ מה פריה במכות (דף כב).

(דלחשב הזורע בנחל איתן הא הוי מקלקל וכעין קו' זו הקשה הגאון מוה' יונתן על הא דפריה ולחשב הזורע ביו"ט ומה שתי' דבשבביעית אינו נאסר דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו לא יספיק לקו' זו וליכא למימר דהמקשן ס"ל כחזקת' דרק לא יאכל משמע אסור הנאה א"כ דאינו אסור בהנאה לא חשוב מקלקל דהא כבר בארתי דאף לחזקת' אסור דילפינן מק"ו דערלה וכלאי הפרם פיון דנעבדה בו עבירה אף י"ל דשפיר תיקון דלא תאכל הא אכילה משמע ושל'א פדרה אכילה ודאי דמותר בנחל איתן כמו בכל התורה וחשוב שפיר תיקון ועיין כו"פ (סי' סב) דכל דראוי שלא פדרה אכילה חשוב תיקון עיי"ש ופריה שפיר ולחשב הזורע בנחל איתן ה) ויש להעיר דלמה הזורע בנחל איתן נאסר הזריעה דגילף מק"ו דמעשה שבת דמותר וכדאימתא בחולין (דף קטו) דכתיב היא קודש ואין מעשיה קודש ועיין ברש"י שם דלא דמי לבשר חלב דהאוכל התועבה גופא משא"כ חורש בשור וחמור יעיי"ש וא"כ הקא ודאי הגדלים דמי לחורש בשור וחמור דהא הגדלים אינם התועבה בעצמה ואכמ"ל והנה שמעתי לתמוה [וכדומה שהקשה פן בתפארת רישלים] לשיטת רש"י דכל דאסור משום לא תאכל כל תועבה ה"ה ע"י עפ"ם או קטן אסור א"כ היכי משפחת לה גדולים או תבואה שיהי' מותר דנדאי גדל גם בשבת עכ"ק.

ונראה פשיט דמטעם ביטול נגעו בה פיון דנולד האיסור בתערובות דגם דבר חשוב בטל לדעת האו"ה ועיין בשו"ת הגרע"א (סי' קפט) ואכמ"ל: ו) הנה נראה דאם אכל תרומה אפילו בשוגג.

אף שכתבו התוס' ביומא (דף פא) דכשבא למעים כבר נתחללה ואינו חייב על הנאת מעים מ"מ פיון דעבר ואכלן ועבר על הנאת הגרון שוב גם בשבא למעים אסור משום לא תאכל כל תועבה דהא תעבתי לה.

ויש לומר עוד דר"א דס"ל דלא תאכל איסור הנאה במשמע יש איסור אפילו בהנאה. ומ"מ אינו משלם קרן וחומש משום דזה דווקא בתרומה ולא בשאר איסור.

ואין לומר דא"כ בכל איסורים שבתורה נימא הכי די"ל דאין איסור חל על איסור משא"כ בתרומה הא פקע איסור תרומה ושוב חל איסור לא תאכל כל תועבה. ומה"ט נראה דאפי' בשוגג דינא הכי כמ"ש רש"י בחולין (דף קטו) דגם בשוגג יש איסור משום לא תאכל כל תועבה ויש לומר בהא דמבואר בפ"י דתרומות דהמאכיל לפועליו תרומה משלם להם דמי סעודתן ומפרש בירושלמי משום דנפשו של אדם קצה מדברים האסורים עיי"ש וכבר תמה בזה הגאון בעל אמרי בינה דהא תרומה שאני דנתחללה

כְּשֶׁבָא לְמַעֲיָם וּא"כ הָא הִי לְהֵם הִנָּאָת מַעֲיָם דְּהוּי בְּהִיתָר לְדַבְרֵי הַתּוֹס' הַנָּ"ל וּלמ"ש
אֲתִי שְׁפִיר דמ"מ אָסוּר מְשוּם לֹא תֹאכֵל כָּל תּוֹעֵבָה פּנ"ל: ועפ"ז מוּבָן דְּבְרֵי הַמְּשָׁנָה לְמַלְךָ
דְּמַחְלֵק בְּהָא דְאָמְרִינּוּ בְּכַרִּיתוֹת (דף ה) פִּהוּ שְׁפִי בְּתַרוּמָה פִּן בְּתוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַגֵּל בּוּ
וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ וּכ' הַמל"מ דְּזֵה בְּנִתְחַלֵּל בְּהִיתָר אֲבָל לֹא בְּאִסוּר עֵי"ש וְהִינּוּ דְבְּאִסוּר יֵשׁ
אִסוּר מְשוּם לֹא תֹאכֵל כָּל תּוֹעֵבָה מִשָּׂא"כ בְּהִיתָר וְעֵינּוּ בַע"ז (דף טו) מְנִין לְכָל אִסוּרִים
וּכּו' עֵי"ש אִף יֵשׁ לְהַעִיר מִהָא דְחֻלִּין (דף קג): בְּעֵי מִינְי' ר"א מר"א אֲכַל חֲצֵי זֵית
וְהִקִּיאוּ וְחֹזֵר וְאֲכָלוּ מֵהוּ תְּבַעֲיָא לִי אִי הָוֵי עֵיפּוּל אִי לֹא וְלִיבְעֵי כּוֹזֵית עֵי"ש וְהִשְׁתָּא
מֵהַפְּרִיף הָא בְּכּוֹזֵית נְהִי דְּהוּי עֵיפּוּל מ"מ אָסוּר מְשוּם לֹא תֹאכֵל כָּל תּוֹעֵבָה וְלָכֵן בְּעֵי רַק
בְּחֲצֵי זֵית דְּלֹא שְׁנִיף כָּל שְׁתַּעֲבָתִי לָךְ כַּמ"ש הַשְּׁעַר הַמְּלָךְ דְּבְדָבָר שְׂאִין בּוּ מִלְּקוֹת לֹא
שְׁנִיף כָּל שְׁתַּעֲבָתִי וצ"ע: בְּעֵנִין לְאוּוּיָן סִימָן סד א) בְּפִסְחִים (דף כג): פְּרִיף לר"א
וְהִרֵי תְּרוּמָה דְּרַחֲמָנָא אָמַר וְכָל זֶר לֹא יֹאכֵל קוֹדֵשׁ וְתַנּוּן מְעַרְבִין לְיִשְׂרָאֵל בְּתַרוּמָה.

וְהַקְּשָׁה בְּרִי"ט אֲלַגְּאֵי לְבְּכוֹרוֹת (דף פח) דְּאִמָּאֵי לֹא פְּרִיף מִיבְּמוֹת (דף צט) דְּאָמַר שָׁם
דְּמוּכְרוּ לְתַרוּמָה וְהָא אָסוּר בְּהִנָּאָה וְלָמָּה לִי לְדַיִיק מִהָךְ דְּמְעַרְבִין דְּהִקְוִשְׁיָא רַק לְמ"ד
מְעַרְבִין אֲפִילוּ לְדַבְרֵי הַרְשׁוֹת כַּמ"ש הַתּוֹס' דַּל"כ מְצוֹת לָאו לֵה"נ וּבְאַמַּת שְׁנָה דְּחֻסָּק
דְּהָא בְּעִירוּבִין מְסִיק הַש"ס דְּלכ"ע אִין מְעַרְבִין אֲלֵא לְדַבְרֵי מְצוּהָ וְלָמָּה לֹא פְּרִיף מְשָׁם
דְּהִיא אֲלִיבָא דכ"ע עֵי"ש: וְלְדִידֵי ג"כ קָשָׁה דְּאִמָּאֵי לֹא פְּרִיף מְקַדוּשִׁין (דף נח) דְּהַמְּקַדָּשׁ
בְּתַרוּמָה וּמְעַשֵּׂר הָרִי זֶה מְקַדָּשׁ אִפִּי אִם הַמְּקַדָּשׁ יִשְׂרָאֵל מְשוּם דְּטוֹבַת הִנָּאָה מְמוּן.

וְאִי תְּרוּמָה אָסוּר בְּהִנָּאָה לָמָּה מְקַדָּשׁ כְּמוֹ בְּמַקְדָּשׁ בְּאִסוּרֵי הִנָּאָה גַּם הָא מְבֹנָאָר בַּכ"מ
דִּישׁ לוֹ לְיִשְׂרָאֵל טוֹבַת הִנָּאָה בְּתַרוּמָה דְּמִתְרַם לִיתָן לְכָל פִּהוּ שְׁפִירצָה אִף שְׂאִינוּ רִשְׁאֵי
לְקִיחַ דִּינָר עֵינּוּ בְּכוֹרוֹת (דף כז) מ"מ מְקַרֵי הִנָּאָה דְּכִהֵן מַחְזִיק לוֹ טוֹבָה וְאִי נִימָא דְּאָסוּר
בְּהִנָּאָה *) הִיכִי מְשַׁפְּחַת לֵה: וְנִרְאָה מְזָה דְּאִף לִס"ד דְּתַרוּמָה אָסוּרָה בְּהִנָּאָה מ"מ הָא
הַנְּתִינָה לְכִהֵן שְׁרֵי רַחֲמָנָא וְה"נ הַמְּכִירָה וְרַק לְהַנּוֹת מְמַנָּה בְּעֵינּוּ כְּמוֹ שְׁמַעְרַב בְּתַרוּמָה אִז
אָסוּר מִשָּׂא"כ הַנְּתִינָה וְה"נ הַמְּכִירָה וּמִינְשֵׁב ג"כ קו' הִרֵי"ט אֲלַגְּאֵי הַנָּ"ל: וּמָה שְׁהַקְּשָׁה
הִרֵי"ט הָא בְּעִירוּבִין מְסַקִּינּוּ דְּלכ"ע אִין מְעַרְבִין אֲלֵא לְדַבְרֵי מְצוּהָ א"כ מֵה פְּרִיף.

נִרְאָה דְּהִכִּי פְּרִיף (***) דְּהָא דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּאִסוּר הִנָּאָה לֹא הָוֵי שְׁלוֹ. כְּמוֹ דְּאָמְרִינּוּ גַבֵּי
חֻמְצָא דְּשְׁנֵי דְּבָרִים אִינָם בְּרִשׁוֹתוֹ שְׁלֵ אָדָם בְּפִסְחִים (דף ו) וּכּו' וּבְכַרִּיתוֹת (דף כד) שׁוֹר
הַנְּסַקֵל שְׁהוּזָמוּ עֲדִיו כָּל הַקּוֹדֵם בּוּ זָכָה דְּנַעֲשֵׂה הַפְּקַר מְשַׁעָּה שְׁנָאָסַר בְּהִנָּאָה וּא"כ הָא
לֹא הָוֵי שְׁלוֹ.

וְכַפֵּר שְׁל עִירוּבֵי הָא צְרִיף לְהִיּוֹת מְשָׁלוֹ. וְכַבֵּר רְאִיתִי לְמִי שְׁתִּי קו' הַתּוֹס' עִירוּבִין (דף
ל) בְּהָא דָּאִם אָמַר כְּפָר זֶה עָלֵי אִין מְעַרְבִין בּוּ.

וְהָא אִין מְעַרְבִין אֲלֵא לְדַבְרֵי מְצוּהָ וּמְצוּהָ לָאו לֵה"נ. וְתִי פּנ"ל דְּצְרִיף לְהִיּוֹת שְׁלוֹ וְכָל
שְׁאָסְרוּ בְּקוֹנָם אִינוּ שְׁלוֹ כַּמ"ש הַר"ן בְּגִדְרִים (דף פה) בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א דְּכָל דְּאָסְרָא עַל
עַצְמוֹ הָוֵי הַפְּקַר עֵי"ש וְה"נ דְּכּוֹנְתָה פְּרִיף שְׁפִיר וּאִכְמ"ל: (ב) וְעֵינּוּ שָׁם דְּפְרִיף וְהִרֵי אֲבָר
מִן הַחֵי וּכּו' וְתַנּוּן ר"נ אֲמַר מְנִין שְׁלֵא יוֹשִׁיט אָדָם כּוֹס יֵין לְנֹזֵיר וְאֲבָר מִן הַחֵי לַב"נ
עֵי"ש וְהַקְּשָׁה הַכּו"פ (סי' כז) בְּשֵׁם גָּאוֹן א' דְּלִהַרְמָב"ם דַּס"ל דְּמְפַרְפֶּסֶת אָסוּר לַב"נ
וְלֹא אָמְרִינּוּ מִי אִיכָא מִיּוֹדֵי א"כ דְּלָמָּה מִיּוֹדֵי בְּמַפְרָפֶסֶת עֵי"ש: וְנִרְאָה דְּנִהֵי דְּמַפְרָפֶסֶת
אִינוּ אָסוּר מְשוּם אֲבָר מִן הַחֵי לְיִשְׂרָאֵל דְּבִשְׁחִיטָה תְּלִיא מְלִתָּא.

מ"מ הא אסור לאכול מן הבהמה עד שחצה נפשה וילפינו לה מדכתיב לא תאכלו על הדם ולישית הרמב"ם שהביא הפרי מגדים יו"ד (סי' כז) הוא דאורייתא וא"כ לר"א דלא תאכל אסור הנאה במשמע א"כ אסורה אפילו בהנאה וישפיר פריה.

ועיין בש"ף יו"ד (סי' כז) דאם נתנבלה בשחיטתה אסורים הבגני מעים לנכרי דל"ש תו מי איפא מידי דהא אסור לישראל משום גבילה יעיי"ש וידעת הרמב"ם הנ"ל הא אסור משום לא תאכלו על הדם וא"כ יהי אסור לנכרי הבגני מעים.

אף ז"א דמ"מ הא מהגני השחיטה שלא יהי אסור עוד משום אמ"ה ודמיא לטריפה ששחטה דאינו אסור ליתן הבגני מעים לנכרי משום דמ"מ הא מהגני השחיטה לטהר מידי גבילה: בפרי מגדים שם שהקשה מנ"ל דאם חתף ממפרקסת דיהי' מותר משום אבר מן החי דלמא התירה התורה רק אם שחט ואח"כ מתה הבהמה עיי"ש: ונראה פשוט דא"כ יהי אסורים הבגני מעים לישראל כמו גבי ב"נ דמפאן בדקולא דמיא ובהדיא אמרה התורה דינתן לכהן הקיבה.

ומוכח דתיכף אחר שחיטה אישתירי לישראל ואכמ"ל: ג) עיין תוס' פסחים (דף כג.) הקשו למה לי לא יאכל לריה"ג דס"ל חמץ בפסח מותר בהנאה לא לכתוב לא יאכל ולא בעי ממילא לה עיי"ש ובשער המלך ה' חמץ ומצה תי' דצריף לא יאכל לחזקת' לחייב את המאכיל פאןכל וכדאיתא בירושלמי עיי"ש: ובאמת המענין בפמכילתא פ' בא יראה דריה"ג לית לי דרשא זו דלחייב את המאכל פאןכל דהא דרש שם מלא יאכל לחייב את המאכיל פאןכל וריה"ג אומר שם דלא יאכל חמץ וגו' מלמד שלא נאסרו בחמץ במצרים אלא יום אחד מדכתיב היום עיי"ש הרי דריה"ג לא דרש לי לפנ"ל וישפיר הקשו תוס' לריה"ג לשיטתו: אף למ"ש בהתורה והמצוה שם דמודה ריה"ג דבמצרים הי' חמץ אסור בהנאה ורק לדורות ס"ל דמותר בהנאה עיי"ש א"כ מיושב קו' התוס' דצריף לא יאכל בצירי לריה"ג למימר דאסור בהנאה במצרים וצריף נמי לה למשרי הנאה לדורות ואכמ"ל: ובעיקר הדבר דרש בירושלמי ובמכילתא מלא יאכל לחייב את המאכיל פאןכל יש לעיין פיון דחמץ בפסח אסור בהנאה א"כ למה לי קרא דאסור להאכיל ל ת"ל משום הנאה דבנדאי מה דמאכיל לקטנים חשוב הנאה וגדולה מזה מבואר בטור או"ח (סי' תמח) דאפילו לכהמת הפקר אסור להאכיל חמץ וא"כ בנדאי דאסור להאכיל לקטנים: אף נראה דהא דדרשינו לחייב את המאכיל פאןכל והיינו פאןכל ממש וכמו פאןכל ממש יש בו מלקות ה"נ במאכיל.

(* נאי משום הנאה הא אין לוקין על הנאה לדעת הרמב"ם וא"כ שפיר צריף קרא לחייב המאכיל פאןכל והיינו דהוי פאןכל ממש ודו"ק: ד) נאגב אכתוב בהא דב"ק (דף מא) דפריף מאחר דכתיב סקל יסקל השור איני יודע שהיא גבילה ונבילה אסור באכילה עיי"ש והקשה בספר מנחת חינוך (מצוה נב) דלמה לא נימא דסקילתו זו היא שחיטתו וכמו דאמרינו ביומא (דף סד) גבי שעיר המשפלת דחייבתו לצוק זו היא שחיטתו עיי"ש: ונראה דהנה המקנה בקדושין (דף נו) כ' לחדש דאפילו לר"י הגלילי דאין לוקין על לאו דנבילה מ"מ בשור הנסקל מודה דהא בית הסקילה הוא גבוה שתי קומות והוי נמי טריפה עיי"ש וכ"כ בפנים יפות פ' משפטים יעיי"ש: ולפ"ז שפיר פריף דאף דנימא דזו היא

שחיתותו אבל עכ"פ אסור באכילה משום טריפה דודאי הסכרא דדחיתו זו היא שחיתותו היינו לטהר מידי גבילה אבל אפתי טריפה הוי וכמו שביאר בספר הג"ל.

ואי דנימא דגם לענין שעיר המשלח הוי טריפה דלא הי' מגיע למחצית ההר עד שנעשה אברים אברים והוי טריפה א"כ מה אמר ביומא דדחיתו זו הוא שחיתותו הא שם לענין אותו ואת בנו סגי במה דלא הוי גבילה פמבואר בתולין (נף פה) דלענין אותו ואת בנו שחיתה שאינה ראוי' שמה שחיתה אבל בב"ק שפיר פריה דעכ"פ אסור באכילה משום טריפה כנ"ל: ועיין באור חדש סוגיא דחזק' שהעיר דל"ל קרא דטריפה מותר בהנאה, ות"ל דאי אסור בהנאה ל"ל קרא דיעמד חי ולא טריפה כמ"ש הרמב"ם והא מבואר ביומא (נף סז) דאברי שעיר המשלח מותרים בהנאה דלא אמרה תורה שלח לתקלה ואי טריפה אסור בהנאה הוי שלח לתקלה עיי"ש ולא ידענא דודאי למסקנא דטריפה מותרים בהנאה ואי אברי שעיר המשלח יהי' אסור הוי תקלה דהמוציא יספור שיהי' טריפה משא"כ אי נימא דגם טריפה אסור לא הוי שום תקלה כל עיקר וז"ב: ה) בתוס' פסחים (נף כג) תמהו דמה פריה נהרי דם דנימא כשהותרה גבילה הותר גם דמה ובצל"ח תמה דלמא הותר ע"י בישול דדם שבישלו אינו עובר עליו עיי"ש ולמ"ש קצת האחרונים דהא דדם שבישלו אינו עובר משום דהקוש למים ודרשינן מה מים שלא נשתנו וכדאיתא בע"ז (נף לז) ובסוטה (נף טו) ועיין ירושלמי פ"א דשבת וא"כ לפי הס"ד דלא ידע מההיקוש גם דם שבישלו עובר עליו ושפיר תמהו התוס' ואכמ"ל: ו) שיטת הרמב"ם ו"ל דאין לוקין על הנאה ועיין בפ"ח מה' מ"א ובחינוך (מצנה שדם).

וראיתי בס' מחנה אפרים [הובא בשעה"מ מה' יסוה"ת] שהביא ראי' לשיטת הרמב"ם מהא דמכות (נף כב דמוקי לה כגון שבישלה בעצי הקודש ולמה לא מוקמינן שבישלה בעצי ערלה או בקשין של פלאי הפךם ובע"כ משום דעל הנאה לא לקי יעיי"ש: ולענ"ד יש לתרץ דלהכי לא מוקי לה שבישלו בעצי ערלה ומשום הנאה דהא הקשו התוס' שם בד"ה אלא וכו' דהא לא חשוב לאו דמעילה משום דלא חשוב אלא מה דאיתנייהו גם בפחות משנה פרוטה יעיי"ש ולפ"ז י"ל דה"נ לא חשוב שבישלו בעצי ערלה משום דנהי דנימא דלוקין על הנאה אבל הא בעינן שנה פרוטה ועיין בשו"ת הגרע"א (סי' קצ) דאפילו בדבר דילפינן מלא תאכל מ"מ לא לקי בפחות משנה פרוטה ועיין בצל"ח ריש פרק כל שעה וא"כ מה"ט לא מוקי לה שבישלו בעצי ערלה דמלתא דליתא בפחות משנה פרוטה ז) ואגב אכתוב דהנה באחרונים הקשו דאם נימא דבעי שנה פרוטה בהנאה למה לא חשוב שש פריטות במשנה דבבא מציעא (נף נה).

(יעיי"ש ויש להקשות מהא דקדושין (נף יג) כשם שאין האשה מתקדשת בפחות משנה פרוטה כד אין קרקע נקנית בפחות משנה פרוטה וקשה ג"כ אמאי לא חשיב במשנה הג"ל שוב מצאתי בחדושי הריטב"א שם שעמד בזה וכו' לתרץ דהוא בכלל קדושי אשה אף יש לתמוה למה לא תני ריבית בפרוטה דבפחות משנה פרוט' ליכא אסור ריבית פמבואר פתובות (נף מו) יעיי"ש ואולי דכיון דגם ריבית דברים אסור א"כ גם פחות משנה פרוטה נהי דמזון לא מקרי מ"מ לא גרע מריבית דברים דאסור וכעין זה פתב המנחת חינוך (מצנה) גבי שונד דאיתא גם בפחות משנה פרוטה כמו שונד דברים עיי"ש וה"נ לענין ריבית ודו"ק ויש להעיר עוד במשנה הג"ל דלא תני הזרע בנחל איתן

דְּבַעֵי שְׁנֵה פְּרוּטָה וּמוֹכַח מִזֶּה דל"ב שְׁנֵה פְּרוּטָה וְעֵינֵי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ ה' רוֹצֵחַ שְׁהוֹכִיחַ מִסְּנֵגְלֵי דְּמִכּוֹת הַגָּ'ל דְּפָרִיף וּלְחֻשָׁב הַזּוֹרַע בְּנַחַל אֵיתָן וְהָא פְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּבְדָבָר דְּלִיתְנִיָּהּ בְּפָחוֹת מִשְׁנֵה פְּרוּטָה לָא קַחְשִׁיב וּע"כ דל"ב פְּרוּטָה עֵי"ש וְלִהַגָּ'ל הַדְּבָר מוֹכַח מִמְּשֻׁנָּה הַגָּ'ל וְאִכְמ"ל: ח) וְאִגַּב אֶכְתּוּב מַה שְׁיִשׁ לְהַעִיר לְמַה פְּרִיף דְּלְחֻשָׁב הַזּוֹרַע בְּנַחַל אֵיתָן הָא פְּתַב הַפְּרִי חֲדָשׁ דְּאָסוּר הַזְּרִיעָה מִשּׁוּם לָא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה (***) וְא"כ הָא הוּי מְקַלְקַל וְאֵינוּ חֲזִיב מִשּׁוּם יו"ט וְכַבֵּר הַקְּשׁוּ הָאֲחֻרּוֹנִים דְּמַה פְּרִיף וּלְלָקִי מִשּׁוּם זּוֹרַע בְּיו"ט הָא הוּי מְקַלְקַל דְּהָא אֲנִירִי בְּשִׁבְעִיעִית וּמַה שְׁתִּי דְּבִשְׁבִיעִית לָא נֶאֱסַר הַזְּרִיעָה עַד דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאֵינוּ לָא יִתְכּוֹן לְגַבֵּי זּוֹרַע בְּנַחַל אֵיתָן כְּמוֹכֵן וְצ"ע ט) וְעֵינֵי בְּטוּרֵי אֶבֶן ר"ה (דף פח) דְּהוֹכִיחַ מִכְּמַה דְּוֹכְתִי דְּבְקָל הַלְּאִנֵּן שְׁבַתּוֹרָה גַּם לְאֲבִי דְּסוּבָר (בְּתַמּוּרָה ד).

(דְּכָל מְלִתָּא דְּאָמַר רַחֲמֵנָא לָא תַעֲבִיד אִי עֲבִיד מְהֵנִי דְּאִי לָא מְהֵנִי אֲמַאי לְקִי מ"מ הִיכִי דְּאָם נִימָא לָא מְהֵנִי יְתוּסָן הָאִיסוּר אָזִי לְכ"ע לָא מְהֵנִי כְּדִי שְׁלֵא יְהִי עֲבִירָה יַעֲיִ"ש וְהַקְּשָׁה בְּחֻדוּשֵׁי הַגָּאוֹן רַע"א בְּיו"ד (ס' י) סְעִיף א' מְהָא דְּחֻלְיִן (דף ח).

(דְּאָמַר רַבָּא דְּסַפְיִן שְׁלַע"ז אָסוּר לְשַׁחֲוֵט בְּהַ בְּהֵמָה מְסוּכָּנָת. וְאֲמַאי דְּנִימָא דְּאִי עֲבִיד לָא מְהֵנִי וְהוּי פְּלֵא נְשַׁחֲטָה דְּגַם לְאֲבִי כַה"ג לָא מְהֵנִי.

וְכ"ש דְּקֻשָׁה לְרַבָּא לְשִׁיטָתוֹ יַעֲיִ"ש וּבְמַהֲרִי"ט ח"א יו"ד (ס' סט): וְנִרְאֶה לְתַרְזַן דְּהַגָּה בְּכַרְתִּי וּפְלַתִּי שְׁם הַקְּשָׁה דְּמִצּוֹת לָאוּ לְהַנּוֹת נִיתְנוּ וְיִהְיִי מוֹתֵר לְשַׁחֲוֵט בְּהַ אֲפִילוּ לְכַתְחִילָה עֵי"ש: וְכַאֲמַת לְפִי דַעַת הַר"ן בְּנִדְרִים (דף טו) דְּהִיכִי דִישׁ הַנָּאֵת הַגּוֹף בְּהַדִּי הַמְצָנָה אָסוּר לְק"מ כְּמוֹכֵן וְע"כ הַקְּוִשָׁא לְשִׁיטַת הַרְשָׁב"א דְּמוֹכַח דְּלִית לִי כְּסַבְרַת הַר"ן מְדָלָא תִי כְּהַר"ן דְּקוֹנָם הַנָּאֵת תְּשַׁמִּישָׁף לָא שְׁיִיף מִצּוֹת לָאוּ לֵה"נ מִשּׁוּם דְּהוּי הַנָּאֵת הַגּוֹף ג"כ כְּתִי הַר"ן וּמוֹכַח דל"ל סְבַרַת הַר"ן] וְכַבֵּר תִי הָאֲחֻרּוֹנִים דְּלְפִי דַעַת בַּעַל הַמְּאֹר דְּבְמִצְנָה דְּרַבְּנָן לְהַנּוֹת נִיתְנוּ עֵינֵי בְּר"ה שְׁם א"כ הָא מְדְאוּרִיָּתָא סְגִי בְּרוּב שְׁנֵי סִימְנִים וְרַק מְדְרַבְּנָן צְרִיף לְגַמּוֹר א"כ נִהְיֶה בְּהַגְמָר וּבְנֻדָּא דְּהַשּׁוֹחֵט לָא מְצִי לְצַמְצָם שְׁלֵא יְגַמּוֹר וּלְכַף אָסוּר לְשַׁחֲוֵט יַעֲיִ"ש וּבְסַפֵּר זְכָרוֹן יִצְחָק שְׁהָאִרִיף בְּיָשׁוּב זֶה: וּלְפ"ז נִיחָא קו' הַגְּרַע"א הַגָּ'ל דְּלֵא שְׁיִיף אִי עֲבִיד לָא מְהֵנִי דְּהָא עַד שְׁלֵא גָמַר לָא עָשָׂה אִיסוּר דְּמִצּוֹת לָאוּ לְהַנּוֹת נִיתְנוּ.

וְרַק בְּשַׁעָה שְׁגַמַר וְגַם זֶה רַק מְדְרַבְּנָן דְּהָא מְדְאוּרִיָּתָא לָא בְּעֵינֵי שְׁיִגְמּוֹר וְא"כ לָא נִהְיֶה פְּלֵל וְרַק מְדְרַבְּנָן דְּבַעֵי שְׁיִגְמּוֹר וּבְדְרַבְּנָן לְהַנּוֹת נִיתְנוּ. וְא"כ דְּכָל אִיסוּרוֹ רַק מְדְרַבְּנָן וּבְדְרַבְּנָן אֲמַרִינֵן אִי עֲבִיד מְהֵנִי כְּמ"ש הָאֲחֻרּוֹנִים וְעֵינֵי בְּשׁו"ת הַגְּרַע"א (ס' קכט).

וְיִישׁ לְהוֹכִיחַ כֵּן מְדְבָרֵי הַתּוֹס' דְּעִבּוּדָה זָרָה (דף סב) דְּהַקְּשׁוּ אֲמַאי אֵינָה מְקוֹדְשָׁת בְּמַקְדָּשׁ בְּאִיסוּרֵי הַנָּאֵה הָא יְכוּלָה לְהַנּוֹת וְתִי מִשּׁוּם דְּאָסוּר לְהַנּוֹת מַה"ת וְאָסוּר לְמַקְדָּשׁ ג"כ יַעֲיִ"ש. וְהַקְּשָׁה בְּדו"ח דְּמ"מ בְּעֵבֶר וְקוֹדֵשׁ אֲמַאי אֵינָה מְקוֹדְשָׁת וְצ"ל מִשּׁוּם דְּאִי עֲבִיד לָא מְהֵנִי א"כ אֲמַאי מְכָרָן וְקוֹדֵשׁ בְּדְמִיָּהּ מְקוֹדְשָׁת הָא חֲלִיפֵי אִיסוּרֵי הַנָּאֵה אָסוּרִים עַכ"פ מְדְרַבְּנָן לְמַחְלִיף עֲצָמוֹ וְעֵינֵי בְּר"ן נִדְרִים (דף מד) וְנִימָא ג"כ אִי עֲבִיד לָא מְהֵנִי.

וְע"כ דְּבְדְרַבְּנָן אִי עֲבִיד מְהֵנִי. וְא"כ אֲתִי שְׁפִיר קו' הַגְּרַע"א הַגָּ'ל וְאִכְמ"ל: י) וְאִגַּב אֶכְתּוּב בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּחֻלְיִן שְׁם בְּד"ה מוֹתֵר וְכו' שְׁהַקְּשׁוּ בְּהָא דְּאֲמַרִינֵן סַפְיִן שְׁלַ עִבּוּדָה זָרָה מוֹתֵר לְשַׁחֲוֵט בְּהַ מִשּׁוּם דְּמְקַלְקַל הִיא וְהָא מְבֹאֵר בְּפְסָחִים (דף עג).

(דְּהוּי מְתַקֵּן וְלִכְפֹּף הַשׁוֹחֵט חֲטָאת בְּשֶׁבֶת חֲזִיב יַעֲיִי"ש וְדַבְּרִיהֶם תְּמוּהִים כְּאֲשֶׁר תְּמַה ע"ז
הַגָּאוֹן פְּרִי מַגִּידִים בְּסִפְרוֹ רֹאשׁ יוֹסֵף דְּלָמָּה לֹא תְּמַהוּ הַתּוֹסֵ' מִפְּלֵ שׁוֹחֵט בְּשֶׁבֶת דְּחֲזִיב
כְּמִבְּנֹאֵר בְּמִשְׁנֵה דְּשֶׁבֶת (דף עג.

(יַעֲיִי"ש: וְנִרְאֶה דְּבִנְדָאֵי הַקְּוֹשְׁיָא רַק לְמַ"ד מְקַלְקַל בְּחַבְּוֹרָה פְּטוֹר אֲבָל לְמַ"ד חֲזִיב הָא
לְק"מ כְּמוֹכֵן. וְא"כ הָא מִבְּנֹאֵר בְּשֶׁבֶת (דף עה) שׁוֹחֵט מְשׁוּם מְאִי מְחֲזִיב חַד אָמַר מְשׁוּם
צוּבַע וְחַד אָמַר מְשׁוּם נְטִילַת נִשְׁמָה.

וְאָמַר שֵׁם רַב צוּבַע בְּמֵאֵי נִיחָא לִי נִיחָא לִי דְּלִיתְנֹס בֵּית הַשְּׁחִיטָה דְּמָא פִּי הִיכִי דְּלִינִי
אִינְשֵׁי וְלִזְבְּנֵי מִינֵי יַעֲיִי"ש וְלִפ"ז י"ל דְּמַ"ד מְקַלְקַל בְּחַבְּוֹרָה פְּטוֹר ס"ל דְּחִיּוּב שׁוֹחֵט
בְּשֶׁבֶת הוּא מְשׁוּם צוּבַע דְּלֹא הוּי מְקַלְקַל בְּהַצְּבִיעָה.

וְלִהְיֵי הַקְּשׁוֹ מְשׁוֹחֵט חֲטָאת בְּשֶׁבֶת דְּשֵׁם לִיכָא לְחֲזִיב מְשׁוּם צוּבַע דְּהָא יִקְשָׁה קו' הַש"ס
צוּבַע בְּמֵאֵי נִיחָא לִי דְּלֹא יִתְכֵן תִּי הַגְּמָרָא דְּלִינִי אִינְשֵׁי וְלִזְבְּנֵי מִינֵי דְּהָא הִבְהֵמָה אֲסוּרָה
בְּהִנְאָה וְאֲסוּר לְמַכּוֹר.

וְעֵינֵן בְּתוֹס' יו"ט דְּבְּשׁוֹחֵט לְבִיתוֹ לִיכָא חִיּוּב מְשׁוּם צוּבַע וְכ"ש הֵכָא דְּאֲסוּר גַּם לְדִידִין
וְשִׁפִּיר הַקְּשׁוֹ דְּלָמָּה יְהִי חֲזִיב אֲבָל מִפְּלֵ חִיּוּב שׁוֹחֵט בְּשֶׁבֶת לְק"מ דִּי"ל דְּהַחִיּוּב מְשׁוּם
צוּבַע לְמַ"ד מְקַלְקַל פְּטוֹר *) וּבְזָה מִינְשֵׁב ג"כ מַה שֶּׁהַקְּשׁוֹ אֲמַאי לֹא חָשׁוּב ד' חֲטָאוֹת
דְּחֲזִיב מְשׁוּם צוּבַע וְלִהְיֵי ל' בְּזָה לֹא שִׁינֵי הַחִיּוּב מְשׁוּם צוּבַע דְּהָא בְּכַה"ג לֹא נִיחָא לִי
וַיֵּשׁ לְהַעִיר לְמַ"ד מְלֶאכֶה שֶׁא"צ לְגוֹפָה חֲזִיב יְהִי חֲזִיב מְשׁוּם צוּבַע גַּם בְּלֹא נִיחָא לִי.

אִף הָא מִבְּנֹאֵר בְּשַׁע"מ רִישׁ ה' יו"ט דְּהִיכִי דְּלֹא נִתְפְּנִין לְכֹף לֹא מְחֲזִיב בְּמֶלֶאכֶה שֶׁא"צ
לְגוֹפָה לְכ"ע וְהוֹכִיחַ פֶּן מְדַבְּרֵי הֶרֶמְב"ם יַעֲיִי"ש וְא"כ נִיחָא דְּשִׁפִּיר פְּרִיָּה צוּבַע בְּמֵאֵי
נִיחָא לִי וְאֲכַמ"ל: יא) וְהִנֵּה בְּגוֹף הַפְּלוּגְמָא דְּאַבְיֵי וְרָבָא בְּתַמּוּרָה הַגָּוֹל נִרְאֶה דְּאַבְיֵי
לְשִׁיטְתוֹ דְּבַכְתָּוּבוֹת (דף צה) אָמְרִינֵן וְמִי אָמַר אַבְיֵי הִכִּי אֵיזוֹ רְשָׁע עָרוּם וְכו' וּמְשַׁנֵּי מִי
קַתְנֵי תִּינְשָׂא נְשֵׂאת קְאָמַר.

וְהַקְּשׁוֹ הָאֲחֻרוּנִים מְזָה לְשִׁיטַת הַר"ן דְּפַעוּטוֹת אִם מְכָרוּ בְּנִכְסִים מְעוּטִים לֹא מְהַנִּי
דְּבַמְקוֹם אִיִּסוּרָא לֹא תִקְיֵנוּ לְהוּ רַבְּנֵן. א"כ מַה מְשַׁנֵּי נְשֵׂאת קְאָמַר הָא בְּמַקּוֹם אִיִּסוּרָא
לֹא מְהַנִּי הַזְּפִי שֶׁל הַבַּעַל עֵינֵי"ש: אָמְנָם י"ל דְּטַעְמָא דְּהַר"ן מְשׁוּם דְּכָל מִלְתָּא דְּאָמַר
רַחֲמָנָא לֹא תַעֲבִיד אִי עֲבִיד לֹא מְהַנִּי וְעֵינֵן בְּהַפְּלָאָה בַּחִי' (לְדָף פֶּה) מַעֲתָה לְאַבְיֵי לְשִׁיטְתוֹ
שִׁפִּיר מְהַנִּי מִשֶּׁא"כ לְדִידֵן וְאֲכַמ"ל: יב) עֵינֵן יְבָמוֹת (דף ו) בְּלָאוּ דְּמַחְמַר וְהַקְּשָׁה
הַרְשָׁב"א דְּאַפְתִּי יֵשׁ עֲשָׂה וְל"ת.

וְתִי בְּשֵׁם מוֹרוֹ דְּעֲשָׂה דְּשֶׁבֶתוֹן לֹא קָאֵי כ"א עַל הָאֲבוֹת שְׁחֲזִיבִים עֲלֵיהֶם סְקִילָה וְלֹא עַל
לְאוּוִינֵן גְּרִידָא עֵינֵי"ש: וְנִרְאֶה דְּמ"מ עֲשָׂה דְּשֶׁבֶתוֹן דִּי"ט קָאֵי גַם עַל לָאו דְּמַחְמַר [דְּאִין
בֵּין יו"ט לְשֶׁבֶת אֱלֹא או"נ] דְּחֲזִיב עַלִּי בִּי"ט כְּשֶׁבֶת וְכַדוּמָה **) דְּבִי"ט לֹא שִׁינֵי לְוֹמַר
דְּלֹא קָאֵי כִּי אִם עַל הָאֲבוֹת דְּהָא בִּי"ט לִיכָא סְקִילָה גַם עַל הָאֲבוֹת.

וְא"כ כְּמוֹ דְּקָאֵי עַל הָאֲבוֹת ה"נ עַל הַלְּאָנִין וְתַדַּע דְּאֵל"כ לְמַ"ד הַבְּעֵרָה לְלָאו הִכִּי נִימָא
דְּמוֹתָר לְשָׁרוּף קְדָשִׁים בִּי"ט וְז"ב: וּבְזָה נִרְאֶה לְיִשְׁבַּב דְּבָרֵי הַמְּכִילְתָּא הַתְּמוּהָ לְרַבִּים
בַּפ' בָּא עַה"פ וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ עַד בְּנוֹקָר וְגו' מַגִּיד שְׁאִינוּ נְשָׁרְף עַד לְאוּר שְׁשָׂה עֶשְׂרֵי רַבִּי

ישמעאל אומר אינו צריך הרי הוא אומר כל מלאכה לא יעשה בהם ושריפה מעין מלאכה אלא אם חל נשמה עשר בשבת שאינו נשרף עד לאור שבעה עשר.

והוא תמוה דאם א"צ קרא שאינו דוחה יו"ט מהיכי תימי שידחה שבת: ולהג"ל מןושב היטב די"ל דרבי ישמעאל ס"ל הבערה ללא יוצאת [ואף שכתבו התוס' דמוכח דרבי ישמעאל ס"ל הבערה לחלק מדאמר פשקרא והטה פשיבנה בית המקדש אביא חטאת.

כבר כתבו האחרונים די"ל דבהטי איפא משום מבשל *) ולכ"ע תיב פרת. ואדרבא ראי' מדלא אמר שביא שתי חטאות מוכח דס"ל ללאו] וכמו דחזינו ביבמות (דף ז) דר"ל דרבי ישמעאל ס"ל כרבי יוסי וא"כ על יו"ט א"צ קרא דאין עשה דוחה ל"ת נעשה וצריך קרא על שבת דלא הוי כ"א ל"ת פנ"ל: ואגב אכתוב מה שהעירו האחרונים בהא דיבמות טעמא דכ' רחמנא עליה וכו' הא אין עשה דוחה ל"ת שיש בה פרת.

והא נ"מ לפחות מן כ' דליפא פרת וכמ"ש האחרונים עיי"ש. ונראה דהא שיטת רש"י יבמות (דף מט) דהיכי דאינו תופס ה"נ מפקיע ומה"ט ל"מ"ד אין קדושין בתיבי לאוין אם נעשה תיבי לאוין אחר הקדושין נפקעו הקדושין למפרע.

וא"כ הא קדושין לזמן לא מצינו כמ"ש הר"ן בנדרים (דף כט) א"כ בקטן פשנעשה אח"כ בן כ' נפקע הזיקה. ובלא"ה י"ל דמ"מ יש בו סרף פרת.

וכמו דפריך על מילה אף דליפא פרת עד שישמיות ועכ"פ קטן אין בו פרת כמו שהעיר הרשב"א ות"י דמ"מ הלוא יש בו פרת ואכמ"ל: (יג) ואגב אכתוב בהא ד"ש"ס ר"ה (דף ט) דחריש ובקציר תשבנות מה חריש רשות וכו' יצא קצירת העומר שהיא מצוה ודוחה את השבת עיי"ש בכאן הקשה הגאון רא"ב ז"ל קושיא מושפלת על הא דמנחות (דף ס"ה) דמיייתי פמה ראיות להוציא מלבן של צדוקים דממחרת השבת היינו מוצאי יו"ט ולא פדעתם הפוזבות דהיינו מוצאי שבת בראשית והא מהכא ג"כ מוכח דאי מוצאי שבת לעולם חול הוא והיכי משפחת לה שידחה את השבת דהא לא מיקלע בשבתא: ונראה פשוט דבאמת למה לא נימא יצא קציר העומר שהוא מצוה ודוחה את יו"ט וצ"ל הא לדין האי קרא מירי במוצאי יו"ט.

וא"כ לדעת הצדוקים י"ל דמשפחת לה קרא שחל פסח בשני בשבת וא"כ יו"ט האחרון הוא ביום א' ושפיר צריך קרא שדוחה יו"ט וז"פ: (יד) ועיין תוס' חולין (דף עח) דתמהו ל"ל קרא דאותו ואת בנו נוהג בקדשים דליפא למימר דאיצטרף היכי דאין לו אלא הוא דהו"א עשה דוחה ל"ת [ולשיטת התוס' עירובין (דף ק) פשבא ע"י פשיעה אינו דוחה בלא"ה לק"מ] דהא הוי עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת נעשה דמחוסר זמן הכתוב נתקן לעשה עיי"ש: וראיתי להמנחת חינוך (מצוה) שתמה דהא אי עשה דוחה ל"ת ממילא לא הוי מחוסר זמן דהכא הא דהוי מחוסר זמן הוא מחמת הלוא דאותו ואת בנו לא תשחטו וגו' ואם נימא דדוחה שוב לא הוי מחוסר זמן ושאנו מחוסר זמן דז' ימים דבעצם אין זמנו קודם הח' ונשאר בצ"ע: ונראה למה דאמרינו ביומא (דף סד) ל"ד לרבות שעיר המשפלת ופריך למה לי קרא הא אין הגורל קובע לעזאזל אלא בראוי לשם ומשני שם רבא פגון שהי' לו חולה בתוך ביתו ושחט את אמו ביום הכפורים וכי האי גוונא מי אסיר לא תשחטו אמר והא לאו שחיטה היא הא אמרי במערבא [וי"ל הפנונה למה דאיתא

בירושלמי פ"ט דסוטה (הלכה) לענין עגלה ערופה וכו' עיי"ש] דחיייתו לצוק זה שחיטתו עיי"ש ולכאורה למה לי קרא בלא"ה אסור מחמת אותו ואת בנו וצ"ל כמ"ש התוס' הנ"ל דהוי אמינא פנין דאין לו אחר אתי עשה נדחי ל"ת וא"כ צריף קרא דל"ד דאינו דוחה.

וא"כ לק"מ קו' המנחת חינוך דנימא עשה דוחה דלקדיא גלמה התורה דאינו דוחה ל"ת. ובזה י"ל בעיקר קו' התוס' הנ"ל דלמה לי קרא דאותו ואת בנו נוהג בקדשים דמהיכי תיטי שלא ינהג.

ולמה"ל י"ל דצריף קרא דגם במקום דלא הוי שחיטה כמו בשעיר המשלח דלא נשחט ורחמנא אמר לא תשחטו אפ"ה נוהג דין אותו ואת בנו ומשום דדחיייתו לצוק זה שחיטתו. ובזה ניחא דתיכף אחר קרא דירצה לקרבן אשה לד' כתוב אותו ואת בנו לא תשחטו.

והיינו משום דמקרא דל"ד הא מרבין שעיר המשלח [ולמה דמוקי רבא דמייירי באותו ואת בנו] ולזה אמר תיכף אח"ז אותו ואת בנו לא תשחטו והיינו אפילו שחיטה כזו דשל שעיר המשלח מ"מ אסור כנ"ל: ועפ"ז יובן היטב מה דאמרינן ברחלין (דף קטו) אותו ואת בנו ליתסר [מלא תאכל כל תועבה] דהא תעבתי לך ומשני מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה מפלל דלקדיוט שרי ופ"ה התוס' מדאיצטרף קרא דביום השמיני וגו' והדבר תמוה דשאני התם דלא נעבדה בו עבירה פלל וצריף הפתוב לאנסרו לגבוה קודם ז' ימים ומה עבירה נעשה בו הא ממילא הוי מחוסר זמן מחמת הלידה וכמזונה שפבר עמדו בזה: ולהנ"ל למה שפארתי הפנונה הכי מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה היינו קרא דל"ד הנ"ל דאסרה רחמנא אותו ואת בנו לשעיר וכגון דשחט אמו ביום הפפורים (***) דבזה שפיר נעבדה בו עבירה מפלל דלקדיוט שרי ודו"ק: (טו) עיין תוספות גיטין (דף מא) הקשו דליתי עשה דפרו ורבו ולדחי לאו דלא יהי קדש.

ותי' דבדידה ליכא עשה דאינה מופקדת וכו' עיי"ש והפנונה פנין דבדידה ליכא עשה ויש לאו לא דחי וכהוא דכתובות (דף א אי אמרה ל"ב וכפ"י הר' עזריאל שם ולכן יש לתמוה על מ"ש הצ"ח ברכות (דף כב) דאף לשיתט דשפחה מדאורייתא אסורה מ"מ היא אינה מוזהרת עליו דהשנה הפתוב אשה לאיש בבנות ישראל נאמר עיי"ש א"כ מה תי' התוס' דבדידה ליכא עשה הא בדידה ליכא גם הל"ת אבל יש לתרץ דברי הצ"ח בהקדם מה שיש להעיר בדברי התוס' חגיגה (דף ב) שיהקשו נמי קו' התוס' דגיטין הנ"ל ותי' ב' תרוצים או דאפשר לקיים שניהם מ"י כפי' או דלא הוי בעידנא ותי' השלישי הנ"ל השמיטו ונלא דבר היא אף לפי הנ"ל יתכן דשם הא כתבו התוס' דאפילו ישא שפחה מ"מ אינו מקיים פו"ר דאינו מנוחס אחריו ורק פנין דיכול לקיים שבת כל דהו לא פייפינו עיי"ש וא"כ מה שיהקשו אח"ז דניתי עשה ונדחה ל"ת היינו ע"כ דישא בת חורין וא"כ שפיר תי' דאינה מקיימת עשה והיא עוברת (ואף דלפי דעת הצ"ח עבד ג"כ אינו מוזהר בבת ישראל כמו שפחה בישראל דהא ילפי' לה לה מאשה וכן משמע מקרא לא תהי קדש וגו' לא תהי קדשה ותרגומו לא תהי אמתא לגבר עבדא ולא יסוב גברא איתתא אמתא משמע דבשניהם הלאו נאמר רק לישראל ולבת הישראל ולא לעבד ולשפחה.

מ"מ י"ל דעובר עכ"פ על לפ"ע ואכמ"ל] וילהי בהגיגה שכתבו להדיא בקושיותם דישא
שפחה מטעם דעשה דוחה ל"ת לכן לא תי' ח' השלישי שתי' בגיטין ואדרבא יש ראי'
מזה לשיטת הצ"ח הנז' ואכמ"ל: (לפני עור סימן סה א) עיין עבודה זרה (דף
ו) דליפא לפני עור רק בקאי בתרי עברי דנהרא עיי"ש ובשו"ת רע"א (סי' קצב) תמה
מזה על התוס' ב"מ (דף י) דתמהו גבי פהו שאמר לישראל צא וקדש לי אשה גרושה
דהא קעבר אלפני עור ותמה הא י"ל דמייגרי בדלא קאי בתרי עברי דנהרא.

ובכה"ג ליפא הלאו דלפני עור. ותי' עפימ"ש המשנה למלה דדעתו דהיכי דיש עוד אדם
שרוצה להושיט מ"מ לא חשוב כמו לא קאי בתרי עברי דנהרא פיון דגם האדם ההוא
יעבור על הלאו דלפני עור וא"כ ניחא דברי התוס' דהא גם הפהו אם יקדש בעצמו יעבור
על לפני עור עיי"ש: ויש להעיר מדברי התוס' ב"מ (דף עה) שכתבו דהיכי דהי' מלנה
לו בלאו הדי ליפא לפני עור ואין עוברין אלא בלאו דלא תשימון עליו גשף.

וקא שם המלנה עובר על לפני עור אפילו מלנה בעצמו וכמבואר שם וצ"ע: (ב) ואגב
אכתוב בדברי הרמב"ם בפ"כ מה' פלאים דהמלביש את חבירו פלאים אם הלובש מזיד
הלובש לוקה והקשה הכ"מ הא הלובש לא עביד מעשה ואמאי לוקה עיי"ש: ונראה דהא
האיסור בכלאים משום הנאה היא וכבר כתבו התוס' בב"ק (דף לב) דהנאה חשובה
פמעשה עיי"ש ושפיר לקי הלובש.

ובזה ניחא מ"ש הרמב"ם דאם הלובש שוגג אז המלביש לוקה. והיינו דבשליח שוגג
אמרנו דיש שליח לד"ע ולא שייך זה נהנה וזה מתחייב ל"א דהא בשוגג לא שייך שפן
נהנה וכמבואר בבכורות (דף לז).

ובזה ניחא מה דלא אמר בקדושין (דף מג) מודה שמאי היכי דאמר לחבירו צא ולבוש
פלאים ששולחיו פטור דלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב דהא עיקר מה דאשמעינן רבא
משום דנ"מ גם לדין היכי דהשליח שוגג דיש שליח לד"ע וא"כ בכלאים הא לא משפחת
לה דהא המעשה שעשה שהלביש את עצמו בכלאים חשוב כמו שעשה המשלח וא"כ
בכה"ג דהשליח שוגג הא באמת חייב המשלח ורק היכי דהשליח מזיד וא"כ אין נ"מ
פלל לדין דלא קיי"ל פשמאי ודו"ק: (מזבח סימן סו א) עיין בזבחים (דף
כז) האי רצפה והאי פלי שרת יעיי"ש ומבואר דמזבח החיצון הוא רצפה של אבנים שלא
נמשח ומזבח הפנימי הוי פלי שרת יעיי"ש: ונ"ל דמה"ט מבואר בכתובות (דף קז) דמזבח
הזהב בא מותר נסקים משא"כ מזבח החיצון בא מקדשי בידק הבית וכמו שפירש"י ז"ל
שם דמזבח הזהב פלי הוא דיכולים לטלטלו שאינו מחובר באדמה משא"כ מזבח העולה
הוא בגין עיי"ש [ועיין בשיטה מקובצת בזבחים (דף פה) שהביא גירסא דגרסו גבי יש
הפשוט ונתוח בראשו של מזבח אם לשלחן מדמינן לה או לבית מטבחים עיי"ש]: אולם
זה דווקא במזבח אבנים שעשה שלמה אבל מזבח הנחשת שעשה משה רבינו פשיטא
דהי' עליו דין פלי וכמבואר להדיא בזבחים (דף ס).

(דנין פלי מפלי ואין דנין פלי מבגין. וכמו שפירש"י דמזבח הנחשת והזהב פלים הם
וכן מפורש בתוס' זבחים (דף נט).

(ד"ה פנוי וכו' דמזבח שעשה משה כלי הי' עיי"ש: ובזה יש ליישב קו' ההפלאה בכתובות שם שהקשה דאיה עשו ממחנות עדת קרח צפוי למזבח פינו דמזבח בא מקדשי בך הבית והמחנות הא הי' כלי שרת עיי"ש: ולהנ"ל אתי שפיר דהא הטעם דבא מקדשי בך הבית משום דמזבח בנן הוא ולא כלי.

אכן מזבח שעשה משה דהוי כלי ודאי דאינו בא מקדשי בך הבית: ובזה מיושב דברי רש"י בחומש פ' תשא על קרא דלא ילן חלב חגי עד בוקר דפירש"י ו"ל כדברי המתרגם בר ממדבחה והיינו דאין לינה מועלת בראשו של מזבח.

והא אנו קיי"ל כרבא בזבחים (דף פז.) (דלינה מועלת בראשו של מזבח וכבר עמדו בזה המפורשים: ולפי הנ"ל אתי שפיר לפמ"ש רש"י בזבחים שם ד"ה או דלמא וכו' לקרקע עזרה מדמינן לה לפי שהיא רצפת בנן פמותה ולא כלי שרת כשלקח יעיי"ש א"כ מזבח שעשה משה דהוי כלי שרת לכ"ע אין לינה מועלת בראשו של מזבח דדמי לשלקח דהוי כלי שרת פמותו ודו"ק ואולי משום זה דעת רש"י בשבועות (דף יא) דקטורת אין צריך כלי שרת ואין הפלי מקדש כלל יעיי"ש ובתוס'.

והיינו משום דהמזבח עצמו כלי שרת משא"כ דבר שמקטירין על מזבח החיצון צריך כלי ואכמ"ל: ב) ואגב אכתוב במה דקיי"ל דאין מקריבין לגבי המזבח אלא דבר שהוא קדושת הגוף שנתקדש בפלי זולת בקמה דא"צ כלי.

ואולם הא המלח שמקריבין לגבי המזבח אין עליו אלא קדושת דמים. ואולי דמש"ה מבואר בכ"מ דנותנין את האימורים במגיס.

ובתוספות יומא (דף ס"ז) בד"ה כתבו דלא הי' נותנם ע"ג רצפה שלא יהי' קדשי שמים מוטלים כנבילה עיי"ש ולפי הנ"ל י"ל משום המלח שצריך להתקדש בכלי קודם שיקריבנו ע"ג המזבח.

וזה דמבואר במנחות (דף כ) המלח שעל גבי האבר מועלין בו. והפנונה פנ"ל משום דאז יש בו קדושת הגוף דהא הי' נותנם במגיס עם האימורים משא"כ מלח.

דעלמא דיש בי' רק קדושת דמים: ג) ובדרושי פתבתי על הפסוק בפ' בשלח ויבן משה מזבח ויקרא שמו ד' גיסי. נראה הא דלא בנה מזבח בשעת קריעת ים סוף ויציא מצרים.

היינו עפ"י הגמרא מס' סנהדרין ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתו לארץ להקים להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות בית הבחירה עיי"ש ולזה אמר ליהושע צא והלחם בעמלק דהוא יהי' מלך ועתיד להכניסם לארץ ואח"כ בנה מזבח וקיים בזה ג' מצות הנ"ל: ד) ואכתוב עוד בהא דיומא (דף טו) דס"ל לר"ש איש המצפה דמשנה בתמיד ובמנחות צפונות נותן מנחת צפונות ובמערכת דרומית נותן מערכת ואח"כ דרומית ויש לעיין אם זה דווקא בתמיד של שחר דבי' כתיב קרא ושעיר עזים אחד לחטאת וכו' אבל לא בתמיד של בין הערבים ויתכן דמש"ה אין מחנכין את המזבח אלא בתמיד של שחר (עיין מנחות (דף נ) עיי"ש) משום דמקודש יותר תמיד של שחר דיש בי' מעשה חטאת והנה בגמ' לא פריך דמה עבדו רבנן בהאי קרא כדרך הש"ס בכל מקום ועמד בזה בס' גבורת ארי אמנם הדבר מבואר בירושלמי הוריות פר' של ר"ח יוקדם לשעיר הבא עמו מפני שקדמו במקרא לית את יכול על עולת התמיד יעשה סמכו לעולת התמיד והיינו

דס"ל על בסמוך לרמז דהשעיר קרב קודם ופשוט: מחנך זמן סימן סז א) עיי' ספר מנחת חינוך (מצנה רפב) דחידוש דאף דקנימא לן דקטן ערל מותר לסוכו בשמן של תרומה ומשום דערלות שלא בזמנו לא מעפכה פמבואר ביבמות (דף עא).

(וכמו שפסק הרמב"ם מ"מ ליל שמיני למילתו אסור ומשום דלילה לא הוי מחנך זמן עיי"ש: ובאמת הדבר מפורש בירושלמי פי"ט דשבת (הלכה ה) ליל שמיני מה את עביד לי' ממה דתני ליל שמיני נכנס לדיר להתעשר הדא אמרת ליל שמיני כשמיני ועיי"ש דאיירי לענין לסוכו בשמן של תרומה עיי"ש: ועפי"ז נראה לי דלדין דקנימא לן דליל שמיני אינו נכנס לדיר להתעשר ומשום דלילה מחנך זמן ה"ה לענין זה חשוב מחנך זמן וז"פ: ועפי"ז נראה דין חדש דנמול בליל שמונה צריף הטפת דם ברית אפילו להפוסקים דנמול תוף ח' יצא וא"צ להטיף ממנו דם ברית.

מ"מ בליל ח' צריף הטפה לכ"ע שהרי הטעם דנמול תוף ח' א"צ הטפת דם ברית וכגון צריף משום דשאני גר שהי' לו ערלה משא"כ קטן תוף ח' דערלות שלא בזמנו הא לא חשיבה ערלה וא"כ ליל ח' דהי' לו ערלה דלילה אין מחנך זמן שפיר צריף הטפת דם ברית ולדין דקנימא ליל ח' אין נכנס לדיר להתעשר דלילה מחנך זמן ה"ה נמול ליל שמונה א"צ הטפת דם ברית כנ"ל: ומינשב בזה המשנה מגילה (דף כ) וכולן משעלו עמוד השחר כשר עיי"ש דמשמע דמקודם זה פסול.

נהרי נמול תוף ח' כשר. ולמ"ש גיחא דנמול תוף שמונה בליל שמיני צריף הטפה לכ"ע ומשום דלילה אין מחנך זמן כנ"ל: אף תקשה על זה [וכבר ראיתי למי שהעיר בזה] דאי גימא פסבא הנ"ל דליל שמיני אסור.

מה פריף הש"ס ביבמות (דף עא.) מהא דתנן אין לי אלא מילת זכריו בשעת עשי' ועבדיו בשעת אכילה מנין ליתן את האמור של זה בזה ושל זה בזה תלמוד לומר אז אז לגזירה שנה.

בשלקא עבדיו משפחת לה דאיתניהו בשעת אכילה וליתניהו בשעת עשי' כגון דזבניהו ביני וביני אלא זכריו דאיתניהו בשעת אכילה וליתניהו בשעת עשי' היכי משפחת לה לאו דאיתליד בין עשי' לאכילה ושמע מינה ערלות שלא בזמנו הוי ערלות.

ולדברי הירושלמי הנ"ל משפחת לה בפשיטות דאיתניהו בשעת אכילה וליתניהו בשעת עשי' כגון דיום ח' שלו היא ביום ראשון דפסח וא"כ בע"פ שהוא ז' שלו הרי הוי עדיין שלא בזמנו ולא חשוב ערל ואמנם בלילה דהוי שעת אכילה חשוב ערל ומשום דלילה אין מחנך זמן ומשפחת לה שפיר דאיתניהו בשעת אכילה ולא בשעת עשי' ומנ"ל מזה דערלות שלא בזמנו הוי ערלות והוא קושיא עצומה לכאורה: ונלע"ד לחומר הנשוא עפ"י מה שכתב (*) המקנה בקדושין ופני' יהושע שם דקודם מתן תורה הי' הלילה הולך אחר היום שעבר עיי"ש: ומאז תרצתי בזה קו' התוס' ברכות (דף ח: ד) ה"ה פאלו וכו' דמה קשיא לי' להש"ס וכי בתשעה מתענים דלמא הכי קאמר קרא בתשעה לחודש בערב היינו ליל עשירי והיינו משחשף היום של ט'.

וכמו בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות דהיינו ליל שלמחרתו טו. וה"נ בתשעה לחודש בערב שלמחרתו יום עשירי.

עיי"ש: ולהג"ל אתי שפיר דקרא דבערב גבי מצות דנאמר קודם מתן תורה [ועיין פסחים (דף צא) דקרא זה קאי על פסח מצרים עיי"ש] שפיר נקרא ארבעה עשר גם בערב ושפיר כתוב בארבעה עשר בערב.

אבל קרא דאף בעשור לחודש וגו' גבי יום הכפורים דנאמר אחר מתן תורה אם נימא דהפוננה רק על ליל עשירי למה קרי לי' בתשעה לחודש והלא עשירי היא וא"כ פריף שפיר וכי בתשעה מתענים דבלילה יום עשירי לחודש היא וא"ש: ולפ"ז מןושב קנשיא הג"ל ג"כ פיון דקרא דאז יאכל בו נאמר קודם מ"ת וגזירה שנה זו נתקבלה אז שהיעוד קודם מתן תורה אם נאמר דערלות שלא בזמנה לא חשובה ערלה א"כ גם ליל שמיני מקרי ערלה שלא בזמנה וא"כ היכי משפחת לה דאיתנייהו בשעת אכילה דהיינו הלילה של פסח וליתנייהו בשעת עשי' דהיינו ערב הפסח ומוכח דערלות שלא בזמנה חשיבה ערלה ודווקא לדין חשוב כשמיני דאחר מתן תורה שוב היום הולף אחר הלילה שעבר ועיין בשו"ת חתם סופר יו"ד (סי' יז) עיי"ש: ועפ"ז מןושב נמי לנכון מה שעמד הצ"ח בפסחים (דף קטז) דבקרא דפ' בא נאמר לא יאכל חמץ היום אתם יוצאים בחודש האביב.

והם יצאו ביום ט"ו וקרי לי' היום עיי"ש: ולהג"ל ניחא דקודם מתן תורה שנאמר המקרא הזה הרי אז הי' הלילה הולכת אחר יום שעבר. ושפיר אמר היום פיון דגם הלילה שאחריו בכלל היום ואתי שפיר ודו"ק: ויש לומר עוד למה דמבואר בירושלמי נדרים פרק הקונם יין דבלשון בני אדם תמיד הלילה אחר יום שעבר שפיר אמר להם משה רבינו היום וגו' ודו"ק: [וקצת קשה לי על דברי המקנה והפני יהושע הג"ל דהא דבכל התורה כולה היום הולף אחר הלילה שעבר ילפינו לה מקרא דויהי ערב ויהי בוקר כמבואר בחולין (דף פג).

(בפירש"י שם וקרא זה נאמר קודם מתן תורה וצ"ע: ב) עוד נראה לפי עניות דעתי לתרץ קנשיא הג"ל מבימות דהף ברייתא המוכא ביבמות הג"ל מכילתא היא וסתם מכילתא ר' ישמעאל פידוע.

ובירושלמי פ"ב דשבת הלכה (ס"ל לר' ישמעאל דמילה שלא בזמנה נמול אף בלילה. דלדידן' על פרחף לילה נמי מחוסר זמן וכמו שהאריף בזה השאגת ארי' (סי' נג) עיי"ש [ובמקום אחר הקשתי דהא ר' ישמעאל עצמו ס"ל בזבחים (דף י"ב) דליל שמיני נכנס לדיר להתעשר ולהירושלמי דמדמי אהדדי קשה דברי רבי ישמעאל אהדדי וצ"ע] וא"כ גם לענין ערלות מקרי ערלה שלא בזמנה ואין להאריף: ועיין עוד בר"ה (דף כ) דמשמע שם דלחד מאן דאמר דעד חצות לילה שניף ליום שעבר עיי"ש ואם פן פסח דנאכל עד חצות שוב לא חשוב ערלה דשניף ליום שעבר דהיא יום שביעי שלו ואתי שפיר קו' הג"ל ודו"ק: ג) ועיין להתוס' בזבחים שם בד"ה יום וכו' דסובר רבי ישמעאל דלילה מחוסר זמן גם לענין אם עלה תרד.

וקשה לי דא"כ למה מותר להקדיש בלילה ומצאתי בהגהות יד שאול יו"ד (סי' טז) שהעיר בזה עיי"ש: ויש לינישב קצת דלענין הקרבה דהוי קדשים הלילה הולכת אחר היום שעבר והוי מחוסר זמן.

משא"כ לענגן הקדיש הלילה אחר היום הבא ואכמ"ל: ועיין עוד במנחות (דף ז) שפיתבו התוס' שם בד"ה וכי וכו' דהא דאמר סופה (דף מט.) דחזקת סובר דכלי שרת אין מקדשין שלא מדעת.

אף דלחזקת עצמו כלי שרת מקדשין שלא מדעת מ"מ שלא בזמנו גרע ואף דלילה אין מחוסר זמן עיי"ש ובאמת חזקת סובר בזבחים (דף נו) דלילה מחוסר זמן דמש"ה המחשב לאור שלישי פשר לחזקת ועיין בתגיגה (דף ט) וביבמות (דף ז) מי לא מודה עולא בראה קרי בליל שמיני משמע דס"ל לילה מחוסר זמן ועיין ברש"י מעילה (דף ב) ואכמ"ל: ד) ועיין חדושי הצ"ח בפסחים (דף קטז) שחידש דבפסח מצרים דהי' נוהג חמוצו רק יום אחד.

לא הי' מוזהרים בלאו דבל יראה כ"א ביום י"ד והלילה שאחריו שהיא אור ט"ו אבל למחרת שהוא יום ט"ו הי' מוזהרים בבל יראה ועיי"ש דמשום הכי פתוב ניאפו את הבצק וגו' כי לא חמץ פי גרשו ממצרים הא לאו הכי הי' אופין חמץ עיי"ש שהיא קו' הר"ן ויש לחדש איפוא דה"ה דהי' מותרים במלאכה ביום ט"ו כמו אחר הפסח לדין וזה פשוט: ויש ליישב בזה הא דברכות (דף ט).

(מועד צאתה ממצרים אהה שורף. ולכאורה הא קיי"ל דאין שורפין קדשים ביו"ט ולהנ"ל מיושב דבמצרים הי' מותרים לשורף ביום ט"ו שהוא מועד צאתם ממצרים וא"ש: ה) הדרן עלף למ"ש לעיל (באות א) דקודם מתן תורה הי' הדין דהלילה הולכת אחר יום שעבר.

ולכהכי גם ליל שמיני הוי מחוסר זמן לקרבן וכן למילה והוי ערלות שלא בזמנו. אף צ"ע מדברי רש"י פ' בא שנתן להם הקב"ה שתי מצות דם פסח ודם מילה שפלו באותו הלילה ואף דאין מליו בלילה וכבר עמדו בזה המפורשים.

י"ל*) דעשה דפסח דוחה לאו הבא מפלל עשה דביום ולא בלילה] שנאמר ואעבור עליך וגו' מתבוססת בדמיה ועיין פני יהושע שביאר בזה מדרש קהלת תן לחלק לשבעה וגם לשמונה זה דורו של משה שפלו לשבעה וכו' עיי"ש ומבואר דגם קודם מתן תורה הוי ערל בליל שמיני מדהונצרכו למול את עצמם.

ולמה דקיי"ל דערלות שלא בזמנו לא מעכבה לא הי' צריכן לכך דהי' אפשר להם למול ביום: ויש לתרץ דחשבו דיצאו מפלל בני נח והוי ערלים דלילה אין מחוסר זמן והוי יום ח' וערל בזמנו בנדאי מעכב ולכך מלו את עצמם: ובזה יש לדון במ"ש המנחת חינוך (מצוה ב) דהא דהאב מצוה למול את בנו לאו דווקא בזמנו אלא אפי' שלא בזמנו.

והביא ראי' מבימות (דף עא.) דכאיב לי' עינא והא הוי מילה שלא בזמנו פיון שעבר יום ח' ולמה מעכבה ולדברי הנ"ל ניחא דקודם מ"ת הי' הלילה הולך אחר היום שעבר והוי עוד בזמנו ואין ראי' ודו"ק: ו) עיין בפרי מגדים יו"ד (סי' טו) שהאריף בהא דבעינן ח' ימים בבמה להוציא מספק נפל.

אם בעינן מעת לעת. והאריכו בזה האחרונים עיי"ש: וראיתי פעת נדפס (אצל הפרי מגדים) בשם גדול אחד שכ' ראי' מהא דפריף ביומא (דף סג:) דלמה לי קרא דבשעיר המשלח מחוסר זמן פוסל בו.

דת"ל דאין הגורל קובע לענאנאל אלא בראוי לשם וְהָא מְשַׁכַּח לָהּ הֵיכִי דְשַׁעִיר אֶחָד
יְהִי לוֹ פְּלוּ לוֹ ח' יָמִים מֵעַל"ע בְּחֻצוֹת הַיּוֹם וְהִגְרָלָה יַעֲשֶׂה קוֹדֵם חֻצוֹת וְאִם יִפּוֹל עָלָיו
הַגּוֹרֵל לְשֵׁם יִמָּתִין עַד אַחַר חֻצוֹת.

ואפ"ה פסול לשעיר משום דבזמן הגרלה הוי מחוסר זמן יעיי"ש: וְהִנֵּה מְלַבֵּד דְּהָא אָסוּר
לְהַקְדִּישׁ מְחוֹסֵר זְמַן כַּמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים אֲלָא אַף דְּנִימָא דְּמוֹתֵר לְהַקְדִּישׁ וּמְשׁוּם דְּאִין
מְחוֹסֵר זְמַן לְבוּ בְּיוֹם וְכַמְבּוֹאֵר בְּזַבְחִים (דף יב) דְּלִילָה לְקַדְוֶשָׁה וְיוֹם לְהַרְצָאָה.

וכ"ש לבו ביום ממש עיין מנחות (דף ה). מ"מ לפמ"ש המוהרש"א בייצה (דף ו) דעגל
שיום השמיני שלו יו"ט למאן דאית לי' מוקצה אסור לשוחטו ביום טוב פנין דבין
השמשות היא אסור.

וא"כ לא מצי לשנוי כה"ג דעדיין יקשה לרבה דאית לי' מוקצה דאורייתא. וא"כ פסול
לקרבן וכמבואר בפסחים (דף מח) הביא ש"ה מאפר ושוחטו ביו"ט מהו.

וא"כ אין ראי' פנ"ל: אף ראיתי מקשין על דברי המוהרש"א מדברי התוס' עירכין (דף
יח) שבהביאו דברי הי"מ דאין אנו מתחילין מנזן שנתו אלא מיום הרצאה ומשפחת לה
תמידין בר"ה עיי"ש והשתא הא יקשה לרבה דאית לי' מוקצה דאורייתא.

דברי פנין דיום השמיני הוא ר"ה הו"ל מוקצה לדעת המהרש"א אגמנ"ם למה דנראה
מדברי המוהרש"א דלמאן דמתיר אפרוח שנולד ביום טוב משום דמתיר עצמו בשחיטה
ה"ה בעגל שיום השמיני שלו ביו"ט מותר א"כ י"ל דרבה ס"ל כשמואל ור"י ואכמ"ל:
ז) עיין זבחים (דף יב) תנא דבי ר' ישמעאל ליל שמיני נכנס לדיר וכו' לילה לקדושה
יום להרצאה יעיי"ש: וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת לְקַמָּן (דף קיד): ד"ה היתר וכו' שפיתבו
ונ"ל וי"ל דאסור להקדישם וכו' דרחמנא אמר מיום השמיני אין הוא מקודם לכן לא וכו'
עכ"ל משמע דאפילו בליל שמיני אסור להקדיש דדוקא מיום השמיני ואילך ויגליון
הש"ס להגאון רע"א מציין לעיין ביומא (דף סג): וְכַוְנָתוּ מְבוֹאֵר דְּשֵׁם מְבוֹאֵר דְּאֶפְּלוּ
בְּלִילָה אָסוּר לְהַקְדִּישׁ דְּהָא אֶמְרִינָן שֵׁם מְנִין אַף לְהַקְדִּישׁ ת"ל לְקַרְבָּן וְגו' וְהִינֵנוּ הַקְרָא
דְּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּא יִרְצָה לְקַרְבָּן וְגו' וּמִשְׁמַע דְּאֶפְּלוּ בְּלִיל ח' אָסוּר.

וכדדניק הש"ס מיום השמיני דאפילו ליל ח' אסור. דרק מקרא דשבעת ימים מרבין
דליל ח' נכנס להתעשר: אבל יש להעיר דלמה לא פתבו התוספות דר"ש יליף כמו דיליף
רבי אפטוריקי ובליל ח' מותר להקדיש וכמו במעשר דליל ח' נכנס לדיר להתעשר דלילה
לקדישה ויום להרצאה וה"נ לר"ש ומנא להו דלר"ש אסור להקדיש אפילו ליל ח':
ונראה לפמ"ש בשו"ת חתם סופר חיו"ד (סי' שמג).

שהקשה בהא דר' אפטוריקי דרמי קראי אהדדי. ומפיק מינז' דלילה לקדושה ויום
להרצאה דאפתי קשה מקרא דפ' משפטים דכתיב נמי שבעת ימים יהי וגו' ביום השמיני
וגו' ושם אי אפשר לומר לילה לקדושה דהא איירי בבכור דמרחם קדוש ותי' פנין דהאי
קרא מוקמינן נמי למעשר בהמה י"ל דשבעת ימים קאי אמצעשר בהמה: ולפ"ז לר"ש
לשיטתו דס"ל מעשר קדוש לפני זמנו וע"כ דהאי קרא לא קאי אמצעשר בהמה בע"כ דאי
אפשר לדניק פדדניק ר' אפטוריקי דלילה לקדושה ע"כ גם ליל ח' אסור להקדיש ודו"ק:

ח) עיין מנחת חינוך (מצוה רצג) שתמה על הפסוק משנה שעמד על הרמב"ם שהשמיט
הך דינא דרבי אפטוריקי דליל שמיני נכנס לדיר להתעשר.

ותמה אתמיהת הפסוק משנה הא הטעם משום דלילה לא הוי מחוסר זמן א"כ הרמב"ם
דפסק פחזקני בתגיגה (דף ט.) (דלילה מחוסר זמן שפיר השמיטו.

ולכאורה קו' עצומה על הכ"מ אף לפמ"ש הטורי אבן דף שהקשה דרבי אפטוריקי אדרבי
אפטוריקי. ותי' דדווקא התם ס"ל דלילה לא הוי מחוסר זמן משום דביום חזי להקרבה.
ממילא גם בלילה לא הוי דחוי. דהלילה טפלה ליום.

אבל הכא דביומו לא חזי ושנימא דלילה הוי כמאן דאיתא בפני עצמו כולי האי לא
אמרינן עיי"ש. וא"כ הוא גופא קו' הכ"מ אמאי לא פסק הכא רבי אפטוריקי ומשום
דשאני הכא דהלילה טפלה ליום אף דבמקום אחר פסק דלילה מחוסר זמן שאני הכא
דהלילה טפל ליום מהראוי שלא יהי' מחוסר זמן ואתי שפיר: מילה סימן סח
א) ביומא (דף פה) מה מילה שהיא אחד מאבריו של אדם דוחה שבת ק"ו לכל גופו.

ופירש"י ז"ל דמילה דוחה שבת לפי שחייבים עלי' פרת לאחר זמן יעיי"ש וכלשון רש"י
כ"ה בתוספתא פט"ז דשבת רבי אליעזר אומר מילה דוחה שבת מפני שחייבים עליהן
פרת לאחר זמן. חזינו דזה מקרי פקוח נפש ממה דחייבים פרת על מצוה זו.

וכמו דפקוח נפש דוחה שבת מהראוי נשגם מצוה שיש פקוח נפש בבטולה שידחה שבת:
ויש לעיין לפי זה. דלפי זה למה לא ידעו בני בתירה שפסח דוחה שבת עיין פסחים (דף
סט.

(ונהרי יש פרת בבטולה והוי כמו פקוח נפש וכמו דמילה דדחי מה"ט שבת: אף י"ל פיון
דמבואר בכמה מקומות בתורת פהנים ובספרי ונכרתה ולא הצבור דאין הצבור נכרתין
וכעין זה בב"ב (דף קטו) גמירי דלא פלה שבטא.

א"כ אם כל הצבור לא יעשו פסח אם חל בשבת ליכא פרת דאין הצבור נכרתין ע"כ
סברו דפסח לא דחי שבת כנ"ל: ומינושב לפ"ז קו' התוס' ביומא (דף נא) דמנ"ל דפסח
דוחה שבת אפילו ביחיד כגון שרוב הצבור זבין הא מתמיד גמרינן ונימא דדיו לבא מן
הדין להיות כנודון עיי"ש וכן הקשו מנ"ל דפסח שני דוחה שבת למ"ד דדבר הלמד בגזירה
שנה אינו חוזר ומלמד בהיקש עיי"ש: ולפי הנ"ל ניקח דביחיד דאיכא פרת בלא"ה ידעין
מק"ו הנ"ל וכמו מילה ומשום דהוי פקוח נפש ומכ"ש פסח שני דאפילו למ"ד אין שוחטין
את הפסח על היחיד מ"מ בפסח שני מודה וכדאיתא התם [וצ"ע מסוגיא דפסחים (דף
צה) ורבנן האי יעשה אותו וכו' שאין שוחטין את הפסח על היחיד והאי קרא בפסח שני
פתיב] ומינושב קו' התוס': אמנם דברי התוספתא אינם מובנים דהא קיי"ל דרק מילה
בשמיני דוחה שבת.

ואי נימא משום דיש בה פרת לאחר זמן גם מילה שלא בזמנה ידחה שבת מהאי טעמא.
וכבר עמד על זה הכ"ת שם: אף נראה למה דמבואר ברוקח ה' לילב (סי' רכ) דמילה לא
הוי מצות עשה שהזמן גרמא אף דזמנה קבוע ביום השמיני משום דאי לא נמיל בשמיני
פל הימים שביבואו המה תשלומין דיום השמיני ודמיא להא דאמרינן בתגיגה (דף ט)

דחיקת רגל ראשון ונתפשת ביום שני ולא דמי לתפילין דמילה כמו פדיון הבן יעיי"ש
וא"כ תשלומין דיום השמיני ניהו אם נימא דגם בזמנו לא דחי שבת א"כ גם לאחר זמן
לא שייך תשלומין כיון דלא חזי בראשון וכמו שהקשו התוס' בריש תגיגה ולכן מקרי
פ"ג מילה דיום השמיני דאם נימא דאינו מל בשמיני מחמת שבת שוב אינו מל לעולם
וחייב פרת.

משא"כ מילה שלא בזמנו לא חשוב פקוח נפש דאפשר למול למחר והוי תשלומין דיום
השמיני ודו"ק: אף דברי הרוקח הנה חידוש גדול ולכאורה לא משמע פן מירושלמי
פ"א דר"ה (הלכה א) רב חגי בעי פתיב וביום השמיני מול עבר ולא מל [יהי בו משום
בל תאחר] ומשני פתיב לא תאחר לשלמו דבר שהיה נותן לתשלומין יצא זה שאינו ניתן
לתשלומין עיי"ש בפ"מ משום דאם עבר שמיני אי אפשר להשלימו עוד.

לא שייך בל תאחר והוי כמו דאמרין בש"ס דילן פסח זימנא קביעא לי' ולכן ליכא בל
תאחר הרי דאיכא במילה דין תשלומין. הו אמת דכדברי הרוקח מפורש בתוס' שבת (דף
קלא).

(ד"ה ושיון שכתבו דמסתבר דמילה אם עבר זמנה לא בטלה דאותו מילה דמחייב
בשמיני קנינים בתשיעי אבל ציצית ומזוזה בכל יומא מחייב בהם. וי"ל בזה חקירת
המנחת חינוך (מצוה ב') אם לאחר שהגדיל מוטל המצוה על האב כמו בפדיון הבן דמוטל
על האב אף אחר שהגדיל הבן וכמבואר בקדושין עיי"ש ולהג"ל תליא בזה אי הוי
תשלומין לעולם המצוה על האב.

[וחכם אחד העירני מדברי פירוש המשנה לרמב"ם פראד"מ שכ' *] וכשיגדיל הגיד
ויגיע לזמן חיוב מצות נפטר כל אדם ממילתו ונתחייב הוא למול את עצמו עיי"ש]:
ומצאתי הדבר מפורש בירושלמי פ"ח דיבמות (הלכה א) בנה איש אין אתה מל בע"כ.

ופי' הקרבן עדה דאינו מעכבו להאב מקרבן פסח דאין החיוב על האב. ונראה דהירושלמי
לשיטתו אזיל דמילה לא הוי תשלומין ולכן כשהגדיל פקע החיוב מהאב ולא דמי לפדיון
הבן משא"כ להרוקח דהוי תשלומין לעולם החיוב על האב משום דהוי תשלומין דיום
הח' וביום הח' הרי הוי החיוב על האב דווקא פנ"ל ואכמ"ל יותר [ועיין בפ"ה הר"ח שכ'
דמצינו דמילה מציל ממיתה מהא דמצינו גבי משה רבינו ע"ה דאמרה חתן דמים למילות
ויקטנים מתים בעון אבותיהם]: (ב) והנה מצינו במילה לר"י דס"ל בע"ז (דף כז) דצריכה
לשמה ולא תליא זה אם מצות צריכות פנונה דשם המצוה אקרקפתא רמי כמו סנפה
ותפילין וכדומה אבל כאן המצוה נעשה בהגוף הנמיל והעושה המצוה צריף לעשות
לשמה וכמו בכל דברים המכשירין כמו סנפה לב"ש דס"ל דצריף לשמה וכמו מגילת
סוטה וגט ואם גדול מל את עצמו לגבי העושה המצוה צריכה שתהי' לשמה ועשייתו
ולגבי הנמול צריף פנונה וכמו בכל המצות ולשון הירושלמי פי"ט דשבת וכי היכן מצינו
למילה שצריכה פנונה והיינו דהירושלמי לשיטתו אזיל דמילה לא הוי תשלומין ופקע
מצותו מעל האב וא"כ אם מל את עצמו בגדלותו צריכה פנונה משא"כ אם גם בגדלותו
מצותו על האב צריכה לשמה ואכמ"ל: (ג) הש"ף פי"ד (סי' רס"ד) הביא בשם ר"י
דמילת עבדים אינו דוחה אף בנמול לשמונה יעיי"ש ואינו מוכן הטעם: ונראה דהא
בש"ס שבת (דף קלו) פריף ממהל היכי מהלינו דניחוש שמה נפל היא ומשני דמהלינו

ממ"נ אם חי הוא שפיר קמהיל ואם לאו מחתף בעפר היא יעיי"ש: אמןם בירושלמי
במות פרק י"א (הלכה ז) רבנן דקסרון אמרו מי אמר שמותר לחתוף בשר שלא לצורך
יעיי"ש ובספר עמודי אור (סי' צו) ביאר הענין דרבנן דקסרון לשיטתם אזלו בזה דס"ל
דכל דבר שאמה מבדיל מחיותו חייב משום קוצר ולכן אף בכו ח' נהי דאין חיותו חשוב
חיות מ"מ לא גרע משקיל פשותא מהינמי והוגי דחייב משום דהיננו רבותי יעיי"ש
ודפח"ח: ואולם ש"ס דילן הא לא סברו פרבנן דקסרון דלדין אין קצירה אלא בגדולי
קרקע ועיין בירושלמי פ"ו דשבת (הלכה ה) סברין מימר אדם פקרקע [ועיין בטו"ז
או"ח (סי' שלו) דיש ליזהר שלא לתלוש מן העור שלו ביזו דהוי כמחנף לקרקע
יעיי"ש] וכו' יעיי"ש: ואמןם בעבדים דלכל מילי דינם פקרקע בזה חשש ר"י אולי גם
לענין שבת דינם פקרקע.

ולכואין מילתם דוחה שבת משום חשש דלמא נפל היא כקו' הש"ס ול"ש תי' הש"ס
דמחתף בעפר היא דעכ"פ חייב משום קוצר ודו"ק: ד) ועיי' בסנהדרין (דף צד) ויחד
יתרו שהעביר חרב חדה על בשרו עיי"ש נראה הפוננה למ"ש המוהרש"א בח"א דיתרו
מבני קטורה הי' דחייבים במילה עיי"ש ואם נימא דאחד מבני קטורה שנתגיייר צריך
הטפת דם ברית עיין בחדושי הרשב"א יבמות (דף מו ולכן אמר שהעביר חרב חדה
לקיים מצות מילה בהטפת דם ברית ואכמ"ל: ה) ואגב אכתוב מה שראתי בשיט' מקובצת
פריתות שהקשה דלמה לי טעמא דמילה אינו מביא קרבן מפני שהוא מצות עשה תיפוק
לי איך יתחייב קרבן דממ"נ אם זכור היא ימול את עצמו ואם לא ירצה מזיד הוא ומזיד
לאו בר קרבן הוא.

ואם אינו נזפר לא ידע להביא קרבן. ויש לומר פגון שנסתרס אח"כ דכיון דלא מל בעוד
לאל ידו יתחייב עתה קרבן פשנזפר עכ"ל: אמןם למ"ש הרמב"ם פ"א מה' מילה אכל
אינו חייב פרת עד שיימות והוא ערל במזיד * מבוואר דאם בסוף ימיו הי' שוגג או אונס
אף דכל ימיו הי' מזיד מ"מ לא עבר רק בעשה א"כ עדיין קשה פינו דנסתרס באונס
דאל"כ הוי מזיד א"כ הא אף במזיד כה"ג לא הוי עליו איסור פרת ועיין בתוס' מפות (דף
יד) וי"ל דלעולם כ"ז שלא מל עונש פרת עליו הרי דסברו פהראב"ד.

ולדעת הרמב"ם י"ל באמת עוד נ"מ פגון שנולדו לו אחיו ומתו מחמת מילה דאז אין
מניחין לו למול את עצמו. ויש לעיין אם בכה"ג מקרי הוהזק למפרע דמתו מחמת מילה
ואכמ"ל: ו) הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' מילה כ' אשה שמלה בנה הראשון ומת שני ומת
שלישי לא תמול עד שיגדיל ויתחזק פחו עיי"ש ותמהו עליו האחרונים דמנ"ל להרמב"ם
דממתינין הלא בסתמא אמרו בגמרא יבמות (דף סד) שלישי לא תמול ומנ"ל דמלין
לאחר שיבריא: ונראה לפמ"ש הרמב"ם אח"כ דמשום הכי אין מלין קטן חולה משום
דאי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל ואפשר למול אחר זמן עיי"ש מבוואר דלא דחינו
המילה אלא לפי שעה משום דאפשר למול אח"כ פשיבריא.

אבל שידחה המילה לעולם אין סברא וא"כ מוכח דאחר שיבריא מלין אותו דאל"כ לא
הי' נדחה מצות מילה מפני פקוח נפש: הן אמת דגם על דברי הרמב"ם הללו תמהו דלמה
לי' האי טעמא דת"ל הא אין לה דבר שעומד בפני פקוח נפש.

ובאחרונים ועינין בשו"ת חתם סופר יו"ד (סי') כ' הטעם משום דאמרין ביומא (דף פה) חלל שבת כדי שישמור שבתות הרבה. משמע דלא ניתן לדחות שום מצוה מפני פקוח נפש אלא משום שיקיים אותה המצוה כמה פעמים כשיחיי עיי"ש: ויש לומר עוד למה דאמרין שם מה מילה שהיא אהד מאבריו של אדם דוחה את שבת ק"ו לכל גופו וי"ל הפנונה כמו דאיתא בתוספתא שבת לפי שחייבים פרת לאחר זמן והוי כמו פקוח נפש שדוחה את השבת.

א"כ מחמת מילה שהיא ג"כ תיקון גופו לכאורה ליתא להק"ו דהא זה פל גופו וגם עבירת המילה הרי נוגעת בכל הגוף אף אם נימא דמלין לאחר זמן הוי רק זמן פרטי נגד זמן הכללי והוי שפיר ק"ו ואכמ"ל.

ז) ואגב אכתוב בהא דחולין (דף ד) האי מומר היכי דמי אילימא מומר לדבר אהד היינו מומר לערלות עיי"ש ולכאורה למ"ש התוס' בחולין (דף יד) ד"ה השוחט דבפעם אחת לא נעשה מומר א"כ כ"ש למאן דס"ל מומר לד"א הוי מומר לכל התורה כולה דבפעם אחת עדיין לא נעשה מומר לכל התורה א"כ במומר לערלות הא לא מקרי מומר ואיצטרף לאשמעינן במומר לדבר אהד וצ"ע: ועינין בשו"ת הגאון רע"א (סי' קכט) הביא ראיה דמל בשבת שלא בזמנו לא אמרינן לא מהני מהא דפסחים (דף סב) דאמרין הואיל ואי בעי מחקו נפשי' ויקשה אם חל ערב הפסח להיות בשבת לא שייך הואיל עיי"ש וקשה לי הא עכ"פ הוי מומר ושוב הוי בכלל בן נכר דאסור באכילת פסח.

אף הא פבר גסתפקו האחרונים אי מומר לחלל שבת הוי בכלל בן נכר לאכילת פסח ולהנ"ל נפשט הספק דלא הוי בכלל בן נכר ואכמ"ל. ח) בשבת (דף קלג) ואי איכא ליעבד אחר ומשני דליכא אחר עיי"ש ובמנחת חינוך עמד על הרמב"ם דלא הביא דאם יש אחר שאחר? מול אותו עיי"ש: ונראה הא התבואות שור הקשה מה פריה ואי איכא אחר ליעבד אחר הא לדעת הש"ך לא מהני שליחות במילה אמנם היטב אשר דיברו בזה האחרונים דהא הא דמילה דוחה שבת משום דנפרתי עלי' י"ג בריתות.

וכל זה לענין עיקר המילה אבל אם יש עצה ע"י אחר ורק משום מצנת האב למול בעצמו זה לא דחי שבת דהא על זה ל"ש י"ג בריתות שיימול דווקא האב ולפ"ז הא כ' הרמב"ם בפ"י מה' טומאת צרעת דמילה דוחה צרעת משום דעשה דוחה ל"ת ועיי"ש במל"מ וא"כ לא שייך ואי איכא אחר ליעבד אחר דהא מבטל המ"ע פינן דלהרמב"ם מילה דוחה ל"ת נעשה ואכמ"ל: מכבה ומבעיר סימן סט א) בשבת (דף ע).

(חלוק מלאכות מנא לן אמר שמואל אמר קרא מחללי' מות יומת התורה ריבנה מיתות הרבה על חילול אהת וכו' ועיי"ש דמסיק דסבר לה פרבי יוסי דאמר הבערה ללא יוצאת עיי"ש היטב: ולכאורה קשה לי לפי דברי התוס' לקמן (דף קו).

(ד"ה מה לי וכו'. ותוס' במות (דף ו).

(דשליש מחלוקת בדבר דלרבי שמעון דסובר מקלקל בהבערה חייב לדידי' צריה לא תבערו לחייב מקלקל בהבערה וא"כ אמאי דחיק הש"ס לאוקמא שיטת שמואל שלא אליבא דהלכתא [דהא באמת קיי"ל דהבערה לחלק יוצאת] דסובר פרבי יוסי הוי לי

למימר דסובר מקלקל בהבערה חייב וצריך איפוא לא תבערו לחייב מקלקל ולעולם סובר דהבערה לחלק יוצא וכמו שהוא אליבא דהלכתא.

ולשיטת רש"י בשבת (דף קו) דדין זה אי מקלקל בהבערה חייב תליא בפלוגתא בדין מלאכה שאינה צריכה לגופה ומאן דמחייב מקלקל בהבערה סובר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור.

אתי שפיר דהא שמואל סובר פרבי יהודה בדין מלאכה שאינה צריכה לגופה וכמבואר בשבת (דף מב.) דסבר לה פרבי יהודה דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עיי"ש וא"כ ליכא לאוקמא דשמואל מחייב מקלקל בהבערה.

כיון דסובר דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב אמנם לשיטת התוספות שם דלאו הא בהא תליא קשה פנ"ל (*) וצ"ע: ולעיקר הקושיא נראה למה דמבואר בביצה (דף כב.) דסובר שמואל שם דמותר לעשן אף דמבעיר הבשמים ועיין בתוס' שם ד"ה על דזה למ"ד הבערה ללא יוצאת ומוכח דסובר שמואל הבערה ללאו מהך דביצה הנ"ל דמה"ט מותר לעשן [אף צ"ע מדברי התוספות ישנים שבת (דף כט דבכבוי לכ"ע לחלק יוצאת.

והתם הא קא מכבה] ושפיר מוקי שיטת שמואל דסבר כר"י פנ"ל: ויש לעיין בדברי התוספות ביצה (דף כג) בד"ה על דמיייתי ר' ושלמי מהו לאדלוקי גר של בטלה ביו"ט ר' יוסי אוסר ורבנן שרו והטעם מאן דאסר סבר הבערה לחלק יוצאת עיי"ש ונהרי רבי יוסי סובר בש"ס דילן דהבערה ללאו.

ודןסק דהירושלמי חולק בזה אש"ס דילן. או דהתם אמורא וצ"ע: ב) והנה יש לתמוה על התוספות דשבת (דף קו) הנ"ל דרבי שמעון סובר דקרא דלא תבערו אתא לחייב מקלקל בהבערה וחילוק מלאכות גליף ממחללי מות יומת כמו דיליף שמואל.

דהא בב"ק (דף עא) וכתובות (דף לד) פריף לרבי שמעון דפוטרי שוחט בשבת משום ד' וה' דהא שיטת שבת שחיטה הראוי' היא. וישני לה דסובר לה פרבי יוסי הגלילי דמעשה שבת אסור מושמרתם את השבת.

ונהרי בגמרא שם אמרינן יכול אפי' בשוגג תלמוד לומר מחללי מות יומת. הרי דמאן דסובר דמעשה שבת אסור מקרא הנ"ל לדידן קרא דמחללי מות יומת קאי על מזיד.

ושמואל הא מוקי להך קרא על שוגג דיליף מינן חלוק מלאכות והיינו לחטאת ומות יומת במזון כמבואר בשבת (דף ע') הנ"ל ואיך סובר רבי שמעון כשמואל בזה: ויש לתרץ דלכאורה קשה בש"ס דב"ק ודכתובות הנ"ל דמה פריף שוחט בשבת שחיטה הראוי' היא דלפי דעת הר"ן בחולין פ"ק על משנת דהשוחט בשבת חולין (דף י"ד) דלכך לא הוי מומר בתחילת שחיטה משום דתחילת שחיטה הוי מקלקל יעיי"ש וכל זה לא שייך לרבי שמעון דס"ל מקלקל בהבערה חייב וכן בחבורה וא"כ מה פריף פנ"ל וכבר הקשה פן בהפלאה שם עיי"ש: אמנם למה שביארו התוספות בשבת שם ד"ה חוץ וכו' דלר' יוחנן לא מחייב ר' שמעון מקלקל בחבורה היכי דהוי מקלקל גמור ורק לרבי אבנהו מחייב רבי שמעון מקלקל בחבורה אפילו היכי דלא הוי שום תיקון דהוי מקלקל גמור עיי"ש וא"כ י"ל דסוגיא דכתובות אתיא פרבי יוחנן ומשום הכי אמרינן דסובר פרבי יוסי הגלילי.

ולק"מ דהוה שחיטה מומר. דהא הוה מקלקל גמור דפטור אפי' לר"ש אכל לרבי אבנה לא תקשה קו' הש"ס די"ל דהוה מומר.

דהוה שחיטה שאינה ראוי'. ואינו מוכרח דסובר דמעשה שבת אסור פרבי יוסי הגלילי ולידנדי' אתיא סוגיא דשבת (דף ע') הנ"ל פהוגן דיליף ממסללי' חילוק מלאכות ואשוגג כשמואל.

ואין לומר דיקשה לרבי יוחנן מהיכי יליף רבי שמעון חלוק מלאכות כיון דמאסת מהנה לא משמע לי' כמו שפיתבו התוספות ואי דיליף מסללי' הא איהו מוקי קרא על מזיד לרבי יוחנן וכהה דבב"ק ודכתובות הנ"ל יש לומר דיליף מקרא דבבב"ק ובבב"ק דהוה שני פתובים כמ"ש רש"י יש לומר דס"ל ש"כ הבאים פאחד מלמדיו ודוחק: ג) עיין בפסחים (דף ה) רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי היא אומר לא תעשה כל מלאכה ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה.

אמר רבא שמע מינה וכו' הבערה לחלק יוצאת עיי"ש: וראיתי בספר מנסת אהרן בחדושו לסנהדרין (דף נא.) (שהעיר דבלאו הכי מוכח דרבי עקיבא הכי ס"ל.

ונהו מברייתא דשם (דף נ:) ת"ר ובת איש פהן כי תחל וכו' יכול אפילו חיילקה את השבת וכו' ובגמ' שם (דף נא.) חיילקה שבת בת סקילה וכו' סלקא דעתה אמיןא איהו דאשתרי ליה שבת לגבי עבודה אבל היא דלא אישתרי שבת לגבה אימא תדון בשריפה קמ"ל.

ומבואר שם דהה ברייתא (***) ר"ע היא כפירש"י שם. ומוכח אפוא דר"ע סובר הבערה לחלק יוצאת דאי לא כן לא משפחת לה עבודה במלאכה שבמיתה דאישתרי לגבי' ולא לגבי דידה וכדפריש הש"ס יבמות (דף לג:) על ברייתא דזר ששימש בשבת במאי אי בשחיטה שחיטה בזר פשרה אי בהקטרה הא אמר רבי יוסי הבערה ללא יוצאת עיי"ש וה"נ היכי משפחת לה עבודה במלאכה שבמיתה דאישתרי לגבי' ולא לגבה.

שחיטה הא פשרה בזר וגם נשים פהנות שוחטות דלא גרעה מזר. ואי בהקטרה הבערה ללא ומה שייטי' דלא לענן חיוב מיתה שפתון משום הכי בשריפה.

ומוכח דר"ע סובר הבערה לחלק יוצאת עיי"ש: ויש ליישב בפשיטות לפמ"ש השער המלך בפ"ו מה' ביאת מקדש (הלכה י) דמשמע מדברי רש"י יבמות (דף לג:) דאף דשחיטה בזר פשרה. מ"מ שבת *) לא אישתרי שחיטה לזר יעיי"ש.

וא"כ שפיר אמר איהו דאישתרי שבת לגבי' משא"כ לגבי דידה לא אישתרי שבת לגבה אפי' אי נימא שחיטה בזר פשרה והאי דיבמות היינו דאסור זרות ליכא אבל אסור שבת איכא וכאמור: ולעיקר הקושא נראה לפי עניות דעתו ע"ד הפלפול דהא פכר הקשו דמה פריש הש"ס זר ששימש בשבת במאי ולמה לא מוקי לה במליחת חלבים דבעי פהונה ולהר"ן בביצה חייב עליהם משום מעבד דל"ש אין עיבוד באונקלין דלא אוכלא היא עיי"ש.

ולא מבעיא למה שתי' בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת ח' (סי' מג) דלא מוקי בהכי משום דמליחה אינו אלא בראשו של מזבח. ור"ש הא סובר אין אסור חל על אסור ולא חל אסור שבת על אסור המעלות עיי"ש.

וא"כ נדאי דניחא קושניא הנ"ל דהא מצינו דאישתרי גבי דידן' מליחת חלבים. מה דלא אישתרי לגבי דידה.

אלא אפילו למה שתי' בס' שער המלך בה' יו"ט דלא מוקי בהכי משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ורבי יוסי מרא דהאי בריתא הא סובר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור. וא"כ ליפא למוקמא בהכי דא"כ מה טעמא דרבי יוסי עיי"ש.

נמי ניחא די"ל דר"ע סובר (***) מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב וא"כ שפיר אפשרון מה דאישתרי לגבי דידן' ולא לגבי דידה ונהיננו במליחת חלבים ואינו מוכח דסובר הבערה לחלק יוצאת והוצרף שפיר רבא להוכיח ממקום אחר ונהיננו מדאמר מצינו להבערה שהיא אב מלאכה פנ"ל ד) עוד יש לומר דלכאורה קשה דמה פריף הש"ס אי בהקטרה הבערה ללא יוצאת דהא איפא ג"כ פבוי (***) כמו בשרא אגנמרי פמבונאר בפייצה (דף כב) גבי מהו לעשן עיי"ש ברש"י אף פבוי הא הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה.

ושפיר פריף הש"ס זר ששימש בשבת. אי משום פבוי הא לרבי יוסי מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור ואי משום הבערה הבערה ללא יוצאת אכל ר"ע הא י"ל דס"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב.

וא"כ שפיר מצינו דאישתרי גבי דידן' ונהיננו מלאכת פבוי דיש בהקטרה. ומינשב קו' המ"א הנ"ל: ה) עוד נראה דלכאורה מה פריף אי בהולכה טלטול בעלמא היא דנימא דרמנא אחשבי' למלאכה.

וכה"ג כ' רש"י בפייצה (דף כז.) דגם ביעור פלבים חשוב הבערה מה"ט דאחשבי' עיי"ש ובפסחים (דף מו) דאפי' שאר ביעורים אסור אף שלא עשה שום מלאכה עיי"ש ולמ"ש בשו"ת נודע ביהודא מהדו"ק או"ח (סי' טו) דר"ע ור"ש לית להו סברת אחשבי' ליישב קצת אף נראה דבר חדש דהיכי שייף אחשבי' היינו בעשה מצוה ולכך אף שלא עשה שום מלאכה בעשיית המצוה ההיא.

אמרינו רמנא אחשבי'. והמצוה עושה הדבר למלאכה משא"כ היכי דלא עשה שום מצוה.

וא"כ בזר ששימש בשבת לא שייף אחשבי' דהא באמת לא עשה שום מצוה דזר שעבד עבודה חילל ול"ש אחשבי' וכל זה הקא אבל בכהן שעבד עבודה ועשה מצוה שפיראמרינו סברת אחשבי' פינו דעשה מצוה בעבודה.

וגם הולכה הוי מלאכה בשבת ושפיר מצינו דאישתרי לגבי דידן' היינו הולכה. זה הי' נראה לכאורה: אבל מ"מ לעיקר הקושניא אינו מספיק.

דבסברת אחשבי' עדיין לא הוי אב מלאכה. ואפתי לא מצינו דאישתרי לגבי' מלאכה שחייבים עליה מיתה וצריף לומר כמו שתמצית לעיל ואכמ"ל: ו) ובעיקר סברת אחשבי' יש לעיין דיקשה מ"פ בסוכה (דף מב:) טלטול בעלמא דנימא אחשבי' וכמו כן ראיתי בספר שלום ירושלים שהקשה גבי תקיעת שופר דנימא אחשבי'.

וְלָמָּה אֶמְרִינוּ יִצְאָה תְּקִיעַת שׁוֹפָר שְׁהִיא חֻכְמָה וְאֵינָה מְלָאכָה: אוֹלָם הֶעֱיָקָר נִרְאָה דְּלֹא שְׁיִיף אַחֲשָׁבֵי אֲלֵא בְּדָבָר שְׁמַצִּינוּ בּוּ מְלָאכָה גְמוּרָה כְּמוֹ בְּשָׂרֵיפֶת קְדָשִׁים דְּמַצִּינוּ בְּהוּ שְׂרִיפָה.

אֲלֵא דִּינִצָּא גַם ע"י בִּיעוּר כְּלָבִים וּשְׂאָר בִּיעוּרִים. אֶמְרִינוּ דְּרַחֲמֵנָּא אַחֲשָׁבֵי לְהֵוּא בִּיעוּר כְּמוֹ אֵלּוּ עֲשֵׂה הַמְּלָאכָה הַגְּמוּרָה מִשָּׂא"כ בְּדָבָר דְּלֹא מַצִּינוּ בָּהּ מְלָאכָה גְמוּרָה: וּבְזֵה יִשׁ לְתַרְזַן קוּ' הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ בְּפִסְחִים (דָּף ה') הַנְּ"ל דְּלִמָּא מִשׁוּם אַחֲשָׁבֵי וּמָה רֵאִי דַר"ע ס"ל שְׂרִיפָה וְלַהַנְּ"ל נִיחָא דְּבַמְשָׁנָה בְּפִסְחִים (דָּף כֵּא) אֵיתָא וְחֻכְמִים אוֹמְרִים מְפָרָר.

וְיִשׁ גּוֹרְסִין מְפָרָר וְלֹא אָף מְפָרָר. וְא"כ לֹא מִשְׁפַּחַת בָּהּ מְלָאכָה וּל"ש אַחֲשָׁבֵי וְדו"ק הֵיטְב: ז) הַדְּרָן לְהַנְּ"ל דַּמְש"ה לֹא הוֹכִיחַ רַבָּא דַר"ע ס"ל הַבְּעָרָה לְחַלְקָא מְסַנְהֶדְרִין (דָּף נֵא) הַנְּ"ל.

מִשׁוּם דַּר"ע דַּס"ל מְלָכָה שְׂאֵינָה צְרִיכָה לְגוּפָה חֲזִיב. לֹא מוֹכַח מִיָּדִי כְּנ"ל: וּלפ"ז תַּתִּיבְשֵׁב עוֹד קוּשְׂיָא אַחֲרִיתִי שְׁהַקְשׁוּ מָהָא דְּאֶמְרִינוּ בְּשַׁבָּת (דָּף קִיד) עוֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבְתּוֹ לִימָד עַל חֻלְבֵי שַׁבָּת שְׁקָרְבִים בִּיו"ט דְּבָרֵי ר"ע עֵי"ש.

וְקוּשְׂיָה לָמָּה לִי קָרָא. הָא כְּתִבּוּ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים (דָּף ה) בְּשֵׁם הַרִיב"א דְּאֵי הַבְּעָרָה לְלֹא אֵינּוּ אָסוּר בִּיו"ט דְּלֹא מְלָאכָה הִיא.

א"כ מוֹכַח אֵיפּוֹא דַּס"ל לַר"ע הַבְּעָרָה לְחַלְקָא יוֹצֵאת. וּכְבָר הֶאָרִיכוּ בְּזֵה עֵינִין אוֹר חֲדָשׁ וּשְׂאָר אַחֲרוֹנִים: וְלַהַנְּ"ל אֲתִי שְׁפִיר דְּהָא בְּמָה דְּפָרְכִינוּ בִּיבְמוֹת (דָּף לֵג) בְּסוּגֵיָא דְּזָר שְׁשִׁימָשׁ בְּמֵאֵי אֵי בְּהַקְטָרָה הַבְּעָרָה לְלֹא.

הַקְשׁוּ דַּלפ"מ דְּמְבֹאָר בִּירוּשְׁלָמִי כִּינּוּן דְּרוּצָה בְּעַכּוּלָן כְּמַבְשֵׁל דְּמִי. א"כ לָמָּה לֹא מִשְׁנֵי הַש"ס דִּילָן ג"כ הַקָּא.

וּכְבָר הַקְשׁוּ כֵּן הַגָּאוֹן רַע"א בְּהַגְהוֹת. וְצ"ל דְּזֵה הָוֵי מְלָאכָה שְׂאֵינָה צְרִיכָה לְגוּפָה וְעֵינִין מְנַחַת חֲזִינוּף בְּקוּוֹנְטֵרַס מוֹסָף הַשַּׁבָּת [שְׁהִיא כְּתִב דְּהָוֵי פְּסוּק רִישָׁא דְּלֹא נִיחָא לִי וִי"ל דְּבִאָמַת נִיחָא לִי רַק דְּהָוֵי מְלָאכָה שְׂאֵינָה צְרִיכָה לְגוּפָה וְעֵינִין שַׁע"מ שְׁהַבְּאֵתִי דְּמוֹלַח חֻלְבִים הָוֵי ג"כ מְלָאכָה שְׂאֵינָה צְרִיכָה לְגוּפָה וְה"נ כְּנ"ל.

[וּמָה דְּפָרִיף הֵינּוּ לְרַבֵּי יוֹסִי לְשִׁיטְתוֹ דַּס"ל בְּשַׁבָּת (דָּף לֵא): כְּרַבֵּי יְהוּדָה דְּמַחֲזִיב בְּמְלָאכָה שְׂאֵינָה צְרִיכָה לְגוּפָה [וּמִירוּשְׁלָמִי הֵזָה מוֹכַח דְּבִשְׂרָא אֶגְוֹמְרִי לֹא הָוֵי מִשׁוּם מְכַבָּה דַּא"כ לְשִׁנֵי דְּהָוֵי מְכַבָּה.

(* וּבְכַבּוּי הָא לַכ"ע לְחַלְקָא]. וּלפ"ז ר"ע דְּמַחֲזִיב בְּמְלָאכָה שְׂאֵינָה צְרִיכָה לְגוּפָה אֵינּוּ רֵאִי מְחֻלְבֵי שַׁבָּת דְּהַבְּעָרָה לְחַלְקָא דִּי"ל דְּמַחֲזִיב מִשׁוּם מְבַשֵּׁל כְּנ"ל.

וְאֵי דְּהָוֵי מְלָאכָה שְׂאֵינָה צְרִיכָה לְגוּפָה י"ל דַּס"ל חֲזִיב. וְעֵינִין בְּבִשְׁמִים רֵאֵשׁ דְּהוֹכִיחַ דַּר"ע דַּס"ל קְלוּטָה כְּמִי שְׁהוֹנְחָה דְּמֵיָא ס"ל ע"כ מְלָאכָה שֵׁא"צ לְגוּפָה חֲזִיב.

וּמְמִילָא דְּאֲתִי שְׁפִיר קוּ' הַנְּ"ל: וְעַפ"ז אֲתִי נְמִי שְׁפִיר מָה שְׁהַעִיר בַּס' מְנַחַת אַהֲרֹן בְּהָא דְּיִלְיָף רַבָּא דַּר"ע ס"ל הַבְּעָרָה לְחַלְקָא דַּמְנ"נ זֹאת דְּנָהֵי דְּזֵה וְדֵאֵי דַּר"ע הַבְּעָרָה הָוֵי אַב מְלָאכָה. מְדַאֲמַר בְּפִירוּשׁ מַצִּינוּ לְהַבְּעָרָה שְׁהִיא אַב מְלָאכָה אוּ מְדַאֲסַר בִּיו"ט כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּשֵׁם הַרִיב"א.

אָבֵל מִנֵּל דִּהֶבְעָרָה אֲתָא לְחֵלְקָא. דִּדְלָמָא אֲתָא לְחֵיִיב מְקַלְקֵל בְּהֶבְעָרָה.

וְכִדְיָלִיף מִיְיָגִי ר"ש בְּשַׁבָּת (דף קו). וְלְחֵלְקָא נִפְקָא לִי מֵאַחַת מֵהֵנָּה.

וְכַדְס"ל לְשִׁמוּאֵל בְּשַׁבָּת (דף ע) עֵיִי"ש: וְלֵהֲנָ"ל פִּינּוּ דְתַפְס רַבָּא בְּמִוְשָׁלָם דְּלִר"ע מְלָאכָה
שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה חֵיִיב דְּמַה"ט לָא יָלִיף רַבָּא דְּר"ע ס"ל הֶבְעָרָה לְחֵלְקָא מְסַנְהֶדְרִין אִו
מְשַׁבָּת הֲנָ"ל מִמֵּילָא דְּלִר"ע לִיפָא לְחֵיִיב מְקַלְקֵל בְּחַבְּוֵרָה בְּהֶבְעָרָה.

לְמַה דְּחִדְיָת לָן רַש"י בְּשַׁבָּת שָׁם דְּפְלוּגְתָא דְּמְקַלְקֵל בְּהֶבְעָרָה תְּלִיָא בְּפְלוּגְתָא דְּמְקַלְקֵל
וּמֵאֵן דְּמַחֲיִיב מְלָאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה מְקַלְקֵל פְּטוּר וְא"כ לִר"ע מְקַלְקֵל פְּטוּר. וְע"כ
דְּנִפְקָא לִי לֹא תִבְעָרוּ לְחֵלְקָא.

דַּא"כ לְמַה לִי דְּלְחֵיִיב מְקַלְקֵל הָא ע"כ סוּבְר מְקַלְקֵל פְּטוּר כְּנ"ל: וְעַפ"ז יֵשׁ לְהַמְשִׁיךְ
הַג' ש"מ דְּרַבָּא לְעֶשְׂוֹתָם קְשׁוּרִים וְתַלוּיִם זֶה בְּזֵה דְּרַבָּא הוֹכִיחַ דְּר"ע סוּבְר אֵין בִּיעוּר
חֲמִץ אֱלָא שְׂרִיפָה וּפִירִש"י וְיָלִיף לָהּ מִנּוֹתָר.

וְלִכְאוּרָה לְפִי זֶה לֹא מוּכַח מִיְיָדֵי דְּר"ע לִית לִי מִתּוּךְ הָא שְׂאִינָה הָא וְיָלִיף מִנּוֹתָר וְכַמּוֹ
דְּאִין שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים בִּיו"ט וְלֹא אֲמַרִינּוּ מִתּוּךְ ה"נ בְּחֲמִץ כְּקו' הָרָא"ש מְלִנְגִיל. וְצ"ל
דְּבִאֲמַת לְמַה לֹא אֲמַרִינּוּ בִש"ק מִתּוּךְ מִשּׁוּם דְּהוּי בְּשָׂרָא אֲגֻנְמִרִי דְּהוּי מְכַבָּה.

וְקָשָׁה הָא הוּי מְלָאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה. אֱלָא דְּר"ע סוּבְר מְלָאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה
לְגוּפָה חֵיִיב.

וְזֵה דְּאָמַר רַבָּא ש"מ דְּאִין בִּיעוּר חֲמִץ אֱלָא שְׂרִיפָה. וְש"מ הֶבְעָרָה לְחֵלְקָא וְלֹא מוּכַח
מִמְקוּם אַחַר.

וּמִשּׁוּם דְּמְלָאכָה שֶׁא"צ לְגוּפָה חֵיִיב ש"מ דְּלִית לִי מִתּוּךְ וְאִכְמ"ל: ח) הִדְרָן לְהֲנָ"ל דְּלִר"ע
דְּס"ל מְלָאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה חֵיִיב יֵשׁ בְּהַקְטָרָה מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל: וְלִפ"ז תְּתִיבְשֵׁב עוֹד
מַה שֶּׁהַקְשָׁה הַשְּׂאֵגָתָ אַרְי' (ס' ע) בְּהָא דְּאֲמַרִינּוּ שָׁם לְכַשְׂתְּמַצָּא לּוֹמַר לְדַבְרֵי ר' יִשְׁמַעֵאל
נְדָרִים וּנְדָבוֹת קְרָבִים בִּיו"ט.

וּמַה רֵאִי דְּלָמָא סוּבְר הֶבְעָרָה לְלָאוּ וְאִין אָסוּר בִּיו"ט וְלִכְפּוֹ לָא מוּקִי קְרָא עַל יו"ט עֵיִי"ש:
וְלֵהֲנָ"ל אֲתִי שְׂפִיר דְּהָא יֵשׁ בּוֹ גַם כֵּן מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל וְז"פ אַף יִקְשָׁה דְּהָא רַבִּי יִשְׁמַעֵאל
קְרָא וְהִטָּה עַל פְּנִקְסוֹ לְכַשְׂיִבְנָה בֵּית הַמְּקַדָּשׁ אֲבִיא חֲטָאת שְׂמִינָה.

וְלִכְאוּרָה לְמַה לֹא אָמַר שְׂתִי חֲטָאוֹת מִשּׁוּם הֶבְעָרָה וּמִשּׁוּם מְכַבָּה. וְע"כ דְּסוּבְר דְּהֶבְעָרָה
לְלָאוּ.

אוּ דְּמְלָאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה פְּטוּר. וְהִדְרָא קו' הֲנָ"ל לְזִנְכָתָא.

וּבְלֵא"ה הָא דְּלָמָא סוּבְר ר"י דְּמְלָאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה פְּטוּר: שׁוּב מְצֵאתִי בְּתוֹסְפוֹת
הָרָא"ש שְׂתִי כֵּן קו' הַתּוֹסְפוֹת דִּיבְמוֹת (דף ו.) בְּהָא דְּאָמַר שָׁם דְּסוּבְר כְּרַבִּי יוֹסִי דְּהֶבְעָרָה
לְלָאוּ יוֹצֵאת.

וְהַקְשׁוּ דְּהָא רַבִּי יִשְׁמַעֵאל קְרָא וְהִטָּה וְאָמַר פְּשִׁיבְנָה וְכו' וְתִי דְּכַשְׂקָרָא וְהִטָּה הַשְּׂמֵן אַחַר
הַפְּתִילָה נִתְבַּשֵּׁל הַשְּׂמֵן וְחֵיִיב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל עֵיִי"ש וְהִיא כְּדַבְרֵי הִירוּשָׁלַיִם הֲנָ"ל. וְעֵינּוּ

שו"ת חתם סופר יו"ד (סי' צב) שכ' דלא לשיתמיט בשום מקום דהנחתו שמו בנר שיהי' חייב משום מבשל עיי"ש.

נהרי לפנינו דברי רבינו הרא"ש. ודעת הירושלמי הג"ל.

ושהוא דעת רבי ישמעאל הג"ל: ואולי דתליא בפלוגתא דרבה ור"י בריש מועד קטן במנפיש ומשקה מים לזרעים אי אזלינו בתר מעשיו או בתר מחשבתו ועיי"ש בתוס' וא"כ הקא אי אזלינו בתר מחשבתו הא מחשבתו היא להבעיר ולא לבשל ואם אזלינו בתר מעשיו שפיר קאמר הרא"ש דהטא השמן אחר הפתילה ונתבשל השמן.

ועיין בשו"ת שער אפרים (סי') שפפלפל אי מדליק בחמאה אי חייב משום מבשל בשור בחלב ואכמ"ל: ואגב אכתוב מה שראיתי דבר חדש ברבינו גרשון חולין (דף קח) הנדפס בש"ס ווילנא דפי' הא דאמרין חצי זית בשור אינו לוקה משום בשולו הוא משום דבא מורה גדולה.

ולכן לוקין על אכילתו ולא על בשולו משום דאין בשול אחר בשול. ולוי אמר אף לוקין על בשולו ובאיזה בשול אמרו בבשול שאחרים אוכלים אותו מחמת בשולו היינו כמאכל בן דורסאי דאז אם מבשל אח"כ לוקין על בשולו ואכמ"ל בזה: ט) ראיתי בספר חמדת שלמה דכתב דכי פטור מקלקל היינו אם מכנין לתמן ורק דמקלקל כמו בזהו דהשוחט חטאת בשבת בפסחים (דף עג) דאירי בשוגג מדחייב חטאת וכיין דאיהו לקרבו פשר קמכנין ורק דמקלקל חשוב מקלקל משא"כ היכי דידע שמקלקל חשוב תיקון פינן שרצונו כף ורא' מהא דיבמות (דף לג) בזר ששימש בשבת דחייב והא הוי מקלקל דזר מחלל עבודה וע"כ פינן דברצונו כף לא חשוב מקלקל וכן בזהו דביצה (דף י"ב) דמבשל גיד הנשה בחלב דאסור בהנאה והוי מקלקל וע"כ משום דידע קלקולו ואפ"ה עושה חשוב מתקן עיי"ש: ונראה לפענ"ד להביא רא' לדבריו מהא דחולין (דף ח) השוחט בסכין של ע"ז הוי מקלקל.

והקשו התוס' מהא דהשוחט חטאת בשבת דחייב דתיקון להוציא מידי אבר מן החי. עיי"ש ודבריהם תמוהים דלא הקשו מכל שוחט בשבת דמשנה ערוכה היא בפ' פלל גדול (דף עג) דשחיטה מפלל אבות מלאכות וקשה הא הוי מקלקל וע"כ משום דתיקון.

ולמה הקשו מהשוחט חטאת דווקא וכמדמה שבספר ראש יוסף עמד בזה: אמנם לפי הג"ל ליכא לאקשווי מפל חייב שוחט בשבת די"ל פינן דמתפנין לכף הוי מתקן אף שבאמת מקלקל היא.

אמנם בשוחט בסכין של עכו"ם י"ל דאינו מחייב פינן דבעינן שיהי' * נהנה באמת י"ל דחשוב מקלקל ולכף הקשו משוחט חטאת בחוץ לע"ז דחשוב מתקן הרי דהוי תיקון באמת דהא התם אינו מכנין לקלקל ויהי' פטור משום מקלקל.

וא"כ דחשוב מתקן ממש ה"נ וז"ב: ובזה נראה ורנוחא שמעתתא בהא דמפות (דף כב. דפריף ולילקי נמי משום זורע ביו"ט.

והקשה הגאון בעל אורים ותומים הא פלאים בכרם אסור בהנאה וא"כ הא הוי מקלקל עיי"ש וכו' ליכא למימר דחזי שלכ"א דהרי פלאים אסור שלא פדרף אכילה וז"פ: אמנם להג"ל דהתם דמיירי במזיד דהרי לוקה ובמזיד דנתפגין לכה לא הוי מקלקל וז"ב.

(י) בשבת (דף פה) אין מדליקין בעטרון מ"ט אמר רבא מתוך שריחו רע גזרינן שמה ניחננו ויצא אמר לי אבני ויצא אמר לי שאני אומר הדלקת נר בשבת חובה: וראיתי למי שהקשה לפי דעת הרמב"ם בפ"ה המשניות דהטעם דאין מדליקין בכל הני פתילות ושמן משום דהאור חשוף וניחננו ויצא עיי"ש א"כ אמאי לא פריף אבני על כל הני פתילות ושמן ופריף רק על עטרון דהא לית לי הדלקת נר שבת חובה: ונראה דלכאורה למה לא קאמר הטעם שמה יטה.

ובאמת הרמב"ם בפ"ו מה' שבת (הלכה) כ' הטעם משום שמה יטה. אף י"ל דיקשה מחלב מהותף דאין מדליקין והטעם רק משום גזירה מהותף אטו שאינו מהותף.

והוי גזירה לגזירה דאינו מהותף גופא משום שמה יטה פאשר באמת הקשו פן התוס'. ולכן פתב משום שמה ניחננו ויצא וזה אינו בגדר ס' כדמשמע מפירוש המשניות והוי חדא גזירה: ולפ"ז מיושב קו' הג"ל דכל זה לדידן דלא גזרינן גזירה לגזירה אבל לאבני לשיטתו דס"ל דגזרינן גזירה לגזירה כמבואר לעיל (דף יא) ולדידן שפיר י"ל דהטעם הוא שמה יטה בכל פתילות ושמן ע"כ לא פריף על פתילות ושמן: ומיושב כו' הגרע"א דלהרמב"ם למה אין מדליקין בתנופה כיון דאין הטעם רק משום שמה ניחננו ויצא.

ולג"ל בכל השמן באמת הטעם משום שמה יטה ורק בחלב מהותף צריף טעם משום שמה ניחננו ויצא ודו"ק: מעשה הקרבנות סימן ע א) עיין בקדושין (דף ג) ודלמא למיפטר נפשי' מקרבן קאתי ומשני הוי לי' למימר מזיד הייתי יעיי"ש: ויש להעיר הא התוס' ביבמות (דף כז) תמהו דאמאי לר"מ עדים מחייבים קרבן אף דהוא אומר לא אכלתי.

והא קיי"ל דחייבי חטאות אין ממשפנין אותן ותי' דדווקא היכי דרוצה בכפרה אבל הכא הא חזינן דאינו רוצה בכפרה עיי"ש. וא"כ למה קאמר הש"ס הוי לי' למימר מזיד הייתי. דלמנפטר נפשי' מקרבן הא סגי לי' שיודה להעדים וממילא פטר דהא חייבי חטאות אין ממשפנין ולא יביא קרבן ולמה לי' למימר מזיד הייתי: ובע"כ צריכין למימר פן לדעת הריטב"א בחי' למכות דמש"ה עדים זוממים אין משלמין את הכופר משום דחייבי כופר אין ממשפנין עיי"ש ולדעת התוס' הג"ל קשה דע"כ מייירי שפמכחיש להעדים דאל"כ ל"ש דין הזמה וכמ"ש הריטב"א בעצמו לענין גלות וא"כ בכה"ג הא שפיר ממשפנין פנ"ל וצ"ל פנ"ל דמ"מ יכולים לומר דלא הפסידו אותו דהא הא הי' יכול להודות וא"כ הג"ל פנ"ל [ובלא"ה צ"ע דהא אפילו אם אין ממשפנין הא מהני תפיסה וא"כ הא הפסידו אותו לענין תפיסה.

וכמ"ש הרמב"ם דבכה"ג דמהני תפיסה מחייבים לשלם פאשר זמם] ולמה לי' למימר מזיד הייתי: ונראה לפמ"ש התוס' בר"ה (דף ו) דכי אמרינן חייבי חטאות אין ממשפנין

דווקא קודם ג' רגלים אבל לאחר ג' רגלים ממשפניו שפבר עבר בכל תאחר עיי"ש וא"כ אם ילדה יהי תיב לאחר ג' רגלים וז"פ: ב) בחולין (דף קמ).

(שאין ראשי אברים שלקם. ובתוס' שם הקשו דגילף מכשיר ממכפר וכמו דממעטין טריפה מה"ט עיי"ש: ויש לתרץ דבאמת על מחוסר אבר א"צ קרא למעוטי דהא לא גרע מכן נח וכמו שהקשו התוס' בקדושין (דף פד) עיי"ש שתרופם לא שינה הכא וצ"ל דאתא למעט מחוסר אבר בפנים דלב"נ בכה"ג פשר וכמו דחזית לן הפרי מגדים יו"ד (סי' מד) עיי"ש משא"כ בצפורי מצורע גם חסרון אבר בפנים פסול כמו בקדשים כמבואר בבכורות (דף לט) עיי"ש: ולפ"ז מיושב קו' התוס' הג"ל דגילף מכשיר ממכפר דהא מכפר פירש"י עגלה ערופה.

ושם י"ל דמחוסר אבר מבפנים פשר כיון דגם מום אין פוסל בו וכמ"ש הכו"פ (סי') והוכיח לה מחולין (דף יא) דגילף מעגלה ערופה דאזלינו ב"ר דלמא טריפה ואמאי לא אמר דלמא מחוסר אבר מבפנים הוא עיי"ש וא"כ שפיר לא יליף מכשיר ממכפר ומיושב קו' התוס': ג) ועיין ירושלמי פ"ט דסוטה (הלכה) מחוסר אבר מה שתפסל בה ופריה וקא גם לב"נ אסור.

ומשני תמן יש בהן למזבח. וכן בירושלמי פ"ט דפסחים (הלכה ה) יש פלוגתא אי בפסח מדבר פסול בעל מום ומה דכתיב תמים למעט מחוסר אבר ופריה נמי וקא לא גרע מב"נ ומשני לפי שאין בו למזבח ומסיק דגם הכא הי' מזבח דתנינו ג' מזבחות הי' שם עיי"ש ויש להעיר קא צריה דתמים קרא למעט מחוסר אבר מבפנים דבב"נ פשר כנ"ל דמזה גופא ילפינו בבכורות מחוסר אבר בפנים ואכמ"ל: ד) והנה בהא דאמרין למעט צפורי עיר הנדחת פירש"י דלאחר שחיטה ישרפנו.

נראה דיש להוכיח מזה מה שנסתפקו האחרונים בהא דקיי"ל דכל הנקברים לא ישרפו מה הדין בתרומת חמץ טמאה למה דקיי"ל כרבנו דהשבתו בכל דבר והיא מן הנקברים ותרומה טמאה היא בשריפה א"כ תרומת חמץ טמאה מה יעשה בה יקברנה או ישרפנה עיי"ש: אמנם מדברי רש"י מבואר דהיא בשריפה דהא צפורי מצורע היא בקבורה וכמבואר בתמורה (דף לד).

(ועיר הנדחת היא שריפה ואעפ"כ כתב רש"י דצפורי עיר הנדחת ישרפנו. והיינו משום דעיר הנדחת היא קדום לכהן ישרפנו: ובאמת עיקר ספק האחרונים הג"ל מבואר להדיא בירושלמי פ"ב דפסחים (הלכה) חלות חמץ תודה שנעשה נותר אי הגיע זמן שריפה קודם ישרפנו עיי"ש הרי מבואר דבשריפה: שוב ראיתי דמדברי רש"י הג"ל אין להוכיח דהא הטעם דכל הנקברים לא ישרפו משום דכל הנשרפים אפרן מותר.

וקא בעיר הנדחת גם אפרן אסור וכמבואר בחולין (דף פט) שוב מותר לשורפם. ומה"ט נראה דגם אם נמצא בו בשר בחלב ישרפו אף שחל איסור בשר בחלב מקודם.

אם לא שנימא דלא חל אאיסור הנאה שם איסור של עיר הנדחת דלא מקרי שללה וכמו בהקדשות ואכמ"ל: ה) עיין זבחים (דף ה:): הגי נמי ליייתי ולרצי וכו' אם היא ילדה בני' מי ילדו הנה משמע מזה דהכוננה יורשין ממש ולא בעלה המחויב בהבאת קרבנותי' ועיין מקנה קדושין (דף יג) שמפלפל בזה ופשיטא דהא דאמרין יורשין מקופיא מכפרין היינו

יורשין ממש יענין ירושלמי פ"ו דדמאי (הלכה ב') גבי ע"מ שיהי' המעשרות שלי ולירשי עד פדיון בירושין שהן מדבר תורה עיי"ש.

אמנם גבי גר שמת והניח זבחים דקריבין פמבואר במנחות (דף נא) אף שכתבו התוס' בעירובין דף ע) גבי יורש מה שיבטל דכיון דמפח הגר חשוב כמו יורש דהוי פרעא דאבנה.

מ"מ אינו מסתבר דהמחזיק בנכסיו יהי' מתכפר בקרבנותיו מקנפא ואכמ"ל: ו) בשיטה מקובצת סוף פריתות כתב גבי עשיר שיהפריש קן לכבשתו דמש"ה לא אמרינן יגו מגו דנחית לי' קדושת דמים נחמא לי' קדושת הגוף וכמו במפריש נקבה לאשם דבהמה גם קדושת הגוף שיש בה הוי כעין קדושת דמים דיש לה פדיון ע"י מום משא"כ בעוף אם תחול קדושת דמים שוב אין לו פדיון עיי"ש ובאבני גזר (סי' שלא) פנון בזה מדעתה' דנפשי' עיי"ש: אבל קשה לי מהא דתמורה (דף יז) המקדיש את הטריפה צריכה מום קבוע לפדות עליו ובשיטה מקובצת שם הגירסא דמיגו דנחמא עלי' קדושת דמים נחמא עלי' קדושת הגוף והא שם אם נחמא עליו קדושת הגוף שוב לא מהני פדיון דהא אין פודין את הקדשים להאכילם לפלבים ואדרבא אם לא יהי' עליו רק קדושת דמים יהי' מועיל פדיון וכמו במקדיש נבלה ואכמ"ל: ז) הראב"ד בתורת פהנים הקשה בהא דאמרינן ולא נתחיי' לנתחים דהא משמע ביומא (דף פד) דדווקא הראש לא הי' מנתחים ולכן אמרינן הראש באחד והרגל בשנים עיי"ש וכנראה שהבין רבינו דמה שאמר שם הרגל בשנים היינו שהי' מנתחים הרגל לשנים.

ובאמת הפי' בשני פהנים. והעירני לזה ידי"נ הגאון ר' מנחם מפראגא נ"י במקטבו: ואולי הראב"ד קשית' הא דמבואר בחינוך פ' קרח דכמו שמשורר ששיער במיתה פן פהו שפייע במלאכת חבירו במיתה.

עיי"ש וא"כ ע"כ הפי' בשנים היינו שהי' מנתחים הרגל לשנים. דאין לומר בשני פהנים הא אסור לכהן לסייע לחבירו: אמנם בירושלמי פ"ח דנדריים (הלכה א) בהא דשנים בידם שני גזרי עצים אם בכל אחד הי' גזר אחד או בכל א' הי' שני גזרי עצים לא משמע פן ואכמ"ל: ח) הנה גמירי הלכתא דחטאת שמתו בעליה למיתה.

וראיתי להמפרש בגזיר (דף כא.) דדווקא בחטאת בהמה אבל לא בחטאת עוף דחטאת עוף קריבה וענין בשער המלך הי' מעשה הקרבנות ובשו"ת חתם סופר יו"ד (סי' קנ"ב) מה שהקשו בזה: ויש להעיר עוד מהא דיומא (דף נו) לא הי' שופרות לקניי חובה מפני התעורבות ומפרש משום חטאת שמתו בעליה עיי"ש ומבואר דאף בעוף הדין פן: אף י"ל למ"ש תוספות חיצוניות משום דתמורת חטאת ליתא בעוף עיי"ש ובשער המלך פ"ה מה' פסוליהמקדשין.

וא"כ לר"י לשיטתו דס"ל חטאת צבור תמות אף דצבור אין ממורין וא"כ ה"ה דלדידך' גם בעוף מתה ומינושב מיומא הנ"ל: והנה ביומא (דף מא) אמר ר"פ פגון שלקח פרידה אחת אי חטאת זבין אין מוסר ומביא מדמי חובתו והא חטאת אזלא למיתה עיי"ש ומזה ג"כ מבואר שאין חילוק בין בהמה לעוף שוב מצאתי בשעה"מ פ"ה מה' פסוליהמקדשין

שְׁהִיָּא קוֹנְשֵׁיא זֹו בְּשֵׁם תּוֹסְפוֹת חֵיצוֹנִיּוֹת יַעֲיִ"שׁ: עכ"פּ מְבֹאָר דר"פ ל"ל כּנ"ל וס"ל דגם בְּעוֹף תְּמוֹת.

ולפ"ז מְיוֹנָשׁב ג"כ מה שְׁהִקְשָׁה הַשַּׁעַר הַמְּלָךְ מְגִיטִין (דף פח) דְּפָרִיף וְהָא בְּעִינֵי סְמִיכָה וּמְשַׁנֵּי בְּחֻטָּאת עוֹף וְקִשָּׁה דְּמָה רְבוּתָא דְּמַקְרִיבִין אוֹתוֹ בְּחֻזְקָתָא שְׁהוּא קִיָּים הָא אֶפְיָלוּ אִם מֵת מַקְרִיבִין כּנ"ל.

וְלַהֲנַ"ל י"ל דר"פ לְשִׁיטְתוֹ דס"ל דגם בְּחֻטָּאת עוֹף מֵתָהּ. וּבְזָה נִיחָא דְרַב יוֹסֵף לָא מוּקִי כר"פ וְלַהֲנַ"ל י"ל מְשׁוּם דס"ל דִּישׁ חִילּוּק בֵּין בְּהֵמָה לְעוֹף כּנ"ל: אֲבָל יְקִשָּׁה לר"פ דְּמוּקִי בְּחֻטָּאת עוֹף הָא דְאִמְרִינֵן בְּגִיטִין שָׁם וְצָרִיכָא כּו' אֲבָל חֻטָּאת עוֹף מְסַפִּיקָא לָא לִיעוּל חוֹלִין בְּעֻזָּרָה.

וְהָא דַּעַת רַש"י בְּכַרִּיתוֹת (דף כו) דְּדוֹנְקָא שְׁחִיטָה אָסוּר בְּעֻזָּרָה אֲבָל לָא מְלִיקַת חוֹלִין דְּהוּי כּוֹחַר וּמַעְקָר וּכ"ה בִּירוּשְׁלַמִי נָזִיר וְהָא בַּכּה"ג לִיכָא מְשׁוּם חוֹלִין בְּעֻזָּרָה פִּינוּ דְּמוּקִי בְּחֻטָּאת עוֹף.

וַיֵּשׁ לִינְשָׁב לַפּמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים דְּלַרְבֵּי דס"ל בְּמַנְחוֹת (דף) דְּלָאוּ דוֹנְקָא שְׁחִיטָה אֲלָא כָּל דְּבָר אָסוּר לְהַכְנִיס לְעֻזָּרָה י"ל דְּמְלִיקָה ג"כ אָסוּר א"כ י"ל דְּמַתְּנִיתִין רַבִּי הִיא וּאֲכַמ"ל: (ט) וְאֵגַב אֲכַתְּוֹב דְּבִיבְמוֹת (דף יג) שְׁנִינֵן דְּטַעְמָא דב"ש דְּאִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר וְלִכְאוּרָה הָא בְּנִשְׂאָ מֵת וְאִם"פ נִשְׂאָ חֵי הָא הוּי אִיסוּר בֵּת אַחַת דְּהָא כְּבָר הִוְתַּר אִיסוּר אֲשֶׁת אַח וְאִם"פ שְׁנִשְׂאָ חֵי שׁוּב חָל אִיסוּר אִיסוּר אַחֻוֹת אִשָּׁה וְאֲשֶׁת אַח בְּבֵת אַחַת אַף כְּבָר כְּתִב הַמְּהַרְש"א לְקַמֵּן (דף לג) דְּהָא דְאִמְרִינֵן כְּגוֹן דְּאִיִּיתִי שְׁתִּי שְׁעָרוֹת וְאִיטוּמָא דְאִם אִיטוּמָא וְאִם"פ נַעֲשָׂה בַעַל מוּם פִּינוּ דְּכְבָר הִוְתַּרָה טוּמְאָה אִף אִם אִם"פ נַעֲשָׂה בַעַל מוּם שׁוּב אִינוּ חֵיב מְשׁוּם טוּמְאָה.

יעי"ש וְעוֹד הָא כְּתִבוּ הַתּוֹס' שָׁם (דף כו) דַּבְּכָה"ג שְׁלֵא הִיְתָה עֲרוּנָה בְּשַׁעַת נְפִילָה אִינָה פּוֹטְרַת צָרְתָה דְּלָא מְקַרִי צָרַת עֲרוּנָה וְהָרִי הֵכָא לְעַנְיָן צָרָה קְיָיִמִין וּאֲכַמ"ל: וְקִצַּת הִי נִרְאָה דַּמ"ש רַש"י בִּיבְמוֹת (דף לג) בְּהָא דְּפָרְכִינֵן זֵר שְׁשִׁימֵשׁ בְּשַׁבַּת בְּמֵאִי אִי בְּשַׁחִיטָה בְּזֵר כְּשָׂרָה וּכ' רַש"י דְּאִין כְּאִן מְשׁוּם זָרוֹת וּמְשַׁמַּע דְּמְשׁוּם שַׁבַּת יֵשׁ [וְעֵינֵן שַׁעַת"מ בַּה' בִּיאַת מְקַדָּשׁ] דְּזָה דוֹנְקָא לְדִידוֹן דְּקִי"ל בְּכָל הַנִּי כר"ח דְּלַכְהֵנִים הִוְתַּרָה וְלָא לְזָרִים מְשֵׁא"כ לְבַר קַפְרָא דס"ל דְּכִשְׁהוֹתַרָה לְכָל הִוְתַּרָה וְאִינוּ חֵיב רַק מְשׁוּם זָרוֹת א"כ בְּמִלְתָּא דְלִית בִּי נְמִי מְשׁוּם זָרוֹת מוֹתַר לְכַתְּחִילָהּ.

וּבְזָה י"ל דַּמְש"ה לְמ"ד שְׁחִיטַת פָּרוּ בְּזֵר כְּשָׂרָה * דְּמְשַׁמַּע אִף לְכַתְּחִילָהּ וְהָרִי מ"מ אָסוּר מְשׁוּם יוֹם הַכַּפּוּרִים וּלְפִי הַנַּ"ל י"ל דס"ל כְּבָר קַפְרָא וְעֵינֵן פְּסָחִים (דף ס"ד) שְׁחַט יִשְׂרָאֵל וְקַבֵּל הַפָּהֵן כְּמַעֲשָׂהוּ בַחוּל כְּפֵה מַעֲשָׂהוּ בְּשַׁבַּת מְשַׁמַּע דְּשׁוֹחַט זֵר בְּשַׁבַּת.

אִף י"ל דְּפָסַח שְׁאִנֵּי דְּבַעֲי שְׁלִיחוֹת וְאִם נִימָא דְּאִינוּ שׁוֹחַט ** הָא כ"מ דְּאִיהוּ ל"מ עֶבֶד וּכּו' וְעֵינֵן צַל"ח בְּרַכּוֹת (דף לא) דְּלִפִּי דְּבָרֵינוּ יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין קָרְבַּן יָחִיד לְקָרְבַּן צְבוּר וּאֲכַמ"ל: מִן הַמְּוֹתָר בְּפִיף סִימָן עֵא א) וְדָרָף אֵגַב אֲכַתְּוֹב בְּשִׁיטַת הַמְּגִן אֲבָרְהֵם (ס' תַּקְפוּ) דְּבְכָל הַמְּצוֹת בְּעִינֵן שְׁיָהֵ' מִן הַמְּוֹתָר לְפִיף וְלָאוּ דוֹנְקָא תְּפִילִין.

וְהַקְשָׁה בְּשׁו"ת נוֹב"י מֵהַדו"ת או"ח (ס' ג) מְהָא דְּסוּפָה (דף כג) בְּפִיל קָשׁוּר כ"ע לָא פְּלִיגִי וְעֵינֵי"ש שְׁכ' דְּהָא דְּבַעֲינֵן מִן הַמְּוֹתָר בְּפִיף דוֹנְקָא בְּדָבָר הַבָּא מִן הַחֵי מְשֵׁא"כ בְּסוּפָה

דאָפּי' עציים פֿשרות לִדְפִנּוֹת עיי"ש וּבִאָמַת דְּלִדְבָרֵיו יֵשׁ לִיִּישׁב שִׁיטת רש"י מְנַחוֹת (דף מ"ב) דְּצִיפּוֹן זָהָב פֶּסוּל דפירש"י מִשׁוּם דְּבַעֲיִנּוּ מִן הַמְּוֹתֵר לְפִיָּה תְּמָהוּ דְּזָה שִׁינְיָה גְבִי טָלָה עֲלֵיהֶם עוֹר שֶׁל בְּהֵמָה טְמֵאָה מִשָּׂא"כ בְּזָהָב עיי"ש: וְלִהְיוֹת לְפָנֹת רש"י הֵכִי דַע"כ דּוֹפֵן זָהָב פֶּסוּל וּמִשׁוּם דְּבַעֲיִנּוּ דְּבָר מִן הַחֵי וּרְאֵי דְּבַעֲיִנּוּ מִן הַמְּוֹתֵר בְּפִיָּה וְאִי ל"ב מִן הַחֵי ל"ב מִן הַמְּוֹתֵר לְפִיָּה וְגַם בְּטָלָה עֲלֵיהֶם עוֹר שֶׁל בְּהֵמָה טְמֵאָה יֵהִי פֶּשֶׁר.

וע"כ מְדַבְּעֵי מִן הַמְּוֹתֵר לְפִיָּה יֵשׁ רֵאִי אֵיפּוֹא דְּגַם צָפֵן זָהָב פֶּסוּל דַּע"כ בְּעֵי דְּבָר מִן הַחֵי: אָמְנָם מְצֵאֲתֵי לְהַבִּית יוֹסֵף או"ח (סי' ל"ב) שֶׁכֹּהֵן דְּכוֹרֵכִין מְטֻלִית עַל הַפְּרָשִׁיּוֹת דָּאָם פֶּרֶף קִלְף בְּעֵינֵי שִׁינְיָה מְעוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה אִף לֹא בְּעֵי שִׁינְיָה מְעוֹבָד לְשִׁמָּה דְּהָא גַם מְטֻלִית פֶּשֶׁר יַעֲיִי"ש הָרִי אִף דל"ב מִן הַחֵי מ"מ פֶּשֶׁהֲבִיא דְּבָר מִן הַחֵי בְּעֵינֵי שִׁינְיָה מִן הַמְּוֹתֵר לְפִיָּה וְדִלָּא כְּנוּב"י הַנּוֹז': מְעִילָה סִימָן עַב א) כְּתַב הַרְמַב"ם ז"ל פ"ד מֵה' מְעִילָה (הַלְכָה ח) הַמּוֹכֵר עוֹלָתוֹ וְשִׁלְמֵיו לֹא עָשָׂה כְּלוּם וְכו' וְקִנְסוּ אוֹתוֹ חֲכָמִים שִׁיפְלוּ הַמְּעוֹת לְנִדְבָה וְאִפְּלוּ הִיתָה הַבְּהֵמָה שְׁנוֹה ד' וּמְכָרָהּ בְּחַמְשָׁה הַחֲמִשָּׁה כְּוָלָן יִפְלוּ לְנִדְבָה וְאִין פֶּאָן מְעִילָה לֹא מְדַבְּרֵי תוֹרָה וְלֹא מְדַבְּרֵי סוּפְרִים עַכ"ד: וְהִנֵּה מֵה דְּכַתְּב רַבִּינוּ וְאִין פֶּאָן מְעִילָה אִינוּ מוֹכֵן לְכַאוֹרָה.

דְּמַהֲיָכִי תִּיתִי יַמְעוֹל דָּאִין פֶּאָן מְעִילָה שֶׁל הוֹצָאָה מְרִשׁוֹת לְרִשׁוֹת וְלֹא מְעִילָה שֶׁל הַנָּאָה. [וּבִקְרִית סֵפֶר הַשְּׁמִיטָה הָא דָּאִין פֶּאָן מְעִילָה אֲבָל הָא בְּרַמְב"ם אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ אִיתָא].

וְאוֹלֵי פִּינּוֹן רַבִּינוּ בְּזָה דָּאָם הִי הַדִּין דָּאָם מְכַר ד' בַּה' דְּהַזִּזוּ הַחֲמִישִׁי הוּא שְׁלוֹ. וְכִינּוֹן דְּהַקְרָבֵן קָרַב לְבַעֲלִים הָרֵאשׁוֹנִים דְּלֹא עָשָׂה כְּלוּם מֵה"ת א"כ הָא נִהְיֵה מְהַמְכִּירָה בְּהַזִּזוּ הַחֲמִישִׁי וְלִזְהָ אָמַר פִּינּוֹן דְּכָל הַחֲמִישָׁה זְהוּבִים יִפְלוּ לְנִדְבָה לְכֹן אִין פֶּאָן מְעִילָה דְּלֹא נִהְיֵה כְּלוּם וּפְשׁוּט: אוֹלָם יֵשׁ לְעֵינֵי אִם יֵשׁ בְּהַמְּעוֹת הַנְּז"ל דִּין מְעִילָה לִמ"ש הַרְמַב"ן בְּהָא דְּהַקְדִּישׁ בּוֹר וְאִת"כ נִתְמַלֵּא מִיָּם דָּאִף דְּחָצֵר קוֹנָה לְהַקְדִּישׁ מ"מ פִּינּוֹן דְּלֹא בָּא הַהַקְדִּישׁ עַי"ש אָדָם לִית בִּי מְעִילָה יַעֲיִי"ש וּבִקְצוֹת הַחוּשׁוֹן (סי' י') דְּמַדְמִי לֵה לְקַדְשֵׁי עַפּו"ם דָּאִין בְּהֶם מְעִילָה יַעֲיִי"ש: וּלפ"ז גַּם הֵכָּא פִּינּוֹן דְּהוּא לֹא הַקְדִּישׁ הַמְּעוֹת וְרַק דְּחֲכָמִים קִנְסוּהוּ וְהַקְדִּישׁוּ הַמְּעוֹת שֶׁלֹּא מְדַעְתּוּ שִׁיפְלוּ הַמְּעוֹת לְנִדְבָה וּמַחְמַת הַפֶּקֶר ב"ד נַעֲשֶׂה אִינוּ שְׁלוֹ וְכַמ"ש רַבִּינוּ יוֹנָה ב"ב (דף ק) דְּכָל הֵיכִי דְּאִמְרִינּוּ הַפֶּקֶר ב"ד הַפֶּקֶר בַּעַל הַנְּכָסִים אֵיבֵד זְכוּתוֹ כו' וְיֵשׁ רִשׁוֹת לְחַבְרֵי לְהַחְזִיק בּוֹ בְּרִשׁוֹת ב"ד עיי"ש וְהֵכָּא דְּקִנְסוּהוּ חֲכָמִים שִׁיפְלוּ לְנִדְבָה קוֹנָה הַהַקְדִּישׁ מִהַפֶּקֶר וְהוּי כְּמוֹ חָצֵר דְּהַקְדִּישׁ] א"כ לְכַאוֹרָה לֹא שִׁינְיָה בְּהוּ מְעִילָה.

וְאוֹלֵי דְּזָה פְּנוֹת רַבִּינוּ דָּאִין פֶּאָן מְעִילָה הִינּוּ בְּהַמְּעוֹת הַנְּז"ל פִּינּוֹן דְּרַק מַחְמַת הַפֶּקֶר ב"ד זָכָה הַהַקְדִּישׁ וּמִשׁוּם חָצֵר לְכֹן לֹא שִׁינְיָה בְּהוּ מְעִילָה וְכַדְעַת הַרְמַב"ן הַנְּז"ל וְאִתְּמַל"ל: (ב) יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק לְמ"ד קְדָשֵׁי עַפּו"ם אִין בְּהֶם מְעִילָה וְהִינּוּ בְּקַדְשֵׁי מְזַבֵּחַ וְכַמְבּוֹאֵר בְּזִבְחִים (דף מה) וּבְרַמְב"ם וְדָאִין בְּהֶם קְדוּשָׁה לְעַנְיָן פִּיגוּל וְנוֹתֵר וְכַמְבּוֹאֵר בְּתוֹס' תְּמוּרָה (דף ג) דַּמְש"ה מֵה"ת נִהְיֵין עיי"ש אִם אֲסוּרִים בְּגִיזָה וְעַבּוּדָה: וְלְכַאוֹרָה יֵשׁ רֵאִי מֵהָא דְּמְנַחוֹת (דף סז) עַפּו"ם שֶׁהַפְּרִישׁ פֶּטֶר תְּמוֹר גּוֹזֵז וְעוֹבֵד בּוֹ וַעֲיִי"ש בְּתוֹס' בַּד"ה עַפּו"ם וּמִשְׁמַע דְּוֹנְקָא מִשׁוּם שֶׁהוּא פֶּטֶר אֲבָל אִם הִי בּוֹ דִּין פֶּטֶר תְּמוֹר הִי אֲסוּר בְּגִיזָה וְעַבּוּדָה וְא"כ עַפּו"ם שֶׁהַפְּרִישׁ קָרְבֵן אֲסוּר בְּגִיזָה וְעַבּוּדָה מֵה"ת וְכַבֵּר הָעֲרָנִי בְּזָה יְדִידֵי הָרַה"ג הִר' מְנַחֵם שְׁלִיט"א מִפְּרָאגָא בְּתִשׁוּבָתוֹ אִף י"ל דְּכָל זֶה לִר"י דַּס"ל קְדָשֵׁי עַפּו"ם מוֹעִילִין מִשָּׂא"כ לְדִידוֹן דְּקִי"ל כַּר"ש דְּקְדָשֵׁי עַפּו"ם אִין מוֹעִילִין שְׁפִיר י"ל דְּמִוֹתֵר בְּגִיזָה וְעַבּוּדָה:

ומינשכב לפ"ז קו' הטורי אכן בפתח השער דלדיקון דקיי"ל כרבנן דשנתפוח עכו"ם פטור מן הבכורה א"כ ע"כ דצאנה למעט פטר חמור אתא וכמבואר (בדף ט) א"כ איך קיי"ל דפטר חמור אסור בהנאה וכן הקשה הרי"ט אלגאזי שם עיי"ש: ולהנ"ל י"ל דקרא אתא למעט קדשי עכו"ם ולכן פתיב ולא תגזו בכור צאנה אבל אתה גוזו קדשי עכו"ם דקרא לאו דווקא בבכור אלא גם שאר קדשים בכלל ופשוט: ודע דמגמ' הנ"ל מוכח דפטר חמור גמור אסור בגיזה ועבודה וכמ"ש הריב"ן מפות (דף כב) ודלא כמ"ש הרא"ש בפ"ק דבכורות דרק אסור בהנאה וגרע מקדשי בה"ב ולדברי הרא"ש הנ"ל מינשכב קו' הטורי אכן הנ"ל די"ל הפוננה ולא תגזו בבכור צאנה אבל אתה גוזו בפטר חמור אבל מ"מ אסור בהנאה דאין לה דבר שהקפידה התורה וכו' ולכן לא חשב זה הרמב"ם במנין המצות דלשיטתו אגיל דאין לוקין על הנאה ואכ"מ: מעשר סימן שג א) הצל"ח בפסחים (דף ו) נסתפק למ"ד מעשר שני ממון גבוה הוא אי דווקא המעשר בעצמו או אפילו מעות מעשר שני עיי"ש: ונראה שיש להביא ראי' ממה דקיי"ל מעשר שני ממון גבוה ומה"ט אין בו דין שומרים כמ"ש הרמב"ם ולא חילק בין אם הפקיד מעות או פירות.

וכן לענין כפל דמבואר במכילתא פ' משפטים דר"נ אמר כסף להביא כסף מעשר ומשום דסובר מעשר שני ממון הדיוט היא. ואי נימא דבזה לכ"ע ממון הדיוט למה לא הביא זה הרמב"ם ובע"כ דאין חילוק: והנה אם נימא שיש חילוק יתיישב לנכון קו' הרי"ט בריש ה' חלה מבריייתא דתורת פהנים את כסף לא תתן לו בנשף וכו' נשף כסף לרבות כסף מעשר וקשה הא כולל בידינו דסתם ספרא ר"י ור"י הא סבר מעשר שני ממון הדיוט הוא ולמה לי קרא וע"כ דאירי בגבולין דלכ"ע הוי ממון גבוה פסקרת רב חסדא בשיליה סנהדרין (דף קיב).

וא"כ א"י ליתנו במתנה ובע"כ במפרש שישתמש בהמעות ובכה"ג לא הוי פשיטא כ"כ עיי"ש ולהנ"ל שפיר יכול ליתן במתנה פניו דהכסף הוי ממון הדיוט גם בגבולין: אף מ"מ יש להביא ראי' מסנהדרין שם ר"ש אומר שקלה ולא כסף הקדש ולא כסף מעשר ומבואר דגם ממון של מעשר שני הוי ממון גבוה ועיין מנחת חינוך מצנה יח) ועיי"ש (מצנה תע"ב) ובסנהדרין (דף ע) ואכמ"ל יותר: ב) ועיין מנחת חינוך (מצנה תמד) דמעשר שני קודם פדי' אסור בהנאה פניו דכתיב לא תוכל לאכול בשעריך עיי"ש ובאמת דכן משמע בבכורות (דף ט) דפריה ונהרי מעשר שהקפידה עליה תורה בכסף צורה ותנן ר"י אומר במזיד קודש ופירש"י ז"ל אלמא מותר בהנאה לר"י ומשני בפ"ח גמי מקדשה עיי"ש עכ"פ משמע מפאן דאסור בהנאה גם למ"ש התוס' בקדושין (דף) ועיין שער המלך פ"י מה' מ"א דנטע רבעי אסור בהנאה א"כ ילפינן קודש מנטע רבעי ואכמ"ל: ג) עיין ב"מ (דף נג) מעשר שני שאין בו שנה פרוטה אומר היא וזוהי מוחללין על מעות הראשונות לפי שאי אפשר לצמצם ועיין שם ברש"י לפי שירא לפחות מדמיו מוסרף חומש עיי"ש: ויש להעיר לפמ"ש התוס' בחולין (דף פח) ובכורות (דף יז) דמה דאמרין אי אפשר לצמצם היינו דעכ"פ * ספק הוי דלמא מצומצם ומה"ט למ"ד מחצה על מחצה פרוב כשר דיש"ס דלמא הוא בצומצם שנה בשנה ודלמא הוא יותר מחצי עיי"ש וא"כ ה"נ במעשר יהי' מותר לפדות לפי ראות עיניו דהוי ס"ס שפא מצומצם ודלמא יותר מהמעות ושפיר דמי דהא קיי"ל מעשר שני שנה שנה שחללו על שנה פרוטה מחולל כמו

גבי הקדש כמבואר בפוסקים ועיין מנחת חינוך (מצנה תעג) דעכ"פ לכתחילה אסור לפדות בפחות משווי וכמבואר בש"ס אימר דאמר שמואל בדיעבד לכתחילה מי אמר ועיין בריטב"א הובא בריט"א בכורות (דף יא) דהקדש שלא אתי ליד גזבר אפילו לכתחילה שרי הואיל דמהני שאלה וא"כ גבי מעשר שני יהי מותר לכתחילה (* דהא מהני שאלה לעולם] (***) אף הא לעגנו דרבנו שוב מותר פדיו ספיקא דרבנו לקולא.

אף י"ל דכדי לצאת כל הספיקות מוסיף עלי' דמי: ועכ"פ מיושב בזה קו' התוס' בב"מ שם ד"ה דלמא וכו' דהא מצינו שמשללים מעשר על פרוטות וניחוש דלמא לא יצמצם ויהי' המעות שנה יותר ושוב החצי פרוטה נאכלת בלא חילול עיי"ש ולהנ"ל א"ש דל"ש אי אפשר לצמצם כנ"ל: ד) ואגב אפתב דבכו"פ (סי' יא) הקשה לפירוש המשניות להרמב"ם דכ' בחולין (דף יד) דמתני' דהשוטט בשבת ע"כ בשוגג דבמזיד הא נעשה מומר בתחילה שחיטה.

והקשה דבזה הי' ניקחא אי הוי מוקי לה בחצי קנה פגום ולמה צריך לאוקמא בשוגג. עיי"ש ושמעתי מתרצים לפי דברי תוס' הנ"ל דאי אפשר לצמצם נרק משום שיש רוב וא"כ בשוטט בשבת אדרבא הרוך לאיסור דאי פחות מרוב אסור משום שחיטת מומר עכ"ד.

אמנם יקשה מחולין (דף מ) דמוקי ג"כ בחצי קנה פגום וקשה כנ"ל. אף נראה דהא אדם אוסר דבר שאינו שלו הוא רק מדרבנו ומה דפריך מחתף בעפר היינו דמדרבנו אינו חזי כמ"ש הכו"פ (סי' ד).

וא"כ מיושב דמדאורייתא יש ב' ספיקות לחיוב ומדרבנו אמרינו שמה הוא מצומצם והפיקו לקולא ומיושב היטב: ה) וע"ע בנוב"י מהדו"ת חיו"ד (סי' ר) שכ' ליישב דברי הרמב"ם בנמצא מעות בין מעות מעשר וחולין מחצה על מחצה דפסק לחומרא אף דאיכא חזקת חולין היינו משום דאי אפשר לצמצם עיי"ש וקשה הא דעת הרמב"ם [לפ"מ שמשסיק הפרי מגדים יו"ד (סי' כג) עיי"ש דדעת הרמב"ם פתוס' הנ"ל] דהכי דשייך ס"ס ל"ש אי אפשר לצמצם וא"כ ה"א דלמא קרוב להחולין ודלמא מחצה על מחצה ומותר ממילא מטעם חזקה וע"כ כתי' הראשון שם דאיקבע איסורא ואכ"מ: ועיין בשבועות (דף לב) כפרו שניהם כאחד חייבים דפריך והא אי אפשר לצמצם והא הוי ס"ס שמה דלמא פאחת ודלמא היא קודם [אף י"ל דהוי ס"ס דסתרו אהדי עיין תוס' ב"ק (דף יא) עיי"ש] וכן יש להעיר בגיטין (דף עח) מחצה על מחצה מגורשת ואינה דהא משמע דאם הי' אפשר לצמצם הי' מהני וצ"ע: ו) ועיין בב"מ (דף פח) בתוס' שכתבו דהא דנקט באילן הנוטה לתצר ה"ה אם פולו נטוע בתצר אלא משום דכבית אי אפשר לומר שנטוע בבית דהא לא שכיח עיי"ש.

ומשמע מדבריהם דאילן הנטוע בבית חייב במעשר. ובאמת להדיא מבואר בירושלמי פ"א דערלה אילן הנטוע בבית חייב משום ערלה ופטור מן המעשרות שצאמר הינצא השדה עיי"ש: ז) התוס' בשבת (דף נד) כתבו דהא דאמרינו דר"א בן עזריה הוי מעשר מעדרו תליסר אלפי עגלא כל שעמא היינו דהאפוטרופס הי' מעשר בעדו בקטנותו דהא לאחר חרבן אינו נוהג מעשר שני וכבר הקשה הח"צ דהא קיי"ל בהנזיקין דהאפוטרופס

אינו תורם אלא להאכיל אבל לא להניח ופשיטא דתליסר אלפי עגלא לא הי' להאכיל: ונראה ליישב בפשיטות דשאני מעשר שני דקיי"ל דעוברין על כל תאחר וכמבואר בר"ה (דף ו) וא"כ פשיטא דהאפוטרופס יוכל לעשר גם להניח שלא יעשו אסורא ושאני גבי מעשר דגן דעוברין רק לאחר הפרשה וכמבואר בתוס' ר"ה (דף ד).

(משא"כ מעשר ב' והחילוק שיש בין תרומות ומעשר דגן למעשר בהמה נראה למה שכתב רש"י גיטין (דף מז) דתרומה ומעשר אינו חיוב דרמי עלי' אלא אם רוצה לאוכלו או למוכרו. וא"כ להכי אינו עובר בכל תאחר אלא אם הפריש משא"כ מעשר ב' דאינו טובל ורק מצוה דרמי אקרקפתא ולכך אפי' לא אפרשי' עובר בכל תאחר ואכמ"ל: ח) דעת הר"א ממיץ בספר יראים דאף דתרומת מעשר היא מדרבנן מ"ח מעשר שני דאורייתא ועיין בטורי אבן ר"ה (דף טו) שפלפל בדבריו עיי"ש: ונראה פיון דנטע רבעי ילפיון קודש קודש ממעשר [ועיין בירושלמי פ"ז דדמאי דנטע רבע אסור לאונו דכתיב קודש הלולים הרי היא פקודש שקורין עליו את ההלל והיא בכורים דטעון וידוי ובכורים אסורים לאונו] וא"כ הא אין גזירה שנה למחצה וילפיון ג"כ מעשר שני מנטע רבע דלמ"ד נטע רבע תנו הרי כל הפירות חייבים ברבע וה"ה דחייבים במעשר שני ולמ"ד כרם רבע ה"ה דמעשר שני אינו מה"ת אלא בזיתים וענבים ומינשב קצת תמיהת הטורי אבן אי ילפיון קודש קודש ממעשר עיין קדושין (דף נ"ד) עיי"ש ואכמ"ל: מצות לאו להנות נתנו סימן עד א) שיטת הר"ן בנדריים (דף טו) דאף דמצות לאו לה"נ מ"מ היכי דיש הנאת הגוף אסור ומה"ט אסור בקונם הנאת תשמיש ולא אמרינן מצות לאו להנות נתנו אמנם הרשב"א תי' תירץ אחר דבאפשר באחרת לא אמרינן מצות לה"נ ומוכח דלדידך גם ביש הנאת הגוף שרי וז"פ: ובזה יתישב קו' התוס' שבועות (דף מד) דאמאי מודר הנאה משופר מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה והא נהנה מפרוטה דרבי יוסף לר"י דס"ל שומר אבדה ש"ש [ומה שהקשה המנחת חינוך דאמאי לא הקשו גם לרבה הא רבה לא אמר רק דאין הנאה שנה פרוטה ולא חשוב שומר שוכר אבל עכ"פ גם לדידך נהנה ורק בשומר שוכר בעי שנה פרוטה (עיין בקצות סי' ע"ב) עיי"ש) משא"כ סתם הנאה אסור אפילו בפחות משו"פ עיי"ש אין זה ברור אם אסור אפילו בפחות משו"פ ועיין טורי אבן מגילה (דף ז) דהמנדר אין דעתו על פחות משו"פ וכמו המקדיש אין דעתו אפחות משו"פ כמ"ש התוס' בגיטין (דף יב).

ואם פן לק"מ קו' המנחת חינוך וז"פ [יעיי"ש מה שתי': אמנם אם נימא דגם ביש הנאת הגוף שרי לק"מ קו' התוס' הנ"ל. דמה בכך דנהנה הא היכי דיש מצוה שרי כל הנאות שבעולם.

ומה דאסור המנדר הנאה ממעין *) ואסור לטבול בימות החמה. היינו משום דנהנה אחר המצוה כמ"ש המאירי ועיין ירושלמי פ"ב דשקלים דאם אחד נותן לחבירו לשקול עליו ושקל על ידי עצמו שמעל ואמרו הטעם פיון שנתנו ב"ד עיניהם למשפנו ולא משפנו נהנה עיי"ש ומה בכך הא מצות לאו לה"נ וכמ"ש הרמב"ם בפירושו שם וצ"ל פיון דנהנה אחר המצוה לא אמרינן מצות לאו לה"נ: אף הא כתב הרשב"א דבאפשר באחר לא אמרינן מצות לאו לה"נ והא אפשר שאחר יתקע לו ועיין בשו"ת חתם סופר יו"ד (סי' קסז) שהעיר בהא דכתבו התוס' בפסחים (דף פב) בהא דהקצנים הי' שורפים בעצי

המערכה דלכו מותר מחמת דלב ב"ד מתנה עליהם והעיר הא בלא"ה מותר מחמת דמצות לאו לה"נ עיי"ש ו'להנ"ל הא שם מיירו דיש להם עצים משלהם.

ונה מבואר בירושלמי פ"ב דשבת דמחלק דאם אין לו שמן אחר מותר להדליק בשמן שריפה וכ' המפרש הטעם דאף דאסור בהנאה של פילוי מ"מ שרי משום מצות לאו לה"נ לא כן היכי שיש לו שמן אחר משתרישי לי"א (***) וא"כ ה"נ דכנותי' ועיין באבני מלואים [ואינו פעת תי'] העיר למה אמרינו בפסחים (דף כא): ולא יסיק בו תנור וכירים ואמרינו הואיל ואמר ר"י אין ביעור חמץ אלא שריפה ס"ד בהדי דטרף לתהני מיני' וכו' ולמה לא יהי שרי משום מצות לאו לה"נ [ו'להמאירי הנ"ל לק"מ דהתפשש דלקמא יהנה אחר המצוה שיתחמם בהגחלים וכדומה] יעיי"ש: ונראה דשיטת הר"ן בחולין דפסיק רישא בהנאה שרי ובטו"א הקשה ממנו דהנאה ממעין דאסור ובהגהות שם תי' דבגדר למ"ד יש מעילה בקונמות ובמעילה חייב גם אינו מתכוין כמבואר בפסחים (דף לג): עיי"ש וא"כ י"ל פוננת הרשב"א משום דאינו מתכוין ואף דהוי פסיק רישא שרי וא"כ ר"י לשיטתו דס"ל דבר שא"מ אסור ולקח אסור בחמץ (***) אף הא הרשב"א הקשה מקונם הנאות תשמישו ואכמ"ל: ב) דעת הר"ן ה"ר"ה בר"ה דמצות דרבנן להנות ניתנו והקשו עליו מהא דגדרים (דף לו) דמלמדו מדרש אבל לא מקרא משום דנוטלין שְכָר על המקרא ואח"כ אמר דמש"ה מותר לקח שְכָר אי משום שְכָר שימור או פיסוק טעמים.

וידעת הר"ן ה"ל לשימור לי' לשמואל למימר במקום שנוטלין שְכָר על המקרא בלאו הכי פיון דהוי מצוה דרבנן דלהכי מותר לקח שְכָר כמבואר שם א"כ אסור דהא כל הטעם דמלמדו מדרש משום דמצות לאו להנות כמ"ש הר"ן.

והא ליכא למימר דס"ל לשימור פיסוק טעמים דאורייתא וכרב דא"כ אמאי קיי"ל כר"י פיון דגם שמואל סובר פרב ונהי דשמואל ור"י הלכה כר"י פדאיתא בעירוובין (דף מו) ח"מ היכי דרב ושמואל סוברים בהדי לא שמעינו [אף עיין בתוס' בכורות (דף כא) ד"ה ור"י דשם הא רב ושמואל בחדא שיתתא] וקשה פנ"ל: ונראה דאדרבא יש מסוגיא זו סעד לסברתו של בעהמ"א די"ל דהר"ן ה"ל לא קאמר אלא במודר הנאה מחבירו למה דקיי"ל דבמצוה דרבנן מותר לקח שְכָר וכמו דקאמר שם א"כ הרי מהנהו במה שאינו נוטל [ודעת הר"ן דביש הנאות הגוף בהדי מצוה אסור וה"נ בדרבנן] דיש נמי הנאות הגוף עם המצוה וזהו הטעם דהש"ס פיון דנוטלין שְכָר נהי דשייך ג"כ מצות לאו לה"נ מ"מ פיון דנוטלין שְכָר וזה אינו נוטל אסור.

והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלילב דבדרבנן דלוקחין שְכָר ל"ש מצות לאו לה"נ. ונה שייך במודר הנאה מחבירו דשייך הנאות מניעת לקיחת שְכָר מחבירו ולכן אסור בדרבנן.

משא"כ במודר הנאה משופר ומלילב וכדומה באמת גם בדרבנן מותר להר"ן ה"ל וחיילי' דהר"ן ה"ל באמת מההוא סוגי' דגדרים הנ"ל וממקום שהקשו עליו משם סייעתא'. ובזה מיושב ג"כ מה שהקשו עליו מהא דלילב דיוצא בע"ז באשירה דלאו דמש"ה כמבואר בסופה (דף לב) ונה התוס' מוקי לה ביו"ט שני דלא בעינן לכם דאל"כ מדאגב' קניא ונעשה ע"ז של ישראל ואסור משום פתותי מכתת שיעור' [דע"ז של ישראל אין לו ביטול] ובמצוה דרבנן הא לא שייך לאו לה"נ ו'להנ"ל א"ש דבאסור שפינו לבין המקום

גם במצוה דרבנן לאו לה"נ דמ"ש נרק באיסור שבינו לתבירו אז אסור בדרבנן וכאמור:
ואין להקשות מהא דהמנדר הנאה מתבירו דמזה עליו והא מותר לקח שכר כדאיתא
בבכורות (דף כט) עיי"ש פ"ב כ' השעה"מ בה' שופר דמירו שהמים של המנדר דאל"כ
הא בודאי אסור דמהנהו ועיין פ"ב נדרים (דף לח) ואכמ"ל: (ג) דעת הפל בו דהא
דמנדר הנאה משופר מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה דנוקא אחר ולא הוא משום שנהנה
בתקיעה (* והקשה הכ"ת דא"כ בשופר של עולה אמאי יצא הא יש לו הנאת הגוף ותי'
דיצא היינו השומע והקשה א"כ גם אי מצות להנות נותנו יהי יוצא דהא קול ומראה
נריח אין בו משום מעילה עיי"ש: ונראה דבתקיעת שופר יש שני מצות התקיעה
והשמיעה.

ובודאי דעל תקיעה שנייה שליחות דמה"ט השומע מפי המחויב בדבר יצא [משא"כ על
שמיעה במידי דממילא לא שנייה שליחות ועיין בהרא"ש נדרים (דף עב) בהא דפריד
והא לא שמע דבזה לא מהני מה שהאפוטרופס שומע דהוי מידי דממילא עיי"ש] וא"כ
הא קי"ל דבמעילה יש שליח לד"ע והוי כמו שתקע בעצמו ומעל: אף הא מבואר
בקדושין (דף מג) מודה שמאי דאם אמר צא ובעול את הערוה פטור שלא מצינו זה נהנה
ונה מתחייב.

ובתוס' שם דגם לענין מעילה דקי"ל יש שליח לד"ע מ"מ היכי דהשליח נהנה ולא
המשלח אמרינו זה נהנה וזה מתחייב לא אמרינו עיי"ש: ולפ"ז אם נימא מצות לה"נ הרי
גם המשלח נהנה ונשפיר לא יצא אף השומע אמנם למה דמסיק דמצות לאו לה"נ וא"כ
הא לא נהנה רק התוקע ושוב זה נהנה וזה מתחייב ל"א ונשפיר יצא ובזה מיושב קו'
התוס' דגם בשופר של עולה אמאי לא מחלק בין שוגג למזיד דבמזיד הא לא שנייה מעילה
ולא יצא דלא נפיק לחולין עיי"ש ולהנ"ל הא גם במזיד הא קי"ל במעילה דאם נזכר
השליח ולא נזכר בעל הבית דבעל הבית מעל א"כ גם במזיד נפיק לחולין ונשפיר נפיק
ודו"ק: מצוה הבא בעבירה סימן עה א) בסוכה (דף ט) כתבו התוס' דמצוה הב"ע לא
הוי אלא מדרבנן.

והקשו מהא דגיטין (דף נה) דבר תורה חטאת הגזילה בין נודעה ובין לא נודעה אינה
מכפרת מ"ט יאוש כדי לא קני ומפרש ר"ת דאף דהוי יאוש ושינוי השם מ"מ הוי מצוה
הב"ע הרי דמצוה הב"ע דין דאורייתא היא: ונראה למה דמבואר בתמורה (דף כ) דאמר
רבא שם דמש"ה תמורת אשם אינה קריבה דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה
ועיי"ש ברש"י דמש"ה תמורת עולה קריבה משום דאינו בא לכפרה.

עיי"ש: הרי לה דאף דרבא לא ס"ל דין מצוה הב"ע וכמבואר בסוכה (דף ל) מ"מ זה
דנוקא במצוה (דילפינו לה בירושלמי שבת פ"ק הבונה מאלה המצות זה לא ס"ל לרבא)
אבל בקרבן הבא לכפרה חייש למצוה הב"ע ומשום דאין אדם מתכפר בדבר הבא
בעבירה.

מעשה י"ל דנהי דמצוה הב"ע דרבנן מ"מ בדבר הבא לכפרה שאני ומיושב קו' התוס'
לנכון: ובזה ניחא דברי הרמב"ם בפ"ה מה' איסורי מזבח ואם נתיאשו הבעלים אפילו
חטאת מכפרת.

ותמה הרב"ד הא בסוגיא מבואר דעולה הוי רבותא דאר דכולה למזבח וראוי לומר שלא יאמרו מזבח אוכל גזילות אפ"ה מכפרת. ומה אפילו חטאת: ולהנ"ל י"ל דהרמב"ם דפסק לדין מצוה הב"ע.

ובזה הוי רבותא בחטאת יותר דאפילו דבאה לכפרה והוי אמינא דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה אפ"ה מכפרת וכ"ש בעולה דלא באה לכפרה ואתי שפיר ודו"ק: (ב) ואגב אכתוב דביראים (סי' ת"י) כ' ויש על דהוי שלא בסמוך כגון וכפר על הנפש עיי"ש ולי נראה דמזה ילפינו במנחות (דף עד) דכהן מתכפר ע"י עצמו דהא על בסמוך ויתכן דמש"ה פתבה התורה זה גבי ע"ז למה דאמרינן בסוטה (דף לב) גבי חטאת דע"ז התם ניקסף וניזל פי היכי דנכפר לי' ולכן הוי אמינא דצריך פהו אחר דנכסף ואר דדם חטאת למעלה הא אמרינן.

התם פהו הוא דינדע קמ"ל דסגי בזה מה שחטאת ע"ז היא שעירה: (ג) ובסופה (דף ל.) לא שניא אלא ביו"ט ראשון אבל ביו"ט שני מתוך שיוצא בשאול יוצא בגזול ואינו מוכן דמה ענין זה לזה בשאול יוצא משום דלא פתיב לכם אלא ביו"ט ראשון אבל בגזול מצוה הב"ע היא.

וכבר עמדו בזה: ויתכן למה דמבואר בירושלמי פ"ה דגיטין (הלכה ו) דמש"ה חטאת הגזילה שלא נודעה לרבים מכפרת גזול דומיא דפסח מה פסח בגלוי (***) אר גזל בגלוי עיי"ש: ולפ"ז ביו"ט שני דיוצא בשאול אינו מפורסם הגזילה דיוכל להיות דבשאלה בא לידו וזה מתוך שיוצא בשאול יוצא בגזול דאין החטא מפורסם ולא הוי דומיא דפסח ודו"ק: (ד) עיין פסחים (דף לה) דבהקדש שלא נפדה אין יוצאין בו עיי"ש ובבב"א בספר מקור חיים (סי' תנג) דהטעם משום מצוה הב"ע דהא בשוגג מעל ויצא לחולין וע"כ פנ"ל עיי"ש.

ודבריו המה כנגד דברי הרשב"א סוכה שם דמה שלא הביא הש"ס דילן דין דירושלמי פ"ג דשבת במצה גזילה משום דלא הוי מצוה הב"ע דמפי לעסי קניא ולא הוי מצוה הב"ע עיי"ש וה"נ בהקדש מה לי גזול הדיוט ומה לי גזול גבוה.

ועוד דבשוגג הא לא שייך מצוה הב"ע: ובעיקר הקושיא דהא מעל בה ויצא לחולין י"ל דלכאורה גם בשופר של עולה הא הוי טעה בדבר מצוה וכדאיתא בסוכה (דף מב) וצ"ל כמ"ש הטעם המלך דבתקיעות דרבנן לא שייך טעה בד"מ וא"כ מצוה דהוי דאורייתא שפיר הוי טעה בדבר מצוה ולא מעל ולא יצא לחולין: ועוד י"ל דבשוגג בלא"ה אינו יוצא משום דלא חשוב הנאה באכילת איסור וכמבואר בבכורות (דף לז) והיינו טעמא דאין מברכין על אכילת איסור אפי' בשוגג ובמצוה בעי אכילה שיש בה הנאה כמו באיסורים דאם אכל שלא כדרך אכילה והנאה דאינו עובר ה"נ באכילה [אם נימא דלא פתורת חיים חולין (דף ק"כ) עיי"ש] ובזה י"ל ע"ד פלפול ליישב דברי הרמב"ם דאינו יוצא במצה של טבל.

והא פסק דאיסור חל על איסור כמו שתמהו ולהנ"ל במזיד הא הו"ל מצוה הב"ע ובשוגג הא לא הוי הנאה. וא"כ ממ"נ אינו יוצא משא"כ הש"ס לר"ש דשלק"א הוי אכילה גם באיסורין וה"ה במצוה.

וא"כ נ"מ בשוגג וכן"ל ואכמ"ל: ה) ובירושלמי יבמות פ"ב דבנו הוא לכל דבר אפילו לפרני ורבי' דאפילו אם הוליד ממזר קנים פרי' ורבי'. ועיין ברי"ט אלגאזי (דף פט) העיר דהא הוי מצנה הב"ע וישקיל וטרי בזה די"ל דבשוגג לא אמרינן מצנה הב"ע.

אף הקשה דא"כ מה הקשו התוס' בסופה (דף ל') ממצה של טבל דלמה לי קרא ת"ל דהוי מצנה הב"ע ואי נימא דבשוגג לא אמרינן מצנה הב"ע. י"ל דצריף קרא על שוגג ועיין מנחת חינוך (מצנה א): ולכאורה יש ראי' דאף בשוגג אמרינן מצנה הב"ע (* מהא דר"ה (דף פח) דבשופר של עולה אם תקע יצא ובשלמים לא יצא ואמרינן הטעם עולה דבת מעילה היא פינון דמעל נפיק לחולין משא"כ בשלמים וכו' עיי"ש וע"כ דאיירו בשוגג דאין מעילה אלא בשוגג ובנדאי הטעם משום מצנה הב"ע ומוכח דגם בשוגג אמרי' מצנה הב"ע ועיין בשאגת ארי' (סי' צח) כ' נמי הטעם משום מצנה הב"ע לא יצא ומוכח כנ"ל: שוב ראיתי בטורי אבן ר"ה שם שכ' די"ל דהטעם משום דאי עביד לא מהני ומכ"ש הקא דאי לא יצא לא יעבוד שום איסור גם אבני מודה לרבא דלא מהני ועכ"פ מוכח דלענין אי עביד לא מהני אין חילוק בין שוגג למזיד וגם בשוגג אמרינן אי עביד לא מהני: ובעיקר הדבר י"ל אי נימא מצנה הב"ע דאורייתא ונדאי אין חילוק בין שוגג למזיד דגזיה"כ היא.

וכמ"ש הש"ף חו"מ (סי' שמ"ח) סק"ו לענין אין שלים לדבר עבירה דאי הטעם משום דברי הרב וכו' יש חילוק כנ"ל משא"כ אי משום גזירת הפתוב וה"נ דכונתה (**). ורק אי נימא דמדרבנן יש חילוק בין שוגג למזיד: עוד י"ל דבכנו ממזר לא שייף דין מצנה הב"ע למ"ש האחרונים דהיכי דבעידן המצנה פבר פלטה העבירה לא אמרינן מצנה הב"ע.

ונוקא בגזל דגם בעידן המצנה רמי עלי' העשה דנהשיב (***) עיין שער המלך פ"ח מה' לולב יעיי"ש: ולפ"ז הא הקא עיקר המצנה הנייות הפנים וכבר פלטה העבירה דהביאה הא לא הוי רק הכשר מצנה"כ לא אמרינן מצנה הב"ע.

[ובזה י"ל מה דהעירו למה אין מברכין ברכה על פו"ר. ולהנ"ל הא הוי רק הכשר ולא שייף בו ברכה כמו בקניית אתרוג ועשיית הסופה דאין מברכין] ובאמת חילוק זה מבואר בתוס' סופה וכבר תמהתי במ"א על הרב שער המלך שלא הביא דברי התוס' הנ"ל ואכמ"ל: (ו) עיין תוס' סופה שם דבמקום דבעי ברכה יש לומר דחיישינן יותר למצנה הקא בעבירה.

ולכן גבי חלה אמרינן דאין זה מברך אלא מנאץ. עיי"ש.

ובדרוש וחדוש תמה מירושלמי דהביא ראי' מהוציא מצה מרה"י לרה"ר. והא דעת התוס' דהיכי דכבר פלטה העבירה לא אמרינן מצנה הב"ע אמנם למ"ש התוס' דהברכה שאני י"ל דשאני מצה דאיכא ברכה וגם כה"ג אמרינן מצנה הב"ע: ובזה ניחא דעת הלבוש דלהכי אתרוג המורכב פסול משום דנעבד בו עבירה ונשיב פועין מצנה הב"ע.

והא גם כאן פבר פלטה העבירה. וצ"ל כנ"ל דשאני הקא דאיכא ברכה.

ובזה ניחא מה ששהקשה המג"א דא"כ ע"ז של פלאים יהי' קרנו פסול לשופר ולהנ"ל שאני התם אין מברך על השופר רק על התקיעה משא"כ הקא הברכה על האתרוג

ואכמ"ל: מקנה סימן עה א) עינין מפות (דף ד) חבית של מים שנפל לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה וכן כפר של תרומה וכו' מה דתימא התם איפא גברא אחזקתי הכא אוקי תרומה אחזקתה יעיי"ש ברש"י: ולכאורה יש לתמוה לשיטת הר"ש בפ"ב דמקנאות (משנה) בהא דמבואר בתוספתא בהיו לפניו שתי מקנאות אחת פשרה ואחת שאיבה וטבל בשתייהן דאם הי' טמא מה"ת טהור ובטומאה דרבנן טהור.

וכתב הר"ש הטעם משום דהיכי דהי' טמא בטומאה דאורייתא ויש ספק באיזה מקנה טבל תחילה בנדאי יצא מחזקת טומאה אפילו טבל בהשאיבה באחרונה ושוב לא הוי אלא ספיקא דרבנן משא"כ בטומאה דרבנן הוי ספיקא דרבנן בחזקת איסור עיי"ש.

ולפ"ז הכא לפירש"י ז"ל דהחשש דבא ראשו ורובו במים שאובים א"כ עכ"פ יצא מטומאה דאורייתא ואין פאן חזקה לטומאה: ונראה ליישב למה נשכת הפסוק משנה בפ"ו מה' שאר אבות הטומאה (הלכה טז) נשכת וז"ל ונראה מתוך דבריהם שהטעם מפני שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מן המקנה ולא בעודו בתוך המקנה עכ"ל: הרי דגילה לנו רבינו הכ"מ דבר חדש דכל זמן שלא עלה מהמקנה לא נטהר.

וכמו דאמרנו טבל ועלה אוכל במעשר. דמשמע דדווקא בעלייתו ממקנה נטהר ואוכל במעשר דבעינן עלי' ממקנה.

ומדברי התוספות בפסחים (דף ז.) שהביאו בשם יש מפונשים דבכל הטבילות אין מברכין עובר לעשייתו משום דממ"נ קודם שיגד למים אינו יכול לברך דדלמא משום בעייתא דמים לא יטבול ואח"כ הוא ערום ואסור לברך יעיי"ש.

ולפי הנ"ל הא יכול לברך אחר שטבל קודם עלייתו ויתכסה במים ויקרא וכדאיתא בפרכות (דף כב) ירד לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות כו' ואם לאו יתכסה במים ויקרא ויחשב ג"כ עובר לעשייתו דכ"ז שלא עלה הרי לא נטהר וע"כ דלא סברו כהכ"מ ועיין שעה"מ פ"ח מה' לילב שהביא בשם המאירי דמש"ה הנודר הנאה מן המעין אסור לטבול בימות החמה דמצות לאו לה"נ משום דנהגה*) אחר עשיית המצוה בעודנו במים עיי"ש משמע דכי טביל כבר נטהר קודם עלי' ג"כ וזה ג"כ דלא ככ"מ הנ"ל: עכ"פ לדעת הכ"מ כל זמן שלא עלה מהמקנה לא נטהר והוי כמו שלא טבל וא"כ הכא בחבית של מים שנפל לים הגדול ליכא למימר דהטבל שם נדאי יצא מחזקת טומאה דאורייתא פיון דכ"ז שלא עלה הוי כמי שלא טבל כלל.

ונהרי קודם עלייתו יש חשש דבא ראשו ורובו במים שאובים ולכך לא יצא מחזקה ונפיר אמרינן דאוקא אחזקה ודו"ק ב) ובכריתות (דף יג) לא התירו לאוכל פחות מפשיעור שאם רד ובל וכו' והשלימו לשיעור מצטרף ואתי למימר אהני לי טבולה קפזיתא ולא ידע דאין טבילה אלא באחרונה: והרמב"ם ז"ל בהלכות אבות הטומאות (פרק ח) לא הביא זה אלא שכתב דמצטרף אבל לא שלא התירו לטבול וכמדומה שעמד בזה בס' ערוך לנר ואיננו תח"י פעת אף נראה דבירושלמי סוף דמאי איתא תני הי' לפניו שתי חביות אחת של טבל טהור ואחת של טבל טמא כו' וטובל ושותה וטובל ומוקי לה בשותה פחות מרביעית דאל"כ אף ראב"ש מודה יעו"ש והשתא היאך קאמר רבי דשותה וטובל הרי לא התירו לו לטבול בשותה פחות מרביעית וע"כ דלא סבירא לי' זה ולכן הרמב"ם

לא הביא זה דסמך על הירושלמי: ועי' בתוס' חולין (דף ל"ד) שכתבו דבפסול הגוף לא תקמירו בח"ש גבי תרומה יעו"ש ויש לתמונה הא אמרינן בירושלמי הנ"ל הפל מזדים בשותה משקין טמאים שהוא אסור לאכול אפילו ספק תרומה הרי חזינן דהתמירו בפסול הגוף אפילו בספק תרומה ומ"ש ח"ש דמתר וכתב הבאתי במ"אא) עיין חולין (דף קלו) דטרקפה פטור מן המתנות עיי"ש וראיתי במנחת חינוך (מצנה תקו) שרצה לחדש דדונקא טרקיפה אבל נאסרו המתנות מבליעת אסור חייב דהתורה הקפידה דדונקא על הבהמה ולא על המתנות עיי"ש: ולפענ"ד נראה דהדבר תליא בהטעמים דטרקיפה פטור ממתנות דאי נימא כמ"ש רש"י שם דמ"ש ה טרקיפה פטור משום דכתיב לו ולא לכלבו א"כ ה"ה אם נאסרו המתנות דהא מ"מ אינם ראויים לו כי אם לכלבו: אמנם אם נימא פהטעם המבואר בספרי (פ' שופטים) שביא הב"י יו"ד (סי' סא) משום דכתיב זוכחי הגזח יעיי"ש והיינו הפוננה דטרקיפה לא חשוב זבוח.

ויותר י"ל דסתם ספרי ר"ש בכ"מ וכדאימא בסנהדרין (דף פו) וקא ר"ש ס"ל דשחיטה שאינה ראוי' לא שמה שחיטה וא"כ נתמעט שפיר מזוכחי הגזח ולא טרקיפה דלא חשיב זבוח וא"כ זה בנטרפה הבהמה אבל בנטרפו או נאסרו המתנות חייב דהא אינם בכלל המיעוט דזוכחי וגו': וכן יתיישב בהא דאמרינן במנחות (דף מה) דאיצטרף קרא דנבילה וטרקיפה לא יאכלו הפהגים דס"א דאשתי נבילה לגבייהו.

דלפ"ז למה לי קרא דלו ולא לכנבו דפטור טרקיפה מן המתנות הא ראויים להפקו בעצמו ומכח מזה דכהן אסור בנבילה. ולהנ"ל אתי שפיר דהוי אמינא דמיעוט דלו וגו' אתי למתנות שנאסרו בבליעת אסור דאסורים לכהן פישראל כנ"ל: והנה לפמ"ש דרק לר"ש נוכל למילף מזבוח הגזח דס"ל שחיטה שאינה ראוי לא שמה שחיטה [ויש להעיר מדברי התוס' תמורה (דף ה) גבי שוחט פסח על החמץ דמדכתיב זכחי בע"כ פשר הוא עיי"ש בשם הירושלמי הרי דזבוח משמע פשר לכ"ע] א"כ לדין דקיי"ל כר"ש ובע"כ משום טעם דרש"י גם בכה"ג פטור במתנות פיון דס"ס אינם ראויים לו כי אם לכלבו: אף י"ל למ"ש המג"א (סי' תרמ"ט) סק"כ לענין אתרוג הבליע מאסור דכיון דאין אסורו מחמת עצמו פשר ועיי"ש [ויש להעיר לפי זה בהא דסוכה (דף לה) דמה איכא בין היתר אכילה לדין ממון ולהנ"ל י"ל דנ"מ הבליע מאסור הנאה דאין לו דין ממון פיון דאסור בהנאה וכמ"ש המנחת חינוך אמנם אי משום היתר אכילה י"ל דחשוב היתר אכילה פיון דאין אסורו מחמת עצמו] וא"כ ה"נ לענין מתנות י"ל דחשוב היתר אכילה פיון דבעצמו היתר אלא שנאסר מחמת הבליעה ואכמ"ל: ב) והנה כבר הארכתי במ"א לתמונה בהא דאמרינן בחולין (דף קלא) דאף דהלוקח גז צאנו של עכו"ם פטור מראשית הגז משום דבעינן צאנה מ"מ בלקח צאנו לגזוז חייב.

הרי דבלקח צאנו לגזוז חשוב צאנה א"כ אמאי הלוקח עובר חמורו של עכו"ם פטור הא הוי כמו לקח צאנו לגזוז ה"נ לקח הבהמה לעופרה. ובפרט לפמ"ש הראשונים שם דבאמת צריך להקנות הבהמה לעופרה כמו דקל לפירותיו דאל"כ הוי דבר שלא בא לעולם והארכתי בזה במקום ההוא: אמנם פעת נראה למ"ש הקצות החושן ליישב דברי הרשב"ם ש"כ דמ"ש המוכר שדהו לפירות מביא משום דקרינן בי' מארצה וקשה דה"נ נימא דקורא דכמו כן נימא דקרינן בי' האדמה אשר נתת לי וכ' דכמו דגבי אתרוג סגי

בְּקִנְיָן הַגּוֹף לְשִׁעָה מְשׁוּם דַּעַכ"פּ בְּשַׁעַת לְקִיחָה הָיָה שְׁלוֹ כְּמוֹ כֵּן הֵכָא הָא הַפִּירוּת שְׁלוֹ לְשִׁעָה אַבְל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִתְּתָ לִי א"י לֹמַר דְּלֹא הָיָה לוֹ בִּי אֲלֵא קִנְיָן פִּירָא עֵי"ש וְא"כ ה"נ בְּשַׁעַת הַגִּיזָה הָיָה שְׁלוֹ וְשַׁעִיר חֲזִיב דְּלֹא קָפִיד קָרָא אֲלֵא דְהַגִּיזָה יֵהִי שְׁלוֹ לֹא כֵּן גְּבִי בְּכוֹר דְּבַעֲיָנָן שְׁהַבְּהֵמָה יֵהִי שְׁלוֹ בְּקִנְיָן הַגּוֹף וְאֲכַמ"ל: ג) עֵינָן ש"ע יו"ד (ס"א סַעִיף ו) הַקִּיבָה צָרִיף לִיתְנָה לְכַהֵן כָּל חֲלָבָה פְּנִימִי וְחִיצוֹן אֲלֵא אִם כֵּן נִהְגוּ הַכֹּהֲנִים לְהַנִּיחַ הַחֲלָב לְבַעֲלִים וְעֵינָן בְּטוֹרֵי זָהָב (ס' קז).

וּפְרִי מְגֵדִים שָׁם שְׁהֶאֱרִיכוּ דְלָמָּה תַּפְס דְּוֹקָא בְּחֲלָב הֲלֵא גַם בְּעוֹר וּבְצִמָּר שֶׁל רֹאשׁ הַכֹּפְשִׁים ג"כ אִם נִהְגוּ שְׁפִיר דְּמִי עֵי"ש: וְלַעֲנַ"ד דְּוֹקָא חֲלָב שְׁעַל הַקִּיבָה הֵינְנוּ דְאַקְשָׁתָא נִהְגוּ עֵינָן יָפָה וְכֵן מְבֹנָאָר לְהַדְיָא בְּתוֹסְפָתָא פ"ט דְּחֻלְיָן וְז"ל חֲלָב שְׁעַל הַקִּיבָה נִוְתָנוּ לְכֹהֲנִים ר"י אוֹמַר נִהְגוּ הַכֹּהֲנִים עֵינָן יָפָה לְנוֹתְנוּ לְבַעֲלִים.

עֵי"ש: וְטַעְמָא דְמִלְתָּא דְהָא בְּחֻלְיָן (דָּף קלו) דְּטְרִיפָה פְּטוֹר מִן הַמִּתְנּוֹת וְכ"י רַש"י דְּהַטַּעַם מְשׁוּם דְּכִתִּיב תַּתָּן לוֹ וְלֹא לְכָלבוֹ. וְכִבְרַ בְּאַרְנוֹ דְּלַטַּעַם רַש"י [מִשָּׂא"כ לְטַעַם הַסְּפָרִי מְשׁוּם דְּכִתִּיב זֹבְחֵי הַזֶּבַח] ה"ה אִם נֶאֱסְרוּ הַמִּתְנּוֹת אֶף שְׁגוּף הַזֶּבַח כְּשֶׁר פְּטוֹר.

וּלפ"ז הָא חֲלָב דְאַקְשָׁתָא אֲסוּר וְכִמְבֹנָאָר בְּחֻלְיָן (דָּף נ) יָרַק דְרִיבָה קָרָא וְעֵינָן בַּס' בֵּית הַלְוִי מְדַכְתִּיב וְהַקִּיבָה בְּיִתוֹר וְאוּ וְהָא עֵי"ש ע"כ נִהְגוּ הַכֹּהֲנִים בְּזָה עֵינָן יָפָה דְלָמָּה לֹא דְרִשִּׁינָן וְאוּ וּפְטוֹר כְּמוֹ בְּנִטְרָפוּ הַמִּתְנּוֹת וְה"נ הָא אֲסוּר מִשָּׂא"כ צָמַר שְׁבִרְאֲשֵׁי הַכֹּפְשִׁים: ד) עֵינָן בְּחֻלְיָן (דָּף קל) הַמְזִיק מִתְנּוֹת אוֹ שְׁאֲכָלָן פְּטוֹר וְעֵינָן שָׁם אוֹ מְשׁוּם דְּהָיָה מְמוֹן שְׁאִין לוֹ תוֹבְעִין אוֹ מְשׁוּם דְּכִתִּיב זֶה וּבְרַמְבַּ"ם פ"ט מֵה' בַּפּוֹרִים (הַלְכָה י"ד) כ' הַטַּעַם מְשׁוּם דְּהָיָה מְמוֹן שְׁאִין לוֹ תוֹבְעִין וְכ"י הַכ"מ דַּלפ"ז חֲזִיב לְצִאת יְדֵי שְׁמִים עֵי"ש: וְהִנֵּה מִזָּה נִרְאָה דָּאִם תַּפְס הַכֹּהֵן אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ כְּגוֹן בְּמִפְרֵי כְּהוֹנָה עֵינָן תוֹס' ב"מ (דָּף ו) דְהָא כָּל הַיְכִי דְחֲזִיב לְצִאת יְדֵי שְׁמִים מִהֲנִי תַּפְסִיסָה וְאֶף דְּשִׁיטַת הַמּוֹהַרש"ל שְׁהִבִּיא הַתְּנֻמִּים (ס"א כח) וְקִצּוֹת הַחֻוֹשֵׁן שָׁם דְּוֹקָא בְּקִים לִי בְּדַרְבָּה מִינְיָן וְלֹא בְּכָל חֲזִיבֵי לְצִאת יְדֵי שְׁמִים.

כְּפָר תְּמָהוּ עָלְיוּ כָּל הָאֲחֻרוֹנִים דְּמַדְבְּרֵי הַרְאָב"ד וְהַחֲזִינוּף שְׁכַתְּבוּ כֵּן לְעֵנָן אַבְק רִיבִית דְּאֶף דָּאִין יוֹצֵאָה בְּדִינָיִם מ"מ אִם תַּפְס אֵין מוֹצִיאִין הָרִי דְּבְכָל חֲזִיבֵי לְצִאת יְדֵי שְׁמִים מִהֲנִי תַּפְסִיסָה וְא"כ ה"נ בְּמַזִּיק מִתְנּוֹת כְּהוֹנָה אוֹ שְׁאֲכָלָן אֶף דְּפְטוֹר מ"מ מִהֲנִי תַּפְסִיסָה כַּנ"ל: וְעַפ"ז יוֹבְנוּ נְמִי דְבְרֵי הַתּוֹס' בְּחֻלְיָן (דָּף פז) בַּד"ה וְחֲזִיבוּ וְכו' שְׁכַתְּבוּ וְז"ל וְאֶחָד שְׁעָמַד בְּמִקּוֹם חֲבִירוֹ לְקָרָא בְּתוֹרָה פְּטוֹר בְּלָאוּ ה"ט וְאֶפְּלוּ הַפְּס מִפְּקִינָן מִינְיָן וְכו' וְאֶפְּלוּ עָמַד בְּמִקּוֹם כֵּהֵן מְשׁוּם דְּהָא דְדַרְשִׁינָן וְקַדְשָׁתוֹ לְכָל דְּבָר שְׁבַקְדוּשָׁה לֹא הָיָה רַק אֲסַמְכָתָא בְּעָלְמָא עֵי"ש וְרֵאִיתִי לְמִי שְׁהַקְשָׁה ע"ז הָא בַּלֵּא"ה פְּטוֹר דְּלֹא עֲדִיף מִמַּזִּיק מִתְנּוֹת כְּהוֹנָה אוֹ שְׁאֲכָלָן.

ע"כ: וְלַהֲנָ"ל נִיחָא דָּאִי מְשׁוּם מַזִּיק מִתְנּוֹת כְּהוֹנָה חֲזִיב עַכ"פ לְצִאת יְדֵי שְׁמִים וּמִהֲנִי תַּפְסִיסָה מִשָּׂא"כ מְשׁוּם הַנ"ל לֹא מִהֲנִי תַּפְסִיסָה וְכַמ"ש הַתּוֹס' דְּאַפְּלוּ תַּפְס מִפְּקִינָן מִינְיָן וְאֲכַמ"ל: ה) וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַעִיר דְּלָמָּה זָר שְׁאֲכָל תְּרוּמָה מְשַׁלֵּם קָרוֹן וְחֻוֹמָשׁ דְּמִי גָרַע מִמַּזִּיק מִתְנּוֹת כְּהוֹנָה אוֹ שְׁאֲכָלָן דְּפְטוֹר שׁוֹב רֵאִיתִי בְּטַעַם הַמְּלָךְ ה' בִּיאַת מְקַדָּשׁ שְׁעָמַד בְּזָה וְכו' דְּחֲזִיב מְשׁוּם כְּפָרָה וְהִבִּיא דְבְרֵי הַתּוֹס' דְּכַתּוּבוֹת (דָּף) שְׁכַתְּבוּ דְאַפְּלוּ אֲכָל תְּרוּמַת עֲצָמוֹ מ"מ מְשַׁלֵּם קָרוֹן לְעֲצָמוֹ וְחֻוֹמָשׁ לְכַהֵן עֵי"ש: אֲמָנָם קָשָׁה דְהָא מְבֹנָאָר בִּירוּשְׁלָמִי פ"ו

דתרומות (הלכה) פלוגתא דרבי יוחנן ור"ל בזה דר"ל סובר דמשלם קרן לעצמו וחומש לשבט ור"י סובר משלם קרן לשבט.

ואנן הא בנדאי קיי"ל כר"י וא"כ קשה מר"י דאמאי משלם וקמה לא יהי פמזיק מתנת פהונה או שאכלן פנ"ל: ונראה דר"י לא פליג בזה על ר"ח ומה דסובר דמשלם לשבט היינו כמ"ש הר"ן ז"ל דדונקא היכי דמתפונן להזיק אז פטור ולכן בשוגג דלא מתפונן להזיק שפיר משלם קרן לשבט פנ"ל: וע"ד הפלפול י"ל הא בחומש כ"ע מודים דצריף ליתן לכהן פמבואר בירושלמי שם וא"כ אם נתן לו החומש יכול לתפוס החומש על הקרן דהא חייב לצאת ידי שמים ומהני תפיסה.

וכה"ג תי' האחרונים בהא דפריף בכתובות (דף ל.) מדאגביל קני' והקשו בזה הא נ"מ היכי דבשעת הגבהה לא הי' שנה אלא ד' זוזי ובשעת האכילה היתה שנה ה' דמשום הגבהה אינו חייב על הזוז החמישי ומשום אכילה קום לי' בדרבה מינ' וכהוא דב"ק (דף מג) האי מאן דגזל חביתא דחמרא מעיקרא שניא זוזא ולבסוף שנה ד' תברא או שתיא משלם ד' פדהשתא משא"כ אי קום לי' בדרבה אינו משלם פדהשתא.

וע"ז תי' פנ"ל דיכול לתפוס על הזוז ה"ה פאשר משלם לו הד' עכ"ד, ואם פי יש לדחות דבריהם דהסנוגיא דכתובות הא קאי לר"נ בן הקנה ולר"נ בן הקנה הא פטור אפילו לצאת ידי שמים כמ"ש הצ"ח.

אבל מ"מ דברי ר"י יש לתרץ פנ"ל ואכמ"ל: סירוס. סימן עז.

א) עיין שבת (דף קיא) דאיסור בארצכם לא תעשו אינו נוהג בנקיבות עיי"ש: והנה נסתפקתי אם עבד מצונה על הסירוס. וזהו למ"ש רש"י שם דמש"ה אשה אינה מצטונת משום דאינה מצטונת על פרי' ורבי'.

א"כ ה"נ עבד פיון דאינו בפו"ר וכמבואר בתוס' חגיגה (דף ב) ה"נ דאינו מצטונה באיסור סירוס. אמנם למ"ד דב"נ ג"כ מצטונה על הסירוס נדאי דגם עבד מצטונה דהא בגיותו נצטונה אין סברא שלאחר שנעשה עבד דחייב קצת במצות פאשה יפטר ממה שהי' חייב מקבר.

אף למ"ד דב"נ אינו מצטונה י"ל דה"נ עבד אינו מצטונה: ויש להביא ראיה לזה מהא דקדושין (דף פה) עבד שפירסו רבו בבצים מהו וקשה והא אינו לוקה ומשלם וכמו שהקשה המקנה שם [ולשיטת רש"י דבקים לי' בדרבה מינ' מהני תפיסה י"ל דעבד תפוס לעצמו] אמנם אי נימא דעבד אינו מצטונה ע"ז ניהא.

אף אם יוצא לחירות שוב לוקה משום סירוס. ועיין במנחת חינוך (מצנה) שכן דאם סירוס חבירו מלבד שעובר בלאו דסירוס עובר נמי משום חבלה וכ"כ המקנה וכן מוכח מהא דכ' רש"י בגיטין (דף כא) דמש"ה עבד יוצא בראשי אברים משום דאסור לחבול בו וא"כ פיון דיוצא בסירוס מוכח דנקרא חבלה ואכמ"ל: והנה מ"ש דאם נימא דב"נ מצטונה על סירוס דה"נ עבד דאין סברא דבה' בגיותו הי' מלטונה ולאחר שנעשה עבד פטר פעת אני רואה דאינו מוכרח דהא מבואר בסנהדרין (דף נו) עבד מותר בבתו ובאמו ומפירש"י משמע דמירו שנשא בעודו בגיותו ואמרינן דיצא מפלל ב"נ ולכלל ישראל לא בא ופירש"י ז"ל דליתסר עליו משום שלא יאמרו באנו מקדושה תמורה לקדושה

קלה ובעיקר הדבר הא פבר נודע דעת המל"מ דהא דמקשינו בכ"מ עבד לאשה וכל מקום דאשה פטורה גם עבד פטור היינו אם היא פטורה משום מ"ע שהז"ג וכמ"ש הרמב"ם דעבד מצטווה על השחתת זקן.

ואכמ"ל.

עגלה ערופה. סימן עח.

א) התוספות בנדה (דף נה) העלו דעור עגלה מותר בהנאה. דלא ילפינו איסור הנאה דינה אלא משום דכפרה פתיב בה פקדשים.

ועור קדשים עצמם מותרין בהנאה לאחר זריקה ועיי"ש: והנה לכאורה יש להביא ראיה ברוה לדברי התוס' מדברי המכילתא פ' משפטים על הקרא דהשור יסקל ולא יאכל את בשרו אין לי אלא באכילה מניין שאף בהנאה אסור ק"ו ומה עגלה ערופה שהיא מכפרת על שפיכת דמים אסורה בהנאה ק"ו לשור הנסקל שהיא שופה דמים.

אין לי אלא בשרו עורו מניין ק"ו ומה חטאת שבשרה מותר בשחיטה עורה אסור במיתה ק"ו לשור הנסקל עיי"ש: הרי דעל עורו לא ילפינו ק"ו מעגלה ערופה שמכפרת וכו' כמו על בשרו וצריך ללמוד מחטאת המטה.

וע"כ משום דעור עגלה ערופה מותר בהנאה: אמנם למה דסיים המכילתא שם או חלף וכו' ת"ל ונערכו שם את העגלה בנחל והיינו דיליף משם תהי' קבורתה. ואם גילף משם פשיטא דאף עורה אסור בהנאה.

וכמ"ש ג"כ האחרונים דדונקא אם ילפי' דעגלה ערופה אסור בהנאה ממה דכתיב כפרה בה פקדשים אז יש חילוק בין בשרה לעורה ומשום דעור קדשים עצמם הרי מותרין בהנאה כמ"ש התוס'.

משא"כ אי ילפי' איסור לעגלה ערופה מנערכו שם וגו' ודאי דגם עורה אסור ואכמ"ל: (ב) והנה ראיתי מקשין דלשיטת התוספות דעור עגלה ערופה מותר בהנאה אמאי המקדש בעגלה ערופה אינה מקודשת והיינו משום דהוי איסורי הנאה דתתקדש בעורה יעיי"ש: ולידידי לק"מ דזה פשיטא לי דמ"ש התוס' דעור עגלה ערופה מותר בהנאה היינו רק אם נימא דעריפתה אוסרתה בזה העור לא נאסר דהא קיי"ל דעריפתה זו הוא שחיטתה ועור לא מקרי דבר שבשחיטה פלל וכמבואר בב"ק (דף עה) משא"כ למ"ד ירידתה לנחל איתן היא דאוסרתה פשיטא דנאסר אף העור דאין זה תלוי בשחיטה וא"כ י"ל דמתני' אתיא פה מ"ד דפלוגמא דתנאי הוא בכריתות (דף פה) וז"ב: ג) ודע שיש לעיין למ"ד ירידתה לנחל איתן אוסרתה אם רק העגלה נאסרת או אף נחל איתן נאסר דכתיב והורידו וכו' אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע ונערכו שם ומשמע דגם קודם ערופה לא יעבד בו.

אף למה דמבואר בסנהדרין (דף מז) דהטעם דירידתה אוסרתה הוא מטעם הזמנה ובגוף הקדושה לכ"ע הזמנה מלתא הוא. א"כ הא הנחל איתן מקרי רק משמשים וכמו קבר חדש דמותר בהנאה אף בקבר בגין דהזמנה לאו מלתא הוא לדין דקיי"ל כרבא: ד)

והנה יש לעיין בהא דאמרין שם מה עבודה זרה במקחופר לא נאסר אף קבר במקחופר לא מיתסר.

הא מת ילפינו מעגלה ערופה וכמבואר בע"ז (דף כט) דילפינו שם שם מעגלה ערופה. ובעגלה ערופה הא מצינו דאף במקחופר נאסר והיינו הנחל איתן דנאסר משום העגלה.

ואף אם נזרע בתוכו דעת הפרי חדש דנאסר בהנאה משום לא תאכל כל תועבה ועיין שם (סי' קי) ובשער המלך ה'. יסודי התורה.

מעטא גילף דכשם דהנחל איתן נאסר אף במקחופר יען שערפו שם את העגלה וקבריה שם וכדאמרין שם תהי קבורתה [ובירושלמי פ"ט דסוטה (הלכה.)] מקום גוססה ותפיסתה ה"א אסורין וכמה היא תפיסתה ד' אמות כו' חמישים אמה] אף קבר אם קברו בו מת נאסר אף שהוא מקחופר ומהיכי תיתי גילף מע"ז לקולא וצ"ע: ה) עיין סוטה (דף מז) ע"א אומר ראיתי את ההורג וכו' אין עורפין עיי"ש וראיתי בשו"ת חמדת שלמה שנסתפק אם הפנונה רק שראתה אותו או צריך שיפירו כמו בע"א בסוף העולם שפירש"י שיהפיר בו עיי"ש: והנה מצינו דוגמא לזה בתמורה (דף כב) אבודה שאמרו אפילו אחת בעדרו ואפילו אחת באחת ופירש"י ז"ל ואע"פ דחזי לכולה כו' הואיל ואין מפיר בה הוי אבודה עיי"ש [ועיין ברש"י סנהדרין (דף עט) פיון דאין מפירין אותו לא הוי בפניו] ושם אמרו אבודה ממנו ואחד בסוף העולם מפיר בה מאי.

וכן הלשון בגזיר (דף סג) הפיר בה אחד בסוף העולם. אין זה טומאת התהים ולכך פירש"י הקא אפילו אחד.

בסוף העולם הפיר בו: ומה שהקשה שם בחמדת שלמה דהיינו הך דמתני' דהא העד צריך לבא לפני ב"ד. ומה נ"מ במה דהיא בסוף העולם נראה לי למה שכתב הרמב"ן דמש"ה נדה נאמנת אף דאתחזיק איסורא משום דכיון דנאמנת לגבי עצמה נאמנת גם לגבי בעלה.

א"כ הוי אמינא דדווקא אם העד הוא מאותו העיר הקרובה שמביאה עגלה ערופה אז נאמן פיו דנאמן לגבי עצמו אבל אם היא בסוף העולם אינו נאמן קמ"ל: אמנם הדבר מבואר בירושלמי פ"ט דסוטה באותן שאמרו אם רואין אנו אותו מפירין אנו אותו לא הי' עורפין וכו' ב"ד שראו וכו' דכתיב ועינינו לא ראו ונהרי ראו מ"מ.

ועיין במס' פרייתות (דף כו) עגלה ערופה שעבר עלי' יום הפורים כו' הורג מפיר בו וכו' עיי"ש: ונראה דפלוגי בהא דאמרין בירושלמי רבנן דהקא פתרו בהורג ורבנן דתמן פתרום בנהרג עיי"ש והיינו דפלוגי בהא דמודדין עיר הקרובה אי משום דתלינן דהרוצח הוא משם או משום דהנהרג הוא משם ועיין ברמב"ן עה"ת ובאבן עזרא וא"כ אם נימא דצריכין לברר מי הוא הרוצח וא"כ י"ל דהוי חתיכה דאיסורא וכמ"ש רבינו גרשון שם בהא דפרכינן ספק סוטה דעבר עלי' יום הפורים לא תייתי אף דאיהי מקרת ויודעת משום דאיהי הוי חתיכה דאיסורא ואולי דזה מבואר ברמב"ם דאם נמצאו מתים רבים זה בצד זה דאם היתה עיר אחת קרובה לכולם וביאה עגלה אחת על פולם משום דעיקר המדידה לידע מי הוא שעשה מעשה הרוצח ולכך אינה מביאה רק עגלה אחת משא"כ אם נימא כרבנן דתמן דפתרון בנהרג א"כ הוי גופן מוחלקים ומביאין על כל חלל עגלה

ערופה ודו"ק היטב: ז) ואגב אכתוב בהא דחולין (דף יא) אתיא מעגלה ערופה וכו' לליחוש דלמא טריפה היא.

ואינו מובין דבשלמא כגון רישא של עולה שפיר דייק דאזלינן בתר רובא דאל"כ נליחוש דלמא טריפה הוי והמקריב טריפה לגבי המזבח אם כי אינו לוקה וכמבואר ברמב"ם אבל מ"מ עובר בקום ועשה על לאו הפא מכלל עשה אבל בעגלה ערופה מה אכפת לן ומה איסור קעביד ופשיטא דחייב להביא מספק עגלה ערופה פיון דכפרה היא וגדולה מזה שיטת הרמב"ם ז"ל גבי פנוף פיון כפרה מחיוב מספק יעיי"ש גבי בעי דשור של ב' שותפין ואולי דזה בכלל מה דאמר בש"ס שם וכ"ת מה נ"מ והכי הו"ל למימר ומנ"ל דפסול בי' טריפה.

אף הפנונה דמה נ"מ אם טריפה היא הרי נעשית בחוץ. וע"ז אומר הא אומר רבי ינאי כפרה פתיב בה פקדשים וכפירש"י דלענין לאסור בהנאה קאמר א"כ לא גיזל בתר רובא מהראוי שתהי' מותר בהנאה ואכמ"ל: ועיין בחולין (דף פב) והתנן נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה תצא ותרעה בעדר.

והקשו התוס' ביומא (דף סד) דאמאי לא משני דמתני' מיירו שערפה ומשום דעריפתה זו הוא שחיטתה כמו דאמרי' בשעיר המשלח דחיתו לצוק זו הוא שחיטתו עיי"ש: ונראה דלכאורה קשה בהא דאמרינן דחיתו לצוק זו שחיטתו הא בתמורה (דף כ) אין אדם מתכפר בקא בעבירה.

וכיון דשעיר המשלח מכפר על כל ישראל כדאמרינן בפ"ק דשבועות א"כ הא הקרבן פסול ואינו מתכפר דהא בא בעבירה וצ"ל דאין לו כי אם זה והדין דעשה דוחה ל"ת כמ"ש התוס' בתולין (דף עח) עיי"ש ולא הוי בא בעבירה דאדרבה אפילו מצוה איכא: ח) ולפ"ז מיושב קו' התוס' דבמתניתין דתני לה בפלוגתא דר"ש ורבנן ממ"נ קשה אי מיירו שיש לו אחרת הא אין מתכפר בדבר הפא בעבירה דהא עגלה ערופה כפרה הוא דהא כתיב ונכפר להם הדם ובכריתות (דף כו) ראוי כפרה זו לכפר על יוצאי מצרים.

ואי דאין לו אחרת א"כ מ"ט דרבנן דמחייבי דהא עשה דוחה ל"ת ושפיר הקשה דע"כ מיירו ששחטה ממש. ואכמ"ל: פגול.

סימן עט. א) בספרי על הקרא דלא תזבח כו' פל דבר רע ומנין לקדשים ששחטן חוץ לזמנם וכו' שהוא עובר בלא תעשה ת"ל פל דבר רע דבר שתלוי בדבור.

וכ"כ רש"י בפ' שופטים דמזה אזהרה למפגל בקדשים ע"י דבור רע ולכאורה הא זה מלא יחשב נפקא וכמבואר בזבחים (דף כט) מניין למחשב בקדשים וכו' ת"ל לא יחשב: אמנם מה נאות הוא להנהיג דסברו דבעלים מפגלין וכתב הרמב"ם ז"ל בפ"י המשנה דאין זה אלא מתנאי ב"ד ומדין תורה לא מהני פגולין ופשוט דאז אינו עובר הפהו רק הבעלים דהא איהו לא חשב פלל ולא יחשב פתיב וי"ל דזה היא דהנהירה התורה לא תזבח לד' וגו' אשר יהיה בו מום פל דבר רע היינו פל דבר רע מהבעלים מ"מ לא תזבח.

ובזה ניחא מה דשם פתיב לא יחשב. וכאן כ' פל דבר רע דהיינו דבור.

ולהג"ל שם הנהירה התורה בכלל דאסור לחשב. לכה פתיב לא יחשב דאפי' מחשבה.

אָמַנְם בְּכַאן דִּהְזָהִיר לְכַהֵן שְׁלֵא יִזְבַּח מַה דְּחֻשְׁבוּ הַבְּעָלִים כְּתִיב דְּבָר דַּל"כ מְנָא יָדַע הִפְהֵן וְע"כ דְּשָׁמַע מִהַבְּעָלִים. אָבֵל לְעוֹלָם דְּעוֹבֵר אָפְּלוּ בְּמַחְשָׁבָה וְיִתְכּוֹן בְּהָא דְאַמְרִינוּן בְּזִבְחִים שָׁם וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֹא יִחְשַׁב מַה מָּה עָבִיד לִי מִבְּעֵיָא לִי לְמַחְשָׁבוֹת שְׁמוּצִיאוֹת זֹו מְזוּ.

וְהִינּוּ דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דַּס"ל זֶה מְחַשֵּׁב וְזֶה עוֹבֵד בְּעֵי קָרָא לְהִיכִי דְבְּעָלִים חֻשְׁבוּ מַחְשָׁבָת פִּיגוּל וְהִפְהֵן חֻשֵׁב מַחְשָׁבָת פְּסוּל וְדוּק: וְעֵינֵין בַּב"ק (דף עו) בְּשׁוֹחֵט תְּמִימִים בְּפָנִים שְׁלֵא לְשֵׁם בְּעָלִים וְעֵינֵין בְּהַפְלָאָה כְּתוּבּוֹת הָעִיר דְּהָא מְחַשֵּׁב בְּקַדְשִׁים לֹוְקָה [וְכוּוּנְתוּ דְלַר"ל דַּס"ל לְשֵׁ שְׁאִין בּוּ מַעֲשֵׂה לֹוְקָה] וְאִינוּ לֹוְקָה וּמְשַׁלֵּם יַעֲיִ"ש: וְעֵינֵין שְׁהַכְרִיחַ דְּמִירָו דְּשַׁחַט ע"י שְׁלִיחַ דְּאָף דְּמַתְעַרְבּ בּוּ אִסּוּר אַחַר מ"מ חֵיב בְּד' וְה' יַעֲיִ"ש וְכֹן צ"ל לְשִׁטַּת הַתְּבוּאוֹת שׁוֹר דְּגַם בְּפִיגוּל אֲמַרְיָנוּן כָּל כְּמִינֵין וְא"כ אִם שַׁחַט יִשְׂרָאֵל ע"מ שְׁיִזְרְקוּ הַפְּהִגִים שְׁלֵא לְשֵׁם בְּעָלִים דְּשִׁנּוּי בְּעָלִים אִינוּ אֵלָא בְּזִרְיָקָה א"כ לֹא הָוִי מַחְשָׁבָה וְע"כ דְּעֵשֶׂה שְׁלִיחַ לְהַפְהֵן אָמַנְם לְפִי הַגְּ"ל י"ל דְּאֵתְיָא כַּמ"ד בְּעָלִים מְחַשְׁבִּין וְאִכְמ"ל: ג) עֵינֵין בְּזִבְחִים (דף כז).

(זִרְיָקָה דְּשָׂרִי בְּשָׂר בְּאֲכִילָה מִיְתִי לִידֵי פִיגוּל וְכו' דְּלֹא שָׂרִי בְּשָׂר בְּאֲכִילָה לֹא מִיְתִי לִידֵי פִיגוּל. וְפִירַש"י בֵּין שְׁחִיטָה בְּהַהוּא לְהַקְטִיר אִמּוּרִים לְמַחֵר בֵּין שְׁחִיטָה בְּשַׁחֲטָה ע"מ לְזַרְקוּ לְמַחֵר עֵינֵין נְהִי דְּלֹא שָׂרִי בְּשָׂר בְּאֲכִילָה הָא לֹא גָרַע מִשְׁפִּיכַת שִׁירִיָּים דְּמִבְּנֹאֵר בְּזִבְחִים (דף יג) דָּאִם אָמַר הַרְיָנִי זֹרֵק ע"מ לְשַׁפְּוֹךְ שִׁירִים לְמַחֵר דְּהָוִי פִיגוּל דְּהָוִי אֲכִילַת מִזְבֵּחַ.

וְאוּלַי דְּשִׂאֲנִי שְׁפִיכַת שִׁירִים לְמֵאִי דְּמִבְּנֹאֵר בְּסִנְהֶדְרִין (דף סג): לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. לֹא תֹאכְלוּ בְּשָׂר וְעַדִּין דָּם בְּמִזְרָק.

וְנִרְאָה פְּשׁוּט דְּקָרָא אִיזְטָרַף לְשִׁירֵי הַדָּם וְנָה שְׁאָמַר וְעַדִּין דָּם בְּמִזְרָק. וְהִינּוּ אִף שְׁפָכָר הוּא אַחַר זִרְיָקַת הַדָּם דְּהָא בְּאוֹכַל לְפָנֵי זִרְיָקָה הָא יֵשׁ בִּי לֹאוּ כְּמִבְּנֹאֵר בְּמִכּוֹת (דף יז) אֵלָא הִיכִי דְּהָוִי אַחַר זִרְיָקָה וְנִשְׂאָר עַדִּין דָּם בְּמִזְרָק וְא"כ נְהִי דְּבִשְׁפִיכַת שִׁירִים מוֹתֵר הַבְּשָׂר בְּאֲכִילָה מ"מ בְּזִרְיָקָה שְׁלֵא בְּמִקּוּמוֹ אִסּוּר וְדו"ק: ד) וְהִנֵּה נִרְאָה דְּבְּפִיגוּל דְּכִתִּיב וְאִם הָאֵכַל יֵאָכֵל.

אִם חֻשֵׁב לְאֹאכְלוּ שְׁלֵא כְּדָרַף אֲכִילָה בַּחוּץ לֹא הָוִי פִיגוּל דְּכִתִּיב הָאֵכַל וְהִינּוּ כְּדָרַף אֲכִילָה וְצ"ב וּמִצְאָתִי בַּה' מִנְחַת חִינּוּף שִׁכ"כ: וּבְזֶה מִיְנוּשֵׁב קוֹ הַתּוֹס' בְּזִבְחִים (דף פח) בְּד"ה אָמַר וְכו' בְּהָא דְתַנּוּן בְּמַתְנִיתִין מְעוֹר הָאֵלֵין בַּחוּץ דְּלַר"א דַּס"ל דְּמַחְשָׁבִין מִאֲכִילַת מִזְבֵּחַ לְאֲכִילַת אֲדָם לְמָה נִקְט עוֹר הָאֵלֵין אִפִּי אֵלֵין נְמִי יַעֲיִ"ש וְלַהַגְּ"ל מִיְנוּשֵׁב דְּהָא חֲלָב חֵי הָוִי שְׁלֵא כְּדָרַף אֲכִילָה וְכְּמִבְּנֹאֵר בְּפִסְחִים (דף פד) א"כ לֹא הָוִי פִיגוּל וְאִי דְּחֻשְׁבוּ לְאֹאכְלוּ אַחַר בִּישׁוּל הָא שׁוּב לֹא הָוִי אֲכִילַת מִזְבֵּחַ דְּאֲבָרִים שְׁצֻלָּאן וְהָעֵלָן אִין בְּהֵם מִשׁוּם רִיחַ גִּיחוּחַ וְלָכֵן נִקְט עוֹר הָאֵלֵיהָ וּפְשׁוּט ו) הִנֵּה בְּהָא דַּס"ל רַאב"י דְּהַבְּעָלִים מְפָגְלִים כְּדֵאִיתָא בְּזִבְחִים (דף מו) וְחֻלִּין (דף לח) נִרְאָה דְּדוּקָא בְּשַׁלְמִים דְּהַבְּשָׂר שְׁיִיף לְבְּעָלִים וְאִם חֻשְׁבוּ הַבְּעָלִים עַל שְׁחִיטַת פִּהֵן אוּ עַל זִרְיָקַתוֹ ע"מ לְאֹאכְלוּ חוּץ לְזִמְנֵוּ הָוִי פִיגוּל דְּקָרָא דְּוְהַקְרִיב הַמְקָרִיב בְּשַׁלְמִים הוּא דְּכִתִּיב וְהִינּוּ כַּנ"ל אָבֵל בְּקַדְשֵׁי קַדְשִׁים פְּשִׁטָא דָּאִם יִחְשְׁבוּ ע"מ שְׁיִאכְלוּ הַפְּהִגִים חוּץ לְזִמְנֵוּ דָּאִין בְּדְּבָרֵיו כְּלוּם וְכַה"ג בְּזִבְחִים ע"מ שְׁיִאכְלוּ

טמאים כל כמינני: ומינושב בפשיטות קו' העולם דכל סוטה תוכל לפגל וממילא אין המים בודקין אותה.

ולחנ"ל היא מנחת סוטה הוי קדש קדשים לא מהני פיגול הגם שנימא דהוא הוי בעלים של המנחה ומלבד זה לא ידענא אם אחד הפריש קרבן בעד חבירו מי מקרי בעלים לענון פיגול ויענין בתמורה דמתכפר עושה תמורה והמפריש מוסיף חנומש ואכמ"ל.

צביעה. סימן פ.

(א) ענין מנחות (דף מב) שמע מינה דצריף צביעה לשמה עיי"ש ויש להסתפק היכי דמתחילה צבע שלא לשמו אם מהני שיחזור ויצבענו לשמה וכמו בגיטין (דף כ) מעביר עליו קולמוס ומקדשו: וראיתי בירושלמי פ"ג דערלה (הלכה) בהא דאמרינו בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק ומסתפק שם אם מהני בחזור וצובעו ותלי לה בפלוגתא אי נותן טעם לפגם מותר עיי"ש שהר"א פילקא מפריש דכוננת הירושלמי דבזה פוגם הצבע עיי"ש: ועפ"ז יש לומר בהא דתוספתא פ"ז דעבודה זרה בור קלא אילן שרשה בעצי אשירה ישורף.

אחרים אומרים מטילין אותה לחומר עד שיחזרו מראיה לכמות שהיה. ולכאורה קשה לאחרים דתנו תקנתא דאמאי לא אמרו דיחזור ויצבענו: ולחנ"ל אתי שפיר דאחרים היינו ר"מ ור"מ הא ס"ל נותן טעם לפגם אסור ע"כ לא מהני שיחזור ויצבענו.

וגם לפמ"ש התוס' בפסחים (דף כו) דבע"ז אסור אפילו שלא כדרך אכילה. ומבואר בכו"פ (סי') דהיכי דאסור שלא כדרך אכילה ה"ה נותן טעם לפגם ולכך לא מהני לחזור ולצבעו ודוק: (ב) וראיתי בספר פתיל תכלת שכ' די"ל דהי' צדה במצרים לצורך ציצית וכמ"כ רש"י גבי עצי שטים עיי"ש.

והקשתי עליו פיון דבעינו צביעה לשמה וכיון דבמצרים לא הי' מצטוים ע"ז לא הוי לשמה וכמ"ש הרמב"ם פ"ג מ"ה גירושין דבכותב גט לכשאכנסנה אגרשנה אינו גט משום דכיון דבשעת כתיבה לא היתה בה גירושין לא הוי לשמה וא"כ ה"נ פיון דעדיין לא נצטווינו על זה חשיב שלא לשמה.

וכבר הקשתי בהא דגיטין (דף מ) הכותב שטר אירוסין לשפחתו ר"מ אומר מקודשת דיש בלשון הזה לשון שחרור וקשה בשטר קדושין הא בעינו לשמה ובשעת כתיבה לא היתה בת קדושין וכמו דלא מהני בגט מה"ט וגדול אחד הנשיב לי דמקודשת בהאי הנאה דמשחרר אותה דהנאה חשוב ככסף וכמו בע"מ שאדבר עליה לשלטון ויפה דובר אם כי לא משמע פן מרש"י: אף העיקר נראה דהרמב"ם לא כ"כ אלא גבי גט דסתמא לאו לשמה קנימא וכמבואר בריש זבחים (דף ב:) ולכן כל זמן שאינה בת גירושין לא מהני אבל בשטר אירוסין דמשמע מתוס' גיטין (דף כו) בהא דאמרינו שם ר"א מכשיר חוץ מגיטי נשים שנאמר וכתב לה לשמה דבשחרר אינו פן דאל"כ ליתני בד' דברים שווי גיטי נשים לשחרורי עבדים עיי"ש ומדלא תירצו דמלתא דאיתא בקדושין לא קתני מוכח דס"ל להתוס' דגם בקדושין ליתא.

ומוכח דבקדושין סתמא כשר אף דבגט סתמא פסול. ובזה י"ל בהא דגיטין (דף מה) בלוקח עבד ע"מ לשחררו דכתב לי' לכשאקחך הרי את קנוי לה מעכשיו.

וְהָא בְּשִׁטְר שְׁחָרוּר בְּעֵי לְשָׁמָּה וּע"כ דְּזָה תְּחִיב לְשָׁמָּה כְּתוּס' הַנ"ל וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּסִתְמָא כְּשֵׁר וּא"כ ה"נ לר"מ בְּשִׁטְר אִירוּסִין. וְאִין צִוְרָה לְהִטְעֵם מִשׁוּם דַּס"ל אָדָם מִקְנָה דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם תְּחִיב לְשָׁמָּה אֱלָא פְּנ"ל וּאֲכַמ"ל: (ג) ב"ק (דף קא) ת"ש בְּגַד שְׂצָבְעוּ בְּקִלְפֵי עֶרְלָה יְדֻלֵּק ש"מ חֲזוּתָא מְלֵתָא הִיא וְאִינוּ מוּבָן הָא גַם בְּאַפָּה בּוּ אֶת הַפֶּת אֲסוּר לְמ"ד יֵשׁ שְׂבַח עֲצִים בְּפֶת מִשׁוּם דְּנִהְנָה וּא"כ הָא צְבִיעָה מִקְרֵי הַנְּאָה וְגַם מֵה מְשַׁנֵּי הַנְּאָה הַנְּרָאָה לְעֵנִים אֲסָרָה תוֹרָה לְשַׁנֵּי בְּקִיצוֹר דְּמִחְמַת אִיסוּר הַנְּאָה אֲתִיבָן עֲלֵה: אָמְנָם מֵה מְאֹד מְחַנּוֹר דְּבָרֵי הַגַּמ' עפ"י הַמְּבֹאָר בִּירוּשְׁלָמִי [שְׁהִבְאֵתִי בְּאוֹת א] דָּאָם חֲזַר וְצוּבְעוּ בְּקִלְפֵי חוֹלִין מוֹתָר וְלִהְיָפוּף אִם צָבַע בְּקִלְפֵי חוֹלִין וְאִת"כ צָבְעוּ בְּקִלְפֵי עֶרְלָה אֲסוּר.

וְהָרִי בְּכַה"ג שׁוּב לִיפָּא הַנְּאָה דְּהָא צָבְעוּ אַח"כ בְּצָבַע אַחַר וְאִין נִהְנָה בְּמַה שְׂנֻצְבַּע בָּהּ רֵאשׁוּנָה בְּאִיסוּר אָף מִשׁוּם חֲזוּתָהּ אֲסוּר וּע"ז שְׁפִיר מְשַׁנֵּי הַנְּאָה הַנְּרָאָה לְעֵנִים אֲסָרָה תוֹרָה אָף דָּאִין פֶּאן מִשׁוּם הַנְּאָה מ"מ פִּינּוּן דְּזָה מִתְחַזֵּי וְהַנְּאָה הַנְּרָאָה הוּא עכ"פ וְלָזָה צָרִיף קָרָא דַּא"כ פְּשִׁיטָא וְכַמ"ש הַתוּס' שְׁם וּאֲכַמ"ל: קְדִימָה וְאִיחּוּר.

סִימָן פּא. א) בִּירוּשְׁלָמִי פ"ג דְּתֵרוּמוֹת (הִלְכָה) אִימַת הוּא עוֹבֵר [הַמְּקַדֵּשׁ תֵּרוּמָה לְבַכּוּרִים] בְּתַחֲזִילָה בְּשַׁעָה שְׁהַפְּרִישׁ הַתֵּרוּמָה] אוּ בְּסוּף כְּשֶׁהַפְּרִישׁ אֶת הַבַּכּוּרִים] יַעֲיִ"ש: וְנִרְאָה דְּהַסְפֵּק הוּא פִּינּוּן דְּחֲזִינּוּ דָּאָף אִם מְפָרִישׁ בְּבֵת אַחַת אִיפָּא אִיסוּרָא וְכַמְבֹּאָר בִּירוּשְׁלָמִי שְׁם שְׁהוּבָא בְּתוּס' תְּמוּרָה (דף ד) בד"ה גְּבִי הִי לְפָנָיו שְׁתִּי כְּלִפְלוֹת שֶׁל טָבֵל וְאָמַר מִעֲשָׂרוֹתֵיהֶן מִעֲשֵׂר כְּלִפְלָה בְּתַחֲבֵרְתָּהּ וְאָמַר עֲלֵה בִירוּשְׁלָמִי דְּעוֹבֵר בְּעֲשָׂה, וּא"כ חֲזִינּוּ דְּהַקְפִּידָה הַתוֹרָה דְּוּנְקָא לְהַקְדִּים הַבַּכּוּרִים.

לְכָף מִיָּד שְׁהַפְּרִישׁ הַתֵּרוּמָה עוֹבֵר דְּהָא לֹא הַקְדִּים הַבַּכּוּרִים. אָבֵל הִיכִי דְּלֹא אֲכַפֶּת לָן בְּבֵת אַחַת רַק שְׁלֵא יֵאָחֵר הַמְּוֹקְדָם פְּשִׁיטָא דְּאִינוּ עוֹבֵר אֱלָא לְבַסוּף כְּשֶׁאִיחּוּר הַמְּוֹקְדָם.

פִּינּוּן דְּהַעֲבִירָה בְּאִיחּוּר: וְלְכָף מְבֹאָר בְּמִנְחוֹת (דף לח) דָּאָם הַקְדִּים תְּכַלֵּת לְלַבֵּן חֵיסָר מִצְוָה דְּלַבֵּן וְקִיָּים מִצְוָה דְּתַכְלֵת מִשׁוּם דְּהַעֲבִירָה הוּא בְּמַה שְׂאִיחּוּר הַלָּבָן. דְּהָא בְּבֵת אַחַת לִיפָּא שְׁם אִיסוּרָא וְאֲדַרְבָּא מִצְוֹתוֹ בְּכָף.

וְהַעֲבִירָה רַק בְּאִיחּוּר הַמְּוֹקְדָים: (ב) וּבְשִׁבְתָּ (דף סא) כְּתַפִּילִין כְּף מְנַעֲלִין מַה תְּפִילִין בְּשִׁמְאֵל כְּף מְנַעֲלִין שֶׁל שְׁמַאֵל תְּחִילָה וּפִירש"י דָּאִי הוּי נֶעַל שֶׁל יָמִין בְּרִישָׁא תוּ לֹא הוּי נֶעַל שֶׁל שְׁמַאֵל.

וְאִי נִימָא דְּהַאִיסוּר בְּמַה שְׁהַקְדִּים הַמְּאֹחֵר לְמַה לֹא נֶעַיֵל שֶׁל שְׁמַאֵל הָא כְּבָר עֲבִיד אִיסוּרָא וּע"כ דְּהַעֲבִירָה הוּא בְּמַה שְׂאִיחּוּר הַמְּוֹקְדָם וְלְכָף שֶׁל שְׁמַאֵל אִינוּ נוֹעַל דְּבִי הַעֲבִירָה דְּשֶׁל שְׁמַאֵל תְּחִילָה וְאִיחּוּר לְבַסוּף: אָף יֵשׁ לְעֵינֵן מְהָא דִּירוּשְׁלָמִי פֶּרֶק תְּמִיד נְשַׁחֵט (הִלְכָה ג) יְכוּל אִם קָדָם הַפְּסַח לְתַמִּיד לֹא יֵאָחֵר הַתְּמִיד ת"ל תַּעֲשֶׂה רִיבָה הָרִי חֲזִינּוּ ג"כ דְּהַעֲבִירָה הִיא בְּמַה שְׂאִיחּוּר הַמְּוֹקְדָם דְּהִינּוּ הַתְּמִיד וְלְכָף סד"א דְּלֹא יַעֲשֶׂה הַתְּמִיד שְׁלֵא יַעֲבֹר בְּאִיחּוּר וְצָרִיף קָרָא.

וּא"כ קִשָּׂה מְהָא דְּאִיתָא שְׁם אַח"כ מִתְּנִיתָא אֲמָרָה פְּסַח עֲצָמוּ כְּשֵׁר אִין תִּימָר פְּסוּל כְּמִי שְׁלֵא קָדְמוּ יַעֲיִ"ש הָרִי דְּהַאִיסוּר הוּא גַם מֵה שְׁהַקְדִּים הַפְּסַח דָּאִי לֹא כֵן הִיכִי ס"ד דִּיפְסַל הַפְּסַח הָא בִּי לֹא עֲשֶׂה שׁוּם אִיסוּר וְרַק בְּתַמִּיד עֲשֶׂה אִיסוּר בְּמַה שְׂאִיחּוּר מִן הַפְּסַח: אָמְנָם הַדְּבָר בְּרוּר דְּשִׁאנֵי פְּסַח וְתַמִּיד דְּכַפְּסַח וְתַמִּיד דָּאָם הַקְרִיב שְׁנִיחָם כְּאֶחָד ג"כ אֲסוּר

וכמבואר בירושלמי שם (הלכה א) דפריה ויקריבו שניהם כאחד א"ר ייטה כבש שני אין פסח שני יעיי"ש ובמנחת חינוך (מצנה) האריה וכתב דלא מצינו דהתורה הקפידה שהפסח יהי מאוחר מן התמיד רק שהזמן של הפסח מתחיל אחר זמן התמיד ואם עברו ולא הביאו את התמיד אזי יכול להיות שהפסח קודם אי לאו משום דתמיד הוא תדור עיי"ש ובמחכת"ה לא ראה דברי הירושלמי דהקפידה הוא דתמיד יהי קודם הפסח ונוקא ואפילו בבת אחת אסור פנ"ל וא"כ דבבת אחת אסור שפיר י"ל דהעבירה בשניהם שלא יוקדם המאוחר ושלא יאוחר המוקדם ולכך צריה קרא דתמיד שאיחר לפסח יהי פשר.

והוי ס"ד ג"כ שהפסח יהי אסור במה שהקדימו לתמיד פנ"ל: ג) והנה התוס' במנחות (דף לח) בד"ה ואם וכו' כתבו דליכא למימר דאסדר לבד יקפיד הפתוב לעפב ולכך גבי חליצה לא מעפב הסדר יעיי"ש: ויש לעיין דבמכילתא פ' בא תניא והגעעתם אל המשקוף שומע אני אם הקדים זה לזה לא יצא ת"ל ונתנו על שתי המזוזות יעיי"ש.

וקשה למה לי קרא ת"ל הא שנוי סדר לא מעפב: ועיין עוד בירושלמי פ"א דיומא (הלכה) לקוחה האמור במצרים לא מעפב אף שם י"ל משום דבקדשים בעין שינה עליו הפתוב לעפב משא"כ בכל התורה י"ל דסדר מעפב: אף למה דמבואר בירושלמי פ"ט דפסחי (הלכה) דבפסח מצרים הי' גם בעל מום מותר ורק מחוסר אבר הי' אסור להם כדן ב"נ יעיי"ש א"כ לא מקרי קדשים: וע"ע בכריתות (דף ה) תני חדא בתחילה נותן על ראשו ואח"כ בין ריסי עיניו עיי"ש וקצת צ"ע דהא אין מעבירין על המצות ובתחילה הרי פגע בין ריסי עיניו וצ"ע: ד) ובמשנה למלה פ"ו מה' פלי המקדש האריה בדין חגיגת י"ד אם זמנה קודם התמיד דלא מצינו קרבן אחר התמיד אלא פסח בלבד עיי"ש שעמד דבקרא דלא ילין מן הפשר דדרשו לחגיגת י"ד בערב פתיב יעיי"ש: אמנם פשוט דקרא הא מיקרו בזמן היתר הפמות וכדכתיב לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שצריה דדריש ר"ש לשוחט את הפסח בבמת יחיד ופשוט דחגיגת י"ד הי' קרב בבמה קטנה למ"ד רשות ולכן בבמה קטנה דלא שייך לתמיד הי' יכול לשחוט אף בערב [ואולי אף בלילה למ"ד בזבחים (דף קכ).

(שחיטת לילה פשרה בבמה ונדרים ונדבות קרבים ביו"ט] ואכמ"ל יותר: והנה בהא דקיי"ל דאפילו חטאת עוף קדמה לעולת בהמה. נראה דאף ספק חטאת עוף קודם לעולת בהמה.

אף דעולת בהמה יכול להקריב נדאי וחטאת עוף רק ספק. וראיתי פלא בתוספות הרא"ש הוריות (דף יג) דכ' דאשמיענו דאם אתרמי חטאת עוף דראובן לעולת בהמה של שמעון דחטאת עוף דראובן קדים דבחד גברא לא משפחת לה חטאת עוף ועולת בהמה עיי"ש ופלא היא דהא יולדת מביאה חטאת עוף ועולת בהמה: אוילם הא דהביא שם בהוריות לענין פר העלם דבר של צבור קודם לפר של ע"ז וקיי"ל דאפילו חטאת עוף קודם לעולת בהמה אינו מוכן דאנו בפרים קיימינו.

ואולי דהוי אמינא דמש"ה חטאת קודם לעולה דאף דכולה פליל הא בחטאת דכהנים אוכלין ובעלים מתפריין א"כ כן כולה מתפפר מה שאין כן פר העלם דבר של צבור דהוא מהנשפרים לזה קאמר דקמ"ל דאפילו חטאת עוף היינו חטאת עוף ספק שאינו נאכל קודם לעולת בהמה וא"כ ה"ה פר העלם דבר של צבור ופשוט: ו) וביומא (דף ס') קטורת

שְׁחִיטָה קוֹדֵם שְׁחִיטַת הַפֶּר לֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְּלוּם וְרֵאִיתִי בְּסֵפֶר אֲבִי גִזְרֵי שְׁחִיטָה הָאֵל שְׁחִיטָה לֹא עֲבוּדָה הִיא וּבְדִין שְׁחִיטָה לֹא קָאֵי עֲלֶיהָ וְכִדְאִיתָא בְּמִנְחֹת (נַח ה) עֵי"ש וְכִמוּ דְמַה"ט דְּהַגְרָלָה לֹא עֲבוּדָה הוּא אִם הַקֳּדִים מִתְּנֹת דְּפֶר קָמִי' הַגְרָלָה דְּאִינוּ מְעַבְבֵי הַסֵּדֶר וְכִדְאִמְרִינוּ (בְּדָף מ') עֵי"ש: וְיִתְכֵן לַמ"ש רַש"י בְּסִנְהֶדְרִין (נַח מ) דְּחֻמְרָא בְּעֵלְמָא הִיא שְׁחִיטָה הַפְּתוּבָה בְּעֲבוּדוֹת אוֹתוֹ הַיּוֹם וְלֹא מִשּׁוּם חֲשׁוּבוֹת דְּעֲבוּדוֹת הִיא שְׁחִיטָה זֹאת חֲמוּרָה וְחֲשׁוּבָה מִחֲבֵרָתָהּ אֲלֵא חוֹמֶר הַיּוֹם עֵי"ש [וְנ"מ דְּלִפִּי הַמְדַרְשׁ רַבָּה וְכַפִּי מִה שְׁבִיבָר הַגְּבָרָא זצ"ל דְּאֶהְרֹן הִי נִכְנָס בְּכָל עֵת שְׁיִרְצָה בְּקִרְבָּנוֹת הָאֵלֶּה א"כ אִזְ הַסֵּדֶר לֹא מְעַבְבֵי פִּינוּ דְּלִיכָא חוֹמֶר הַיּוֹם.

אֲלֵא דצ"ע מִלְּשׁוֹן הַתּוֹסֵפֶת פ"ג דְּיוֹמָא כָּל מַעֲשֵׂה יוֹם הַפְּפוּרִים כּו' אִם אֲקִדִים מַעֲשֵׂה לְחֻבְרָתָהּ לֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְּלוּם חוּץ מִהוֹצָאת פֶּה וּמִחֲתָה וּמִשְׁמַע מִשּׁוּם דְּאִינָה עֲבוּדָה לֹא מְעַבְבֵי הַסֵּדֶר וְאִכ"מ] א"כ לֹא אֲכַפֵּת לָן הָא דְּשְׁחִיטָה לֹא עֲבוּדָה הוּא פִּינוּ דְּאִין הַטַּעַם מִחֲמַת חֲשׁוּבוֹת דְּעֲבוּדוֹת וְדוֹנָקָא הַגְרָלָה דְּאִינָה מְעַבְבֵי כָּל גַּם אִם לֹא עֲבוּדָה כָּלֵל שְׁפִיר דְּמִי מִשְׁא"כ שְׁחִיטָה הָא מְוַכְרַח לְשַׁחֲטוּ וְרַק דְּאִינָה עֲבוּדָה וּבִיּוֹם הַפְּפוּרִים דְּרַק חוֹמֶר הַיּוֹם הוּא גוֹרָם אִין נ"מ אִם הוּא עֲבוּדָה אִי לֹא וּפְשׁוּט: ז) וּבִירוּשָׁלַיִם פ"ו דְּיוֹמָא (הַלְכָה א) מְשׁוּבָח בְּגוּפּוֹ מְשׁוּבָח בְּמִרְאִין מִר קוֹדֵם כּו' מִן הָדָא אֲבִיב קָצוּר יָבֵשׁ לְקָצוּר אֲבִיב קָצוּר קוֹדֵם הָדָא אֲמַרְהָ מְשׁוּבָח בְּגוּפּוֹ קוֹדֵם עֵי"ש וְיֵשׁ לְהַעִיר לַמ"ש הַתּוֹסֵפֶת יְשָׁנִים יוֹמָא (נַח סב) בְּהָא דְּתַנּוּן וְאִם הִי הַשְׁנִי מְוַכְרַח מִמֶּנּוּ יְבִיאֵנוּ וְכַתְּבוּ דְּגַבִּי שְׁעִיר לֹא שְׁיִיף לְמִימֵר מְוַכְרַח כְּמוֹ גַבִּי פֶּסַח שְׁאֲכִילְתוֹ מִצְּנֵה עֵי"ש וְא"כ מִה מִיִּיתִי הִירוּשָׁלַיִם מִהָא דְּעוֹמֶר הָא תַּמָּן הָא יֵשׁ מִצְּנֵה בְּאֲכִילְתוֹ מִשְׁא"כ גַבִּי שְׁעִירִים וְאִכ"מ: ל) וּבִירוּשָׁלַיִם כְּתוּבָה פְּתוּבָה פְּרַק מִי שְׁהִי נְשׁוּי (הַלְכָה ל) קִידֵשׁ רַחֵל וְכִנְס לְאָה וְחֹזֵר וְכִנְס רַחֵל כּו' אִף ר"א מוֹדֵה שְׁחֹזֵר וְכִנְס רַחֵל הוּא קוֹדֶמֶת לְמָה זֶה דוֹמֵה לְאֶדָם שְׁלֹנָה מְחַבְּרֵי וְאִמֵר לוֹ אִם לֹא הַחֲזוּרְתִי לָךְ מִכָּאֵן וְעַד י"ב חוֹדֵשׁ וְכו' יָמִים שְׁבַנְתִּים מִהוּ וְכו' פְּלוּגְתָא דְּר"מ וְרַבִּנּוּ ע"ד דְּר"מ בְּשֵׁטֶר גַּתְּיָבוּ הַנְּכֻסִים ע"ד דְּרַבִּנּוּ בְּכֶסֶף גַּתְּיָבוּ עֵי"ש.

וְנִרְאָה דְּהַפְּוּנָה לְמַה דַּס"ל לְר"מ בְּקִידוּשֵׁין (נַח מ.ח.) דְּמִלְוָה בְּרִשׁוֹת בְּעֵלִים לְחֻזְרָה וְא"כ ה"ה דְּלֹא מִשְׁתַּעֲבָדִי נְכֻסֵי עַד שְׁיִחְזִיק בְּהַמְעוֹת לְהוֹצִיאָו אוֹ עַד שְׁיִמְסוֹר לוֹ הַשֵּׁטֶר דְּאִזְ אֲפִילוּ לְר"מ לִיתָא בְּחֻזְרָה וְעֵי' בְּמַקְנָה קִידוּשֵׁין שָׁם: אֲמַנְם י"ל דְּאֲפִילוּ לְר"מ אִם הַחֲזִיק בְּהַמְעוֹת שׁוּב גַּם מִשְׁתַּעֲבָד לְמַפְרַע מִשְׁעַת הַלְוָאָה וְכַעֵין דְּאִמְרִינוּ גַבִּי עַדִּיו בְּחֻמוּמֵי זְכִין לוֹ דְּאִם חֲטָא לִידוֹ אִתְּ כִּי זָכָה לְמַפְרַע וְעֵי' בְּזֶה בְּמַקְנָה מִה שְׁפִלְפֵל שָׁם וְהוּא סְבֵרַת הִירוּשָׁלַיִם לְרַב"ע דְּאִף דְּלֹא כְּתִב לָהּ אֲלֵא עַל מְנַת לְכוּנְסָה מ"מ אִם כְּנֻסָה מִשְׁתַּעֲבָד לְמַפְרַע וּבְזֶה מוּבָן הַמְשׁוּף הִירוּשָׁלַיִם הַנּוֹזֵף וְאִכ"מ: ל) קִידוּשׁ הַחֻזְרָה.

סִימָן פ.ב. א) כְּתִב הַרְמַב"ם ז"ל פ"ג מִה' קִידוּשׁ הַחֻזְרָה (הַלְכָה) בֵּית דִּין שְׁיִשְׁבוּ כָּל יוֹם ל' וְלֹא בָּאוּ עֲדִים וְעֲשׂוּ אֶת הַחֻזְרָה מְעוֹבֵר וְאַחַר ד' אוֹ ה' יָמִים בָּאוּ עֲדִים מְקַדְּשֵׁין לְמַפְרַע עֵי"ש הֵיטֵב וְהַקְּשָׁה הַמְּפָרֵשׁ מִמְּשָׁנָה עֲרוּכָה בְּר"ה (נַח כ) רְאוּהוּ ב"ד וְלֹא הִסְפִּיקוּ לוֹמֵר מְקוֹדֵשׁ עַד שְׁחֲשַׁכָה הָרִי זֶה מְעוֹבֵר וְכו' עֵי"ש וּמְבֹאֵר דְּאִין מְקַדְּשֵׁין לְמַפְרַע: וְנִרְאָה דְּמַה שְׁכַתֵּב הַרְמַב"ם דְּמְקַדְּשֵׁין אֶת הַחֻזְרָה לְמַפְרַע גַּם אַחַר ד' וְה' יָמִים הֵינּוּ לְדִידוֹ דְּפֶסְקִינוּ כְּרַב"צ דְּשֵׁלֵא בְּזַמְנוֹ אִין מְקַדְּשֵׁין אוֹתוֹ וְא"כ הָא אִין הַב"ד אוֹמְרִים מְקוֹדֵשׁ רַק דְּמַקְבְּלִין אֶת הַעֲדִים אֲבָל אִין אוֹמְרִים מְקוֹדֵשׁ וְלָכֵן אִם בָּאוּ עֲדִים אַחַר כָּד

שפיר מקדשין למפרע משא"כ למאן דס"ל דאפילו שלא בזמנו מקדשין אותו פשיטא דאח"כ אין יכולים לחזור.

משא"כ לדין דפסקינן דשלא בזמנו אין מקדשין אותו אין פאן חזרה ויכולין לקדש אפי' אחר ד' וה' ימים. שוב ראיתי בס' יצרת דבש שכ"כ: אף למה שראיתי במנחת חינוך דאם על פי חשבון הי' נראה ביום שלשים ויכול להיות שיבואו עדים לאחר איזה ימים שוב אין מקדשין מלמעלה ושוב הב"ד צריף לקדש.

עיי"ש: ולפ"ז ה"נ בבאו עדים אחר ד' וה' ימים שפבר עפ"י החשבון הי' צריף לקדש. וא"כ אין יכולים לחזור אח"כ פ"נ דכבר עברוהו ואמרו מקודש וצ"ע: ב) ויש להביא לדברי הרמב"ם מהא דתנן בר"ה (דף כה) באו עדים ואמרו ראנוהו בזמנו ובלייל עיבורו לא ראינו וקבלן ר"ג אמר רבי יהושע עידי שקר הם עיי"ש ולכאורה קשה דהא ע"כ העדים באו ביום ל' וא"כ מה בכך דעדי שקר הם הא קיי"ל דאתם אפילו שוגגין ולהדיא כ' הרמב"ם ז"ל דאפילו אם נמצאו העדים זוממים מ"מ מקודש מקודש: אמנם לדעת הרמב"ם דמקבלין אותן אפי' אחר ד' או ה' ימים נחא.

די"ל דבאו אחר ד' ימים ובזה פליגי ר"ג ור"י אם מקבלין אותם פ"נ דמפחשו את עצמם דראו ביום ל' ובלייל עברו לא ראוהו הא לא"ה הני מקבלים אותם לכ"ע. ומוכח שיטת הרמב"ם ודו"ק: ג) יש לעיין בעדים שראו את החודש אם עוברים עללא יגיד ונשא עונו ופשיטא דעל לאו דלא תעמוד על דם רעה המבואר בתו"כ אינם עוברים דזה רק בבין אדם לחבירו אבל על הנ"ל יש להסתפק: ונראה דהא מבואר בר"ה (דף כג) וסעודות גדולות הי' עושין להם פדי שיהי' רגילים לבא.

ולכאורה הא הנוטל שקר להעיד עדותו בטלה אמנם אם אינם עוברים מותרים ליקח שקר דכבר כ' הרמ"א חו"מ (סי' לד) דמי שאינו מחויב להעיד מותר ליטול שקר. וי"ל הטעם כמבואר בשבועות (דף לג) דבשתי פתי עדים יכולה לומר הא קיימא שני' וה"נ הא הני דבר הרגיל לראות ועיין תוס' סנהדרין (דף פט) דנביא הפוכש נבואתו לית בי' לאו.

ולפי הנ"ל י"ל דיש בו משום לא יגיד וכמו דמצינו בירושלמי סנהדרין דאזכרת נביא השקר היא משום לא תענה ברעה עד שקר ואכמ"ל: ריבית. סימן פג.

א) בטו"ז יו"ד (סי' קס) דכמו דהדין בקדושין דאם נתנה היא והוא אדם חשוב מקודשת ביהיא הנאה דמקבל מינה. ה"נ בריבית אם המלוה אמר ללוה שיקבל ממנו מתנה וילונו אם הוא אדם חשוב הני ריבית אבל אם אינו אדם חשוב שפיר דמי יעיי"ש: ויש להעיר לפי דעת הר"ן דאף באיננו אדם חשוב מ"מ הני הנאה רק דאין הנאה הרי היא שנה פרוטה ובקדושין גזירת הפתוב דבעינן שנה פרוטה ומה"ט ס"ל ללוי בכליו של מקנה משום דעכ"פ יש הנאה בפחות משו"פ ולהכי בחליפין מהני דלא בעינן שנה פרוטה דקונין בכלי אפי' שאינו שו"פ עיי"ש: ולפ"ז הוא דעת רמ"א לקמן דאפ"י פחות משו"פ אסור בריבית.

עיי"ש ומקורו טהור מדברי הרמב"ם פ"א מה' גזילה דאסור לגזול כ"ש דבר תורה וכ' מה"מ דדינו כמו ח"ש באיסורין וא"כ מה בכך שאינו חשוב דמ"מ בריבית הא לא בעינן

שְׁנֵה פְּרוּטָה. וְעֵינַי בְּקִצּוֹת הַחֹשֶׁן (ס' קצ) דְּהַגּוֹתֵן מִתְּנֶה לְחִבְרֵי יְבָרָה הַטּוֹב וּמְטִיב אֶף בְּאֶדָם שְׂאִינוֹ חָשׁוּב מִשׁוּם דָּגָם בְּאֶדָם שְׂאִינוֹ חָשׁוּב יֵשׁ הַנְּאֻה.

וְיֵשׁ לְהַעֲרִיר ג"כ דא"כ מְצִינוֹ תְּרַבִּית בְּלֹא נֶשֶׁף בְּכֹה"ג דְּהִלְוֶה אִינוֹ מִפְּסִיד וְהַמְלִוֶה נִהְיֶה וְהַנְּאֻה חָשׁוּבָה כְּכֹסֶף וּבִש"ס קָאָמַר דְּלֹא מְצִינוֹ תְּרַבִּית בְּלֹא נֶשֶׁף וּצ"ע: (ב) בב"מ (דף נז) רִיבִית וְאוֹנְאָה לְהַדְיוּט וְאִין רִיבִית וְאוֹנְאָה לְהַקְדָּשׁ עֵי"ש וְהַרְמַב"ם הַשְּׂמִיט זֶה: וְנִרְאֶה דִּי"ל לְמָה דְקִי"ל דְע"י שְׁלִיחַ אֶפְיָלוֹ בְּפָחוֹת מְכַדִּי אוֹנְאָה חוֹזֵר דִּיכּוֹל לֹאֵר לְמַקּוֹנֵי שְׂדֵרְתֵיךָ וְלֹא לְעוֹוֹמֵי וְעֵינַי בְּפָנִים יְפוֹת פ' בְּהַר שְׁפָתַי הַטַּעַם מִשׁוּם דְּהָא דְעַת הַרְמַב"ן דְּפָחוֹת מְכַדִּי אוֹנְאָה הַגַּם דְּאִינוֹ חוֹזֵר אֲבָל הִלְאוּ עֵבֵר וּכ"ה בְּקַרְקָעוֹת.

א"כ ע"י שְׁלִיחַ הָא אִין שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה וְהַמְעָשָׂה בְּטֵל עֵי"ש: וְגַם בְּרִיבִית הָא דְעַת רַש"י דְע"י שְׁלִיחַ שְׂרִי וְאִי מִשׁוּם דְּשְׁלִיחוֹ שֶׁל אֶדָם כְּמוֹתוֹ הָא אִין שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה וּלפ"ז בְּהַקְדָּשׁ דְּכָל עֲנִינָם הוּא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ דְּהֵינֵנוּ הַגְּזָבֵר שֶׁהוּא שְׁלִיחַ דְּהַקְדָּשׁ וּכ"כ רַש"י הֵכָא לְהַדְיָא.

וכ"מ מְדַבְּרֵי בְּשָׁבוּעוֹת (דף י) ד"ה וּמַחְלִילִין דְּמִזְכִּין הַמְּעוֹת לְאֹמְנִין ע"י אֶחָד מִן הַגְּזָבֵרִים וְה"ה וְכו' וְהָא קִי"ל דְּאִין מוֹעִיל זְכִי' ע"י עֲצָמוֹ אֶלָּא ע"י אַחֵר וְע"כ כֹּה"ג לֹא שְׂיִיף רִיבִית וְאוֹנְאָה: אֶף בְּאַמַּת פְּלוּגְתָא הִיא בִירוּשְׁלָמִי סוּף מַעֲשָׂרוֹת אִי גִזְבָּר הָנִי כְּבָעֵלִים אוֹ כְּפֹאֵר עֵי"ש וְא"כ י"ל דְּהָא דְב"מ הַנ"ל אֶתְיָא כְּמ"ד דְּגִזְבָּר כְּבָעֵלִים מִשָּׂא"כ הַרְמַב"ם לְדִידוֹן דְּגִזְבָּר הָנִי שְׁלִיחַ ל"ש לְפָלְיָגִי בֵּין הַדְיוּט לְהַקְדָּשׁ דְּגַם בְּהַדְיוּט כֹּה"ג לִיתָא לְדִין רִיבִית וְאוֹנְאָה: שְׁבוּעוֹת הַעֲדוֹת.

סִימָן פד. א) הַפְּסָף מְשֻׁנָּה תְּמָה דְמַנ"ל לְהַרְמַב"ם דְּאֶשָּׁה וְקָרוֹב אִין מְחִיבִים שְׁבוּעָה דְלִמָּא דְוּוּקָא לְמָמוֹן פְּסוּלִים לְעֲדוֹת אֲבָל לֹא לְשָׁבוּעָה עֵי"ש: וְנִרְאֶה לְהוֹכִיחַ מְהָא דְמַכּוֹת (דף ח) דְּפָרִיף עֶבֶד בַּר עֲדוֹת הִיא.

וְקִשָּׁה הָא מְשַׁפְּחַת לָהּ דְּהַעִיד לְחִיבֵי שְׁבוּעָה וְהוּזַם דְּפִשְׁיטוֹת נִרְאֶה דְעֵבֵר עַל ל"ת אֶף דְּהוּא רַק עַד אֶחָד מ"מ עַל לֹא תַעֲנֶה עֵבֵר. וְלֹא גָרַע מִנְבִיא שְׁקָר דְּמִבְּנֹאֵר בִירוּשְׁלָמִי סוּף סְנֵהֲדָרִין דְעֵבֵר עַל לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שְׁקָר וְאֶף דְּאִין צָרִיף לְהַעִיד בְּב"ד וְכ"ש ע"א.

וְע"כ דְּאִינוֹ מְחִיבֵי שְׁבוּעָה: אֶף לְמָה דְּאִיתָא בִירוּשְׁלָמִי פָּרַק כָּל הַנְּשָׁבְעִין (הַלְכָה) הַגַּעַ עֲצָמָה שְׁהִי עֶבֶד וּב"ד מוֹסְרִין שְׁבוּעָה לְעֶבֶד וּמִבְּנֹאֵר דְעֶבֶד אִינוֹ מְהִימֵן בְּשָׁבוּעָה וּמַכ"ש לְחִיבֵי שְׁבוּעָה: וְאֶף דְּאִיתָא בְּתוֹסְפָתָא פ"ט דְב"ק עֶבֶד שְׁאָמַר לְרַבּוֹ הַפְּלֵת אֶת שִׁנֵּי סִימָתָא אֶת עֵינֵי תֵן לִי דְמִי עֵינֵי הָרַב אוֹמֵר וְכו' טוֹל דְּמִי שִׁנֵּי עֶבֶד נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל וְהֵינֵנוּ מִדִּין נִחְבָּל.

הָרִי דְעֶבֶד נִגְאָמֵן בְּשָׁבוּעָה. אֶף שֵׁם שְׁפִיר מְהִימֵן בְּשָׁבוּעָה דְכָבֵר יִשְׂרָאֵל הוּא.

וְלֹא תִקְשָׁה דְּהִיכִי מְשַׁפְּחַת לָהּ אִי דְאִיכָא עֲדִים הָא יְדַעוּ וְאִי דְלִיכָא עֲדִים הָא הָנִי מוֹדָה בְּקִנְס דְּפְטוּר. דְּמְשַׁפְּחַת לָהּ כְּמוֹ דְּמִבְּנֹאֵר בִירוּשְׁלָמִי פָּרַק הַחוּבֵל (הַלְכָה) מְעִידִין אֲנֵנוּ עַל אִישׁ פְּלוּנִי שְׁנַכְנַס תַּחַת יְדוֹ שְׁלָם וְיָצָא חֲבוּל בְּשִׁמְיָם יָצָא לְחִירוֹת בְּרֵאשׁוֹנָה נוֹתֵן לוֹ שִׁינוּ.

וְנִרְאֶה פְּשׁוּט דְקָאֵי עַל הָא בְּרִייתָא וְכֵן מִבְּנֹאֵר בְּרַמְב"ם פ"ה מַה' חוּבֵל וּמִזִּיק הִי' בִּי עֲדִים מְעִידִים שְׁנַכְנַס לְתוֹף בֵּיתוֹ שְׁלָם וְיָצָא חֲבִיל כּו' הוֹדָה הַחוּבֵל שֶׁהוּא חֲבֵל מְשָׁלֵם ה'

דברים [אף צ"ע מתוספתא שם החובל בעבדו ושפחתו העברים בינו לבינו הרי אלו נשפיעין ונוטלין החובל בעבדו ושפחתו הפנענים פטור מפני שהוא קנס הרי דבעבד חייב אף דליכא עדים דאל"כ אלא דאיכא עדים שנוכנס שלם ויצא חביל גם בעבד פנעני יהי חייב] ועיין במכות (דף ד:)א) עיין ס' מנחת חינוך (מצנה) שנסתפק בלקח האם על הפנים אי הוי שולו רק שעבר על עשה ול"ת נ"מ אם קידש בה את האשה.

או דלמא פיון דהתורה גזרה שלח תשלח לא הוי שולו עיי"ש: ונראה להוכיח מהא דחולין (דף קמ"א) איבעיא להו קסבר ר"י פל לאו שניתק לעשה לוקין עליו וכו' ופשטינון לי' מהא דאמר ר"י לוקה ואינו משלח ואם איתא לוקה ומשלח מבעיא לי' עיי"ש ואם איתא דהוי שולו יקשה דאין לוקין ומשלמין.

ובשלמא בגזל שפיר אמרינו לר"י דישנו בכלל מלקות משום דהא קיי"ל דכל היכי דאיתא בעינא לא אמרינו קים לי' בדבריה מיינ' וכדאיתא בסנהדרין (דף עב) משא"כ בשלוח הקן. שוב ראיתי דבלא"ה מוכח מהא (דף קל"ט) אלא דאגבה לאם נהדר אקדיש לי' משמע דמהני ההקדש ואכמ"ל: ב) בריש שלוח הקן אמר רבינא הלכך עוף טהור שיהרג את הנפש פטור ופירש"י דמייירי שיהרג ואם"פ מרד ונמצא בקן עיי"ש וכבר מפורסם הקושיא דהא קיי"ל נגח ואם"פ הפקיר פטור ובפרט דרבינא עצמו ס"ל בב"ק (דף יג) פן וא"כ אמאי פירש"י דווקא שנגח מקודם ולא בשנגח בעודו הפקר: ונראה פשוט דנהי דמבואר פאן דעופות שמרדו בבעליהם והלכו להן הוי הפקר וכל המחזיק בהם זכה בהם פשיטא דהוי מטעם יאוש דהא לא הפקיר מדעתו ורק משום דנאבד ממנו וכו' מבואר בחדושי הרשב"א בהא דאמרינו פיון דמרדו פקעו קדושייהו והקשה דקדושה שבהו להיכן הלך ותי' דקדושת דמים אין בו אלא משום שההקדש יש לו בו שיעבוד וכיון דנתייאש הגזבר אזל לי' שיעבודי' עיי"ש ומבואר דעתו דאינו אלא משום יאוש: ולפ"ז למה דחידשו הקצות החושן והנתיבות המשפט דבזה חלוק יאוש מהפקר דבהפקר קיי"ל דאף דלא אתי לרשות זוכה הוי הפקר משא"כ ביאוש וא"כ בכה"ג נראה דלא מיפטר שור המזיק ודווקא בנגח ואם"פ הפקיר משא"כ ביאוש דעדיין חשוב בעליו.

ואף די"ל דאינו ברשותו מ"מ משום זה לא מיפטר ויותר נראה דהא אמרינו שני דברים אינם ברשותו ועשאן הכתוב וכו' והקשה הש"מ דלחשב נמי שור המועד עיי"ש והפנונה פיון דנאסר בהנאה אינו ברשותו [ולדעת ר"ת דשור הנסקל אינו נאסר מחיים ניהא] וא"כ עכ"פ הא גלי קרא לענין איסור הנאה אף דג"כ הוי פיאוש מ"מ חשוב שולו וא"כ י"ל דלא מהני יאוש דהא גם איסור הנאה פיאוש כמ"ש האחרונים ואפ"ה עשאו הכתוב קשלו.

ודווקא הפקיר ממש מועיל: אלא שיש להעיר מה פריה מוקדשין היכי דמי אי דחזי קו ואקדשי' וכו' מה ביתו ברשותו. והא משפחת לה שעופות שולו מרדו עליו ולמה שבארתי דלא מקרי אלא יאוש וכל זמן שלא זכה בו אחר מקרי שולו עדיין אלא שאינו ברשותו והא ידוע דעת הריב"ש דקדושת הגוף יכול להקדיש אף באינו ברשותו וא"כ שפיר יכול להקדיש אם"פ קדושת הגוף וצ"ע: תשלומי תרומה.

סימן פו. א) עיין בדברי הרמב"ם פ"י מה' תרומות דפסק דנזיר ששגג ושטה יין של תרומה אינו משלם את החומש.

וביאר הכ"מ פיון דמבלעדי איסור תרומה אסור פנין לאו שתי' נאכילה היא. וכבר תמהו דמ"ש מאוכל תרומת חמץ בפסח דמשלם.

והנה י"ל דשאני חמץ בפסח דהוי איסור גברא משא"כ מצד איסור נזירות: אף יקשה לדעת הסוכרים דגם איסור נזיר הוי איסור גברא עיין בשו"ת מהרי"ט ח"ב (סי' נ"ד) א"כ מ"ש נזיר מאיסור חמץ: ונראה דהנה התוס' בכריתות (דף ג) תמהו ביהא דיש אוכל אכילה אחת וחיוב עלי' משום ד' וכו' דנימא אין עונשין מן הדין.

ותי' דשאני גבי אחותו מן האב ומן האם דאין אנו באין לחייבו שתיים ושפיר י"ל פיון דחמור אינו מתכפר בקרבן אחד משא"כ ביש אוכל דאנו באין לחייבו על כל איסור ואיסור ולא גרע מאלו הי' אוכל אסורים נפרדים ועיין בס' ברוך טעם: ולפ"ז י"ל דזה טעם הרמב"ם פיון דמשלומי תרומה הם פפרה א"כ היכי דשגג ושתה יין של תרומה א"כ אינו מתכפר בזה שמתכפר בשתה תרומה לחוד והיינו בשגג בשתה' שתייהם משא"כ בתרומת חמץ פיון דגם על חמץ חייב קרבן לא שייך אין עונשין מה"ד וכמו גבי יש אוכל אכילה אחת כנ"ל: ובזה מדוקדק מה שהעירו המפורשים דלמה נקט דווקא תרומת חמץ בפסח ולא בערב פסח לרבי יהודה דעובד לפני זמנו.

ולחנ"ל בערב פסח הא ליכא פרת ושוב דומה לנזיר ששגג ושתה יין של תרומה ואכמ"ל: (ב) ואגב אעורר במה דתני במתני' דפסחים הנ"ל פטור מתשלומין ומדמי עצים דלכאורה פיון דתני פטור מתשלומין למה נקט תו מדמי עצים.

אף נראה למה דמבואר בתוס' יומא (דף פא) זר שבלע שזפין של תרומה ונהקיאן נאכלן אחר ראשון משלם קרן וחונמש והשני אינו משלם אלא דמי עצים לראשון וכתבו התוס' משום דכבר נתחלקה א"כ הא הקא מייירי אפילו בשוגג בחמץ כמ"ש לקמן והפטור היא משום תרומה וא"כ הא בשעת הנאת המעיים שוב ליכא איסור משום תרומה ובחמץ הא שגג ע"ז קמ"ל דאפי"ה פטור פיון דבתחילת אכילה הי' בו איסור תרומה שפיר אמרינן קים לי' בדרבה מיני' ושפיר מדוקדק מדמי עצים דאז אינו שנה יותר מדמי עצים ודו"ק: (ג) ואכתוב בזה בהא דיבמות (דף סו) בת ישראל שנשאת לכהן ומת לא יאכלו עבדי בתרומה מפני חלקו של עובר עיי"ש ויש לעיין למה נקט דווקא עבדי' ונלא גם בבהמות הדין כן כמבואר בירושלמי שלהי תרומות דכמו דבעבד שישאל שנתפין בו אין אוכל בתרומה כמו כן בבהמות [ומצד הסברא הי' נראה לחלק דווקא עבד דגם הוא נזהר שלא יאכל בתרומה דהא זר הוא ונ"מ דגם עבד עפ"ם אם נימא דקני לי' לגופי' וכמ"ש הרמב"ם מ"מ בפשיטות האיסור הוא על האוכל ולא על המאכיל ורק דהמאכיל עובר משום שיש לו הנאה ותרומה אסורה בהנאה של פילוי.

אבל לא בבהמה אבל הא בירושלמי מבואר דאין חילוק] וא"כ אמאי נקט הדין בעבד: אף נראה למה דמסקינן דר"י חייש למעוט זכרים וכבר כ' המגיה במל"מ בפ"ב מה' יו"ט דר"מ לא חייש למעוטי פי אם באיסור לאו שולוקין.

וא"כ בבהמה דהאיסור הוא רק משום הנאה של פילוי לכ"ע אין חוששין למעוטי משא"כ בעבד דהיא משום וכל זר לא יאכל קודש ואכמ"ל: תוף כדי דבבור. סימן פז.

א) בַּנְדָרִים (דף פז) תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר פְּדֵיבּוֹר דְּמֵי בַר מִמְקַדְשׁ וכו': וּבִירוּשָׁלַיִם פ"ז דְּדָמֵי (הַלְכָה) עַל הַמְשֻׁנָּה דְהֵי לְפָנָיו שְׁתֵּי כִלְכָלוֹת שֶׁל טָבֵל אִם אָמַר שֶׁל זֶה בָּזוּ וְשֶׁל זֶה בָּזוּ הִרְאִישׁוֹנָה מְעוֹשְׁרֵת כּו' מְעַשְׂרוֹתֵיהֶם מְעַשֵּׂר שֶׁל אַחַת בַּחֲבֵרְתָּהּ קָרָא שָׁם.

[וְהוּבָא בְתוֹס' תְּמוּרָה (דף ד.) יעיי"ש] וְאָמַר עֲלֵה בִירוּשָׁלַיִם הַנּוּיִן סְבָרִין מֵימַר דְּרַבִּי מֵאִיר הוּא דְתַפְּנֹס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן [דְּאִי לֹא כֵן גַּם בְּרִישָׁא אֲמַאי הִרְאִישׁוֹנָה מְעוֹשְׁרֵת וְלֹא שְׁנֵי לְהוּי פָּמוּ דְאָמַר בְּבֵת אַחַת] הַנּוּיִן סְבָרִין דְּפִלְיָגִי לְאַחַר פְּדֵי דִיבּוֹר מִן מַה דְאָמְרִין ר"מ הוּא הָוֵי דְפִלְיָגִי גַם בְּכַדֵּי דִיבּוֹר עֵי"ש: וּמְבַרְאָר אֵיפּוֹא פִּינָן דְקִי"ל דְתוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר פְּדֵיבּוֹר דְּמֵי א"כ הָוֵי פָּמוּ שְׁאָמַר בְּבֵת אַחַת מְעַשְׂרוֹתֵיהֶן מְעַשֵּׂר כִּלְכָלָהּ בַּחֲבֵרְתָּהּ: וְעֵינָן עוֹד שָׁם בִירוּשָׁלַיִם פִּינָן דְמִתְפָּנֵן לְפָחוֹת פִּינָן דְמִתְפָּנֵן לְהוֹסִיף תְּמוּרַת עוֹלָה וְגַם תְּמוּרַת שְׁלָמִים מְהַנִּי תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר אֶף שְׁבִתְמוּרָה לֹא מְהַנִּי תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר דְאִין אָדָם נִשְׁאָל עַל תְּמוּרָתוֹ כֵּן הִגִּיהַ הַפ"מ: וּמִן־שָׁב בְּזָה קו' הַתּוֹס' בְּעִירוּבִין (דף נ) בְּהָא דְפָרִיף שָׁם לְרַבָּה דס"ל כָּל שְׁאִינוּ בְּזָה אַחַר זֶה אֶפְּלוּ בְּבֵת אַחַת אִינוּ וְהָרִי מְעַשֵּׂר בְּהֵמָּה וכו' דְלִיתָא בְּזָה אַחַר זֶה וְתַנּוּן יֵצְאוּ שְׁנַיִם בְּעֵשִׂירֵי עֵשִׂירֵי וְאַחַד עֶשֶׂר מְעוֹרְבִין זֶה בְּזָה.

וְהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' הָא אִי אֶפְּשֵׁר לְצַמְצָם וּא"כ עֵשִׂירֵי קְדוֹשׁ עֵי"ש: וְלַהֲנַ"ל נִיחָא פִּינָן דְהֵי"א יֵצְא בְתוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר שֶׁל הָעֵשִׂירֵי וְהֵי אֵתְפָּנֵן לְהוֹסִיף וְכִמוֹ דְאָם חָזַר בּוּ מְעַשְׂרֵי תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר וְקָרָא תְּשִׁיעֵי וְלֵהִי"א קָרָא עֵשִׂירֵי אֶף דְעֵשִׂירֵי מֵאֲלִיו הוּא קְדוֹשׁ.

מ"מ פִּינָן דְעַקֵּר שָׁם עֵשִׂירֵי מִינְי' תוֹף כד"ד [דְהָא קִי"ל טְעוּתוֹ אֶף פְּנוּנְתוֹ יעיי"ש בְּנִזְרִי (דף לב) עיי"ש] דְקָרַב הֵי"א שְׁלָמִים ה"ה אִם לֹא חָזַר בּוּ רַק שְׁנַתְפָּנֵן לְהוֹסִיף וְכִינָן דְהָוֵי פְּדֵי דִיבּוֹר הָוֵי פָּמוּ שְׁיֵצְאוּ בֵּת אַחַת וְכִמוֹ דְחִזִּינָן בִירוּשָׁלַיִם לְעַנְנָן מְעַשֵּׂר אֶף שְׁפָבֵר הִרְאִישׁוֹנָה מְעוֹשְׁרֵת מ"מ פִּינָן שְׁבִתְמוּרָה פְּדֵי דִיבּוֹר אָמַר וְשֶׁל זֶה בָּזוּ מִקְרִי בֵּת אַחַת כַּנ"ל: וּבְאַמַּת גַּם בְּהָד דִירוּשָׁלַיִם הַנּוּ' דְמְעַשְׂרוֹתֵיהֶן מְעַשֵּׂר כִּלְכָלָהּ בַּחֲבֵרְתָּהּ דְקָרָא שָׁם דְנִימָא כָּל שְׁאִינוּ בְּזָה אַחַר וכו' עיי"ש וְעֵינָן בְּתוֹס' בְּכוֹרוֹת (דף ט) שְׁפָתְבוּ דְבְמִידֵי דְאֲתִיָּא מִמִּילָא פָּמוּ בְיֵצְאוּ שְׁנֵי רֵאשִׁיָּהֶן כְּאַחַד לֹא אֲמָרִינָן כָּל שְׁאִינוּ בְּזָה אַחַר זֶה וכו' וּמַה דְפָרִיף מְעַשֵּׂר בְּהֵמָּה הֵינּוּ עַל הָאֶחָד עֶשֶׂר דְלֹא קְדוֹשׁ מִמִּילָא וְרַק עַפ"י דִיבּוֹרוֹ עֵי"ש וּא"כ לַק"מ קו' הַתּוֹס' הַנְּ"ל דְקו' הַש"ס עַל הֵי"א אֲבָל הָעֵשִׂירֵי שְׁפִיר קְדוֹשׁ וְע"ז לֹא מִקְשָׁה [וּבִקְוֵן הַתּוֹס' בְּכוֹרוֹת הַנְּ"ל יֵשׁ לוֹמַר בְּלֹא"ה דְדוֹנוּקָא מַה דְלֹא חָל מְחַמַּת גְּזִייה"כ כְּמוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ שְׁיֵיף כָּל שְׁאִינוּ בְּזָה אַחַר זֶה אֶפְּלוּ בֵּת אַחַת אִינוּ אֲבָל הֵכָא מַה דְלֹא קְדוֹשׁ בְּזָה אַחַר זֶה הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁאִינוּ בְּכוֹר וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה דְדוֹנוּקָא בְּכוֹר קְדוֹשׁ וְכַעֲיִן זֶה פָּתְבוּ הַתּוֹס' בְּגִיטִין (דף מב) עיי"ש וְתַדַּע דְלר"ט דס"ל בְּכוֹר לְדָבָר א' הָוֵי בְּכוֹר אִם אֶחָד יֵצְא דְרָף דְרָפָן וּא' דְרָף רַחֵם שְׁנֵיהֶם קְדוֹשִׁין יעיי"ש בְּבְכוֹרוֹת (דף יט) וּאֲכַמ"ל] וּמִן־שָׁב קו' הַתּוֹס': וְדִאֲתָאן לְכָף יֵשׁ לְחַדְשׁ דְהָא דְאֲמָרִינָן כָּל שְׁאִינוּ בְּזָה אַחַר זֶה אֶפְּלוּ בְּבֵת אַחַת אִינוּ.

הוּא דוֹנוּקָא בְּמִידֵי דְלֹא מְהַנִּי בְּזָה אַחַר זֶה אֶפְּלוּ בְתוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר כְּמוֹ בְּקְדוּשִׁין דְאָם קִדְשׁ אֲמָה אֶף שְׁחֹזַר בּוּ וְקִדְשׁ אֶת בִּתָּהּ אִינְהָ מְקוֹדְשֵׁת דְבְּקְדוּשִׁין הָא לֹא מְהַנִּי חֲזָרָה תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר מִשָּׂא"כ הֵיכִי דִיִּשְׁנֵנוּ בְּזָה אַחַר זֶה בְתוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר עַכ"פ.

אֶף לְהִירוּשָׁלַיִם דְבְּמְעַשֵּׂר מְהַנִּי חֲזָרָה תוֹף כד"ד לֹא יִתְכֵן לוֹמַר כֵּן דְהָא פָּרִיף מְעַשֵּׂר מִתְמַרְבָּה בְּפִירוֹת דְהָא הֵתָם מְהַנִּי תוֹף כד"ד בִירוּשָׁלַיִם הַנְּ"ל וְכֵן מוּכַח מִנְדָרִים גַּבֵּי קִינִים

לכו ומופר לכו בב"א ואכמ"ל: ב) וברמב"ם בפט"ו מה' מעשה הקרבנות ואם אחר שגמר בלבבו והוציא בשפתיו כו' שאין חזרה בהקדש תוף פדי דיבור יעיי"ש וראיתי בס' ושב הפהו שדקדק מזה דבחישב בהקדש אף דמהני מחשבה בהקדש מכל נדיב לב עולות מ"מ מהני בי' חזרת תוף פדי דיבור ולכן דקדק הרמב"ם וכו' ואחר שגמר בלבבו והוציא בשפתיו וכו' [ועיי"ש ששלקה גפי תמורה לא כ' הרמב"ם וגמר בלבבו דגמר בלבבו לא ילפינו אלא מדכתיב נדיב לב וזה דווקא היכי דמקדיש בהיתרא אבל בתמורה דהוא באיסור לא מהני מחשבה.

עיי"ש שהאריף: ויש להביא ראי' לדבריו מהא דתמורה (דף ד) דפריף מהא דהמקדים תרומה לבכורים והקשה בש"מ דלשני שאני תרומה דאיתא במחשבה עיי"ש ולהנ"ל באיסור לא מהני מחשבה.

ובזה מדוקדק קרא פ' אמור דגבי תמים פתיב לפלא נדר או וגו' פיון דמקדיש בעל מום אי עביד מהני וכמו דנפקא לו בתמורה מדכתיב ולנדר לא ירצה וזה דווקא לפלא נדר ולא במחשבה.

ויכר פתבתי דהא דמחשבה מהני בקדשים הוא בתורת נדר אבל לא דחל מעכשיו: וא"כ פשיטא דהיכי דהוא באיסור דאינו מחויב לקיים נדרו וצ"ב: ויש להביא ראי' מהירושלמי פ"ג דקדושין (הלכה א') הרי זו עולה לאחר ל' יום מכרה הרי זו מכורה הקדישה ה"ז מוקדש חזר ולקחה כו' ה"ז עולה לאחר ל' יום וכו' מה דמי עולה לאשה תיפתר שהקדישה לכעלת מום קבוע עיי"ש.

ומדלא אמר הירושלמי דאם אמר ה"ז עולה לאחר ל' יכול לחזור בו ונקט רק מכרה משמע דווקא מכירה מהני ולא חזרה ומשום דאין חזרה להקדש תוף כד"ד: אמנם אפתי עומד לנגדו דברי הרמב"ם פי"ג מה' נדרים (הלכה) בהא דאם הקים בלבבו קיים דמ"מ מהני תוף פדי דיבור דלא יהי' זה גדול מהמוציא בפיו עכ"ל הרי בהדיא דגם על המחשבה שייף חזרה בתוף פדי דיבור: והעירני בזה הרב הגאון החסיד מו"ה מנחם נ"י מפראגא.

ג) ובירושלמי מגילה פ"א (הלכה ז) אמר הרי עלי וחסור ואמר הרי זו. ופ"י הקרבועה דמבעיא לי' אם אמר תוף פדי דיבור הרי זו אם הנה חזרה או לא ופשט דלא מהני עיי"ש: ולכאורה אינו מובן נהי דלא מהני חזרה בהקדש תוף פדי דיבור היינו אם חזר מעיקר ההקדש אבל הקא הא לא חזר בו רק מחיוב אחריות שבו ומהיכי תיתי לא יהני חזרה בתוף פדי דיבור: אמנם נראה למ"ש התוס' מנחות (דף קג) דמש"ה ל"מ חזרה בהקדש תוף פדי דיבור משום דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט ועיין בקצות החושן (סי' רנה) שביאר זה היטב עיי"ש: והנה בביצה (דף כ) בהא דאמר הריני נזיר ע"מ שאגלח ממעות מעשר שני.

כ' שם רש"י ז"ל ובדברי רש"י הללו מובן הירושלמי גיטין פ"ק הנזיקין (הלכה) דהקדש קדום לנזיקין אף דמלנה בשטר מאוחר קודם למלנה בע"פ מוקדם משום דשאני הקדש דמתמת אמירה לגבוה הוי פאילו יש לו חלק בנכסיו והוי לגבוה פאלו כפר גבה] דכיון דאמר הרי עלי נתחייב דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט וכי אמר ע"מ לאו מלתא יעיי"ש ומבואר דגם בהרי עלי אמרינו אמירה לגבוה דכשנתחייב בקרבן מיד יש לגבוה שנתפוט

בַּנְכָסִיו פְּשִׁיעוֹר קָרְבָן וּזש"כ רש"י דְהוּי כְּמִסִּירָה לְהַדְיוּט וְהֵינּוּ דְכָבֵר נִתְחַיְיְבוּ נְכָסָיו [ומה"ט גַּם בְּעַפְּוֹם בְּאוֹמֵר הָרִי עָלֵי נְהִי דְבָבֵל יַחַל מ"מ כְּבָר נִתְחַיְיְבוּ הַנְּכָסִים וּכְמ"ש בְּאַבְנֵי מְלוֹאִים בְּתִשְׁבּוּבָה (ס' א) בְּיָשׁוּב קו' הַמַּל"מ עֵי"ש וַיֵּשׁ לְעֵינָיו אִי בְּעַפְּוֹם מְהֵנִי חֲזָרָה תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר אוֹלֵי מְשׁוּם דְתַקְנָתָא הוּא וְלְעַפְּוֹם לֹא עֲבָדוּ תַקְנָתָא] וְלִכְּוֹן לֹא מְהֵנִי חֲזָרָה תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר דְּגַם לְעֵנָן זֶה אֲמַרְיָנוּ אֲמִירָה לְגִבוּתָהּ כְּמִסִּירָה לְהַדְיוּט וּלְשִׁיטַת הַתּוֹסֵף וְדַאי דַּאִין לְחַלְקָא בֵּין קְדָשֵׁי מִזְבֵּחַ לְקְדָשֵׁי ב"ה וְאִכְמ"ל ג) וְעֵינָן בְּרַמְבַּ"ם פ"ג מְנַדְרִים (הַלְכָה) שְׁמַע חֲבִירוֹ שְׁנֵדֵר וְאָמַר הָרִינִי כְּמוֹתָהּ בְּתוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר ה"ז אֲסוּר וְכו' עֵי"ש וּבְמִשְׁנֵה לְמַלְקָה תָּמָה דָּאֵם אָמַר הָרִינִי כְּמוֹתָהּ לְמָה לִי תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר וְדוֹנְקָא בְּאַנִי לְחוּד בְּעֵי תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר וְלֹא בְּמִפְרָשׁ לְהַדְיָא וְעֵי"ש שְׁהִבִּיא מְדַבְרֵי הָר"ן דְּגַבֵּי נְזִיר אִם אָמַר הָרִינִי כְּמוֹתָהּ לֹא בְּעֵינָן תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר יַעֲי"ש וּבְאַמְתָּ דְּמִנְזִיר אִין רֵא"י דְתַמָּן נִתְקַדְשׁ גּוֹפּוֹ לְהִיּוֹת נְזִיר וְהוּי כְּמוֹ שְׁהַתְּפִיס בְּפֶת שְׁכֶתֶב הַרְמַב"ם דְּאַפְלִי אַחַר כְּמָה יָמִים מְהֵנִי מִשָּׂא"כ בְּנֵדֵר: אוֹלָם מְפֹרָשׁ כְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם בְּתוֹסְפָתָא פ"ח דְּדַמְאֵי רָאָה א' שְׁהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְאָמַר הָרִינִי כְּמָה שְׁאָמַר זֶה דְּבָרֵי קִיָּמִין ר"י אוֹמֵר בְּסוּמוֹף תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר [בֶּן גָּרִיס הֶגֶר"א] הָרִי מְפֹרָשׁ דְּאַף בְּאַמֵּר הָרִינִי כְּמוֹתָהּ בְּעֵי תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר לִר"י דְהַלְכָתָא בְּנוֹתָי וּבְכַוְנֵת הַתּוֹסְפָתָא נִרְאָה דְקוֹבֵל עָלָיו שְׁיִהְיֵי תוֹרֵם בְּעֵין יָפָה א' מְאַרְבְּעֵים כְּמוֹ שְׁתָּרֵם זֶה וּמַחֲיוֹב לְהַפְרִישׁ כְּף בְּתוֹרַת נֵדֵר כְּנ"ל: וְנִרְאָה לְפַע"ד דְּבַעֲרָכִין אִם אָמַר א' עָרְכִי עָלֵי וְהַשְׁנִי אָמַר אָף אָנִי כְּמוֹף י"ל דְּלֹא בְּעֵינָן תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר לִמ"ש בְּשִׁלְטֵי הַגְּבוּרִים פ"ק דַּע"ז דַּמְש"ה אִין מְעַרְיָכִין בְּשִׁבְתָּ אָף דְּמִתְרָר לְחֵיב עֲצָמוֹ לְגִבוּתָהּ דְהוּי כְּמַקְדִּישׁ כְּלֵי יָדוּעַ דְהֵינּוּ גּוֹפּוֹ וְעֲצָמוֹ עֵי"ש וּלְפ"ז דְּמֵי לְנְזִיר דַּל"ב תוֹף פְּדֵי דִיבּוֹר וּכְמ"ש הָר"ן ז"ל הַנ"ל: תַּשְׁבִּיתוּ.

סִימָן פ.ח. א) הָרִב מְנַחַת חֲיִנוּף חֶקֶר בְּמַצָּנוֹת עֲשֵׂה דְתַשְׁבִּיתוּ אִם הוּא כְּעֲשֵׂה דְשִׁבְתוֹן דְּשִׁבְתָּ דָּאֵם לֹא עֲשֵׂה מְלֹאכָה קִיּוּם מ"ע דְּשִׁבְתוֹן.

וְכֹן בְּחֶמֶץ אִם לֹא הִי לֹו חֶמֶץ קוֹדֵם פְּסַח קִיָּים מ"ע דְתַשְׁבִּיתוּ עֵי"ש שְׁהַאֲרִיף: וְהֵנָּה לְכַאוּרָה מְדַבְרֵי הַמַּגֵּן אֲבָרָהֶם (ס' תמו) גַּבֵּי הַמוֹצֵיא חֶמֶץ בְּיוֹם טוֹב דְּנִתְּנָן עֲשֵׂה לְהַטִּיל לֵיָם ע"י עַפְּוֹם דְהוּ"ל שְׁבוּת דְשִׁבוּת בְּמַקּוֹם מְצֻנָה יַעֲי"ש וְתַפְּס עָלָיו הַגָּאוֹן רַע"א דְבִזְזָה לֹא יִקְיָים הַמ"ע דְהַשְׁבִּיתוּ יַעֲי"ש וְע"כ דַּס"ל לְהַמְג"א דְמַצָּנוֹת עֲשֵׂה דְתַשְׁבִּיתוּ מְקַיָּים בְּשִׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה וְה"נ ע"י עַפְּוֹם: וְאוֹלֵי דַע"כ פ' הִיכִי דְכָבֵר עָבֵר בְּבֵל יִרְאָה וּבֵל יִמְצָא וְצָרִיף לְבַעַר הַחֶמֶץ כְּדֵי לְנַתֵּק הַלְאוּ בְּזָה וְדַאי אִם בִּיְעָרוּ ע"י עַפְּוֹם לֹא מְקַיָּים הַמַּצָּנוֹת: וּבְעֵינָן הַסְּפֵק הַנ"ל הֵנָּה מְהֵא דְאָמַר ר"ע בְּפִסְחִים (דף ה) וּמַצִּינוּ לְהַבְעֵרָה שְׁהוּא אֵב מְלֹאכָה.

וְאָמַר ש"מ מר"ע ג' וְכו' וְאִמְאֵי לֹא אָמַר ש"מ מְקַלְקֵל בְּהַבְעֵרָה חֵיב דְהָא מְקַלְקֵל הוּא וְאִמְאֵי לֹא אָמַר דַּש"מ ד'. וְאַף דִּי"ל דְּמִשׁוּם הַמַּצָּנוֹת לֹא חָשׁוּב מְקַלְקֵל.

מ"מ הָא הוּי מְלֹאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוֹפָה דְהָא גַּם אִם לֹא הִי לֹו חֶמֶץ הִי ג"כ מְקַיָּים הַמַּצָּנוֹת דְתַשְׁבִּיתוּ. וְע"כ כְּנ"ל דְצָרִיף שְׁיִהְיֵי לֹו חֶמֶץ לְבַעֲרוֹ וְלֹא הוּי מְלֹאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוֹפָה.

וְיִצָּא לְנוּ מְזָה דַּאִינוּ מְקַיָּים הַמַּצָּנוֹת זוּלַת בְּהִי לֹו חֶמֶץ וְדוּמְיָא דְצִיצִית שְׂאֵם אִין לֹו בְּגֵד אִינוּ מְקַיָּים הַמַּצָּנוֹת וְה"נ בְּחֶמֶץ: שׁוּב מְצָאֵתִי דְבַעֲיָקֵר הַחֲקִירָה הַנ"ל כְּבָר עָמַד ע"ז א'

מהגאונים שהביא האור זרוע שכ' משמו שלקיים מצות בייעור חמץ הי' משקה את החמץ עד תחילת שעה שביעית דאז לשיטת רש"י והוא תמה ע"ז יעיי"ש שעמד ע"ז ג"כ דהוי מקלקל ותי' דמירוי בצריף לאפרו אף לשיטת רש"י חשוב מלאכה שא"צ לגופה ועכ"פ מוכח מדברי הגאון הנ"ל דהמצנה דתשביתו הוא בקום ועשה ואם הוא מבער את החמץ קודם אינו מקיים המצנה וכמו מילה בתוך שמונה פיון דהמצנה היא בקום ועשה פנ"ל: אף לפי"ז יש לתמוה דהיא מקיים אנחנו מ"ע דתשביתו דאם מבערין קודם חמץ שוב כשיבא חצות אין לנו חמץ ואם להמתין עד חצות הא יפה תמה האור זרוע דאיה נכניס עצמינו בספק דיעבור בעשה דתשביתו ולשיטת רש"י הא איפא בל יראה משש ולמעלה.

מעשה קשה מאד היכי מקיימים המצנה הזו: ונראה דאתי שפיר לשיטת רש"י דתשביתו ביטול ונפקא לי' מדכתוב תשביתו א"כ בהביטול באמת מקיים המצנה דתשביתו. ואף הא תמה הר"ן דהיכי מהני ביטול כה"ג דהוי רק בלב.

ועיקר התי' משום דחמץ אינו ברשותו דאסור בהנאה א"כ ממילא עד שפא חצות באמת אינו מקיים המצנה בהביטול. ואף כשפא חצות דהיא זמן האסור בהנאה מהני הביטול למפרע.

ואז הוי בקום ועשה ודו"ק דף ב' ע"א במשנה הלוקח עובר חמורו של עכו"ם והמוכר לו פטור מן הבכורה עיי"ש ולכאורה יש לעיין למה דאמר (בחולין קלח) הלוקח גז צאנו של עכו"ם פטור מראשית הגז הא צאנו לגזוז חייב וע"ש ברש"י ור"ן דהטעם היא משום דקרין בי' צאנה.

וא"כ הךא הא בנדאי איירי דהנכרי מכר לו הבהמה לעובדה דאל"כ הא הו"ל דשלב"ע כמו"ש התוס' לקמן (ג:) ד"ה דקא וכו' ועיין בריט"א וא"כ אמאי לא קרינו בי' צאנה וכמו בראשית הגז דקרין בי' צאנה אם לקח צאנו לגזוז פנ"ל: ובאמת שיש לעיין במאי קנה הישראל הגזיזה אם לא לקח הצאן למ"ד דמעוה אינו קונה בלא משיכה ועיין (בכורות יג.)

(ועבודה זרה ע"א). ובשלקמא לשיטת התוספות בע"ז שם דבליכא מעוה כמו מתנה ומציאה משיכה קונה עיי"ש וה"נ י"ל למ"ד משיכה קונה ולא מעוה.

היכי דלא שייך משיכה מעוה קונה. אבל לשיטת הרמב"ן שהביא הש"מ (ב"מ מז) דגם במתנה ומציאה דליכא מעוה משיכה אינו קונה ה"נ להיפוך קשה פנ"ל: ודע די"ל דעיקר דין הנ"ל בלוקח הצאן לגזוז תליא אי קנין פירות פקננו הגוף דמי או לא דהא זה לא הוי רק קנין פירות כמו המוכר שדהו לפירות עיין גיטין (דף מז) ובאמת הרמב"ם בפ"י מה' בכורים (הלכה ט) לא הביא רק אם לקח הגזיזה אחר הגזיזה פטור ועיין בר"ן פ' ראשית הגז עיי"ש: והנה לפמ"ש התרוה"ד שהביא הקצות (סי' רט ס' קז).

(דמהני באומר לכשתלד ולא הוי דבר שלא בא לעולם עיי"ש. וא"כ הךא מיושב קושני' הנ"ל דשפיר י"ל דלא מכר לו הבהמה לעובדה ומ"מ לא הוי דבר שלא בא לעולם.

ואי דיקשה (מתמורה כה) דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים. עיי"ש כפר יישוב הקצות (סי' הנ"ל) באומר עם יציאת מעוטה.

עיי"ש וע"ש שכ' דאפין' אם נימא דמהני משיכת הפרה לעופרה מ"מ פיון דבעיקר המכירה והיא העובר ליתא במשיכה. אז פסוף לחוד קונה.

ומינושב לפי זה ההיא דלעיל ר"פ ראשית הגז: אבל קשה מהא (דעבודה זרה סג.) בא עלי' נאח"פ נתן לה וכו' ופריה וקא מחסרה משיכה.

ואמאי לא אמר דמשפחת לה פגון שהקנה לה עובר במעי בהמה וכסף לחוד קונה לפי דעת הקצות הואיל דבעיקר המכירה ליפא משיכה ואין צריה לאוקמא בזונה נכרית או דקאי בתצרה ויש ליישב: בהרא"ש שם דהמחנור שבכולן שיתן לעפ"ם פרוטה ויקנה לו מקום בהמה ויקנה האונן של בהמה עיי"ש והקשו עליו דהא חצר מטעם שליחות היא ואין שליחות לעפ"ם ועין בקצוה"ח (סי' קצח) שהביא מנחלת שבועה (סי' ל) שהקשה פן וגם מ"ש הבה"ז דמטעם אגב היא ג"כ הקשו הקצות והריט"א דהא התוס' (בב"ק י"ב) ד"ה אנה פתבו דקנין אגב הוי רק דרבנן וקנין דרבנן הא לא מהני לדאורייתא וכמ"ש הרי"ו בעצמו עיי"ש: ונראה דבשו"ת חת"ס (יו"ד סי' קיז) דבחמץ אפילו אם נימא דקנין אגב הוי דרבנן מ"מ מהני דהטעם דקנין דרבנן ל"מ לדאורייתא היא משום דחכמים אינם יכולים להקנות אלא להפקיע מהראשון ולא להקנות להשני.

והטעם משום דהפקר ב"ד הפקר. ולכן יכולים להפקיע וא"כ בחמץ שפיר מהני קנין דרבנן דאין צריה אלא להפקיע מרשותו עיי"ש: ולפ"ז הא מבואר בתוספתא [מובא בריט"א ריש בכורות וזה דלא כהטו"א (ר"ה יג) עיי"ש] דהפקר פטור מן הבכורה.

וממילא דמהני אפי' קנין דרבנן דא"צ אלא לעשותו הפקר: ועוד לפי המבואר (בב"מ מו) דפריה ולקניי לי' אגב קרקע. מבואר אחת משתי אלה או דקנין אגב דאורייתא.

או דקנין אגב מהני לדאורייתא אף דשאר דרבנן ל"מ לדאורייתא ואתי שפיר: שם הלוקח עובר חמורו של עפ"ם וכו' והטעם משום דכתיב בקרה ע"ש בתוס' בד"ה הלוקח ולקמן (ג) אמרינן משום דכתיב תזכר ועיין במוהרש"א דל"ק למה לי ב"כ מקנה ובקרה דבקה"ה במשנה תורה פתיב ע"ש ועדיין יקשה הא במוכר לו מיפטר משום דכתיב פל בכור בישראל.

ובמכילתא פ' בא על קרא אשר יהי לה הזכרים לד' איתא בזה"ל. אשר יהי לה להוציא המוכר עובר בהמתו לעפ"ם וכו' עיי"ש וקשה ל"ל קרא הא פבר ילפינן מקרא דבישראל: מיהו נראה דגמרא דילן פליג אמכילתא דהרי לקמן (נו) אמרינן יהי לה ולא של שותפות.

ואם אינו ענין לבכור תנהו ענין למעשר בהמה מבואר דקרא קאי על מעשר בהמה באם אינו ענין ועיי"ש בפירש"י דקאי על הקרא דאשר יהי לה הזכרים: ודע דאף ר"י מודה הקא דהלוקח פטור ואף דהוא סובר דשותפות עפ"ם חייב בבכורה היינו דווקא היכי דהישראל יש לו חלק גם באם.

ברם הקא אין לו חלק פי אם בעובר. ובאם אין לו חלק מודה.

ושוב ראיתי להריט"א שכ' להיפוך דהא בעינן שיהי' לו חלק באם דאל"כ הא א"א מקנה דשלבל"ע וכמו המקבל בהמתו של עפ"ם דמחייב ר"י עיי"ש: שם והנחתן לו בקבלה

פְּטוּר מִן הַבְּכוּרָה וְלִכְאוּרָה אֲמַאי לֹא לְחַיִּיב הָאֵי לֹא יְהִיב לִי זְוֵי תַּפּוּס לִי לְבַהֲמָה וְכִמוֹ דְּאֲמַרִּינָן לְקַמָּן (טז) דְּמַהֲאֵי טַעְמָא מְקַבֵּל צֵאן וּבְרַזְל מִן הָעֶכּוּ"ם פְּטוּר וּבְתוֹסְפוֹת שְׁם הָא דְבַהֲמַת אֲרֻנוּנָא חַיִּיבַת בְּבְכוּרָה הֵיכִי דְמַצִּי לְסַלֵּק לִי לְלִישְׁנָא קַמָּא דְרַבָּא.

הֵינּוּ מְשׁוּם דְּעֵיקַר הַבְּהֵמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְרַק בְּצֵאן וּבְרַזְל דְּעֵיקַר שֶׁל עַפּוּ"ם. כֹּל הֵיכִי דְאִית לִי זְכוּת דְיָכוּל לְתַפּוּס הַבְּהֵמָה שׁוּב פְּטוּר.

וּא"כ הֵכָא דְעֵיקַר הַבְּהֵמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲמַאי לֹא חַיִּיב בְּבְכוּרָה. וְעֵינָן (בְּפִסְחִים לֹא) רַבָּא אָמַר מִכָּאן וְלַהֲבָא הוּא גּוֹבָה הוּאֵיל דְיָכוּל לְסַלֵּק בְּזוּזֵי.

וְהֵינּוּ נְמִי כִּינּוּ דְעֵיקַר הַחֲפִיץ שֶׁל הַלּוּה וְאִית לִי נְמִי פַח דְיָכוּל לְסַלֵּק בְּזוּזֵי. וְלְתַפּוּס אֵת שְׁלוֹ.

וּא"כ ה"נ אֲמַאי הַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבְלָה פְּטוּר מִן הַבְּכוּרָה: וְעֵינָן בְּמַנ"ח שְׁהֶאֱרִיף אֵי בְּהֵמַת הַפְּקָר חַיִּיבַת בְּבְכוּרָה. וְכ' דְדוֹנוּקָא הֶקְדָּשׁ וְעַפּוּ"ם פְּטוּר וְכִמוֹ גְּבִי חֵלָה.

אָבֵל לֹא שֶׁל הַפְּקָר עֵינָן"ש: וְרֵאִיתִי מִי שְׁהִבִּיא רֵאִי מִתּוֹס' (ב"ב נד) ד"ה וְיִשְׂרָאֵל וְכו' שְׁהִקְשָׁה שְׁם הַרְשָׁב"א אֲמַאי בְּנֵתן מְעוֹת לְעַפּוּ"ם בְּבַהֲמָתוֹ קְנָה וְחַיִּיבַת בְּבְכוּרָה הָא אֵין דְּעָתוֹ לְקִנּוּת עַד שְׁיִמְשֹׁף וְכִמוֹ דְּאֲמַרִּינָן שְׁם נְכֹסֵי עַפּוּ"ם הָרִי הֵן כְּמִדְּבָר מ"ט עַפּוּ"ם מְכִי מְטִי זְוֵי לִידְנָי אִיסְתַּלַּק לִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא קִנִּי עַד דְּמְטִי לִידּוֹ וְעֵינָן שְׁם נְאִי גִימָא דְהַפְּקָר חַיִּיב א"כ מַה בְּכָף דְהֵי הַפְּקָר.

הָא גַם הַפְּקָר חַיִּיב בְּבְכוּרָה וְע"כ דְּפְטוּר עַכ"ד. וְאֵין רֵאִי דְהַתּוֹסְפוֹת לֹא הִקְשׁוּ רַק עַל מַה דְּאֲמַרִּינָן קְנָה.

אָבֵל עַל מַה דְּאֲמַרִּינָן וְחַיִּיב בְּבְכוּרָה לֹא הִקְשׁוּ מִיָּדִי. וְאֵין רֵאִי דְהַפְּקָר פְּטוּר מִבְּכוּרָה אֵי מְזַסְפוּם(יג).

(בַּד"ה הַלּוּקֵחַ שְׁהִקְשׁוּ שְׁם לְמָה לִי תַּרְתִּי קְנָה וְחַיִּיבַת וְעֵינָן"ש בְּרִיט"א וְאֲכַמ"ל: שְׁם קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד עֲשָׂרָה בְּדָמֵי וְנוֹתֵן דָּמֵי לְפָהֵן. יֵשׁ לְעֵינָן לְמ"ש הַתּוֹס' ד"ה וְנוֹתֵן דְּאֵיִרוּ בְּפִטְר חֲמוֹר עֵינָן"ש.

אֵיף הַדִּין אִם נִתְּנוּ לְלוּי. א"כ הַפְּקִיעַ הַמְצָנָה דְהָא קִי"ל דְּשׁוֹתְפוֹת מִפְּהֵן וְלוּי גַם כֵּן פְּטוּר [וְעֵינָן בִּירוּשְׁלָמִי (פ"ד דְּפִסְחִים) רִישׁ לְקִישׁ כְּרַבִּי יְהוּדָה מַה דֹּאֲר"י מְשׁוּם הַלְכוּת בְּכוּרָה וְכו' א"כ מְבֹאֵר דְסִבְרַת ר"י מְשׁוּם דְהַפְּקִיעַ עַל יְדֵי זֶה מְצֻנָתוֹ.

וּא"כ אֵין חִילּוּק וְאִם נִתְּנוּ לְלוּי ג"כ הַפְּקִיעַ עַל יְדֵי זֶה הַמְצָנָה. אֵיף לְפִי זֶה גַם בְּהֵמָה דְקָה יִקְנְסוּ אוֹתוֹ.

וּבְאֲמַת בִּירוּשְׁלָמִי הֲנָ"ל מְבֹאֵר כֵּן. וִי"ל דְּאֲזִיז לְשִׁיטָתוֹ דְּמַפְרֵשׁ שְׁם דַּמְש"ה אֵין מוֹכְרִין בְּהֵמָה דְקָה מְשׁוּם דְּמַפְקִיעַ מִבְּכוּרָה] עֵינָן"ש: וּבְזֶה י"ל דַּמְש"ה נֶקֶט קָרָא דְבִישְׂרָאֵל וְלֹא קָרָא דְבְקָרָה וְצִאָנָה דְּמַשְׁמַע נְמִי (*) לְהוֹצִיא אֵת הַשְׁוֹתְפוֹת.

מְשׁוּם דְּמַזְהָ לֹא מְמַעְטִינָן אֶלָּא שְׁוֹתְפוֹת עַפּוּ"ם וְכַמ"ש רַש"י וְתוֹסְפוֹת (בְּחוּלִין י) דְּכָל יִשְׂרָאֵל חֲשִׁיבוּ כְּחֵד. וְהוּ"א דְגַם שְׁוֹתְפוֹת פָּהֵן וְלוּי ג"כ חַיִּיב וְלִזָּה אֲתָא קָרָא דְבִישְׂרָאֵל

דדווקא ישראלים ולא פהגים ולוים ופשוט, שם ע"ב מיגו דקנסין ל"א אבהמה קנסין לי אענבר.

משמע דהלוקח עובר חמורו של עכו"ם לא עביד שום איסור וכן במשנה לא נזכר איסור בלוקח עובר. והא עכו"ם יעשה בה מלאכה בשבת וכמו דאמרין היא וולדה נגחו ה"נ לענן מלאכה נימא היא וולדה עבדו מלאכה.

וא"ל דענבר הא הוי דשלב"ל וע"כ מקנה לי רק פשתלד ז"א דהא האומר על הבכור עם יציאת רבו עולה אמרין דברי הרב ודברי הסלמית דברי מי שומעין וכדאיתא (בתמורה כה) וע"כ דמקני לי האם לענברה וכמ"ש התוספות.

וא"כ קשה פנ"ל. ואולי דענבר לא שייך איסור שביתת בהמתו דעובר לא מקרי בהמה ועיין (בחולין סט) לענן תמורה אי ממירין בעובר ובתוספות (ב"ק נה) דדגים לא שייך שביתת בהמתו ואכמ"ל דף ד ע"א פל שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה וכל שאינו בבכור אדם אינו בבכור בהמה טמאה.

וכו' עיי"ש מפאן רצו להוכיח דנשים פטורות מפדיון פטר חמור כמו פהגים מהו היקשא דהא הני נשי ליתגיהו בפדיון הבן. וכ"כ המקנה (בקדושין כט).

(עיי"ש: וראיתי באמ"ב שהקשה מירושלמי (פ"ו דתרומות סוף הלכה א) דאמר שם לא הספיקה לשלם עד שנתגרשה תמן מעשרות מסיימין וכו' מה דמי לה פטר חמור וכו' עיי"ש מבואר דאשה חייבת בפדיון פטר חמור יעיי"ש: אמנם נלפע"ד דאף אם נימא דאשה פטורה מפדיון פ"ח זה דווקא בגולד ברשותה אבל אם ירשה פטר חמור או שנתנו לה במתנה בנדאי דמחויבת לפדותו.

ולא עדיפה מפהו שירש פטר חמור מאבי אמו ישראל וכמ"ש רש"י לקמן (יא) סוף ע"א ד"ה ואותו ור"י דבנפלו לו לכהן מאבי אמו ישראל נדאי חייבים בפדיון הואיל דברשות ישראל נולדו.

[ועיין בריט"א שחילק כה"ג גם בדעת הר"ח דסובר דכהן פטור ממעשר בהמה דזה דווקא בגולד בעדרו ולא בגירש או שנתנו לו במתנה ומיישב בזה שהוא (דב"ק קי) דמבואר דכהנים בנכסי הגר דחייבים לעשר עיי"ש] ולפ"ז לק"מ מההוא דירושלמי די"ל דאירוי בכה"ג ולקף חייבות בפ"ח ואם פי דברי המקנה עדיין אינם מיושבים לפי זה.

שהרי המקנה כ"כ על מתניתין (דקדושין נז) דהמקדש בפטר חמור וכו' ולהנ"ל הא בבא לה ממקום אחר חייבות. מ"מ הדין דין אמת דאשה פטורה מפדיון פ"ח כש"ס דילן דכל שישנו בברור אדם וכו' ומירושלמי הנ"ל אין ראי' פלל וכאמור ועיין במ"ח שהביא מהחינוך דנוהג בזכר ונקבה ולמ"ש אין ראי' ואכמ"ל: ובקושיות המקנה שם דלמה לרב"י אינה מקודשת דמתקדש ביני וביני י"ל דכבר הערותי מה משני פגון דאינו שנה אלא שקל דהא מ"מ תתקדש בטובת הנאה.

וצריך לומר פיון דקיי"ל דיכול לפדות פטר חמור של חבירו ועיין בריט"א שכ' דאפילו בע"כ של הבעלים וטובת הנאה הוא של הפודה וכמו דקיי"ל דתורם משלו על של חבירו

טובת הנאה שלו ועיין במנ"ח שמסתפק בזה עיי"ש וא"כ אף בלא הקדושין יכולה להנות בטובת הנאה זו ושפיר אינה מקודשת שְהרי אינו נותן לה ע"י הקדושין מידי.

ואולם כל זה לרב"י דפטר חמור אסור בהנאה והוי כמו הקדש וכמו שפיתבו התוספות (בב"ק סח) משא"כ לר"ש י"ל דלא מהני פדיון של אחרים שלא מדעת וא"כ יקשה לר"ש דתתקדש בטובת הנאה וע"כ דלא פ"ש.

אמנם כר"י אתיא דו"ק יש לעיין אם פופין לפדות הפטר חמור אם אינו רוצה לפדותו ולכאורה למ"ש התוספות (בעירכין כז.) בד"ה מאי וכו' דמש"ה פופין גבי המקדש שדהו משום דכחול לבא לידי תקלה אם יתנו העולם הימנה עיי"ש א"כ הדבר תליא בפלוגתא דרב"י ור"ש לקמן (ט:) אי פטר חמור אסור בהנאה דלמ"ד מותר לא שייך תקלה ואולי דלכופו הוי כמו אנסוהו לקנות דלא מהני וכה"ג כ' (בא"מ סי' נב) שהקשה אמאי פופין לכנס את אנסותו הא הוי אנסוהו לקנות ולקדש וי"ל דלכך פירש לקמן (י:) ד"ה לפיכך יכפוהו ב"ד לעורפו וכו' והיינו דרק לערופה פופין ולא לפדיון: ואגב אכתוב מה שמסתפק הרדב"ז אם נתן פ"ח בעצמו לכהן אם מקיים המ"ע די"ל דהמצנה הוא דווקא ליתן הש"ע עיי"ש.

[וח"א הביא ראי' מדברי (התוס' ב.) בד"ה ונותן שכתבו דאין הפ"ח נותן לכהן עיי"ש] ולכאורה בל"ז פיון דאסור בהנאה ואם יתנו לכהן הרי נהנה מאיסורי הנאה.

אף י"ל דהוי לא אפשר ולא קמכוין דכוננתו לקיים המצנה וראוי' (מפסחים כג) דפריף נהרי תרומה. והשתא הא צריף ליתנו לכהן וע"כ פנ"ל ועיין' (עבודת זרה יג) בזמן שהבית המקדש קיים וכו' לדמי חזי והקשה בגליון דבבבכור לא שייך זה דאין לו פדיון וכן הקשה הרי"ט עיי"ש פ"ב קדמם היראים (מצנה שפ"ג) ועיי"ש מה שתי' ואכמ"ל: דף ו' ע"ב מדאסר רחמנא בשור בחלב.

ותמה בנו"ב מה"ת (סי' לה) לשיטת רש"י דדם שבשלו אינו אלא מדרבנן א"כ היכי גליף מבב"ח הא דרף בישול אסרה תורה וא"כ איסור דם הותר ושפיר צריף קרא לבשר בחלב ונראה דמאז הקשתי דהא אין איסור חל על איסור ואם נימא דחלב לחוד אסור היכי חל איסור בב"ח.

וצריף לומר דהוי מוסף משום הנאה. וא"כ שפיר קאמר דלמא להנאה דאי לאו הכי לאהי' חל אף דע"י הבישול פקע איסור דם.

ואמרינו (ביבמות דף לג) אחות אשה מתלי תלוי וקאי וכי פקע איסור הא' חל השני מ"מ בבשר בחלב אינו פן דאם לא חל בשעת בישול אינו חל עוד דדרף בישול אסרה תורה ועיין כו"פ (סי' פז) שכ' פועין זה עיי"ש: שם הוא טמא ואין טמא הנולד מן הטהור טמא אלא טהור עיי"ש ולכאורה לר"ש דדריש מן גמל גמל דאף.

טמא הנולד מן הטהור טמא מאי עביד עם הדרש ההוא. אף למה דמבואר (בכתובות ס) דדריש התם יכול יהא חלב מהלכי שמים יהי' טמא מק"ו ת"ל היא.

היא טמא ואין חלב מהלכי שמים טמא. הרי מבואר דמהוא דרש לחלב מהלכי שמים.

וא"כ אף לר"ש צריף היא להנ"ל. וזה נראה פוננת התוס' שם בד"ה החמרתה בתלפיה כדדרישין מאת הגמל.

ואמאי לא פתבו כפירש"י מגמל גמל. ולהנ"ל ניחא משום דזה אתיא כר"ש ור"ש הא דריש מאת הגמל.

ובזה ניחא מה שיש לדקדק דאמאי לא אמר דהו"א דיהי' אסור מחמת דם נעפר ונעשה חלב בהס"ד דלא ידע עדיין דגם הדם מותר ולפי הנ"ל דאתיא כר"ש ניחא דהא ר"ש לא ס"ל דם נעפר ונעשה חלב אלא אברי' מתפרקין וכמבואר (בגדה ט).

אף יש להבין דאמאי לא אמר דהו"א דיהי' אסור מחמת יוצא מן החי וכמו דאמרינן הכא לענין חלב של בהמה. ובפרט לדעת הר"טב"א דבשר אדם אסור בלאו א"כ הא פל היוצא מן הטמא טמא ועיין בריט"א שיהביא דברי הכ"מ דלהכי חלב מהלכי שמים מותר משום דבשר אדם רק בעשה אכל לדעת הר"טב"א הנ"ל קשה ואכמ"ל: שם בתוס' בד"ה זכר וכו' תמהו דלריה"ג דאית לי' אפשר לצמצם א"כ אמאי זכר ונקבה מפריש טלה הא אין הזכר קדוש והוי חציצה ועיין במוהרש"א שיהקשה אמאי לא הקשו נמי לרבנן דלמא עד שלא יצא ראשו יצאה הנקיבה והוי חציצה עיי"ש ובפשיטות י"ל דהא פתבו התוס' לעיל מינן' בד"ה אמר וכו' דמה דאמרינן הכא מין במינו אינו חוצץ (ובחולין ע) מבעיא לי' ותיצו דהכא דאיכא מקצת פנוי ולכך לא הוי חציצה עיי"ש וא"כ י"ל ג"כ הכא לרבנן דאפילו לא יצא ראשו עד שייצאה הנקיבה לא הוי חציצה דבמקצת לא הוי חציצה רק בכולה ופשיט: ובעיקר קו' התוס' יש לעיין אמאי לא הקשו גם לרבנן דהא התוס' לקמן (כ:) ד"ה חלב פתבו דבבכור יש חזקה דבמעו אמו לא הי' בכור עיי"ש וא"כ אמאי לא נימא סמוך פלגא לחזקה ועיין בריט"א.

אף עיין בתשו' הגרע"א (סי' קס"ז) דהכא לא שייף חזקת חולין דהא באמת י"ל פיון דהלידה הי' בפנינו וגם החזקה היתה אם יולד יהי' קדוש בבכורה ונהי' נולד בפנינו אלא דהרא"ש לא כתב פן אלא בבהמה חולבות די"ל דהואיל דיש חזקה י"ל דכה יהי' דבאמת פבר ילדה אכל מאן מפיס דהנקיבה יצאה תחילה דכמו כן אפשר דהזכר יצא תחילה ע"ש ודוק: שם מני רבי יהודה היא דמתני' פטר חמור אסור בהנאה וכו' יש לבאר אי עובר בפטר חמור משום הלאו דלא תעבוד בבכור שורף ולא תגזז.

והנה הרא"ש פ"ק דבכורות כתב דאפילו מדרבנן מותר דגרע מקדשי בנדק הבית ורן דהגיזה אסורה עיי"ש: אמנם מדברי הריב"ן מפות (דף כב) נראה דעובר משום לא תעבוד דאין לומר משום הנאה דמה הנאה יש פיון דמירו בשביעית.

ועוד דה' פתבו התוס' בפסחים (דף מז) ד"ה ומקדשין דנדר דאינו אסור אלא בפרוטה לא קתני וא"כ ליכא למימר משום הנאה. שהרי פתבו האחרונים דשיעור הנאה היא בפרוטה א"כ לא קתני וע"כ משום לאו הנ"ל.

ואולם מדברי התוס' דמפות שם נראה דמטעם הנאה היא: ונראה דתליא בשני הטעמים דמבוארים בגמ' בטעמא דרבי יהודה דאוסר פטר חמור בהנאה אי משום דאין לה דבר שהקפידה עליו התורה בשה א"כ אין בו אלא איסור הנאה בלבד.

אָבֵל לְאִידָה טַעֲמָא דְנִפְקָא לִי מִקְרָא דְלֹא תַעֲבֹד בְּבִכּוּר שׁוֹרֶה וְגו' וְכִמּוֹ שְׁפִירָשׁ"י שֵׁם
בד"ה בְּשִׁלְהָ דְכָל כְּמָה דְלֹא מְמַעֵט מֵהֵיא קָרָא לָא שְׁרִינּוּ לִי דְלֹא גָרַע מִבְּכּוּר בְּהֵמָה
טְהוֹרָה א"כ פְּשִׁיטָא דְלִקִי מְשׁוּם הֵלָאוּ דְלֹא תַעֲבֹד וְגו' וְלֹא תִגְזַז וְגו' וצ"ב: שׁוּב מְצִאתִי
בְּסִפְר הַמְצוֹת מל"ת בְּהַשְׁגוֹת הַרְמַב"ן שְׁתַּמָּה בְּאֵמֶת עַל הַרְמַב"ם שֶׁלֹּא חָשַׁב הַנְּהִיגָה מִפְטָר
חֲמוּר לְקו' וְהֵינּוּ דִילְפִינּוּ עֲרוּפָה עֲרוּפָה וְדו"ק: שֵׁם בְּפִירָשׁ"י בד"ה וּפְטָר חֲמוּר וְכו'
שְׁשִׁחְטוּ וְעֲדִינּוּ מִפְרָס כְּבָר הַקְּשִׁיתִי הָא קִי"ל דְכָל זְמַן שֶׁהוּא מְפָרְסֵת הָרִי הוּא כְּחִי
לְכָל דְבָרִי וְעֵינּוּ תוֹס' (חֲוָלִין פֶּד) וְא"כ אִף דְמִבְּנֹאֵר בְּתוֹסְפֵתָא דְלֹא חָר מִיָּתָה לָא מְהַנִּי
פֶּדִי מ"מ כָּל זְמַן שֶׁמְפָרְסֵת פְּשִׁיטָא דְמוֹעִיל פְּדִיּוֹן וְא"כ לר"ש לְטַמָּא טְוִמָּאָת אֹכְלִים
וְכֵה"ג אֲמַרִּינּוּ (בְּמִנְחוֹת קָא) גְּבִי פִיגוּל בְּמִנְחָה אִף דְאִקְדָּשָׁה בְּמִחְוָבָר מ"מ מְהַנִּי דְהֵיָתָה
שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר דְכָל הָעוֹמֵד לְפָדוֹת כְּפָדוּי דְמִי פִינּוּ דְהוּי מְצָנָה.

וּפְטָר חֲמוּר מְשׁוּם דְהוּי מְצָנָה בְּפָדְיָה מִקְרִי הִי לֹו שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר עֵי"ש: וַיֵּשׁ לְזוּמַר לְכַמ"ש
הִרִיט"א הַטַּעַם דְלֹא מְהַנִּי פֶּדִי לְאַחַר מִיָּתָה אִף דְשָׁה שְׁחוּט מִקְרִי שָׁה וְעֵינּוּ (בְּיוֹמָא נ)
מְשׁוּם דְלִיתָא בְּעֲרוּפָה לִיתָא בְּפָדְיָה עֵי"ש א"כ לְאַחַר שְׁחִיטָה אִף שְׁמִפְרָסֵת לָא מְהַנִּי
פֶּדִי דמ"מ לִיתָא בְּעֲרוּפָה.

וְכֵן יֵשׁ לְעֵינּוּ ג"כ לְכַמ"ש הַמַּל"מ דְהַעֲגָלָה עֲרוּפָה מְהַנִּי פְּדִיּוֹן א"כ הֵיָתָה לֹו שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר
וצ"ע: וְדַע דְהָא דְאֲמַרִּינּוּ דְמוֹדָה ר"ש בְּבִשְׁר בְּחֻלְב הוּאִיל וְהֵיָתָה לֹו שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר פִּירָשׁ"י
בְּמִנְחוֹת (דָּף קָא) דְהֵינּוּ מְשׁוּם דְתָרִי לִי כֹּלִי יוֹמָא בְּחֻלְבָא שְׁרִי עַד שְׁיִכְשְׁלֻנּוּ וְלֹא פִי
כְּפִשׁוּטוֹ [וְעֵינּוּ פִירָשׁ"י (פְּסָחִים כֵּה) בְּשֵׁם י"מ עֵי"ש] כְּמוֹ שְׁפִירָשׁ כָּאן.

וַיֵּשׁ לְזוּמַר בְּפִשְׁיטוֹת מְשׁוּם קוּשְׁנִי הַתּוֹס' בְּמִנְחוֹת שֵׁם בְּד"ה פִיגְל וְכו' שֶׁהִקְשׁוּ דְלִפִי הַס"ד
דְלָרַב אוֹשְׁעִינָא דְאִפִּילוּ בְּהִי לֹו שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר. תִּקְשָׁה לִי מַכ"ש דְמוֹדָה בְּבִשְׁר בְּחֻלְב, וְתִי
דְשְׁעַת הַכּוֹשֶׁר דְבִשְׁר בְּחֻלְב הֵינּוּ אִפִּי אַחַר שְׁנַעֲשָׂה בְּשֶׁר בְּחֻלְב כְּגוֹן דְתָרִי לִי וְכַמִּנְחַת
כֵּה"ג לֹא הִי לָה שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר עֵי"ש.

וְלִזְאֵת פִּי שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר דְבב"ח לְפִי הַס"ד. אָבֵל לְפִי הָאֵמֶת הַפְּרִוּשׁ כְּפִשׁוּטוֹ וז"פ: וְעֵינּוּ
רִוּשְׁלָמִי סוּטָה פ"ט (הַלְכָה ה) דְמָה מָה שְׁיִכְשׁוֹר עֵי"ש וְנִרְאָה דְהַפְּנוּנָה לְמ"ש הַתּוֹס'
(בְּבִכּוּרוֹת י) ע"ב ד"ה שְׁהַשׁוּחַט דְדָם נִחִירָה אִינּוּ מְפָשִׁי אֵלָא דָם שְׁחִיטָה עֵי"ש וּמִבְעֵינָא
לִי אִם גַּם זֶה נִקְרָא דָם שְׁחִיטָה דְעִרִיפְתָּה זֶה הוּא שְׁחִיטָתָה וְאִכְמ"ל: